МАТЕРІАЛИ

24-ї НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Миколаївський державний аграрний університет

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий факультет

М А Т Е Р І А Л И

24-ї НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

м. Миколаїв, 14-16 березня 2012 р.

Миколаїв
2012

УДК 378.147.89(063)
ББК 74.58+72
М 34

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 253 від 20.03.2012 р.)

Редакційна колегія:

В. С. Шебанін – д-р техн. наук, професор;
О. М. Вишневська – д-р ек. наук, доцент;
В. П. Клочан – канд. екон. наук, доцент;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, доцент;
М. В. Дубініна – канд. екон. наук, доцент;
В. О. Ханстантинов – канд. філос. наук, доцент;
Ш. М. Іхсанов – канд. техн. наук, доцент;
Н. Г. Шарата – канд. пед. наук, доцент.

М34 Матеріали 24-ї Науково-теоретичної студентської конференції, 14-16 березня 2012 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МДАУ, 2012 – 517 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей студентів обліково-фінансового факультету на 24-й Науково-теоретичній студентськй конференції, присвяченій питанням формування інноваційної економіки провідних країн світу та України, перспективним напрямам економічного розвитку держави, соціально-політичному розвитку суспільства, економічного аналізу і аудиту, сучасних комп'ютерних технологій в економіці й освіті, удосконалення бухгалтерського обліку, обліково-фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств, українознавства.

УДК 378.147.89(063)
ББК 74.58+72

© Миколаївський державний аграрний університет, 2012

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СЕКЦІЯ “ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ”

УДК 330.341.1

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Януш М.В., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

В період переходу до ринкової економіки великого значення набуває процес активізації інноваційної діяльності.

Як свідчить статистика, багато підприємств не використовує інноваційні розробки через низку факторів, які стримують інноваційну діяльність, особливо під час фінансової кризи [1].

Інновація – це результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок, котрий може бути отриманий на будь-якому етапі інноваційного процесу.

Зрозумілим є те, що інновації пов’язані з реалізацією інноваційних процесів. Терміни “інновація” та “інноваційний процес” близькі, але не ідентичні то слід погодитися, що “інноваційний процес пов’язаний зі створенням, освоєнням і поширенням інновацій”. Необхідно погодитися також з думкою вчених Дж. Брайта і Б. Твісса, що це – “єдиний свого роду процес, який поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління у єдине ціле” для одержання суттєвих ефектів і ліпшого задоволення суспільних потреб.

Згідно з трактуванням, поданим в економічній енциклопедії, інновація – це “новий підхід до конструювання, виробництва, збуту товарів, завдяки чому інноватор та його компанія здобувають переваги над конкурентами” [2].

Можна виділити декілька груп факторів впливу на інноваційну діяльність, що сприяють активізації інноваційної діяльності: економічні, організаційні, законодавчі та соціальні фактори. До першої групи факторів відносять: наявність резерву фінансових, матеріально-технічних засобів, прогресивних технологій, наявність необхідної господарської і науково-технічної інфраструктури, матеріальне заохочення за інноваційну діяльність.

Німеччина, Англія, Франція разом із США і Японією складають технологічне ядро світового розвитку. Ці країни займають відповідно місця лідерів у світі з абсолютного розміру витрат на НДДКР. З федерального бюджету НДДКР фінансується на 35-45 %.

У зарубіжних країнах податкові пільги орієнтовані на сприяння реалізації досягнень науково – технічного прогресу. У зарубіжній практиці накопичений достатньо великий досвід із застосування податкових стимулів. Так, у США, Німеччині, Італії, Японії, Бразилії здійснювалось пільгове оподаткування. В

США для виходу з кризи було скасовано оподаткування юридичної форми ризикового капіталу [3].

Враховуючи дослід іноземних країн у сфері активізації інноваційної діяльності, можна виділити деякі з методів покращення інноваційної активності. Це дозволить країнам стати конкурентоспроможними на світовому ринку товарів та послуг. Зокрема, до цих методів відносяться:

- зниження податкової ставки з податку на прибуток в розмірі, встановленому державою на рівні певної відсоткової ставки в залежності від вартості придбаного інноваційного обладнання чи технології;
- зменшення податкової ставки для малих та середніх підприємств, які активно використовують та впроваджують інновації;
- пільгове оподаткування підприємств, що займаються інноваційною діяльністю;
- пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау; покращення організаційної структури підприємства, швидка адаптація до змін у зовнішньому середовищі; мотивація працівників, що пропонують певні інноваційні розробки, можливі для використання в подальшій діяльності підприємства; забезпечення можливості самореалізації працівників на підприємстві.

Методологічні та практичні засади інноваційної діяльності промислових підприємств в умовах перехідного періоду потребують детального опрацювання, оскільки зарубіжний досвід у цій сфері не може бути адаптований в Україні без урахування особливостей розвитку вітчизняної економіки [4].

Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств. Характерною є зростаюча кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність. У більшості з них акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з поліпшенням всього виробничо-господарського потенціалу підприємства. Ось чому вітчизняні вчені намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення й ефективного використання інновацій. Так, на наш погляд, недостатньо опрацьовані вітчизняними вченими питання економічної оцінки інноваційних процесів, що може призвести до впровадження у виробництво заздалегідь неефективних інноваційних проектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ілляшенко С. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : [навчальний посібник] / С. Ілляшенко. — Суми : Університетська книга, 2003. – 236 с.

2. Економіка і організація інноваційної діяльності : [підручник] / За ред. О. Волкова, М. Денисенка. — К. : Професіонал, 2004. – 148 с.

3. Пашута М. Інновації : понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання : [навчальний посібник] / М. Пашута, О. Шкільнюк. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 250 с.

4. Харів П. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів : [монографія] / П. Харів. — Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 410 с.

УДК 330.27

ТЕХНОПАРКОВІ СТРУКТУРИ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ США

Баришник Л.С., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Пальма першості в справі створення науково-технологічних парків належить США. Історія таких структур в Америці нараховує вже кілька десятків років. Пов'язано це з тим, що малий бізнес традиційно відіграє важливу роль в економіці країни.

Під технопарком розуміють науково-виробничий територіальний комплекс, головне завдання якого полягає у формуванні максимально сприятливого середовища для розвитку малих і середніх наукомістких інноваційних фірм-клієнтів.

Основною структурною одиницею технопарку є центр. Звичайно в структурі технопарку представлені:

- інноваційно-технологічний центр,
- навчальний центр,
- консультаційний центр,
- інформаційний центр,
- маркетинговий центр,
- промислова зона.

Кожний з центрів технопарку надає спеціалізований набір послуг, наприклад, послуги по перепідготовці фахівців, пошуку і наданню інформації з визначеної технології, юридичні консультації і т.п.

Сучасна модель технопарку США має такі особливості:

- наявність будинку, призначеного для розміщення в ньому десятків малих фірм (це сприяє формуванню великого числа нових малих і середніх інноваційних підприємств, що використовують всі переваги системи колективних послуг);
- наявність декількох засновників (цей механізм керування значно складніший за механізм з одним засновником, однак набагато ефективніший, наприклад, з погляду доступу до фінансування);
- широка фінансова підтримка діяльності технопарків з боку державних і муніципальних органів влади, а також за рахунок спеціально створених фондів.

У США наукові парки спочатку розвивалися повільно. Але в 80-ті роки XX ст. вони стали з'являтися один за одним. На сьогоднішній день їх нараховується більш ніж 160 (розмірами від 60 га до 2600 га). Це більше 30 % від загального числа технопарків у світі.

Засновником першого наукового парку вважається Стенфордський університет, який став місцем комерційної діяльності. На його базі згодом виник технополіс “Силікон велі” (“Силіконова долина”), який став взірцем для наслідування. Це найбільший центр, де зосереджено 20 % світового

виробництва комп'ютерів та електронних компонентів, розміщено 17 великих фірм електронної промисловості та розташовані такі всесвітньо відомі компанії, як “Дюпон”, “Інтел”, “Майкрософт”, функціонує 3 тис. венчурних фірм.

Складовими технопарку є такі види інфраструктури: транспорт, зв'язок, складське господарство, центри торгівлі, оренди, прокату, посередницькі фірми.

Джерелами фінансування самого Стенфордського університету є: доходи від власних підприємств, плата студентів за навчання, державні дотації, надходження від реалізації науково-технічної продукції державним установам і приватним фірмам, приватні пожертвування.

Серцем технополісу дотепер залишається Стенфордський університет, до складу якого входить 30 інститутів, центрів і лабораторій.

Другою складовою технопарку є підприємства різних великих корпорацій. Найвідоміші: “ІБМ”, “Хьюлетт Паккард”, “Тексас-інструментс”, “Ксерокс”, “Дженерал електрик”, “Феачайлд”.

Економічне поєднання науки і виробництва досягається за допомогою такого механізму:

- провідні вчені й інженери університету, будучи власниками промислових підприємств, продають акції своїх підприємств тим фірмам, у співробітництві з якими вони зацікавлені, розширюючи тим самим своє виробництво;
- промислові фірми продають акції тим ученим, у співробітництві з якими зацікавлені, запрошують їх на роботу як керівників лабораторій або консультантів, а також фінансують нові університетські підрозділи, сплачують стипендії, виступають як роботодавці для випускників університету;
- університет здає фірмам в оренду різні об'єкти, обладнання.

Так виникає взаємна зацікавленість у кінцевому результаті – створенні та впровадженні наукомісткої продукції.

Слід зазначити, що більшість технопарків США, які стрімко розвиваються в останні роки, мають міжгалузевий характер. Багато заснованих у парку фірм пізніше перетворилися у великі багатонаціональні корпорації.

Таким чином, створення технопарків і технополісів сприяє залученню капіталів у той чи інший регіон країни, що розширює можливості їх комплексного розвитку. Але головним їх завданням є стратегія прориву в нові сфери діяльності на основі розвитку регіональних науково-технічних центрів високого технологічного рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Технопарки XX века / За ред. А. С. Мишутина – М.: МГУ, 2001. – 312 с.
2. Инновационный процесс в странах развитого капитализма / Под ред. И. Е. Рудаковой. – М.: Изд-во МГУ, 1991. – 64 с.
3. Лапко О. Н. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання / О. Н. Лапко. – К.: ІЕП НАНУ, 2007. - 386 с.

УДК 330.543

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ ЯПОНІЇ

Коваль О.М., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогоднішній день Японія разом з США і Західною Європою становить “трійку” найважливіших економічних центрів світу. Японія продовжує утримувати лідируючі позиції по ряду найважливіших показників. Вона є другим після США пайовиком МВФ. На неї припадає 12 % світового промислового виробництва. Країна займає перше місце в світі по виробництву верстатів, судів, побутової електроніки і електронних компонентів, роботів. За обсягом випуску автомобілів, хімічної продукції, а також по тоннажу торгового Морфлоту вона стоїть на другому, а по виплавці сталі та улову риби – на третьому місці, займає одне з провідних місць у світовій торгівлі та інвестиціях.

Досягнення японської економіки багато в чому були забезпечені за рахунок ефективного функціонування протягом повоєнних десятиліть “японської моделі капіталізму”. Але останні два десятиліття середньорічні темпи зростання ВНП Японії помітно знижувалися і в 90-і роки виявилися набагато нижчими, ніж в інших розвинених капіталістичних країнах. На Заході вже стали називати Японію “країною призахідного сонця”, а японці все частіше називають їх “втраченим десятиліттям”. Одна з головних причин такої ситуації полягала в тому, що японський уряд не вжив необхідних заходів по запобіганню на межі 80-90-х років феномена економіки “мильної бульбашки”, який базувався на безпрецедентно високій вартості цінних паперів і нерухомості, а також на величезних сумах банківських кредитів, які видавалися без реального забезпечення. Вибух “мильного міхура” на початку 90-х рр. породив таке явище, як “безнадійні позики”, і приніс втрату активів в 1992-1998 рр. в два рази більше її ВНП в 1999 р.

В умовах початку рецесії в 1997 р. японський уряд прийняв довгострокову (до 2010 р.) програму економічних реформ, що передбачала створення та розвиток нових перспективних галузей промисловості і сфери послуг.

Програма реформ з розвитку цих перспективних галузей була спрямована насамперед на обмеження ролі державного апарату в економіці, а також форсування НДДКР, поліпшення фінансування, розвиток структури телекомунікацій.

Одночасно тривало реформування податкової системи з метою підвищення конкурентоспроможності національних виробників в галузях, що сприяли становленню інформаційної економіки. У 2009 р. було запроваджено зниження податків на 1,2 трлн ієн з метою збільшення інвестицій компаній на наукові дослідження, а також для збільшення ступеня використання інформаційних технологій (ІТ).

У 2008 р. для “самодостатнього економічного відновлення” був прийнятий пакет заходів по стимулюванню економіки “Нова політика розвитку для відродження Японії”.

У 2007-2008 рр. успішна реалізація деяких видів продукції електроніки та автомобілебудування дала поштовх зростанню суміжних галузей, таких як чорна та кольорова металургія, хімія і електромашинобудування. Виробництво ПК в 2011 р. перевершило рівень 2008 р. на 25 % і склало 11,5 млн. од. Серед провідних виробників “Еніс”, “Фудзіцу”, “Соні” та ін. Японія залишається визнаним лідером автомобілебудування. 11 провідних японських фірм-виробників збільшили випуск автомобілів в своїх закордонних філіях.

У ряді секторів виробництва побутової електроніки і комп'ютерних ігор були підготовлені умови для виходу товарів, розрахованих на ажіотажний попит. Так, в березні 2011 р. фірма “Соні Комп'ютер Інтетейнмент” випустила на ринок нову комп'ютерну гру “Плей Стейшн-4”. Лише за перші три дні її продажів було реалізовано 720 тис. шт., а об'єм замовлень перевищив 980 тис. шт. Реалізація ігрових приставок принесла “Соні” до 40 % від загальної суми прибули.

Сучасна економіка Японії характеризується різноманіттям управлінських підходів: скорочення персоналу, ліквідація напрямів діяльності, що втратили конкурентоспроможність; очищення балансів фірм від безнадійних боргових зобов'язань; переведення грошових потоків в нові напрями, що володіють потенційним зростанням; спільні науково-дослідні розробки з метою прискореного і економічного випуску нових матеріалів і виробів, злиття і поглинання з метою більшої монополізації ринку. Оскільки Японія практично позбавлена власних сировинних ресурсів і не покриває свої потреби в продовольстві за рахунок внутрішнього виробництва, зовнішньоекономічні зв'язки грають істотну роль. Стратегічне нарощування експорту практично у всі регіони світу довгий час забезпечувало фінансову базу економічного зростання. Імпорт же для неї був засобом здобуття сировинних, енергетичних і продовольчих ресурсів, а також промисловій продукції, що відповідає попиту і параметрам конкурентоспроможності власної економіки.

Сучасна економічна політика Японії виявила дві особливості. По-перше, її першочерговим завданням є сприяння виходу країни з тривалої рецесії, а по-друге, засоби і методи її здійснення характерні для країн, які фактично знаходяться в постіндустріальній фазі розвитку.

Однією з основних цілей структурної політики Японії на сучасному етапі є підвищення конкурентоспроможності національної промисловості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мировая экономика : [учебник] / Под ред. А. С. Булатова. — М.: Юристъ, 2004. – 205 с.
2. Леоньтьева Е. Япония : Преодоление кризиса / Е. Леонтьева // Мировая экономика и международные отношения. — 2000. — № 8. – С. 34–38.
3. Погорлецкий А. И. Экономика зарубежных стран : [учебник] — СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2000.
4. Международные экономические отношения : [учебник для студентов экономических вузов] / Под ред. В. Е. Рыбалкина. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Юнити, 2008. – 316 с.

УДК 330.821

НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОЗРОБКИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ЕКОНОМЦІ НІМЕЧЧИНИ

Мейдер Н.О., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Після завершення промислового перевороту розвинуті країни світу вступають в добу індустріалізації. Вона характеризується структурними змінами в господарстві окремих країн. На основі науково-технічних і технологічних винаходів виникають нові галузі виробництва, модернізуються старі. Збільшується доля промислових підприємств у виробництві валового національного продукту (ВНП) і національного доходу (НД).

Прогрес науки, техніки і технології виробництва в останній третині XIX ст., індустріалізація в розвинутих країнах відбувалася на основі науково-технічної революції. Відкриття в галузі математики, фізики, хімії, інших наук сприяли технічному прогресу, створенню оригінальних машин, механізмів, приладів, які масово запроваджувалися у виробництво. Найважливішим винаходом останньої третини XIX ст. було створення технічної лінії з виробництва, передачі і споживання електричної енергії.

Індустріалізація кінця XIX - початку XX ст. вивела Німеччину на друге місце у світі (після США) та перше місце у Європі**.** Державні замовлення на зброю, боєприпаси у значній мірі зумовили зростання галузей важкої індустрії.

Велике залізничне будівництво (у 1870-1875 рр. щорічно вводилося 1500-2000 км. шляхів) стимулювало розвиток металургії, добувної промисловості. Німецька металургія поступалася лише американській. Важлива роль належала машинобудуванню, зокрема виробництву двигунів внутрішнього згоряння. Успішно розвивалися нові галузі промисловості: хімічна, електротехнічна, автомобілебудівна.

Німеччина – один з найбільших споживачів енергії у світі. Приблизно дві третини первинної енергії доводиться імпортувати. Велика залежність від імпорту і по мінеральній сировині. У силу цього Німеччина вже давно сильно диверсифікувала джерела надходження енергії та сировини, щоб забезпечити собі максимально можливе гарантоване постачання. Потреба в природному газі на чверть може покриватися за рахунок власних ресурсів. Резерви на багато десятків років забезпечують родовища бурого вугілля, а також калійної і кам'яної солі. У силу несприятливих геологічних умов кам'яне вугілля в Німеччині неможливо видобувати на конкурентоспроможної основі. Заходи з економії енергії, наприклад, за рахунок поліпшення теплоізоляції або використання енергозберігаючих приладів користуються державною фінансовою підтримкою. У результаті цього в західних землях з початку 70-х років постійно скорочувалося специфічне споживання енергії, тобто кількість енергії, необхідне для виробництва одиниці ВВП. У 90-х роках воно зменшилося майже на 16 % по всій Німеччині.

Промислове піднесення Німеччини зумовила зміна структури її економіки: тепер промисловість за питомою вагою істотно перевищила частку сільського господарства, Німеччина стала індустріальною країною.

Однією з особливостей інноваційної політики Німеччини є надання урядом фінансової підтримки розвитку довгострокових і ризикових досліджень у ключових областях науково-технічної і виробничо-господарської діяльності. Також сильні сторони Німеччини визначаються й високо розвиненою інфраструктурою, конкурентоспроможним середовищем та високим рівнем попиту на інноваційні продукти та послуги. Тим не менш, такий фактор, як нестача наукових кадрів, послаблює вплив Німеччини в інноваційній сфері.

Головною проблемою в Німеччині на сьогоднішній день є відсутність необхідного числа дослідників та інженерів. Це обумовлено тривалим спадом інтересу до наукової та технічної післяшкільної освіти, – тенденція, що, вірогідно, буде змінюватися дуже повільно, та ускладнена постійно зростаючою кількістю працівників, які залишають названі галузі. Крім того недоліками інноваційної системи Німеччини можна назвати її велику кількість законодавчих актів та регламентів, що негативно впливають на здатність окремої компанії розробляти та виводити на ринок інноваційну продукцію і послуги.

Проаналізувавши сучасний стан інноваційної діяльності Німеччини, можна зробити такі висновки. Головну ставку у сфері інновацій Німеччина робить на галузь машинобудування, хімічну та електротехнічну галузі. Значними перевагами Німеччини можна визначити такі: тісну співпрацю між закладами вищої освіти; дослідницькими закладами та підприємствами; створення кластерів; високорозвинену інфраструктуру; конкурентоспроможне середовище; високий рівень попиту на інноваційні продукти та послуги; розвинену політику у сфері підтримки інновацій. Недоліками інноваційної політики можна визначити такі: недосконалість системи освіти, висока потреба у дослідниках та інженерних кадрах; велика кількість законодавчих актів та регламентів, що мають негативний вплив на здатність компаній розробляти і виводити на ринок інноваційну продукцію та послуги. Таким чином, можна зробити висновок, що багато в чому досвід Німеччини у сфері інновацій є дуже позитивним для України, адже структурні зміни, що відбулися протягом останнього десятиліття, характеризуються високим інноваційним відставанням від розвинених країн, оскільки випуск продукції третього технологічного рівня в Україні становить майже 58 %, четвертого – 38, а п’ятого – лише 4 %.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11325.htm
2. http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf
3. http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index_en.htm

УДК 331.17:225

ВЕНЧУРНИЙ БІЗНЕС У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Козаченко А.Ю., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Венчурний бізнес (від англ. venture – ризикований) – ризикований науково-технічний чи технологічний бізнес. Венчурний бізнес є похідним від науки, фундаментальної і прикладної. Він з'явився на світ як вимога економічного розвитку та як відсутня ланка між наукою і виробництвом. Сформувався він вперше в сучасному вигляді в Силіконовій долині в США і звідти поступово поширився з національними відмінностями по різних країнах світу (США, Велика Британія, Китай, Індія та інші). Зарубіжні економісти відзначають, що піонером венчурної індустрії в Європі була Великобританія – найстаріший і найбільш потужний світовий фінансовий центр.

Венчурним бізнесом займаються самостійні фірми, які спеціалізуються на дослідженнях, конструкторських розробках та створенні нових продуктів. Ці фірми діють у сфері досліджень на етапі зростання ринку з максимальною активністю. Фірми не прибуткові. Вони не займаються безпосередньо виробництвом, а передають результати своїх досліджень для впровадження у виробництво іншим фірмам.

Венчурний бізнес виконує такі функції:

- впровадження ризикових проектів для одержання прибутків, підприємницького та засновницького доходів шляхом організації компанії, що займається впровадженням нововведень і подальшим їхнім розвитком;
- прискорення інноваційного розвитку;
- здатність вивести економіку країни на вищий рівень;
- забезпечення прориву вітчизняних технологій на світові ринки тощо.

Венчурна фірма – дрібна або середня інвестиційна фірма, зайнята науковими дослідженнями, інженерними розробками та їх кредитуванням. У Великобританії в даний час зареєстровано 376 фірм, керуючих венчурними фондами, включаючи 84 фірми в Лондоні. Найбільші – APAX Partners, 3I (публічна компанія, акції якої котируються на біржі), CVC Capital Partners. Ринок венчурних інвестицій у Великобританії займає за обсягом друге місце в світі після США, батьківщини венчурного капіталу. Він є найбільшим і найбільш розвиненим в Європі. Незважаючи на зростання частки Франції з 14% до 17 % і частки ФРН з 5 % до 10 %, а також підвищення ступеня активності скандинавських країн, Великобританія залишається безумовним лідером на європейському ринку венчурного інвестування. Венчурні фонди – це найбільш перспективний напрямок серед інститутів спільного інвестування, головне завдання якого – залучити кошти від інвесторів і спрямувати їх на високоприбутковий бізнес, наприклад, шляхом купівлі цінних паперів

підприємства. При цьому акції купуються не на відкритому ринку, а шляхом їх приватної купівлі у власників.

Значення венчурного бізнесу у Великобританії полягає в тому, що він:

1) привів до створення нових життєздатних господарських одиниць, які впливають на всю традиційну структуру ведення наукових досліджень, і викликав структурні зміни в суспільному виробництві країн;

2) сприяв технічному переозброєнню традиційних галузей виробництва;

3) спонукав великі корпорації до вдосконалення принципів управління та організаційних структур;

4) змінив погляд на ніби постійну перевагу великих корпорацій в дослідницькій діяльності;

5) показав, що орієнтація на довгострокові цілі вимагає створення спеціальної кредитно-фінансової системи у вигляді венчурного капіталу;

6) збільшив зайнятість висококваліфікованих фахівців;

7) сприятливо вплинув на розвиток законодавчої бази з проблем підтримки наукових досліджень.

Венчурний бізнес не дає стовідсоткової гарантії прибутку в бізнесі. Венчурні інвестиції можуть принести як колосальний дохід, так і колосальний збиток. Проте він не такий схильний до економічної кризи, як традиційні види бізнесу.

У британської індустрії венчурного капіталу є кілька важливих особливостей:

по-перше, британські фонди частіше інвестують в операції MBI, причому як всередині країни, так і за кордоном. Друга за популярністю стадія для інвестицій – це розширення бізнесу. Ранні етапи залучають відносно небагато коштів, причому суми зменшуються з року в рік;

по-друге, з точки зору методів “виходу” з бізнесу британські венчурні фонди в 9 випадків з 10 використовують trade sale, тобто продаж акцій стратегічному інвесторові. Американські фонди частіше використовували первинне розміщення цінних паперів на фондовому ринку (IPO);

по-третє, частка інвестицій британських фондів за кордоном зростає.

Таким чином, венчурний бізнес взаємно привабливий як для венчурних підприємців, які отримують додатковий капітал для розвитку і розширення компанії, так і для венчурних інвесторів, для яких при правильному виборі об'єкта інвестування кінцевий фінансовий результат істотно перевищує потенційний ризик.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артамонов Г.Т. Бізнес в Європі / Г. Т. Артамонов. — М. : Вініті, 2008. – 142 с.
2. Бузова Н.Н. Венчурний бізнес в різних країнах світу / Н. Н. Бузова, Г. Н. Бурлак. — К. : Ніка-Центр — 2009. – 230 с.

УДК 330.218.5

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Глух Г.О., *студент групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Європейський парламент 2009 р. оголосив роком творчості та інновацій. У рамках його проведення відбулись важливі події організаційного характеру і були підбиті перші підсумки курсу на інноваційний розвиток ЄС, проголошений Лісабонською програмою.

Прийнята в березні 2000 р. на Лісабонському саміті ЄС програма соціально-економічного розвитку ставила за мету зробити економіку ЄС найбільш конкурентоспроможною, динамічною і наукомісткою до 2010 р. [1]. Це має бути досягнуто за допомогою гнучкого ринку праці, збільшення інвестицій в наукові дослідження і освіту. Була проголошена орієнтація економічної політики ЄС на розвиток знань, інвестування в інновації й оптимізацію людського капіталу. Таким чином, пріоритетними напрямками діяльності Євросоюзу визнавалися три галузі – науково-технічна, інноваційна й освітня. У Заяві лідерів держав-учасників ЄС наголошувалося: “Керуючись Угодою про створення Європейського Економічного Співтовариства і, особливо Статтею 165 цієї Угоди, Комісія визнала необхідним у січні 2000 р. створити Європейський Науковий простір (ЄНП) як фундамент майбутніх дій Співтовариства в цілях об'єднання і структуризації європейської наукової політики” [2].

Основними завданнями Лісабонської стратегії були визначені:

1)підвищення конкурентоспроможності (шляхом інвестицій в наукові дослідження і зміцнення єдиного ринку);

2)зайнятість (акцент на створенні робочих місць, поліпшенні пропозиції на ринку праці, інвестиціях в людські ресурси);

3)удосконалення соціального захисту, пенсійної системи й охорони здоров'я;

4)забезпечення вищого і більш стійкого економічного зростання (через стимулювання інвестицій в нові технології і розвиток інноваційного бізнесу)

Нові стратегічні завдання у сфері інноваційної і науково-технічної політики були поставлені на засіданні Європейської Ради 13-14 березня 2008 р., яке було присвячене запуску нового циклу Лісабонської стратегії на 2008-2010 рр. На саміті підтверджено ключове завдання Лісабонської стратегії – довести державні й приватні інвестиції в дослідження, розробки, інновації і вищу освіту до 3 % ВВП. Для цього передбачено:

—включення відповідних заходів до Національних програм реформ з урахуванням їх внеску в поліпшення управління Європейським дослідниим простором;

—істотне розширення наукової електронної інфраструктури й високошвидкісного Інтернету (включаючи охоплення ним до 2010 р. всіх шкіл і значної частини домашніх господарств);

—підтримка ринку венчурного капіталу в рамках ЄС при ключовій ролі Європейського інвестиційного фонду у фінансуванні інноваційного середнього і малого бізнесу;

—поліпшення умов для інновацій шляхом посилення зв'язку науки і промисловості, створення інноваційних кластерів світового рівня і розвитку регіональних кластерів;

—розвиток партнерства університетів з бізнесом для їх додаткового фінансування.

Сучасна інноваційна діяльність в ЄС проходить в умовах глобальної світової економічної кризи. Фахівці вважають, що це все ж таки криза економіки XXI ст., вихід з якої можливий на рівні більш ефективного впровадження інновацій, а не просто за рахунок позбавлення від неефективних економічних структур, як це було в минулому.

Усвідомленням цього стало призначення вперше в історії ЄС у складі Єврокомісії, яка почала працювати з 1 лютого 2010 р., посади єврокомісара з питань досліджень, інновацій і науки.

Нові масштабні завдання окреслені в доповіді Єврокомісії від 2 вересня 2009 р. «Переглядаючи інноваційну політику Спільноти у світі, що змінюється» (Reviewing Community innovation policy in a changing world). Зокрема, ставиться питання про радикальне поліпшення перспективного планування і реконструкції інфраструктури досліджень. Планується розробка спеціальної програми наукових досліджень стосовно нагальних суспільних проблем сучасної Європи: кліматичні зміни, пошук альтернативних джерел енергії, охорона здоров'я для вікових груп населення, політика безпеки. Сприяння мобільності дослідників, розширення європейської системи патентування, координація дослідних програм і модернізація бюрократичної системи фондів мають привести до нової якості європейської інноваційної політики. Тільки таким чином можлива участь ЄС у глобальній конкуренції і досягнення амбітних цілей Лісабонської програми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lisbon Strategy for Growth and Jobs: // http://lisbon.cor.europa.eu/
2. C0M(2000) 6 final of 18.1.2000. JO C 282, p. 1-2.
3. http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11325.htm
4. http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf
5. http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index_en.htm

УДК 330.64

ІННОВАЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Морощук Г.С., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Інноваційний менеджмент (порівняно нове поняття в науково-управлінському середовищі) являє собою самостійну галузь управлінської науки та професійної діяльності, яка спрямована на формування й забезпечення умов інноваційного розвитку будь-якої організації.

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Велике значення для підвищення ефективності інновацій має комплекс використання таких принципів менеджменту, як:

- створення атмосфери творчості, стимулюючої пошук і освоєння нових ідей;
- націленість усієї інноваційної діяльності на потреби ринку;
- визначення пріоритетних напрямів інноваційних змін, виходячи з цілей і завдань фірми;
- скорочення кількості рівнів в управлінській структурі з метою прискорення процесу;
- прийняття рішень у системі “дослідження – виробництво – збут”.

У наш час нововведення охоплюють усі сфери людської діяльності, радикально впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини в суспільстві. Безперервні і постійні інновації стають необхідною та природною формою існування будь-якої фірми, забезпечують їй конкурентоспроможність і виживання на ринку.

Характерною рисою сучасності є інтенсивне зростання інноваційної активності на міжнародному рівні: збільшуються державні витрати на науково-дослідні розробки; змінюються системи освіти і професійної підготовки спеціалістів; створюються нові наукомісткі галузі виробництва; формуються національні інноваційні системи; осягаються процеси введення і поширення інновацій. Отже, інноваційні процеси охоплюють усі зміни, що відбуваються на планеті внаслідок людської діяльності. Інновації – це інструмент впливу на соціально-економічний процес розвитку суспільства. Тому інноваціями необхідно управляти. Цей процес управління називається інноваційним менеджментом.

Інноваційний менеджмент – це сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм управління інноваційною

діяльністю конкретного об'єкта управління з метою одержання найоптимальнішим шляхом економічних результатів цієї діяльності.

Управління інноваційною діяльністю фірми корпорації передбачає:

- розроблення інноваційних цілей розвитку;
- створення системи інноваційних стратегій;
- аналіз зовнішнього середовища з урахуванням невизначеності та ризику;
- аналіз інноваційного потенціалу фірми;
- оцінку ситуації на ринку;
- пошук інноваційних ідей, ліцензій;
- прогноз ситуації на ринку;
- формування інноваційного та інвестиційного портфеля, розроблення проектів;
- планування та організацію наукових розробок, їх упровадження у виробництво;
- удосконалення організаційних структур управління;
- управління персоналом;
- вивчення ринкової кон'юнктури, інноваційної діяльності конкурентів;
- дослідження ринку для нових продуктів і технологій (ємність ринку, умови й еластичність попиту тощо);
- дослідження ресурсів, необхідних для проведення інноваційних процесів;
- аналіз ризиків інновацій, визначення методів їх мінімізації;
- вибір організаційної форми створення, освоєння й розміщення на ринку нових товарів (моніторинг інноваційного проекту, внутрішній або зовнішній венчур);
- оцінку ефективності інвестиційного проекту.

Успіх інноваційного процесу залежить від того, в якій мірі персонал підприємства зацікавлений у швидкому й економічно ефективному впровадженні результатів НДДКР у виробництво. Тут визначну роль відіграють методи і форми стимулювання їх праці з боку організації. В основі сучасного підходу до стимулювання праці в інноваційній сфері лежать такі завдання керівників організації:

- максимально активізувати творчі здібності кожної особистості;
- спрямувати цю активність у русло досягнення конкретних інноваційних та економічних результатів.

Студентам вищих навчальних закладів економічного профілю важливо усвідомлювати, що управління нововведеннями є серцевиною підприємницької діяльності та необхідною умовою успішного бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2002 . — № 36. – С. 2-14.
2. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент : [учеб. пособие для вузов] / И. Т. Балабанов .— СПб : Питер, 2001.

УДК 330.68/9

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Мисько С.С. *, студент групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасна освіта і особливо загальноосвітня школа під впливом науково-технічного прогресу та інформаційного буму вже тривалий час перебувають у стані безперервного організаційного реформування та переосмислення усталених психолого-педагогічних цінностей. В той же час реальні психологічні процеси у житті нинішніх поколінь, особливо молоді, яка стоїть на порозі самостійного професійного життя, свідчать про те, що освіта серйозно відстає від потреб життя. Зумовлено це тим, що сучасна освітня парадигма, була сформована в умовах, коли доступ до нової інформації був обмеженим для широкого кола людей, а це стимулювало переважно репродуктивні форми навчання. Традиційно навчальний процес зорієнтований на отримання, в кращому випадку – на творче засвоєння суми знань тими, хто навчається. При цьому освіта формує молодих людей у ролі засвоювачів “готових знань”. До цієї ролі дуже легко і швидко звикають, і тому сучасна освіта виховує, як правило, людей-екстерналів, які вміють активно працювати лише під керівництвом і при спонуканні зовнішніми чинниками. Молоді люди, наповнені «готовими знаннями», у своїй більшості не вміють працювати ні творчо, ні самостійно, особливо в умовах, коли знання потребують швидкого оновлення. Слід усвідомлювати, що основні споживачі чужої інтелектуальної праці дуже швидко опиняються на узбіччі соціально-економічного розвитку. Головний чинник суспільного прогресу нинішньої цивілізації лежить у площині науки і освіти. Тому молодь необхідно орієнтувати на соціально-культурний розвиток особистості, що дозволить зробити індивіда не тільки професіоналом за обраним фахом, а й культурно розвиненою, високо освіченою людиною та носієм новітніх знань.

Зміна політики і соціальних пріоритетів в освіті, і, зокрема в незалежній Україні, сформувала принципово нову мету освіти та виховання: перехід від виховання громадянина країни до формування громадянина світу, людини відкритої, демократичної і відповідальної, освіченість, культура і мораль якої відповідають складності завдань глобалізованого світу.

Сучасна освіта повинна готувати людину, котра здатна жити в надзвичайно глобалізованому і динамічно змінюваному світі, сприймати його мобільність як суттєву складову власного способу життя. Глобалізація, трансформаційні процеси та постійна інформаційна мобільність обумовлюють включення людини в дуже складну систему суспільних взаємовідносин, вимагають від неї здатності до нестандартних і швидких рішень. Саме тому основна увага у педагогічних колективах має приділятися питанням подолання консерватизму в підходах до навчально-виховної діяльності та існуючих стереотипів педагогічної праці, до процесу мислення учасників навчання і

виховання. Тільки інноваційна за своєю сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними інноваційними законами глобалізації, і є всебічно розвиненою, самостійною, самодостатньою особистістю, яка керується в житті власними знаннями і переконаннями. Загалом, це більше потрібно суспільству, ніж освіті чи конкретній людині, бо без всебічно розвиненої особистості неможливо розбудувати ані основ демократії, ані досягти параметрів економічно розвинених країн.

Сучасна освіта, крім надання знань має прищепити молодій людині здатність самостійно засвоювати знання, оволодівати потрібною інформацією та творчо осмислювати її. Тобто освіта покликана навчити майбутнього громадянина на основі отриманих знань критично і творчо мислити, використовувати знання як у професійній, так і в суспільно-політичній діяльності. Творчо сформована особистість стає активним суб'єктом суспільних відносин.

Удосконалення навчально-виховного процесу здійснюється в контексті таких глобальних освітніх тенденцій:

- масовий характер освіти та її безперервність;
- підвищення значущості освіти для індивіда та суспільства;
- орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності;
- адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості;
- орієнтація на демократизацію всіх освітянських структур;
- орієнтація навчання на інновації, особистість, забезпечення можливостей її саморозвитку та саморозкриття, загальні та фахові компетенції;
- людиноцентриське спрямування освіти та гуманістична спрямованість інноваційних процесів;
- підпорядкування організаційних, структурних та змістових нововведень в навчально-виховному процесі принципу "освіта упродовж всього життя";
- пріоритетність фінансування освіти.

Під інноваційним розвитком освіти слід розуміти комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Такий складний психолого-педагогічний процес вимагає чітко спланованих системних дій з боку всіх освітянських структур, які в своїй сукупності складають основу інноваційної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі / В. В. Химинець.— Ужгород : Економічна освіта, 2003. – 124 с.
2. Грабовська Т.І. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи. / Т. І. Грабовська, М. І.Талапканич. — Ужгород : Друкарня, 2006. – 84 с.
3. Химинець В.В. Психолого-педагогічні аспекти інноваційних технологій / В. В. Химинець, Я. М. Сивохоп. — Ужгород : Економічна освіта, 2007. – 164 с.
4. Химинець В.В. Інноваційно-освітня діяльність / В. В. Химинець. — Ужгород : Друкарня, 2007. – 98 с.
5. Химинець В.В. Інновації в початковій школі / В. В. Химинець, М. Ю. Киминець.— Ужгород : Економічна освіта, 2007. – 210 с.

УДК 330.465:23

РОЗВИТОК БЕЗВІДХОДНОГО ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Звєрєв О.А., *студент групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Питання сміття або твердих побутових відходів (ТПВ) актуальне в будь-якому місті нашої планети і потребує якнайшвидшого свого вирішення.

Побутові відходи – відходи, що утворюються в процесі життя і діяльності людини в житлових та нежитлових будинках (тверді, великогабаритні, ремонтні, рідкі, крім відходів, пов'язаних із виробничою діяльністю підприємств) і не використовуються за місцем їх накопичення.

На сьогоднішній день ТПВ представляють собою суміш, яка складається з різноманітного непотребу. Але більш прискіпливий аналіз показує, що вона складається з: харчових відходів, паперу, картону, деревини, металобрухту чорних і кольорових металів, кісток, шкіри, гуми, текстилю, скла, полімерних матеріалів. Але разом з тим в цій суміші можна знайти солі ртуті з батарей, токсичні хімікати, які містяться в залишках фарб та розчинників, лаків та аерозолів, акумуляторах і т.п.

Їх кількість залежить від: пори року, побутових та харчових потреб людини, розвитку економіки товарів народного вжитку, тари та інших чинників. Так, осінню кількість твердих побутових відходів зростає за рахунок опалого листя з дерев та відходів фруктів та овочів.

Зростанню кількості ТПВ сприяють товари одноразового використання; товари народного споживання з короткочасним терміном служби людині, які ми купуємо, споживаємо та викидаємо не дивлячись на їх залишкову вартість. Сприяє росту потоку сміття і тара, яка до того ж видозмінює його. Так, за останні п'ятдесят років в твердих побутових відходах зменшилась кількість скла та жерстяних банок, в той же час значно зросла кількість пластику та інших полімерних матеріалів. На сучасному етапі розвитку суспільства кожна людина за даними статистики в середньому за одну добу створює від 2 до 3 кг твердих побутових відходів. Вони мають тенденцію до постійного зростання, що заставляє муніципальну владу всіх міст постійно шукати оптимальні шляхи утилізації відходів своїх громадян.

На сьогодні однією з гострих проблема поводження з ТПВ є залучення відходів у вторинне використання і господарський обіг. Нагальність її розв’язання обумовлюється такими чинниками:

- у складі ТПВ є значна кількість (більше 60 % за масою) найбільш цінних компонентів вторинної сировини.
- є значний вміст паперу, полімерів, металів, скла, дерева, гумових відходів, текстилю, будівельних відходів та інших, які є цінною вторинною сировиною, але не відбираються на стадії утворення в достатній кількості, а

вивозяться та захоронюються на сміттєзвалищах і є небезпечними забруднювачами навколишнього природного середовища;

- існуюча практика захоронення на сміттєзвалищах в складі ТПВ органічних компонентів, здатних до біологічного розкладання, призводить до довгострокового (понад 20 років і більше) виділення фільтрату та біогазу;

- переповнення сміттєзвалищ призводить до стікання фільтрату з надземної частини тіл сміттєзвалищ за межі водотривкого шару по всьому периметру та призводить до забруднення підземних водоносних шарів водозабору питного водопостачання, розташованих поблизу;

- на смітєзвалищах повсюдно відсутні системи керованого відведення біогазу і немає верхнього укриття, що призводить до самовільного виходу і горіння.

В Україні в 2009 році утворилося близько 12 мільйонів тонн твердих побудових відходів, а з них щонайменше мільйон тонн – це відходи паперу та картону. Такого обсягу макулатури цілком достатньо, аби забезпечити потребу підприємств української целюлозно-паперової промисловості. Попри це, через відсутність ефективної системи роздільного збору відходів українські підприємства щороку витрачають мільйони доларів на закупівлю за кордоном паперу та картону для утилізації (відходів та макулатури).

Враховуючи екологічні та економічні фактори, вважається за доцільне впровадити комплексну систему, яка базується на організації роздільного збирання ТПВ з подальшим їх сортуванням на спеціальній технологічній лінії (сортувально-переробному комплексі), компостуванням органічної частини, термічної (піролізної) утилізації залишку та складуванням залишку, що не утилізується, на спеціальному полігоні, ліпше, який розташовується поряд з комплексом. Переваги такої мети полягають у наступному:

-економічна перевага – отримання додаткового доходу від реалізації вторинної сировини і використання його для подальшого розвитку системи роздільного збору ТПВ, а також зменшення затрат на вивезення та захоронення ТПВ;

-екологічна перевага – зменшення використання природних ресурсів за рахунок повернення в цикл виробництва вторинних матеріалів, а також продовження терміну експлуатації існуючого полігону ТПВ за рахунок зменшення обсягу відходів, що потрапляють на полігон для захоронення; створення зручних умов для мешканців міста та виключення варіанту появи стихійних звалищ через незручність користування сміттєвозом за графіком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новиков Ю. В. Экология, окружающая среда и человек : [учебное пособие] / Ю. В. Новиков. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. — 320 с.

2. Никулин Ф. Е. Утилизация и очищение промышленных отходов : [информационный сборник] / Ф. Е. Никулин. – М. : СТРОЙИЗДАТ, 1980.— С.12-30.

УДК 330.43

РЕКЛАМА В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Брижатова В.В., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Реклама – це друковане, рукописне, усне або графічне повідомлення про особу, товари, послуги чи суспільний рух, відкрито опубліковане рекламодавцем й оплачене з метою збільшення обсягів збуту, розширення клієнтури, одержання голосів або суспільної підтримки.

У ст. 1 Закону України "Про рекламу" міститься таке визначення: "Реклама – це спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-якій формі і в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання зиску".

Маркетингові комунікації – реклама і рекламування – це вид соціальної діяльності, спрямований на задоволення потреб у товарах, послугах та ідеях; встановлюються зв'язки між споживачами й торгівцями, якими можуть бути безпосередньо виробники або торгові посередники. Інакше кажучи, рекламування – це створення рекламного продукту й неособисте доведення його до потенційних покупців: "Важливо при цьому, аби вони зрозуміли, чим саме товар, послуга або ідея позитивно відрізняються від подібних до них, а виробник зміг перетворити цю новацію в капітал".

Рекламна діяльність охоплює увесь комунікаційний процес: від визначення потреби в рекламі до створення рекламного продукту, його виготовлення та публікації в засобах масової інформації. Обґрунтована даними маркетингових досліджень рекламна діяльність забезпечує стабільно високий рівень продажу товарів і послуг, швидке реагування на зміни ринкової ситуації, вжиття необхідних засобів активної протидії конкурентам, коригування товарного асортименту залежно від потреб споживчої аудиторії.

У сучасному світі економічний розвиток країн визначається не природними ресурсами і не обсягами промислового виробництва, а сукупною здатністю суб'єктів господарювання до впровадження нових ідей з метою задоволення споживчого попиту в певних товарах чи послугах. Детально продумана й здійснена на високому художньому рівні реклама, як правило, допомагає збільшити первинний попит. Вона сприяє залученню нових покупців та екстенсивному розвитку маркетингу на усіх стадіях ринкового процесу, забезпечує стабільно високий рівень продажу товарів і послуг, швидке реагування на зміни ринкової ситуації, вжиття необхідних засобів активної протидії конкурентам, коригування товарного асортименту залежно від потреб споживчої аудиторії. Тобто можна сказати, що реклама з розвитком технологій зайняла свою чітку позицію у багатьох сферах і є ключем до прибутку для багатьох підприємств.

Сучасна реклама має чітку наукову базу. Вона озброєна науковими засобами, виробленими психологією та соціологією. Основою системи поділу

реклами є такі ознаки: вид реклами, мета отримання прибутку, способи передання інформації, характер інформаційного впливу та спосіб його передавання, характер взаємодії, предмет рекламування, цілі рекламування. Крім того реклама на сьогоднішній день має свою структуру.

Бізнесмени вважають рекламну інформацію однією з головних матеріальних передумов комерційного успіху. Адже, як відомо, хто володіє інформацією – той володіє світом. Цим пояснюється вражаючий факт швидкого завоювання провідної ролі на ринку комунікацій засобами глобальної комп'ютерної мережі Internet (електронна пошта, система Word Wide Web (WWW), File Transfer Protocol (FTP), Gopher). На початку 2001 р. майже всі провідні фірми України мали в Internet електронну адресу, Web-вузол або Web-сторінку.

Рекламна інформація насамперед необхідна споживачеві, бо він – головна рушійна сила процесу продажу і від нього залежить, відбудеться процес купівлі чи ні. Комерційна інформація, що її надає реклама, особливо потрібна вітчизняним підприємцям, тому що діяти успішно в сучасних умовах (наприклад, за постійних змін законодавчої бази) може тільки той, хто не просто стежить за змінами, а й виходячи з них, оперативно коригує свою діяльність.

Такий бізнесмен здатний ефективно використовувати інформацію про зміни на ринках збуту, появу нових конкурентів, зміну запитів

споживачів, рівень насичення ринку товарами, появу нових ринків і методів торгівлі. Така рекламна інформація допомагає бізнесменові знайти своє місце у заданому сегменті ринку. Одержані на основі маркетингових досліджень дані про розподіл витрат для забезпечення збуту продовольчих товарів, для яких характерна висока інтенсивність товарообігу на стадії їх виведення на ринок.

Реклама стала окремою інституціональною структурою з усіма притаманними таким структурам рисами (формами, функціями та засобами впливу), її почали розглядати як основне джерело фінансування; рекламний посередник перетворився з оптового продавця місця під рекламу на ділового партнера з повним циклом послуг, аж до творчих і дослідницьких включно. Стали з'являтися критичні огляди реклами, почалася розробка теорії реклами, а також було прийнято правові акти, що регулюють діяльність у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Панкратов Ф.Г. Рекламная деятельность / Ф. Г. Панкратов. — М. : Маркетинг, 1998. – 76 с.
2. Музикант В.Л. Теорія і практика сучасної реклами : навчальний посібник / В. Л. Музикант. – К., 1998. – 180 с.
3. http://advertion.blogspot.com.
4. Мамонтов А.С. Крос-культурный анализ в аспекте рекламоведения. Знание. Понимание. Навыки / А. С. Мамонтов. — М., 2005. – 220 с.

УДК 330.341.1(477)

СПЕЦИФІКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Золотченко Т.В.**, студентка групи Е1/2*
Науковій керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївский державний аграрний університет

З розвитком світової економіки найважливішим стає рівень розвитку та впровадження інноваційної системи на підприємствах. Для формування такої системи необхідно враховувати всі умови й мобілізовувати внутрішні джерела по стимулюванню інноваційної активності. Підприємства, що мають достатній рівень забезпеченості інноваційними технологіями, є запорукою високого рівня конкурентоспроможності та сталого розвитку. Проте не слід забувати і про ряд проблем, що виникли у процесі сучасного розвитку економіки внаслідок сповільнення інноваційних процесів у системі господарювання. Серед основних факторів, які перешкоджають здійсненню інноваційної діяльності підприємств, потрібно назвати такі: нестача власних коштів (80,1 % досліджених підприємств), великі витрати на нововведення (55,5 %), недостатня фінансова підтримка держави (53,7 %), високий економічний ризик (41%), тривалий термін окупності нововведень (38,7 %), відсутність коштів у замовників (33,3 %), недосконалість законодавчої бази (40,4 %), відсутність кваліфікованого персоналу (20 %), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7 %), нестача інформації про ринки збуту (17,4 %), нестача інформації про нові технології (17,3%), відсутність попиту на продукцію (16 %).

У рейтингу використання інновацій Україна перебуває на 86 місці, а за інноваційним потенціалом – на 39. Понад 90 % продукції, виготовленої на вітчизняних підприємствах, не мають відповідного науково-економічного забезпечення, а наукоємність промисловості не перевищує 0,3 %, що у 20 разів менше від показників розвинутих держав. Розмір інвестицій, які вкладаються у вітчизняну науку, не перевищує 1 % ВВП, що не дозволяє їй реалізувати свою функцію ефективного наукового забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Серед чинників, що мають негативний вплив на сферу інноваційного розвитку підприємств, необхідно відзначити:

− відсутність єдиної продуманої системи державної підтримки розвитку інноваційних процесів;
− нерозвиненість законодавчої бази;
− недостатність і неефективність фінансування освіти і науки та інноваційного бізнесу;
− ліквідація галузевих інноваційних фондів, які вирішували питання освоєння

у виробництві результатів наукових досягнень і проектних розробок;
− недостатність бюджетного та відсутність венчурного фінансуваня;
− відсутність дієвої інноваційної нфраструктури;
− несформованість механізмів стимулювання інвестиційних процесів у сфері високих технологій, зниження рівня інженерного потенціалу, недостатній розвиток проектного менеджменту тощо.

Варто зазначити, що вітчизняна наука і практика не стоять на місці, зроблено чимало, про що звітують наші вчені. Але інноваційний процес фокусується навколо підприємств. Саме на підприємстві здійснюється практична реалізація інновацій, випускається продукція. Наука може тільки продукувати знання, пропонувати нові технології, що здатні підвищувати конкурентоспроможність продукції підприємств, рекламувати їх і тим самим формувати попит. Проте сьогодні держава, як правило, намагається стимулювати пропозицію замість того, щоб стимулювати попит на інновації.

Вагомим також є і те, що для покращення інноваційного розвитку підприємств, необхідно змінити податкову систему так, щоб розробляти нову продукцію та технології було б прибутковіше за безпосереднє виробництво, а виробництво, у свою чергу, стало прибутковішим за торгівлю, торгівля – за фінансову діяльність.

В Україні необхідно також збільшити рівень правового захисту інтелектуальної власності. Нині питання, які стосуються охорони інтелектуальної власності в світі вийшли на перший план і стали вже не просто юридичними або комерційними.

З огляду на те, що головними завданнями стратегії інноваційної політики України є забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного, виробничого та підприємницького потенціалів, розробка та впровадження механізму активізації інноваційної діяльності суб’єктів підприємництва, поширення інновацій в усіх сферах національної економіки, національна стратегія, орієнтована на формування інноваційної моделі розвитку, повинна поєднувати:
− безпосередні заходи національного та регіонального рівнів, здійснювані за прямого бюджетного фінансування, які сприятимуть поліпшенню якісних характеристик вітчизняного науково-технологічного потенціалу, інтенсивному опануванню наукових знань та нових технологій, всебічному розвитку людського капіталу;
− здійснення суб’єктами національної економіки інноваційної діяльності та інвестицій інноваційного спрямування в конкурентному середовищі, збільшення пропозиції інноваційних продуктів, технологій та знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / За заг. ред. проф. В. І. Полохала. — К., 2009. — 628 с.
2. Оцінювання та регулювання інноваційної діяльності в умовах трансформацій машинобудівних підприємств : [монографія] / О. Є. Кузьмн та ін. — Львів : Вид-во ПП “Вежа і Ко”, 2009. — 172 с.

УДК 330.31(17)

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ КОНКУРЕНТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

***Шуллер І.О.**, студентка групи Е 1/2*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасні ринкові відносини, до яких прагне залучитися переважна кількість вітчизняних підприємств, все в більшій мірі концентрують увагу на конкурентних перевагах до господарських структур провідних країн світу. Ці конкурентні переваги зводяться до усвідомлення та реального втілення відповідної поведінки підприємств, що характеризується прагненням до постійного вдосконалення процесу поєднання факторів виробництва та управлінських рішень за допомогою зміни своєї свідомості, переорієнтації власної мотивації, спрямованості інтересів, ціннісних орієнтацій, відмінних від колишніх.

Хоча питання інноваційного підприємства і досліджувалося провідними науковцями як вітчизняного, так і закордонного простору, слід зазначити, що вдосконалення інноваційного змісту підприємницької діяльності завжди вимагає творчого ставлення у контексті з'ясування нових важелів та механізмів впливу на формування конкурентних переваг суб'єктів ринкового середовища.

Інновації — головна передумова ринкової конкурентоспроможності підприємств в умовах економічної глобалізації. З іншого боку, підприємства є основними ланками економічного розвитку національних економік.

Серед вітчизняних науковців проблематиці забезпечення інноваційного розвитку економіки та підприємств присвячені праці Ю. Бажала, О. Лапко, Л. Федулової, В. Онікієнко та ін. Теоретичні засади управління інноваційним розвитком підприємств висвітлено в працях О. Кузьміна М. Стадник, С. Ілляшенка, В. Божкова, С. Онишко та інших видатних вітчизняних і закордонних вчених. Інституціональний аналіз інноваційного розвитку підприємств в Україні здійснено в дослідженнях В. Дементьєва, В. Вишневського.

Формування умов для безперервного відновлення інноваційного процесу виступає найважливішою метою економічного розвитку сучасних країн, їх регіонів і підприємств. Разом з тим даному процесу перешкоджають: недостатня кількість великих і економічно значимих нововведень; велика тривалість циклу відтворення інновацій, починаючи із стадії розробки і закінчуючи освоєнням нововведень на виробництві; незначна доля підприємств і дослідників, що займаються інноваційною діяльністю; нечисленність розробок, що отримали широке розповсюдження на вітчизняному і світовому ринках і ряд інших.

Пропонується розглядати та оцінювати інноваційну діяльність підприємства через так звану бінарну природу створюваного ним продукту (послуги), що, з одного боку, має конкурентний зміст, тобто напряму пов'язаний з певними формуваннями ринкової економіки, показниками і

реально втіленими в товарі перевагами над іншим товаром-аналогом, а з іншого, — підвищує науково-технологічний рівень підприємства, зумовлюючи інноваційні переваги соціально-інституціонального характеру, що і надалі змушують його до самовдосконалення.

Забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємства можливо досягти, здійснивши для цього:

— антимонопольне регулювання підприємницького середовища для забезпечення реструктуризації національних підприємств усіх форм власності. Реструктуризація має здійснюватися з метою збільшення інноваційного прибутку, зменшення витрат, підвищення частки заробітної плати в ціні інноваційного продукту та інших заходів, що досягаються державою інструментами податкової політики:

— впровадження механізмів дієвої інноваційної мотивації на основі прямих і непрямих форм стимулювання з метою підвищення інноваційної складової вітчизняних товарів та послуг;

— удосконалення економічних методів регулювання ринкової кон'юнктури для забезпечення пріоритетності формування та розвитку інноваційних підприємств;

— усунення диспаритету між цінами на внутрішньому ринку України та світовими цінами на товари і послуги з метою попередження неналежного відшкодування вітчизняних ресурсів (праці, сировини, капіталу тощо);

— забезпечення структурної перебудови вітчизняної економіки шляхом стимулювання ефективності інноваційного виробництва та підтримки наукоємних підприємств.

Перспективи використання результатів дослідження полягають у необхідності широкого залучення інноваційних переваг у практику виробництва високотехнологічної наукомісткої продукції вітчизняних підприємств, що напряму пов'язано з рівнем їхньої конкурентності, має перспективу завоювання нових ринків через вирішення завдань адаптації та структурної перебудови підприємницької діяльності.

Для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств необхідно активізувати діяльність їхнього менеджменту та органів державної влади з нарощування конкурентних переваг інноваційного характеру (за рахунок розвинутих факторів). Це дозволить як підприємствам, так і державі Україна, інтегруватися (на вигідних умовах) у світове співтовариство та забезпечити належний рівень економічної безпеки й добробуту населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия : [монография] / В. Л. Дикань. — Харьков : Основа, 2006. —— 160 с.
2. Шнипко О.С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації / О. С. Шнипко. — К. : Наукова думка, 2009. — 334 с.
3. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління : [монографія] / Л. І. Піддубна. — Харків : ІНЖЕК, 2007. — 368 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А Фатхутдинов. — М. : Маркетинг, 2002. — 892 с.

УДК 330.2

ВИДИ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Прокопчук Ю.Г., *студентка групи Е 1/2*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Відтак запровадження в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність, альтернативою якій є занепад національної економіки, втрата економічного, а можливо, й національного суверенітету.

Отже, зайвим є переконування громадськості та фахівців у необхідності радикальної активізації інноваційної діяльності в Україні, яке має надати суспільно-економічному розвитку інноваційного характеру. Між тим, так само зайве й констатувати, що попередні роки економічних реформ не створили необхідних умов для примноження та зміцнення інтелектуального потенціалу українського суспільства, інноваційного розвитку економіки, освоєння нових високих технологій, подолання структурних деформацій, успадкованих від адміністративно-командної системи. Економічна динаміка досі не лише не набула сучасної постіндустріальної спрямованості, а навіть не створила достатньо міцного підґрунтя для запровадження основ інноваційного розвитку. Зволікання в цьому напрямі ставить під загрозу здобутки економічного зростання 1999-2002 рр.

Нині йдеться вже не про доцільність чи можливість створення системи підтримки технологічних змін, а про концептуальні основи, критерії, інструменти й механізми економічної політики, яка в рамках нинішніх фінансових, структурних та інституційних обмежень була б спроможною забезпечити зростання інвестицій у технологічні зміни та належну мотивацію інноваційного підприємництва. На жаль, поки що основна маса фахових дискусій зосереджена навколо нагальних, проте тактичних проблем бюджетного розподілу, реформування податкової системи, монетарної політики тощо. Власне інноваційна складова розвитку залишається переважно поза увагою фахового наукового аналізу. Тому реальною залишається загроза перетворення поняття "перехід до інноваційної моделі розвитку" на формальне гасло, відірване від перебігу реального економічного життя країни.

В запропонованому дослідженні буде зроблено спробу узагальнити сучасне розуміння інновації, визначити, яку саме стратегічну місію має виконувати інноваційний розвиток у перехідній економіці, охарактеризувати сучасне становище інноваційного розвитку в Україні, передумови та перешкоди його радикальної активізації, запропонувати безпосередні важелі досягнення необхідного ґатунку інноваційного розвитку.

Однією з проблем реалізації економічної реформи в Україні в умовах переходу до ринкових відносин є розробка та впровадження нового господарського механізму, що дозволить зберегти й розвивати потенціал підприємства, підвищити ефективність його функціонування.

Реформи в економіці України поки що не призвели до зростання обсягів виробництва, конкурентоспроможності великої частини вітчизняних підприємств, рівня життя населення. Все це у значній мірі пов'язано із скороченням витрат державного бюджету на інвестування, несприятливим інноваційним та інвестиційним кліматом в Україні. У той же час накопичений світовий досвід країн, що динамічно розвиваються, виділяє інновації та технічний розвиток як необхідні та першочергові засоби вирішення соціально-економічних проблем. Стратегія розвитку сфери виробництва технологій цих країн спирається на принцип концентрації засобів, державне регулювання й ініціативу підприємств.

На сучасному етапі розвитку суспільства значно загострилися проблеми, що виникають в управлінні процесами створення нових знань, творчим потенціалом, іншими аспектами нововведень. Це зумовило появу нового напряму у традиційному менеджменті – інноваційного менеджменту. Інновація (нововведення) – це якісно відмінний від попереднього аналогу об'єкт, який впроваджено у виробництво внаслідок проведеного наукового дослідження або зробленого відкриття. Поняття "інновація" застосовується до всіх нововведень як у виробничій, так і в організаційній, фінансовій, науково-дослідній, інших сферах до будь-яких удосконалень, що забезпечують економію витрат або створюють умови для такої економії.

Інноваційний процес в економічному й організаційному розумінні поділяється, як уже зазначалось, на окремі етапи, стадії, фази, які відрізняються між собою цільовим призначенням, специфікою управління, фінансуванням, кінцевим результатом діяльності.

У дослідженнях структури інноваційного процесу більшість вітчизняних учених дотримується схеми: "дослідження – розробки – виробництво – маркетинг – продаж". Американські дослідники розглядають інноваційний процес докладніше: "фундаментальні дослідження – прикладні дослідження – розробки – дослідження ринку – конструювання – дослідне виробництво – ринкове випробування". Вказані етапи взаємозумовлені та забезпечують успіх нововведення лише за умови інтеграції їх у єдине ціле.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / П. В. Круш, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін. — К. : Ельга-Н : КНТ, 2007. — 777 с.
2. Економіка та організація виробництва : [підручник] / В. Герасимчук, А. Розенплентер, В . Кривда та ін. — К. : Знання, 2007. — 677 с.
3. Исследование сущности инновационного потенциала // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия экономическая. Выпуск 68. — Донецк : ДонНТУ, 2003. — С. 88-96.

УДК 330.442

ІННОВАЦІЇ У ПРОМИСЛОВОСТІ

Ігель А.С., *студентка групи Е 1/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Внесок промислового комплексу в економіку, прагнення України рівня технологічно розвинутих країн, наближення якості життя до європейських стандартів визначає провідну роль промисловості в забезпеченні важливих стратегічних інтересів держави. Реальний економічний стан промисловості України в контексті інноваційного розвитку примушує говорити про нестабільність і уповільнення цього процесу. Так, протягом останніх 9 років обсяги промислового виробництва збільшилися на 40 %, майже удвічі зросла продуктивність праці.

В Україні в 2009 році спостерігалося уповільнення промислового виробництва на фоні зростання реального ВВП, що свідчить про відсутність стабільного процесу використання науково-технічного потенціалу галузей промисловості. Уповільнення зростання відбувалося, в основному, через зменшення інвестиційної і зовнішньої складової економічного розвитку, що привело до зниження виробництва коксу і продуктів нафтопереробки, металургійної промисловості. На скорочення виробництва останнім вплинуло послідовне зниження рівня цін і попиту на український експорт металопродукції. Але все ж таки промисловість, як і в попередні роки, займає значну частину у виробництві ВВП. Зокрема валова додаткова вартість (ВДВ) видобувної промисловості збільшилася, це пов'язано із збільшенням видобутку нафти і металевої руди. В обробній промисловості ВДВ зросла.Збільшився обсяг виробництва підприємств харчової промисловості за рахунок сприятливої кон'юнктури зовнішніх ринків для експорту вітчизняного продовольства, а також зростання споживчого попиту на продукцію галузі.

Головна причина зниження основних економічних показників – це відсутність стабільної стратегії розвитку країни, яка привела до нестабільності і ситуативність економічних процесів. Слід зазначити, що інноваційні чинники економічного зростання до цього часу не знайшли необхідного місця в програмних документах і реальних діях державної влади. Свідоцтвом цього є характеристика інноваційної діяльності промислових підприємств.

Такий стан справ в інноваційній діяльності впливає на динаміку промислового виробництва. Позитивною можна вважати тенденцію, що торкається збільшення темпів зростання продукції обробної промисловості порівняно з видобувною, і високі темпи зростання продукції машинобудування в цілому і виробництво електричного та електронного устаткування.

В порівнянні з розвинутими країнами галузева структура української промисловості дуже обтяжлива виробництвом первинних сировинних ресурсів і напівфабрикатів. В той же час питома вага продукції машинобудування, яка є

основою інноваційного розвитку промисловості, нижче, ніж у розвинутих країн в 2-3 рази.

Зазвичай технологічний рівень промислового виробництва характеризується станом, динамікою і ефективністю використання основних засобів, зокрема високотехнологічного та інноваційного устаткування, а також рівнем і тенденціями інвестування в основний капітал. Позитивна динаміка основних засобів виступає важливим чинником підвищення технологічного рівня виробництва.

Темпи оновлення основних засобів в галузях промисловості є такими, які не відповідають її внеску в загальну економічну динаміку. Це свідчить про тенденцію втрати промисловістю придбаного в попередні роки технологічного рівня. Також спостерігається зниження інвестиційної активності в інноваційних виробництвах, що приведе до втрати Україною наявного технологічного рівня. Та виникає парадоксальна ситуація: інноваційна діяльність направлена в основному на оновлення і поліпшення наявних інновацій, що не змінює технологічну структуру економіки.

Виділяють декілька напрямів реалізації інноваційної політики. Перший напрям інноваційного розвитку реалізують шляхом “перенесення” зарубіжних науково-технічних і виробничо-технологічних досягнень в національну економіку через придбання ліцензій і використання патентів на виробництво сучасного устаткування та конкурентоздатних промислових товарів. Наступним напрямом реалізації промислово-інноваційної політики є упровадження державою спеціального режиму інноваційної діяльності, так званого “нарощування” національних високотехнічних виробництв. Для України найприйнятнішою була б стратегія “нарощування” національних високотехнічних виробництв орієнтованих на ринки ядерних технологій, збройової і військової техніки, аерокосмічних апаратів і передових матеріалів.

Ще одним напрямом інноваційного розвитку промисловості є кластеризація. Під кластером інноваційної активності розуміється сукупність базисних нововведень, сконцентрованих на певному відрізку часу і в певному економічному просторі.

Результати упровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку в промисловості України є не значними. По-перше, інноваційна активність як підприємств, так і держави знижується. По-друге, знижуються обсяги експорту високотехнологічної продукції на світовий ринок. Однією з важливих причин недостатнього використання інноваційного потенціалу є відсутність адекватних організаційно-економічних структур, які б стимулювали його реалізацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зятковський І. В. Інноваційна промислова система: шляхи відродження // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць / За ред. Д. В. Алфімова та ін. — К. : Логос, 2001. — С. 134-140.
2. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток промисловості України // Актуальні проблеми економіки / За ред. В. Ф. Паламарчука. — К. : Логос, 2000. — С. 34.

УДК 331.25:6

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Топорова Т.С.*, студентка групи Е1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Без підтримки з боку держави вітчизняного виробника при реалізації ним інноваційних проектів переведення економіки на інноваційний шлях є нереальним. Саме держава повинна створювати умови для існування та постійного розширення інноваційної діяльності шляхом зменшення ставок оподаткування інноваційної продукції і прямої фінансової підтримки інноваційної діяльності та іншими шляхами.

Регулювання інноваційної діяльності державними органами влади дає змогу підвищити результативність впровадження нововведень на підприємствах, покращити ефективність інноваційних процесів, що призведе до активізації інноваційної діяльності та підвищення загального рівня економічного розвитку країни.

Згідно із Законом України “Про інноваційну діяльність”, головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва й реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Відповідно до чинного законодавства України основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;

- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Верховна Рада затверджує пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності, визначає обсяг асигнувань для її реалізації. Кабінет Міністрів України здійснює державне регулювання щодо реалізації пріоритетних напрямів, сприяє створенню ефективної інфраструктури для фінансової підтримки та реалізації інноваційних програм і проектів.

Серед основних проблемних моментів у законодавчому забезпеченні інноваційної діяльності в Україні можна виділити наступне. Обмеження інноваційної діяльності є наслідком неефективного державного впливу, зокрема податкових пільг, антимонопольного, патентно-ліцензійного та кон'юнктурного регулювання технологічного оновлення виробництв. Українським законодавством визначено лише одну пільгу для інноваційної діяльності – оподаткування в розмірі 50 % від чинної ставки прибутку від реалізації інновацій інноваційними центрами, занесеними до державного реєстру. Тобто всі підприємства фактично позбавлені пільг в інноваційній діяльності, якщо вони не зазначені інноваційними центрами, що припиняє їх наукові та проектно-конструкторські роботи, освоєння і впровадження нових технологій та виробництво нової продукції. Пільги, які існували в Законі України "Про оподаткування прибутку підприємств і організацій" 1992 року, дозволяли стимулювати творчу інноваційну діяльність, розробляти конкурентоспроможні новації, що забезпечувалось звільненням від оподаткування їх прибутку. Абсолютне вилучення цих пільг фактично ліквідувало всі стимули для існування інноваційної діяльності на підприємствах.

Для реалізації державної політики щодо поліпшення соціально-економічного стану в країні на основі інноваційної моделі розвитку економіки потрібно широко застосовувати інструменти державної політики, які б стимулювали підвищення інноваційної активності економіки.

Стратегія втілення цієї політики має здійснюватися на системній і послідовній основі. Всі учасники інноваційного процесу мають бути зацікавлені у поєднанні їхніх інтересів і зусиль у створенні та застосуванні нових знань і технологій з метою виходу на внутрішній і зовнішні ринки з високотехнологічною продукцією. У реалізації зазначеної взаємодії і створенні таким чином економіки, заснованої на знаннях, роль державної влади є стрижневою.

Сьогодні необхідність вирішення проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком економіки України, набуває особливого значення. Та без здійснення державою рішучих кроків і дій у напрямку стимулювання інноваційної діяльності ці питання залишаються невирішеними. Держава як організатор і координатор структурних зрушень має створювати умови для активізації національного науково-технічного потенціалу й інноваційної діяльності, впровадження нових технологічних укладів, подолання розриву між наукою і виробництвом, забезпечення реального трансферу технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р., № 40 - IV.
2. Павлова В.А. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка та стратегія забезпечення : [монографія] / В. А. Павлова. — Донецьк : ДУЕП, 2006. — 276 с.

УДК 333.16

"НІБУЛОН" – НОВАТОР АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

***Рогульська Ю.Ю.**, студентка групи Е1/1*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Актуальність досліджень у області інноваційної діяльності визначається тим, що в даний час інновації визнаються ключовим чинником економічного зростання. В останню чверть XX століття людство вступило в нову стадію свого розвитку – стадію побудови постіндустріального суспільства, яке є результатом соціально-економічної революції, що відбувається в сучасному світі. Для постіндустріального суспільства важливу роль, перш за все, грають інформаційні технології і комп'ютеризовані системи і засновані на них інноваційні технології.

На початку 90-х років минулого століття в науковій сфері України відбувалися радикальні зміни, обумовлені змінами політичної та економічної систем держави. Було започатковано створення на національному рівні органів управління науковою та науково-технічною сферою, формування державних науково-технічних програм. На жаль, наукова сфера не була визначена пріоритетною у політиці держави, наслідком чого стало значне відставання України від розвинених країн світу, які приступили до створення економіки нового типу – інноваційної економіки ("економіки знань").

Не дивлячись на це в Україні достатньо розвинена мережа наукових і науково-технічних установ різного профілю: діють наукові школи високого рівня; виконується безліч перспективних досліджень, здатних підвищити конкурентоспроможність вітчизняної економіки. Проте забезпеченню інноваційних зрушень в економіці заважає відсутність в першу чергу ефективного механізму практичної реалізації вітчизняного науково-технічного потенціалу. В умовах ринкової економіки науково-технічний потенціал держави виявився як нераціональний за декількома ознаками (характеризується низькою інтенсивністю; некомерційною суттю розробок тощо).

Сьогодні і в Україні проголошений курс на формування основних засад інноваційної моделі розвитку та економіки знань. Підґрунтям для цього став ряд прийнятих законодавчих актів (закони України "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про наукову і науково-технічну експертизу", інші закони України, Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України тощо). Для ефективного функціонування регіональної інноваційної системи

потрібно створити регіональну інноваційну інфраструктуру. Ключовими напрямами є:
- створення системи інформування інноваційних інвесторів;
- розробка і ухвалення законодавства, стимулюючого інноваційно-інвестиційні проекти.

В нашій державі за весь період її існування ще не склались економічні умови для розвитку внутрішніх реальних та фінансових інвестицій, а також не існує сприятливий інвестиційний клімат для іноземного інвестування.

Але разом з тим в Україні був прийнятий закон "Про інвестиційну діяльність". Це був важливий крок для розбудови молодої держави через іноземне та внутрішнє інвестування. Як результат, у той час інтенсивно почали створюватись спільні підприємства (СП) вітчизняних виробників в режимі іноземного інвестування. В 1991 році було створено і СП "НІБУЛОН" між виробниками м.Миколаєва, Будапешту та Лондону.

Сучасне СП "НІБУЛОН" – національне інноваційно-інвестиційне підприємство зернотрейдер, який за останні чотири роки згідно оцінки маркетингових років лідирує серед українських експортерів зерна. Компанія співпрацює з більш ніж 5000 підприємствами і являється членом Міжнародної Асоціації торгівлі зерном і кормами. Підприємство експортує зерно в 35 країн світу, в тому числі в Японію. Загальний обсяг експорту СП "НІБУЛОН" вже досяг 4 млн.тон. СП "НІБУЛОН" – один із найбільших виробників і експортерів зернових та олійних культур. Єдина інноваційно інтегрована компанія забезпечує контроль над всіма ланками за схемою «поле–порт»: вирощування і збирання врожаю на орендованих у 25 тис. землевласників землях, транспортування з використанням власної сучасної техніки і технології, зберіганням, доробки, та відвантаженням через власний перевантажувальний термінал. Має філії та елеватори в Черкаській, Харківській, Полтавській, Луганській, Миколаївській, Хмельницькій, Вінницькій областях.

Метою діяльності підприємства у 2010 році являлося збереження і розширення лідируючого положення в галузі через збільшення частки ринку на 40%, розробка інноваційної стратегії, системи управління якістю продукції, підвищення рентабельності. Передбачено завершити будівництво 7 терміналів вантажністю 250 тонн, створення власного флоту. Інноваційно-інвестиційний проект становить 180 млн.дол.

СП "НІБУЛОН" як внутрішній державний інвестор дбає про соціальний захист своїх працівників та членів їх родин, а також населення, де підприємство працює. В 2009 році на розвиток меценатства було виділено більше 3 млн.грн. Це і забезпечення лікарень сучасними засобами лікування, шкіл та навчальних закладів комп'ютерною технікою, і бібліотек літературою, санаторіїв та будинків відпочинку засобами діагностики та лікування.

Без усілякого перебільшення, "НІБУЛОН" – незаперечний лідер АПК України і по суті, і по формі, що підтверджується безліччю різноманітних високоповажних рейтингів. Вирощуючи рекордні врожаї, здійснюючи розбудову елеваторної та транспортної інфраструктури країни, "НІБУЛОН"

своїми об'єктами прикрашає українську землю, прославляє Україну в усьому світі.

Отже, для розбудови нашої країни таким підприємствам потрібно надавати всіляку урядову підтримку, вивчати їх досвід, створювати зони пріоритетного розвитку і звільняти їх від несприятливих умов політичного та податкового тиску.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність : Закон України № 40-IV від 04.07.2002.
2. Павлова В.А. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка та стратегія забезпечення : [монографія] / В. А. Павлова. — Донецьк : ДУЕП, 2006. — 276 с.

УДК 330.24(902)

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

Боднар Д.В., *студентка групи Е1/1*
Нуковий керівник – к.е.н, доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

У наш час важко назвати більш важливу і багатогранну сферу діяльності, ніж управління, або менеджмент, від якого в значній мірі залежать і ефективність виробництва, і якість обслуговування населення.

У зарубіжних країнах накопичений значний досвід управління в області промисловості, торгівлі, кооперації, сільського господарства і т.п. внаслідок безпосередньої участі людей в управлінській діяльності. Він збагачується за рахунок знань основ науки управління, світових досягнень в практичній організації економічних і соціальних процесів.

В Україні поки що не досягнуті значні успіхи в теоретичному і практичному освоєнні менеджменту.

Реорганізовуються старі структури управління і влади, при цьому використовуються західні моделі управління. Однак механічне перенесення концепції управління з одного соціокультурного середовища в іншу, сліпе копіювання досвіду тієї або іншої держави практичне неможливе. Воно веде до важких економічних і соціальних наслідків. Менеджмент зумовлений такими базисними чинниками, як тип власності, форма державного устрою, міра розвитку ринкових відносин. Тому розвиток сучасного менеджменту в умовах переходу Україні до ринкової економіки в значній мірі залежить від цих чинників.

Упровадження ринкових відносин у практику господарювання вимагає принципової зміни методів управління на всіх рівнях управлінської ієрархії. Це висуває необхідність вивчення нових підходів і форм управління, зокрема, менеджменту як особливого типу управління. Менеджмент як наукова дисципліна пройшов довгий і суперечливий шлях розвитку, і розглядати його, безсумнівно, потрібно з урахуванням історичного досвіду, тих цілей і задач, що

ставилися на різних етапах його розвитку. Обрана мною тема дуже цікава та актуальна, тому що знання і використання сучасних технологій в управлінні значно підвищує ефективність діяльності підприємств. Задача менеджменту як науки управління полягає в підвищенні практичної значимості досліджень, їхній орієнтації на розробку принципів і методів, що дають можливість практично вирішувати в тих чи інших умовах проблеми функціонування організації. У сучасних умовах доволі поширена думка про те, що процес управління є мистецтвом, сутність якого полягає у прикладному застосуванні науки. Без знання технології менеджменту в сучасних умовах неможливо ефективно кервати організацією.

Велика частина компаній перебудовує свої системи управління з традиційної виробничої і ринковий на технологічну орієнтацію. Найважливішим фактором успіху кожної компанії стає стратегічне управління технологічним розвитком, чи, іншими словами, технологічний менеджмент. Головним напрямком перебудови менеджменту і його радикального удосконалення, пристосування до сучасних умов стало масове використання новітньої комп'ютерної і телекомунікаційної техніки, формування на її основі високоефективних інформаційно-управлінських технологій. Засоби і методи прикладної інформатики використовуються в менеджменті і маркетингу. Нові технології, засновані на комп'ютерній техніці, вимагають радикальних змін організаційних структур менеджменту, його регламенту, кадрового потенціалу, системи документації, фіксування і передачі інформації. Особливе значення має інформаційний менеджмент який значно розширює можливості використання компаніями інформаційних ресурсів. Розвиток інформаційного менеджменту пов'язаний з організацією системи обробки даних і знань, послідовним їх доведення до рівня інтегрованих автоматизованих систем управління, що охоплюють по вертикалі і горизонталі всі рівні та ланки виробництва і збуту.

Технологія нерозривно пов'язана з машинізацією виробничого чи невиробничого управлінського процесу. Управлінські технології ґрунтуються на застосуванні комп'ютерів і телекомунікаційної техніки. Першорядна задача менеджменту полягає в створенні організаційної культури, творчого інноваційного клімату, що стимулюють працівників до нововведення. Керівники підприємств покликані стати ініціаторами в області реалізації технологічних і організаційних змін. Тому найважливішим фактором успіху стає безупинне теоретичне і практичне навчання керівників нового типу: високопрофесійних, компетентних у широкому колі економічних, соціальних і технологічних питань, з високим почуттям відповідальності за результати діяльності підприємства.

Яким би прогресивним і передовим не був би закордонний досвід, цінність його полягає не тільки в тому, щоб служити зразком для наслідування, але в тому, щоб бути ключем до аналізу власного досвіду і практики. Сучасна теорія і практика менеджменту набувають особливого значення.

По-перше, перехід української економіки на ринкові відносини вимагає вивчення форм і методів управління, на рівні основної господарської ланки —

виробничого підприємства. Практичне використання такого досвіду на вітчизнянх підприємствах — одна з першочергових задач.

По-друге, широкий вихід вітчизняних підприємств на ринки обумовлює необхідність глибокого вивчення і знання практики менеджменту.

Це висуває високі вимоги до підготовки фахівців-менеджерів і в першу чергу до то тих, які будуть зайняті в економічній сфері діяльності і пов'язані з підготовкою і прийняттям рішень у цій області. Знання ними проблем теорії і практики менеджменту є обов'язковим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беляев Ю.А. Энциклопедия начинающего предпринимателя / Ю. А. Беляев. — М. : Изд- во РУНД, 1992. – 650 с.
2. Герчикова И.Н. Менеджмент : [учебник для вузов] / И. Н. Герчикова. — М. : ЮНІТІ "Банки и биржи", 1997. – 312 с.
3. Любимова Н.Г. Менеджмент — путь к успеху / Н. Г. Любимова .— М. : Агропромиздат, 1992.

УДК 330.562

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕВАГ МЕНЕДЖМЕНТУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мілляр В.В., *студентка групи Е 1/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Інноваційний менеджмент – один з напрямків стратегічного керування, здійснюваного на вищому рівні керівництва компанії. Його метою є визначення головних напрямків науково-технічної і виробничої діяльності фірми в таких областях: розробка і впровадження нової продукції (інноваційна діяльність); модернізація й удосконалення продукції; подальший розвиток виробництва традиційних видів продукції; зняття з виробництва застарілої продукції.

Під інноваціями в широкому значенні слова розуміють прибуткове використання нововведень у вигляді нових технологій, видів продукції і послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного або іншого характеру. Період часу від зародження ідеї, створення і поширення нововведення та до його використання прийнято називати життєвим циклом інновації. З урахуванням послідовності проведення робіт життєвий цикл інновації розглядається як інноваційний процес.

Для успішного керування інноваційною діяльністю необхідне ретельне вивчення інновацій. Насамперед необхідно уміти відрізняти інновації від несуттєвих видозмін у продуктах і технологічних процесах (наприклад, естетичні зміни – кольори, форми і т.п.), незначних технічних або зовнішніх змін у продуктах, що залишають незмінними конструктивне виконання й

здійснюють недостатньо помітний вплив на параметри, властивості, вартість виробу. Також інновації слід відрізняти від розширення номенклатури продукції за рахунок товарів, що випускалися раніше і були відомі на ринку. Новизна інновацій оцінюється по технологічних параметрах, а також із ринкових позицій. З урахуванням цього будується класифікація іновацій.

У залежності від технологічних параметрів інновації поділяються на: - продуктові іновації (вони включають застосування нових матеріалів, нові напівфабрикати і комплектуючі; одержання принципово нових продуктів); - процесні інновації означають нові методи організації виробництва (нові технології). Процесні інновації можуть бути пов'язані зі створенням нових організаційних структур у складі підприємства (фірми).

Матеріальні результати інноваційної діяльності виступають у вигляді створених і освоєних нових машин, устаткування, апаратів, приладів і засобів автоматизації. Створені й освоєні зразки машин, устаткування, апаратів, приладів і засобів автоматизації діляться на нові, модернізовані і модифіковані.

Ефективність інноваційної діяльності можна оцінити через конкурентоздатність нової продукції, успішне представлення її на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Особливістю сучасного етапу розвитку інноваційної діяльності є утворення в найбільших фірмах єдиних науково-технічних комплексів, що об'єднують в єдиний процес дослідження і виробництво. Це припускає наявність тісного зв'язку всіх етапів циклу “наука – виробництво”. Створення цілісних науково-виробничо-збутових систем об'єктивно, закономірно обумовлено науково-технічним прогресом і потребами ринкової орієнтації фірми.

У 80-ті роки в інноваційній політиці великих фірм чітко проявилася тенденція до переорієнтування спрямованості науково-технічної і виробничо-збутової діяльності. Вона виражалася насамперед, у прагненні до підвищення в асортименті продукції, що випускається; питомої ваги нових наукомістких виробів, збут яких веде до розширення супутних технічних послуг: інжинірингових, лізингових, консультаційних та ін. З іншого боку, має місце прагнення до зниження витрат виробництва традиційної продукції.

Особливо помітно ці тенденції виявляються в інноваційному менеджменті в американських машинобудівних ТНК, що концентрують свої зусилля на розробці та виробництві продукції високої технічної складності (радіоелектронна техніка, особливо ЕОМ і мікропроцесори, авіакосмічна техніка, енергетичне устаткування, засоби автоматизації й ін.). Вони прагнуть за рахунок монополізації випуску таких виробів забезпечити швидку амортизацію капіталу і зберегти лідерство у визначених секторах ринку машин і устаткування. Одночасно вони досягають значного зниження витрат виробництва в традиційних галузях машинобудування з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. — М. : Ростинтэр, 1996. – 145 с.

2. Уотермен Р. Фактор возобновления. Как сберегают конкурентоспособность лучшие компании / Р. Уотермен. — М. : Прогрес, 1988. – 250 с.
3. Скамай Л. Ризики в інноваційному підприємництві / Л. Скамай // РИЗИК. — 1998. — № 5-6. – С. 10-16.
4. Донцова Л.В. Инновацонная деяльность: состояние, необходимость государственной поддержки, налоговое стимулирование / Л. В. Донцова // Менеджмент в России и за рубежом. — 1998. — № 3. – С. 37-42.
5. Герчикова И.Н. Менеджмент : [учебник] / И. Н. Герчикова. — М., 1994.
6. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент / С. Д. Ильенкова. — М. : — Банки и биржи, 1997. – 515 с.
7. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент = Innovatory management : [підручник] / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1998. – 714 с.

УДК 330.88

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ

Масєєва О.О., *студентка групи Е1/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Інноваційність сучасної освіти, як і суспільства в цілому, зумовлена об'єктивними причинами еволюційного розвитку соціуму. Відповідно, однією з найвагоміших характеристик та ознак сучасного суспільства є глобальні зміни суспільного буття, способу життя та колективної свідомості: утворення, що намагаються зберігати традиційність, незмінність змісту, структури і форм, нездатні адаптуватися до нових умов, неминуче втрачають актуальність та значимість; водночас загальносуспільної ваги набувають ті духовно-інтелектуальні, соціальні та економічні явища і процеси, які відзначаються гнучкістю, мобільністю, спроможністю до змін, відкритістю та готовністю до нового.

Для педагогіки як науки про виховання, освіту і навчання, якій протягом довгого періоду часу було притаманним педагогічне новаторство як оновлення освітньої системи, провідним і визначальним критерієм її життєздатності, відповідності соціальним запитам і потребам, конкурентоспроможності є інноваційність.

Варто звернути увагу і на поняття “інноваційне навчання” та його зміст у праці О. Козлової, на думку якої, це - новий тип організації навчально-виховного процесу, що “орієнтується на створення готовності особистості до швидко зростаючих змін у суспільстві, готовності до невизначеного майбутнього за рахунок розвитку здібностей до творчості, до різноманітних форм мислення, а також до здатності до співпраці з іншими людьми”.

Характерними рисами інноваційного навчання автор вважає передбачення та співучасть. Зміст першого із використаних термінів - передбачення – трактується як “здатність до розуміння нових, незвичайних ситуацій, прогнозування майбутніх подій, оцінки наслідків прийнятих рішень і, більше того, навіть до створення можливого і бажаного майбутнього”, друге - співучасть – означає “соціальну активність, участь особистості у найважливіших видах діяльності, її особистий вплив на прийняття локальних та глобальних рішень, здатність бути ініціативним. Інноваційне навчання передбачає готовність до дії у нових умовах, дослідження того, що може трапитися, або необхідне”.

Щодо змісту наведеного визначення зауважимо, що завдання формування і розвитку інтелектуальної, соціально компетентної особистості, здатної до творчості, такої, яка має вміння і навички певної діяльності, сформульовано в меті вищої освіти та у меті вивчення базових навчальних предметів зокрема. Тому твердження автора, що основна ідея (тобто ціль, мета) інноваційного навчання – формування готовності особистості до діяльності в нових умовах, вважаємо невиправданим, оскільки ціль інновацій в освіті полягає в якісних

змінах потенціалу освітніх систем та у підвищенні ефективності його використання.

Таким чином, можемо зробити висновок, що в педагогіці інновацію варто розглядати як реалізоване нововведення в освіті – у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (методиках, технологіях), у змісті та формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання і виховання та у підходах до соціальних послуг в освіті, що суттєво підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу.

Варто зазначити, що аналіз ключових понять інноваційної педагогіки дозволяє зробити висновок про відсутність у науковій літературі єдиних підходів до трактування та, відповідно, використання певних понять. Для прикладу, в зарубіжній (російській) педагогіці введено поняття “новація” та “інновація” як такі, що істотно відрізняються за сутністю. Критеріями для розрізнення цих понять ученими визначено конкретні форми, зміст та обсяг перетворювальної діяльності, а саме: “Якщо діяльність короткочасна, не має цілісного і систематичного характеру, має на меті лише зміни окремих елементів певної системи, то ми маємо справу з новацією. Якщо в основі діяльності є концептуальний підхід, а її результатом є розвиток даної системи чи її принципове перетворення, то ми маємо справу з інновацією”.

Окрім проаналізованих, у педагогічній літературі існують поняття “педагогічна інновація” та “освітня інновація”. Отже, їхній перехід в інше педагогічне середовище завжди викликає труднощі, оскільки інший навчальний заклад має відмінний від попереднього рівень інноваційності, інше бачення вирішення будь-якої проблеми, інше ставлення до нового, традицій та інновацій. Тому спроби перейняти досвід викладачів-новаторів не завжди є вдалими. Тобто, вважає автор праці, поняття “освітня інновація” пов'язане з реальною практичною діяльністю освітнього закладу; в той час як педагогічна інновація передбачає нове в педагогічній науці, що характеризується високим рівнем узагальненості та є науково-теоретичним відкриттям.

Таким чином, узагальнюючи зазначене вище, доходимо логічного висновку, що суттєвою відмінністю освітніх та педагогічних інновацій є рівень узагальнення і розповсюдження інноваційного досвіду. Інакше кажучи, освітня інновація може набути значення педагогічної, якщо нові ідеї та досвід (певне розроблення і результати його впровадження) певного освітнього суб'єкта стають доступними іншим, що, безумовно, передбачає фіксацію інновації, осмислення та узагальнення її результатів, відповідне оформлення, популяризацію і розповсюдження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алфімов Д.В. Інноваційна освітня система: шляхи відродження // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : Збірник наукових праць / За ред. Л. І. Даниленко та ін. — К. : Логос, 2000. — С. 158-160.
2. Сафіулін В.І. Інноваційний пошук нових технологій навчання // Інноваційні пошуки в сучасній освіті /За ред. Л. І. Даниленко, В. Ф. Паламарчука. — К. : Логос, 2004. — С. 53-64.

УДК 330.65.3

ІННОВАЦІЇ В МЕДИЦИНІ

Чикунда К.О., *студентка групи Е1/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Марчук Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Розвиток людства спонукає до розвитку всіх галузей промисловості, і не тільки промисловості. Це таких собі прогрес у людстві, який допомагає нам співіснувати. Зокрема цей прогрес позначився на розвитку медицини, а саме на винаходах та впровадженнях нових засобів та методів лікування людей та всього живого. Тому я хочу представити декілька найвідоміших винаходів вчених в галузі медицини.

1. Нові технології, які рухають біологію вперед з неймовірною швидкістю, стали предметом оцінки групи експертів, які вибрали топ-десять найвидатніших інновацій. Під номером один в списку, складеному журналом “The Scientist”, знаходиться так зване «третє покоління» секвеніаторів генів від американської компанії “Pacific Biosciences”.

Апарат вартістю в 700 тисяч доларів – перший в своєму роді аналізатор ДНК, який може робити аналіз в реальному часі на підставі лише однієї молекули. Багато компаній вступили в конкурентну боротьбу в бурхливо зростаючій області персоналізованої геноміки, що обіцяє в майбутньому принести медицину нового покоління.

Американська компанія “Sigma-Aldrich”, провідний виробник біохімічних і органічних хімікатів для досліджень, що надає зроблені на замовлення колонії клітин для фармацевтичних компаній.

“Молекулярне хірургічне втручання в організм ссавця – це важка і виснажлива робота”, – зауважив Нейл Келлехер, експерт з біосинтезу з Північно-Західного університету.

“Багато компаній мають потребу в більш тонко спроектованих клітинах, здатних викачувати протеїни і особливих клітинах, які копіюють специфічні захворювання людини”, – сказав він.

Одним із продуктів американської фірми є, по суті, клітини людського серця в пробірці. Celluar Dynamics International з Вісконсіна, переробляє людські фірбопласти – клітинні будівельні блоки сполучної тканини – у так звані плюрипотентні стовбурові клітини. Потім, вони перепрограмуються в суміш клітин, з якої складається людське серце.

“Це необхідно для розробки ліків”, – пояснив представник компанії. “Кадріотоксичність – це серйозна проблема у фармацевтиці і друга за частотою причина відкликання партій таблеток ринку”.

Ще однією інновацією став перший і єдиний ручний прилад для підрахунку клітин, зроблений масачусетською компанією. Прилад обтічної форми, що нагадує щось середнє між електронним термометром і шприцом, продається за 2 995 доларів.

Сім з десяти компаній, що потрапили в список, знаходяться в США, а три останні залишилися в Британії. Британський журнал “The Scientist” є одним з найбільш популярних наукових видань в світі.

2. Протягом багатьох століть людство мріє про вічне життя та збереження молодості. Сьогоднішній розвиток медицини та високі технології ще не зовсім готові втілити ці мрії в реальність. Однак вчені вважають, що в цьому нам допоможуть нанотехнології, зокрема, використання нанороботів в медицині. Слід зазначити, що ідея використання нанороботів, що несуть у собі величезні перспективи. Нанороботи – це машини, розміром з молекулу, які можуть пересуватися, обробляти і передавати інформацію, виконувати різні програми. Група вчених на чолі з Андріано Кавальканті, що займаються вивченням нанотехнологій, представили тривимірну систему, фактично віртуальну реальність для вивчення поведінки віртуальних нанороботів, їх взаємодії з віртуальними біомолекулами в артеріях. Ця віртуальна реальність отримала назву NCD. На практиці NCD дозволяє візуально представити ті процеси, які відбуваються з нанороботом всередині людського тіла. З її допомогою вчені планують прискорити процес розробки та практичного впровадження медичних нанороботів.

3. Група південноамериканських вчених розробила нову методику, що дозволяє досить швидко і точно визначати різні види ракових утворень в організмі людини. Спільна група з Корейського Університету та Університету технологій і точних наук розробила нове рішення класу “лабораторія на чіпі”, за допомогою якої можна досить точно визначати до 20 різноманітних видів раку.

Новий пристрій бере на аналіз невелику ділянку тканини людини й одночасно перевіряє її на наявність того чи іншого виду раку.

Розробники повідомляють, що діагностування раку на початковій стадії захворювання – це вкрай можливо, але на практиці саме на ранній стадії виявити рак складніше за все, оскільки тести тут потрібні досить тривалі і дорогі.

Зараз “лабораторія на чіпі” пройшла лише перші тести на 115 пацієнтах хворих на рак. Ефективність роботи чіпа складає 98 %. Автори розробки повідомляють, що нова технологія ще має потенціал для подальшого розвитку і лікарі зможуть отримати ще більш точну онкологічну картину пацієнтів.

Таким чином, інноваційний напрям повинен стати стратегією розвитку медицини як галузі, що є актуальною як для кожної країни, так і для будь-якої людини, бо створює умови для збереження здоров’я, профілактики та своєчасного лікування хвороб населення, тобто, для збереження його трудового та творчого потенціалу в якості людського капталу.

ЛІТЕРАТУРА

1.http://1tv.com.ua//news/2011/12/29/13677.

2.http://mascarillons.org//novosty/innovatsijni-tehnolohiji-v-medytsyni-shlyah-dozdorovya-i-vichonoji-molodosti.html.

3. 3.http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?innovatsiyi_v_meditsini_na_vistavtsi.

СЕКЦІЯ “ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ”

УДК 338.439

ПРОБЛЕМИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

Хмельва О.К., *студентка групи АЗ/З*
Науковий керівник - асистент Грєхова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ) є одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики України і розглядається як системний фактор розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі і створення передбачуваного прозорого середовища для залучення іноземних інвестицій. Багатосторонню міжнародну торгівельну систему, у центрі якої знаходиться СОТ, у широкому розумінні можна визначити як сукупність міжнародних правил, яких мають дотримуватись країни в торгівельних відносинах між собою. Правила ці спрямовані на всебічне сприяння відкритій і ліберальній торгівлі. СОТ служить як форумом для переговорів, так і арбітром у врегулюванні торгівельних суперечок між країнами-членами. За понад 60 років існування система ГАТТ/СОТ довела свою ефективність і досягла значного прогресу в лібералізації міжнародної торгівлі шляхом низки міжнародних переговорів, відомих за назвою “раунди багатосторонніх торговельних переговорів”.

Світова організація торгівлі (СОТ) (англ. World Trade Organization, WTO) – це провідна міжнародна економічна організація, членами якої вже є 156 країн, на долю яких припадає більше 96 % обсягів світової торгівлі; її функціями є встановлення правил міжнародної системи торгівлі і вирішення спірних питань між країнами-членами, що підписані близько під 30-ма угодами організації. Після приєднання ряду країн, які зараз є кандидатами на вступ, у рамках СОТ здійснюватиметься майже весь світовий торгівельний оборот товарів та послуг.

16 травня 2008 року Україна стала 152-им офіційним членом СОТ.

Битва в умовах жорсткого ринку СОТ у 2008 році виявилася не на користь України. Майже за всіма товарними групами, крім рослинництва, олійної продукції, шкіряної сировини і чорної металургії, українська економіка опинилася на останньому місці і мала від’ємне сальдо.

У 2010 році від ризику вивезення усіх грошей Україну врятували іноземні інвестиції та кредити, які компенсували перетікання коштів за кордон. У 2010 році країну “врятувала” криза, яка суттєво охолодила попит на імпорт та зробила його не вигідним через знецінення гривні.

Загалом, СОТ надав Україні такі переваги:

- наближення до створення зони вільної торгівлі з Євросоюзом;
- збільшення географії експорту зерна;
- право обмежувати діяльність Кабміну щодо експорту;

- квоту на імпорт цукру-сирцю, який має частково задовольнити попит у цукрі;
- позитивний сигнал для іноземних інвесторів.

В той же час до негативних наслідків перебування України в СОТ можна віднести:

- формування вже з 2008 року найгіршого торгівельного сальдо – в середньому 18,5 мільярда доларів;
- загрозу підняття мита Росією, Білорусією та Казахстаном;
- заборону захищатися імпортним митом;
- заборону перестрахування у "несотівських" країнах створення більш жорстких умов до якості українського зерна;
- зниження експортного мита на брухт металу, насіння соняшника, та шкіри худоби;
- зниження середньоарифметичної ставки ввізного мита – у середньому з 13,84 % до 11,16 %.

Підприємства не помітили наслідків вступу України до СОТ. Неконтрольований імпорт понівечив промисловість ще на початку 1990 років у вигляді "ніжок Буша", тайвансько-японської електроніки та турецько-китайського ширвжитку.

Остаточно пригнітив місцевих виробників у 2005 році уряд Тимошенко, радикально зменшивши тарифи заради скорішого вступу до СОТ.

Тепер доводиться лише виживати в умовах кризи, не сподіваючись на державну допомогу. Київ спробував було запровадити 13-відсоткове мито, але під тиском СОТ змушений був його скасувати, залишивши мито на півроку лише для виробників автомобілів та холодильників.

Інші країни, особливо розвинені, відкрито ігнорують норми законів, встановлюють обмеження та підтримують своїх виробників. Україна ж боїться критики з боку організації, тому відмовляється навіть привабливих для економіки проектів.

Цікаво, що ще чотири роки тому Україна мала негативне сальдо лише з Росією та Туркменістаном, у яких купувала енергоносії. Але вже у 2008 році позитивне сальдо зберігалося тільки з Африкою – 2,3 мільярди доларів.

Погіршили сальдо України Китай та Японія, які завозили не обладнання чи технології, а автомобілі і побутову техніку. Вже під час вступу до СОТ у 2008 році Україна наростила експорт на 35,8 %, а імпорт – на 41,1 %. Збільшити продажі за кордон вдалося не за рахунок товарних обсягів, а за рахунок грошових надходжень від зростання цін на метал, міндобрива та зерно. Однак криза різко скоротила як імпорт, так і експорт.

Загалом економіка не надто сильно відчула наслідки вступу в організацію. Розмови про захоплення ринку транснаціональними компаніями виявилася перебільшенням. Як, зрештою, і переможні реляції чиновників про грошовий дохід від іноземних інвестицій та вільні світові ринки для українських експортерів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевцов О.В. Перспективи та негативні наслідки вступу України до СОТ/ О. В. Шевцов // Вісник Київського інституту бізнесу та технології. — 2008. – С. 36-42.
2. Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки "Перебування України у СОТ". — Київ, червень 2011.

УДК 338.62

УКРАЇНА ТА ЄС

Данцева А.О., *студентка групи А3/3*
Науковий керівник - асистент Грехова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Європейський союз (Євросоюз, ЄС) - економічне і політичне об'єднання 27 європейських держав. Націлений на регіональну інтеграцію, Союз був юридично закріплений Маастрихтським договором в 1992 році на принципах Європейських співтовариств.

Багато політиків в ЄС вважають за можливе членство України в ЄС. Наприклад ще в 2002 році Комісар з розширення ЄС Гюнтер Ферхоген сказав, що "європейська перспектива для України не означає обов'язкове членство Україні в найближчі 10-20 років, хоча це можливо". У січні 2005 року Європарламент фактично одноголосно прийняв постанову про розгляд можливості вступу в майбутньому України в ЄС. Єврокомісія акцентувала увагу на тому, що хоча повинен пройти тривалий період, приєднання нових країн-членів не виключено.

Вважається, що Україна повинна інтегруватися в ЄС тільки разом з Росією. Зате самостійний шлях України до європейських структур тільки ускладнить відносини з Росією. Насправді Росія є євразійською країною і, на відміну від України, ніколи не висловлювала свого бажання щодо європейської інтеграції. А для України членство в ЄС є природним кроком на шляху до повернення в Європу.

Вважається, що українська економіка не витримає конкуренції з ринковими економіками європейських країн, а потужні європейські корпорації несуть загрозу українським підприємствам, які не зможуть бути конкурентами навіть на внутрішньому ринку. Неконкурентоспроможними є лише деякі галузі української економіки, з застарілими технологіями, які потребують суттєвого реформування.

Європейські країни не зацікавлені в присутності українських товарів на своїх ринках, а Україна може стати ринком збуту неякісної продукції країн-членів Європейського Союзу. Насправді в конкурентному середовищі виграє вища якість і низька собівартість товарів і послуг, а захистити свій ринок від неякісної продукції можна за допомогою існуючих механізмів ЄС і СОТ.

Значний позитивний політичний вплив на розвиток відносін між Україною та ЄС мало розширення ЄС у 2004 році, завдяки якому до складу Євросоюзу увійшлі безпосередні сусіди та традиційні партнери України, інтересам якіх відповідає подалі наближення України до ЄС.

Етапною подією, що надала поштовх поглиблення відносін між Україною та ЄС, стали президентські вибори в Україні напрікінці 2004 року.

У 2005 році підписано план дій Україна-ЄС, який став інструментом реалізації Європейської політики сусідства и візначав пріорітетні сфери двосторонньої співпраці з метою наближення України до ЄС. У березні 2008

року за результатами спільної оцінки плану дій було продовжено термін його чинності до весни 2009 р., затверджено 23 додаткових пріоритети співробітництва та домовлено про підготовку нового практичного інструмента на заміну Плану дій Україна - ЄС (домовленість підтверджена на Дванадцятому саміті Україна – ЄС 9 вересня 2008 р. в м. Париж).

На виконання цих домовленостей сторонами підготовлено та схвалено на засіданні ради з питань співробітніцтва Україна - ЄС 16 червня 2009 р. “Порядок денний асоціації Україна – ЄС” (робоча назва документа, що використовувалася в ході консультацій - новий практичний інструмент).

На саміті “Україна – ЄС”, що пройшов 22 листопада 2010, був схвалений план дій щодо скасування короткострокових віз до Євросоюзу для громадян України, проте, навіть точне дотримання плану не гарантує автоматичного введення безвізового режиму. Також на саміті обидві сторони підписали протокол до Угоди про партнерство та співробітництво з основним принципам участі в програмах ЄС, а голова Єврокомісії Жозе Мануел Баррозу сказав, що сподівається підписати Угоду про асоціацію до середини 2011 року. Однак арешт лідера української опозиції Юлії Тимошенко в серпні 2011 року поставив перспективи підписання цієї угоди під сумнів.

Вирок у справі проти Тимошенко, оголошений у жовтні того ж року, викликав однозначно негативну реакцію як США, так і Євросоюзу, створивши загрозу відносинам України та Європейського союзу, що може почати розвиватися за схожим з Білоруссю сценарієм. Також в лютому 2011 року посол ЄС на Україну Жозе Мануель Баррозу заявив, що в даний час Україна не відповідає мінімальним умовам для обговорення питання членства в ЄС.

Загалом, наближення ЄС до українських границь об'єктивно зміцнює вплив європейського співтовариства на Україну. У політичному плані цей процес можна вважати позитивним, оскільки він сприяє впровадженню в Україні європейських стандартів. У той же час трансформація ЄС може породити чимало проблем для України. Очевидно, що характер і рівень співробітництва України з розширеним ЄС, перспектива української євроінтеграції будуть залежати насамперед від внутрішніх трансформацій в Україні, від створення умов для стабільного демократичного розвитку, підйому вітчизняної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://ru.wikipedia.org/wiki/Украина_и_Европейский_союз.
2. http://ria.ru/world/20101122/299542208.html.
3. http://osvita.eu/ru/catalog/european-union/ukraine-and-eu/.
4. http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm

УДК 342.15

РОЗВИТОК БІРЖ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Шмигель Т.С., *студентка групи А 3/3*
Науковий керівник - асистент Грєхова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

В наш час біржа – юридична особа, що забезпечує регулярне функціонування організованого ринку товарів, валют, цінних паперів, похідних фінансових інструментів. Біржа гарантує виконання угод, кожен член біржі проходить процедуру лістингу, де перевіряється повністю всі дані про компанію - від фінансової звітності, до моральних якостей керівника. Все це мінімізує ризики щодо невиконання угод та робить торгівлю на біржі більш зручною та впевненою.

Біржа (нім. Börse, від пізньолат. bursa – гаманець) – організований торгівельний майданчик, на якому відбувається оптова торгівля товарами або цінними паперами у вигляді стандартизованих біржових угод. На біржі укладаються угоди по біржових товарах, в результаті чого утворюється динаміка ціни тільки під впливом ринкового попиту та пропозиції, що дає змогу орієнтуватися учасникам ринку та прогнозувати хід торгів в майбутньому, саме у цьому полягає актуальність даної роботи, щоб побачити як це розвивалось з самого початку.

Розвиток біржової діяльності в Україні вивчають вітчизняні науковці: О.М. Шпичак, В.П. Ситник, В.П. Горьовий, М.В. Протасов, Г.О. Шевченко, П.І. Гайдуцький, Б. Губський, Г.Ю. Міщук та ін.

Ще на початку XX століття О. Штиллих писав, що біржа є ареною для великого капіталу, де причетні до біржі особи переслідують за мету наживу.

Досить відомим є визначення біржі, яке сформулювала О.М. Сохацька: „Біржа – це постійно діючий ринок масових замінних цінностей, який функціонує з визначеними правилами” [1, с. 54], який змінюється і постійно розвивається залежно від ринкової ситуації в країні.

Започаткування біржової торгівлі в Україні пов’язують із відкриттям у 1796 р. товарної біржі у м. Одесі й у 1834 р. – у м. Кременчуку.

В 90-ті роки – розвиток біржової торгівлі за умов становлення ринкових відносин. Характерними особливостями становлення біржового ринку цього періоду є [2]: з’ясування його економічної сутності; створення правової бази; формування організаційної структури; опрацювання функціональної моделі; опрацювання механізму біржового ціноутворення.

У процесі організації та активізації діяльності товарних бірж вирішальна роль належить Закону України „Про товарну біржу”, введеного в дію з січня 1992 р. Так, станом на квітень 1992 р., в Україні уже починають функціонувати близько 70 товарних бірж. Їхній біржовий оборот становить майже 10 млрд. крб. (1,81 млн. дол. США).

Загальні обсяги біржового обороту, починаючи з 2001 до 2007 року, мають тенденцію щорічного зростання на 5-10 %, що вказує на поступове зростання довіри до біржі.

За даними НАБУ (Національної асоціації бірж України) у 2010 році в Україні зареєстровано 519 бірж з загальною сумою статутного капіталу 215,6 млн. грн. В сфері біржової торгівлі працювало 1,3 тис. осіб, а загальний фонд оплати праці склав 19,6 млн. грн. Практичну діяльність протягом року здійснювали 337 бірж, у тому числі 337 універсальних, товарних та товарно-сировинних, на кожній з яких в середньому діє 8 брокерських контор. На біржах України було проведено 62,7 тис. торгів, на яких для продажу запропоновано товарів на суму 52,5 млрд. грн. [3, с. 44]. Протягом 2010 року на біржах було укладено 186,2 тис. угод загальною вартістю 44,7 млрд. грн., що майже вдвічі більше ніж у 2009 р. Світовий біржовий ринок є переважно строковим, а контракти з реальним товаром займають незначну частку в загальній структурі. Зокрема, структура світового товарообороту має таке співвідношення - ф'ючерсні контракти – 78 %, опціони – 20 %, спотові контракти – 2 % [4, с. 28].

Причини повільного розвитку бірж слід поділити на первинні і вторинні. До первинних відносять загальноекономічні та адміністративно-правові умови функціонування ринку в цілому: відсутність цілісної політики у питанні становлення біржового ринку, кризовий стан виробництва, відсутність висококваліфікованих фахівців з питань функціонування бірж. До причин другого порядку віднесено ті, які зумовлені впливом дестабілізуючих факторів: відсутність відповідної законодавчої бази, відсутність балансу виробництва реалізації продукції, низька культура учасників біржового ринку. Незважаючи на позитивні тенденції торгівлі сільськогосподарською продукцією, аграрії практично не використовують біржові канали реалізації, оскільки більшість їх не має значних обсягів продукції для формування біржового лота. Необхідною передумовою рівноправної участі сільськогосподарських товаровиробників в біржовій торгівлі є створення агроторгових домів на кооперативних засадах, які можуть мати на біржах брокерські місця, або створювати власні брокерські контори.

Отже, подальший розвиток біржової діяльності залежить від загальноекономічного стану держави та вмілого поєднання адміністративних і економічних важелів управління. Подальша інтеграція України у світовий біржовий ринок, розширення нашої держави участі в міжнародному розподілі праці можливі лише за умови подолання недоліків і негативних тенденцій, які відбулись останніми роками, та орієнтації на загальносвітові тенденції розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1.Біржова справа : [підручник] / О. М. Сохацька. — Тернопіль : Карт-бланш, 2005. — 602 с.

2.Бралатан В.П. Розвиток біржового ринку в Україні / В. П. Бралатан // Економіка АПК. — 2006. — № 2.— С.126-129.

3.Барановський О. Біржі товарні в Україні:вчора,сьогодні і завтра. Вісник податкової служби України. — 2008. — № 6. — С. 44-46.

4.Бевз О.П. Економіка і організація біржової торгівлі : [навчальний посібник] / О. П. Бевз, М. Н. Скотнікова. — К., 2007. – 319 с.

УДК 338.459

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НЕДОЛІКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

***Шевченко Д.А.**, студент групи А 3/3*
Науковий керівник - асистент Грехова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогодні після вступу України до СОТ це можна розглядати з позитивної точки зору як необхідну передумову лібералізації режиму торгівлі між Україною і ЄС, створення зони вільної торгівлі та забезпечення поступової інтеграції України до Євросоюзу.

Одним із основних принципів СОТ є торгівля без дискримінації, тобто взаємне надання режиму найбільшого сприяння у торгівлі і взаємне надання національного режиму торгівлі товарам і послугам іноземного походження.

Членство у СОТ позитивно вплинуло на конкурентоспроможність українських виробників, запевняють експерти, оскільки приведення національного законодавства у відповідність до норм і правил СОТ позитивно вплинуло на інституційне середовище. Це стосується державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, системи стандартизації, митної справи, законодавства у сфері інтелектуальної власності тощо. Зокрема, забезпечення прозорості експортно-імпортних операцій відповідно до правил СОТ має прямий вплив на зниження корумпованості і відповідно підвищення потенціалу конкурентоспроможності країни. Вважається, що членство у СОТ також поліпшило інвестиційний клімат у країні, але через кризову ситуацію в державі і в світі приплив інвестицій не хлинув у великій кількості [1, с. 24-28].

За розрахунками міжнародного консорціуму, на замовлення Міністерства економіки України, сукупне зростання добробуту після вступу до СОТ становитиме 10,2 % обсягу споживання України, а зростання ВВП – 4,8 % у довгостроковій перспективі. Очікується, що вступ до СОТ приведе до зростання експорту товарів і послуг на 9,2 % та імпорту – на 11,8 %, що в подальшому призведе до зростання реальної заробітної плати [6].

Проте цей вплив дасть позитивні результати не одразу. Наслідки важкої світової економічної кризи дуже згубно вплинули на нашу економіку. Це ще відкинуло Україну на 10 років назад від економічного зростання. Багато експертів вважають, що основним негативним економічним наслідком вступу України до СОТ у найближчі роки стане зниження конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Відмова від дискримінації і рівноправна торгівля – основні вимоги і разом з тим переваги СОТ. Утім, члени Організації не відмовляються від застосування механізмів захисту внутрішнього ринку. Зокрема, угоди СОТ дозволяють країнам вживати обмежувальних заходів щодо імпорту, який заподіює значну шкоду вітчизняній економіці, однак відбувається це за чітко визначеними правилами [2].

Приєднання до цієї Організації, дало Україні такі основні економічні переваги:

- створення передумов для розширенняспівпраці з ЄС;

- переваги світової торгівлі та міжнародного розподілу праці;
- вплив на макроекономічну політику;
- забезпечення ширшого вибору товарів та послуг;
- забезпечення лібералізації доступу українських товарів на ринки світу;
- доступ до механізму вирішення торгових спорів.

Окрім ряду позитивних наслідків від вступу України до СОТ існує і низка недоліків, які можуть спричинити додаткові загрози економіці України, зокрема:

1) лібералізація торгівлі може спричинити посилення впливу світової кон'юнктури на економіку країни, що зумовлює підвищення економічних ризиків України у періоди глобальної економічної нестабільності;

2) членство України у СОТ вимагатиме скасування багатьох положень, закріплених у чинних програмах субсидування окремих галузей, які суперечать нормам СОТ;

3) вітчизняні виробники в окремих випадках можуть виявитися неготовими до зростання конкуренції через низьку ефективність підприємств;

4) скорочення виробництва неконкурентоспроможних вітчизняних підприємств та галузей;

5) запровадження правил СОТ у сфері ліцензування, стандартизації та сертифікації потребує суттєвих витрат для розробки та впровадження нових інститутів і механізмів здійснення таких процедур .

Зважаючи на це все, слід зазначити, що Україна отримала значно більше позитивних переваг від членства в СОТ, ніж негативних. Але реалізація потенційних переваг потребує змін адміністративного характеру, реформи податкової системи, додаткових витрат держави на реструктуризацію та реорганізацію підприємств.

Отже, після вступу в СОТ саме відкритість економіки є стимулом до структурного реформування економіки та галузей. Структурні перетворення, незважаючи на короткострокові втрати, у довгостроковій перспективі ведуть до економічного зростання та покращення національного добробуту. До того ж більшість експертів дотримується думки, що після вступу в СОТ та лібералізації доступу на ринки України не викличе значних негативних наслідків для українських галузей, оскільки рівень реального тарифного захисту внутрішніх ринків для багатьох із них не змінився суттєво.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левченко З. Плюси і мінуси членства в СОТ / З. Левченко// Цінні папери України, 2008. – С. 24-28.
2. Міжнародні відносини: - К.: Молодіжна альтернатива, 2007. — С. 23-26.
3. Перспективи вступу до СОТ. — К. : Молодіжна альтернатива, 2007. — С. 34-40. — № 49. – С.12.
4. Сергієнко О. М. Вступ до Світової організації торгівлі / Сергієнко О. М. // Формування ринкових відносин в Україні, 2007. — № 3 — С. 55-59.
5. www.me.gov.ua – Міністерство економіки України.

УДК 336.784:1

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Галушко Л.А., *студентка групи А3/3*
Науковий керівник - асистент Грехова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Банківська система України започаткована після прийняття Верховною Радою України у березні 1991 року Закону України "Про банки і банківську діяльність". Вона є дворівневою і складається з Національного банку України та банків різних видів і форм власності.

На першому етапі українські комерційні банки реєструвались у Москві як:

— комерційні банки, що були створені на основі установ Державного банку СРСР та продовжували діяти зі статусом державних банків (Промбудбанк, АПБ "Україна", Укрсоцбанк, Ощадбанк, Укрексімбанк);

— галузеві та відомчі комерційні банки (Монтажспецбанк, Укрснаббанк, Трансбанк);

— філії великих російських комерційних банків (Інкомбанк, "Столичний" та ін.);

— державні та кооперативні комерційні установи, що мали право здійснювати фінансово-кредитну діяльність.

У 1991 р., одразу після проголошення незалежності України, почався другий етап – перереєстрація комерційних банків в Українській республіканській книзі реєстрації банків. При цьому в більшості комерційних банків відбулись істотні зміни у складі їх учасників. Державні комерційні банки (Промінвестбанк, АПБ "Україна", Укрсоцбанк) були акціоновані клієнтами та персоналом банків. Уже до кінця 1991 р. кількість банків перевищувала 90.

А вже до кінця 1992 року в Україні загальна кількість банків становила 133 одиниці.

Третій етап в історії розвитку банківської системи України вважається періодом створення банків "нової хвилі", коли більшість із них створювались як "кишенькові" банки підприємств або приватних осіб і мали змогу розвиватися порівняно безперешкодно. Вони залучали значний приватний капітал, капітал спільних та малих підприємств, акціонерних товариств, а також кошти державних бюджетних та позабюджетних фондів. Протягом 1993 р. в Україні було створено близько 100 дрібних, так званих кишенькових, комерційних банків такого типу.

Досвід, отриманий протягом перших трьох років розбудови економіки незалежної України, був значною мірою використаний на четвертому етапі розвитку банківської системи нашої держави. Цей період характеризується початком проведення радикальної економічної реформи на основі застосування монетарних методів управління економікою. Протягом 1994-1996 рр. Національний банк України (НБУ) встановив та ввів у практику єдині правила діяльності українських банків. Завдяки ефективним діям НБУ

уряду в цей період удалося призупинити інфляцію, невиправдано високе зростання цін та падіння виробництва. Факт фінансової стабілізації в економіці України у другій половині 1996 р. визнаний експертами в усьому світі. Підтвердженням цього факту служить грошова реформа, що була вдало проведена у вересні 1996 р. Другою ознакою успішного здійснення економічних перетворень стала зацікавленість українською економікою з боку міжнародних фінансових організацій. За період 1994-1996 рр. в Україні було зареєстровано 14 представництв іноземних банків та банків з участю іноземного капіталу. За цей же час іноземні інвестиції в економіку України зросли майже в чотири рази – з 366,9 млн до 1 млрд 223 млн дол. США [2].

Кількість банків у 1995 р. становила вже 230 і на цьому рівні стабілізувалась на наступні 2-3 роки.

На початок 2002 р. кількість банків за реєстром становила 188, хоча ліцензію на здійснення банківських операцій мають трохи більше за 80% зареєстрованих банків.). Протягом 2004 року з Державного реєстру виключено 4 банки, а протягом 2005 року – 1 банк.

На початок 2006 року в Україні було зареєстровано 186 комерційних банки. Із загального числа комерційних банків два знаходяться у державній формі власності (Ощадний банк і Укрексімбанк), 133 банки зареєстровано у формі акціонерного товариства, в тому числі відкритого типу – 92. закритого типу – 41; у формі товариств з обмеженою відповідальністю організовані 32 комерційні банки. Функціонують 23 комерційних банки з участю іноземного капіталу, в тому числі 9 із 100-процентним капіталом.

Структура комерційних банків в Україні протягом 2000-2005 років суттєвих змін не зазнала. Для аналізу ринку банківських послуг важливим є аналіз розміщення комерційних банків України відповідно до чинного адміністративно-територіального поділу.

Суттєвий вплив на структуру і динаміку ринку справляє неоднорідне розміщення комерційних банків по регіонах України. В Криму зареєстровано 3 комерційних банки, в Києві – 97, Харкові – 12, Дніпропетровську – 11 , Одесі – 10, Донецьку – 10, у Львові – 5. В Україні 11 областей не мають зареєстрованих комерційних банків на своїй території.

Негативний вплив на розвиток банківської системи України мали помилки органів державної влади, чиї законодавчі акти і конкретні дії найчастіше тільки посилювали тиск і здіймали паніку як серед банкірів, так і серед їхніх клієнтів. Тому багато в чому розвиток банківської сфери залежав від політики уряду, Верховної Ради та інших владних структур й обґрунтованості рішень, які вони приймали.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-Ш (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5-6. — Ст. 30.

2. Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень № 375, затверджене Постановою Правління НБУ від 31 серпня 2001 р. // www.nau.ua.

3.http://buklib.net/component/option,com_jbook/task,view/Itemid,99999999/catid,94/id,1205/.

УДК 336.34

КРЕДИТ ТА ЙОГО ВИДИ

Смоляк Н.Г., *студентка групи А 3 /1*
Науковий керівник - асистент Грєхова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Кредит існував не завжди. Він виник на певному етапі розвитку людського суспільства. Його винайдення вважають одним з найгеніальніших відкриттів людства поряд із винайденням грошей. Причиною виникнення кредиту була необхідність одного товаровиробника продати свій товар, а покупця – купити його, коли він ще не отримав гроші за свій товар. Проте з розвитком суспільного відтворення з'явилося чимало інших чинників, що зумовлюють необхідність кредиту: поява вільних коштів в одних суб'єктів господарювання і виникнення потреби в них у інших; коливання потреб у коштах і джерелах їх формування, які виникають у юридичних і фізичних осіб та держави; надання в тимчасове користування коштів під майбутні, віддалені в часі, доходи.

Види кредиту можна класифікувати за різними критеріями. Залежно від суб'єктів кредитних відносин прийнято виділяти банківський кредит, державний кредит, міжгосподарський (комерційний) кредит, міжнародний, особистий (приватний) кредит.

Банківський кредит – це основна форма кредиту, який надається комерційними банками у грошовій формі господарським органам у тимчасове користування за оплату на умовах повернення і цільового використання. Залежно від строків, на які надаються банківські кредити, вони поділяться на коротко-, середньо- і довгострокові. Короткострокові кредити – це кредити, які надаються банками господарським органам для подолання тимчасових фінансових труднощів, що виникають у зв'язку з витратами виробництва і обороту, не забезпечених надходженням власних коштів у відповідному періоді. Видаються короткострокові позики на строк до одного року. Середньостроковими є кредити, що надаються для оплати обладнання, поточних витрат, фінансування капітальних вкладень. Видаються вони на строк до трьох років.

Міжнародний кредит – це надання у тимчасове користування грошово-матеріальних ресурсів одних країн іншим. На практиці він здійснюється через надання валютних і товарних ресурсів на умовах зворотності та виплати відсотків, переважно у вигляді позик. Залежно від об'єктів кредитування міжнародні кредити поділяють на комерційні та фінансові. Комерційний кредит – це первинна форма кредиту, в тому числі в зовнішній торгівлі, що називається також фірмовим кредитом або кредитом постачальним, де позикова операція поєднана з купівлею-продажем товару, а рух позикового капіталу – з рухом товарного капіталу. Фінансовий кредит – це надання коштів у грошово-валютній формі: облігаційні позики, що розміщуються на міжнародному та національному ринках позикового капіталу за допомогою банків. Державна

форма міжнародних кредитів, як правило, готує основу для приватних інвестицій, оскільки надання кредиту тій чи іншій країні часто пов'язується з питанням надання пільг національним корпораціям країни-кредитора, концесій на розробку природних багатств в країні-позичальнику. За своїм цільовим призначенням міжнародні кредити поділяють на виробничі і невиробничі. До виробничих кредитів належать кредити, призначені для розвитку економіки країни, що їх одержує: для закупівлі промислового обладнання, матеріалів, ліцензій, ноу-хау, оплати виробничих послуг, забезпечення внутрішньоторговельних операцій та інших господарських потреб. Невиробничі кредити використовують на утримання державного апарату, армії, закупівлі зброї, погашення зовнішньої заборгованості за раніше одержаними кредитами тощо.

Залежно від сфери економіки, у яку спрямується позичена вартість, можна виділити: виробничий кредит, що використовується на формування основного й оборотного капіталу у сфері виробництва та торгівлі, тобто на виробничі цілі; споживчий кредит, що спрямовується на задоволення особистих потреб людей, тобто обслуговує сферу особистого споживання.

За галузевою спрямованістю кредиту виділяються такі його види:

- кредити в промисловість;
- кредити в сільське господарство;
- кредити в торгівлю;
- кредити в будівництво, особливо в житлове будівництво;
- кредити в інші галузі.

Класифікація кредиту за галузевою спрямованістю має практичне значення. Воно проявляється в тому, що в кожній галузі є істотна специфіка кругообороту капіталу, яка обумовлює адекватну організацію самого кредитного процесу. Залежно від цільового призначення кредиту можна виділяти такі його види:

- кредит на формування виробничих запасів (сировини, матеріалів, паливно-мастильних матеріалів, тари тощо);
- кредит у витрати виробництва (сезонні витрати у рослинництві та тваринництві в сільському господарстві; сезонні витрати на виготовлення торфу, на лісозаготівлі, на ремонтні роботи;на виготовлення продукції з тривалим циклом виробництва — житлових будинків, літаків, кораблів тощо);
- кредит на створення запасів готової продукції (залишки на складах виробничих підприємств, запаси на складах торговельних організацій тощо);
- кредити, пов'язані з виникненням тимчасових розривів у платежах, коли економічні суб'єкти повинні здійснювати платежі, а призначені для цього кошти не надійшли чи надійшло їх мало.

УДК 336.234:57

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Левкова О.С., *студентка групи А 3/5*
Науковий керівник - асистент Грєхова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Гроші існують так давно, як і людська цивілізація. Протягом століть гроші постійно змінювались і сьогоднішній їх стан не є завершальною і остаточною стадією їх розвитку.

Еволюція форм грошей відбувалася в напрямі від повноцінних грошей до неповноцінних, якими є сучасні гроші. Гроші – один із найвагоміших здобутків людського суспільства. За період свого існування їх розвиток зазнавав піднесень і спадів. Від них відмовлялися і знову запроваджували, їх вартість зростала і знижувалася, вони разом з економікою переживали інфляцію і депресії...

Деякі економісти порівнюють гроші з колесом економічної науки, побудову якого ще нікому не вдалося пояснити.

Монета – найдревніша форма сучасних грошей. Монета виявилася найдосконалішою формою дійсних грошей, тобто тих, що функціонують в обігу з власною субстанціональною вартістю. Найбільшого розвитку вона досягла в період золотого монометалізму, формою існування якого був золотомонетний стандарт.

На території України за різних часів в обігу знаходились такі монети: гривня, карбованець, шаг. Історично першими грошима в Київській Русі були арабські дирхеми, європейські динарії та візантійські соліди. Руські майстри переплавляли іноземні монети на злитки, котрі отримали назву “гривні".

Наприкінці X ст. Київська Русь стає впливовою і поважною державою тогочасної Європи. Тому постає питання про карбування власної монети.

Починаючи з XIV ст. історичні події розвивалися у несприятливому для України напрямі. Всі ці політичні події справили безпосередній вплив на гроші та грошовий обіг в тогочасній Україні [1].

В 1654 р. російським урядом проводиться грошова реформа, з метою витіснення іноземних грошей. Був випущений рубль, що цінувався на рахунок талера.

Державотворчі процеси в Україні в 1917-1920 роках потребували створення і власної грошової системи. Поява національних грошей в період визвольних змагань – подія величезного значення.

Епоха товарних (металевих) грошей вимостила шлях для паперових грошей. Зараз епоха паперових грошей є епохою грошей, що розвиваються на кредитній основі. Це водночас і епоха банківських грошей, які функціонують значною мірою на безготівковій основі і, які поступово трансформуються в електронні гроші [2].

Кредитні гроші – це неповноцінні знаки вартості, які виникли на основі кредитних відносин. Вони, як і інші форми грошей, виникли стихійно внаслідок

подальшого розвитку товарно-грошових відносин, коли кредит став їх іманентною складовою частиною. Кредитні гроші історично пройшли таку еволюцію: вексель, банкнота, чек, депозитні та електронні гроші.

Як засіб платежу, що заміняє гроші готівкою і чеки, а також дає власнику можливість отримати в банку короткострокову позику є кредитна картка. Застосовуються у роздрібному товарному обороті та сфері послуг. Багато споживачів користуються дебетовими картками – вони служать для здійснення електронних переказів грошей з одного рахунку на інший рахунок.

Електронні гроші – абстрактна (умовна) назва грошових коштів, які використовуються їх власниками на основі електронної системи банківських послуг. За змістом – це кредитні гроші, які обертаються завдяки запровадженню в сфері безготівкових розрахунків найновіших комп'ютерів і сучасних систем зв'язку.

Здобуття українським народом незалежності на початку 90-х років XX ст. зумовило окрім всього іншого й зміни в грошово-кредитній системі. За станом на 1990 рік економіка країни перебувала у жорсткій кризі, основним проявом якої на той час був товарний дефіцит. Виникла потреба захистити вітчизняний ринок. Вихід був знайдений у вигляді купонів. Ця система виявилася дуже незручною. Тому в 1991 році урядом були замовлені нові купони, вони були багаторазові, ними можна було розплачуватися як грошима. Фактично це були перші гроші Української держави в новітній період її розвитку [4, с. 20].

25 серпня 1996 року Президент Л.Д. Кучма підписав Указ "Про грошову реформу в Україні", згідно з яким в Україні запроваджувалася нова національна валюта – гривня.

Значення грошей в економіці величезне. Від того, як організовано грошовий обіг залежить економічна і політична стабільність у суспільстві і, отже, його добробут.

Гроші вийшли зі світу товарів, виділившись в особливий товар, що по своїх властивостях щонайкраще підходив на роль грошей. Сучасні гроші не мають товарної основи.

Грошова пропозиція повинна знаходиться під контролем держави, оскільки більшість серйозних інфляційних проблем зв'язано з нерозумним збільшенням їхньої кількості. Історія знає чимало тому прикладів [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитрієнко М. Гроші в Україні: факти і документи / М. Дмитрієнко, В. Литвин, В. Ющенко, Л. Яковлева. — К., 1998. – 98 с.
2. Лагутін В. Д. Гроші та грошовий обіг / В. Д. Лагутін. — К.: Основи, 1996. – 106 с.
3. Тхоржевський Р. Й. Нариси історії грошей в Україні Р. Й. Тхоржевський. — Тернопіль, 1999. – 146 с.
4. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : [навч. посіб.] / В. Г. Чепінога. — К. : Юрінком Інтер, 2003. – 218 с.

УДК 336.234

ГРОШІ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ

***Номерова Ю.О.**, студентка групи А3/5*
Науковий керівник – асистент Грєхова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Гроші – специфічний товар, який відіграє роль загального еквівалента (всезагальної обмінюваності), завдяки чому в ньому виражається вартість всіх інших товарів і встановлюються виробничі відносини між суб’єктами господарювання. З часом роль загального еквівалента закріпилася за золотом, яке до цього було звичайним товаром. Воно виконувало функцію грошей уже за півтора тисячоліття до нашої ери. Паралельно із золотом загальним еквівалентом було й срібло. Так тривало кілька тисячоліть, і лише у другій половині XIX ст. роль грошей монопольно закріпилася за золотом. Це означало встановлення золотого стандарту.

В своєму розвитку гроші виступали в двох видах: повноцінні гроші і знаки вартості (неповноцінні гроші). Повноцінні гроші – гроші, у яких номінальна вартість відповідає реальній вартості, тобто вартості матеріалу, з якого вони зроблені. До таких грошей відносять металеві гроші (мідні, срібні, золоті монети), які мали різні форми: спочатку штучні, потім – вагові. Монети більш пізнього розвитку грошового обігу мали встановлені законом відокремлювальні ознаки (зовнішній вигляд, ваговий вміст). Найбільш зручною для обігу виявилася кругла форма монети, лицьова сторона якої називалася аверс, зворотна – реверс і обріз – гурт. З метою запобігання псуванню монети, гурт почали робити нарізним. Знаки вартості - гроші, номінальна вартість яких вище реальної, тобі о витраченої на їх виробництво суспільної праці. До них належать: 1) металеві знаки вартості – золота монета, що стерлася;білонна монета, тобто дрібна монета, виготовлена з дешевих металів, наприклад міді, алюмінію; 2) паперові знаки вартості, зроблені, як правило, з паперу (паперові і кредитні гроші). Паперові гроші – це представники неповноцінних грошей, які з'явилися як замінники золотих монет. Об'єктивна можливість обігу цих грошей зумовлена особливостями функції грошей як засобу обігу, коли гроші є моментальним посередником в русі товарів. Кредитні гроші виникають з розвитком товарного виробництва, коли купівля-продаж здійснюється з розстрочкою платежу. Їх поява пов'язана з функцією грошей як засобу платежу, де гроші виступають зобов'язаннями продавця, які повинні бути погашені у заздалегідь встановлений термін. Першочергове економічне значення цих грошей – зробити грошовий обіг еластичним, здатним відображати потреби товарообігу в готівкових грошах, економити повноцінні гроші, сприяти розвитку безготівкового обігу.

Особливості розвитку суспільного виробництва й ринкових відносин формують певну сукупність функцій грошей та їх взаємодію, визначають, які функції змінюються і відмирають, а які з'являються. На підставі цього перевагу слід надавати концепції п'яти грошових функцій.

Функція міри вартості відображає відношення товару до грошей, як загального еквіваленту. Однак для визначення ціни товару цього недостатньо. Необхідний масштаб для їх порівняння, одиниця виміру речовинної субстанції загального еквіваленту. Коли гроші відносяться до самих себе, вони виступають як масштаб цін. Масштаб цін не є новою функцією грошей. Міра вартості – економічна функція грошей, що залежить від держави. Гроші як міра вартостей с суспільним вартісним еквівалентом, втіленням суспільне необхідної абстрактної праці і виразом вартостей товару. А це означає, що ця функція визначається законом вартості. Масштаб цін має юридичний характер, залежить від волі держави і служить для вираження не вартості, а ціни товару. Через масштаб цін ідеальна, уявна ціна, що надається товару як показник величини вартості, перетворюється в прейскурантну або ринкову ціну виражену в національній грошовій одиниці.

Гроші як засіб обігу та платежу. Процес товарного обігу породжує потребу в грошах як засобу обігу. Це зумовлено тим, що грошовий вираз вартості шляхом функції міри вартості ще не означає реалізацію товару. Його ціна реалізується лише при обміні товару на гроші в процесі товарного обігу “Т-Г-Т”. Переміщуючи товар з рук в руки, постійно виштовхуючи його із сфери обігу, доводячи товар до споживача, гроші безпосередньо знаходяться в русі, переходять від однієї особи до іншої, пов'язуючи завдяки цьому акти обміну в єдиний процес обігу товарів. Для виконання функції засобу обігу гроші завжди повинні бути в наявності, тобто цю функцію можуть виконувати лише реально існуючі гроші.

Функція грошей як засобу нагромадження і заощадження. Гроші виступаючи загальним еквівалентом, тобто забезпечуючи його власнику отримання будь-якого товару, стають загальним втіленням багатства. Тому у людей виникне прагнення до їх накопичення та заощадження. Для утворення скарбів гроші вилучаються з обігу, тобто акт купівлі-продажу переривається. Однак просте накопичення і заощадження грошей власнику додаткового доходу не приносить. На відміну від попередніх двох функцій гроші як засіб накопичення і заощадження повинні володіти здатністю зберігати вартість хоча б на певний період і бути реальними.

Функція світових грошей. Появу світових грошей викликали зовнішньоторговельні зв'язки, міжнародні кредити, надання послуг зовнішньому партнеру. Світові гроші функціонують як загальний платіжний засіб, загальний купівельний засіб і загальна матеріалізація суспільного багатства. Вони в якості міжнародного засобу виступають при розрахунках по міжнародним балансам: якщо платежі даної країни за певний період перевищують її грошові надходження від інших країн, то гроші виступають засобом платежу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гроші та кредит : [підручник] / Відп. ред. М. І. Савлук. — К.: Лібра,1992. – 300 с.
2. Гальчинський А.С. Теорія грошей / А. С. Гальчинський. — К.: Основи, 1996. – 180 с.
3. Мочерний С. В. Основи економічної теорії : [навч. посіб.] / С. В. Мочерний, О. А. Устенко. — К. : Академія, 2006. — 95 с.

УДК 338.56

ЗАСТОСУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кобилінська І.М., *студентка групи А 3/2*
Науковий керівник - асистент Грєхова-Бейгул О.Т.
Миколаївський державний аграрний університет

Стрімке підвищення рівня конкуренції на внутрішньому і зовнішніх ринках, зростання вимогливості споживачів призводить до того, що у найближчі десятиліття сподіватися на процвітання може лише те підприємство, яке володітиме конкурентними перевагами в різних сферах. Але жодне підприємство не може одночасно мати конкурентні переваги по всім характеристикам товарів чи методам їх просування. Необхідним є обрання пріоритетів та вироблення стратегії, найбільш ефективної за існуючих ринкових умов. На відміну від тактичних дій на ринку, стратегія повинна бути спрямована на забезпечення конкурентних переваг у довготерміновій перспективі. В свою чергу, однією з основних вимог до підтримки конкурентоспроможності підприємства є розширення кількості та джерел конкурентних переваг, їх комплексне використання.

Конкурентна перевага – це становище фірми на ринку, яке дозволяє їй долати сили конкуренції та приваблювати покупців. Конкурентні переваги створюються унікальними матеріальними та нематеріальними активами, котрими володіє підприємство, тими стратегічно важливими для даного бізнесу сферами діяльності, котрі дозволяють перемагати в конкурентній боротьбі. Основою конкурентних переваг, таким чином, є унікальні активи підприємства чи особлива компетентність в сферах діяльності, важливих для даного бізнесу. Конкурентоспроможність товару характеризується його здатністю відповідати аналогічним товарам, представленим на ринку. Вона визначається конкурентними перевагами: з одного боку, якістю товару, його технічним рівнем, споживчими властивостями, з іншого – цінами, що визначаються продавцями товарів. Крім того, на конкурентоспроможність впливають переваги в гарантійному і післягарантійному обслуговуванні, рекламі, імідж виробника, а також ситуація на ринку, коливання попиту.

При розробці стратегії конкуренції необхідно, з однієї сторони, мати чітке уявлення про сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, його позицію на ринку, а, з іншої сторони, розуміти структуру національної економіки в цілому та структуру галузі, в котрій працює підприємство. Конкурентні переваги можуть мати різноманітні форми в залежності від специфіки галузі, товару, ринку. При визначенні конкурентних переваг важливо орієнтуватися на запити споживачів та переконатися в тому, що ці переваги сприймаються ними як такі. Інакше, може виявитися, наприклад, що підприємство вважає себе відомим на місцевому ринку і не витрачає засобів на рекламу, а споживачі не володіють інформацією про це підприємство. Така ситуація є характерною для багатьох вітчизняних підприємств. Підтримка

високої конкурентоспроможності означає, що всі ресурси підприємства використовуються настільки продуктивно, що воно опиняється більш прибутковим, чим його головні конкуренти. Отримання та використання конкурентних переваг зачіпає інтереси широкого кола осіб-суб'єктів господарювання, контрагентів, споживачів, суспільство, державу в цілому. Конкурентні переваги є широким поняттям, що охоплюється рядом норм цивільного, господарського, адміністративного законодавства. Отримання конкурентних переваг регулюється рядом законодавчих актів щодо захисту прав споживачів, правового регулювання інтелектуальної власності, захисту економічної конкуренції та інших норм права. Конкурентні переваги відіграють важливу роль у стимулюванні чесної, добропорядної, здорової конкуренції, зміцненні конкурентних позицій суб'єкта господарювання на ринку товарів та послуг, підвищенні рівня розвитку певної галузі, рівня експортоспроможності національної продукції. Іншими словами, конкурентна перевага – це результат власної ініціативної діяльності суб'єкта господарювання, що впливає на рівень конкурентоспроможності товарів та послуг за допомогою особливості та унікальності продукції, яка регулюється рядом законодавчих актів про захист прав споживачів, правове регулювання інтелектуальної власності, захист економічної конкуренції та іншими нормами права. Для оцінки конкурентноспроможності аграрної галузі вітчизняні спеціалісти використовують показники: чистий експорт; частка імпортованої агропромислової продукції на внутрішньому ринку; обсяги продажу; частка в світовому виробництві та світовому експорті даного виду аграрної продукції та ін. У сільськогосподарському виробництві конкуренції притаманні відповідні особливості. В умовах виникнення і дії конкуренції в агропромисловому виробництві важливого значення набуває досягнення балансу між постачальниками і споживачами сільськогосподарської продукції. Для вдосконалення управління конкурентоспроможністю сільськогосподарської продукції необхідно: впроваджувати у виробництво нові ресурсо- та енергозберігаючі технології вирощування, зберігання, переробки та реалізації продукції; впроваджувати екологічно безпечні технології виробництва продукції; розширювати випуск інноваційної продукції; здійснювати належний контроль за якістю продукції на всіх етапах її виробництва та збуту; запроваджувати ефективні системи стимулювання виробництва високоякісної продукції; обмежити кількість посередників із числа комерційних структур, що займаються збутом сільськогосподарської продукції; - впроваджувати у виробництво нові високоврожайні сорти й гібриди сільськогосподарських культур і високопродуктивні породи тварин та птиці.

ЛІТЕРАТУРА

1.Євчук Л.А. Теоретичні аспекти розвитку конкурентоспроможності підприємства в агропромисловому виробництві / Л. А. Євчук // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С.120–125.

2.Супіханов Б.К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах / Б. К. Супіханов // Економіка АПК. — 2008. — № 5. — С. 3.

СЕКЦІЯ “ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”

УДК 33.014

ОСОБЛИВОСТІ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Гаркуша Н.В., *студентка групи Б2/2*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Існування будь-якої людини, підприємства та країни в цілому характеризується постійним рухом. Рух ділового життя протікає у формі циклів, сутність яких полягає в наявності повторюваної послідовності змін. Діловий цикл припускає рух трьох величин: обсягу зайнятості, обсягу продукції і рівня цін. Циклічність економічного розвитку має значний вплив на динаміку економічних показників в Україні [1].

У вітчизняній практиці визначення та оцінки економічних циклів, є використання таких показників (у порівнянних цінах): ВВП, промислове виробництво, роздрібний товарооборот. Такий вибір обумовлений, максимальною наближеністю показників до таких, що використовуються для ідентифікації економічних циклів за кордоном; наявністю відповідних офіційних статистичних даних. Циклічність розвитку економіки України можна відобразити за допомогою графіку динаміки ВВП у порівняних цінах (рис. 1)

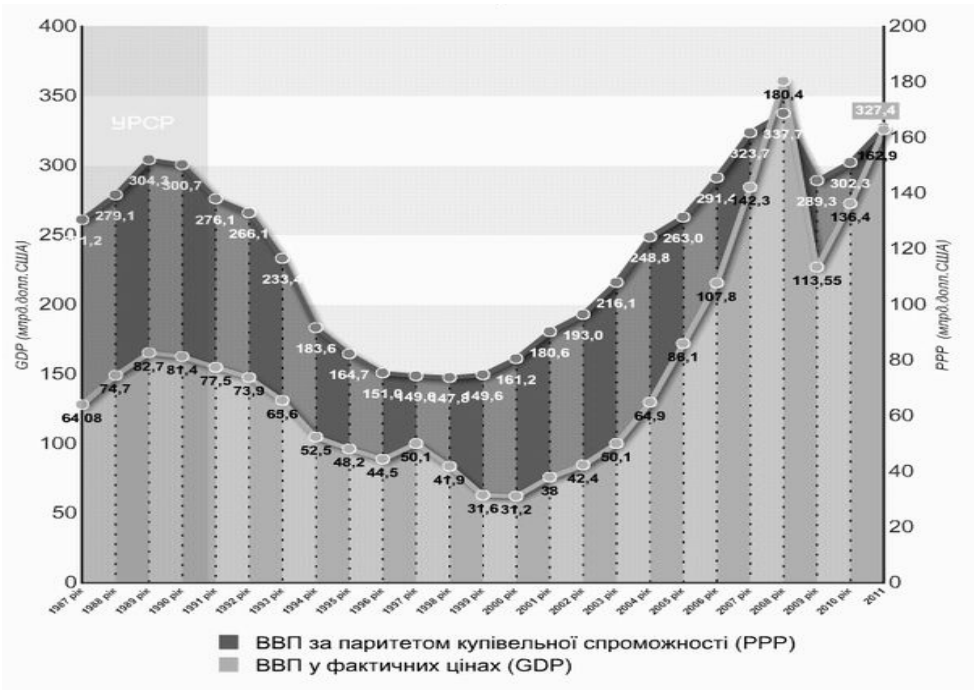

Рис. 1. Графік динаміки ВВП України у порівняних цінах

Як бачимо, економіка України характеризується нестабільністю економічної ситуації, поглибленням кризових явищ. Найбільш кризовим періодом розвитку економіки України був 2008 рік. Для

економічної кризи характерні деякі особливості. Так, глибина падіння ВНП і промислового виробництва у країнах заходу навіть у повоєнні роки не перевищувала 10 %, а в Україні вона становить більше 25 % а по окремих галузях – перевищує 50 % [2, с. 37].

На мою думку, економічна криза в Україні (неплатежі, спад виробництва, інфляція, девальвація гривні) є головним дестабілізаційним фактором економічного життя. Тому в рамках поглиблення ринкової трансформації треба спрямувати ринкові механізми та інститути до відновлення і розвитку національного виробництва на сучасній техніко-технологічній і організаційній основі, проведення радикальних структурних перетворень у галузевій і територіальній структурі господарства.

Одним з найбільш значних негативних наслідків економічної кризи є катастрофічне зростання безробіття, що призвело до так званої кризи зайнятості. Що стосується нашої країни, то році ситуація щодо безробіття почала покращуватися в 2009.

Уряду України вдалося зупинити економічний спад у першому півріччі 2010 року. Він змінився повільним і невпевненим відновленням, чому сприяла стабілізація політичної ситуації і сприятлива кон'юнктура зовнішніх ринків.

Загалом у 2010 році економічна ситуація в Україні почала покращуватися. Обсяги виробленої промислової продукції за січень-серпень 2010 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року збільшились на 10,9 %. Виробництво сільськогосподарської продукції в усіх категоріях господарств за січень-серпень 2010 р. скоротилось на 4,1 % порівняно з відповідним періодом попереднього року.

У 2011 р. економічне зростання відбувається за рахунок реалізації Урядом ряду реформ в усіх сферах економіки, а також більш високої, ніж раніше, цінової динаміки на світових сировинних ринках. Впродовж грудня 2011 р. чисельність громадян, які мали статус безробітних почала знову збільшуватися і склала на 1.01.2012 р. 482,8 тис. осіб. За 2011 р. обсяг виробленої промислової продукції порівняно з 2010 р. збільшився на 7,3 %. Випуск продукції на підприємствах переробної промисловості зріс на 7,7 %, добувної – на 6,9%, з виробництва електроенергії, газу та води – на 5,4 % [4].

Позитивні тенденції економічного і соціального розвитку, зростання інвестиційної та кредитної діяльності в умовах суттєвого зростання інвестиційної активності сектору державного управління, зокрема на будівництві інфраструктурних об’єктів Євро 2012, сприяли зростанню обсягів виконаних будівельних робіт. В умовах продовження зростання економіки утримувалась цінова стабільність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сацик В. Циклічність економічного розвитку / В. Сацик // Економіст. — 2005. — № 5. — С. 80-83.
2. Багратян Г.А. Світова криза та Україна: проблеми й нові підходи до фінансового регулювання / Г. А. Багратян, І. С. Кравченко // Фінанси України. — 2009. — № 4. — С. 33-41.
3. Інформаційно-аналітичні матеріали [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. — Режим доступу : www.me.gov.ua.
4. Основні показники економічного і соціального розвитку України за 2010-2011 роки [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. — Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

УДК 330.341

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК З ПОГЛЯДУ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ

Дюміна С.С., *студентка групи Б2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасна наукова думка дає багато підстав для критики концепції розвитку, демонструє необхідність переосмислення попередніх уявлень про розвиток та навіть перегляду категоріальних основ самої парадигми розвитку. Такими підставами є визнання прогресу як однієї з форм розвитку та важливості його непрогресивних форм; пошук певної незмінної основи розвитку; розуміння розвитку як особливої (соціальної) гілки універсальної еволюції; визнання людини та її цілеспрямованої діяльності як об'єкта розвитку.

Значну роль в переосмислення зовнішніх і внутрішніх чинників економічного розвитку відіграли роботи інституціоналістів. Інституціоналісти розглядають суспільство як відкриту систему, а економічний процес трактують не як автоматичну поступальну стійку рівновагу, що забезпечується завдяки дії ринкових сил, а як виникнення та укріплення асиметричної взаємозалежності між різними факторами розвитку. Крім того, економічний розвиток, який спочатку розглядався як поняття одномірне, вони все більше розглядають як явище багатовимірне, що має параметри соціальні, політичні, культурні, етичні тощо. Роль суб'єкта економічного розвитку визначається ними не лише на основі концепції базових потреб, теорії людського капіталу, за макро- або мікроекономічними суб'єктами, – в цій ролі виступає насамперед індивід.

Незважаючи на певні досягнення в методології наукового дослідження, традиційний інституціоналізм не зміг запропонувати позитивної дослідницької програми, хоча пошук її триває й сьогодні. В новій інституціональній економічній теорії запропоновано власну дослідницьку програму, яка пройшла процедуру перевірки й дає відповідь на питання про вплив системи правил і відповідних способів їх забезпечення на поведінку економічних суб'єктів.

Методологічний індивідуалізм припускає, що визначальним є принцип децентралізації прийняття господарських рішень. Причому неподільними одиницями, які приймають рішення в простій моделі.

Нова інституціональна економічна теорія послідовно використовує принцип методологічного індивідуалізму, однак аналізує процес інституціоналізації на основі моделі обмеженого раціонального вибору, яка пояснює можливість створення й використання умов взаємовигідного обміну. Інститути як набір правил і норм не визначають повністю поведінку людини, а лише обмежують вибір інституціональних альтернатив, з яких індивід може вибирати відповідно до власної цільової функції. Порівняння альтернатив відбувається на основі трансакційних витрат та застерігає від недооцінки важливих аспектів організації обмінів на мікрорівні, які погіршують

макроекономічні умови та зменшують ефективність економічної політики. Дослідження дискретних інституціональних альтернатив дає змогу в явній формі визначити теоретичні та практичні проблеми економічного розвитку, які виникають внаслідок інституціональних змін на різних рівнях економічної системи.

Нова інституціональна теорія пояснює взаємозв'язки між системо утворюючими поняттями економічного розвитку та допомагає ідентифікувати ступінь конвенціональності накопиченого іншими дослідницькими програмами знання. Інституціональна теорія поставила питання про економічного суб'єкта як уособлення певних універсальних цінностей, на основі яких формуються різні стратегії та моделі розвитку. А сам економічний розвиток вона розглядає не лише як процес кількісних та екстенсивних змін, а й змін якісних, насамперед інституціонального характеру. Створення інститутів на основі нових цінностей означає наявність інституціонального механізму, здатного забезпечити інституціональну трансформацію, важливу складову системної трансформації економічної системи.

Процес знань і накопичення інформації приводить до того, що знання та інформація й далі набувають все більшого значення в сучасних економічних системах, я навіть постає питання про існування таких економічних інститутів, як «власність» і «обмін». Це означає те, що прогрес знань поступово змінює інституціональні основи сучасної економічної системи, а разом з ними ті мікросистеми, які сформовані навколо відповідних суспільних цінностей. Саме цей факт визначає подальші шляхи розвитку процесів інституціональної трансформації.

В контексті інституціональних перетворень проблема економічного розвитку полягає в забезпеченні ефективного функціонування мережі інститутів у межах окремих підсистем економічної системи та насамперед забезпеченні ефективної реалізації прав власності. Саме тут інституціональна теорія доводить свою спроможність розв'язувати складні проблеми теорії та практики реалізації відносин власності, запропонувавши свій категоріальний апарат, який включає поняття права власності, права діяльності, контрактні права тощо. Однак подібної ефективності можна досягти за умови інституціоналізації економіко-політичних взаємозв'язків, що на сьогодні не є предметом старого інституціонального та економічного аналізу, а скоріше належить до сфери переваг того чи іншого владного угруповування.

Тож політичні інститути забезпечують політичну активність держави безпосередньо в економічній сфері, можливість розробки та прийняття господарського законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ходжсон Дж. Социально-экономические последствия прогресса знаний и нарастание сложности в экономике / Дж. Ходжсон // Вопросы экономики. — 2008. — № 8. — С. 28-34.
2. Шаститко А.Е. Новая институциональная экономическая теория / А. Е. Шаститко. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2002. — 591 с.

УДК 339.9(075.8)

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПОДІЛІ ПРАЦІ

Асмолова Т.В., *студентка групи Б2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В сучасних умовах світовий суспільний розвиток знаходиться під впливом глобалізаційних процесів і характеризується посиленням зв’язків і взаємодією між країнами. Усі країни світу так чи інакше залучені до міжнародного поділу праці. Тому дослідження участі економіки України у МПП є одним з актуальних питань.

МПП став результатом багатовікового розвитку продуктивних сил, поглиблення національного суспільного поділу праці та залучення в систему світових господарських зв'язків нових національних виробництв, що спричинилося до інтернаціоналізації виробництва загалом.

Нині немає такої великої галузі національної економіки, яка б не залежала від міжнародних умов виробництва. Міжнародним поділом праці охоплено тепер такі складові суспільного поділу праці, як міжгалузевий, частковий , одиничний та кооперування.

В Україні склалась негативна ситуація щодо поділу праці та розвитку трудових ресурсів і зайнятості населення. Однією з причин такого становища є те, що наука не змогла спрогнозувати і дати практичні рекомендації з реорганізації Радянського Союзу. У країнах СНД, зокрема в Україні, замість наукового аналізу причин кризи економіки, була прийнята “ліберальна” доктрина організації і введення України у світову економічну систему.

Другою причиною є те, що в Україні за відсутності стратегії розвитку держави не здійснюється стратегічне проектування розвитку трудових ресурсів і зайнятості населення.

Для характеристики різних аспектів участі країни в міжнародному поділі праці в його народногосподарській формі необхідно, насамперед, визначити показники та динаміку зовнішньоторговельного балансу, обсяги експорту та імпорту товарів і послуг, їхню структуру.

Що стосується нашої країни, то слабка включеність в міжнародний поділ праці не тільки не відповідає, а й суперечить її національним інтересам, бо залишає економіку країни поза розвитком світових продуктивних сил, провідних напрямів сучасної науково-технічної революції, що призводить до виштовхування її на узбіччя світового економічного прогресу. У міжнародному поділі праці Україна виділяється, насамперед, сировинними, капітало- та матеріаломісткими галузями (добувна промисловість, сільське господарство та галузі, що розвиваються на їх базі). Понад 4/5 у структурі експорту країни складають сировинні товари та продукція первинної переробки.

Основою експорту є чорні метали та вироби з них (прокат, труби), на які припадає понад 44 % валютних надходжень від експорту, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (азотні добрива, продукти неорганічної

хімії), мінеральні продукти (залізна і марганцева руда, концентрати, вугілля, цемент і будівельні матеріали, сіль та ін.), сільськогосподарські та продовольчі товари (цукор і вироби з нього, зерно, олія, м'ясо, молоко і молокопродукти та ін.). Експорт машин, устаткування і транспортних засобів складає менше 13% від загального його обсягу.

Помітне місце у міжнародній торгівлі України займає торгівля послугами. Найбільша питома вага серед послуг, які надавалися Україною іншим країнам, - транспортних послуг (фрахт морських суден, транзит через її територію нафти, газу, інших вантажів, пасажирів), послуг зв'язку, різних ділових, професійних та технічних послуг.

Основу імпортних надходжень становлять мінеральні продукти (майже 47 %), насамперед паливо (природний газ, вугілля, нафта та продукти її перегонки), машини, устаткування і транспортні засоби. В Україну завозиться також продукція хімічної, фармацевтичної, харчової і легкої, деревообробної і целюлозно-паперової галузей.

Загальна кількість зовнішньоторговельних партнерів України є приблизно 190 країн. Майже половина всього обсягу експортно-імпортних операцій припадає на країни колишнього СРСР, насамперед Росію, яка є основним партнером у зовнішній торгівлі, а також Туркменістан, Білорусь, Молдову і Казахстан. Серед інших країн найбільше операцій здійснюється з Німеччиною, США, Туреччиною, Італією, Польщею, Словаччиною, Угорщиною.

Розвиток ефективних зовнішньоекономічних зв'язків дасть змогу Україні швидше подолати глибоку економічну кризу, сприятиме стабільному і швидкому розвитку продуктивних сил і зростанню на цій основі життєвого рівня населення.

Отже, в сучасних умовах розвитку ринкових відносин міжнародний поділ праці займає досить вагоме місце. Оскільки, нині немає такої великої галузі національної економіки, яка б не залежала від міжнародних умов виробництва. В Україні склалась негативна ситуація щодо поділу праці та розвитку трудових ресурсів і зайнятості населення. Ця ситуація виникла внаслідок виходу нашої країни з Радянського Союзу та вибору неправильної стратегії розвитку економіки держави.

Розвиток ефективних зовнішньоекономічних зв'язків дасть змогу державі швидше подолати глибоку економічну кризу, сприятиме стабільному і швидкому розвитку продуктивних сил і зростанню на цій основі життєвого рівня населення. Об’єктивні передумови активної участі України в МПП можливо створити за допомогою системи ринкових трансформацій, реструктуризації і відкритості економіки. Цьому сприятиме створення відповідної правової та нормативної бази.

ЛІТЕРАТУРА

1. Якубовський М. Міжнародний поділ праці і спеціалізація / М. Якубовський // Економіка України. — 2010. — № 8. — С. 21-29.
2. Редькіна В.А. Зовнішньоторговельна політика та міжнародний поділ праці / В. А. Редькіна // Економіка і прогнозування. — 2009. — № 3. — С. 75-85.

УДК 339.54(477)

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Ходикіна А.А., *студентка групи Б2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Зовнішньоекономічна політика – це система заходів, спрямованих на досягнення економікою даної країни певних переваг на світовому ринку й одночасно на захист внутрішнього ринку від конкуренції іноземних товарів.

Зовнішньоекономічна політика, як показує історія, часто використовується для досягнення певних політичних цілей і тому з повним правом вважається складовою частиною зовнішньої політики держави. Основними цілями зовнішньоторговельної політики є: зміна обсягу експорту й імпорту, зміна структури зовнішньої торгівлі, забезпечення країни необхідними ресурсами, зміна співвідношення експортних та імпортних цін.

Таким чином, зовнішньоекономічна політика має дві сторони – захисну і наступальну. Вона здійснюється за допомогою визначеного арсеналу заходів, що відповідають поставленій меті, здійснення зовнішньоторговельної діяльності.

Існують два типи зовнішньоторговельної політики: лібералізація (вільна торгівля) та протекціонізм. Вони характеризують ступінь втручання держави у зовнішнюторгівлю.

Лібералізація – це мінімальне втручання держави у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі дії вільних ринкових сил попиту і пропозиції. Регулятором виступає ринок, в “чистому вигляді” вони практично ніколи не використовуються.

Протекціонізм – це політика державного втручання в зовнішню торгівлю, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції. При протекціонізмі виключається вільна дія ринкових сил. Політика протекціонізму проводилася державою в ті періоди, коли внутрішня економіка даної країни чи її окремі галузі були не достатньо конкурентноздатні на світовому ринку.

І все-таки, як свідчить історія, до останнього часу основним напрямком зовнішньоторговельної політики був протекціонізм. Вільна торгівля була усього лише окремим епізодом, винятком на тлі протекціонізму. В Україні жоден з цих типів зовнішньоторговельної політики не діє в чистому вигляді, вони діють змішано.

Сучасна зовнішньоекономічна політика здійснюється за допомогою цілого ряду контролюючих засобів, які регулюють і стимулюють зовнішньоекономічні зв'язки. До них належать митні тарифи, кількісні обмеження, різного роду перешкоди для збуту і споживання товарів на ринку країни-імпортера. Одночасно за допомогою експортних кредитів і державних гарантій по них, кредитів міжнародних фінансових організацій, експортних премій, товарного і валютного демпінгу, умовно безмитного ввезення і вивезення, повернення мит і податків, інших податкових пільг здійснюється

стимулювання експорту товарів. Важливу роль як засіб розширення експорту відіграє також вивезення капіталу.

На початку становлення України, як відносно молодої незалежної держави вона була змушена починати створення нормативно-правової бази регулювання зовнішньої торгівлі практично з нуля. Держава обрала для себе так звану викривлену форму законодавчого забезпечення. При її впровадженні однобокий розвиток, властивий частковій формі, ніби консервується внаслідок того, що динамічність зовнішньоекономічних процесів випереджає створення правової бази, яка здебільшого відстає від практичних потреб їх регулювання.

Сучасна міжнародна торгівля виступає невід'ємним і визначальним компонентом міжнародних економічних відносин з країнами колишнього радянського союзу. Проте складова відносин "Україна – СНД" фактично зводиться до взаємин з Росією, яка до того ж відіграє вирішальну роль у визначенні загальної політики в країні.

Найбільшим торгівельним партнером України після держав СНД є Європейський Союз. Головною особливістю відносин України з країнами – членами Співдружності незалежних держав є висока їх залежність від позаекономічних, суто політичних чинників. Розвиток торгівлі України з Європейським Союзом з багатьох причин не мав чітко зростаючого вектору, на відміну від країн Центральної Європи.

Характерною рисою зовнішньоторгівельних відносин України є їх сировинний характер. В останнє десятиріччя підприємства чорної та кольорової металургії, хімічної промисловості, АПК, транспортного машинобудування та ряду інших галузей намагалися повною мірою використати можливості задоволення зовнішнього попиту для збереження рівня зайнятості та обсягів виробництва. Проте для покращення зовнішньоекономічних відносин торгівельна політика країни має переорієнтуватись на реалізацію товарів, а не сировини.

Незважаючи на певні позитивні зрушення у стані торгівлі України, розвиток її зовнішньої торгівлі залишається несприятливим, що погіршує економічне становище держави й ускладнює вихід з кризи. Тому чи не єдиним шляхом покращення ситуації для зовнішньоторговельної політики України може бути залучення іноземних інвестицій, що надасть можливість ефективно розвивати капіталомісткі галузі народного господартва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключевська А. Зовнішньоторговельні відносини України в контексті вибору її інтеграційного вектора / А. Ключевська // Дослідження міжнародної економіки : збірник наукових праць. — 2011. — Випуск 2 (67). — С.185-192.

2. Спільна торговельна політика [Електронний ресурс] : за даними електронної енциклопедії Wikipedia. — Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Спільна_торговельна_політика.

3. Торговельнаполітика ЄС [Електронний ресурс] : за даними електронної енциклопедії Wikipedia. — Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Торговельна_політика_ЄС.

УДК 331.5(477)

РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ: АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

Дубачінська І.А., *студентка групи Б 2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Ринок праці – ринок одного з факторів виробництва, де домогосподарства в ролі найманих робітників пропонують свою працю, а фірми виробники товарів та послуг (працедавці) – потребують її.

Сучасний розвиток ринку праці України проходить під знаком його необхідної адаптації до економічної ситуації, яка характеризується, насамперед, триваючим спадом виробництва, усе ще значною фінансовою розбалансованістю економіки, недостатню динамічність заходів щодо реформування господарського механізму (так, за 2010-2011 рр. реальний внутрішній валовий продукт скоротився більш як у двічі).

Темпи падіння валового внутрішнього продукту приблизно втричі вищі, ніж зменшення зайнятості в офіційній економіці. Голосною причиною, яка пояснює невідповідність між темпами падіння виробництва і скорочення зайнятості і тому – певну стабільність сфери прикладання праці, є утримування на низькому рівні заробітної плати.

Унікальність праці як виробничого фактора полягає в тому, що послуги праці неможливо відокремити від робітника. Але через те, що об’єктом купівлі-продажу є лише послуги праці робітника, а не сам робітник, поряд із ціною праці не менше важать умови праці, які визначаються трудовими угодами і чинним законодавством.

Таким чином, порівняно з 2010 роком у 2011 році питома вага працюючих у державному секторі в середньообліковій чисельності робітників і службовців у народному господарстві зменшилася з 80,4 до 70,2 %. Найбільша питома вага недержавних секторів склалася в торгівлі, громадському харчуванні, заготівлях і збуті, в будівництві у фінансуванні та кредитуванні [2].

В окремих галузях промисловості темп падіння чисельності в цілому відповідав зниженню обсягів виробництва. Але в ряді галузей через природну монополію, цінову політику, незважаючи на падіння обсягів виробництва, намітився приріст чисельності працюючих [1].

Збільшення фактичного рівня зайнятості населення відбувається на фоні її неухильного зменшення в офіційній економіці і регресивних зрушень у її структурі. В цілому по народному господарству, за даними балансу трудових ресурсів, чисельність зайнятих у народному господарстві в 2010-2011 рр. скоротилася на 4,6 млн. чоловік, або приблизно на 18,7 %. Крім того, у 2010 році налічувалося близько мільйона підприємців та інших працездатних осіб, зайнятих у інших сферах діяльності [2].

Сьогодні рівень зареєстрованого безробіття в Україні – найнижчий серед усіх країн, які здійснюють перехід до ринкових відносин. На початок 2011 року він становив 0,5 % працездатного населення у працездатному віці. Причини

низького зареєстрованого безробіття в Україні вже не раз аналізувалися. Відмінності в його рівнях між окремими областями пояснюються переважно специфікою ресурсної ситуації, яка складалася тут протягом тривалого періоду.

Питома вага такого джерела пропозиції робочої сили, як скорочення штатів, вивільнення кадрів, не перевищує 5 % у її повному обсягу. Вибуття з галузей народного господарства ряд років перевищує прибуття за рахунок чого й відбувається зменшення чисельності працюючих. Одним з результатів руху робочої сили є зміна у якісному складі зайнятих в офіційній економіці.

Безумовно, регулювання попиту на робочу силу та її пропозиції через вплив на господарські інтереси – це найперспективніший шлях. Але виникають ситуації, пов'язані переважено з істотною зміною рівня пропозиції робочої сили внаслідок її територіального переміщення, що потребують розробки відносин самостійного механізму реалізації.

Слід враховувати і ту обставину, що порушення так званої "абсолютної економічної" межі підвищення загального рівня зайнятості населення нам не загрожує, бо система партнерства насиченість ринку товарами вітчизняного виробництва не досягли того рівня, який би міг спричинити зростання саме на цьому ґрунті рівня безробіття і загострення соціально-економічних проблем.

Отже, формування ринку праці в Україні – є невід’ємною частиною становлення ринкового механізму. Основними напрямками його регулювання повинні стати: боротьба проти подальшого спаду виробництва; недопущення масового безробіття; уживання заходів по підвищенню рівня життя населення й ін. Слід зазначити, що не дивлячись на деякі позитивні моменти формування ринку праці відбувається вкрай повільно. Це зумовлено, по-перше, слабкою структурною перебудовою економіки, внаслідок чого у ВВП зменшується частка найдинамічніших з огляду створення нових робочих місць галузей (машинобудування, харчова і легка промисловість) та зростає частка неперспективних галузей (зокрема чорної металургії). По-друге, це спричинене неефективністю роздержавлення і приватизації, що не привели до зростання продуктивності праці, появи реального власника, трансформації прихованого безробіття у відкрите і зменшення надлишкової зайнятості. По-третє, через недостатній розвиток малого та середнього бізнесу працівники, які втратили роботу, не забезпечуються новими робочими місцями в повній мірі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єсінова Н. Економіка праці та соціально-трудові відносини : [навчальний посібник] / Н. Єсінова. — К. : Кондор, 2004. — 429 с.

2. Богоявленська Ю. Економіка та менеджмент праці : [навчальний посібник] / Ю. Богоявленська, Є. Ходаківський. — К. : Кондор, 2005. — 328 с.

УДК 336.711

ВЗАЄМОДІЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ТА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

***Щербина Ю.О.**, студентка групи Б 2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Банки є головними елементами кредитної системи, тобто системи кредитно-фінансових установ, які акумулюють вільні грошові засоби на кредитному ринку і надають їх в позику.

Кредитна система – як система фінансових посередників, що діють на кредитному ринку, є однією із суттєвих елементів ринкової інфраструктури. Сучасна кредитна система включає такі основні компоненти: центральний (емісійний) банк; комерційні, інвестиційні і спеціальні банки; страхові компанії і пенсійні фонди; спеціалізовані небанківські кредитно–фінансові установи (фінансові компанії, інвестиційні фонди, кредитні системи, благодійні фонди тощо).

Центральний банк – це банк, який регулює кредитну систему. Він володіє монопольним правом випуску (емісії) банкнот в обіг і здійснює кредитно–грошову політику в інтересах національної економіки. Основним завданням центрального банку є кредитно-грошова і валютна стабілізація національної економіки. В Україні центральним є Національний банк України. Його основні функції: емісія готівкових грошей; регулювання кредитної емісії (випуск безготівкових грошей); акумуляція та збереження касових резервів інших кредитних установ; збереження офіційних золотовалютних резервів; надання кредитів і виконання розрахункових операцій для урядових органів; здійснення розрахунків і перевідних операцій для комерційних банків; грошово-кредитне регулювання економіки; контроль за діяльністю кредитних установ; надання комерційним банкам ліцензій на проведення банківських операції та операцій із зарубіжною валютою; обслуговування державного боргу країни. Головна функція Центрального банку – це діяльність як міжбанківського розрахункового центру та кредитора останньої інстанції.

Центральний банк проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення грошової одиниці, організує міжбанківські розрахунки, координує діяльність банківської системи в цілому, визначає курс грошової одиниці відносно валют інших країн. Національний банк встановлює порядок визначення облікової ставки та інших процентних ставок за своїми операціями, дає дозвіл на створення комерційних банків шляхом їх реєстрації та видає ліцензії на виконання банківських операцій, встановлює банкам та іншим фінансово-кредитним установам нормативи обов’язкового резервування коштів.

Другим рівнем банківської системи виступають комерційні банки. Це – кредитні установи, призначені для залучення грошових засобів та їх розміщення від свого імені на умовах поверненості, строковості, платності.

Основне призначення комерційних банків – посередництво у переміщенні грошових засобів від кредиторів до позичальників і від продавців до покупців.

Комерційні банки здійснюють банківські операції у найширшому діапазоні: концентрують тимчасово вільні грошові кошти, перетворюючи їх у позичковий капітал; надають кредити підприємствам і організаціям; здійснюють посередництво у розрахунках і платежах; здійснюють кредитну емісію, випуск в обіг безготівкових грошей; здійснюють операції з цінними паперами і товарними документами; надають консультаційні послуги тощо.

Як і для всіх видів підприємницької діяльності, ціллю діяльності комерційних банків є отримання прибутку. Джерелом доходу банків є позичковий процент, а також комісійні за різноманітні послуги. За здійснення активних операцій (кредитування, купівля цінних паперів тощо) банк стягує процент по кредитах, а по пасивних операціях (відкриття рахунків, продаж цінних паперів тощо) банк сам сплачує проценти. Отже, банк одержує дохід лише тоді, коли процент по кредиту буде вищим процента по вкладах. Ця різниця й пояснює перетворення позичкового проценту у банківський прибуток.

Дворівнева банківська система, що характерна для держав із ринковою економікою, передбачає відносини підпорядкування між центральним і комерційними банками у проведенні відповідної грошово-кредитної політики. З метою регулювання економічного зростання, стримування інфляції, забезпечення зайнятості, врівноваження платіжного балансу держава здійснює комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредитних відносин. Задовольнити додаткову потребу економіки в кредитах має можливість лише Центральний банк. Проводячи відповідну грошово-кредитну політику, Національний банк може кредитувати комерційні банки через: закриті кредитні аукціони; операції РЕПО (купівля-продаж державних цінних паперів) і рефінансування інвестиційних операцій (вкладення коштів у векселі та акції суб'єктів підприємницької діяльності).

Між комерційними банками кредитні ресурси розподілялися з урахуванням розміру статутного фонду, мережі банківських установ тощо. В свою чергу, комерційні банки виступають часткою суспільного механізму, вони розподіляють кошти, діють в чіткій координації з іншими банками, підпорядковуються правилам, встановленим центральним банком. Економічна сутність кредитів Національного банку на макрорівні полягає в тому, що через кредитування комерційних банків та інших кредитних установ, здійснюється емісія грошей в обіг і розширюється обсяг сукупної грошової маси в економіці. Це створює умови для експансії кредитної діяльності банків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Льовочкін С. Фата–моргана фінансового ринку / С. Льовочкін // День. — 2009. — № 130. — С.5-6.
2. Банківські операції : [підручник] / [за ред. А. М. Мороза]. — К. : КНЕУ, 2000. — 384 с.
3. Лисенков Ю.М. Операції з векселями : взаємодія банків та підприємств / Ю. М. Лисенков, І. В. Педь. — К. : Вісник фондового ринку, 2000. — 640 с.

УДК 331.72

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Боєва О.В., *студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Ринок праці України в умовах фінансово-економічної кризи, характеризується значним напруженням внаслідок зниження попиту на робочу силу, спаду рівня реальної заробітної плати, зростання чисельності вивільнених працівників, збільшення прихованого безробіття. Так, за 2010-2011 роки реальний внутрішній валовий продукт скоротився більш як у двічі.

Унікальність праці як виробничого фактора полягає в тому, що послуги праці неможливо відокремити від робітника. Але через те, що об'єктом купівлі-продажу є лише послуги праці робітника, а не сам робітник, поряд із ціною праці не менше важать умови праці, які визначаються трудовими угодами і чинним законодавством.

Порівняно з 2010 роком у 2011 році питома вага працюючих у державному секторі в середньооблiковій чисельності робітників і службовців у народному господарстві зменшилася з 80,4 до 70,2 %. Найбільша питома вага недержавних секторів склалася в торгівлі, громадському харчуванні, заготівлях і збуті, в будівництві у фінансуванні та кредитуванні.

Неформальна сфера розвивається нині не як сектор економіки, а скоріше як вимушений і тому безперспективний вид зайнятості. Але відхід матеріальних інтересів значної частини населення, особливо молоді, закономірно змінює трудову мотивацію, соціальні та професійні орієнтації, веде до зміни системи особистих цінностей.

В цілому, по народному господарству, за даними балансу трудових ресурсів, чисельність зайнятих у народному господарстві в 2010-2011 роках скоротилася на 4,6 млн чоловік, або приблизно на 18,7 %. Крім того, у 2010 році налічувалося близько мільйона підприємців та інших працездатних осіб, зайнятих у інших сферах діяльності [1].

Вплив заробітної плати на рівень зайнятості та перерозподіл робочої сили можна оцінити тільки орієнтовно, враховуючи неповність відомостей про зайнятість, заробітну плату та доходи населення.

В цілому по Україні, чисельність працівників, що змінили місце роботи в 2010-2011 роках становила близько 7 млн чоловік, що приблизно на 35-40 % більше, ніж повний рух робочої сили у відносно стабільні 80-ті роки. Більше як половина зміни в русі робочої сили складалася за рахунок плинності кадрів.

На даний період часу рівень зареєстрованого безробіття в Україні — найнижчий серед усіх країн, які здійснюють перехід до ринкових відносин. На початок 2011 року він становив 0,5 % працездатного населення у працездатному віці. Це є досить низьким показником не лише відносно європейських країн світу, але й більшості країн СНД. І це свідчить про існуючу тенденцію до погіршення ситуації на ринку праці в Україні.

Актуальним є пошук оптимальних форм кількісно-якісного поєднання попиту на робочу силу та її пропозиції на основі гармонізації економічних відносин між усіма суб'єктами регіонального відтворювального процесу [2].

Обмеженість вибору сфери застосування праці для населення, яке бажає працювати за наймом, внаслідок недостатнього розвитку альтернативних державному сектору економіки, а також зростання виробництва, спричиняють високий рівень вимушеної неповної зайнятості населення, формуванню територіально локалізованих осередків підвищеного зареєстрованого і прихованого безробіття [3].

Позитивним є те, що в динаміці спостерігається поступове зниження питомої ваги кваліфікованих фахівців серед зареєстрованих безробітних. Це можна пояснити не тільки поліпшенням становища з їх працевлаштуванням, але й обмеженістю обліку незайнятого населення та поширенням нерегламентованих форм діяльності [4].

Першоосновою економічного регулювання ринку праці повинні стати реальна вартість робочої сили і ефективна зайнятість населення, яка в даних умовах передбачає активізацію процесу вивільнення надлишкової робочої сили, формування мобільного резерву робочої сили, легалізацію прихованого безробіття.

Сучасний ринок праці в Україні є досить складною системою, оскільки ситуація на ньому досить мінлива, внаслідок зниження попиту на робочу силу, спаду рівня реальної заробітної плати, зростання чисельності вивільнених працівників, збільшення прихованого безробіття.

Інтенсивне вивільнення робочої сили з її наступним територіально-галузевим перерозподілом на користь наукомістких виробництв, соціально орієнтованих видів діяльності, галузей, які працюють на споживчий ринок, є об'єктивною необхідністю, що вимагає синхронізації сучасних методів і форм макро - та мікроекономічного впливу на регіональні та локальні ринки праці з метою формування високо мобільного і конкурентоспроможного контингенту робочої сили.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безробіття: суть, причини і види [Електронний ресурс] : офіційний сайт Тернопільського університету — Режим доступу: http://tnpu.edu.ua/.../183.htm.
2. Безробіття в Україні [Електронний ресурс] / Інформаційне агентство УНІАН — Режим доступу : http: //works.tarefer.ru/85/100050/index.html
3. Поняття безробіття [Електронний ресурс] / Глобальна бібліотека научних ресурсів — Режим доступу: http://globalteka.ru/news/1-latest-news/306-2009-09-21-08-53-15.html.
4. Мочерний С.В. Політична економія : [навч. посіб.] / С. В. Мочерний. — К. : Знання-Прес, 2002. — 687 с.

УДК 331.343:12

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

***Скорозінська А.В.**, студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Останніми роками питання працевлаштування молоді стає все більш актуальним. Керівники підприємств і не проти молодих та енергійних працівників, проте при прийомі на роботу віддають перевагу претендентам з практичним досвідом та високою кваліфікацією. Зрозуміло, що цими якостями випускники навчальних закладів володіти не можуть. А тому реалії такі, що вже стало не стільки важливим здобути відповідну освіту й диплом, як знайти потім роботу за набутою спеціальністю.

В умовах ринкових відносин перед суспільством виникає проблема соціальної незахищеності людей. Ця проблема торкається інтересів насамперед молоді − через її слабку трудову і професійну підготовку. Протягом останнього часу ситуація з молодіжною зайнятістю в Україні постійно загострюється. Саме тому важливо зрозуміти, наскільки притаманне сучасній економіці молодіжне безробіття. Проте незаперечним залишається той факт, що й у країнах із розвиненою економікою спостерігається надмірне молодіжне безробіття. Слід зазначити, що проблема молодіжного безробіття є хоча й вкрай негативним явищем, проте природним.

Молодь – це окрема частина ринку праці, вона розвивається не так, як увесь ринок, але залежить від нього. З одного боку, молодий вік сприяє високій мобільності людини при пошуках роботи, а з іншого – хлопцям та дівчатам не вистачає трудового і життєвого досвіду. Поширеною є думка, що проблема молодіжного безробіття – це закономірне, а не кризове явище, особливо в Україні, й остаточне подолання безробіття серед молоді об’єктивно неможливе.

Подолання молодіжного безробіття не є проблемою суто держави, адже багато чого залежить від молоді, її наполегливості й активності, характерних рис особистості, необхідних для повноцінного життя в ринкових умовах. До причин молодіжного безробіття відносять також зміну особистих пріоритетів.

Сучасні орієнтації випускників навчальних закладів, що формують їхню поведінку на ринку праці, суперечливі. З одного боку, вони оптимістично налаштовані щодо можливості працевлаштування в ринкових умовах переважно поза державним сектором економіки. З іншого боку, їх орієнтація на отримання високих та легких заробітків без відповідного трудового вкладу руйнує трудову етику і трудовий потенціал суспільства, створює ілюзію отримання високих доходів без належної професійної підготовки й сумлінного ставлення до праці. Вимушена бездіяльність молодих людей може призвести до серйозних втрат, коли суспільство даремно вкладає інвестиції в освіту, держава не може повернути вкладення у систему соціального забезпечення і змушена витрачати додаткові кошти на подолання негативних наслідків кризи.

В Україні молодіжне безробіття можна вважати одним із найактуальніших питань соціально-економічної політики держави, оскільки молодіжні проблеми суттєво впливають на майбутнє економіки та державне становлення України.

Упродовж 2010 р. на обліку в Миколаївській обласній службі зайнятості перебували 27,9 тис молодих людей віком до 35 років, що на 6,1 % менше ніж у 2009 р. Однак, питома вага зазначеної категорії населення у загальній кількості незайнятих за рік зросла на 1,4 в.п. і становила 45,8 %. Станом на 1 січня 2011р. на обліку служби зайнятості перебували 8,3 тис незайнятих молодих осіб, з яких 97 % отримали статус безробітного [1].

Наявність у суспільстві великої кількості молодих людей, які не мають роботи, – це серйозна загроза для національної безпеки, адже молодіжне безробіття – потужний чинник соціального напруження, що погіршує криміногенну ситуацію, сприяє поширенню наркоманії та інших негативних явищ.

Для подолання проблеми молодіжного безробіття необхідно розроблення та здійснення комплексу заходів:

- має бути добре обґрунтоване трудове законодавство щодо молоді, потрібні нові підходи у в працевлаштуванні;
- необхідно встановити тісний зв’язок “ВНЗ − ринок праці”;
- діяльність служб зайнятості має бути налагодженою краще;
- при наборі випускників шкіл у ВНЗ необхідно враховувати тенденції на ринку праці, щоб майбутні спеціалісти були затребуваними;
- запровадити, за умов економічної доцільності та соціальної необхідності, громадські роботи для захисту молодих людей, які втратили роботу;
- створити дієву систему професійної орієнтації незайнятого населення, в т. ч. молоді, яка закінчила навчання у навчальних закладах різних рівнів акредитації або навчається у них, зокрема шляхом професійної орієнтації населення та створення сучасної інформаційної бази, здійснення всебічної роботи щодо популяризації робітничих професій.

Зрозуміло, що система заходів щодо зниження рівня безробіття молоді не обмежується наведеним пропозиціями, є багато можливостей для творчого пошуку шляхів виходу зі складної ситуації, що склалася нині на ринку праці, але в будь-якому разі тільки комплексний підхід до розв’язання проблеми дасть можливість досягти певних позитивних зрушень у сфері працевлаштування молоді в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Онікієнко В.В. Молодіжний ринок праці України: проблеми та шляхи вирішення / В. В. Онікієнко, Л. Г. Ткаченко. — К. : Рада по вивченню продуктивних сил України, Український інститут соціальних досліджень, 2009. — С. 160.
2. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні(регіональний аспект) / М. П. Перепелиця. — К. : Український інститут соціальних досліджень, Український центр політичного менеджменту, 2001. — С.12.
3. Кодекс законів про працю України // Кодекси України : В 2 т. — К. : Юрінком Інтер, 2001. — Т.2. — С. 19.

УДК 358.96

ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ КИТАЙСЬКОГО ЮАНЯ

***Коляда А.Л.**, студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Тривалий час долар США залишався лідером на світовій арені, але в даний час він переживає “кризу довіри”. Адже все більше аналітиків мають сумнів в тому, що долар США надалі буде виконувати функцію основного опорного стовпа фінансової системи, і такі валюти, як, наприклад, китайський юань, починають наздоганяти дану резервну валюту.

Експерти відзначають, що китайський юань стане “повністю конвертованою валютою” через декілька років, тобто ця одиниця отримає можливість обмінюватися на іноземні валюти. В 2011 році національна валюта Китаю зросла на 6,4 % і 30 серпня досягла найвищого рівня за останні 17 років [1, с. 16-18].

Китайський юань стабільно підкріплений валовим внутрішнім продуктом (ВВП), який в II кварталі 2011 р. виріс на 9,5 %. За підсумками I півріччя 2011 року ВВП Китаю складає 20,45 трлн юанів (близько 3,16 трлн дол США) [2, с. 45-47].

Інвестиції в основний капітал у першому кварталі виросли на 25 %. Промислове виробництво в 2011 році зросло на 14,8 %, роздрібний продаж підвищився на 17,4 %, а ціни виробників збільшилися на 7,3 %. Обсяг золотовалютних резервів Китаю виріс за підсумками I кварталу на 197,4 млрд дол США, досягнувши історичного рекорду в 3 трлн дол США [2, с. 47-49].

Деякі банки пропонують своїм компаніям, які діють в Північній та Латинській Америці, Азії та Європі, використовувати юані. Китай, в свою чергу, дозволяє сусіднім державам здійснювати операції в своїй власній валюті, не конвертуючи її в долари, завдяки чому вдається уникнути коливань обмінних курсів. Можна також відмітити, що зараз численна кількість комерційних банків України почали відкривати спеціальні рахунки в юанях. Основними причинами цього являється зростання товарообороту між Україною і Китаєм з одночасним зростанням купівельної спроможності китайської валюти. Не залишається осторонь цих процесів і Росія, яка в грудні 2010 року разом з Китаєм ухвалила рішення відмовитись від долара США і перейти до використання власних грошових одиниць в двосторонній торгівлі.

На практиці Китай всіма силами сприяє тому, щоб юань все ширше застосовувався в міжнародних розрахунках. Лі Цзин з Центру вивчення світових фінансів при Китайській академії суспільних наук у своїх роботах описує стратегію перетворення китайського юаня в резервну валюту, що складається з чотирьох етапів. Перший з них передбачає організацію розрахунків у юанях з сусідніми країнами. На другому етапі планується перетворити юань в платіжний засіб, який можна буде використовувати у всьому світі при торгових розрахунках з КНР. На третьому етапі юаню

належить перетворитися на привабливий інструмент для вкладень коштів домогосподарств, підприємств і фінансових інститутів. А вже на четвертому етапі юань стає світовою резервною валютою, яку візьмуться охоче купувати центральні банки інших країн.

Перший етап стартував на початку 2000-х років. Тоді Пекін почав оформлювати з сусідами домовленості про можливості торговельних розрахунків у національних валютах. Для компаній, що імпортують товари з КНР, це дозволяє знизити витрати на конвертацію та страхування валютних ризиків.

Перед світовою кризою і відразу після неї фінансова активність Пекіна різко зросла. З 2008 року він почав проводити валютні свопи з іншими країнами, продаючи їм юані: угоди були укладені з Південною Кореєю, Гонконгом, Малайзією, а також Білоруссю. А у 2009 році фінансова влада КНР оприлюднила схему, що дозволяє проводити розрахунки за юані в міжнародній торгівлі [3].

Якщо розглянути основні макроекономічні показники, то КНР беззаперечно випереджає США. Дефіцит державного бюджету Китаю в 2011 році склав 900 млрд юанів (137 млрд дол), а США – 137,3 млрд дол Державний борг КНР становить 1,03 трлн дол, а США 14,3 трлн дол Профіцит платіжного балансу Китаю склав у 2011 році 201,1 трлн дол, а США – 100 трлн дол.

Враховуючи всі економічні зміни, які відбуваються у світі, можна з впевненістю стверджувати, що долар США поступово втрачає свої лідерські позиції, а гідним його конкурентом починає виступати національна валюта Китайської народної республіки – китайський юань, який має всі шанси й можливості поступово замінити долар США й стати в найближчі п’ять років міжнародною розрахунковою одиницею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Береславська О. Курсова політика в умовах припливу іноземного капіталу в Україну / О. Береславська // Вісник Національного банку України.— 2008. — № 2. — С. 15-19.
2. Олейнов А. Валютная структура международных экономических отношений в начале XXI века / А. Олейнов // Вопросы экономики. — 2007. — № 4. — С. 43-57.
3. Унковська Т. Моделювання впливу змін обмінного курсу національної валюти на підприємства експортного, імпортного та внутрішнього секторів економіки / Т. Унковська // Вісник Національного банку України. — 2009. — № 6. — С. 12-16.

УДК 336.64

ПРОБЛЕМА КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

***Гуляєва А.М.**, студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Термін “кредит” походить від латинського слова “creditum» – “позичка”, отже, кредит – капітал, що позичається, тобто, надається кредитором у тимчасове користування позичальникові на умовах платності, зворотності і цільового використання.

Необхідність кредиту обумовлена тим, що в одних виробників є вільні кошти, а іншим вони потрібні для закупівлі товарів. Тому, спочатку купці, а згодом й комерційні банки, брокерські контори, страхові та інвестиційні компанії стали накопичувати позичковий капітал і надавати його промисловцям, фермерам, комерційним структурам, установам, організаціям.

Малий бізнес – це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку. Практично, це будь-яка діяльність (виробнича, комерційна, фінансова, страхова тощо) зазначених суб’єктів господарювання, що спрямована на реалізацію власного економічного інтересу [1].

На сучасному етапі розвитку економіки України особливої уваги заслуговує питання кредитування малого підприємництва. Роль малого бізнесу в економіці визначається такими його особливостями. Малі підприємства завдяки своїй досить значній кількості забезпечують робочими місцями значну частину населення. Крім того, у результаті виникнення нових малих підприємств відбуваються зміни рівня конкуренції на різних нішах ринку.

Актуальність даної проблеми пояснюється тим, що малий бізнес прийнято вважати найбільш гнучким та легко пристосованим до економічних змін. Крім того, саме кредитування та фінансування є основними проблемами, з якими стикається малі підприємства в нашій країні.

Щодо розвитку кредитування в Україні, особистого значення набуває кредитування малого бізнесу. Адже, частка малого бізнесу у ВВП України станом на 1 січня 2011 року становить 7 %, а кількість малих підприємств з розрахунку на 10 тис людей – 63, тоді як у розвинутих країнах частка малого бізнесу у ВВП становить 50-60 %, на 10 тис осіб припадає 500 малих підприємств [2].

Проблема малого бізнесу полягає в тому, що сьогодні малі підприємства не в змозі виконати заставні зобов’язання, тому що вони не мають достатнього забезпечення, або застава яку вони пропонують – не досить ліквідна.

Малий бізнес переживає сьогодні складний період, бо на відмінну від великих підприємств, він живе у кредит (бізнес починається з кредитів, далі він розвивається за рахунок кредитів). З початком економічної кризи найпершим відчув проблему бізнес, що розвивався за рахунок валютного кредитування. Це

близько третини малих та середніх підприємств. Через проблеми з коливанням курсу вони не знають, як сьогодні повернути ці позики. І вибір у них не простий: або оптимізувати внутрішні витрати, або ліквідувати підприємство, або оптимізувати внутрішні витрати малим підприємствам дуже важко, бо на них працює, як правило, декілька осіб [3].

На сьогоднішній день вітчизняні підприємства фінансуються переважно за рахунок власних коштів, а це уповільнює розвиток малого бізнесу в Україні.

Отже, можна виділити основні проблеми, які уповільнюють розвиток кредитування малого бізнесу в Україні.

До проблем з точки зору кредиторів, можна віднести:

- непрозорість малого бізнесу;
- недостатню економічну та юридичну грамотність малих підприємств;
- високі ризики неповернення кредитів та відсутність масштабної державної підтримки малого бізнесу.

До проблем з точки зору позичальників можна віднеси:

- високу вартість кредитів;
- жорсткі умови отримання кредитів;
- великі строки розгляду заявок;
- недостатню державну підтримку малого бізнесу.

Ще одним фактором, що здійснює негативний вплив на ефективність кредитування малого бізнесу України є відсутність відповідного законодавства, що передбачало б державну підтримку даного сектору економіки.

Для розвитку сектору економіки доцільним є створення пільгового рефінансування кредитів малого та середнього бізнесу за рахунок бюджетних коштів, при цьому рефінансування передбачається здійснювати на основі зворотності у вигляді податкових надходжень, які повинні дорівнювати сумі отриманих кредитних компенсацій [4].

На державному рівні також повинна бути сформована нормативно-правова база, що дозволяла б прорахувати, проаналізувати та знизити всі існуючі ризики, підвищити гарантії повернення позик, сприяти розвитку практики поручительства всередині бізнес-співтовариств.

У результаті дослідження можна зробити певні висновки. Сьогодення вимагає ефективнішого методу визначення платоспроможності позичальників середнього бізнесу з метою зменшення частки проблемних кредитів. На даний час в Україні закладений фундамент системи фінансової підтримки малого і середнього бізнесу, проте спектр послуг, який надається банками, є надто обмежений. Система фінансово-кредитної підтримки потребує вивчення і вдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова І.М. Проблеми розвитку малого підприємництва в Україні / І. М. Абрамова // Фінанси України. — 2010. — № 4. — С. 12-17.
2. Клочко Ю.О. Проблеми малого бізнесу в Україні / Ю. О. Клочко // Економіка України. — 2011. — № 1. — С. 8-12.
3. Диба М.І. Малий бізнес на ринку України / М. І. Диба // Маркетинг в Україні. — 2001. — № 1. — С. 12-14.
4. Маховикова Г.А. Кредитний процес на підприємстві / Г. А. Маховикова. — Х. : 2003. — 176 с.

УДК 330.456

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АПК УКРАЇНИ

Борисова І.Ю., *студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Попри політичну і фінансову нестабільність у країні, український агропромисловий комплекс, як і раніше, залишається привабливим для інвесторів. І це не випадково, Україна – аграрна країна і обмежити потенціал сільськогосподарської галузі не просто. Головне – навчитися його правильно використовувати. Аграрний сектор України є інвестиційно привабливою галуззю економіки, насамперед, у розвитку біоенергетики, сільськогосподарського машинобудування, будівництва тваринницьких комплексів.

Інвестиції в АПК, їх структурна збалансованість є важливим ресурсом економічного розвитку для більшості галузей народного господарства. Метою політики у сфері інвестування агропромислового комплексу має стати створення сучасної системи державного регулювання, яка б підвищила інвестиційну привабливість економіки та забезпечила потужні мотивації як резидентів так і нерезидентів щодо вкладення коштів у розвиток галузей АПК.

Сільським господарством дедалі більше цікавляться інвестори. Інвестиції, як джерело фінансування аграрного виробництва є передумовою ефективної діяльності галузі і стабільного забезпечення продовольчої безпеки держави. З кризи, яка охопила всю економіку країни, аграрний сектор повинен вийти оновленим, готовим до реформ і змін.

Основними завданнями є забезпечення правової бази формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату в аграрному комплексі, розробка наукових основ структурної та інвестиційної політики сприяння залученню прямих іноземних інвестицій в АПК, особливо за допомоги податкового законодавства, визначення основних напрямів з метою розвитку регіонів і зміцнення національного інвестиційного потенціалу в АПК України.

Уряд держави розпочав активно залучати інвесторів до розвитку АПК. Це – здешевлення вартості основних засобів виробництва в цих галузях до 50 %, зменшення відсотків по кредитах і, звичайно, це зниження до 30 % вартості сільськогосподарської техніки, яка залучатиметься у ці проекти. Загалом це досить великі преференції. І ще один важливий напрям, яким уряд мотивуватиме внутрішні інвестиції і засоби аграріїв - ми надання через форму лізингу мініферми, мінісвинарники, які б дали можливість розвиватися малому і середньому бізнесу.

За даними Міжнародної фінансової корпорації (IFC), обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну залишається меншим від потенційно можливого насамперед через те, що і потенційні, і наявні інвестори не квапляться з ухваленням рішень про фінансування АПК через несприятливі

ділове середовище та інвестиційний клімат і занадто великі витрати на ведення господарської діяльності в Україні.

До того ж у торішньому рейтингу Світового банку, присвяченому веденню бізнесу, Україна посідає 142 місце з-поміж 181 держави за “простотою ведення бізнесу”. Обмеження прямих іноземних інвестицій та загальних приватних інвестицій у сільське господарство негативно впливає також і на продуктивність галузі.

Крім того, в IFC вважають, що з недостатнім обсягом прямих іноземних інвестицій пов'язане і повільне впровадження нових технологій, що також негативно впливає на продуктивність, яка залишається надзвичайно низькою. І якщо говорити про фінансових інвесторів, то власники капіталу, як правило, приймають інвестиційні рішення, керуючись наступними критеріями: наявність працездатної бізнес-моделі і стратегії, що забезпечує високий потенціал зростання, гідний рівень кваліфікації менеджменту, прозорість бізнесу та ймовірність вчасно запобігти негативним тенденціям, а також можливості виходу з бізнесу (продаж акцій через 4-7 років за істотно вищою ціною).

Основними формами здійснення прямих іноземних інвестицій в АПК України є:

– створення спільних або власних дочірніх підприємств;
– укладання ліцензійних угод із вітчизняними господарствами, згідно з якими останні набувають право на використання нової технології виробництва товару;
– придбання неконтрольних пакетів акцій вітчизняних підприємств — емітентів (портфельні іноземні інвестиції), або купівля контрольних пакетів акцій у вітчизняних підприємств (пряма купівля, у процесі приватизації, обміну боргів на акції тощо).

Для поліпшення інвестиційного забезпечення розвитку агропромислового комплексу України держава політика повинна створити відповідну фінансову підтримку, розширити застосування фінансово-кредитних і небанківських інвестицій, розвивати ринок страхових послуг, створити належну систему захисту прав інвесторів, сприяти збільшенню вкладень в основний капітал, залученню прямих іноземних інвестицій.

В умовах політичної стабільності, влада має всі можливості для того, щоб підвищити інвестиційну привабливість АПК і зробити його стратегічно успішним сектором економіки. Для цього, насамперед, необхідно зняти чинник корупції і встановити передбачену політику експорту. Крім того, інвестиційну привабливість сільськогосподарської галузі України підсилить проведення ліберальних реформ і формування ринку землі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агробізнес сьогодні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.agro-business.com.ua/
2. РБК Україна [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rbc.ua.
3. Вініченко І. Удосконалення методики оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємств/ І. Вініченко // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 5 — С. 8-11.

УДК 336.763

КОНСАЛТИНГОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ

***Болгарина О.В.**, студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

При здійснені господарської діяльності та веденні бізнесу менеджери зустрічаються з проблемними питаннями, вирішення яких потребує кваліфікованої допомоги. Таку допомогу може надати професійний консультант. Консалтинг в Україні є досить молодим і досліджень в цій області є недостатньо, існує необхідність подальших досліджень в області консалтингу.

Консáлтинг (англ. consulting – консультування) – діяльність спеціалізованих компаній із надання інтелектуальних послуг виробникам, продавцям, покупцям (поради і рекомендації) з питань виробничої діяльності, фінансів, зовнішньоекономічної діяльності, створення та реєстрації фірм, дослідження і прогнозування ринків товарів і послуг, розробки бізнес-проектів, маркетингових програм, інноваційної діяльності, пошуку шляхів виходу з кризових ситуацій, підготовки статутних документів у разі створення нових підприємств і організацій тощо.

На даний момент розвиток консалтингу в Україні перебуває на початковій стадії. Менеджери в основному використовують зовнішнє консультування в момент виникнення нестандартної ситуації, забуваючи про основне призначення консалтингу – не допустити виникнення таких ситуацій.

У Сполучених Штатах Америки та Європі основну частку консалтингових фірм складають компанії, які спеціалізуються на певній сфері бізнесу. Вони досконаліше знають ринок на якому спеціалізуються. В Україні консалтингові компанії не можуть собі дозволити консультувати тільки певну сферу бізнесу. Тому, що в Україні попри стрімкий розвиток ринку консалтингу, попит на консалтингові послуги досі залишається низьким.

Тобто, для того щоб збільшився попит на консалтингові послуги, потрібно щоб консалтинговий ринок став більш прозорішим. Проінформувати потенційних клієнтів про сутність та можливості консалтингу, про компанії що працюють на ринку консалтингу та їх послуги можливо було б шляхом створення реєстру консалтингових компаній.

В останній час спостерігається позитивна динаміка росту попиту на консалтингові послуги на даних саме вітчизняними фірмами, що спричинено високою ціною на послуги іноземних компаній та й методика, яку вони використовують не адаптована до роботи української економіки. На державному рівні консалтингова діяльність особливим чином не регулюється. Проведення регуляторної діяльності ринку консалтингових послуг з боку держави сприяло би розвитку та поширенню консалтингу. Першим кроком повинно бути введення нормативно-правового акту, що регулює ринок консалтингових послуг. Позитивно вплинуло б на ринок консалтингу

впровадження регуляторного органу, який би займався вирішенням проблем консалтингу.

Підтримка регіональної інфраструктури відкриє доступ до консалтингумісцевим суб'єктам господарювання. Звичайно, регіональні консалтингові компанії та консалтингові компанії малого бізнесу працюють в тому ціновому сегменті, який може дозволити собі навіть малий бізнес. Державна підтримка консалтингової діяльності може бути направлена в кількох напрямках: надання податкових пільг, відкритого доступу до статистичної інформації, впровадити програми навчання консультантів малого консалтингового бізнесу, розробити систему обміну досвідом роботи консультантів, які працюють в різних сферах бізнесу.

Підсумовуємо результати аналізу стану українського ринку консультування. По-перше, вітчизняний ринок консультування лише формується, його роль у порівнянні з розвинутими країнами роль залишається другорядною, його частка у ВВП країни мізерна. Але активному становленню вітчизняного консультування сприяють процеси інтеграції українського бізнесу в світовий економічний простір, необхідність впровадження у діяльність вітчизняних підприємств сучасних управлінських інновацій.

По-друге, аналіз продуктової сегментації українського ринку консалтингових послуг свідчить про значну частку податкового, юридичного та інформаційного консалтингу, зростання зацікавленості з боку вітчизняних підприємств продуктами фінансового і стратегічного консультування. Серед найбільш активних споживачів консалтингових послуг є підприємства швидкозростаючих галузей (металургійної, будівельної, телекомунікаційної галузі, харчової промисловості, торгівлі).

По-третє, встановлено, що основними чинниками формування і розвитку вітчизняного консалтингового ринку є: зростання різноманітності та складності проблем, які менеджмент українських підприємств не може вирішити самостійно; активізація попиту на консалтингові послуги з боку середніх та невеликих підприємств; можливість доступу до унікальних знань, досвіду технологій, які набуваються менеджментом та персоналом підприємств під час співпраці з консультантами та ін.

Серед перспективних напрямів консалтингової співпраці у майбутньому мають стати функціональні сфери управлінського консультування: впровадження корпоративного управління, розробка і впровадження систем фінансового та управління процесами, ризик-менеджменту, впровадження системи управління вартістю компанії, консультаційне супроводження проектів злиття і поглинання компаній тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балануца О.О. Роль іноземного інвестування в економіці України / О. О. Балануца // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — № 10 (89).

2. Малютін О.К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О. К. Малютін // Фінанси України. — 2008. — № 11.

3. Україна у цифрах 2007 : стат. збірник / За ред. О. Г. Осауленка. — К. : Держкомстат України, 2008. — С. 144.

УДК 338.22

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підвашецький О.П., *студент групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Для економіки кожної країни важливим є забезпечення ефективного функціонування фінансового ринку з розгалуженою мережею фінансових посередників. Завдяки фінансовому посередництву забезпечується акумуляція та ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, опосередковується взаємодія суб'єктів господарювання тощо.

Під поняттям „фінансове посередництво" розуміють різновид фінансової діяльності банківських і небанківських фінансово-кредитних установ, яка спрямована на залучення і перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами ринку з метою їх ефективного інвестування, на продаж фінансових послуг і продуктів, здійснення операцій із цінними паперами та надання інформаційно-консультативних послуг на основі отриманих дозволів, ліцензій [1].

Фінансове посередництво враховує природу макроекономічних процесів, які відбуваються в країні, та їх взаємодію, і в зв'язку з цим мінімізується ризик втрат від неефективної та нескоординованої діяльності. Фінансово посередницьку діяльність виконують банки, фондові та страхові компанії, лізингові компанії, кредитні спілки, благодійні фонди, ломбарди, інститути спільного інвестування тощо .

Взагалі, фінансове посередництво – це невід'ємна частина фінансового ринку, бо саме воно забезпечує:

1. Подолання невизначеності та незнання інвесторів щодо напрямів вкладу своїх ресурсів.
2. Формування ринкової ціни на фінансові інструменти на основі попиту та пропозиції.
3. Зниження фінансових ризиків інвесторів.
4. Здійснення ефективного управління фінансовими інструментами.
5. Прискорення обороту капіталів, а отже і активізування економічних відносин [2].

Саме вище зазначені функції забезпечують конкретні форми організації руху фінансових ресурсів за допомогою фінансово-кредитного механізму між суб'єктами господарювання.

Особливість діяльності фінансових посередників в Україні наступна: їх діяльність проходить в умовах становлення та постійній мобільності ринкових регуляторів розвитку економіки та фінансового ринку.

На сьогодні розвиток фінансового посередництва в Україні становить 6 %, порівняно із країнами Західної Європи, але ця сфера має високі перспективи щодо підвищення свого рівня розвитку в Україні. Прикладом фінансового посередництва є компанія Salve Finance, яка розпочала свою

діяльність на фінансовому ринку України в 2005 році. Вона спеціалізується на наданні консультацій з питань фінансового захисту та забезпечення. Вже в 2009 році компанія налічувала понад 2500 співробітників та 17 регіональних офісів, що сприяло розширенню свого впливу на фінансовому ринку України та переходу на новий рівень розвитку у сфері посередництва. За даними Торгово-Промислової палати України в 2011 році Salve Finance була визнана лідером у сфері фінансового посередництва серед 300 тисяч підприємств, що спеціалізуються на відповідних послугах [3].

За результатами проведеного аналізу, в Україні найбільш розвинутий за сферою своєї діяльності є банківський сектор. Кількість банків в Україні помітно збільшується, при цьому збільшується спектр банківських послуг. Посередництво на фондовому ринку через застарілу законодавчу базу, існування недовіри інвесторів, пропозицію на біржових торгах акцій неліквідних підприємств та незадовільний стан цінних паперів на продаж знаходиться у стадії затяжного розвитку.

На основі викладеного матеріалу можна зазначити, що першочерговим завданням держави має бути підтримка розвитку такого фінансового посередництва в Україні, яке сприятиме швидкому, якісному та надійному розвитку фінансового ринку. Заходи розвитку посередницької діяльності на конкретному ринку (банківському, фондовому, страховому тощо) повинні мати системний і цілісний характер, який повинен включати:

1. Розробку нормативно-правових актів, спрямованих на якісний розвиток посередництва на фінансовому ринку.
2. Формування сприятливого середовища для розвитку ринку посередницької діяльності, тобто уряд має прийняти дійсно ефективні заходи для усунення наслідків дії фінансової кризи.
3. Посилення ринкових процесів у регіонах та роль місцевих органів самоврядування у інфраструктурному розвитку фінансового ринку. При цьому слід враховувати соціально-економічний розвиток регіону та якість життя населення у ньому.
4. Здійснення міжнародного співробітництва для обміну досвідом, та виконання відповідних дій на фінансовому ринку України.
5. Створення такого механізму дії посередницьких структур, що забезпечить збільшення довіри населення до їх діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долбнєва Д.В. Теоретико-практичні аспекти фінансового посередництва в Україні / Д. В. Долбнєва // Інноваційна економіка. — 2011 — № 25. — С. 270-274.
2. Волощенко Л.М. Актуальні проблеми розвитку посередництва на фінансовому ринку України / Л. М. Волощенко, Л. В. Козина // Економічний простір. — 2009. — № 21. — С. 199–205.
3. Державний Комітет Статистики [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

УДК 331.62

СУЧАСНИЙ СТАН БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Вельховацька К.О., *студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Безробіття — соціальне явище, коли кількість бажаючих отримати роботу є більшим, ніж робочих місць (перевага пропозиції робочої сили над її попитом). Безробіття має негативні економічні й соціальні наслідки для усього населення регіону, де набуло особливого поширення.

На початок 2010 року спостерігалось погіршення ситуації на ринку праці в Україні. Середньооблікова кількість штатних працівників підприємств, установ та організацій зменшилася на 1,3 %, на що вплинула як сезонність, зумовлена характером виробництва в сільському господарстві, так і збільшення обсягів звільнення працівників та скорочення штатів у промисловості (на 51,4 тис осіб), будівництві (на 21,8 тис осіб) та торгівлі (на 16,9 тис осіб). Водночас поширеним є застосування адміністрацією підприємств вимушених адміністративних відпусток та скороченого робочого часу. Кількість працівників, які перебували у відпустках, становили 5,8 % штатних працівників. Такі відпустки застосовували, головним чином, підприємства транспорту (30,1 % штатних працівників), лісового господарства (12,9 %), будівництва (9,7 %) та промисловості (9,1 %). Серед безробітних кожен другий раніше займав місце робітника, кожен третій – посаду службовця, а кожен четвертий – місце, що не потребувало професійної підготовки [2].

Для визначення реальних масштабів безробіття використовується світова практика – дані вибіркових обстежень населення з питань економічної активності, в основу яких покладена методологія Міжнародної організації праці (МОП). Показник рівня безробіття в країні визначається у відсотках як співвідношення чисельності безробітних до економічно активного населення віком 15–70 років. В Україні такі обстеження з 1995 року проводить Державна служба статистики.

На початок 2011 року порівняно з 2010 роком спостерігається покращення ситуації на ринку праці. Кількість зареєстрованих безробітних на 1 лютого 2011р. становила 585,6 тис осіб, або третину всіх безробітних працездатного віку, визначених за методологією МОП. Допомогу по безробіттю отримували 76,5 % осіб, які мали статус безробітного. Кожний другий безробітний раніше займав місце робітника, кожний третій – посаду службовця, а решта безробітних не мали професійної підготовки.

Отже, рівень зареєстрованого безробіття на 1 лютого 2011р. становив 2,1 % населення працездатного віку. У сільській місцевості цей показник збільшився на 0,3 відсоткового пункту і становив 3,2 % населення працездатного віку, у міських поселеннях – на 0,1 відсоткового пункту і 1,7 % відповідно.

Невідповідність попиту на робочу силу її пропозиції у професійно-кваліфікаційному та територіальному розрізі зумовлює значну міжрегіональну диференціацію зареєстрованого безробіття. Найвищий рівень зареєстрованого безробіття спостерігався в Полтавській області (4,1 %), а найнижчий – у м. Києві (0,4 %) [1].

Станом на 1 лютого 2012 року на обліку в центрах зайнятості перебували 543,8 тис осіб, у т. ч. мали статус безробітного – 520,9 тис осіб. Проте показник рівня зареєстрованого безробіття не дає повного уявлення про загальну ситуацію з безробіттям у країні. За даними Державної служби статистики, рівень безробіття в Україні за період 2010- 2011 років, визначений за методологією Міжнародної організації праці, знизився з 8,0 % економічно активного населення (9 міс. 2010 року) до 7,8 % економічно активного населення (9 міс. 2011 року).

До основних причин незайнятості населення можна віднести: звільнення з економічних причин (45,5 %), звільнення за власним бажанням (27,0 %), не працевлаштування після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів 1-4 рівнів акредитації (14,1 %), звільнення у зв'язку з закінченням строку контракту (9,0 %), безробіття з інших причин (2,9 %), демобілізування з військової строкової служби (0,8 %), звільнення за станом здоров'я, або через оформлення пенсії за віком, інвалідністю (0,7 %).

Зменшенню рівня безробіття в Україні буде сприяти:

§ розвиток промисловості України;

§ зміна структури зайнятості;

§ деталізація трудової міграції;

§ посилення відповідальності органів виконавчої влади й соціальних партнерів за реалізацію політики зайнятості.

Зважаючи на сучасний стан ринку праці в Україні можна запропонувати такі заходи подолання негативних наслідків безробіття:

§ спрямувати роботу центрів зайнятості на вдосконалення системи перекваліфікації працездатного населення для розвитку гнучкого ринку робочої сили;

§ надати дотації на створення робочих місць, пільги при найманні, допомога малому і середньому бізнесу;

§ розробити політику регулювання міграції як щодо експорту, так і щодо імпорту праці, що забезпечить захист національних інтересів України;

§ забезпечити збалансованість попиту і пропозиції робочої сили.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

2. Державна служба зайнятості України [Електронний ресурс] . – Режим доступу : www.dcz.gov.ua.

УДК 331.390:34(123)

ПРОБЛЕМА ДИСКРИМІНАЦІЇ ЖІНОК НА РИНКУ ПРАЦІ

***Сідлак Н.А.**, студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Дискримінація – це нерівні можливості на ринку праці групи робітників, виділених за певною ознакою, і що мають однакову продуктивність з іншими робітниками (групова дискримінація), або нерівні можливості окремих робітників у порівнянні з робітниками, що мають аналогічні характеристики якості робочої сили (індивідуальна дискримінація) [1].

Часто заперечується той факт, що дискримінація жінок на ринку праці є проблемою для України. Насправді дискримінація за статевою ознакою характерна як для державного, так і приватного секторів економіки. І це зовсім не означає, що немає робочих місць, або інше – жінки не хочуть працювати. Навпаки, сучасні українки прагнуть реалізувати себе в суспільстві. Однак ще до співбесіди з потенційним роботодавцем, вони вже зазнають дискримінації.

Сучасне становище жінок в українському суспільстві характеризується нерівністю. Конституційно закріплене право громадянки України на рівність із чоловіками в усіх проявах стало залежним від біологічної статі, від того, що вона жінка. Ця нерівність існує в усіх сферах життя.

Економічна нерівність жінок підтримується системою гендерної нерівності на ринку праці. Насамперед це стосується сфери професійної зайнятості, можливостей само реалізуватися різними шляхами, серед яких чільне місце посідає кар'єрне просування сходинками бюрократичного, професійного чи фінансового успіху. По службових щаблях просувають переважно чоловіків. Чоловік вважається стабільнішим працівником, ніж жінка, яка вважається “невигідною” для організації: адже вона більше часу приділяє сім'ї, бере декретну відпустку тощо [2].

Традиційні стереотипи масової свідомості суттєво обмежують можливості кар’єрного росту для жінок та негативно впливають на їх сімейні стосунки як тільки вони досягають перших успіхів. При працевлаштуванні у жінок менше шансів, ніж у чоловіків, отримати вакантне місце. До того ж нерідко роботодавець зазначає, що конкурс оголошується виключно для чоловіків. Жінки, виконуючи однаковий, а іноді і більший обсяг роботи, в порівнянні з чоловіками отримують меншу заробітну плату.

Економічна зайнятість жінок у країнах Європейського Союзу помітно нижче, ніж серед чоловіків – 54,9 % проти 73,0 % у віці 15-64 року.

За даними Міністерства статистики України, заробітна плата жінок не перевищує 70 % зарплати чоловіків. Така очевидна нерівність позицій жінок та позицій чоловіків на ринку праці призвела до фемінізації бідності.

Сьогодні кожна третя жінка має рівень доходів, що дорівнює прожитковому рівню. Жінки складають більшість у найбільш соціально-

незахищених категоріях громадян: пенсіонери, безробітні, працюючі у бюджетній сфері.

Для українського суспільства, яке на даний час перебуває на стадії невизначеності та формування нових соціальних норм і життєвих стратегій, проблема гендерної нерівності у сфері зайнятості виявилася не повністю усвідомленою та вивченою. На державному рівні вона також недостатньо законодавче обґрунтована.

Одним із наслідків неадекватності існуючої нормативної бази стало витіснення жінок із сфери зайнятості, що і виявилося у зростанні зареєстрованого жіночого безробіття.

Основною проблемою є декларативний характер гендерної рівності та формальність прав жінок. Реальна ситуація багато в чому є прямо протилежною правовим нормам.

Враховуючи психологічні фактори, сучасний стан економіки України, недостатню підтримку з боку держави, можна стверджувати, що жінка у нашій країні практично не має права вибору: працювати чи не працювати. Будучи берегинею домашнього затишку, вона позбавлена можливості працювати для себе, самореалізуватися в роботі. Гендерні нерівності у сфері праці починають все більше проявлятися саме зараз, коли жінка намагається стати рівноправною учасницею ринку праці. Для жінок нове соціально-економічне середовище, налаштованість громадської думки, індивідуальний психологічний стан широкого загалу менш сприятливі, ніж для чоловіків. Згідно із даними соціологічних досліджень, лише одна із 100 жінок відчуває себе нині абсолютно впевненою, 8-9 із 10 перебувають у постійній тривозі за завтрашній день, а частка тих, хто остаточно зневірився знайти будь-яку роботу, становить у структурі економічно неактивного жіночого населення 6,4 % [3].

Одним із способів розв’язання проблеми працевлаштування для жінок є створення власної фірми. Дуже часто жінки вибирають цей шлях (з більш ніж 3 млн фірм у Німеччині 800.000 належать жінкам)

Отже, щоб змінити гендерні стереотипи та подолати дискримінацію жінок недостатньо забезпечити однакову участь чоловіків і жінок у трудовій діяльності. Для цього необхідно змінити структуру попиту на ринку праці, практику найму і просування персоналу, підвищити значимість і престижність посад що займають жінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендерна дискримінація на ринку праці [Електронний ресурс] // Запорізький регіональний центр зайнятості. – Режим доступу : http://www.dcz.gov.ua/zap/control/uk/ publish/article?art id=12769&cat_id=1008983 (17.11.2009). – Назва з екрану.

2. Гендер і ми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://develop.gender-ua.org/page10.php. – Назва з екрану.

3. Стричак Г.В. Гендерні особливості ринку праці в Україні [Електронний ресурс] // Дистанційне навчання КМЦППК: [сайт] / Г.В. Стричак, О.М. Мартин; Львівський державний аграрний університет, Національний лісотехнічний університет України. – Режим доступу : http://cpk.org.ua/index.php?option= com_content&view=article&id=699. – Назва з екрану.

УДК 331.577.94

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ

Бойченко С.В., *студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - асистент Біліченко О.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Професійну орієнтацію можна розуміти як мотивовану діяльність молоді, спрямовану на ознайомлення зі змістом професії, практичну апробацію своїх можливостей, володіння активними способами підготовки до майбутньої праці, а також наявністю творчих здібностей та навиків управління.

Стосовно проблеми профорієнтації на ринку праці, необхідно зазначити, що ставлення молоді до вибору професії виникає на основі соціальної та особистої значущості професії **[**2**]**.

Вибір професії пов'язаний, насамперед, з наявністю необхідних знань. До таких, насамперед, необхідно віднести системні знання про різні сфери людської діяльності, види і типи професій, їх зміст. Профорієнтаційна скерованість молоді на ринкову економіку, насамперед, вимагає знань з основ економіки, теорії управління менеджменту, діяльності та орієнтації в ринковому середовищі маркетингу, патентознавства, забезпечення і володіння інформацією – основами інформації та інформатики. Тут варто зауважити, що кожна професія вимагає глибоких професійних знань як основи продуктивної і ефективної праці, і цьому не може бути заперечень, але знання економічних дисциплін на сучасному етапі необхідне молоді в будь-якій галузі діяльності. Усвідомленість знань передбачає не тільки розуміння різних істотних і неістотних зв'язків, але й шляхів їх отримання, способів становлення. Мова йде про методологічні знання. Вибір професії передбачає дієвий підхід до професійного самовизначення. Це означає, що знання та уміння молоді люди повинні застосовувати у пізнавально-практичній діяльності, керуватися ними. І у підсумку це повинно привести до обґрунтованого вибору професії **[**1**]**.

Провідне місце у перебудові системи підготовки молоді до праці в ринковій економіці повинно належати оптимізації професійного самовизна чення, критерієм якого є правильний вибір професії та усвідомлення свого місця у суспільстві. За умови, якщо працюють галузі виробництва, іде процесс відтворення засобів виробництва та створення матеріальних благ для ринку.

Ринкова економіка набирає розвитку на конкурентній основі, то вимагає від освітніх закладів підготовки фахівців різних напрямків діяльності.

Вибір професії – це складний процес, на який впливає багато чинників, а саме:

• макросередовище, що діє на мотиви вибору професії;

• особистісні особливості: мотиви, інтереси, нахили, здібності, рівень їх якостей, рівень освітньої та професійної підготовки;

• потреби народного господарства у кадрах, характерні вимоги до професії.

Особливістю вибору професії у сучасних умовах є спрямованість на професії економічного, а також правознавчого напрямку (таблиця 1). Тому зараз більшість приватних ВНЗ відкривають економічні, юридичні факультети і навчають за кошти фізичних і юридичних осіб. Тобто іде процес: платіть гроші – диплом отримаєте. Водночас жоден приватний ВНЗ не здійснює підготовки фахівців з інженерних професій, бо вони сьогодні не престижні, хоч і дуже потрібні.

Таблиця 1

Найпопулярніші професії в Україні за 2009 рік

Категорія	Частка у загальній кількості вакансій	Посади
Менеджери середньої ланки	19,75 %	Регіональний, торговий представник, начальник відділу збуту
Комп'ютери/IT	19,24 %	Системний адміністратор, програміст, розробник ігор
Бухгалтерія /банк/фінанси	10,58 %	Головний бухгалтер, бухгалтер, економіст, аудитор, аналітик
Маркетинг/реклама/PR	7,64 %	Маркетолог, менеджер
Офіс-менеджери	6,84 %	Секретар, адміністратор, асистент
Керівники вищої ланки	5,72 %	Директор, фінансовий і технічний директор, регіональний керівник
Виробничники	5,01 %	Технолог, головний інженер, бригадир, оператор

Отже, вибір професії на ринку праці є досить актуальною проблемою для сучасної молоді. Вибір професії – це досить важливий крок у житті кожної людини. На сьогодні розмаїття професій є дуже великим, але залишається правильно визначити те, який саме обрати фах, що буде відповідати здібностям людини і перспективам суспільного розвитку економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берлінський В. Система профпідготовки потребує змін / В. Берлінський // Людина і заробітна плата. — 2004. — № 11.
2. Вачевський М. Підготовка молоді до вибору професії в сучасних умовах / М. Вачевський // Молодь і ринок. — 2002. — № 1. — С. 72-75.
3. Криклій А. Планування кар'єри працівників в умовах трансформаційної економіки / А. Криклій // Економіка та держава. — 2005. — № 3. — С. 124-128.
4. Рапопорт В. Технологія призначення / В. Рапопорт // ЕКО. — 2005. — № 7. — С. 37-42.

УДК 336.748.5 (478)

ЗНАЧЕННЯ ГРОШОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Волгушева О.О., *студентка групи Б 2/2*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Формування власної грошової системи України почалось у винятково складних умовах становлення національної економіки. Після отримання суверенітетау держави 24 серпня 1991 року вона розпочала набувати досвід емісійної справи, опановувати складний механізм грошово-кредитних політики.

Один з інструментів грошової політики – монетарна реформи, головною функцією якої є стабілізація грошового обігу. Цей найрадикальніший метод використовується лише тоді, коли консервативні способи стабілізації грошей себе повністю вичерпали.

Першими кроками до здійснення грошової реформи в Україні було використання системи паралельного обігу рубля та купоно-карбованця із 10 січня 1992 року в Україні. Купони багаторазового використання запроваджено як доповнення до рублевої готівкової маси (банкноти Держбанку СРСР, казначейські білети, розмінна монета) для хоча б відносного збалансування грошового обігу та відповідного обслуговування товарного ринку. Проте очікуваного результату ці заходи не дали і намітилось різке знецінення купоно-карбованця. Причинами чого були:

- глибокий спад виробництва (у січні 1992 р. обсяг промислового виробництва скоротився на 19,8 %);
- різка нестача рубльової маси;
- у березні 1992 року практично весь готівковий обіг був переведений на купонне обслуговування, хоча попередньо планувалось його поетапне впровадження в обсягах, адекватних товарній масі;
- у результаті повної купонізації сфери готівкового обігу відбувся її механічний відрив від обігу безготівкового, який продовжував обслуговуватись російським рублем. Утворилась спотворена ситуація, за якої валютний курс купона у процесі його використання в готівковому та безготівковому обігах роздвоївся. А це сприяло здійсненню масових спекуляцій, пов’язаних з переведенням грошей з однієї форми обігу в іншу, переведенням безготівкових капіталів з України в Росію. І лише з 12 листопада 1992 р., згідно з Указом президента України “Про реформу грошової системи України”, купоно-карбованець було впроваджено у сферу безготівкового обігу. Купоно-карбованець отримав статус тимчасової національної валюти і став єдиним на території України офіційним засобом платежу.

25 серпня 1996 року Президент України підписав Указ “Про грошову реформу в Україні”, відповідно до якого було проведено низку підготовчих заходів:

- Створено розгалужену мережу обмінних пунктів комерційних банків (понад 10 тис.). Для обслуговування пенсіонерів було залучено понад 14 тис.

підприємств зв'язку. Створено близько 92 тис. комісій з обміну на підприємствах, в установах і організаціях. Цього було достатньо для забезпечення нормальної роботи з обміну карбованців на гривні.

- Усі установи банків та підприємств зв'язку були забезпечені готівкою необхідних номіналів (банкнот і монет) для проведення обміну карбованців на гривні, а також нормативними, інструктивними та наочними матеріалами (буклетами та плакатами із зображеннями банкнот і розмінної монети).
- Проводилась широка роз'яснювальна робота через засоби масової інформації щодо характеру та механізму здійснення грошової реформи.
- Цілодобово працювали оперативні групи в банках.

Отже, банківська система України на кінець 1 вересня 1996 року була готова до проведення грошової реформи. Головними завданнями якої були:заміна тимчасової грошової одиниці на національну валюту – гривню, заміна масштабу цін, створення стабільної грошової системи та перетворення грошей на важливий стимулюючий фактор економічного і соціального розвитку.

Відповідно до Указу Президента України грошова реформа проводилась з 2 по 16 вересня 1996 р. Початком реформи стало впровадження в обіг гривні, що обмінювалась у співвідношенні 1 гривня за 100 000 купоно-карбованців. Одночасно відбулось зменшення у тій самій пропорції всіх цінових показників та грошової маси. В результаті нова грошова одиниця виявилася в 100 000 разів сильнішою від попередньої, у стільки ж разів зросли масштаби цін, купівельна спроможність та валютний курс гривні порівняно з купоно-карбованцем. Проте співвідношення між товарною та грошової масами в обігу не змінилося. Це очевидна ознака грошових реформ, що проводяться шляхом деномінації. Підсумки свідчать про те, що в цілому реформа проходила організовано, якнайзручніше для населення і без значних соціальних конфліктів.

За період реформи з 2 по 16 вересня 1996 року та протягом 2-х наступних днів банківською системою було вилучено карбованців у резервні фонди Національного банку України (на погашення емісії) на загальну суму 327,9 трлн крб. (97 % емітованої до реформи готівки), в тім числі з обігу – 309,5 трлн крб. та з кас банків – 18,4 трлн крб.

Проведення грошової реформи було спрямовано на закріплення фінансової стабільності, прискорення розрахунків,залучення в банківську систему надлишкової готівки, забезпечення стабільності курсу національної валюти щодо іноземних валют.

Головним досягненням реформи було утримання стабільності грошового, споживчого й валютного ринків. Прогнози щодо наслідків, які були розроблені Урядом і Національним банком України, цілком справдилися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грошово-кредитна політика в Україні : [навч. посібник] / [В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, В. І. Гререник , В. І. Міщенко]. — К. : Знання, 2000. — 400 с.
2. Безнощенко М. Еволюція грошово-кредитної політики України та перспективи переходу на режим таргетування інфляції / М. Безнощенко // Дослідження міжнародної економіки : Збірник наукових праць. — 2011. — Випуск 2 (67). — С. 223-224.

УДК 336.77.067.22

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ КАПІТАЛІВ

Шевченко І.В., *студентка групи Б 2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Ринок капіталів – це частина фінансового ринку, де формується попит та пропозиція в основному на середньо- і довгостроковий позичковий капітал, специфічна сфера ринкових відносин, де об’єктом угоди є наданий у позику капітал і де формується попит і пропозиція на нього. Економічна роль цього ринку полягає в його спроможності об'єднати дрібні, розрізнені кошти й у такий спосіб активно впливати на концентрацію і централізацію виробництва та капіталу.

Ринок капіталів пройшов еволюцію від зародження на ринку простого товарного виробництва у формі обігу лихварського капіталу до широкого розвитку ринку позикових капіталів на загальному ринку, на якому об'єктом угоди є наданий у позику грошовий капітал.

В економічній літературі ринок капіталів часто називають кредитним ринком, тому що кредит є формою руху позикового капіталу. На ринку капіталів кредити надаються на термін понад рік.

Виділяють також національний і міжнародний ринки капіталів. На міжнародному ринку процеси купівлі-продажу товарів фінансового ринку регламентуються законами і нормативними актами з міжнародної торгівлі. Відповідальність за дотримання цих правил несе держава, суб'єкти якої виходять на світовий ринок [1].

Ринок капіталів можна поділити на первинний і вторинний. Первинний ринок виникає при емісії та первинному розміщенні цінних паперів, на якому мобілізуються фінансові ресурси. На вторинному ринку ці ресурси перерозподіляються після продажу їх на первинному ринку. У свою чергу вторинний ринок поділяється на біржовий і позабіржовий. Біржовий ринок представлений фондовою біржею як особливим інституційно-організованим ринком. На ньому обертаються цінні папери найвищого ґатунку і виконуються операції професійними учасниками. На позабіржовому ринку здійснюються операції з цінними паперами позабіржової торгівлі. У цьому разі об'єктом купівлі-продажу стають цінні папери, які з будь-яких причин не включені до котирувальних листів на біржі. Він сприяє: зростанню виробництва і збільшенню товарообігу; трансформації грошових заощаджень у капіталовкладення; відновленню основного капіталу; руху капіталів усередині країни [2].

З функціональної точки зору, ринок капіталів – це система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл грошових капіталів з метою забезпечення процесу відтворення; з інституційної – це сукупність кредитно-фінансових установ, фондових бірж, через які рухається позиковий капітал.

З точки зору джерел залучення коштів, ринок капіталів включає:

•боргові ринки або ринки кредиту – за допомогою фінансових інструментів суб'єкти господарювання беруть гроші в борг і використовують їх на свої потреби. Основними фінансовими інструментами на цих ринках є облігації, закладні та векселі, термін обігу яких перевищує 1 рік;

•ринки акціонерного капіталу – за допомогою акцій інвестори мають можливість об'єднати гроші, вкласти їх у певний проект, а прибутки розподіляти пропорційно до вкладених коштів.

Ринок капіталів є сферою фінансових відносин, що пов'язані з процесом забезпечення кругообігу позикового капіталу. Основними його учасниками є:

•первинні інвестори, якими є власники вільних фінансових ресурсів, що мобілізовані банками і перетворені у позиковий капітал;

•спеціалізовані посередники – кредитно-фінансові організації, що здійснюють безпосереднє залучення (акумуляцію) коштів, перетворення їх у позиковий капітал і подальшу тимчасову передачу його позичальникам на зворотній основі за плату у формі відсотків;

•позичальники – юридичні і фізичні особи, а також держава, що відчувають нестачу у фінансових ресурсах і готові заплатити спеціалізованому посереднику за право тимчасового користування ними [3].

Функціонування ринку капіталів дозволяє підприємствам вирішувати проблеми як формування інвестиційних ресурсів для реалізації реальних інвестиційних проектів, так і ефективного фінансового інвестування (здійснення довгострокових фінансових вкладень).

Фінансові активи, що обертаються на ринку капіталів, як правило, менш ліквідні, для них характерний найбільший рівень фінансового ризику і, відповідно, більш високий рівень дохідності [4].

Таким чином, ринок капіталів – це складова частина фінансового ринку, що розпадається на ринок цінних паперів, термін обертання яких перевищує 1 рік (фондовий ринок) і ринок середньо- і довгострокових банківських кредитів. Ринок капіталів є також найважливішим джерелом довгострокових інвестиційних ресурсів для уряду, корпорацій і банків. Якщо грошовий ринок надає високоліквідні кошти в основному для задоволення короткострокових потреб, то ринок капіталів забезпечує довгострокові потреби у фінансових ресурсах. Він охоплює оборот позикового і банківського капіталів, комерційного і банківського кредитів, а також функціонування кредитних аукціонів. Ринок капіталів забезпечує платоспроможність фінансової системи, максимальне узгодження загальногосподарських процесів нагромадження та інвестування як за обсягом, так і за структурою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Школьник І.О. Фінансовий ринок України : сучасний стан і стратегія розвитку [монографія] / І. О. Школьник. — Суми : Мрія-1 ЛТД, УАБС НБУ, 2009. — 348 с.
2. Еш С. М. Фінансовий ринок : [навч. посібник] / С. М. Еш. — К. : ЦУЛ, 2009. — 528 с.
3. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг : [навч. посіб.] / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко. — К. : Знання, 2010. — 532 с.
4. Мозговий О.М. Міжнародні фінанси : [навч. посіб.] / О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць. – К. : КНЕУ, 2005. — 557 с.

УДК 336.76(477)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТОКУ ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

***Мулява Д.Г.**, студентка групи Б 2/2*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Становлення України як незалежної, суверенної держави обумовило необхідність створення власної грошової системи, яка забезпечувала б можливість українським владним структурам самостійно керувати грошовим оборотом та грошовим ринком в інтересах розвитку національної економіки.

Становлення та розвиток грошового ринку в Україні можна розглядати у контексті трансформаційних процесів, що пов'язано із синхронним розвитком ринкових механізмів та основних ринкових інститутів: банківської та грошової систем, розвитком ринку цінних паперів та платіжної системи. Поглиблення трансформаційних процесів пов'язано із поступовим зменшенням масштабів застосування методів прямого або адміністративного впливу та розширенням можливостей регулювання грошового ринку ринковими методами, в основі яких покладене використання механізму попиту та зміни пропозиції грошей.

Одним з найбільш адекватних індикаторів глибини трансформаційних перетворень в системі ринкових механізмів виступає стан реформування грошового ринку України. Фінансово-економічна стабілізація таким чином, пов'язана з використанням потенціалу можливостей сучасного грошового ринку, а стабільність внутрішньої та зовнішньої вартості національних грошей є передумовою макроекономічної стабільності.

За своїми функціональними можливостями грошовий ринок, спроможний коригувати вже сформовані ринкові механізми. Тому фінансово-економічна стабілізація в Україні створила передумови для використання потенційних можливостей грошового ринку, властивих сучасним грошовим економікам. Грошовий ринок спроможний ефективно функціонувати в уже сформованому і відносно стабільному ринковому середовищі.

Грошовому ринку властиві елементи звичайного ринку – попит, пропозиція, ціна. Особливості грошового ринку визначають особливості кожного з елементів: попит має форму попиту на позики, пропозиція – форму пропозиції позик, а ціна – форму відсотка на позичені кошти.

Інструментами грошового ринку є векселі, депозитні сертифікати, банківські акценти. Його основні інститути – банки, облікові установи, брокерські й дилерські фірми. За джерела ресурсів правлять кошти, залучені банківською системою. Основними позичальниками є фірми, кредитно-фінансові інститути, держава, населення.

Для вивчення механізму функціонування грошового ринку важливе значення має також його структуризація. Виділення окремих сегментів ринку можна здійснити за кількома критеріями:

- за видами інструментів, що застосовуються для переміщення грошей від продавців до покупців;

- за інституційними ознаками грошових потоків;
- за економічним призначенням грошових коштів, що купуються на ринку.

Складовою механізму регулювання грошового ринку є ринок цінних паперів. Важливим фактором який впливає на його є створення умов для виконання угод з цінними паперами на організаційно оформленому ринку. Здійснення операцій на вторинному ринку цінних паперів дає змогу регулювати ліквідність комерційних банків і впливати на параметри грошової маси.

Фінансово-економічна стабілізація забезпечує використання потенційних можливостей грошового ринку. За своєю економічною суттю грошовий ринок є механізмом, який дає змогу лише коригувати уже сформовану динаміку економічного розвитку. Тому грошовий ринок спроможний ефективно функціонувати в уже сформульованому і відносно стабільному економічному середовищі.

В умовах трансформації української економіки за взірець для формування грошового ринку відібрані його параметри, властиві сучасним ринковим економікам. В міру відхилення від вибраного еталонного взірця та наближення до адміністративної економіки грошовий ринок вважається неефективним або малоефективним.

Ефективність грошового ринку насамперед пов'язана з виконанням покладених на нього функцій, а зниження його можливостей пов'язано з його розбалансуванням та невідповідністю стандартам грошово-кредитної системи ринкового типу. В сучасних реаліях української економіки найбільш істотним дефектом грошового ринку є відсутність прямої кореляції між динамікою пропозиції грошей та динамікою цін.

Слід мати на увазі, що грошовий ринок – важливий об'єкт державного регулювання. Держава використовує його ресурси для фінансування своїх видатків і покриття бюджетного дефіциту.

Державні заходи стабілізації грошового ринку в економіці України мають поєднувати довгострокове, стабілізаційне, а також тактичне або короткострокове регулювання.

Підсумовуючи вищезазначене можна сказати, що головною функцією грошового ринку є балансування попиту та пропозиції грошей і формування ринкового рівня процента як ціни грошей. У зв'язку з цим особливого значення набуває пізнання механізмів формування попиту та пропозиції грошей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний банк і грошово-кредитна політика / [за ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної]. — К. : КНЕУ, 1999. — 368 с.
2. Барановський О.В. Ринок цінних паперів в Україні: стан, проблеми, перспективи // О. В. Барановський / Вісник НБУ. — 2007. — № 9. — С 20-24.

УДК 336.14(477)

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

***Козлова Ю.О.**, студентка групи Б 2/1*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Державний бюджет – це система грошових відносин, яка виникає між державою, з одного боку, і підприємствами, фірмами, організаціями та населенням, з іншого, з метою формування та використання централізованого фонду грошових ресурсів для задоволення суспільних потреб. Іншими словами, це – щорічний баланс надходжень та видатків, який розробляють державні органи для активного впливу на економічний процес та підвищення його ефективності.

Бюджет становить основу державних фінансів у кожній країні, а точніше – бюджетна система, яка включає державний бюджет і бюджет відповідних адміністративних одиниць [1].

Бюджетна система – це сукупність всіх бюджетів країни у їх взаємодії, що залежить від державного устрою країни (унітарна чи федеративна держава), її економічної, політичної та ін. підсистем і складається із двох або трьох ланок. Так, бюджетна система унітарних (тобто єдиних держав – Великобританії, Франції та ін.) складається лише з двох ланок – державного і місцевого бюджетів. До бюджетної системи федеративних держав входить ще третя, середня ланка – бюджети членів федерації: у США – це бюджети штатів, у Німеччині – земель, у Швейцарії – кантонів, в колишньому СРСР – республік. Бюджет України складається лише з 3 ланок (центрального бюджету, республіки Крим та місцевих) [2].

В цілому, бюджет держави як економічна категорія є дуже складним явищем, яке відіграє важливу роль у суспільстві. Він урівноважує фінансові інтереси суб'єктів розподільних відносин та забезпечує збалансований розвиток країни. Велика роль бюджету виявляється й у ставленні до нього. В усіх країнах світу бюджетні відносини регулюються в законодавчому порядку, що дає підстави розглядати бюджет і як правову категорію.

Правове регламентування бюджету здійснюється у загальних рисах головним законом – Конституцією і деталізується у бюджетному законодавстві, яке охоплює три рівні.

Перший – це законодавчий акт, що здійснює загальне регламентування бюджету і бюджетних відносин (Бюджетний кодекс України). Він визначає засади формування бюджету і принципи побудови бюджетної системи, її склад, розмежування доходів і видатків між бюджетами, регламентує бюджетний процес та міжбюджетні відносини.

Другий – ухвалення законів, що регламентують окремі статті доходів і видатків (Закон України "Про систему оподаткування" і закони, які

регламентують стягнення окремих податків: “Про податок на додану вартість”, “Про акцизний збір”, “Про податок на прибуток підприємств” та ін.).

Третій рівень – це щорічне прийняття закону про Державний бюджет і відповідних рішень місцевих органів влади про місцеві бюджети. Прийняття цих актів являє собою законодавче затвердження бюджету як основного фінансового плану.

На державний бюджет покладаються функції оборони, управління народним господарством, зовнішні зв’язки держави, охорона кордонів, пошта, зв’язок, залізниці, грошовий обіг та ін. Зростає роль центрального бюджету в розвитку освіти, охорони навколишнього середовища, соціального забезпечення, перерозподілі національного доходу тощо.

Доходи бюджету на фінансування Державного споживання формуються насамперед за рахунок податків (понад 90 % центрального і 70 % місцевих бюджетів).

Відставання темпів зростання бюджетних доходів порівняно зі зростанням бюджетних видатків є основною причиною виникнення бюджетного дефіциту. Конкретними причинами такого відставання можуть бути:

- кризові явища в економіці, що супроводжуються спадом виробництва, зниженням ефективності функціонування окремих галузей, інфляційними процесами;
- мілітаризація економіки в мирний час;
- надзвичайні обставини (війна, масштабні стихійні лиха);
- здійснення значних централізованих вкладень у розвиток виробництва і зміну його структури;
- надмірне зростання соціальних видатків порівняно із темпами зростання валового внутрішнього продукту.

Отже, можна зробити висновок, що бюджет держави являє собою сукупність законодавчо регламентованих відносин між державою і юридичними та фізичними особами з приводу розподілу й перерозподілу ВВП, а за певних умов – і національного багатства з метою формування і використання централізованого фонду грошових коштів, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій. Бюджет як основний фінансовий план відображає розпис доходів і видатків основного централізованого фонду грошових коштів держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федосов В. Бюджетний менеджмент : [підручник] / [В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін.] ; за заг. ред. В. Федосова. — К. : КНЕУ, 2004. — 864 с.

2. Державний бюджет [Електронний ресурс] : за даними електронної енциклопедії Wikipedia. — Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Державний_бюджет.

УДК 330.332

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Криклива А.С., *студентка групи Б 2/2*
Науковий керівник – асистент Пилипенко Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Актуальним та необхідним завданням економічного піднесення України та розвитку національної економіки є створення потужної виробничої бази за участю інвестиційного капіталу, в основі якої повинні бути передові технології, новітня техніка, організаційні та управлінські нововведення. Забезпечення конкурентоспроможності та інвестиційної діяльності є тими вирішальними чинниками, які визначають економічний розвиток України а також її місце у світі.

Інвестиційна привабливість економіки – це той показник, на який, в першу чергу, звертають увагу інвестори та який є вирішальним у формуванні інвестиційного клімату в країні. Це узагальнююча характеристика переваг і недоліків окремих напрямів і об’єктів, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- і мікрорівнях. Також інвестиційну привабливість можна трактувати як сукупність політичних, соціальних, інституційних, екологічних, макро- і мікроекономічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

Характеризуючи сучасний стан інвестицій в Україні, можна зазначити, що наша держава не здобула серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості. За індексом глобальної конкурентоспроможності з-поміж 131 країн світу наша держава відповідно займає наступні позиції: 69 місце у 2007 р., 73 – у 2008 р.,72 – 2009 р., 89 – у 2010 р. Падіння цього рейтингу з кожним роком пов’язане з низькою продуктивністю економки та характеризує Україну не з найкращих сторін.

Одночасно експерти ООН відносять Україну до двадцятки найпривабливіших для прямих іноземних інвестицій країн. Така привабливість пояснюється тим, що вкладення в неї розглядалися як інвестиції у дочірній регіон Росії.

Інвестування в будь-яку країну є ризикованою справою. Ступінь цього ризику залежить від багатьох факторів, які обов’язково повинні враховувати інвестори. До таких факторів ризику можна віднести часто змінюване законодавство, що дещо насторожує інвесторів, адже вони та їх інвестиції прагнуть бути захищені на законодавчому рівні, і в разі звернення до органів судової влади інвестор повинен бути впевнений в неупередженості системи, а також в тому, що прийняті закони не мають зворотної чинності.

Корупція – яка є в Україні системним та масштабним явищем, що зачіпає все суспільство і державні інститути, включаючи суддів, і становить реальну загрозу принципам демократії та верховенству закону.

Рейдерство – відносно новий феномен в Україні, що означає захоплення контролю над підприємством будь-якими способами, що включають підкуп менеджерів компаній, що поглинаються, підкуп чиновників і суддів, підробку документів і судових рішень, кримінальні силові методи (шантаж, погрози, побиття). В Україні діє щонайменше 35-50 спеціалізованих рейдерських груп, які складаються з досвідчених юристів та економістів. Кількість захоплень сягає 3000 на рік. За експертною оцінкою, щорічний обсяг сегмента поглинань і злиттів (без приватизації) становить майже 3 млрд. $.

Передумовою успішної інвестиційної діяльності є низький рівень інфляції та передбачуваність рівня цін в економіці. Для забезпечення цих двох умов необхідно забезпечити контроль за доходами та видатками бюджету та розв’язати проблему боргового тягаря, а також розробити механізм, який би забезпечив перелив фінансових ресурсів з галузей, де вони є у відносному надлишку, у галузі, де є потреба в капіталі.

Інвестиційний процес в Україні стримується через те, що у нас закрита інноваційна ніша. Для її відкриття необхідно, щоб ринок сформував певні умови. Серед них особливо важливі нова структура відносних цін, нагромадження необхідної кількості вільних капіталів і зниження ставки відсотка тощо. Усі ці умови перекриваються одним – виникненням позитивної різниці між вартістю випуску продукції і вартістю витрат на неї.

Дослідивши інвестиційну привабливість економіки України можна зробити наступні висновки: відсутність високої інвестиційної привабливості і не забезпеченість стабільності умов, сприятливих для інвестування; надто великий ризик неповернення коштів (через недосконалість законодавчої бази, високі податки, корумпованість управлінського апарату інвестори не бажають залучати інвестиції в економіку України); найпріоритетнішими галузями інвестування залишаються банківський сектор, страхування та зв'язок, інші ж галузі, які здатні задовольняти потреби населення та держави, інвестуються недостатньою мірою; незначне зростання залучення прямих іноземних інвестицій у динаміці за 2002-2010 рр. не здатне повністю задовольнити потреби економіки; очікується прогнозоване зростання інвестицій у 2011-2012 рр., що пов’язане, насамперед, з проведенням Євро-2012. Проте, не зважаючи навищевказане в України є значний потенціал для залучення інвестицій. Держава повинна сприяти залученню прямих іноземних інвестицій, а також створювати умови для їх належного функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максимів Д.Я. Покращення інвестиційної привабливості України / Д. Я.Максимів // Інноваційна економіка. — 2012. — № 1(27). — С. 201-203.
2. Николайчук О. Інвестиційна привабливість України крізь призму міжнародних рейтингів / О. Николайчук // Міжнародний збірник наукових праць : проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — 2009. — № 3(15). — С. 197-200.
3. Стельмащук А.М. Іноземні інвестиції як чинник економічного зростання внутрішнього ринку України / А. М. Стельмащук // Сталий розвиток економіки. — 2011. — № 5(8). — С. 240-247.

СЕКЦІЯ “ПОЛІТЕКОНОМІЯ”

УДК 338

МОНОПОЛІЗМ І КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ПРОТИЛЕЖНІ ЕКОНОМІЧНІ ЯВИЩА

Шахраюк К.І., *студентка групи Б1/2*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Золотих І.Б.
Миколаївський державний аграрний університет

Перехід України до соціально-орієнтованої ринкової економіки передбачає створення необхідних умов для цивілізованої конкуренції. Все це вимагає регулювання ринкового механізму, зокрема, державної боротьби з монополією. Лише в цьому випадку конкуренція ефективно сприятиме піднесенню товарної форми господарювання.

Монополії виникли внаслідок концентрації і централізації виробництва і капіталу. Деякі монополії – внаслідок цілеспрямованих дій держави. Так, відома Ост-Індійська компанія на початку XVII ст. отримала від держави виняткове монопольне право на торгівлю з Індією. Загострення конкурентної боротьби між підприємствами також сприяло виникненню монополій.

Монополія – це окремі підприємства або об'єднання декількох підприємств, які виробляють переважну кількість певної продукції на ринку, завдяки чому впливають на процес ціноутворення і привласнюють високі (монопольні) прибутки.

Процес монополізації має позитивні і негативні наслідки. До позитивних наслідків відноситься те, що гігантські підприємства завдяки масовому виробництву мають змогу економити на витратах виробництва, забезпечувати споживачів дешевшими якісними товарами та мають спроможність займатися науко - технічними дослідженнями, але не завжди мають бажання.

Тому однією з рушійних сил розвитку економічної системи є конкуренція. Конкуренція – це процес суперництва між виробниками, постачальниками і покупцями товарів за найвигідніші умови їх виробництва та реалізації. З погляду сучасності під конкуренцією розуміють зусилля незалежних підприємців з метою досягнення прихильності до своєї продукції чи послуг з боку одних і тих же груп споживачів.

На першої стадії розвитку капіталістичного способу виробництва (кінець XVII-XVIII ст.) панувала вільна конкуренція між власниками невеликих підприємств. За вільної конкуренції жодна з фірм не може впливати на ринкову ціну.

Певною мірою таким вимогам в сучасних умовах відповідають ринки сільськогосподарської продукції та послуг. На тривалому проміжку часу ціни збігаються до суспільне необхідних витрат виробництва

Методи конкурентної боротьби – це передусім поліпшення якості товарів і послуг, швидке оновлення асортименту продукції, дизайн, надання гарантій і післяпродажних послуг, тимчасове зниження цін, умов оплати тощо [4, с. 14].

З виникненням монополій вільна конкуренція перетворюється на

монополістичну, або недосконалу. Негативною рисою монополізації економіки є передусім практика встановлення монопольних цін. Покупці змушені купувати товари за вищими цінами, оскільки крупні компанії виготовляють переважну масу продукції.

Як складова частина господарського механізму конкуренція діє через попит, пропозицію і ціни. У цьому разі вона відбувається між самими виробниками, споживачами (покупцями).

Внутрішньогалузева конкуренція сприяє зниженню витрат виробництва, впровадженню досягнень науки і техніки, стимулює процес концентрації виробництва і капіталу.

Недосконала конкуренція ведеться між крупними компаніями (всередині монополізованого сектора, між членами групових монополій) і дрібними та середніми фірмами.

Цінова конкуренція – це боротьба між товаровиробниками за споживача шляхом зменшення витрат виробництва, зниження цін на товари і послуги без істотної зміни їх якості й асортименту.

Залежно від форм і видів конкуренції формуються відповідні види цін. В умовах панування монополій встановлюються насамперед монопольне високі та монопольне низькі ціни. Монопольно високу ціну встановлює той товаровиробник, який є монополістом у виробництві і на ринку, обмежує конкуренцію, порушує права споживачів, отримує внаслідок цього високі прибутки.

Коли на ринку панують декілька олігополістів (групова монополія), як правило, застосовується практика “лідерства в цінах”.

Ціни на товари, що їх виготовляють державні підприємства, регулює держава. Такими типовими товарами і послугами є електроенергія, послуги зв'язку й пошти та ін.

Щоб послабити негативні наслідки монополізації економіки, зокрема практики монополістичного ціноутворення, в Україні та інших країнах світу приймаються антимонопольні закони, здійснюється контроль за угодами між крупними компаніями тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи економічної теорії / За редакцією проф. С. В. Мочерного. — К. : Видавничий центр Академія, 1997. — 464 с.
2. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки / В. Я. Бобров.— К. : Либідь,1995.
3. Барановский А. Что такое монополия и как с ней бороться? // А. Барановский. — Фінансова Україна. — 26 грудня.— 1995. — № 52.

УДК 338.70

ІНФЛЯЦІЯ, ЇЇ ПРИЧИНИ, СТАДІЇ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Маковеєнко К.В., *студентка групи Б1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Золотих І.Б.
Миколаївський державний аграрний університет

Інфляційні процеси є невід'ємним атрибутом ринкової економіки. Вони відрізняються складністю і багатограністю, суттєво впливають на рівень економічного розвитку країн світу. У зв'язку з цим вивчення причин, стадій, наслідків інфляції відрізняється особливою актуальністю і привертає увагу багатьох вчених-економістів.

Інфляція – це багатопланове соціально-економічне явище, яке характеризує співвідношення між кількістю паперових грошей, обсягом вироблених товарів та послуг. Інфляційний процес означає знецінення грошей стосовно золота, товарів та іноземних валют.

Інфляція є наслідком порушення законів грошового обігу. Вона проявляється в зростанні середнього рівня цін і в переповненні каналів грошового обігу грошовими засобами. Це викликає знецінення національної грошової одиниці. Рівень інфляції вимірюється за допомогою індексу цін. Індекс цін визначається як відношення ціни "ринкового кошика" даного року до ціни "ринкового кошика" базового року.

В залежності від темпів зростання цін виділяють три види (або стадії) інфляції: 1) помірна; 2) галопуюча; 3) гіперінфляція. Помірна інфляція спостерігається тоді, коли ціни зростають повільно – до 10 % в рік. Галопуюча інфляція має місце тоді, коли ціни зростають до 100 % на рік. При гіперінфляції ціни зростають до 50 % і більше на місяць, або на 1-3 % щоденно.

Деякі економісти дотримуються тієї точки зору, що незначна інфляція, скажімо, щорічне підвищення цін на 3-4 %, яка супроводжується відповідним зростанням грошової маси, здатна стимулювати виробництво. Такий погляд є дискусійним. З одного боку, збільшуються грошові доходи, розширюються капіталовкладення, а з іншого – зростання цін призводить до знецнення не використовуваного капіталу. Отже, виграють не всі, а насамперед найсильніші фірми, які мають сучасне обладнання і досконалу організацію виробництва [1].

За галопуючої інфляції гроші втрачають купівельну спроможність дуже швидко, тому населення майже не заощаджує їх у вигляді готівки.

Гіперінфляція призводить до того, що зусилля індивідів спрямовуються не на виробничу, а на спекулятивну діяльність. Замість того, щоб вкладати капітал в інвестиційні товари, виробники й інші особи, аби захиститися від інфляції, купують непродуктивні матеріальні цінності – ювелірні вироби, золото та інші дорогоцінні метали, нерухоме майно тощо.

Галопуюча та гіперінфляція негативно позначається на всіх аспектах життя країни.

У зв’язку з цим треба охарактеризувати такі основні соціально-економічні наслідки інфляції: як перерозподіл майна і доходів між різними групами населення; падіння життєвого рівня населення; зменшення обсягів виробництва і зниження його ефективності; посилення диспропорціональності у розвитку галузей і сфер народного господарства; уповільнення темпів розвитку науково-технічного прогресу.

Щоб інфляція не руйнувала економіку країни потрібно провести наступні заходи:

1) обов'язково передбачати ефективне регулювання цін на продукцію олігополій;

2) помірно стримувати зростання грошової маси, не доводячи до платіжної кризи і штучного надвиробництва;

3) зменшити податковий прес;

4) посилити контроль за діяльністю комерційних банків, зокрема за їх процентною ставкою [2].

Таким чином, антиінфляційна політика – це сукупність ефективних заходів держави, спрямованих на реальну стабілізацію рівня споживчих цін [3]. Урід може згладжувати несприятливий вплив інфляції на фіксовані доходи, запроваджувати їх індексацію. Банки можуть утримати заощадження лише в тому випадку, якщо встановлений ними відсоток по внесках дещо перевищить поточний темп зростання цін.

Світовий досвід країн ринкової економіки знає два основних способи регулювання інфляційного процесу: кейнсіанський і монетаристський. Кейнсианський метод передбачає розширення впливу держави на економіку, її регулюючої ролі кредитно-фінансовій політиці. Монетаристський – передбачає впровадження таких дій, як зменшення до мінімуму втручання держави в економіку, скорочення витрат держави на соціальні та інші потреби. Звичайно, вибір методів подолання інфляції залежить від її рівня, від особливостей економіки країн, від місця державного регулювання процесу відтворення. Подолання гіперінфляції найчастіше здійснюється проведенням грошової реформи.

Водночас у країні реалізується цілий комплекс заходів для оздоровлення економіки і фінансів, спрямованих, перш за все, на збільшення виробництва високоякісних, конкурентоспроможних товарів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк М.О. Основи економічної теорії / М. О. Ажнюк, О. С. Передрій. — К. : Знання, 2008. – 350 с.
2. Дзюбик С. Основи економічної теорії / С. Дзюбик, О. Ривак. — К. : Основи, 1994. — 478 с.
3. Основи економічної теорії: підручник / за ред. О. О. Мамалуя. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 480. — С. 6.
4. Мочерний С.В. Основи економічної теорії / С. В. Мочерний, О. А. Устенко. — К. : Академія, 2003. — 472 с.
5. Політична економія : [підручник] / [В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М. М. Руженський, О.Ф. Іткін] ; за наук. ред. В. Г. Федоренка. — К. : Алерта, 2008. — 487 с.

УДК 338.31

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

***Кочерко О.С.**, студентка групи Б1/З*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Золотих І.Б.
Миколаївський державний аграрний університет

Економічний, соціально-політичний, культурний розвиток людства в останній чверті XX ст. відбувається під знаком глобалізації. Зростають міжнародна торгівля та інвестиції, небачених досі масштабів досягла диверсифікація світових фінансових ринків і ринків робочої сили, відчутно зросла роль ТНК у світогосподарських процесах, загострилася глобальна конкуренція, з'явилися системи глобального менеджменту.

Глобалізація світової економіки – це складна, багатоаспектна проблема, за якою приховується безліч явищ та процесів, що відбуваються одночасно, а також проблем, котрі зачіпають усе людство і які прийнято називати глобальними проблемами сучасності.

Поняття "глобальні проблеми" походить від французького слова "Global", що означає "всезагальний", "той, що охоплює всю земну кулю". Кожна з глобальних проблем породжена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, а з іншого – специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин власності [1, с. 75-80]. Серед глобальних проблем найчастіше фігурують екологічна, демографічна, енергетична, продовольча, подолання бідності та відсталості.

Найзагальнішою причиною загострення глобальних проблем, що характеризує технологічний спосіб виробництва, є швидке зростання народонаселення в останні десятиріччя XX ст., або демографічний вибух, який до того ж супроводжується нерівномірністю зростання населення в різних країнах та регіонах.

Щоб прогодувати, одягнути, забезпечити житлом зростаючу кількість населення, необхідно постійно нарощувати виробництво промислової та сільськогосподарської продукції, збільшувати обсяг видобування корисних копалин тощо [2, с. 58-65].

З'ясовуючи сутність глобальних проблем, по-різному трактують причини їх загострення і природу цих явищ.

Сутність глобальних проблем – комплекс зв'язків і відносин між державами та соціальними системами, суспільством і природою у загальнопланетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язані їх спільними зусиллями [1, с. 633].

Між країнами світового співтовариства існують суперечності,що часто призводять до регіональних і межрегіональних конфліктів із застосуванням зброї. У XXI ст. глобальні проблеми ставлять перед людством завдання, яке має доленосне значення: подолати політичні і воєнно-політичні суперечності і

конфлікти заради успішного вирішення глобальних проблем. Треба будь-що зберегти мир на планеті. А це означає, народи світу мають засвоїти нове політичне мислення.

Із глобальними проблемами людство може впоратися. Для цього воно вже має в розпорядженні достатні науково-технічні і матеріальні досягнення.

Екологічне безпечне розширене відтворення світової економіки означає, що нарощування обсягів виробництва супроводжується прискоренним розвитком технологій, які поступово поліпшуватимуть навколишнє середовище та якість життя людей на Землі.

Основними шляхами розв'язання глобальних проблем країн, що розвиваються, є такі:

- здійснення системи заходів, спрямованих на забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку цих країн у науково-технічній і соціально-економічній сферах;
- формування нового світового порядку, який би гарантував реальну допомогу країнам, що розвиваються, у вирішенні їхніх проблем;
- істотне трансформування у межах світового господарства механізму ціноутворення на природні ресурси шляхом відходу від їх визначення гігантськими ТНК, що контролюють природні багатства країн, що розвиваються та інші [4, с. 210-215].

Найзагальнішою причиною загострення глобальних проблем, що характеризує технологічний спосіб виробництва, є демографічний вибух, який до того ж супроводжується нерівномірністю зростання населення в різних країнах та регіонах.

Демографічний вибух спричиняє загострення таких глобальних проблем, як продовольча, екологічна, сировинна, енергетична.

Шляхи розв'язання таких глобальних проблем, як екологічна, паливно-енергетична та сировинна пов'язуються зі швидким розвитком і використанням основних видів відновлюваної енергії, як сонячна, вітрова, океанічна та гідроенергія річок; структурними змінами у використанні існуючих не відновлюваних видів енергії: зменшення частки вугілля та газу, нафти в енергобалансі національних економік, оскільки запасів останніх на планеті менше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власов В. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері // В. Власов // Економіка України. — 2006. — № 3. — С. 75-80.
2. Мочерний С.В. Економічна теорія: посібник. / С. В. Мочерний .— К.: ВЦ «Академія», 2003. — С. 58-65.
3. Політекономія : [підручник] / за аг. ред. Ю. В. Ніколенка.— Київ : ЦУЛ, 2003. — 412 с.
4. Політична економія : [підручник] / [В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М. М. Руженський, О.Ф. Іткін] ; за наук. ред. В. Г. Федоренка. — К. : Алерта, 2008. — 487 с.

УДК 351.38.6

СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

***Солонинка М.В**, студентка групи Б 1/3*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Золотих І.Б
Миколаївський державний аграрний університет

Економічні цикли (хвилі) – це періодичні коливання ділової активності в суспільстві. Циклом є інтервал часу в розвитку ринкової економіки, протягом якого відбувається збільшення обсягу виробництва товарів і послуг, а потім скорочення, спад, депресія, пожвавлення і, нарешті, знову його зростання.

Криза ринкової економіки (3 фаза економічного циклу) характеризується різким спадом виробництва, який починається з поступового звуження, скорочення ділової активності. Криза відрізняється від порушення рівноваги між попитом і пропозицією на якийсь певний товар або в окремій галузі господарства тим, що він виникає як загальне перевиробництво, що супроводжується стрімким падінням цін, банкрутством банків, зупинкою підприємств (фірм), зростанням відсотка і безробіття. Поступове скорочення ділової активності, уповільнення темпів зростання в економічній літературі називається рецесією. Вищі темпи скорочення економічної активності характеризують спад ринкової економіки. Нижча точка цього спаду є криза.

Економічну кризу виявляє не тільки межа, але і імпульс в розвитку економіки, виконуючи стимулюючу (“очисну”) функцію. Під час кризи виникають спонукальні мотиви до скорочення витрат виробництва, збільшенню прибутку, оновленню капіталу на новій технічній основі. З кризою кінчається попередній період розвитку і починається наступний. Криза – найважливіший елемент механізму саморегулювання ринкової системи господарства.

Світова економічна криза набрала обертів. Вже цілком серйозно експерти говорять про її нечувані масштаби: у ряді випадків зниження макроекономічних показників, темпів зростання соціальних індикаторів, занепад соціальної сфери що триває, більше, ніж під час Великої депресії. Власне кажучи, ще декілька таких місяців і словосполучення “Велика депресія” перестане бути синонімом найглибшої економічної кризи в історії.

Світова фінансова криза, що виникла у США як криза ринку нерухомості і похідних фінансових інструментів, згідно з логікою глобалізації поширилася по всьому світу, вдаривши і по українському фінансовому ринку.

За спостереженнями експертів, зусилля урядів підтримати національні економіки під час глобальної фінансово-економічної кризи нагадують спробу “день простояти та ніч протриматися”, поки не підійдуть “наші”. В умовах нинішньої кризи “наші” - це добрі звістки зі Сполучених Штатів Америки. Не марнослівною виявилася примовка: “Коли Америку морозить, увесь світ кашляє”. Зараз можна було б і так сказати: “Коли в Америки нежить, весь світ хворіє пневмонією” (лише китайці демонструють непоганий імунітет). За останні десять років неймовірний бум в американській економіці спричинив те,

що бізнес-цикли в усіх економічно розвинутих країнах виявилися жорстко синхронізованими з американським, а оптимізація бізнес-процесів в умовах глобальної конкуренції призвела до того, що гравці однозначно орієнтувалися на прибутковість, швидкість обороту грошей і зростання обсягів збуту на шкоду надійності.

Упродовж багатьох років проблеми банків, які відчувають фінансову скруту, вирішувалися в основному методами, звичними для приватного сектору. Ці методи зокрема припускають збитки для інвесторів чи купівлю банку компаніями, що займаються операціями з приватними інвестиціями.
Основними її причинами експерти називають надмірно експансивну грошову політику Федеральної резервної системи (ФРС) США, наявність величезного дисбалансу у світовій економіці, зокрема, великий профіцит у зовнішній торгівлі Китаю, значний торговельний дефіцит у США, недоліки системи управління ризиками в інвестиційних банках, недосконалість регулювання фінансових ринків на національному і міжнародному рівнях. Сучасна фінансова криза вимагає від світової спільноти адекватних дій, але які з них у цьому випадку можна визнати такими? Для відповіді на це запитання необхідно проаналізувати, по-перше, справжні причини, що породили кризу, і, по-друге, те, наскільки глибокою і тривалою вона буде.

Криза відбувається в основному через перевиробництво (класична система розвитку кризи). Першими в національній економіці страдає промисловість, яка виробляє товари довгострокового використання. В основному, це важка промисловість, автопром, підприємства з виробництва побутової техніки. Також першими страдають будівництво і різні інвестиційні фонди. Це класичні приклади. Першими терплять зниження доходів маркетингові компанії. Якщо ці компанії відчувають фінансові труднощі, це є своєрідним індикатором початку кризи, а за ними йдуть вже будівельні компанії. Логіка в тому, що будь-які підприємства насамперед знижують витрати на рекламу, якщо відчувають зниження доходів. У зв'язку з цим, рекламні фірми недоотримують і свої доходи. До речі, маркетологи вже в кінці літа мали фінансові труднощі, що було передоднем кризи.

Події, які супроводжують кризу: перевиробництво товарів, тобто товару виготовляється більше, ніж є на нього платоспроможний попит; різке падіння цін на товари в наслідку переважання попиту над пропозицією; скорочення об’єму виробництва товарів; масові банкрутства підприємств; зниження зарплати і підвищення рівня безробіття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савченко А.Г. Макроекономіка : [підр.] / А. Г. Савченко. — К. : КНЕУ, 2007. — 448 с.
2. Советский энциклопедический словарь / под ред. А. М. Прохорова. — М. : Советская энциклопедия, 1980. — 1600 с.
3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : [підручник] / за ред. В. П. Нестеренка. — К. : Вища школа. — Знання, 1997. – 345 с.
5. Основи економічної теорії : у 2 ч. : [навч. посібник] / за ред. О. О. Мамалуя. — Харків : Національна юрид. академія України, 1999. – 765 с.
6. Стежко Н.В. Вплив глобалізації на поширення кризових процесів в міжнародній економіці / Н. В. Стежко // Україна на шляху соціально-економічних перетворень в умовах глобалізації : матеріали IX Міжнародної науково-практ. конф. — Кіровоград : КНТУ, 2009. — Вип. 8. — 493 с.

УДК 314(338)

КАТЕГОРИЧНИЙ ІМПЕРАТИВ І. КАНТА ЯК ОСНОВА МОРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Чемеринська К.П., *студентка групи ЗЕД 2/1*
Науковий керівник - к.ф.н., доцент Молчанова О.Б.
Миколаївський державний аграрний університет

Категоричний імператив І. Кант формулює так: “Дій лише за тією нормою, яку хочеш бачити універсальним імперативом – нормою для всіх людей і також для тебе… Дій так, щоби завжди ставитися до людей і до себе також – як до мети і ніколи – лише як до засобу”. На його думку ці правила є непорушними і обов’язковими для всіх. Але виникає потреба дізнатися, а чи сучасна людина виконує цей імператив і чи можна його застосовувати для подальшого розвитку суспільства.

Одним з шляхів досягнення збалансованого розвитку суспільства за Кантом є розуміння того, що морально добрим може бути не те, що виконано відповідно до морального закону, а те, що виконано заради нього [1, с. 183], тобто я повинен вчиняти так, навіть якщо я не хочу нічого іншого. В інакшому випадку цей вчинок може вважатися сумнівним і аморальним.

Для моральної філософії XVII - першої половини XVIII ст. було характерним правило раціоналізації: “возлюби ближнього свого як самого себе”, тобто від себелюбства до людинолюбства. Однак, І. Кант одночасно до області моралі застосовує і правило юридичної раціоналізації: “поважай своє право так само, як ти зобов’язаний поважати право інших”. Повага до права в даному випадку – це повага до самої ролі громадянина і члена суспільства [3, с. 15].

Перевірка максим на універсальність – це є перевірка на їх законодавчу, суспільну спроможність. Людина повинна усвідомлювати, що вона є творцем правового порядку. Етика категоричного імперативу містить найважливіші правові поняття, такі як покарання і санкція, їхню приналежність моральній свідомості [5, с. 312].

Тобто, право в категоричному імперативі є доповненням моралі і водночас формою свідомості. Мораль є і обов’язком, і покаранням у вигляді совісті. Докори сумління є одним з наслідків неправильного вчинку, звісно якщо людина не втратила почуття власної гідності і моральної людської подоби. Яскравим прикладом людяності, справедливості і відповідальності перед своїм народом, країною і щонайголовніше перед самим собою є події, що відбувалися у Японії після жахливих землетрусів у 2011 році. Жоден японець нічого не взяв з чужого покинутого дому, а навпаки люди масово почали відправлятися у постраждалі райони, щоб допомогти тим, хто потрапив у біду. І до сьогодні рятувальники і просто звичайні люди повертають державі коштовності, що знаходять у покинутих будівлях. Колізії XX ст. допомогли

людству усвідомити пріоритетні вектори свого існування і розвитку. Це: глобалізація – як нова міра культури; гуманізація – як головний напрям і значення розвитку культури; гармонізація, коеволюція природи і суспільства – як головна умова виживання і подальшого розвитку людства [4, с. 27]. І тут на перший план і виходить імператив Канта. Документ ЮНЕСКО "Наша творча різноманітність" (1996 р.) пропонує таку дефініцію розвитку: це "процес, який збільшує реальну свободу людей у досягненні будь-чого, що вони вважають за цінність". Оскільки ж уявлення про суспільні, нематеріальні цінності формує насамперед культура, то вона посідає ключове місце в цій оновленій концепції розвитку [2, с. 23]. Ось чому слід ретельну увагу приділити саме сфері культури як відправної точки формування максим поведінки. Про порушення прав людей сказано і написано вже дуже багато. Але, зважаючи на акції протесту в Сполучених Штатах Америки, нещодавні революції в країнах Сходу, варто звернути увагу на економічну дискримінацію певних прошарків суспільства та гуманізацію економічної політики держави. Можливі подальші економічні реформи повинні бути засновані на засадах того, що громадянин держави не вважатиметься тільки джерелом доходу для бюджету, не робочою силою, яка може приносити відповідний прибуток. Розробникам нових економічних програм розвитку необхідно усвідомлювати, що їх метою є добробут кожного без винятку громадянина, незалежно від соціального статусу. Що поряд з обов'язками, які покладаються платника податків, він має бути наділений відповідними правами та можливістю на своє економічне благополуччя.

Якщо розглядати міжнародну політику слід звернути увагу на взаємодію народів в процесі глобалізації. Сьогоденний розвиток суспільства являє собою становлення єдиної планетарної цивілізації, яка має єдину систему економічних, політичних, соціальних і культурних взаємодій, що зумовлює спільність його подальшої долі [6, с. 35]. Тому людству, зокрема державам, керівникам цих держав, необхідно виробити нову стратегію розвитку, яка б враховувала різноманітність інтересів людства, особливостей менталітету народів і ґрунтувалася на здатності політиків, соціальних груп діяти з урахуванням масштабності явищ, різноплановості проблем нової цивілізації. До цих проблем відноситься і побудова нових моральних устоїв такого суспільства. Це не означає, що потрібно повністю зруйнувати старі переконання. Просто їх треба трансформувати відповідно до вимог часу та потреб суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кант И. Основы метафизики нравственности / И. Кант. — М. : Мысль,1999. — 1442 с.
2. Костюков С.В. Культурні виміри державної політики демократично – орієнтованого суспільства / С.В. Костюков // Філософія. Культура. Життя. — 2009. — № 32. — С. 21-28.
3. Мюрберг И.И. Категорический імператив Канта и понятие политического / И. И. Мюрберг // Политико-философский ежегодник. — 2008. — № 1. — С. 3-19.
4. Новикова Л.И. Цивилизация перед выбором / Л. И. Новикова // Вопросы философии. — 1990. — № 7. — С. 25-28.
5. Павлова Т.С. Патерналізм і концепція моральної автономії в кантівській філософії / Т. С. Павлова // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури: збірник наукових праць. — 2008. — С. 306-313.
6. Цикин В.А. Будущее человечества: мировоззренческие горизонты / В. А. Цикин, Е. С. Голуб // Філософія. Культура. Життя.— 2009. — № 32. — С. 35-43.

УДК 314.652

ЛЮДИНА В ЕКЗИСТЕНЦІЙНОМУ ВАКУУМІ

***Гаркуша Н.В.**, студентка групи Б 2/2*
Науковий керівник- к.ф.н., доцент Молчанова О.Б.
Миколаївський аграрний університет

В сучасну епоху проблема сенсу життя набуває особливої гостроти. В умовах, коли відбувається глобальна переоцінка усіх цінностей та ломка традицій, дедалі більш виразніше виявляється хиткість, нестійкість людського буття, втрата, відсутність сенсу народжує у людини стан екзистенційного вакууму і призводить до важких наслідків, навіть до психічного розладу та самогубства. Людину дедалі більш поглинає потік масової культури, масового споживання, масових стандартів. І щоб не захлинутися у ньому, не втратити ідентичності, людина потребує вироблення певної життєвої позиції, яка б грунтувалася на особистих уявленнях про сенс життя.

Франкл виділяє три види “смислів” в людському житті, пов'язані з трьома видами цінностей: “цінності дії”, “цінності переживання” і “цінності відношення”.

Цінність - це те, що важливо (цінно) для когось. Франкл стверджує, що цінності існують у світі об'єктивно. Так, наводячи приклад таких цінностей, він пише: “Кілька років тому у Франції проводилося опитування громадської думки. Результати показали, що 89 % опитаних вважають, що людина має потребу в “чомусь такому”, заради чого він живе. Іншими словами, потреба в сенсі є для більшості фактом, а не сліпою вірою. Звичайно, можуть бути такі випадки, коли ставлення людини до цінностей насправді є тільки маскуванням прихованих внутрішніх конфліктів. Але такі люди є скоріше винятком з правила, ніж самим правилом. У таких випадках ми насправді маємо справу з псевдоцінностями (гарним прикладом цього служить фанатизм), і як псевдоцінності вони повинні бути демасковані (розвінчані).

Якщо ж розвінчання в такому разі не припиняється, то його здійснення просто видає свою власну потребу в тому, щоб придушити духовне прагнення іншого. Ми повинні дуже обережно ставитися до тенденції розуміти цінності в термінах простого самовираження людини. Логос, або сенс, є не просто вихід за межі власного існування, але скоріше щось протистоїть існуванню. Отож, можна стверджувати, що ми не вибираємо сенс нашого існування, а швидше виявляємо його.

Таким чином виходить, що не людина ставить перед собою питання відшукання сенсу життя, а життя ставить це питання перед нею. А людині в свою чергу доводиться щодня і щогодини відповідати на нього – не словами, а діями.

Головною у екзистенціальній філософії є думка про унікальність кожного людського життя. “Ми незамінні, ми неповторні”, – міркував мислитель Х. Ортега-і-Гассет. Іншими словами, ця наука сконцентрована не на дослідження окремих проявів психіки, а на проблему конкретного життя.

Занепокоєння при прийнятті рішень, тривога за власне існування - невід'ємний атрибут повноцінного буття. Саме тривога приводить до перегляду життєвих орієнтацій і осмислення існування. Крім тривоги, особливу роль в житті людини може грати нудьга. Нудьга є результатом машинального життя, але вона призводить в рух свідомість. Нудьга будить її і провокує або несвідоме повернення в звичну колію, або остаточне пробудження. А за пробудженням рано чи пізно йдуть наслідки (або самогубство, або відновлення ходу життя). Виходить, що тривога і нудьга змушують шукати сенс життя. На думку Віктора Франкла, "сумніви в сенсі життя є ознакою самого людського в людині" . Людина має потребу в сенсі. Через його відсутність нерідко розвиваються психічні порушення, неврози, різного роду залежності. Основою світосприйняття людини повинна бути філософія людської відповідальності, або "трагічний оптимізм". Втрата сенсу приводить людину в "екзистенціальний вакуум".

Екзистенціалізм по-новому і вельми продуктивно поставив і вирішив проблему свободи людини, вибору життєвих шляхів.

Екзистенціалістська філософія – оптимістична, незважаючи на песимістичне забарвлення деяких своїх положень. Вона оптимістична, так як вчить, що становлення людини відбувається не тоді, коли вона замикається в собі, ізольована від інших, а коли вона переслідує будь-яку мету поза собою. У зв'язку з цим саме екзистенціалізм показує, що людина повинна знайти себе і переконатися, що ніщо не може її врятувати від самої себе. Екзистенціалізм тим самим звільняє людину від усіх надій і ілюзій, що вона може стати вільною завдяки чомусь поза самою собою. Саме екзистенціалізм вчить, що кожна людина повинна зробити свій індивідуальний, особливий внесок у спільну творчість і творення спільного життя людей. Не викликає сумніву і той величезний вплив, який справила і надає екзистенціалістська теорія на розуміння значення внутрішнього світу людини, необхідності культури самосвідомості, відповідальності людини перед власним "Я". Всі ці питання, поставлені екзистенціалізмом, сьогодні привертають виняткову увагу різних філософських шкіл та інших областей і напрямків гуманітарного знання.

Отже, в екзистенціальній філософії розглядаються проблеми життя і смерті, свободи і відповідальності, любові й відчуження, сенсу і безглуздості, людини і суспільства. Особистість людини визначається тим, як вона сама будує власне існування. Роблячи вибір і беручи за нього відповідальність, людина стає особистістю, знаходить власну сутність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Больнов О. Философия экзистенциализма / О. Больнов. — М., 2003. – 98 с.
2. Райда К. Історико-філософське дослідження постекзистенціального мислення / К. Райда. — К., 2001. – 567 с.
3. Філософія : [навч. посібник] / за ред. І. Ф. Надольного. — К., 2000. – 125 с.

УДК 314.12

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Дубачінська І.А., *студентка групи Б2/1*
Науковий керівник – к.ф н., доцент Молчанова О.Б.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасна Україна перебуває в стані соціокультурної трансформації та інтеграції у європейський освітній простір як соціокультурний феномен, який являє собою насамперед діалог культур. Саме освіта сьогодні визначає шляхи єдності людства (цивілізації), а отже, й сама виступає в якості визначальної соціальної цінності.

Питання світоглядно-філософського опрацювання феномену освіти є дуже актуальним. Проте, на мою думку, чимало питань трансформації ціннісних орієнтирів в освітньому полі залишилися недостатньо дослідженими. Безумовно, слід вказати на дослідження вітчизняних філософів В. Андрущенка, М. Бойченка, В. Кременя, М. Лукашевича, М. Михальченка, З. Самчука та ін.

Сучасне духовне життя в Україні (як і в усіх пострадянських країнах) характеризується критичним переосмисленням і діалектичним оновленням цінностей. Отже, проблема освіти в сучасних умовах – це не просто підготовка освіченого фахівця, а відтворення людини духовної, гуманної, екологічно орієнтованої.

Відомий теоретик з філософії освіти Б.С. Гершунський зазначав, що ціннісний (аксіологічний) аспект освіти повинен розглядатися у трьох взаємопов'язаних блоках:

1. Як цінність державна, освіта залежить від державної освітньої політики (тобто держава зацікавлена у розвитку освіти та наданні цій сфері пріоритетного державного значення);
2. Як цінність суспільна, адже моральний, інтелектуальний, економічний та культурний потенціал кожного суспільства складають основу громадянського суспільства – важеля громадянського контролю за державою;
3. Як особистісна цінність.

У суспільстві зразка XXI ст. особлива відповідальність у сфері духовності лягає на сферу освіти: необхідно демократизувати не тільки систему суспільних відносин, а й підготувати нове покоління українських громадян – мислячих, діяльних, соціально відповідальних, творчих людей, що керуються загальнолюдськими цінностями.

Завданням виховання і освіти є підтримка не лише стабільності суспільства, а й розвиток здатності до морального міркування, поєднаного з високим рівнем пізнавальних здібностей; за допомогою освіти новим поколінням повинні передаватися не лише сукупність певних знань, а й базові моральні принципи, здатність до раціонально-морального відчуття солідарності й належності до групи; вона покликана бути зразком суспільної моральності, спрямованої на підтримку соціальної, національної згуртованості й солідарності, практичного поєднання загальносуспільних цілей та індивідуальних інтересів.

З погляду філософії, освіта - це трансформація тієї сукупності визначальних світоглядних пріоритетів, світоглядних стереотипів й автоматизмів суспільної свідомості, що є інкорпорованою в латентних структурах свідомості, визначає праксіологічний вимір, спрямованість і теологічну акцентованість індивіда й соціуму.

Відповідно, основною рушійною силою духовного капіталу є освіта, наука та виховання, що постають необхідним інструментом як радикального інтелектуального повороту в бік демократії та інститутів громадянського суспільства, так і формування у молоді негативного ставлення до недемократичних способів вирішення проблем. Саме через освіту відбувається цілеспрямований процес соціалізації індивіда, його становлення особистістю, громадянином. Освіта має утверджувати не лише національну, а й європейську громадянськість, бути взаємовідкритою в діалозі культур. Українська культура та освіта збагатилися в процесі культурогенезу цінностями інших культур. Зберігаючи національний дух патріотизму, національну ментальність, з її домінуванням емоційно-духовної сфери над раціональною, вони відкриті для придбань на шляху особи до національної і європейської громадянськості.

Таким чином, основними перспективами розвитку духовного капіталу в системі освіти України є концепція формування національно-патріотичного виховання. Це, в свою чергу, сприяє:

- якості вищої освіти;
- посиленню ефективної конкурентоспроможності за умов відповідальності, професійності та компетентності, формуючи високосвідому особистість;
- зростанню інформаційно-аналітичних та безпекотворчих процесів;
- мобільності основних факторів зростання духовного виробництва капіталу на основі міждисциплінарного знання та належного його використання;
- забезпеченню сталого розвитку національної свідомості як вироблення внутрішньої автономії (гармонії) “спокою” особистості, держави та громадянського суспільства.

Отже, освіта – це вид діяльності, що складається з двох підвидів, які є протилежними за своєю метою (фахова освіта, загальна освіта) та завданням якої є побудова самодостатньої, самостійної, незалежної, моральної людини, то предметом філософії освіти є саме ці два специфічні підвиди та їхнє взаємовідношення. Тому всі проблеми, що постають перед людиною під час освітньої діяльності, є проблемами фахової освіти чи освіти загальної. І саме таке розрізнення є основою розуміння їх причини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В.П. Ціннісний дискурс в освіті / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. — 2008. — № 1 (28). — С. 5-18.

2. Завгородня О.Д. Філософська освіта як стрижень освітньої філософії / О. Д. Завгородня // Нові технології навчання. — 2003. — № 3. — С. 111-116.

УДК 314/316

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ – ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ЄДНОСТІ СВІТУ

Асмолова Т.В., *студентка групи Б2/1*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Молчанова О.Б.
Миколаївський державний аграрний університет

Початок нової епохи несе людству нові виклики і загрози, такі як збільшення протистоянь, збільшення природних, техногенних і гуманітарних катастроф, загострення демографічних та екологічних проблем. Очевидно, що людство, зіткнувшись з проблемами глобального значення, з одного боку, знаходиться у стані розгубленості, з іншого – дедалі більше усвідомлює необхідність появи нової парадигми організації земної цивілізації та її подальшого розвитку.

Актуальною стає проблема адекватності та перспектив розвитку теорій глобалізації в нових соціально-історичних умовах, в яких для розвинених країн вже в найближчому майбутньому вимальовується ситуація, в якій глобалізація є, але вона не являє собою процес суспільних змін, а перетворюється на процес функціонування соціальної організації.

Дослідженням питання глобалізації займалось багато зарубіжних та вітчизняних вчених. Пріоритетність в дослідженнях належить засновникам глобалістики, в працях яких вперше розглядаються проблеми глобалізації і які заклали фундамент всіх подальших досліджень – Р. Робертсон, М.Фезерстоун, Я. Пітерс, Г. Тернборн, І. Валлерстайн, Д. Белл, Е. Тоффлер. Вагомим є внесок до глобалістики російських дослідників, насамперед таких як С. Долгов, В. Іноземцев, М. Ільїн, О. Панарин, В. Лапкін, О. Неклесса, А. Федотов. В Україні проблеми глобалізації вивчають О. Зернецька, М. Бондарець, О. Скаленко, В. Литвиненко, І.Вітер, Н. Ярова, В. Воронкова та ін. В умовах, коли склалася загальна теорія глобалізації, коли глобалізацію розглядають з точки зору політики, економіки, фінансів, історії, культури, варто висвітлити її як соціальний феномен. Це дозволить проаналізувати людський аспект глобалізації.

Глобалізація – це процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів. Відбувається збільшення як кількості спільних для груп держав проблем, так і кількості та типів інтегрованих суб'єктів.

Розвиток людства на початку XXI ст. характеризується двома головними ознаками: перехідним станом та рухом в напрямку всесвітнього єднання.

Інформаційна цивілізація, яка прийшла на зміну індустріальному суспільству, визначається не тільки новим технологічним базисом виробництва в усіх сферах відносин, але й тріумфом людини, її вдосконаленням, розвитком творчих, креативних можливостей. Людина стає головною цінністю та сенсом соціального розвитку. Однак, для сучасного етапу становлення світової цивілізації характерне прагнення людства до створення цілісного планетарного світу, оскільки простежується суттєва взаємозалежність країн і народів, переплетення їхніх історій, формування єдиного економічного, інформаційного, науково-технічного просторів. Тобто, перехід людства до нової, більш високої стадії суспільного розвитку відбувається в умовах і шляхом глобалізації. Глобалізація є суттєвим цивілізаційним зрушенням, що стає реальністю сучасного буття, здійснюючи фундаментальний виклик історичному поступу.

На планеті, як відомо, існують групи країн, які різко відрізняються за рівнем економічного розвитку (так звані країни першого, другого і третього світу). Переважна більшість населення планети – відсталі або середньо розвинені країни, але саме в них особливо гостро стоять глобальні проблеми, зокрема, екологічна. Тому в інтересах всього людства вирішити проблему встановлення справедливого світового економічного порядку. Ідеологія глобалізму спрямована на протилежне. В рамках глобалістської доктрини виникає ідея “золотого мільярда” як обраної, привілейованої частки людства, єдино достойної найкращим чином розпоряджатися ресурсами планети.

Для виправдання такої позиції насаджується ідея природного ринкового добору з його основним критерієм – ринковою рентабельністю. Лише ті країни, які виявили свою життєздатність – за рентабельністю, за економічною ефективністю, екологічністю, – мають право користуватися дефіцитними планетарними ресурсами, розвивати свою промисловість, науки і культуру. Процес глобалізації є результатом компромісів, які підривають моральні засади суспільства й становлять загрозу для такого поняття, як ідентичність особистості вимагає нового розуміння справедливості, істини, переосмислення ціннісно-орієнтаційних засад людського буття та кореляції загальнолюдських смислових координат. Глобалізація по-новому розв’язує проблему істинності й об’єктивних оцінок.

Отже, можемо зробити висновок, що по своїй суті, глобалізація, це процес становлення цивілізаційної єдності світу, головна її проблема – це питання “як жити разом?”, а основний сенс – вміння толерантно сприйняти відмінності іншої цивілізації та нові парадигми загальнолюдської діяльності, не втрачаючи своєрідності власної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький В. Глобалізм як явище сучасного світу і його вплив на трансформацію особистості (соціально-філософський аспект) / В. Білецький // Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка. — Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. — Т.5. — С. 46-52.
2. Левченко Є.В. Глобалізм – становлення ідеології сучасності / Є. В. Левченко // Філософські проблеми гуманітарних наук. — 2010. — № 16. — С. 32-37.

УДК 314.867

ТИПОЛОГІЯ МОТИВІВ МАТИ ЧИ НЕ МАТИ ДІТЕЙ

Ганжа В.В., *студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник – асистент Шпак Д.О.
Миколаївський державний аграрний університет

В рамках міжнародного дослідження “Цінність дітей” розглядаються мотиви жінок мати або не мати дітей, реальна репродуктивна поведінка матерів і фактори, що впливають на народжуваність. Причини бажання і небажання були теоретично обґрунтовані і складалися з декількох наборів суджень. Дослідниками були виділені і використані для подальшого аналізу чотири складові цінності: емоційна, економічна / нормативна (традиційна), сімейно-моральна цінність як опора в старості.

До аналізу було прийнято 261 анкета матерів, які мають маленьких дітей, і 287, які мають підлітків, що відповідають вимогам факторного аналізу. Процедури факторного і кластерного аналізу застосовувалися до двох блоків питань, перший з яких включав оцінки ступеня згоди із запропонованими мотивами мати дітей (27 мотивів), другий – оцінки ступеня згоди із запропонованими мотивами не мати дітей (21 мотив). Кожна змінна містила бали згоди від 1 (абсолютну незгоду з мотивом) до 5 (повна згода). По кожному блоку була побудована своя факторна і кластерна модель. Пропуски в даних (“не відповіді” в зазначених блоках) були одиничними явищами, що дозволило замінити їх середніми значеннями за відповідним змінним, зберігши для аналізу вибірку в повному обсязі, і в той же час, не внісши в дані істотних відхилень.

Матері маленьких дітей (у половині випадків це матері першого і, найчастіше, останньої дитини) і матері підлітків, маючи багато спільного в позиціях по відношенню до цінності дітей, відрізняються один від одного по значущості мотивів бажання мати дітей. Молоді матері характеризуються пріоритетом емоційної складової. Особистий досвід виховання, який більше у матерів підлітків, істотно модифікує судження двох типів матерів.

Здоров'я матерів підлітків і їх вік в багатьох випадках виступають обмежувачем числа дітей у сім'ї, так само як і задоволеність вже наявною кількістю. Багато молодих матерів “хочуть пожити ще деякий час для себе”.

Одні сприймають це як норму, інші займають активну позицію “боротьби за особисту свободу” і відмовляються від народження дітей або відкладають народження на віддалене майбутнє.

При аналізі даних ставилося завдання типологізації цінності дітей для обох масивів. Адекватність вибірок для факторного аналізу була підтверджена за методикою КМО і склала по блоку мотивів “мати дітей” 0,87, “не мати дітей” - 0,9. Адекватність окремих змінних спостерігалася на рівні не менше 0,75.

Факторні значення були оцінені для кожного респондента окремо. Враховуючи значення максимальних факторних навантажень, перший фактор можна назвати “діти як фактор сімейної інтеграції”, другий – “діти – радість

життя”, третій – “продовження себе в дітях”. Що стосується блоку мотивів “не мати дітей”, то перший фактор назвемо “діти як проблема”, другий – “неможливість мати дітей”.

Поява фактора, в якому фігурують поняття здоров’я, похилий вік тощо, не є наслідком компоновки вибірки з двох масивів молодих і старших за віком матерів.

Сформовано по 3 кластера в факторному просторі мотивів мати і не мати дітей. Наповненість кластерів, відповідно: 43, 30, 27 % і 24,40, 36 % від числа респондентів у вибірці. Всі фактори мають суттєві відмінності в середніх значеннях між кластерами.

Перший кластер в просторі трьох чинників мотивів мати дітей можна назвати “подружня сім'я”, другий – “проблемна сім'я”, третій – “дітоцентрійська сім'я”. Назва першого визначено тим, що в ньому можна помітити пріоритет подружніх відносин в порівнянні з батьківством. Загальним місцем для матерів, об’єднаних в кластері, є виражені орієнтації на подружні відносини, і діти тут не є для подружжя провідним фактором сімейної інтеграції.

У другому випадку проблемність сімей стосується, в першу чергу, питань догляду за дитиною і її виховання. Він увібрав в себе жінок, відмінною рисою яких є те, що діти для них, на жаль, не радість життя, а об'єкт утомливих турбот: хвороби, капризи, обмеження свободи життєдіяльності батьків, проблеми в школі і вдома.

Що стосується третього кластера, то в ньому зібралися представниці сімей дітоцентрійського типу, що поєднують радість мати дитину і виражають надію, що дитина виросте хорошою людиною і в зміні поколінь буде надійною ланкою продовження роду.

Назва першого кластера “не мати дітей”. Матері, що становлять цю порівняно однорідну мотиваційну спільність, характеризуються тим, що вони не прореагували на більшість запропонованих мотивів «не мати дітей» і самі не назвали жодних перепон для дітонародження.

Другий кластер “Поїзд пішов!” - найбільший за кількістю об’єднаних у ньому нижче міських респондентів (40 %). Тут мотивація “не мати дітей” яскраво виражена з об’єктивних причин.

Третій кластер “Тривожна відповідальність” представлений матерями, для яких діти не тільки “квіти життя, але і її шипи”. Вони гостро реагують на істотно більше число запропонованих мотивів “не мати дітей”.

Жоден з виділених типів сім'ї не може претендувати на роль ідеальної або “успішної сучасної сім'ї”. Необхідно уточнити, що ми розуміємо під соціально-економічним, соціокультурним і соціопсихологічним явищем, як успішна родина. Такою ми вважаємо родину, яка є самоцінною, самодостатньою і здатна забезпечити позитивні результати у функціонуванні суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов С.С. Типология мотивов иметь или не иметь детей / С. С. Балабанов // Социологические исследования. — 2009. — № 3.— С. 129-136.

УДК 314/316

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТЕЛЕФОННОГО ОПИТУВАННЯ

***Тягунова Г.О.**, студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник - асистент Шпак Д.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Телефонне опитування, як спосіб отримання соціологічної інформації, незамінний у випадку географічної розрізненості об'єктів дослідження. Також застосовується, коли необхідно швидко й недорого досліджувати основні характеристики, споживачів того або іншого товару, послуги, провести дослідження суспільної думки тощо.

Проведення телефонного опитування має головну відмінність від інших методів збору первинної інформації, яка полягає у тому що інтерв'юєр чує, але не бачить респондента, а він чує, але не бачить інтерв'юєра. Завжди є небезпека раптової відмови від інтерв'ю з боку респондента, розриву зв'язку або введення інтерв'юєра в оману. Іноді респондент може несвідомо ввести в оману інтерв'юєра: не розчути питання, неправильно його зрозуміти. Оскільки часто використовують випадкову вибірку, можна потрапити на людину, що не є компетентною у якомусь питанні, але хоче зробити враження на інтерв'юєра й несвідомо дасть неправильна відповідь. Як уникнути невірних відповідей?

Насамперед, ретельно планувати дослідження. Якщо мета сформульована правильно, то й питання анкети майже автоматично виходять зрозумілими, однозначними й простими. Є дуже корисним протестувати анкету на знайомих, колегах, провести пробні телефонні дзвінки. Як правило, при такому тестуванні дуже багато "ляпів" вдається ліквідувати відразу. Як боротися з перекручуваннями у відповідях з боку респондентів? По ключових питаннях можна влаштувати "питання-пастки", дубльовані питання в різних місцях анкети. Респондент сприймає ваші питання на слух, він ще не знає, що його очікує попереду. Можна сформулювати двічі питання (зрозуміло, по-різному в обох варіантах) і зрівняти відповіді [1, с. 76].

I. Методика проведення телефонного опитування:
   - § Опитування проводиться на базі власного call-центра дослідницького центру.
   - § Опитування проводиться або на домашні, або на мобільні телефони.
   - § База даних для опитування формується за випадковою вибіркою.
   - § Всі розмови записуються. Записи розмов подаються Замовнику разом з іншими даними.

II. Тривалість інтерв'ю – до 15-и хвилин.

III. Строки проведення телефонного опитування: стандартні строки проведення - 1,5 - 2,5 тижня з моменту початку дослідження.

IV. Вартість за інтерв'ю (залежно від тривалості) – що входить у вартість:
   - § Пілотаж/доробка Вашої анкети (при необхідності).
   - § Тираж анкет.

- Інструктаж інтерв'юєрів.
- Збір інформації.
- Контроль якості зібраної інформації.
- Введення анкет.
- Чищення й кодування бази даних.
- Створення кросів-таблиць із основними розподілами й поліченими статистичними значеннями [1, с. 77; 2].

Деякі люди (які вважають, що розбираються в соціології чи маркетингу) вважають, що провести соціологічне дослідження – це розробити анкету, опитати людей і все. Насправді успіх (або невдача) у проведенні соціологічного чи маркетингового дослідження в значній мірі залежить від постановки цілей дослідження і планування етапів дослідження. І якщо ці етапи пророблені правильно й добре, то труднощів при зборі даних і при їхній обробці виникати не буде. Принаймні, вони повинні бути мінімальні.

Часто в анкетах зустрічаються загальні, заплутані, двозначні, розпливчасті формулювання. Причина невиразних, розпливчастих формулювань полягає у тому, що не була чітко сформульована мета дослідження на першому етапі його проведення. Природу не обдуриш, то, що було погано зроблене на першому етапі, спливе на четвертому етапі (збір даних).

Телефонне опитування вимагає від інтерв'юєра комунікативних навичок, приємний тембр голосу, що в своїй сукупності надасть можливості викликати бажання у респондента відповідати на поставлені інтерв'юєром питання. Перед початком опитування необхідно звернути увагу респондента на важливість пропонованого дослідження, так само як і на те, що опитування займає небагато часу (враховуючи факт небажання співпраці респондентів у телефонному режимі). Важливо звернути увагу на проблему включеності дослідника у контекст досліджуваної позиції, що, нажаль, не позбавляє суб'єктивного чинника у телефонних опитуваннях. Але при цьому, на сьогоднішній день телефонні опитування займають досить вагоме місце у сучасних соціологічних та маркетингових дослідженнях.

Отже, при проведенні телефонних опитувань необхідно ретельно планувати дослідження. Якщо мета сформульована правильно, то й питання анкети майже автоматично виходять зрозумілими, однозначними й простими. Тривалість інтерв'ю не повинна перебільшувати 15-ти хвилин. По ключових питаннях можна влаштувати "питання-пастки", дубльовані питання в різних місцях анкети. Можна сформулювати двічі питання (зрозуміло, по-різному в обох варіантах) і зрівняти відповіді для того щоб уникнути невірних відповідей при опитуванні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильева Е.Г. Методика и техника конкретного социологического исследования / Е. Г. Васильева. — Волгоград : ВолГУ, 2010. — 108 с.
2. Павличенко П.П. Соціологія : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / П. П. Павличенко, Д. А. Литвененко. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 270 с.

УДК 314/316

СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ: ВИЗНАЧЕННЯ І ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Майор В.В., *студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник – асистент Шпак Д.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Соціальний проект – сконструйоване ініціатором проекту соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація або підтримання в середовищі, що змінюється, матеріальної або духовної цінності. Нововведення мусить мати просторово-часові кордони, а його вплив на людей – визнаватися позитивним за соціальним значення.

Термін "проект" (від латинського "кинутий вперед") спеціалісти трактували до недавнього часу як креслення, пояснювальна записка і кошториси, на основі яких можна збудувати літак, споруду чи завод; або це текст, що передує документу – плану, договору, угоді [1; 2].

Соціальний проект або соціальне проектування – це складна, творча діяльність, яку спрямовано на вибір найліпшого варіанта майбутніх дій для досягнення основної мети. Воно конструює модель соціальної системи, яка будується, визначає її соціальні характеристики. До проектування, як правило, залучається велика кількість найкваліфікованіших фахівців, бо в цьому процесі багато що залежить від особистості проектанта, його здатності грамотно й нестандартно мислити.

Об'єктами соціального проекту можуть бути соціальні інститути, явища, процеси. Проектування може бути зв'язане з удосконаленням функцій таких соціальних інститутів, як економіка, політика, освіта тощо, зі створенням умов для ефективної діяльності в будь-якій сфері, у тому числі трудовій. Соціальний проект має орієнтуватися не на суб'єктивні бажання, а на знання об'єктивних законів соціального розвитку, на наукові методи - використання матриці ідей, входження в роль, методи аналогій, асоціацій, повної реорганізації тощо.

Матриця ідей (сукупність ідей, поданих у вигляді таблиці) використовується за обмежених можливостей, коли розробка проекту залежить від складності й першочерговості поставлених завдань, від термінів, у межах яких потрібно реалізовувати задум, від трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

Входження в роль (програвання ролі, репрезентуючи й характеризуючи стандарти і цінності відповідної соціальної групи) – це намагання зрозуміти, що саме необхідно зробити для реалізації проекту. Проектувальник вивчає умови, в яких відбуваються процеси, реалізуються інтереси і потреби людей. Застосування аналогій у соціальному проекті доцільне тоді, коли є позитивний досвід ефективного розв'язання соціальних проблем – робочого місця, організації, міста, окремих соціальних груп населення. Соціальний проект, розроблений за аналогією, не обов'язково має повністю повторювати те, що вже відомо. У ньому можуть використовуватися й цілком нові елементи.

Застосування асоціації в розробці проекту можливе, якщо необхідно прийняти абсолютно нове рішення, але його можна конструювати за аналогією дій в іншій ситуації. Інакше кажучи, принцип розв'язання проблем в одній сфері підказує шлях до їх розв'язання в іншій.

Ціль проекту – це бажаний результат діяльності, який намагаються досягти за певний проміжок часу при заданих умовах реалізації проекту [2].
Процес соціального проектування складається з логічно послідовних дій. Розпочинається він зі з'ясування наявності і сутності суспільної потреби в розробці проекту. Паралельно визначається час, потрібний для його виконання. На наступному етапі формується мета розробки соціального проекту. Характеризується той стан, якого бажалося б досягти. Після цього збирається інформація з різних джерел, у тім числі й за допомогою спеціальних наукових досліджень. На основі одержаної інформації складається завдання на проектування і визначається те, яким параметрам воно має відповідати. Саме на цьому етапі важливе значення мають принципово нові ідеї. На етапі завершення приймається рішення, тобто конкретна програма дій, яка в заданих параметрах передбачає засоби досягнення поставленої мети за наявності певних обмежень. Передбачаються варіанти рішень, терміни, етапи й послідовність операцій з їх виконання.

Соціальний проект, незалежно від свого призначення, має жорстку структуру. Кожний проект складається з трьох частин, а саме: теоретичної, стратегічної та бюджету. При підготовці соціального проекту важливо ретельно передбачити всі потенційні затрати, необхідні ресурси для ефективної реалізації проектних завдань.

Отже, соціальний проект – це задум (завдання, проблема) та необхідні засоби його реалізації з метою досягнення бажаного економічного, технічного, технологічного чи організаційного результату. Соціальне проектування, сьогодні виступає в якості важливого посередника між громадянським суспільством й державою, адже організації громадянського суспільства краще розуміють та “ближче” до проблем конкретних громад. Соціальний проект виступає тим діючим інструментом, за допомогою якого громада, через громадянські організації, може вирішувати нагальні суспільні проблеми. Показником розвинутого демократичного громадянського суспільства, як свідчить європейський досвід, є розгалужена мережа організацій громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лукашевич М.П., Туленков М. В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії : [навчальний посібник] / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 464 с.
2. Ноздріна Л.В. Управління проектами : [підручник] / Л. В. Ноздріна, В. І. Ящук, О. І. Полотай. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 180 с.

УДК 314/316

ДІЛОВА КУЛЬТКРА ЯК ОБЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУЧАСНИХ ДІЛОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

***Чєбанова І.Д.**, студентка гр. Е2/1*
Науковий керівник - асистент Шпак Д.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Поняття “ділова культура” в українській діловій мові перебуває в стадії формування. Деякі вчені вважають, що під даним терміном мається на увазі культура розподілу прибутку в компанії між співробітниками й тими, хто в цілому щось робив для появи цього прибутку. Однак більш розповсюдженим є думка, у рамках якої під “діловою культурою” розуміються певні правила поведінки в сфері ділової активності, корпоративні традиції й звичаї, робочий етикет і норми. Вони можуть бути, як офіційно закріплені в нормативно-правових актах, які виходять від керівництва компанії, так і насаджуватися в якості обов’язкових офіційною політикою компанією. Ділова культура, як і багато явищ корпоративної галузі, прийшла до нас із Заходу й адаптувалася під вітчизняні реалії, тому багато моментів можуть бути нам не до кінця ясні або ж викликати неоднозначну оцінку.

Корпоративна культура займає одне з центральних місць у сучасних маркетингових дослідженнях та соціології управління й організацій. В нашому дослідженні ми використовуємо термін “ділова культура” в якості синоніму терміну “корпоративна культура”, при цьому звертаючи увагу на те, що перший термін є більш широким за своїм змістом. Окрім цього, термін “ділова культура” широко поширений у західноєвропейських соціологічних дослідженнях т.з. ділових організацій, в рамках соціології організацій як спеціальної соціологічної теорії.

Х. Шварц і С. Девіс визначають ділову культуру як систему відносин, дій й артефактів, що витримує випробування часом і формує в членів даного культурного суспільства досить унікальну загальну для них психологію. Е. Жак як комплекс переконань й очікувань, поділюваний членами організації, ці переконання й очікування формують норми, які в значній мірі визначають поведінку в організації окремих особистостей і груп. П. Б. Вейл – унікальні характеристики сприйманих особливостей організації, те, що відрізняє її від всіх інших у галузі [1, с. 74]. На нашу думку найбільш вдалим визначенням є наступне: корпоративна культура – сукупність моделей поведінки, які придбані організацією в процесі адаптації до зовнішнього середовища й внутрішньої інтеграції, що виявили свою ефективність й які прийняті більшістю членів організації.

Термін “корпоративна культура” з’явився в XIX столітті. Він був запропонований німецьким фельдмаршалом Мольтке, що застосовував його, характеризуючи взаємини в офіцерському середовищі. У той час взаємини регулювалися не тільки уставами, судами честі, але й дуелями: шабельний шрам був обов’язковим атрибутом приналежності до офіцерського

“корпорації”. Правила поведінки, як писані, так і неписані, склалися усередині професійних співтовариств ще в середньовічних гільдіях, причому порушення цих правил могли приводити до виключення їхніх членів зі співтовариств [2].

Звичайно існуюча в організаціях корпоративна культура – складний комплекс припущень, бездоказово прийнятих всіма членами колективу й загальних рамок, що визначають поведінку в певній організації.

Компонентами корпоративної культури є:

1. прийнята система лідерства;
2. стилі вирішення конфліктів;
3. діюча система комунікації;
4. положення індивіда в організації;
5. прийнята символіка: гасла, організаційні табу, ритуали.

Сучасні керівники розглядають культуру своєї організації як потужний стратегічний інструмент, що дозволяє орієнтувати всі підрозділи й окремі особи на загальні цілі, мобілізувати ініціативу співробітників і полегшувати продуктивне спілкування між ними. Вони прагнуть створити власну культуру для кожної організації так, щоб всі службовці розуміли й дотримувалися її. Сучасні ділові організації, як правило, являють собою полікультурні утворення.

На думку С.Г. Абрамової й І.А. Костенчук, характер ділової культури у сучасних ділових організаціях проявляється через систему відносин:

- відношення працівників до своєї професійно-трудової діяльності;
- відношення працівників до підприємства;
- функціональні й міжособистісні відносини співробітників [2, с. 63].

Дуже важливо при “насадженні” ділової культури давати співробітникам розуміння, навіщо все це робиться. Якщо люди будуть бачити, що дотримання якихось норм відбувається тому, що це щось поліпшує в їхньому житті, робить її приємніше, підвищує якість, то працівники будуть дотримувати правил. У противному випадку це може сприйматися як насильство. І реакція на подібне буде негативною.

В Україні зокрема й у СНД у цілому, ділова культура перебуває в стадії формування: погано розроблений термінологічний апарат, немає єдності підходів до цього поняття на практиці. У цьому нескладно переконатися, коли порівнюєш роботу компаній у різних галузях: скрізь є якісь свої правила, часто досить що сильно відрізняються. Тому особливо важливо підтримувати ті організації, які розвиваються в даному напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1) Пригожин А.И. Деловая культура: сравнительный анализ / А. И. Пригожин // Социологические исследования. – 1995. - № 9. – С. 74-80.
2) Попова Е.П. Социология организаций: некоторые аспекты становлення и проблематика / Е. П. Попова. – Вологоград: ВолГУ, 2009. – 86 с.

УДК 314/316

ГЛИБИННЕ ІНТЕРВ'Ю: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Попович Н.С., *студентка групи Е2/1*
Науковий керівник - асистент Шпак Д.О.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогоднішній день глибинні інтерв'ю, як спосіб отримання первинної соціологічної інформації, займають досить вагоме місце у сучасних соціологічних та маркетингових дослідженнях. Під глибинним інтерв'ю розуміють особисту бесіду інтерв'юєра з респондентом у слабостуктурованій формі, що спонукає останнього до докладних відповідей на поставлені запитання [3, с. 26].

Глибинне інтерв'ю передбачає отримання від респондента розгорнутих відповідей на питання маркетингового дослідження, а не заповнення формальної анкети. Інтерв'ю проходить у вигляді вільної бесіди на цікаву дослідника тему.

Перед початком серії інтерв'ю дослідник готує план, відповідно до якого буде проводитися інтерв'ю. На відміну від звичайного опитування, план глибинного інтерв'ю є просто перелік питань, по яких інтерв'юєр повинен дізнатися думку респондента [1, с. 34].

Глибинне інтерв'ю може тривати від 30 хвилин до 3-4 годин залежно від завдань маркетингового дослідження і особливостей самого респондента. Найчастіше глибинне інтерв'ювання увазі опитування однієї людини, але існують модифікації цього методу, коли в бесіді беруть участь 2 або 3 респондента.

При глибинному інтерв'ю можлива як відео -, так і аудіозапис інтерв'ю. Запис піддається обробці, в результаті якої дослідник одержує текст всього інтерв'ю (т.з. "транскрипт") [2]. На основі транскрипту пишеться аналітичний звіт по маркетинговому дослідженню. Відеозапис використовується також для того, щоб врахувати при аналізі невербальні реакції респондентів.

Успіх глибинного інтерв'ю багато в чому залежить від професіоналізму і особистих якостей інтерв'юєра. Для проведення інтерв'ю необхідний кваліфікований фахівець, бажано має психологічну освіту. Йому повинні бути притаманні навики встановлення контакту з людьми, хороша пам'ять, здатність швидко реагувати на нестандартні відповіді, терпіння. В процесі інтерв'ю не можна чинити психологічний тиск на опитуваного, сперечатися з ним.

Метод глибинних інтерв'ю в основному застосовується для вирішення тих же дослідницьких завдань, що й метод фокус-груп:

- портрет і поведінка споживачів;
- вивчення ставлення споживачів до товарів, торговим маркам, виробникам;
- пошук незайнятих ніш і розробка нового продукту;
- оцінка відповідності існуючого продукту вимогам ринку;

- тестування рекламних матеріалів.

Глибинне інтерв’ю доцільно використовувати замість фокус-групи в наступних випадках [4]:

- тема інтерв’ю передбачає обговорення суто особистих тем (особисті фінанси, захворювання);
- інтерв'ю проводяться з представниками конкуруючих організацій, які не погодяться обговорювати дану тему в групі;
- обговорюється тема, в якій існують строгі суспільні норми, і на думку респондента може вплинути відповідь групи (сплата податків і т. п.);
- неможливо зібрати всіх респондентів в одному місці і в один час (респонденти нечисленні, віддалені один від одного та / або дуже зайняті).

Основні недоліки методу глибинних інтерв’ю пов’язані з складністю пошуку інтерв’юєрів. По-перше, для проведення глибинних інтерв’ю потрібні кваліфіковані фахівці, яких нелегко знайти. Далі, на якість результатів інтерв’ю сильно впливає особа і професіоналізм інтерв’юєра. І, нарешті, складність обробки та інтерпретації отриманих в ході інтерв'ю даних, як правило, вимагає залучення для їх аналізу фахівців-психологів.

Отже, основними перевагами глибинного інтерв’ю є те, що за допомогою інтерв’ю можна отримати більш повну інформацію про поведінку людини, про причини такої поведінки, його глибинних мотивах, що не завжди можливо в фокус-групі, де респонденти чинять тиск один на одного і складно визначити, хто саме дав ту чи іншу відповідь.

ЛІТЕРАТУРА

1) Лукашевич М.П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії : [навчальний посібник] / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. — К. : МАУП, 2004. — 464 с.
2) Соціологія : [підручник] / за ред. В. Г. Городяненка. — К. : ВЦ Академія, 2010. — 544 с.
3) Шкаратан О. Профессионалы и менеджеры в сфере занятости: положение и реальное поведение / О. Шкаратан // Социологические исследования. — 2006. — № 12. — С. 24-27.
4) Яковенко О.І. Соціологія праці : [навч. посібник] / [О. І. Яковенко, О. В. Харчева, В. І. Волович]. — Харків : Константа, 2009. — 227с.

УДК 101.1

ЧИ АКТУАЛЬНІ СЬОГОДНІ АНТРОПОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ СОКРАТА

Кавалєрова Д.В., *студентка групи Т 2/2*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Сократ (469-399 до Р. Х.) – давньогрецький філософ, один із найвідоміших філософів античності, учитель Платона. Свої погляди проповідував усно, а тому письмового спадщини не залишив. Його думки реконструюються на основі пізніших творів Платона, Ксенофонта, Діоген Лаертський і Арістотеля.

Ніякої системної філософії у Сократа не було, він був швидше мислителем, люблячим мудрість. В центрі філософських інтересів Сократа перебувала проблема людини – його чесноти, моралі, права, законів, політики. Головним завданням філософії він вважав раціональне обгрунтування релігійно-морального світогляду. Сократ вважав зайвим і принципово неможливим вивчення природи та пояснення природних явищ. У бесідах та судженнях він звертав основну увагу на пізнання суті чесноти, бо як може бути моральною людина, якщо він не знає, що таке чеснота?

Справжня моральність, за Сократом, – це знання того, що є благо та прекрасне і разом з тим корисне для людини, що допоможе йому досягти істинного блаженства і життєвого щастя. Основними чеснотами, людина набуває шляхом пізнання і самопізнання, є: справедливість – знання, як виконувати людські і божественні закони; мужність – знання, як подолати страх; стриманість – знання, як приборкувати, обмежувати свої бажання. Сократ проголошував: “Я знаю, що нічого не знаю” і вважав основою розуміння етичних принципів послідовне пізнання “самого себе”. Лише той, хто навчився керувати собою і у всіх без винятку випадках дотримується правильного розуміння, має право керувати іншими і бути державним мужем. Метою філософського методу Сократа було осягнення істини, а також виявлення моральної основи (ідеї, або форми) окремих випадків людської поведінки.

Філософія Сократа не втратила актуальності і в наш час. Як і раніше вивчаються моральні проблеми людини й людства в цілому, хоча саме поняття чесноти вже втратило своє значення. Прагнення до втілення чесноти в реальному житті серед більшості людей зовсім охололо і сучасний світ справляє враження не розуміючого значення самого терміна чеснота. Розвиток усіх сфер суспільного життя викликало чимало нових, як позитивних, так і негативних явищ. Розвивається науково-технічний прогрес, індустріалізація й інформатизація всіх сфер сучасного суспільства, все це призводить до зміни моральних, духовних цінностей та деградації особистості в цілому, і, як наслідок, викликало руйнівний потік байдужості, цинізму, невіри, заздрості, лицемірства. У людства з'явилося більше спокус. У зв'язку з поступовою

деградацією соціуму, людині стає все важче протистояти цим спокусам. Зникає поняття совісті та моралі, що веде до духовного запустіння людської душі. Наслідком цього є падіння древніх підвалин і традицій.

В сучасному світі актуальною залишилася й проблема самопізнання. “Пізнай себе” – так твердив Сократ, ця фраза стала основою його вчення. Пізнання навколишнього світу людиною починається з пізнання самого себе та своїх справ, з усвідомлення того, що є добро і зло, прекрасне і потворне, істина й омана. Самопізнання веде до саморозвитку, пізнання меж своїх можливостей веде до самовдосконалення. Самопізнання й самовдосконалення являються неодмінними умовами буття. Кожна людина приходить у цей світ з якоюсь метою. Хтось несвідомо йде до цієї мети, хтось точно знає, чого хоче від життя, а хтось загубився, і шукає вихід шляхом пізнання себе. Не даремно східні мудреці говорять: “Тільки пізнавши себе, знайдеш істинний шлях”.

Знання – основа всього. Моральні аспекти вчення Сократа діють досі, вони перекликаються з сучасним виразом: “Вчення – світло, а невчення – тьма”. Людини, що не прагне до знань не поважали ні за часів Сократа, ні в наш час. Знання являються запорукою успіху не тільки у професійній, а й в особистому житті.

Величезний вплив на подальший розвиток всієї суспільної думки мала ідея Сократа про причини дурних вчинків людей, якщо ширше – про причини зла в людських стосунках. Сократ вважав, що кожна людина керується власною вигодою у своїх взаєминах з іншими, переслідує егоїстичні інтереси у першу чергу. І якщо вона вчиняє погано, поводить себе, приносячи зло у взаємини з іншими, то робить вона це тому, що не усвідомлює об’єктивної шкоди для себе від таких власних дій. З огляду на це, Сократ акцентував увагу на необхідності допомагати людині усвідомити її справжні інтереси, усвідомити зв’язок її свободи, в тому числі, і свободи вибору і свободи дії з чіткими настановами її розуму.

Ясна річ, що Сократ виходив із сприйняття людини як прообразу чистого аркушу паперу, де шляхом її просвіти, її виховання у належному напрямі, можна зробити поведінку людини більш досконалою. Ця думка, хоча і дещо ідеалізована, і відірвана від реалій справжньої людської природи, все ж несе в собі величезний заряд гуманістичного життєстверджуючого начала щодо Людини.

Отже, Сократ стояв біля витоків європейської антропології, він заклав підвалини гуманістичного світосприйняття людини, зробив вивчення її сутності та особливостей життя поміж інших людей предметом зацікавленого філософського осмислення. Вказані ідеї справили величезний вплив на нашу сучасність. Якщо людство до цих пір не забуло його вчення, то, цілком можливо, вже не забуде ніколи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера : пер.з нім.– К. : Тандем, 2002. – 584 с.
2. Философский словарь. – К.: А.С.К., 2006. – 1056 с.

УДК 101.10

КАНОНІЧНІ ДЖЕРЕЛА СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ ТА ЇХ ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ

Мартиненко Т., *студентка групи Т 2/2*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Канонічним духовним джерелом Стародавньої Індії є “Веди” (із їх назвою споріднено наше слово “відати”, “знати”), записані приблизно за 1,5 тис. років до н. е. До “Вед” входять міфи, розповіді про предків, богів, гімни, заклинання і т. ін. Сюди входять також і певні тлумачення давніх світоглядних уявлень. З філософського погляду, найцікавішими є тексти під назвою “Упанішади” (це тексти-пояснення таємних знань, що містяться в основних текстах “Вед” – самхітах).

Основними положеннями “Упанішад”, що мають філософський зміст, є такі:

- найдавніші версії виникнення світу, серед яких важливе значення мали: а) виникнення світу із яйця (ідея про самозародження всього, осмисленого у якості живого); б) виникнення світу внаслідок глибокого самозосередження (тапасу) первинного духу; в) виникнення світу внаслідок жертвопринесення (ідея, згідно якої народження та смерть невід’ємні одне від одного)
- трактування першооснови буття як універсального абстрактного принципу (Брахман), який ототожнюється з індивідуальною духовною сутністю людини, з її душею (атман)
- певне бачення життєвої долі людини: концепція безмежного кола перевтілень душі (сансара і закон карми)
- позитивна оцінка ролі пізнання як самозосередження на первинних сутностях світу (необхідність усвідомлення єдності Брахмана і атмана як умови “звільнення” від безмежного кола перевтілень)
- думка про можливості та умови здійснення людської свободи, яка здатна подолати космічний закон карми
-міркування про співвідношення дії, активності людини і свободи.

Виникненню філософських шкіл Стародавньої Індії передували впливові духовні рухи, які містили певні філософсько-світоглядні ідеї і були спрямовані на одне: на звільнення людини від нескінченних перевтілень-блукань душі і досягнення нею стану “мокші” – повного блаженства. До таких рухів належали: джайнізм, йога та буддизм.

Джайнізм (від слова “джіна” – переможець) закликав людину підпорядкувати своє життя суворим аскетичним регламентаціям. Якщо людина здатна це витримати та ще й не заподіяти шкоди жодній істоті, вона ставала переможцем карми.

Йога також ставила перед людиною подібну мету, але шляхом її досягнення вважала впорядкування (це один із перекладів слова “йога”), гармонізацію фізичного, психічного та духовного станів людини. Відомо, що в

цій справі практикуючі йоги досягали і досягають вражаючих результатів. Значним досягненням йоги (Патанджалі) була спроба дослідити людину як систему (“мікрокосмос”), що складається з чотирьох підсистем: “мінерало-людини”, “рослино-людини”, “тварино-людини” і “людино-людини”, – ідея про синтез їх у вищій підсистемі – “людино-людині”. Це була одна з перших спроб філософського обґрунтування розуміння людини як саморухливої та самоорганізованої системи.

Серед філософських шкіл Стародавньої Індії провідне місце належало школі санкх’я(обчислення, точне знання), засновником якої вважають Капілу (VII ст. до н.е.). На першому плані в судженнях школи – питання про вихідні сутності світу, з яких складається світобудова та на котрі повинна орієнтуватися людина у своїх діях. Таких сутностей дві:

- “пракріті”, або “прадхана” (природа)
- та “пуруша” (свідомість, споглядання).

Обидві ці сутності вічні, але породжують світ лише у взаємодії, оскільки ніби складають разом свої можливості і переваги. Зв’язок між “пракріті” та “пурушею” нагадує союз сліпого та кульгавого: “перший переносив на спині другого, а той вказував йому дорогу.

Питання логіки та пізнання перебували в центрі уваги школи Ньяя (засновник Готама – III ст. до н. е.). Тут докладно розглядали основи та засоби пізнання, форми умовиводів, ознаки достовірності знань та ін. Засоби пізнання поділяли на чотири види: сприйняття, виведення, аналогія та усне свідчення.

Деякі твердження школи вайшешіка (засновник Канада, (VI-V ст. до н. е.) дають підстави вважати її школою своєрідного атомізму: “…щодо особливостей: воістину вони – одиничні, і визначаються як те, що лежить в основі субстанцій”.

Отже, філософські школи та духовні рухи Стародавньої Індії мали в колі своїх міркувань найважливіші світоглядні проблеми: початок буття, побудова світу, особливості людини, роль і зміст людського пізнання. Водночас досить очевидно, що превалює у цій проблематиці пошук шляхів людського звільнення від невблаганних імперативів життя, хоча звільнення це розуміли значною мірою як подолання людської окремішності та індивідуального протистояння загальному.

ЛІТЕРАТУРА

1. История философии в кратком изложении : [пер. с чеш. И. И.Богута] – М. : Мысль, 1991. – 590 с.
2. Философский энциклопедический словарь [ред. кол. : С. С. Аверинцев и др.] – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.
3. Шохин В.К. Индийская философия. Шраманский период (середина 1 тысячелетия до н.э.). – СПб. : Изд–во СПб ун–та, 2007. – 423 с.

УДК 102.106

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК МОРАЛЬНО-ЄТИЧНЕ І ПРАВОВЕ ПОНЯТТЯ

Карпенко Д.А., *студент Т 2/2*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Одним із найдавніших феноменів, який привертав увагу людини мислячої, є справедливість. Ясна річ, що ясна та свідома рефлексія її потребувала значного інтелектуального розвитку, накопичення багатого морального досвіду, а також, підкреслимо, наявності відповідних політичних умов у вигляді демократії, системи захисту прав громадянина, як це було, приміром, у античній Греції або Римі (хоча і в історично обмежених рамках).

Вже в той час в філософській думці невідповідність у відносинах між людьми сприймалася як несправедливість. Нерівність стала першою формою уявлення про несправедливість. Але ця ідея не є випадковою, адже вона апелює до рівності людської природи, людської природженої гідності, природжених прав кожної людини. Тому і уявлення про справедливість в історії світової думки розвивалися в руслі розвідок феноменів свободи (як сутності людини), гідності, рівності, прав та обов’язків тощо.

Поняття справедливості завжди перебувало в центрі уваги мислителів і упродовж тисячоліть ними напрацьовані різні підходи до його розуміння. Зазначені доробки є цікавими не лише з огляду історичного аспекту розвитку даного поняття, але й вони залишаються актуальним для розуміння сутності досліджуваного феномену, зважаючи на його складність, багатоплановість, зв’язаність з реаліями швидко плинного суспільно-політичного життя.

У своєму розвитку люди завжди прагнули порівняти своє життя з життям інших людей. При чому, основою такої рівності вважалася рівність в забезпеченні матеріальних основ життя, яке б спиралося на відповідний механізм державного примусу та розподільчу демократію.

Якщо звернутися до “Філософського словника”, то в ньому дається наступне визначення справедливості – це “категорія морально-правової і соціально-політичної свідомості, поняття про належне, що пов’язано з історично мінливими уявленнями стосовно невід’ємних прав людини. Справедливість передбачає вимогу відповідності між практичною роллю людини або соціальної групи в житті суспільства і їх соціальним положенням, між їх правами і обов’язками, вчинком і винагородою за нього, злочином і покаранням, заслугами людини та їх суспільним визнанням”.

Людина є істотою суспільною. Її становлення в якості саме людини, її повноцінне життя неможливі без і поза взаємовідносин з іншими людьми. Однак принципи, на яких будується та функціонують різноманітні відносини між людьми, можуть також відрізнятися і можуть сприяти цілісності і ефективності всього суспільного організму, а можуть руйнувати їх.

Якщо розуміти справедливість як вищий принцип людської життя та основу здійснення людської суспільної сутності, то на особливу увагу

заслуговують три елементи значення поняття “справедливість”, які були виділені О. Хеффе: а) справедливість має природу моральної обов'язки; б) найближче вона знаходиться до обов'язків, які визнаються добровільно і стоять вище простого примусу; в) її мера полягає в дистрибутивної користь - справедливим є корисне кожній людині.

Справедливість являє собою одну з найважливіших складових суспільного ідеалу поряд з ефективністю, стабільністю та координацією, проте не зводиться до них. Принципи справедливості встановлюють загальну схему співробітництва індивідів та груп, вони розподіляють блага та тяготи спільного життя. З цієї причини справедливість завжди співвідноситься з двома іншими цінностями – зі свободою та рівністю, гармонійне поєднання яких у суспільстві і являє собою справедливість.

Принципи справедливості можна прослідкувати у чинному законодавстві України. Проте, слід зупинитися на характеристиці профільних нормативно-правових актів, що покликані регулювати правовідносини у сфері цивільного, господарського та кримінального законодавства.

Наприклад, у Цивільному кодексі України (16 січня 2003 року) закріплено, що до загальних засад цивільного законодавства належать поряд з іншими й справедливість, добросовісність та розумність, а також неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини. Ця норма закріплена в основних положеннях Цивільного кодексу України. У змісті принципу неприпустимості свавільного втручання будь-якого у сферу особистого життя людини ключовим є поняття особистої справи як діяльності фізичної особи, заснованої на приватному інтересі у сфері застосування приватного права. Щодо принципу справедливості, добросовісності і розумності, то “справедливість” – це відповідність поведінки суб’єктів пануючим у суспільстві морально-етичним і моральним нормам; “добросовісність” означає фактичну чесність суб’єктів у їх поведінці; “розумність” – усвідомлення правомірності своєї поведінки.

Розгляд справедливості передбачає аналіз її як принципу правової сфери суспільства, через яку воно здатне досягати врегульованого життя індивідів і соціальних груп на основі, скажімо, тимчасових домовленостей, які на даний період для даних обставин вважаються і сприймаються ними, а також державою в цілому як оптимальне втілення ідеалів справедливості стосовно їхніх потреб та інтересів. Це доводить, що абсолютної справедливості не буває як такої, що вона як ідеал надихає соціальних акторів до постійного руху за кращий політичний устрій, за більш досконалі умови економічного життя, за розвиток соціальних, національно-етнічних, релігійних, мовно-культурних та інших відносин в суспільстві. Інституційним оформленням конкретних кроків на цьому шляху й виступають конституція, закони, інші правові норми держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гулевич О.А. Направления изучения представлений о справедливости // Вопросы психологии. – 2003. – № 3. – С. 123–132.
2. Хеффе О. Политика. Право. Справедливость: Основоположения критической философии права и государства. – М. : Юрист, 1994. – 340 с.

УДК 101.1

КАНОНІЧНІ ДЖЕРЕЛА СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ ТА ЇХ ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ

Чорновол В.А., *студентка групи Т 2/4*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Духовним каноном життя Стародавнього Китаю є так зване "П'ятикнижжя" ("У-цзінь"). У "П'ятикнижжі" в образно-міфологічній формі подано найфундаментальніші складники давньокитайського світобачення. Цей твір складається з таких частин: Ші-цзінь (Книга пісень або віршів), І-Цзінь (Книга перемін), Чунь-цю (Книга літописів), Шу-цзінь (Книга історій), Лі-шу (Книга ритуалів).

Звернемося до філософії "Книги Перемін". Основні поняття "Книги перемін" – інь, ян і дао. Теорія "Інь-ян" єдина для всієї китайської культури. В цьому творі відчутні наївно діалектичні положення. Згідно з цією теорією існують дві сили, дві тенденції, які взаємно заперечують одна одну, але і взаємодоповнюють. Одна сила потенційно завжди містить у собі іншу і на вищому ступені розвитку може перетворюватися у неї.

Сполучення "інь" і "ян" породжує усе існуюче в світі. Це дві космічні сили, які упорядковують хаос і утворюють три основні реальності – землю, небо і людину. "Ян" – символ неба, щось активне, світле, уособлення чоловічого начала у світі "Інь" – жіноче начало, символ землі, темний бік світу, йому належить пасивна роль. Внаслідок взаємодії Інь та Ян утворюють п'ять світових стихій: вогонь, воду, землю, дерево та метал.

Чергування "інь" і "ян" називається шляхом Дао. Дао означає "шлях усіх речей в світі", позбавлений індивідуальності світовий закон, принцип єдності світу. Під Дао розуміється єдиний і універсальний початок буття. Дао також тлумачать як універсальний закон світобудови, як людську доля, і, нарешті, як закон правильного мислення. Дао підкоряються і природа, і суспільство, і людина.

Текст Книги Перемін принципово можна розділити на дві частини: гексаграми та коментарі до них. Гексаграми (гуа) складаються з двох типів рисок (сяо). Одні з рисок цілі: вони називаються Ян. Інші – перервані посередині риски – Інь.

Наступна праця – "Книга пісень" – відноситься до найдавніших пам'яток літератури людства. Найстаріша пісня «Поломані сокири» датується 1115 р. до Р. Х. , а найбільш пізня з пісень – 506 р. до Р. Х. Народні пісні, зібрані у цій збірці, виникають як результат тривалого розвитку писемної культури та усної народної творчості. Значне місце займають пісні, присвячені праці. Багато пісень присвячено різним історичним сюжетам, багатоманітним і складним обрядам. В книгу входять і священні співи, в яких оспівувалися подвиги обожнювальних предків. Пісні відзначаються високою художністю: строге

римування, чіткі ритми, місткість строки (у кожну строку входять в основному чотири ієрогліфи), багаті образи.

Важливим для становлення китайської культури та історичної свідомості є “Книга історій”, яка містить настанови, приписи, розпорядження давніх правителів. Будучи Підданою значній конфуціанській обробці, ця книга перетворилась у збірник повчань, просякнутих релігійною і політико-виховною тенденцією.

Близькою за тематичною спрямованістю є “Книга літописів” (Чунь-цю фань лу). Першопочатково ця назва була заголовком лише одного з розділів і стала назвою всієї праці пізніше. Під “Чунь цю” мається на увазі літопис “Весни і осені”, яка приписується Конфуцію і містить опис подій в царстві Лу в 722-481 рр. до н. е. Придворний конфуціанського вчення Дун Чжуншу вчив, що “Чунь-цю” служить допомогою для правителів, а описані в ній сонячні затемнення, падіння зірок і т. п. повинні нагадувати їм про неминучі наслідки неблагочестивих діянь.

Морально-етичні повчання містить “Книга ритуалів”. В китайській традиції саме церемонії та ритуали, що несли обов’язкові норми та правила спілкування та взаємодій як між окремими людьми, так і в межах суспільних відносин, відігравали роль трансляції культури і гарантували спадковість та автентичність цивілізаційної специфіки Китаю.

Оцінюючи вплив канонічних джерел на китайську думку, слід відмітити, що він проявляється у підтриманні упродовж тисячоліть безперервної культурної традиції, особливостей національного менталітету, народного духу, автентичності специфічних рис далекосхідної цивілізації, яка, власне, й сформувалася як синтез ідей, вірувань, морально-етичних переконань, вирішальну роль в чому якраз і відіграли канонічні джерела.

Отже, значення канонічних джерел для розвитку старокитайської філософії полягає в тому, що в них розроблена ціла низка впливових філософських ідей. Вони запровадили у пізнання та мислення важливі філософські поняття, в цілому дозволили осмислювати людину в її єдності із засадами та універсальними законами світу, а також орієнтували людину у сфері суспільно-політичного життя.

Крім того, саме на тлі традиційних роздумів, зафіксованих і виражених в канонічних книгах, з часом сформувалися головні філософські течії – конфуціанство, даосизм, легізм, інші. Зміст китайської каноністики передвизначив особливості китайського менталітету, напрями пошуків відповідей на одвічні світоглядні проблеми людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. История философии в кратком изложении : [пер. с чеш. И. И.Богута] – М. : Мысль, 1991. – 590 с.
2. Древнекитайская философия. Собрание текстов в двух томах. Т.2. – М. : Мысль, 1973.
3. Философский энциклопедический словарь [ред.–сост. Е.Ф. Губский и др.]. – М. : ИНФРА–М, 1997. – С. 457.

УДК 101.78

СМИСЛ І СВОБОДА

Циркуль М.В., *студент групи Т 2/4*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Феномен свободи відіграє центральну роль у розмислах про людину в різних історичних і соціокультурних умовах. Свобода по-різному визначалась і по-різному її співвідносили з іншими екзистенціалами буття: з необхідністю, справедливістю, правом і т.і. В будь-якому разі виявляється, що розуміння свободи і послуговування нею залежать значною мірою від смислу, що вкладають люди.

Були часи коли людина не визнавала і не відчувала в собі свого "Я", не відділяла себе від колективного "Ми", яке й відігравало вирішальну роль у її житті. Поступово, з набуттям історичного досвіду співжиття з іншими, людина пізнає також й себе. Через спілкування з оточенням людина стає особистістю – носієм різноманітних соціальних якостей и властивостей. У часи племінного порядку у людей не було права вибору. Вони повинні були підкорятися груповій дисципліні. Та з часом людина починає усвідомлювати власні індивідуальні можливості та потреби. Зростає автономність окремого індивіду. Він здатний сам полювати, вирощувати, кувати. Водночас розширюється круг його потреб. Він може керувати власною волею.

Свобода волі означає, що особа може досягти поставленої цілі, спроможна подолати тиск з боку чужої волі, здатна переборювати внутрішній страх, непевність, природно-тваринні інстинкти. Але водночас виявилось, що людина не може абсолютно володіти власною волею. Це викликано багатьма факторами.

Насамперед, її власними обмеженими можливостями. Далі – соціально-економічним положенням. Звичайно, що людина не може жити в суспільстві і бути вільним від нього. Коли людина вільна в своїх діях, то вона несе певну відповідальність за свої дії. Відповідно є такі люди, які перекладають цю відповідальність на плечі інших. І тим самим вони обмежують свою волю. Існує така сфера, де людина може не обмежуватись, – це свобода думки. Це право людини висловлювати власні думки щодо певного питання незалежно від думки інших. Нехай навіть більш авторитетних.

Важливими якостями людини являється честь і гідність. Честь – це високо позитивна оцінка в очах оточуючих. Гідність – це самоповага, ставлення людини самої до себе. Це ті категорії по яким оцінюють людину і порівнюють себе з іншими. Для вільної людини цією мірою являється рівність всіх людей і оцінка по заслугах. Якщо людина приймає знущання з боку інших, то вона ще не дозріла, як для вільної особи.

Вищою фазою пізнання людини самої себе являється пізнання смислу життя. Це формується не теоретично, а складається практично із певних цілей людини, яких вона намагається досягти. Чи егоїстично задовольняти свої

потреби та інтереси, чи працювати на благо суспільства. Мати чи бути – якщо говорити філософською мовою. Мати – означає збагачуватись, піддаватись матеріальним втіхам. Бути – означає розкрити всі свої можливості, людські якості. Прожити таке життя вважається вкладом в суспільство. Та звичайно не можна повністю протиставити "мати" чи "бути". Адже щоб щось мати, треба хоч трохи бути. А щоб щось було, треба щось мати. Все залежить від того, що людина вважає ціллю, а що засобом в своїй життєдіяльності. Деякі піддаються спокусі влади грошей. Інші ставлять вище за все кар'єру, владу, професійну майстерність, сімейне життя, виховання дітей і заради цього використовують всі ресурси як інструмент досягнення визначеної ними цілі.

Момент визначення як раз і є моментом переживання смислу і надання певного смислу власній цілепокладаючій діяльності на основі свобідного вибору. Далеко не всі люди йдуть правильним шляхом. Багато хто піддається впливу з боку чужої волі в вигляді різних релігійних вірувань, політичних переконань, націоналістичних ідеологій, застиглих авторитетних вчень. Люди не осмислюють того, що їм намагаються нав'язати. Це полишає людину свободи думки. Людину, котра піддається чужим ідеям, віруванням не намагаючись самостійно їх осмислити, називають конформістом. Невільна людина не здатна пізнати смислу життя. Лише вільна людина, яка осмислює те, що вона робить, рухається в житті відповідно до обраної мети. Лише така людина розуміє смисл свого буття.

Людина рідко замислюється над смислом життя, його суттю. І може згадати про це в глибокій старості, коли лишається тільки згадувати та оцінювати своє життя, і коли вкрай бракує внутрішньої сили для прогнозування прийдешнього, яке, до речі, може і не настати через раптову смерть.

Отже, смисл єднає людину з іншими, а його надання універсалізує значення, які кожен сприймає і розшифровує як дороговказ на постійному життєвому шляху. Свобода постачає абсолютно природний фундамент для розгортання смислотворення і смисловизначення. Поза свободи немає вибору, а є лише перед визначеність. Відповідно, не існує й сенсу в наданні смислу, адже у такому разі суб'єктом смислотворення виступає зовнішня стосовно самого індивіда духовна чи соціальна сила.

ЛІТЕРАТУРА

1. История философии в кратком изложении : [пер. с чеш. И. И.Богута] – М. : Мысль, 1991. – 590 с.
2. Мареев С.Н. Философия XX века. / С. Н. Мареев, Е. В. Мареева, В. Г. Арсланов. – М. : Академический проект, 2001. – 464 с.
3. Философский энциклопедический словарь [ред. кол. : С. С. Аверинцев и др.] – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 815 с.

УДК 101.1

ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ ТА ПОВСЯКДЕННІСТЬ

***Кухтик Я.В.**, студентка групи Т 2/5*
Науковий керівник – к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Філософська проблематика, яку було порушено в некласичній культурній парадигмі, не могла не вимагати радикальних кроків у сфері понять і методів дискурсу. Тому актуальним і перспективним для філософії є осмислена тих понять, ідей і засад класичної наукової традиції, які можна назвати своєрідним категорійним відбитком феномена.

Як і будь-який предмет антропогенного характеру, філософія входить до потоку історичної змінюваності. Для класичної парадигми властиве тяжіння до панлогізму – явище, коли та чи інша система філософії прагне осягнути суще, що тільки в понятті істина знаходить стихію власної екзистенції. (“Феноменологія духу” Гегеля).

Є сенс стверджувати про класичні категорійні засади мислення про предмет, честь якого належить некласичній добі у філософії. Рефлексія, за визначенням Гегеля, є специфічною функцією духу.

Ідея повсякденності “висить” у полі напруги між двома полюсами: соціологічним та культурологічним її тлумаченням у сучасній аналітиці та визначеністю самих основ цієї теми у класичній традиції філософування, здійсненою на онтологічних засадах. На соціологічному рівні вона ґрунтується у визначенні її як глибинного витоку для раціональності та цінності.

Як феномен, повсякденність має коротку історію. Можна впевнено стверджувати, що вся західноєвропейська філософська традиція включала в себе традицію аналітики з тими змістовними засадами, що їх у сучасній інтелектуальній атмосфері визначають як буденність.

Філософську рефлексію можна згрупувати навколо трьох тематичних шляхів: перший – це рефлексія над реальністю невизначеного. Головною для людини є поставленість її існування у бутті, де невизначеність є його невід'ємним моментом. Різні стани відношення до цієї реальності формувались у різних філософських системах класики через категорії необмеженості, неоформленості, хаосу матерії, непізнаванного і ірраціонального.

Другий шлях осмислення повсякденного пов'язує його з існуванням людини, як фактором, що радикально змінює своєю наявністю порядок речей, модифікує його як буття. Все з чого складається повсякденність переноситься по той бік людського усвідомленого погляду. Постає парадоксальна ситуація. Вона не може мислитися без людини, то буде нісенітниця, адже буденність повинна існувати сама для когось.

Повсякденність є окремою цариною сущого, яка діалектично належить або не належить невизначеності його океану.

В людському світогляді повсякденність постає у вигляді буденної картини світу, в якій світ уявляється одним-єдиним, реальним, предметним, наповненим

безліччю непомітних, але вкрай життєво важливих турбот. Захопленість, заполоненість турботами утворює змістовий континуум людського існування, яке не претендує на вихід і розв'язання трансцендентальних проблем буття.

Повсякденність та її філософська рефлексія традиційно в минулому опинялися на другому плані уваги мислителів. В наш час, в умовах суспільства доби постмодернізму, яке прагне поставити в центр одиничне, а не загальне, фрагментарне, а не цілісне, індивідуально-неповторне в людині, а не соціально типове, саме повсякденність з її майже неупорядкованим і, на перший погляд, стихійним перебігом подій привертає все більше симпатизантів з табору інтелектуальних лідерів, які позиціонують себе в якості носіїв цінностей деліберативної демократії.

Повсякденність виступає як одна із сфер функціонування духу людини, в якій сущому надається обмеженість. Тільки виходячи з позиції діалектики есенційного та екзистенційного, можна витлумачувати феномен повсякденності у її подвійній феноменологічній присутності: з одного боку, як сукупність образів, понять, слів, що всі разом сигналізують людині про її обізнаність стосовно цього світу; а з другого боку, повсякденність постає для людського духу як всеохопна пастка, в якій він загублюється і блукає, будучи нездатним вирватися з її обійм.

Прагнучи до цілісності речей, слів, буття людина у повсякденності нескінченно приречена до пошуків власного "Я" в контексті розгляду схожості і відмінності своєї індивідуальності з індивідуальностями інших людей. Повсякденність, з одного боку, і розділяє на "Своїх" та "Чужих", і, з іншого боку, сприяє впізнаваності в кожному з "Чужих" – "Свого" і в собі "Іншого". Це виступає безцінним досвідом набуття людиною її статусу як універсальної істоти – представника все людськості.

Отже, філософська рефлексія повсякденності актуалізує і тематизує проблему людини в її стосунках з іншими, в її ставленні до тих чи інших речей та явищ світу. Допомагає людині збагнути власну специфічну природу, усвідомити свою спорідненість з іншими людьми і свою виділеність та неповторність в бутті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мамардашвили М.К. Сознание и цивилизация : тексты и беседы / Мамардашвили М. К. – М. : Логос, 2004. – 271 с.
2. Мареев С.Н. Философия XX века. / С. Н. Мареев, Е. В. Мареева, В. Г. Арсланов. – М. : Академический проект, 2001. – 464 с.

УДК 101.34

ЗНАННЯ І ВІРА ЯК СПОСОБИ ЄДНАННЯ ЛЮДИНИ І СВІТУ

Рубленко І.О., *студент групи Т 2/5*
Науковий керівник - к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Впродовж життя людина формує своє розуміння світу, свій підхід до дійсності і до свого місця в ній, а також всебічну уяву про себе.

Система поглядів на світ, що включає знання, оцінки, ідеали, переконання, які визначають загальне розуміння світу, життєву позицію та поведінку людини називається світоглядом.

Філософія та релігія виступають як різні форми світогляду. Тому об'єднують їх ті світоглядні питання, на які вказував І.Кант. Обидві форми світогляду будують свою картину світу, виявляють смисл світу та смисл життя, пропонують певну систему цінностей. Але різняться вони і своїми способами побудови картини, ієрархією цінностей і функцією в культурі.

Філософський світогляд при побудові картини світу опирається на досвід, наукове доведення, піддаючи сумнівам навіть беззаперечне твердження здорового глузду. Релігійний світогляд, навпаки, опирається на традиції, внутрішній досвід віруючих, а головне, на авторитет священних книг.

Цінність вільного пізнання істини займає найвище місце в ієрархії цінностей філософського світогляду. Навіть якщо філософ знаходить попередні основи на користь релігійної істини, він не може, не відмовляючись від самого філософствування, відмовитися від свого права піддати ці основи вільній перевірці, чітко переконатися в тому, що він приймає за істину.

Саме слово "релігія" походить від латинського religare, що означає "зв'язувати". Проте буквальний переклад цього слова, його значення не розкриває повного обсягу й глибини того змісту, яке містить це поняття. Однак деякі теологи та релігієзнавці при визначенні релігії нерідко виходять саме з етимологічного (істинного) значення слова. Вони намагаються довести, що релігія – особливий зв'язок людини з Богом, який начебто об'єднує людей у суспільство.

Важливо підкреслити, що віра в надприродне (те, що існує поза матеріальним світом) – специфічна особливість і головна ознака релігії.

Вивчаючи релігійну свідомість, варто особливу увагу звернути на аналіз її рівнів (буденна релігійна свідомість та теоретична релігійна свідомість), а також з'ясування об'єкта релігійного відображення.

В релігійному ж світогляді акт пізнання відбувається тому, що він розвивається в рамках, які відповідають певним етичним нормам. В християнстві вище розуму стоїть любов та віра, в іудаїзмі – страх та віра, в конфуціанстві – догматизоване знання, ритуал. Нормативна (задати зразки ставлення до світу, до Бога, до людини), а не пізнавальна функція – головна функція релігії як духовно-практичного ставлення до світу.

Релігійний світогляд дає відповідь на світоглядні питання, виходячи з авторитету надприродного, надлюдського, так як головною ознакою релігії є емоційна віра в надприродне та в можливість спілкування з ним. В досвіді релігійного спілкування людина підкорюється Божественній Волі, незнаної, тій, що не піддається дослідженням і не укладається в рамки причинного пояснення. Акт пізнання Божественної волі, Божественного Замислу в релігії обов'язково допускає особистісне перетворення віруючого та велику роботу душі над цим перетворенням. Якщо теорія знання сама являється знанням, то теорія любові не являється любов'ю.

В філософії завжди є рух від одного питання до іншого, а відповіді на ці питання не тільки не задані, а часто й недосягненні. В релігії же відбувається рух віруючого від відповіді до відповіді, що супроводжується забороною на критичне переосмислення "останніх запитань", але допускає суттєву зміну самої людини як суб'єкта віри.

Значно розрізняється і соціальний статус філософії та релігії в культурі. Якщо релігія виступає як певний соціальний інститут, що регулює відносини між людьми і постійно повторюється в культурі, то філософія як абсолютно вільна справа окремої особистості прагне піддавати критичному дослідженню розумом "останні питання буття" і тому вона не має ніякої соціальної захищеності. В різні історичні епохи ставлення суспільства до філософії та філософам будувалося по відомому принципу: "Користь від філософії сумнівна, а шкода – безспірна". Вже давньогрецький мислитель Анаксагор був вимушений тікати з Афін, будучи звинуваченим в безбожництві. А ось Сократ був приговорений до смерті афінським демократичним судом за те, що "не поважав богів, яких поважає місто, і розбещував молодь, видаючи брехню за істину". В царській Росії нового часу філософію двічі забороняли для викладання в університетах. В радянські час під забороною була практично весь масив тієї сучасної філософії, яку таврували як "буржуазну".

Способи пізнання у філософії апелюють до розуму, до здатності людини логічно, теоретично ставитись до світу. В релігії ж способами пізнання виступають емоційно-чуттєві, нераціональні, такі як віра, любов, надія, страх тощо. Релігія не відкидає значення розуму, але вона підпорядковує його пізнавальну цінність вірі в остаточні істини, які виступають в якості канонів, догматизованих положень, авторитетних думок отців і вчителів церкви.

Отже, і філософія, і релігія є світоглядними формами. Як історичні типи світогляду вони орієнтували людину в світі і надавали їй відповіді на актуальні для неї питання щодо сутності і природи самого світу, його законів і правил життя та поведінки людини в ньому. Відрізняють їх способи пізнання і особливості у засобах відповідей на одвічні світоглядні проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. История философии в кратком изложении : [пер. с чеш. И. И. Богута]. — М. : Мысль, 1991. — 590 с.
2. Философский словарь. — К. : А.С.К., 2006. —1056 с.
3. Философский энциклопедический словарь [ред. кол. : С. С. Аверинцев и др.]. — М. : Сов. энциклопедия, 1989. — 815 с.

УДК 101.60

ФІЛОСОФІЯ С.Г. СКОВОРОДИ

***Варзацький С.В.**, студент групи Т 2/5*
Науковий керівник - к.ф.н., доцент Ханстантинов В.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Ідеї українського філософа Григорія Савича Сковороди досить актуальні для нашого часу.

Формально філософська система Сковороди укладається в один рядок. Основа цієї системи полягає в існуванні “двох натур” і “трьох світів”. Першим і головним світом у Сковороди є весь Всесвіт – макрокосм. Макрокосм включає в себе все народжене в цьому великому світі, складеному з паралельних незліченних світів. У цьому світі немає ні початку, ні кінця – він вічний і безмежний. Другим з “трьох світів” є малий світ – мікрокосм – світ людини. Отже, згідно з уявленнями Сковороди, все, що здійснюється в світі – макрокосмі, знаходить своє завершення в людині – мікрокосмі.

З позицій вчення Сковороди можливості пізнання світу людиною нічим не обмежені. Прагнення людини до пізнання ототожнюється з прагненням людини до Бога без посередників, бо Богом є сама природа, а людина – її витвір. Пізнаючи Бога, людина пізнає саму себе. Третім – з існуючих “трьох світів” – є символічний світ, що ототожнюється Сковородою з Біблією. Біблії також приписується існування двох натур – зовнішньої і внутрішньої.

Розв’язання наскрізної у філософії Сковороди проблеми щастя мислиться ним через нове народження людини, через розкриття її божественної суті, виявлення таланту, закладеного в неї Богом, що забезпечує не зовнішнє вимушене заняття, а працю за покликанням. На думку Сковороди, духовне відродження людей, здійснення ними сродної праці автоматично призведуть до злагодженого функціонування суспільства.

Суть щастя Сковорода зв'язує з образом життя самої людини. Найбільш повно ця суть розкривається через вислів Сократа: “...Інший живе для того, щоб їсти, а я – їм для того, щоб жити», яким Сковорода відкриває свій трактат під назвою “Ікона Алкивіадська”. Своїм розумінням щастя Сковорода ніби захищає людську “природу” від примітивного її зведення до споживання і користі. Сам він обрав такий образ життя, який, за його словами, допомагав йому “не жити краще”, а “бути краще”. Прагнення “бути краще” він зв'язував з поняттям “чистої совісті”: “краще годину чесно жити, чим поганить цілий день”.

Найбільшої глибини теза про щастя досягає на тому моменті, коли Сковорода визначає саму суть “чесного життя” і “чистої совісті”. Виявляється ця суть розкривається через трудову діяльність людини. У Сковороди не всяка праця веде до чесного життя і чистої совісті. У нього праця – це не обов'язок, не борг, не примушення (як суспільство вважає сьогодні), а, навпаки, вільний потяг людини. Процес праці розглядається як насолода і відчуття щастя навіть незалежно від його результатів. Такій праці Сковорода дає визначення “споріднена”. Розділення людей, що займаються “спорідненою” і

“неспорідненою” працею – це і є сама глибока думка, на яку можна спиратися при розв'язанні сучасних проблем людства.

Думка про те, що щастя людини полягає в праці, і що вона зробила мавпу людиною, відвідувала багатьох філософів і раніше. Але визначення праці з позицій джерела свободи і щастя, або джерела страждання і нещастя людей зустрічається досить рідко. У Сковороди вперше ця тема визначилася як головна і в літературних творах, і в філософських трактатах. Вся його творчість виходить з розуміння того, що людство може об'єднати тільки праця з суспільною користю і особистим щастям – “споріднена” праця. Праця ж “неспоріднена” – джерело деградації і людини, і людського суспільства.

Сучасна екологічна криза – це свідчення того, що людство займається в основному “неспорідненою” працею і ще не усвідомило роль “спорідненої” праці, пов'язаної з суттю самої людини. Тільки на основі пізнання людиною своїх природних здібностей – своєї функції в природі, можна перейти на перспективну траєкторію розвитку.

Набуття життєвого досвіду і формування світогляду в Сковороди відбувалося під дією поєднання двох взаємодоповнюючих і навіть сприятливих чинників: його багатосторонньої обдарованості, з одного боку, і різко мінливою соціальної обстановки – з іншого. Біографи відзначають, що у Сковороди був глибокий розум, феноменальна пам'ять, поетичні здібності, виключно музичний слух і голос. Він писав вірші, складав музику, грав на кількох інструментах, мав здібності до малювання.

Своєрідність історичного моменту полягала в тому, що це був час звільнення від феодального гніту і первинного накопичення капіталу, який супроводжувався моральним розтлінням, користолюбством, пожадливістю, розпустою, владою речей, духовною спустошеністю.

Особливість творчої поведінки Григорія Сковороди (яка потім відбилася і на характері його філософського вчення) полягала в тому, що при негативному відношенні до світу, що потерпав від користолюбства, він обрав таку позитивну форму боротьби зі злом, при якій центр ваги з області критики політичних відносин в суспільстві був переміщений в сферу освіти, культури, моральності та моралі.

Отже, значення філософської спадщини Г.С. Сковороди в тому, що на неї можна спиратися в наш непростий час, коли людина накликає на себе небезпеку результатами своєї ж праці, коли при збільшенні числа храмів зберігається зростання злочинності, коли ця праця для багатьох людей втратила всяку привабливість, а життя стало безцільним (якщо вона не пов'язана з накопиченням капіталу) і незахищеним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Русин М.Ю. Історія української філософії / М. Ю. Русин, І. В. Огородник. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. — 591 с.
2. Петров В. Особа Сковороди / В. Петров. // Філософська і соціологічна думка. — 1995. — № 1-2, 3-4, 5-6.
3. Шинкарук В.І. Проблеми філософії культури в творчості Г.С. Сковороди / В. І. Шинкарук // Філософська і соціологічна думка. — 1995. — № 1-2.

УДК 314/316

КОНФЛІКТ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Малишева Т.Ю., *студентка гр. Е2/1*
Науковий керівник - асистент Шпак Д.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Вперше термін соціальний конфлікт до наукового обігу було введено в 1908 р. німецьким мислителем, філософом, соціологом Георгом Зіммелем, який розглядав соціальні конфлікти як прояв соціальної взаємодії, і з цього погляду вони є невід'ємного складового життя суспільства. До вивчення конфліктів зверталися й звертаються багато вчених, починаючи з античності й до наших днів. Одним з основоположників теорії конфлікту вважається засновник марксистської школи в соціології – К. Маркс, який розглядав й описував антагоністичні (непримиренні) протиріччя між класами, вбачаючи в них головну рушійну силу суспільства на шляху соціальних змін. У 1956 р. Георг Зіммель у своїй праці "Функції соціального конфлікту" обґрунтовує розвиваючу функцію конфліктів шляхом створення нових соціальних норм у суспільстві, які забезпечують й є показником його розвитку. Л. Козер вважав, що конфлікти в групі підвищують її адаптивність і сприяють внутрігруповій інтеграції. Р. Дарендорф відзначав, що в основі соціальних конфліктів лежать нерівні владні можливості, авторитет, престиж, панування й підпорядкування, тобто конфлікти виникають скрізь – у будь-якій соціальній системі, де є прагнення до домінування [1, с. 317].

В основі будь-якого конфлікту, як правило, лежить ресурсне або ціннісне протиріччя й оскільки всі ресурси обмежені, а суспільство має ієрархічну структуру з різними можливостями рівнів, те очевидно, що конфлікти в суспільстві неминучі. П. Сорокін писав, що до виникнення конфліктів може привести придушення базових потреб людей у їжі, одязі, волі й т.д. А шляхом врегулювання може бути відкрита можливість доступу до необхідних і відповідних видів діяльності. Е. Гідденс писав: "під конфліктом я маю на увазі реальну боротьбу між діями людей або групами, незалежно від того, які джерела цієї боротьби, її способи й засоби, мобілізує кожна зі сторін". Єдиною загальноприйнятою типологією конфлікту до теперішнього часу не вироблено, але конфліктологія (галузь, що вивчає соціальні конфлікти) виробила 2-і моделі опису й вивченню конфлікту:

- процесуальну – модель, що вивчає динамічну сторону конфлікту й конфліктної поведінки;
- структурну – модель, що аналізує дії й причини виникнення, розвитку й стадії конфлікту.
- особистісні, внутрішньо-особистісні, міжособистісні, між особистістю й групою й т.д.;

Також соціальні конфлікти можна типологізувати по сферах життєдіяльності суспільства: політичні, економічні, релігійні, духовні,

соціально-культурні. По сферах протиріч:

- § особистісні, внутрішньо-особистісні, міжособистісні, між особистістю й групою й т.д.;
- § групові, внутрігрупові, міжгрупові, між групою й зовнішнім середовищем і т.д.;
- § між державами й внутрішньодержавні й ін.

Отже, конфлікти – явище багатогранне й багаторівневе, протяжне в часі й просторі, на них впливають багато змінні – умов, причини виникнення, розвитку й плину, наміру учасників, рівень взаємодії суб'єктів конфлікту, рівень довіри учасників, використання насильницьких методів доступу до влади, латентність методів урегулювання й багато чого іншого. Типи соціальних конфліктів можуть бути виділені по цій й іншій підставах.

Функції конфліктів можна розділити на конструктивні, які зм'якшують протиріччя, знижують напруги, і деструктивні – сприятливому розвитку й протікання конфлікту. Наприклад, конструктивними функціями конфлікту є: комунікативна функція; консолідуюча функція; функція розрядження напруженості.

Л. Козер виділяв наступні конструктивні аспекти:

- o створення груп, встановлення й підтримка нормативних і фізичних меж груп;
- o встановлення й підтримка щодо стабільної структури міжгрупових і внутрігрупових відносин;
- o адаптація й соціалізація груп й індивідів;
- o створення й підтримка балансу чинностей і влади;
- o одержання інформації про навколишнє середовище;
- o стимулювання нормотворчості й активізація соціального контролю;
- o створення умов виникнення нових соціальних інститутів [1, с. 321].

Конфлікти можуть мати різні форми вираження й протікання: відкриті – масові дії, масовий протест й інші. Закриті форми – різні форми схованогопротікання конфліктів, мітинги. Вони можуть перейти, за певних умов, у відкриті форми або бути врегульовані. Наслідки конфліктів можна звести до 2-ох головних: інтегративних і дезінтегративних. До теперішнього часу вироблені деякі загальні підходи й методи в урегулюванні конфліктів. Наприклад: методи ухилення від конфліктів, метод переговорів, метод використання посередників, метод відкладання конфліктів, метод третейського розгляду.

Отже, соціальні конфлікти – це невід'ємні складові соціального життя, вони руйнують аморфність й однорідність у суспільстві, є джерелом змін, напруженості й зіткнень. Це одна з яскравих форм взаємодії соціальних суб'єктів – соціальних спільнот й особистостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лукашевич М.П. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії : [навчальний посібник] / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 464 с

СЕКЦІЯ “СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК № 2”

УДК 67.1

ТЕОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ЖАНА БОДЕНА

Бузнік О.В., *студент гр. Б 3/5*
Науковий керівник – асистент Казачинський Є.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Досить вагомий внесок у розвиток політичної та етнополітичної думки у період Ренесансу зробив відомий французький юрист і політичний діяч Жан Боден (1520-1596 рр.). Із багатої теоретичної спадщини Ж. Бодена привертають увагу, перш за все, його ідеї про походження держав. “Кожна держава, – писав він у роботі “Шість книг про республіку”, – або походить від родини, яка поступово розмножується, або одразу утворюється шляхом збирання народу воєдино, або виникає із колонії”. На той час ці думки були та й сьогодні лишаються досить цікавими і слушними, особливо з точки зору етнополітології.

У цій же роботі він одним із перших висунув, чітко сформулював і всебічно обґрунтував поняття “суверенітету” як однієї з найсуттєвіших ознак держави.

Під суверенітетом він мав на увазі абсолютну, постійну й ніким і нічим не обмежену владу держави над своїми громадянами. На міжнародній арені суверенітет для Бодена означав, перш за все, незалежність держави від церкви, папи Римського, інших держав тощо. Як верховна влада, суверенітет, на його думку, включав права видавати і скасовувати закони, оголошувати війну й укладати мир, призначати вищих посадових осіб, чеканити монету та багато іншого.

На думку Ж.Бодена, єдиним сувереном, носієм суверенної влади може бути лише монарх (король, князь, імператор тощо), який призначений на цю посаду самим Господом Богом і є його намісником на землі.

Підставою й осередком держави у Бодена є сім’я, з якої і походить держава. Держава – сукупність сімей, а не індивідів: народ, що складається з родин, не вмирає. За своїм статусом глава родини – прообраз і відображення саме державної влади. Держави засновуються за примусом найсильніших або ж внаслідок договору. Головна мета справедливого управління державою – вище благо держави і приватної особи, людини і громадянина. “Не повинно бути ніяких приводів для виступу проти держави”. Вона – суверенна.

Суверенітет, стверджує Боден, є абсолютна і постійна влада, яку римляни називали величчю (достоїнством), що означає вищу владу здійснювати власну волю. Абсолютність суверенітету означає, що суверенна влада не підлягає повелінням інших, не знає яких-небудь обмежень для прояву своєї могутності, крім підлеглості людським законам. До того ж вона не поширюється на закони Бога і природи. Іншими словами, норми природного права для неї непорушні. Сталість суверенітету означає, що суверенна влада – не тимчасова, а незмінна, “вічна” влада. Суверенна влада є також влада єдина, тобто її прерогатива

належить лише їй. Джерелом суверенітету, за Боденом, є народ: “суверенітет криється в сукупності вільних і розумних істот, що складають народ”. Носієм суверенітету в Бодена є государ.

Ж. Боден виділяє п’ять ознак суверенітету: право верховної влади видавати і скасовувати закони; вирішувати питання війни і миру; призначати посадових осіб; здійснювати верховний суд і право помилування; чеканити монету, установлювати міри і ваги, стягувати податки. Суверен видає закони, але не створює права: право “несе із собою справедливість, а закон – наказ”. Право само виступає метою буття держави. Закон – наказ суверена.

Таким чином, у Бодена сувереном є монарх, що одержав верховну владу або в результаті добровільної згоди підданих (договору), або в спадщину. Він – переконаний прихильник суверенної монархічної влади. Як у Всесвіті над усім панує Бог, а на небі Сонце, так і у спільноти людей повинен бути один правитель. “Крім Бога, – пише Боден, – немає нікого більш високого на землі, ніж суверенні монархи. Вони поставлені самим Богом, як його намісники, щоб правити іншими”. Але найкращою формою держави він вважав королівську монархію, де верховна влада (суверенітет) цілком належить монарху, а управління країною сполучає у собі принципи аристократичні (на ряд посад, переважно в суді і війську, король призначає тільки знатних) і демократичні (деякі посади доступні всім станам).

Ж. Боден відкидає поширений поділ форм держави на правильні і неправильні. На його думку, це – суб’єктивна оцінка. Суть справи в тім, кому належить реальна влада в державі: одному, небагатьом чи більшості; кому належить верховна влада приймати і скасовувати закони, така і форма держави. Доцільність і міцність кожної з них залежить від історичних і природних особливостей різних країн і народів. Хоробрі жителі півночі і горці створили демократію або виборну монархію; зніжені жителі півдня і рівнин легко підкоряються монархії. Народи сходу – ближче до жителів півдня, заходу – до півночі.

Ж. Боден прагнув до гармонійної справедливості. Вона для нього означає врахування права й інтересів кожного, розподіл нагород і покарань, свободу совісті і віротерпимість. Адже, “чим більше піддається насильству воля людей, тим більше вона непоступлива”.

Таким чином, ніхто в Середньовіччя з такою старанністю не розробляв проблему суверенітету, не окреслював межі державної влади і не вивищував достоїнства права, інтереси особистості, свободу совісті так, як Боден. Його ідеї воістину являли собою своєрідний інтелектуальний прорив до обріїв політико-правової думки Нового часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки) / П. П. Шляхтун. — К. : Либідь, 2002. — 576 с.

2. Вчення про державу Жана Бодена // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.big-library.com.ua

УДК 67

ТЕОРІЯ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ У ВЧЕННІ ПОЛІБІЯ

Висоцька Ю.В., *студент групи Б 3/5*
Науковий керівник – асистент Казачинський Є.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Теорія циклічного розвитку (греч. cyklos – круг) – опис моделі соціокультурних динамічних процесів, в основі якої лежить уявлення про повторюваність, оборотність. Під циклом в даному випадку розуміються узагальнені уявлення про універсальну форму внутрішньої динаміки макросоціокультурного об'єкту (етнос, суспільство, цивілізація) в період його існування від виникнення до розпаду.

Полібій (бл. 205–128 рр. до н.е.). Автор знаменитої “Загальної історії в сорока книгах” розвивав вчення Платона, Аристотеля і їх послідовників про державу, її походження й еволюцію, форми, лад, виклав історичний підхід до питань держави і права.

Полібій пішов далі стоїків, застосувавши їх детерміновані начала до історичного процесу. Долі народів, держав, історичних діячів у нього підлеглі історичній необхідності і закономірності, впливу географічного середовища. Давньогрецький історик не заперечував і впливу видатних діячів на історичні події, долі народів. Він стверджував: подібно до живих організмів усяке суспільство проходить у своєму розвитку чотири стадії – зародження, розквіту, занепаду і, нарешті, загибелі. Розвиток суспільства трактується як нескінченний рух по колу, історичній спіралі, де “форми правління змінюються, переходячи одна в іншу, і знову повертаються”.

Так, Полібій виділив цикл, що складається з шести основних, замінюючих один одного політичних режимів: монархія, тиранія, аристократія, олігархія, демократія, охлократія (“влада натовпу”).

Наслідуючи Платонові й Аристотелю, Полібій вважав форму держави уособленням верховної влади в суспільстві. Залежно від числа правлячих він розрізняв “правильні” форми (царство, аристократія, демократія), внутрішній стан яких характеризується спокоєм, гармонією відносин між правлячими і підлеглими, пануванням “добрих” законів і звичаїв. Але за наявності однієї ознаки (числа правлячих) вони в історичному розвитку змінюються на протилежні. Так, первісний вождь, цар, “що виділився з юрби своєю силою і відвагою”, з часом перетворюється в тирана (особливо псується царська влада його спадкоємцями). Тиранія – час занепаду влади, беззаконня, сваволі, який люди шляхетні і відважні не бажають переносити. За підтримки народу вони скидають тирана і засновують аристократію. Спочатку її правителі піклуються про загальне благо, але поступово перероджуються в олігархів, зловживають владою. В олігархії панує беззаконня, корисливість, пияцтво та інші пороки.

Успішний виступ народу проти олігархів приводить до демократії, де при житті першого покоління правителів високо цінуються рівність і свобода. Але поступово юрба, що звикла годуватися за рахунок чужих подачок, вибирає собі

у вожді демагога, а сама усувається від державних справ. Демократія вироджується в охлократію. З погляду коловороту державних форм охлократія є не тільки гіршою, але й останньою сходинкою в зміні форм. При ній "панує сила, а юрба, що збирається навколо вождя, здійснює вбивства, вигнання, переділи землі, поки не здичавіє зовсім і знову не знайде володаря і самодержця". Так історичний коловорот державних форм замикається і з'єднується знову з висхідним.

Нестійкість простих форм держави, хоча і правильних, де втілюється лише одне начало, згодом вироджується, що приводить Полібія до висновку: "Безсумнівно найдосконалішою формою слід визнати таку, у якій з'єднуються особливості усіх форм, пойменованих вище", тобто царства, аристократії і демократії. Головну перевагу змішаної форми правління він бачив у забезпеченні стійкості, довговічності держави, запобіганні переходу до перекручених форм правління. Таким найкращим устроєм, на його думку, вирізняється римська держава. Стійкості держави тут додають повноваження "трьох влад" – влади консулів, сенату і народу, що виражають царське, аристократичне і демократичне начало. Правильним сполученням і рівновагою цих влад Полібій пояснював велич і могутність Римської імперії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демиденко Г.Г. Історія вчень про право ідержаву : [навчальний посібник] / Г. Г. Демиденко. — Харків : Консум, 2004. — 432 с.
2. Теорія циклічного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.artap.ru/cult/cyklos_t.htm

УДК 67.80

ВПЛИВ ДАРВІНІЗМУ НА ТЕОРІЮ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ЛЮДВІГА ГУМПЛОВИЧА

Голота І.М., *студент групи Б 3/7*
Науковий керівник – асистент Казачинський Є.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Дарвінізм, матеріалістична теорія еволюції органічного світу, заснована на переконаннях Чарльза Дарвіна, який довів реальність еволюції і переконливо пояснив механізм еволюційного процесу: в природі організмам будь-якого виду властива постійна боротьба за існування, що яка призводить до загибелі значного числа особин в кожному поколінні виду і до вибіркової участі особин в розмноженні; результатом боротьби організмів за існування є природний добір – виживання і розмноження найбільш пристосованих особин кожного виду, інші ж – витісняються і вимирають. Закони еволюції спочатку виникли у природі, а так як, згідно натуралістичному розумінню соціального, соціальні явища є продовженням природних, подібні закони боротьби "усіх проти усіх" переносяться і на суспільство.

Соціологічна концепція польсько-австрійського вченого Людвіга Гумпловича (1838-1909) ґрунтується на принципах непримиренної боротьби “племен проти племен”, народів проти народів, держав проти держав. Така боротьба походить від законів розвитку природи.

Закон розвитку суспільства Гумплович називає природним, вбачає суспільний прогрес у подібному протистоянні – “без боротьби немає прогресу”.

Згідно теорії завоювання, засновником якої він є, держава виникає внаслідок підкорення одного племені іншим. Для того, щоб зберегти владу над переможеними, переможці створюють державний апарат і поступово боротьба між племенами поступається місцем боротьбі між станами, класами тощо.

Головна причина виникнення держави – завоювання, насильство, поневолення одних племен іншими. Для закріплення влади переможця над завойованими народами, для насильства над ними і утворюється держава. Насильство розглядається як глобальне, а не локальне явище, яке не тільки породжує правлячих і тих, якими правлять, а й має соціально-економічні наслідки, тобто насильство може привести до рабства, рабство – до виникнення приватної власності, а з приватною власністю пов’язується перехід від кочового до осілого способу життя. При цьому зароджується державна влада, яка спирається на фізичну силу.

Двигуном у процесі соціальних змін та творенні держави є біологічна турбота про збереження життя через волю до влади. На цю ідею Гумпловича значною мірою вплинув дарвінізм. Таке уявлення поєднується із поглядом, близьким до марксизму, згідного положень якого держава є інститутом примусу та гноблення, сукупністю установ, що мають за мету забезпечення панування одних над іншими, і саме меншості над більшістю.

Місце теорії конфлікту Гумпловича можна умовно визначити між двома ідеологіями конфлікту: марксизмом і соціальним детермінізмом.

Проте, Гумплович критикував Маркса за те, що структура суспільства у вигляді пануючі-підлеглі склалася нібито історично і що класовий антагонізм можна усунути способом революції. За вченням філософа, існування двох класів є наслідком утворення самої держави, тож без підкорення одних іншими вона не може виникнути. Дихотомічний погляд на пануючих і підлеглих є явищем натуральним, якого людська воля змінити не може.

У соціальному дарвінізмі навпаки – конфлікт груп розглядався як війна всіх проти всіх. Окрім того, відрізняв його від теорії Гумпловича оцінний підхід. Для соціального дарвінізму конфлікт боротьби мав позитивне значення як виживання найсильніших, тобто найкращих.

Філософ твердив, що основним принципом суспільного розвитку є конфлікт між суспільними групами, тоді як у соціал-дарвіністській теорії рушійною силою прогресу є конфлікт між окремими індивідами. “Світ є ареною боротьби різного виду, але в людській історії, – вважав він, – має значення лише боротьба груп”. Кожна з них прагне підкорити собі іншу, встановити над нею панування. Групи можуть боротися на економічному, релігійному і політичному ґрунті. Незмінним залишається факт, що ведуть її не індивіди, а лише групи. У боротьбі група консолідується, стає зібраним

індивідом, колективною душею, що позбавлена людських почуттів, окрім хижацького егоїзму, і до мети її приводить не розум, а сліпий інстинкт.

Гумплович стверджував, що будь-який потужний етнічний чи соціальний елемент прагне до поневолення слабкого соціального елементу і що в підпорядкуванні слабких проявляється природний суспільний закон – закон боротьби за існування. При цьому як панівна верства, так і пригноблений мають прагнення до влади, в той самий час "це прагнення у панівних класів виражається в експлуатації якомога більш інтенсивною і, отже, в поневоленні класів підлеглих; в останніх воно проявляється у збільшенні сили опору, у зменшенні і ослабленні своєї залежності".

А втім, насилля як основа утворення й необхідна умова зміцнення держави має місце тільки на ранніх етапах. Згодом, завдяки розвиткові, встановлюється рівність усіх соціальних груп і прошарків суспільства та утворюється "сучасна культурна держава", характерними рисами якої є: рівність громадян і законність; демократизм і парламентаризм; забезпечення народного добробуту.

Таким чином, на теорію завоювання Л. Гумпловича вирішальним чином вплинули основні положення дарвіністської концепції про визначальну роль у анотропосоціогенезі конфлікту, боротьби за панування у життєвому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Марченко М.Н. Теория государства и права : [учебник] / М. Н. Марченко. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Проспект, 2004. — 640 с.

2. Общая теория права и государства : [учебник] / под ред. В. В. Лазарева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Юристъ, 2001. — 520 с.

УДК 67.213(10)

ПРИНЦИП ОСОБИСТОГО ЩАСТЯ ТА ІДЕЯ ПОГОДЖЕННЯ ОСОБИСТИХ ІНТЕРЕСІВ З СУСПІЛЬНИМИ У ВЧЕННІ ДЖОНА-СТЮАРТА МІЛЛЯ

Колодій І.П., *студент групи Б 3/7*
Науковий керівник – асистент Казачинський Є.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Джон-Стюарт Мілль зробив важливий внесок у розвиток методології наукового пізнання соціально-політичних явищ, а також у подальше розроблення нормативних основ політичної теорії лібералізму.

Він почав свою діяльність як бентаміст. Але Мілль не погоджувався з бентамівським розумінням особистого щастя, адже воно було заснованого лише на апології індивідуального егоїзму. Схильність до переконань бентамістів, на його думку, руйнує в людині чуттєву основу доброчесності, бажання й відчуття задоволення.

Мілль вважав що метою людських дій є прагнення до щастя і зменшення страждань. Оскільки людина прагне до щастя, то її воля повинна бути направлена на досягнення щастя. Що сприяє досягненню щастя – корисно, доброчесно і справедливо.

Найважливіша умова нормального суспільного життя, на його думку, взаємне визнання інтересів. “Я ніколи не сумнівався – писав Мілль, – у правильності свого спостереження, що щастя є пробним каменем усіх життєвих правил, а до того ж і метою життя. Але тепер я став думати, що єдиний засіб досягнення цієї мети – це поставити її на другий план, а не робити з неї безпосередньої мети осмислення. Тільки ті щасливі, хто ставить собі життєвим завданням якийсь інший предмет, а не особисте щастя, наприклад: щастя інших, благоденство всього людства…”.

Весь рух суспільства, вів далі Мілль, постійно здійснюється в напрямку до такого стану, коли, зрештою, для кожного індивіда стане просто неможливим мати будь-які відносини з ким-небудь із подібним до себе, інакше як за умови повної рівності. Так як суспільство росте і суспільні зв’язки міцніють, то безпосередня сила досвіду та особистий інтерес кожного індивіда спонукає співвідносити свої вчинки з інтересами інших; індивідуальні прагнення, вважав філософ, дедалі більше ототожнюються з загальним благом, або, принаймні, із силою самого досвіду, стають дедалі більше залежними від вимог загального блага.

Сказане свідчить про те, що позиція Мілля суттєво відрізнялася від поглядів Бентама (англійський лібераліст). Він відмовився від апології егоїзму особи і віри, що задоволення корисливого інтересу кожного індивіда автоматично приведе до загального блага, добробуту всього суспільства. Принцип особистого щастя Мілль доповнив принципом погодження інтересів не тільки особистих, а й суспільних. Кожна людина повинна прагнути до ідеального благородства, самопожертви заради блага інших, усього суспільства. Таке прагнення мислитель вважав найвищою доброчесністю, яку необхідно розвивати вихованням.

Лібералісти заперечували втручання держави у приватне життя індивіда та його діяльність. Але Мілль розглядав права індивіда як сферу, вільну від втручання держави, він прагнув максимально звузити коло випадків, коли втручання держави й суспільства у справи індивіда допустиме.

Актуальність поглядів Мілля для нашого часу – безсумнівна. Важливе значення має зокрема вчення про вільний розвиток індивіда, усунення перешкод для вдосконалення його творчих і моральних якостей. Якщо за радянських часів особа, її інтереси підпорядковувалися державі, то в наш час важливіше навіть, ніж за часів Мілля, підкреслювати значимість і цінність особи. Але при цьому принцип особистого щастя та щастя суспільства в цілому повинні існувати як єдине ціле. Адже якщо інтереси індивіда завжди не будуть збігатись з суспільними інтересами, то це призведе до конфліктів. І хоча конфлікти в деякій мірі повинні існувати в суспільстві ради удосконалення його самого ж, проте надмірна конфронтація міжособистісних відносин і, як

наслідок, суспільного життя загалом рано чи пізно з необхідністю призведе до незворотних негативних наслідків, деструктивних подій та процесів.

Важко не погодитись з думкою представників лібералізму щодо цінності особистого щастя. Але, з іншого боку, реалії життя переконливо демонструють утопічність ідеї забезпечення нормального життя суспільства за умов абсолютизації принципу пріоритету інтересів та потреб індивіда. Суперечливість потреб та інтересів різних членів суспільства, зумовлена цим різниця у думках, ідеях, переконаннях, життєвих прагненнях та ідеалах окремих соціальних суб'єктів, безсумнівно є рушійною силою і особистісного розвитку, і суспільного прогресу. Проте стан соціальної злагоди, консенсусу можливий лише на підґрунті готовності кожного узгодити свою поведінку, свою діяльність з життєво важливими інтересами іншого, суспільства загалом. Саме в цьому і виявляється громадянська позиція індивіда, саме в цьому і полягає принципова відмінність громадянської правової культури високого ґатунку від гранично індивідуалістичного егоїзму, притаманного окремим радикальним варіантам тлумачення положень класичного лібералізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мілль, Джон Стюарт. Про свободу: Есе / Пер. з англ. / Дж. С. Мілль. — К: Основи, 2001. — 463 с.
2. http://www.big-library.com.ua
3. http://uk.wikipedia.org
4. http://library.if.ua/book/73/5301.html
5. http://www.chaskor.ru/article/dzhon_styuart_mill_14512

УДК 67.730

ТЕОРІЯ НАКАЗІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПРАВОЗНАВЦЯ ДЖОНА ОСТІНА

Чаюн Т.І., *студент групи Б 3/7*
Науковий керівник – асистент Казачинський Є.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Джон Остін (1790-1859 рр.) – британський філософ-аналітик, представник лінгвістичної філософії, правознавець.

Теорія наказів Джона Остіна є основою юридичного позитивізму – політико-правової теорії, прибічники якої не визнавали теорій природного права і стверджували, що існує тільки позитивне право, матеріалізоване у прийнятих державою правових нормах. Вони заперечували відомі концепції про те, що поряд із позитивним правом існує вище за значенням природне право — як критерій цінності законодавства. Вважали за необхідне й можливе вивчення лише позитивного права, заперечуючи при цьому необхідність його оцінки й критики, можливість пізнання сутності права й держави. Юриспруденція, за їхнім ученням, має справу не з сутностями, а тільки з

правовими явищами, і те, що стоїть за ними, ніколи не стане надбанням науки. Отже, юриспруденція є формальною наукою про позитивне право.

Норма права розглядалася позитивістами як раз і назавжди стала догма, а єдиним джерелом права визнавалася державна влада, наділена примусовою силою. Норми права — це абстрактні накази, нормативні міркування законодавця. Правова концепція позитивізму ототожнювала право з законом, виданим верховною державною владою. Держава ухвалює закони і встановлює ними юридичні права та обов'язки.

У своїх працях "Визначення предмета юриспруденції", "Лекції з юриспруденції, або філософії позитивного закону" Джон Остін продовжив думку І. Бентама про те, що право – це наказ суверена, і дав їй розгорнуте обґрунтування. За вченням Остіна сувереном, залежно від обставин, може бути і особа, і установа, які дійсно, а не формально, є сувереном для підвладних у певному політичному суспільстві. На думку вченого джерелом права є суверенна владна воля держави. Право – це те, що встановлено державою. Що торкається суб'єктивних прав громадян, то вони цілком походять від позитивного права. Вчений вважав, що лише держава створює особу як суб'єкта права, якості якого повністю визначаються законодавством. Згідно цього твердження особа не може вимагати від держави визнання яких-небудь природних, людських прав. Важливішою гарантією нормального функціонування права й самої суверенної влади, на думку вченого, є звичка більшості до покори.

За вченням Остіна, норма права – це норма владного примусу, або, говорячи словами самого вченого, "правило, встановлене однією розумною істотою, яка має владу над іншою розумною істотою, для керівництва нею". Наказ суверена наділений санкцією, і є, власне, правовою нормою. За цією логікою позитивними законами в суворому розумінні цього слова повинні вважатися такі закони, які передбачають певні наслідки, зокрема негативні у вигляді законного заподіяння шкоди.

Термін "право", писав Остін, використовується в самих різних сенсах: для позначення не тільки права, але і релігійних догматів, правил моралі, законів природи; це істотно заважає точному визначенню предмета юриспруденції.

Суттєве значення в концепції Остіна мало трактування права в суворому розумінні слова. Вчений пояснював, що це – правило, встановлене для панування з боку однієї особи, яка мислить, над іншою. Такими, на його погляд, є закони, встановлені Богом, і закони, встановлені людьми. Але тут же застерігав, що не всі людські закони можна віднести до позитивного права. Це, зокрема, правила, встановлені громадською думкою, до яких він відносив: міжнародне право, правила моди, етику і закони честі. Всі ці різновиди правил мислитель називав "позитивною мораллю".

Дж. Остін вважав, що закон є необхідною умовою нормального спілкування в нормально організованому суспільстві, є своєрідною основою для побудови державності, він говорив: "закон є закон". Він пов'язував природу права з наказом (волею) правлячої в суспільстві групи осіб або одного правителя, Остін вважав: "кому підпорядковуються, той і суверен".

Таким чином, Джон Остін виступив з критикою дуалізму теорії природного права, тобто проти уявлення про існування разом з позитивним правом вищого за своїм значенням права природного, втіленого у законодавстві. Заперечення існування гіпотетичного природного права разом з ототожненням права з законом мали чітко виражені ідеологічні і практичні цілі. Таке тлумачення природи та сутності права було спрямовано проти оцінювання і критики позитивного, чинного, на той час вже буржуазного за своїм змістом та спрямованістю права більшості європейських країн з позицій природного права, яке все ще зберігало гуманістичний заряд романтичних ілюзій революційної доби.

Незважаючи на те, що теорія наказів є досить простою і тому привабливою, вже у середині дев'ятнадцятого століття вона істотно застаріла, не кажучи вже про двадцять перше століття. Так залишається відкритим питання: особа стає сувереном тому, що їй підкорюються, чи їй підкорюються, тому що вона є суверенною? В Дж. Остіна відсутнє зазначення ознак, завдяки яким можна було б відрізнити наказ суверена від наказу злочинця. Проте поява юридичного позитивізму загалом і теорії наказів Джона Остіна зокрема була історично зумовленим фактом, адже саме в цих політико-правових доктринах знайшли своє відображення відмова більшості тогочасних буржуазних теоретиків від ідей природного права і критика цих ідей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття / М. В. Попович. — К. : Сфера, 1997. — 289 с.

2. Графский В.Г. История политических и правовых учений / В. Г. Графский. — М. : Проспект, 2007. — 608 с.

3. История политических и правовых учений / под ред. В. С. Нерсесянца. — М. : Норма, 2000. — 736 с.

УДК 67.492:12(5)

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА

Макуріна Т.В., *студент групи Б 3/7*
Науковий керівник – асистент Казачинський Є.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Чезаре Беккаріа (1738-1794) – італійський філософ, теоретик кримінального права, філософсько-правові погляди якого викладено у творі “Про злочини і покарання”. Автор доктрини, що була першою спробою примирити дві протилежні теорії права покарання, які панували до нього, а саме: з одного боку – вчення про право покарання, для якого базою є релігійні начала, закон Божий; а з іншого боку, домінували вчення, які трактували право покарання як суспільний договір, що базувався на людських законах.

За концепцією Беккаріа, закони – це ті умови, на яких люди, що раніше були незалежними і проживали поодинці, об'єдналися в суспільство. Вони пожертвували якоюсь часткою своєї свободи, але натомість отримали безпеку і право використовувати свою свободу. Водночас згідно з ученням мислителя, вся проблема в тому, що деяка частина суспільства зажадала отримати назад свою частку свободи, навіть якщо довелося б відібрати її в інших. Щоби стримувати ці деспотичні бажання, слід було застосовувати чуттєві спонукання, а це є ніщо інше, як покарання.

У своїй праці "Про злочини і покарання" Беккаріа чітко встановив мету покарання, яка "... полягає не в катуваннях і муках людини, і не в тому, щоб зробити неіснуючим уже вчинений злочин... Мета покарання, відповідно, полягає тільки в тому, щоб перешкодити винному знову завдати шкоди суспільству і стримати інших від учинення цього ж. Тому слід уживати лише такі покарання, які, зберігаючи співвідношення зі злочином, найбільш сильно і найбільш тривало впливали б на думку людей та були б найменш вразливими (болючими) для тіла злочинця". Навіть більше, ефективність покарання за Беккаріа полягала не в його жорстокості, а в невідворотності й справедливості, суворості судді в застосуванні покарання.

Відповідно до природно-правового трактування мети створення держави і позитивних законів, вчений виступав за гуманізацію кримінальної відповідальності, проти жорстоких покарань, у тому числі і проти смертної кари. Жорстокість покарань є свідченням не тільки жорстокості політичної влади і її законів, а й жорстокості самого суспільства. Це хвороба, яка руйнує принципи і цілі людського співжиття.

Беккаріа був першим в історії правових вчень, хто дав ґрунтовний теоретичний аналіз того, що смертна кара є неефективним і антигуманним покаранням, яке не може і не повинно мати місця у системі покарань. Смертна кара суперечить божественному і незмінному природному праву. І, взагалі, вона не ґрунтується на праві, оскільки людина не вправі позбавити себе життя і, стаючи членом суспільства, не може передати цього права іншим. Безглуздо, що закони, які забороняють вбивство, самі здійснюють його. Відміна смертної кари веде до морального піднесення, гуманізації суспільства і держави. Проте, варто зауважити, що Беккаріа в окремих випадках припускав застосування смертної кари, але тільки у надзвичайних умовах, коли це необхідно для збереження існуючого правління або під час боротьби нації за свободу.

Прогресивні принципи кримінальної відповідальності були б неможливими для здійснення без кардинальних перетворень у процесуальній сфері. Головний принцип, який Беккаріа тут висуває, – презумпція невинуватості. "Ніхто не може бути названий злочинцем, доки не винесений обвинувальний вирок, і суспільство не може позбавити звинувачуваного своєї опіки до того, як буде вирішено, що він порушив умови, при дотриманні яких йому й забезпечувалася ця опіка".

Звідси випливає, що обвинувачуваний має право на захист, і порушення цього права є порушенням презумпції невинуватості і, у кінцевому підсумку, основних засад, на яких базується суспільство. Звідси, безумовна заборона

тортур, як засобу здобуття доказів, і заперечення головної засади середньовічного процесу – зізнання обвинувачуваного, як "цариці доказів". “Злочин, – писав мислитель, – або доказаний, або недоказаний. Якщо доказаний, то за нього можна накладати тільки те покарання, яке встановлене законом, і тортури є непотрібними, тому що зізнання злочинця зайве. Якщо ж злочин не доказано, то не можна мучити невинного, яким, за законом, повинен вважатися кожен, чий злочин не доказаний”. Тому, замість зізнання за допомогою тортур, “царицею доказів” повинно бути з`ясування дійсної винуватості чи невинуватості обвинувачуваного на основі об'єктивного і неупередженого вивчення всіх доказів. Для забезпечення цього судовий розгляд повинен бути публічним.

Значну увагу вчений приділяв і запобіганню злочинності. Краще попереджувати злочини, ніж карати за них. Саме у цьому – головна мета кожного доброго законодавця, – писав він. А шлях до цього – розумне законодавство і освічений народ, вихований на нормах свободи.

Ідеї мислителя було сприйнято як зразкові багатьма течіями демократичного спрямування в кримінально-правовій науці і правовими системами розвинутих країн світу, які закріпили прогресивні принципи рівності перед кримінальним законом, “немає злочину і немає покарання без вказівки на це в законі”, відповідності тяжкості покарання тяжкості скоєного злочину, презумпції невинуватості та ін. Під впливом класичної школи кримінального права Чезаре Беккаріа відбувався подальший розвиток кримінально-правової науки в наступні періоди. Значення його ідей важко переоцінити і для сучасного етапу розвитку вітчизняного і світового кримінального права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філософія права : [навч. посіб.] / [О. О. Бандура, С. А. Бублик, М. Л. Заінчковський та ін.]; за заг. ред. М. В. Костицького, Б. Ф. Чміля. — К. : Юрінком Інтер, 2000. — 336 с.
2. История политических и правовых учений: Домарксистский период : [учебник] / под ред. О. Э. Лейста. — М. : Юрид. лит., 1991. — 528 с.

УДК 67.2

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ’ЄКТІВ ПОЛІТИКИ

Ганжа В.В., *студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Політичний аналіз має власну специфіку. Він спирається на методологічну базу загальної теорії політології, прикладної політології, інших дисциплін, але при цьому є особливою галуззю професійної діяльності.

На відміну від аналізу державної політики, політичний аналіз має справу з управлінським рішенням, яке тільки-но приймається, та покликаний саме

визначати ймовірність прийняття та реалізації цього рішення, оцінити його політичні наслідки.

Таким чином, політичний аналіз у державному управлінні набуває специфічного характеру, який відрізняє його від теоретичного та прикладного аналізу в політології.

У вітчизняній державно-управлінській науці над розвитком теорії політичної аналітики працювали: О.Л. Валевський, В.П. Горбатенко, А.О. Коваленко, В.О. Романов та інші.

В тій чи іншій суспільній події (якщо її можна вважати політичною) державу насамперед хвилює наявність проблеми (в даному випадку – синонім слова „загроза“) для державної влади.

Тобто об’єктом політичного аналізу в державному управлінні є не сама по собі суспільно-значима подія чи її учасники, а та проблема, яку вони створюють і яка може містити загрозу для державної влади. Предметом політичного аналізу є сама державна влада.

Політичний аналіз займається не тільки задоволенням потреб суб’єкта державно-управлінського рішення в новій інформації, значимій для прийняття рішень, – у його завдання входить прогнозування розвитку самих подій, як з погляду можливого коригування вже прийнятих рішень (в цьому виявляється його спорідненість з аналізом державної політики), так і для передбачення нових проблемних ситуацій і завчасної підготовки до їхнього вирішення, що включає розробку декількох стратегій поведінки на прогнозний період.

Таким чином, політичний аналіз у державному управлінні містить у собі три основних компоненти: аналіз сформованої політичної ситуації та проблем (загроз), які вона викликає, прогнозний аналіз щодо її розвитку і поради щодо прийняття компетентних політичних рішень. Також це сукупність різних методик, за допомогою яких можливе дослідження конкретних політичних подій і політичної ситуації в цілому, висловлення припущень щодо їх можливого розвитку та прийняття суб’єктами державної влади компетентних політичних рішень.

У сучасній науковій літературі ми зустрічаємо лише “сором’язливі” натяки на те, що “результат політичного аналізу повинен суттєво зацікавити суб’єктів державної влади”. Натомість, у працях історичних попередників ми знаходимо більш чітке визначення предмету їхнього політичного аналізу. В даному випадку йдеться про стан державної влади, незалежно від того чи ототожнюється державна влада з її носієм, чи розглядається знеособлено. Таким чином, основним питанням політичного аналізу стає питання „про владу”.

Застосовувані в прикладному знанні прийоми і методи дослідження політичних явищ формують особливу галузь політичної науки, яка спрямована на вивчення реального політичного процесу, поведінки різних суб'єктів, їхніх дій і взаємин.

Особливості політичного аналізу як специфічного рівня дослідження політичних явищ визначаються цілим рядом причин і обставин.

Як різновид прикладного знання він зосереджений на дослідженні конкретних проблем, тобто тих елементів дійсності, які зачіпають різні галузі політичного простору і не мають строго певних, однотипних джерел, зв'язків та інших аналогічних параметрів.

Політичний аналіз виробляє раціонально-спрощене розуміння об'єкта і тому вимагає мінімально достатні відомості для реалізації конкретної мети суб'єкта.

Якщо фундаментальна наука виробляє знання, спрямоване на розуміння об'єкта, глибинне і систематизоване проникнення в його таємниці, то прикладний політичний аналіз формує свої уявлення на основі практичних запитів суб'єкта, які не сягають далі конкретного завдання.

Політичний аналіз базується на телеологічного підході, що оцінює реально функціонуючі елементи (і їх властивості) як передумови або складові частини цілеспрямованої діяльності суб'єкта.

Тому прикладне дослідження ситуації здійснюється на основі застосування системної аналітики, що формується навколо вирішення конкретного завдання.

Зважаючи на це основні труднощі застосування політичного аналізу пов'язані з умінням взаємопов'язувати різні підходи і техніки дослідження ситуації, “зістиковувати” висновки та інформацію, отриману в результаті застосування якісно різних методик. І крім того, необхідно дотримуватися певних критеріїв трактування досліджуваної проблеми.

Особливі труднощі дослідження проблеми виникають у зв'язку з тим, що прикладної аналіз, здійснюваний в рамках реального фізичного часу, нерідко відчуває на собі жорсткі тимчасові обмеження вирішення конкретної проблеми і вибору оптимальних технологій для управління ситуацією.

Наприклад, експертам часто доводиться приймати рішення в надзвичайних, форс-мажорних умовах, оперативно формулювати адекватні відповіді на виклики противника і т.д. Тому швидкість аналітичного оволодіння проблемою стає іноді вирішальним фактором її вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соловьев А.И. Политология : политическая теория / А. И. Соловьев. — М., 2006.— С. 430-435.
2. Електронний ресурс: http://sd.net.ua.
3. Теремко В. В. Сутнісні характеристики політичного аналізу / В. В. Теремко. — К., 2010. — С. 2.

УДК 67.251

ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ТА ЇЇ РІЗНОВИДИ В СУЧАСНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

***Гондель Т.В.**, студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Політична реклама має різні визначення, але у всіх них присутнє загальне: це комунікація за допомогою ЗМІ і інших засобів зв’язку з метою вплинути на установки людей відносно політичних суб'єктів або об'єктів.

Такими суб'єктами можуть бути кандидати на виборах, політики, що діють, політичні організації, державні структури – уряди, міністерства, партії. Політичними об'єктами можуть стати програми, політичні події, документи, бюджет. Політична реклама формує імідж людей, ідей, програм, політичних поглядів. Політична реклама виникла разом з політикою.

Політична реклама різниться від комерційної тільки одним – товаром, що рекламується, є людина. При цьому, як і у звичайній рекламі, в рекламі політичній на перший план виходять не загальні характеристики об'єкта, а його переваги для конкретних виборців.

Основна засада політичної кампанії полягає в тім, що іміджмейкери самі виступають як творці необхідних політику подій та рекламують заздалегідь передбачені позитивні результати цих подій.

Практично всі види рекламної дії можуть бути використані в політичній меті. Різниця лише в тому, що політичні ідеї неможливо розкласти на прилавку магазина або виставити у вітрині.

Важливим засобом політичної реклами були і залишаються плакати. Не менше ефективна форма реклами – транспаранти. Рідко політична акція обходиться без листівок. Певну рекламну дію надають і всілякі тенденційні ілюстрації і карикатури на політичні теми, якими рясніють наші друкарські видання.

Однією з нових форм політичної реклами є Internet. Для будь-яких партій, об'єднань, фундацій, рухів і навіть окремих політиків. Глобальна павутина виявилася прекрасною знахідкою, яка допомагає сповістити «місту і миру» про свої позиції, програми, доводити до зведення всіх і вся про успіхи своїх організацій.

Реклама, що застосовується політичними діячами, може бути класифікована по різних підставах. У відповідності з каналами сприйняття рекламного повідомлення політична реклама підрозділяється на візуальну, аудіальную та аудіо-візуальну рекламу.

При проведенні виборчих кампаній необхідно, в першу чергу, забезпечити розповсюдження агітаційних матеріалів, встановлення рекламних щитів, агітацію по телефону, і лише потім, у випадку наявності достатньої кількості коштів, можна звернутися до реклами на радіо і підготовку агітаційних матеріалів у газетах перед днем голосування.

Також буває усна політична реклама, політична радіореклама, політична карикатура, фотографія, політичний плакат, а також кінореклама. Без цих видів політичної реклами успіху на виборах досягти дуже важко.

Техніка й технології політичної реклами розраховані на постійну присутність буквально у всіх масових інформаційних потоках: увага громадян винна бути завойованою, вони повинні зробити, усвідомлений вибір тієї чи іншої політичної позиції. Сила рекламних технологій буває настільки високою, що людина здійснює не тільки деякі конкретні дії, скажемо, голосує визначеним чином, але й змінює власні переконання й ціннісні орієнтації.

Бурхливі зміни, що відбуваються в українському суспільстві за останні роки, розвиток ринкових відносин, поширення їх на політику – все це вимагає переосмислення ситуації в сферах діяльності, нерозривно пов'язаних з суспільною свідомістю, насамперед у тих умовах, де діяльність здійснюється в умовах конкурентної боротьби. До останніх, без сумніву, відноситься і політична реклама.

Політична реклама виконує істотну роль в передвиборній ситуації. Вона здатна інтегрувати дії різних чинників, що впливають на електоральну поведінку, організувати цей вплив і підпорядкувати його виборчій стратегії даної партії або кандидата. Політична реклама виступає як певний вид вектора, що збирає воєдино можливі поведінкові реакції електорату і що задає їм той єдиний вірний напрям, який може принести успіх на виборах.

Сьогодні перемогти на виборах можна лише завдяки вмілій і доцільній рекламній, інформаційній та психологічній обробці електорату. Застосувавши вдалі методики та фахівців у галузі реклами, сучасний політичний діяч може спати спокійно - назавтра він обов'язково прокинеться народним улюбленцем чи героєм. Варто лише вдало підібрати імідж, поставити телекамеру з правильного боку, найняти "правильного" журналіста і виголосити те, що хочуть почути виборці, або переконати виборців, що вони хочуть саме цього.

Отже, сучасна політична реклама досить складне утворення, яке становить комплекс інтегрованих маркетингових комунікацій . За допомогою маркетингових комунікацій відбувається інтерактивний процес між покупцем і продавцем, встановлюється контакт між виробником продукції і покупцем, віднаходяться оптимальні варіанти задоволення їхніх обопільних інтересів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бебик В. Політичний маркетинг і менеджмент : [монографія] / В. Бебик. — Київ : МАУП, 1996. – С. 65.
2. Варій М. Психологія та виборчі технології : [науково-методичний посібник] / М. Варій. — Львів : Вид-во "СПОЛОМ", 2002. – С. 215-223.
3. Малкин Е. Основы избирательных технологий / Е. Малкин, Е. Сучков. — М. : Русская панорама, 2002. – С. 55-69.
4. Лисовский С.Ф. Политическая реклама / С. Ф. Лисовский. — М. : ИВЦ «Маркетинг», 2000. – С. 112.
5. Заярна О. Як переконати масову аудиторію : Психологічні чинники ефективності пропаґанди / О. Заярна // Нова політика. — 1999. — № 1. — С. 28-31.

УДК 67.96

УМОВИ ТА ЧИННИКИ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

***Збарська І.В.**, студентка групи Е 2 /1*
Науковий керівник - старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Одним з основних принципів демократичної організації суспільного життя є існування незалежної громадської думки. Після багатьох років нехтування думкою громадськості, в Україні, нарешті, почали рахуватися з нею. Більше того, зростає її роль як сили, спроможної впливати на політичний курс держави, формування законодавчого поля, визначення соціальної та економічної політики країни тощо.

Проте у середовищі вчених, політичних і державних діячів дискусії про місце громадської думки в суспільно-політичних процесах тривають.

Питання, чи повинні органи управління вести народ за собою, а чи навпаки – йти за народом, і в якій мірі рішення керівників повинні контролюватися громадськістю, досить не просте. Так, Х. Ортега-і-Гассет вважав, що міцною буде лише та влада, котра спирається на підтримку громадської думки. “Так було завжди: і десять тисяч років тому, і в наші дні; причому це справедливо для всіх – як для англійців, так і для племені батонудів. У всі часи суспільством можна було правити тільки спираючись на громадську думку”.

Гегель вважав, що громадська думка є всього лише “неорганічний спосіб виявлення того, чого народ хоче і що він думає”, між тим як “те, що дійсно проявляє себе в державі, повинно діяти органічно, і це має місце в державі устрої”.

В узагальненому вигляді поняття громадська думка означає сукупність поглядів індивідів стосовно певної проблеми. Едуард Бернайз називав громадську думку "поняттям, що описує ледь помітну, рухливу та нестійку сукупність індивідуальних суджень". Професор Прінстонського університету Харвуд Чайлдз, проаналізувавши близько 40 відомих визначень громадської думки, найбільш вдалим вважає те з них, яке зробив Герман-Бойл; "Громадська думка - це не назва чогось одного, а класифікація певної кількості чогось".

Формування громадської думки в Україні відбувається за умов пострадянських соціально-економічних та політичних трансформацій, що істотно позначається на її характері та особливостях. Загалом за роки незалежності спостерігаються два процеси, що безпосередньо впливають на формування громадської думки, – зменшення публічної активності переважної більшості громадян та концентрація їхніх зусиль на приватній сфері. Це позначається на тому, що більшість інформації щодо подій громадського життя громадяни отримують завдяки ЗМІ.

Натомість публічна громадська активність пересічного українця вкрай незначна. Особистий досвід не відіграє значної ролі у сприйнятті, оцінці та

інтерпретації громадянином поточних подій суспільно-політичного життя. Водночас політичні преференції значною мірою опосередковуються історичними та соціокультурними стереотипами, що позначається на ставленні до тих чи тих політичних сил. Внаслідок цього громадська думка стає об'єктом для маніпуляцій з боку певних політичних сил, а оцінка історичного минулого виявляється впливовим політичним чинником.

Зокрема, це стосується і проблеми регіонального поділу України – регіональні соціокультурні та історичні відмінності уможливлюють їхнє використання в поточній політичній боротьбі, внаслідок чого ідеологічні відмінності відступають на другий план. Визначальну роль у цьому процесі відіграють ЗМІ як головне джерело інформації про актуальне суспільно-політичне життя.

Досить часто дискусії про значення і роль громадської думки набирають форму дискусій щодо її компетентності чи некомпетентності, тобто щодо її здатності раціонально оцінювати ті або інші явища суспільно-політичного життя. В таких суперечках нерідко висловлюється сумнів стосовно спроможності рядових членів суспільства розбиратися в складних питаннях державного управління.

Таким чином, одна з найгостріших суперечностей демократії полягає у протиріччі між масовістю і компетентністю. Чим складніше питання, тим, як правило, менша кількість людей здатна компетентно в ньому розібратися, в той час як демократія передбачає широке залучення громадськості до державного управління і прийняття важливих рішень.

Звичайно, зрілість і дієвість громадської думки багато в чому залежить від політичної культури громадян, від їхнього уміння орієнтуватися в політичних подіях. Але певна некомпетентність громадської думки не повинна бути причиною її ігнорування. Тим більше, що є випадки, коли достеменне знання громадської думки, нехай вона буде адекватною чи хибною, необхідне. Наприклад, коли ставиться мета з'ясувати ставлення громадян до різних політичних партій, громадських рухів та організацій або скласти рейтинг політичних лідерів.

З іншого боку, сам факт того, що громадська думка вже склалася, повинен служити важливим сигналом для управлінських органів. Вони повинні звернути пильну увагу на проблему, що стала об'єктом реакції широких верств населення, а разом з тим і замислитися, через які обставини ця реакція не відповідає реальному стану речей, і що потрібно зробити для її якісного оновлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стегній О. Регіоналізм в Україні як об'єкт соціологічного дослідження / О. Стегній, М. Чурілов. — К., 1998. — С. 78.

2. Пугачёв В.П. Введение в политологию : [учебник для студентов высш. учеб. заведений] / В. П. Пугачёв, А. И. Соловьёв. — М. : Аспект Пресс, 2000. — 485 с.

УДК 67.13

ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ

***Чебанова І.Д.**, студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

В політичному житті людства виокремлюють два основні шляхи приходу до влади: насильницький – через диктатуру і тиранію і демократичний – через вибори. Іноді ці шляхи поєднуються або взаємодоповнюються. Відповідно, суб’єкт політичного процесу для досягнення успіху на виборах повинен володіти не лише особистими якостями, а й використовувати механізми впливу на громадян – потенційних виборців і конкурентів. Ці механізми отримали загальну назву – політичні технології.

Політичні технології – система послідовних дій і засобів, прийомів, методів, способів, процедур, які використовують суб’єкти політичної діяльності (особистості, політичні і суспільні групи, політичні партії, громадські об’єднання, групи тиску тощо) для досягнення необхідного політичного результату, реалізацію політичних цінностей та інтересів.

На практиці вони постають як сукупність методів застосування закономірностей політики, перетворення політологічної теорії в конкретні рішення, постанови, розпорядження.

Характер і особливості політичних технологій зумовлені особливостями суспільства, сутністю політичного процесу як сукупності діяльності суб'єктів політики.

Політичні технології поділяють на:

- демократичні та недемократичні,
- базові (що відображають погляди, дії великих груп або й всього населення, наприклад, опитування громадської думки, вибори, референдуми),
- другорядні (технології прийняття окремих політичних рішень, проведення окремих політичних акцій – зборів, мітингів, пікетування, маршів підтримки і протесту, маніфестацій);
- загальні (значною мірою стосуються інтересів багатьох суб'єктів політичного процесу);
- індивідуальні (властиві для окремих суб'єктів політики). Індивідуальні технології використовуються окремими політиками, громадськими, державними діячами (публічний виступ, участі. у бесіді, дискусії, розв'язанні конфліктів, виступ на радіо, телебаченні, пресі тощо).

Кожна з таких технологій має певні особливості використання, завдяки чому створюється відповідний імідж політика, його авторитет і популярність. Індивідуальні політичні технології обов'язково несуть відбиток особистих рис того, хто їх використовує. Загальними технологіями є технології прийняття політичних рішень, що стосуються максимально великої кількості людей (загальнодержавні, загальнонаціональні рішення) і технології виборчих кампаній. Але без знання специфіки, особливостей політичних технологій,

вміння їх використовувати досягти успіху в політичній діяльності практично неможливо.

Особливості політичних технологій зумовлені характером політичного процесу, який охоплює найрізноманітніші види політичної діяльності в межах конкретної політичної системи. Серед них – політична участь, яка має на меті формування в процесі політичної діяльності певних позицій, вимог, настроїв, та політичне функціонування як професійна політична діяльність щодо вироблення правових норм, управління політичними інститутами.

Використання політичних технологій завжди обумовлюється конкретними соціальними, політичними ролями, які постійно виконує суб'єкт політики, оскільки кожна окрема людина (особистість) завжди має відповідний соціальний статус, пов'язана з конкретними соціальними проблемами, впливає на їх розв'язання. Саме цим і обумовлені особливості, унікальність, іноді неповторність здавалося б одних і тих же політичних технологій.

Суттєвим і обов'язковим атрибутом, власне – механізмом, інструментом використання політичної технології є політична дія. При цьому виокремлюють психологічну установку (схильність до сприйняття тієї чи іншої ситуації, а вже потім – відповідної дії) і психологічну готовність до дії, досягнення очікуваного, прогнозованого результату. Під політичною дією розуміють процес, під час якого елементи структури, послідовно розвиваючись, передають нагромаджену інформацію та вироблені команди один одному з метою досягнення переваг у боротьбі за владу, її утримання, розширення та зміцнення.

Технології розглядаються також як форма політичної інженерії, що обумовлюється як властивостями діючого суб'єкта, так і ресурсами, і технічними компонентами, що використовуються.

У сфері політичної влади постійно виникають різного роду спроби створення таких засобів взаємодії структур й інститутів влади, які за формальними ознаками технологічного удосконалення процесу, скажімо, узгодження галузевих інтересів, приховують засоби досягнення зовсім інших цілей (наприклад, прикриття приватного підприємництва чиновників). Тому політичні технології нерідко свідомо імітуються, за зовнішніми формами існують зовсім інші цілі та завдання.

Політичні технології поширюються на всю сферу політичної влади і державного управління, тому вони містять у собі як легальні процеси застосування влади, так і нелегальні, що припускають застосування прийомів і процедур, прямо заборонених або невідповідних політичним традиціям (технології підривних акцій, тероризму, проведення фіктивних виборів, маніпулювання суспільною думкою).

ЛІТЕРАТУРА

1. Почепцов Г. Політтехнології в загальній систематиці технологій впливу / Г. Почепцов // Сучасна українська політика : політики і політологи про неї. — К. : Український центр політичного менеджменту, 2008. — Спецвипуск: Політичні технології. — С. 6-20.
2. Телешун С. Українські політичні реалії і поличні технології / С. Телешун // Сучасна українська політика : політики і політологи про неї. — К. : Український центр політичного менеджменту, 2008. — Спецвипуск: Політичні технології. — С. 4-6.
3. Тупчієнко Л. Політичні технології: «за» і «проти» / Л. Тупчієнко // Там само. — С. 20-26.

УДК 321.1

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Приймачук В.О., *студентка групи Е 2/2*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Одним із способів формування народом органів державної влади та місцевого самоврядування є вибори. Вільні вибори є одним з основних атрибутів демократичного суспільства. Важко уявити демократичну країну, в якій не існує виборів. Вибори дають змогу народу формувати владу та здійснювати контроль за виконанням її функцій. Однак не усі вибори є елементом демократії. Дуже важливо, щоб вони здійснювалися з дотриманням усіх необхідних демократичних принципів виборів.

Проблема типології та характеристики виборчих систем є доволі детально досліджена у політичній та юридичній науках. Її досліджували, зокрема, такі науковці, як В. Погорілко, В. Копєйчиков, Т. Кіс, Р. Панкевич [1, с. 673].

У сучасній політичній науці є ряд підходів до трактування виборчої системи. По-перше, виборча система ототожнюється з виборчою формулою, механізмом перетворення голосів у мандати. По-друге, виборча система асоціюється з трьома елементами: структурою виборчого округу, структурою голосування та виборчою формулою. По-третє, з точки зору конституційного права. В даному разі під виборчою системою розуміють сукупність встановлених законом правил проведення виборів, регламентів здійснення конкретних процедур виборчої кампанії, способів визначення результатів голосування.

Виділяють три основні різновиди виборчих систем – мажоритарну, пропорційну і змішану.

Мажоритарна (лат. majorite – більшість) – система визначення результатів виборів, завдяки якій депутатські мандати (один або кілька) від округу одержують тільки ті кандидати, які отримали встановлену законом більшість голосів, а всі інші кандидати вважаються необраними [6, с. 228].

Пропорційна (лат. proportionalis – співрозмірний) – система, за якої депутатські мандати розподіляються між партіями пропорційно до кількості голосів виборців, отриманих кожною з них у межах виборчого округу [6, с. 230].

Змішана виборча система – така процедура проведення виборів, яка включає елементи як мажоритарної, так і пропорційної виборчих систем. Ця виборча система застосовується, як правило, “… в тих країнах, де йде пошук і становлення виборчих систем, або необхідно досягти компромісу між принципом представництва у парламенті різних політичних сил та стабільністю сформованого ними уряду” [4, с. 734].

В Україні за допомогою виборів громадяни обирають такі виборні органи і посади: Верховну Раду України, Президента України, обласні, районні, міські, селищні та сільські ради, міських, сільських і селищних голів.

Виборча практика України показала недоліки кожної з апробованих виборчих систем. Так, застосування мажоритарної виборчої системи призвело до фальсифікацій: продавались окремі округи, здійснювався підкуп виборців, масштабно застосовувався адміністративний ресурс [2, с. 129].

Пропорційна виборча система зменшила рівень фальсифікацій, однак висвітлила інші недоліки: у партійних списках з'являються некомпетентні особи; гальмується розвиток малих і середніх партій; відбувається купівля місць у партійних списках тощо.

Змішана виборча система, не подолавши вищезгадані недоліки мажоритарної і пропорційної виборчих систем, крім того, створила складнощі щодо порозуміння в парламенті між депутатами, обраними різним способом.

На основі проведеного аналізу усіх різновидів виборчих систем робимо висновок, що вибрана модель системи повинна бути ефективною і сприйматися людьми, а не бути сліпо запозиченою. Отож, на мою думку, слід змінити виборче законодавство і місцеві ради потрібно обирати виключно на мажоритарній основі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жданов І. Яка виборча система необхідна Україні?/ І. Жданов // Дзеркало тижня. — 2004. — № 44.— С. 673.

2. Закон України „Про вибори Президента України" від 18 березня 2004 р. — К. : Парламентське видавництво, 2004. — 129 с.

3. Закон України „Про внесення змін до закону України „Про вибори народних депутатів України" від 7 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради. — 2005. — № 38-39. — С. 1454-1574.

4. Конституційне право України / за ред. В. Ф. Погорілка. — К. : Наукова думка, 1999. — 734 с.

5. Скрипкина Ж. Избирательные системы и технологи : [учеб. пособие]. — М. : Вузовский учебник, 2006. — 174 с.

6. Словник-довідник політологічних термінів / за ред. М. Гетьманчука, П. Ткачука. — Львів : Військовий інститут Національного університету «Львівська політехніка», 2006. — 228 с.

УДК 321.59

ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

***Рибка І.С.**, студентка групи Е 2/2*
Науковий керівник - старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Політичне лідерство – одна з центральних проблем політології, безпосередньо пов'язаних із характером і якістю політичної влади, конкретним способом її структурування та легітимації. Це також активний системоутворюючий елемент державно-політичного життя, за демократичного типу владарювання універсальний і цільовий.

Теорію лідера-надлюдини розвинув німецький філософ Фрідріх Ніцше (1844-1900 рр.). Лідер, за його концепцією, – вищий біологічний тип людини, що ігнорує встановлені мораль, культуру, політичні цінності. Людина мусить

побороти в собі все, що сприяє спокою та лінощам. Слід позбутися повсякденності, бути вищим за неї, щоб стати особою, здатною володіти і керувати.

Французький соціолог Габріель Тард (1843-1904 рр.) вважав, що лідер є рушієм суспільного процесу, силою, що спонукає та певною мірою скеровує розвиток людської історії.

Своєрідне тлумачення лідерства дав німецький мислитель К. Маркс, визначаючи лідера як особу, якій властиві уміння, знання, авторитет, організаторський талант і яка є виразником інтересів і волі певного класу, зокрема пролетаріату

У загальному вигляді механізми формування політичного лідерства зводяться до проблеми політичної соціалізації як процесу засвоєння індивідом політичної науки. Явище лідерства відоме й на побутовому рівні, де воно ґрунтується майже виключно на особистих якостях лідера. Умовно можна виокремити чотири групи таких якостей: по-перше, розвинений розум, кмітливість, досвід, які мають бути вище від середнього рівня тієї спільності людей, до якої належить лідер; по-друге, здатність не тільки швидше за інших оцінювати ті чи інші проблемні ситуації, а й пропонувати оптимальний шлях і засоби їх вирішення; по-третє, здатність переконувати оточення у правильності пропонованого, воля та організаторські здібності; по-четверте, моральні якості: здатність слухати і зрозуміти ближнього, співпереживати з ним, піти на безкорисливу допомогу, бути людяним, вірним товаришем. Звичайно, в реальному житті окрема людина може й не мати всієї сукупності зазначених якостей.

Найчастіше буває та чи інша їх комбінація, що й зумовлює багатоманітність типів лідерства. Трансформація цих якостей у сферу політичного тісно пов'язана з політичним вихованням. Ідеться як про політичне виховання в межах існуючої системи освіти, яка дає знання про суспільство, його політичні інститути, державний устрій, так і про навчання через участь у діяльності політичних організацій, де набувається досвід громадської й політичної діяльності.

Одним із найважливіших механізмів формування політичного лідерства є також партійно-політична діяльність. У розвинених демократичних державах політичні партії виступають головними суб'єктами виборчого процесу. Вони складають списки кандидатів у депутати на виборах за пропорційною виборчою системою, висувають кандидатів у депутати за мажоритарної системи виборів, ведуть передвиборну агітацію, надають кандидатам фінансову підтримку тощо.

Залежно від ступеня представництва в парламенті партія впливає на його функціонування. У разі отримання більшості парламентських мандатів вона контролює не лише законодавчу, а й тією чи іншою мірою виконавчу владу, висуває своїх представників на найважливіші посади в державі і таким чином сприяє формуванню політичних лідерів.

Лідерство формується також всередині політичних партій. Вони мають змогу просувати своїх представників на керівні посади в державному апараті

навіть тоді, коли не представлені в парламенті, але підтримують високих посадових осіб – главу держави чи прем'єр-міністра.

Велику роль у механізмах формування політичного лідерства відіграють засоби масової інформації, особливо телебачення. Вони формують імідж лідера, через них ведеться передвиборна агітація, боротьба між різними політичними силами.

Сьогодні таку проблему мають держави із демократичними формами правління. Парадокс ситуації в тому, що люди все ще занадто покладаються на лідера – мудрий і доброчесний лідер із класичного ідеалу повинен колись прийти до влади та змінити життя на краще. З іншого боку, люди вже не готові поступатися владою, яку має на увазі демократичний режим, тому лідер не повинен перевищувати свої повноваження, визначені принципами демократії.

Таким чином, існує дисонанс між уявленням щодо того, що повинен робити лідер, і його реальними можливостями. За таких умов розчарування лідерською діяльністю є неминучим. Не виключенням у цьому аспекті є й українське суспільство із його лідерами, з яких жоден не може називатися ані мудрим та доброчесним правителем, ані власне представником народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Політологія : [навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти]. — К.: «Каравелла», Львів : «Новий світ – 2000», 2002. — 344 с.
2. Політологія : [підручник для вищих навчальних закладів] / За ред О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. — К. : Видавничий центр « Академія», 2003. — 528 с.
3. Політологія : [підручник] / за заг. ред. проф. В. Г. Кременя, проф. М. І. Горлача. — Харків : Друкарський центр « Єдінорог», 2002. — 640 с.

УДК 321.67.4

ЛОБІЮВАННЯ У ПРИЙНЯТТІ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

***Дуляк О.О.**, студент групи Е 2/3*
Науковий керівник - старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Лобізм як система впливу на членів законодавчого органу або чиновників державних установ з метою добитися ухвалення або неухвалення ними того чи іншого законопроекту або постанови отримав свою назву від англійського слова IoЬЬу, що означає “крите приміщення для прогулянок, коридор, вестибюль, кулуари”.

Лобізм у його сучасних, цивілізованих формах є широко використовуваною, легальною формою впливу різноманітних кіл та груп суспільства на апарат державної влади, особливо парламент, причому впливу знизу. Головне завдання демократичного лобіювання – добитися того, щоб у законодавчих та нормативних актах державної влади враховувалися специфічні

інтереси різних груп громадськості, їх організацій, що не суперечать загальним інтересам суспільства.

Функція лобізму як особливого політичного явища базується на фундаментальному праві кожного громадянина демократичного суспільства направляти індивідуальні й колективні звернення (петиції) до органів державної влади та посадових осіб. Це право зафіксовано в конституціях усіх демократичних держав світу.

Лобіювання не поширюється на політичні кампанії, спрямовані на те, щоб "збудити думку громадськості" щодо загальних проблем. Воно також не розповсюджується на будь-яку особу, яка один раз виступає на засіданнях тієї чи іншої комісії Конгресу, підтримуючи той чи інший законодавчий акт або опонуючи йому; на будь-якого державного службовця, котрий діє у межах своїх службових обов'язків; на випадки, коли газета чи будь-яке інше періодичне видання у звичному порядку публікує новини, редакційні статті або коментарі, платні оголошення, що прямо або опосередковано закликають до ухвалення чи відхилення законодавчого акту, якщо така газета, періодичне видання або особа не беруть участь у подальшій діяльності в цьому напрямку. Лобізм не поширюється на контакт з представником виконавчої гілки влади, який потім контактує з членом Конгресу.

Невпинно зростає кількість лобістів, що займаються професійно цією діяльністю. Одним із основних стимулюючих факторів зростання інституту лобізму є потреба недержавних організацій налагоджувати добрі стосунки з державними установами та чиновниками на федеральному і штатному рівнях.

Лобісти, що відповідають за зв'язки організації з органами державної влади, головним чином відстежують і зважують той вплив, який можуть справити обговорювані законопроекти у разі їх затвердження на життєдіяльність цієї організації. Як правило, працюючи у головному столичному офісі, лобісти, що відповідають за зв'язки з законодавчими органами державної влади, переслідують декілька загальних цілей:

- Поліпшують стосунки з відповідальними працівниками державних установ та організацій.
- Відстежують роботу законодавчих та виконавчих органів, міністерств і відомств у тих сферах і з тих питань, які справляють вплив на життя громадян певного виборчого округу.
- Активізують участь виборців у справах державного управління на всіх рівнях.
- Впливають на законодавство, яке зачіпає економічні інтереси виборців певної місцевості та розташованих там підприємств.

У загальному вигляді суть роботи лобіста фактично полягає у тому, щоб інформувати і переконувати інших (законодавців, тих, хто приймає рішення). Безумовно, для цього одних контактів замало. Адже лобістові, насамперед, потрібно володіти конкретною інформацією, що цікавить конкретного законодавця. Крім того, така інформація та загальні ідеї щодо майбутнього законодавства мають бути викладені законодавцеві завчасно, ще до того, як з'явиться законопроект. Досвідчені лобісти та законодавці доходять спільної

думки, що питання своєчасності і повноти інформації є особливо важливими у процесі законотворення та впливу на нього.

Зрозуміло, що специфіка діяльності того чи іншого лобіста залежить від напрямку законодавства, на яке він сподівається вплинути, та від характеру організації, яку він представляє. Але незалежно від цього всім лобістам у більшості випадків доводиться так або інакше виконувати наступну роботу:

- Збирати факти. Державне управління – це нескінченна кількість конкретних фактів, статистичних даних, економічних показників, думок і рішень, про які потрібно знати і в яких потрібно розбиратися.
- Інтерпретувати управлінські акції. Ключова функція лобіста полягає в тому, щоб інтерпретувати керівництву організації значення управлінських акцій та потенціальні наслідки законодавчих актів, що мають бути ухвалені. Лобісти часто прогнозують, що може відбутися у сфері законодавства, та рекомендують заходи щодо запобігання можливим наслідкам.
- Інтерпретувати дії організації. Під час майже щоденних контактів з членами парламенту та їх помічниками лобіст повідомляє їм думку організацій та конкретних груп громадськості щодо законодавства. Лобіст має добре розумітися у справах клієнта та ставленні організацій до акцій державного управління.

УДК 321.357(24)

ВИКОРИСТАННЯ ЧУТОК У ПОЛІТИЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

***Нестор Ю.І.**, студентка групи Е 2/3*
Науковий керівник – старший керівник Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Чутки – специфічна форма недостовірної або частково достовірної інформації, що надходить від однієї особи або групи, про певні події чи ситуації. Чутки як явище народилися ще на світанку людської цивілізації і супроводжують людство протягом майже всієї його історії. Вони були одним із основних засобів поширення інформації.

Розвиток засобів масової комунікації не зміг поховати чутки як соціальне явище. Суспільство медіакратії зацікавлене у спеціальному продукуванні чуток. В сучасних умовах вони використовуються в інформаційних і конкурентних війнах. Особливого розмаху їх використання набуло в політичній практиці.

У сфері політики розповсюдженню чуток сприяє недостатня поінформованість людей про прийняття державних рішень, непоінформованість про політичних лідерів, раптове проведення важливих заходів, а також неетичні методи ведення політичної боротьби.

По-перше, чутка – це важливе джерело отримання знань про те, що відбувається у суспільстві загалом,у політиці.

По-друге, чутка – це особливе джерело отримання інформації, оскільки саме чуткам люди довіряють.

По-третє, чутки – це своєрідне дзеркало соціально-психологічної, соціально-політичної, соціально-економічної, соціально-культурної ситуації у суспільстві. Через матеріалізацію зовні архетипів та стереотипів масової свідомості вони надають валідну інформацію про громадську думку, політичні настрої, ставлення до керівництва країни, державного устрою, засобів масової інформації тощо. Чутки є важливим чинником формування громадської думки, іміджу особистості, організації.

По-четверте, чутки за певних обставин можуть бути активним засобом модифікації, технологією зміни суспільної свідомості, перетворювачем дійсності. Можливість маніпулювання чутками давно стала загальним місцем серед PR-спеціалістів.

Чутки, досягаючи певного ступеня інтенсивності, народжують страх, фобії, дискомфортний стан, можуть перетворитися у масові дії, у непідкорення владі, у погроми тощо, масові рухи, наприклад, втечу до "землі обітованної", панічне скуповування товарів і тому подібні явища". У цьому сенсі чутки можна вважати формою прасвідомості. Як форма прасвідомості чутка намагається осягнути "тіньовий" світ, освоїти свого роду "чорний ринок" інформації: цінність чутки в тому, що вона приховано, неофіційно передається "своїм", а значить – про "чужих".

"Чутки-бажання" відображають сюжети надії, очікувань, загалом благодушний настрій аудиторії. Недосвідченому політику здається, що це "хороші" чутки, з ними не варто боротися. Натомість "чутки-бажання" можуть мати руйнівні наслідки, коли поширювана інформація призводить до розчарування з приводу того, що не відбулося у наступних очікуваннях та викликає відповідну деморалізацію людей, спробу видати бажане за дійсне в умовах, коли реальність суперечить з тим, що необхідно людям.

"Залякуюча чутка", як правило, виражає боязливе передбачення якихось неприємних подій, в основі яких лежить емоція – страх. Поширення "залякуючих чуток" найефективніше та має сприятливе психологічне середовище там, де переважають настрої тривожності, невпевненості та страху.

Роз'єднувальні агресивні чутки вносять розлад у взаємини людей, порушують звичні соціальні зв'язки й організаційно-структурні утворення підозрілістю і взаємною недовірою, ворожістю і ненавистю до окремих осіб чи груп людей. Агресивні чутки виникають там, де є напружені відносини між соціальними групами.

Перша тема – найпоширеніша, причому інтерес населення до неї залишається стабільно високим – тема про те, "хто та скільки вкрав". У контексті цієї теми розмови громадян точаться навколо різноманітних зловживань з боку політиків (зловживань владою, службовим становищем тощо). Йдеться про "розкрадання державного майна та народних коштів" політиками, "відмивання брудних грошей", "протизаконні дії", "хабарництво",

“шахрайство” з їхнього боку і т.ін. Практично кожний другий громадянин протягом останніх п’яти років випадково чи за власним бажанням був свідком або й учасником чуток і пліток із цієї теми. Особливістю таких чуток є яскраве емоційне забарвлення. Вони неодмінно містять відверте негативне ставлення до об’єктів, про які точиться розмова.

Другою, також традиційною темою політичних чуток, є особисте життя політиків. Громадяни полюбляють говорити про те, хто з ким і вкотре розлучився чи одружився, хто є дружини політиків і чим вони займаються, скільки в кого дітей, де вони вчаться або працюють тощо. Такі чутки задовольняють природну людську цікавість до приватного життя інших людей, нагадують, що політики “також люди”, і навіть певною мірою наближують їх до народу, особливо коли розповідаються історії, в яких “багаті також плачуть”.

Третя тема – про матеріально-фінансовий бік життя політиків: зарплату, яку вони отримують, житлові умови, нерухомість, приватний бізнес тощо. Ця тема певною мірою доповнює та розширює першу тему та дещо перетинається з другою (про особисте життя).

Четверту тему політичних чуток, яка, на відміну від двох попередніх, набула за останні п’ять років значно більшої популярності, становлять “кулуарні взаємини” та “підкилимова боротьба” між політиками. Громадян усе більше цікавить характер особистих стосунків конкретних політиків, ставлення їх одне до одного, протекціонізм у політичній сфері тощо.

П’ята, досить усталена, однак не дуже поширена в загальному просторі політичних чуток тема – корумпованість вітчизняних політиків, ймовірність їхніх зв’язків із мафією.

УДК 321.337.56

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПОПУЛЯРНОСТІ

***Юрченко Ю.І.**, студентка групи Е 2/3*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Поняття маркетингу виникло у США на початку XX ст. В цей час величезний інтегрований американський ринок після промислової революції потребував нових підходів. Маркетинг як дисципліна викладається в американських університетах з 1902 р. (Пенсильванський університет). Він містив характеристику збутової діяльності і був учбовим курсом для комівояжерів.

Головна особливість американського маркетингу – приділяти увагу рекламі. У інших країнах маркетинг зародився дещо пізніше і має ряд особливостей. Передусім – це добре розроблені методи маркетингових

досліджень. Японський маркетинг з'явився ще пізніше. Головна характерність: акцент на якість і унікальність товару.

Маркетинг (англ. market – ринок, збут) у політичній сфері – діяльність, спрямова на створення, підтримання чи зміну поведінки людей щодо певних політичних ідей, явищ, подій, організацій, лідерів. Маркетингові технології дають змогу виявити орієнтації громадянської думки, конкретні прагнення, уявлення людей, рівень конкурентоспроможності політичних груп. Вдале застосування прийомів маркетингу в політиці є передумовою досягнення популярності, перемоги на виборах, утримання міцних позицій на вершині політичного олімпу.

Політичний маркетинг – сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання та впровадження в суспільно-політичну практику певних настанов суспільної свідомості з метою завоювання та утримання контролю за ринком влади.

Види маркетингу розрізняють залежно від особливостей збуту і типів пропонованих продуктів. Відповідно до цього прийнято виділяти:

—маркетинг засобів виробництва;

— маркетинг споживчих товарів;

— маркетинг послуг.

Вивчення громадської думки проводять через опосередковані засоби масової інформації (документи органів влади, суспільно-політичних організацій), прямі (особисті контакти працівників органів управління з населенням на зборах, мітингах, страйках, прийом громадян, листування) й спеціалізовані канали надходження інформації.

Опитування громадської думки поділяють на інтерв’ю та анкетні опитування.

Під час проведення політичного маркетингу опитування громадської думки виконує політичну, ідеологічну й соціальну функції.

Одним із найпоширеніших видів політичного маркетингу, які використовують під час політичної боротьби за місця в представницькій та виконавчій владі, є виборча інженерія.

Виборча інженерія – пристосування виборчих процедур до реалізації інтересів правлячої та політичної еліт щодо завоювання і збереження влади в державі (регіоні, місті тощо).

Політичний лідер та його команда неминуче стикаються з проблемою образу реального та ідеального діяча, який сформувався в суспільній свідомості виборців. Такий образ отримав назву імідж, давши ім’я спеціальній науці іміджології.

Іміджологія – наука, що вивчає проблеми формування й створення в суспільній свідомості образів суспільних інститутів (держави, політичних партій, організацій, установ) та окремих політичних лідерів, виробляє сукупність прийомів, технологій і засобів формування в суспільній свідомості відповідних образів реальних суб'єктів політики.

Політичним рекламуванням люди займалися ще в часи виникнення держави й політики. Однак справжня революція в цій

галузі відбулася лише на початку XX ст. Пов'язують її з бурхливим розвитком індустрії опитувань громадської думки та зростанням ролі засобів масової інформації в політичному житті суспільства

Сучасна наука виокремлює кілька способів формування іміджу, основними з яких є функціональний, контекстний і порівняльний.

В Україні політичне рекламування, як і сам політичний ринок, ще тільки формуються. Однак у вітчизняну політичну практику все активніше входять специфічні товари політичного ринку, тобто різноманітні вигоди і привілеї. Насамперед це пов'язано зі зростанням ролі політичної реклами та широким використанням засобів масової інформації, а також включенням такого потужного засобу впливу на політичні рішення, як громадська думка.

Політичну діяльність у будь-якому суспільстві і за будь-якого політичного режиму також спрямовано на завоювання та утримання контролю над ринком, але ринком специфічним – ринком влади. Боротьба за ринок влади за умов тоталітарних та диктаторських режимів здійснюється переважно силовими методами, аж до фізичного знищення супротивників.

Таким чином, політичний маркетинг не обмежується лише виборчими кампаніями. Маркетинговий підхід у політиці використовується при організації масових політичних та освітніх кампаній, пропагандистської роботи, організації процесів лобіювання, підготовці й реалізації різноманітних проектів, роботі з політичними партіями і громадськими організаціями тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брегеда А.Ю. Основи політології : [навчальний посібник] / А. Ю. Брегеда. — К. : КНЕУ, 2000.— 312 с.
2. Васютинський В. Масова політична свідомість як простір для популістських маніпуляцій // Сучасна українська політика : політики і політологи про неї / В. Васютинський. — К. : Український центр політичного менеджменту, 2008. — Спецвипуск: Політичні технології. — С. 55-63.
3. Тертичка В. Інструменти суспільної політики та практика їх застосування в Ураїні // Сучасна українська політика : політики і політологи про неї / В. Терличка. — К. : Український центр політичного менеджменту, 2008. — Спецвипуск: Політичні технології. — С. 33-42.

УДК 321.09

УКРАЇНА І РОСІЯ: ЧИННИКИ ВІДЧУДЖЕННЯ І ЗБЛИЖЕННЯ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Чемеринська К.П., *студентка групи ЗЕД 2/1*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Сьогодні відносини між Росією й Україною вийшли за рамки двосторонніх і формують політичні та економічні процеси на території всього пострадянського простору, тож їх розуміння певною мірою дає бачення того, як розвиватимуться політико-економічні зв'язки в цьому регіоні загалом.

Тісний взаємозв'язок Росії і України обумовлюється як їх геополітичним

положенням, так і загальною історією, що спричинила тісне переплетення етнічних, мовних, економічних, а також безліч інших зв'язків.

Росія об'єктивно є найважливішим стратегічним партнером України, передусім в засадничому – економічному аспекті; упродовж усіх років незалежності вона міцно утримує перше місце в числі основних зовнішньоекономічних партнерів України: на неї доводиться близько 40 % українського зовнішньоторгового обігу. У свою чергу, геостратегічне положення України робить її одним з найбільш важливих зовнішньополітичних партнерів Росії. Республіки, що проходять через територію, життєво важливі транспортні магістралі зв'язують Росію із Західною Європою і світом, без яких вона значно утруднить собі торговельно-економічні зв'язки, а також присутність і вплив у ряді стратегічно важливих регіонів [4].

Але разом з тим, російський вплив в Україні сьогодні ґрунтується вже не стільки на історичній, культурній, мовній і ментально-психологічній близькості, про яку так багато говорять, скільки на пов’язаності інтересів політичної та владної бізнес еліти, що переважно знаходиться поза увагою політиків практиків. Цей вплив в основному й формує двосторонні відносини, які, таким чином, вбирають у себе багато родових ознак і образ дій цих привілейованих прошарків. Таким чином, чинник Росії для України, надзвичайно значимий через об’єктивні причини, ще більше посилюється штучно. Він не обмежується інтересами та діями самої Росії, а доповнюється “прикладом Росії”, використанням її як опори правлячою елітою й “ілюзією Росії” як останньою надією знайти просте та швидке розв’язання повсякденних проблем [3, с. 343].

Насправді, попри офіційні заяви про тісне співробітництво в економічній сфері, на початку XXI ст. суб’єкти колись єдиної економічної системи стають найжорсткішими конкурентами, оскільки мають практично однорідні економіки. В Україні й Росії конкурує ціла низка галузей – це металургійний комплекс, автомобільна галузь, сільське господарство, харчова промисловість. А для Росії особливо чутливим є крім іншого енергетичний сектор, експорт продукції якого – основна стаття наповнення бюджету країни. У свою чергу Україну вільна торгівля з Росією цікавить передусім у контексті енергоносіїв – дешевші енергоресурси означають нижчі виробничі витрати, отже й конкурентоспроможніший як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку продукт.

Фактично конкурують частини одного цілого, які ще не пристосувалися не лише до світової конкуренції, а й до конкуренції взагалі. Тож угода про вільну торгівлю діє в урізаному вигляді, із численними вилученнями й не дає якихось зовнішньоекономічних результатів [1, с. 16].

Сьогодні важливим і практично єдиним інструментом, що консолідує простір СНД, зокрема і Україну, навколо Росії, залишається безвізовий режим (за винятком Грузії і Туркменістану). За оцінками експертів, чисельність зайнятих в Росії мігрантів, в основному з країн СНД, коливається від 3 до 7 млн. В пік сезонного залучення робочої сили. “Тіньовий” заробіток іноземних заробітчан досягає 8 мільярдів доларів, з яких не менше половини вивозиться з

Росії [2].

Не дивлячись на періодично виникаючі між країнами протиріччя, Росія і Україна залишаються основними тактичними і стратегічними партнерами один для одного. А отже, основний акцент в їх стосунках необхідно перенести на розвиток тих сфер співробітництва, які сприяють економічному зростанню України, захисту її національних інтересів, зміцненню безпеки. Алгоритм дій на російському напрямі має базуватися на застосуванні нових комплексних підходів до двосторонніх відносин, які відповідали б сучасним політичним реаліям, а також пріоритетним інтересам нашої держави, пов'язаним з європейською інтеграцією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грановський В. Україна – Росія: війна нервів / В. Грановський // Дзеркало тижня. — 2003. — № 16. — С. 15-18.
2. СНД - чинники роз'єднання і зближення: [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: http://otherside.com.ua/news/detail.php?lang=1&id=9340.
3. Сучасна українська політика. Аналітичні доповіді Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. — К. : ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2009. — 448 с.
4. Украина и Россия: [Електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: http://www.ukraine.ru/elections2004/swit/rusukr.html.

УДК 321.61

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНО-ПРИКЛАДНОГО ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ І ЙОГО ВІДМІННОСТІ ВІД ІНШИХ ВИДІВ АНАЛІЗУ ПОЛІТИКИ

Юрків Ю.А., *студентка групи ЗЕД 2/1*
Науковий керівник - старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Зародження такого явища, як політичний аналіз, розпочалося ще з стародавніх країн Месопотамії, Індії та Єгипту. Де виникла певна соціальна група, що займалася виробленням політично значущого знання. Проте, це ще не означало виокремлення політичного аналізу, як одного з методів дослідження політичних процесів. Остаточне становлення політичного аналізу завершилося лише в другій половині XX століття.

Характерною ознакою сучасної політики є критично-конструктивне ставлення до досягнень і невдач науки й практики, створення досконалішого теоретико-методологічного інструментарію. Однією з основних його складових є політичний аналіз, якому віднедавна приділяють особливу увагу українські (В. Бебик, В. Фесенко, В. Тертичка та ін.) й закордонні дослідники (Д. Веймер, Е. Вайнінг, Дж. Мангейм, Р. Річ).

У науковій сфері політичний аналіз також тлумачать по-різному. Як слушно акцентує російський дослідник А. Дегтярьов, у сучасній політологічній

літературі поняття “політичний аналіз” використовують як мінімум у трьох значеннях: теоретико-фундаментальному, інструментально-емпіричному та практично-прикладному.

Розглянемо практично-прикладний політичний аналіз. На перший план виходить не побудова досконалої й обґрунтованої теорії і не збирання масиву інформації, а способи оцінки й вирішення суспільної проблеми для конкретного замовника – зазвичай, одного з політичних акторів. Істотним для розуміння специфіки професійного політичного аналізу є вказівка на клієнт-орієнтований характер цієї діяльності. Акцентування орієнтації на клієнта сприяє виробленню передусім професійної самосвідомості й уже потім – технічних навичок. Якщо в центрі уваги буде необхідність дати корисну пораду клієнтові, то розуміння важливості вивчення різних технік політичного аналізу й політичних процесів стане очевидним. Наведемо кілька популярних визначень політичного аналізу, у контексті практично-прикладного виміру.

Канадський політолог Л. Пал пропонує під політичним аналізом розуміти “кваліфіковане застосування інтелекту до суспільних проблем”. Американські дослідники Д. Веймер та Е. Вайнінг акцентують увагу на тому, що політичний аналіз, передусім, – це “надання корисної поради, яка стосується державних рішень і надихається суспільними цінностями”. Оскільки політико-управлінську проблематику можуть аналізувати в різних аспектах і з різних теоретичних і етичних позицій, часто політичний аналіз визначають у категоріях його продукту: поради або рекомендації для особи, що ухвалює політичне рішення. Відмінність практично прикладного аналізу від теоретико-фундаментального в тім, що останній охоплює базові концептуальні дослідження політичної сфери, її структури й динаміки. У разі такої інтерпретації поняття політичного аналізу майже синонімічне до категорії “фундаментальні (теоретичні) політичні дослідження” загалом.

У інструментально-емпіричному вимірі, під політичним аналізом розуміють збирання й опис, систематизацію й опрацювання первинної інформації. Вихідною одиницею інструментально-емпіричного аналізу є “дане”, тобто первинна інформація про ту чи іншу подію політичного життя.

Можна зробити висновок про справді вагоме значення такого методу дослідження політичних явищ та процесів, як політичний аналіз. Саме він допомагає нам більш детально зрозуміти суть тих чи інших політичних подій, спрогнозувати можливий розвиток ситуації, а також приймати конкретні рішення, спрямовані на вирішення конкретних проблем, що постають перед суб’єктами політичного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бебик В. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / В. Бебик. — К. : МАУП, 2001. — 383 с.
2. Дегтярев А. Политический анализ как прикладная дисциплина: предметное поле и направления развития / А. Дегтярев // Полис. — 2004. — №1. — С. 154—168.
3. Соловьев А. Политология: Политическая теория. Политические технологи : [учебник для вузов] / А. Соловьев. — М. : Аспект Пресс, 2003.
4. Туронок С. Политический анализ : [курс лекций] / С. Туронок. — М.: Дело, 2005. — 360 с.

УДК 321.54

МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ В НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЯХ

Полівода К.І., *студентка групи ЗЕД 2/2*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

В сучасному світовому економічному просторі спостерігаються кардинальні зміни. Просторове розташування України, розміри її території, чисельність її населення, природні ресурси в поєднанні з її потенційними можливостями в науковій, економічній та інших сферах суспільного життя дають їй змогу і право мати статус великої європейської держави з відповідною геополітичною поведінкою та геостратегічною орієнтацією. Тож було б доречно визначити майбутній соціально-економічний, державний та духовно-моральний розвиток України.

Дослідженню майбутнього України на новому геополітичному рівні присвячено досить велика кількість фундаментальних праць вчених Григор'єва А.П., Сжора І., Василенко С.Д. та багато інших. Проводились громадськіслухання на тему "Україна у нових геополітичних реаліях: майбутнє пострадянської інтеграції", організатор якого був Європейський інститут політичної культури. У своїх роботах вони зробили гіпотетичний футурологічний прогноз майбутнього розвитку української держави в політичному, соціально-економічному і духовно-моральному аспектах. В основу прогнозу покладені сучасні соціологічні дослідження, в тому числі громадські опитування, думки експертів різних галузей знань, аналіз усіх необхідних складових держави. Метою дослідження є поєднання наукових та езотеричних відомостей про Україну в нових геополітичних реаліях у майбутньому. Основним завданням цієї роботи є висвітлення майбутнього соціально-економічного, державного та духовно-морального розвитку України.

Вдале розташування України та її багаті природні ресурси можуть допомогти стати їй провідним гравцем на ринку продовольства Близького Сходу і Північної Африки, які сьогодні забезпечують себе продуктами харчування тільки на 25 %.

Футурологи вважають, що зміна клімату і структури експорту вплинуть на пріоритети аграріїв. До 2050-2060 рр. Україна може стати найбільшим виробником продуктів харчування у світі, в той час як в АПК працюватимуть лише 10 % населення. На частку експорту сільськогосподарських продуктів припадатиме близько третини всього українського експорту. Розвинена логістика, дешеві корми, інтегровані підприємства з виробництва готової продукції дозволять Україні стати великим гравцем на світовому ринку м'ясних та молочних продуктів. Продукція буде поставлятися в більш ніж 100 країн світу.

За словами Олексія Симиренка, керівника агропромислового кооперативу "Симиренко", у майбутньому кліматичний фактор буде стимулювати масове впровадження мінімальних обробок ґрунту: повна автоматизація сіль

господарського виробництва в майбутньому неминуча. Потужності зернових терміналів становлять 30 млн тонн, Україна може експортувати сама і здійснювати реекспорт зернових з інших держав.

За прогнозами ООН та Організації економічного співробітництва та розвитку, до 2019 р. за темпами приросту аграрного виробництва Україна випередить Китай, Індію і буде поступатися лише Бразилії.

Експерти круглого столу “Альтернативна енергетика в Україні – проблеми та перспективи”, зокрема директор Інституту геологічних наук НАН України Петро Гожик, повідомили: “У нас є розвідані родовища газу. Їх потрібно бурити і освоювати. У нас є одеське і безіменне родовище – 3 млрд кубометрів”. Академік нагадав, що обсяг шахтного газу становить 13 трлн кубометрів (за закордонними оцінками – 20 трлн кубометрів).

Президент Київського міжнародного енергетичного клубу Олександр Тодійчук зазначив, що висока собівартість сланцевого газу не є перешкодою для його освоєння і видобутку: “Ціна в 200-250 доларів за тисячу кубометрів сланцевого газу, з якої починали США, нас цілком влаштовує, бо російський газ коштує ще дорожче”.

До 2030 р. Україна планує збільшити потужність атомних електростанцій до 29,5 млн КВт – виробництво атомної електроенергії буде збільшено майже у 2,5 рази.

Перший віце-прем'єр Андрій Клюєв заявив, що за 10 років Україна планує в два рази збільшити видобуток газу, у тому числі, планується підготовка ділянок з видобутку сланцю.

Провідний експерт Центру Разумкова Володимир Омельченко вважає, щоб позбавити Україну від газової залежності Росії, потрібно впроваджувати енергозберігаючі технології і використовувати альтернативні види енергії. Якщо створити нормальний інвестиційний клімат і реалізувати проекти поставок скрапленого газу, видобутку шахтного метану, сланцевого газу і газу з Чорноморського шельфу, то десь після 2020 року Україна зможе дозволити собі купувати не більше 5 млрд кубометрів російського газу. А може і взагалі відмовитися від послуг “Газпрому”.

Станом на 2011 р. Україна входить до числа країн з перехідною економікою. Нейтральний шлях має на увазі незмінність соціально-економічного становища до 2060 р., що представляє собою наймалоймовірніший сценарій, оскільки глобалізація, політична, економічна і духовно-моральна еволюції неодмінно зачеплять країну в наступні десятиліття. Іншими словами, ймовірність того, що через півстоліття Україна залишиться в списку країн з перехідною економікою, є низькою. Світові процеси неодмінно змусять її рухатися по еволюційному або інволюційному шляху.

УДК 321.332:83

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

***Сукач Ю.В.**, студентка групи ЗЕД2/2*
Науквий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Європейська інтеграція – це магістральний напрям розвитку континенту, який визначить як ситуацію в самій Європі в третьому тисячолітті, так і її місце у світі. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України, тому, що це є найкращим способом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи та Ії інститутів, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і повага до прав людини [1].

Україна заявила про Європейський вибір відразу після того, як стала незалежною. Основною проблемою зовнішньоекономічної інтеграції є те, що за 18 років незалежності Україною були зроблені перші, здавалося б успішні кроки в напрямку євроінтеграції, але вже в 2004 році стало зрозуміло, що інтеграційний процес не буде таким простим і передбачуваним, яким він до цього представлявся ряду українських політиків. З огляду на це, предметом серйозного дослідження мають стати інтереси країн, що є членами ЄС, та України, усвідомлені та неусвідомлені перешкоди на шляху до інтеграції [2].

Незважаючи на численні економічні та політичні проблеми, які підсилені економічною кризою держави, Україна все ж таки намагається втілити в життя власну зовнішньоекономічну стратегію, основою якої є європейський вибір, перспективна мета входження до ЄС, а також розвиток двосторонніх економічних відносин із Францією, Італією, Німеччиною.

Зовнішньоекономічна стратегія України на найближчу перспективу визначена “Концептуальними основами стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002-2011 роки. Європейський вибір”. Виконання цих стратегічних умов дасть можливість стати повноправним членом ЄС [3].

Залишаючись за межами Європейського Союзу, Україна успішно асоціюється з процесом здійснення спільної європейської політики безпеки та оборони (ЄПБО). Наша держава бере участь у Поліцейських місіях ЄС в Боснії та Герцеговині та Республіці Македонія. Україна активно взаємодіє з ЄС у сфері боротьби з нелегальною міграцією та організаційною злочинністю [4].

Але головними невирішеними проблемами залишаються [5]:

1. Обмеженість надійного джерела та потенціалу розвитку експортних можливостей – стійкого платоспроможного внутрішнього ринку;

2. Слабкі позиції України у сфері високих технологій, низький рівень розвитку НТП;

3. Недостатній рівень розвитку сучасної інфраструктури, особливо інформаційної і транспортної, та видів діяльності, що підтримують присутність українських виробників на міжнародних ринках;

4. Невисокий рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробників, їх товарів і послуг та економіки країни в цілому;

5. Відсутність масштабних інвестицій в економіку України з боку провідних європейських ТНК, що унеможливлює входження українських виробників до їх міжнародних розподільчих систем;

6. Складнощі створення й удосконалення фондового ринку;

7. Недостатня готовність інституційної структури в Україні, брак кваліфікованих кадрів, ресурсної бази для виконання відповідних заходів.

Україні час зробити ревізію своїх суперечливих досягнень останнього періоду і знайти кращий шлях підвищення власного конкурентного потенціалу і здатності бути повноцінним суб'єктом міжнародних відносин. Основою успішності євроінтеграційних зусиль може стати не квапливість, а виваженість, не прагнення до формального результату, а врахування всієї сукупності реальних обставин і тенденцій. Зрештою, саме така політика відповідає справжнім європейським традиціям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глобалізація і безпека розвитку : [монографія] / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. — К. : КНЕУ, 2001. — 733с.
2. Багач С.М. Становлення інвестиційної моделі економічного зростання / С. М. Багач // Урядовий кур'єр. — 2008. — № 25. — С. 5-6.
3. Шпек Р. Україна - ЄС: крок до членства / Р. Шпек // Політика і час. — 2009. — № 5. — С. 8.
4. Чебаненко О. Основні результати і проблеми виконання плану дій Україна - ЄС / О. Чебаненко // Політика і час. — 2007. — № 3. — С. 24.
5. Філоненко Р. Україна - ЄС: остаточний вибір засад розвитку держави / Р. Філоненко // Віче. — 2007. — № 9-10 . — С. 45.

УДК 321.33

РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ

Шарапова С.М., *студентка групи ЗЕД 2/2*
Науковий керівник – старший викладач Мандрик Л.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Громадська думка є одним з явищ суспільного життя, яке викликає постійний та глибокий інтерес. Вона відіграє винятково важливу роль у діяльності держави, політичних партій, громадських рухів, кожної людини.

За словами іспанського філософа Х. Ортеги-і-Гасета (1883-1955 рр.), «закон громадської думки – це закон всесвітнього тяжіння у царині політичної історії». Зростання її впливу на соціальні відносини пов'язане з демократизацією життя, підвищенням культурного та освітнього рівня населення, процесами глобалізації тощо [3].

Термін “громадська думка” (англ. pablik opinion) вперше застосував у другій половині XII ст. англійський державний діяч лорд Д. Солсбері на означення моральної підтримки населенням країни дій парламенту.Звідти він проник в інші країни, а з XVIII ст. став загальноприйнятим [4].

Громадська думка – спосіб формування і вияву масової свідомості, що виражає ставлення людей до суспільно значимих подій і фактів, до діяльності соціальних спільнот, груп і окремих осіб.

У різних типах суспільства за наявності різних політичних режимів специфіка виявлення громадської думки неоднакова. Так, за тоталітарних режимів суб'єкти влади прагнуть придушувати громадську думку чи контролювати її, за ліберальних – громадська думка береться до уваги за можливістю, демократичне ж правління шукає у неї підтримки.

Формування громадської думки відбувається як стихійно, так і цілеспрямовано. У сучасних суспільствах громадська думка зазнає впливу багатьох соціальних інститутів: державних установ і політичних організацій, громадських рухів, засобів масової інформації тощо. Вагома роль преси, радіо, телебачення у формуванні і висловлюванні громадської думки [2].

Вивчення громадської думки було започатковано у США в XIX ст. Воно було зумовлене попитом на інформацію, пов'язану з конкуренцією партій, прогнозуванням перемоги на виборах певного кандидата тощо. Ініціатива у проведенні опитувань належала власникам журналів і газет [1].

На вітчизняних теренах дослідження громадської думки були започатковані у другій половині XIX ст. за ініціативою місцевих органів врядування та губернських газет.

Наприкінці 50-х років заявила про себе соціологія громадської думки. У 1958 р. у колишньому СРСР була створена Радянська соціологічна асоціація, після чого почали формуватися різноманітні дослідницькі структури. Органи політичного і соціального управління стали виявляти інтерес до інформації, здобутої внаслідок опитувань населення. З 1960 р. при газеті “Комсомольська правда” було засновано Інститут громадської думки, який за два перші роки свого існування провів 8 загальносоюзних опитувань.

Тільки наприкінці 80-х років було створено Всесоюзний центр дослідження громадської думки під керівництвом Т. Заславської, який у багатьох містах мав регіональні відділення (в Україні – у Києві, Дніпропетровську, Львові) [4].

Наприкінці XX – на початку XXI ст. в Україні відбувається інституціалізація громадської думки (становлення її як соціальної інституції). В останні роки в Україні набули розвитку служби вивчення громадської думки, зокрема опитувальні центри на базі Інституту соціології НАН України,

Києво-Могилянської академії, приватні опитувальні центри, регіональна мережа опитувань громадської думки.

За останнє десятиліття інтерес до громадської думки в Україні помітно пожвавішав, що зумовлено демократизацією політичного, соціально-економічного, духовного життя.

Отже, громадська думка є певним показником розвитку демократичності суспільства. Чим більше влада співпрацює з народом, тим вона демократичніша. Систематизація, облік та аналіз вже існуючої громадської думки може надати органам управління інформацію про потреби, інтереси, сподівання народу як на сьогодення, так і на майбутнє.

Після багатьох років нехтування думкою громадськості, в Україні, нарешті, почали рахуватися з нею. Більше того, зростає її роль як сили, спроможної впливати на політичний курс держави, формування законодавчого поля, визначення соціальної та економічної політики країни тощо. Перспективним завданням подальших розвідок у цій сфері є детальне вивчення та аналіз участі громадської думки в політичних процесах сучасної України [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Американское общественное мнение и политика. / Ю. А. Замошкин, Э. А. Иванян, М. М. Петровская и др.; Отв. ред. Ю. А. Замошкин. – М.: Наука, 1978. – 294 с.

2. Житенев В.Б. Общественное мнение в социальном управлении. Новос., 1987. – 167 с.

3. Ортега-и-Гассет Х. Дегуманизация искусства и другие работы. Эссе о литературе и искусстве. Сборник: Пер. исп. / Сост. И. Тертерян, Н. Матяш; Послес. Н. Матяш. / – М. : Радуга, 1991. – 639 с.

4. Оссовський В.Л. Громадська думка: спроба соціологічної інтерпретації. / НАН України. Ін-т Соціології. К., 1999. – 136 с.

5. www. textreferat.com.

СЕКЦІЯ “ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ І АУДИТ”

УДК 631.11:338.432

АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кіндзер Г.М.*, магістр*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Клочан В.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Кожне сільськогосподарське підприємство, незалежно від його розміру, місця розташування для здійснення своєї діяльності повинно мати певний ресурсний потенціал. Наявність максимальної величини ресурсного потенціалу дасть можливість в майбутньому контролювати різні напрями використання потенціалу сільськогосподарськими підприємствами.

Дослідження питання формування, аналізу та використання ресурсного потенціалу розглянуто у великій кількості науковців, а саме: Андрійчука В.Г., Анчишкін А.І., Галушко В.П., Гудзинського О.Д., Дем’яненка М.Я., Лукінова І.І., Фігурнов Е.Б., Черникова Д.А., Шевченко Д.К., Шпичака О.М. та інших. Проте більшість теоретичних концепцій розвитку ресурсного потенціалу, його структури та властивостей, що лежать в основі його використання, є недостатньо обґрунтованими або містять протиріччя. В економічній літературі недостатньо уваги приділено ефективності використання ресурсного потенціалу. Це, своєю чергою, виявило об'єктивну необхідність у пошуку нових підходів до забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, що потребує вияснення низки питань щодо економічної сутності, структури ресурсного потенціалу, а також стратегії його використання [1].

Ресурсний потенціал сільського господарства є матеріально-речовою основою виробничого потенціалу, що характеризує можливості підприємства виробляти певний обсяг сільськогосподарської продукції. Як економічна категорія виробничий потенціал відображає не фактично одержані результати виробництва сільськогосподарського підприємства, а його потенціальні можливості в досягненні цих результатів.

До складу ресурсного потенціалу входять такі складові:

1). Трудові ресурси чи персонал підприємства – це сукупність фізичних осіб, які перебувають з підприємством як з юридичною особою у відносинах, що регулюються актами законодавства про трудову діяльність, і утворюють трудовий колектив працівників з визначеною структурою відповідно до структури виробництва, форми власності її організаційного устрою конкретного підприємства. Трудовий потенціал підприємства характеризують такі поняття, як кадри, робоча сила, трудові ресурси, людські ресурси, персонал.

2). Фінансові ресурси – це кошти, які формуються в разі утворення підприємства і поповнюються в результаті господарської діяльності за рахунок продажу продукції, виконання робіт і надання послуг, а також шляхом залучення зовнішніх джерел фінансування.

3). Матеріальні ресурси – це ресурси в натуральній формі, які використовуються у господарській діяльності сільськогосподарських підприємств. До складу матеріальних ресурсів відносять основні фонди та частка оборотних фондів.

4). Нематеріальні ресурси – це частина потенціалу підприємства, яка дає економічну вигоду протягом тривалого періоду та має нематеріальну основу отримання доходів, до яких належать об'єкти промислової та інтелектуальної власності а також інші ресурси нематеріального походження [2].

Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств характеризують такі показники:

- реальні можливості підприємств у тій чи іншій сфері економічної діяльності;
- обсяги ресурсів і резервів як залучених, так і не залучених у виробництво;
- спроможність менеджерів до використання ресурсів для створення продукції, товарів і послуг з метою отримання максимального прибутку;
- форма підприємництва і відповідна організаційно-правова структура.

Метою аналізу ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є пошук шляхів і кількісне обчислення резервів збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції на основі ефективного використання земельних, трудових, оборотного капіталу, основних та оборотних засобів підприємств.

Отже, аналіз ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств містить дослідження кожної його складової частини, що дозволяє: встановити позитивні і негативні тенденції в діяльності підприємств; прийняти управлінські рішення з ефективного використання ресурсів, виявлених господарських резервів; використовувати можливості для підвищення результатів функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мних Є.В. Економічний аналіз : [підручник] / Є.В. Мних. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г. В.Савицька. – К. : Знання, 2005. – 662 с.

УДК: 631.11:168.2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Артюшенко А.О.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Клочан В.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Функціонування підприємств, незалежно від галузевої належності та форми власності, в умовах ринкової економіки визначається здатністю забезпечувати достатній рівень прибутковості діяльності, що характеризується системою абсолютних і відносних показників [2].

Основні проблеми становлення та розвитку сільськогосподарських підприємств вивчали багато учених-аграрників, зокрема В. Андрійчук, В. Алексійчук, М. Зубець, М. Долішній, В. Мерсель-Веселяк, П. Саблук, В. Юрчишин. Проте слід зазначити, що в опублікованих працях вчених остаточно не визначено особливості й умови соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. Саме тому обрана тема потребує подальшого дослідження та вдосконалення.

Упродовж останніх років сільське господарство нашої держави, попри кризовий стан змінюється, розвивається та набуває певного вдосконалення. Внаслідок зміни економічної та політичної ситуації в державі відбувається зміна внутрішнього середовища, яке здійснює вплив на життєвий цикл підприємства. Діяльність кожної підприємницької установи буде ефективною та дієвою передусім у разі забезпеченості кваліфікованим та якісним персоналом. На підприємстві, яке виготовляє сільськогосподарську продукцію, цей чинник є ключовим і вирішальним, так само як родюча земля та високопрофесійне устаткування.

Розвиток сільськогосподарських підприємств відбувається внаслідок послідовного виробничо-організаційного та соціально-економічного зміцнення з метою досягнення такого його рівня, який би забезпечив йому стабільну діяльність сприятливі умови для роботи своїх працівників, унаслідок чого перетворювало б це підприємство на привабливий соціальний та економічний осередок [1].

Основні передумови, які визначають розвиток сільськогосподарських підприємств:

1. Визначення мети та основних завдань, стратегії розвитку на найближчу перспективу.
2. Доступ сільськогосподарського підприємства до пільгових кредитних ресурсів.
3. Проведення культурно-масових заходів для духовного оздоровлення кожного працівника сільського господарства.
4. Професійний відбір на конкурсній основі кадрового потенціалу підприємства за допомогою економічної та психологічної підготовленості, анкетування, а також проведення щомісячних тренінгів з метою підвищення якості праці персоналу.

5. Зміцнення земельного, виробничо-господарського та людського потенціалів з одночасним підвищенням їхньої захищеності.

6. Проведення маркетингових заходів щодо визначення пріоритетних напрямків реалізації сільськогосподарської продукції.

7. Постійне та своєчасне оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

8. Забезпечення необхідних умов зайнятості працівників і встановлення безпечного робочого місця.

Однією з найбільш актуальних проблем стабілізації і подальшого прискореного розвитку виробництва в сільськогосподарських підприємствах будь-якої форми власності є підвищення його ефективності. Ефективність виробництва є узагальнюючою економічною категорією, через яку проявляється дія об'єктивних економічних законів і яка показує результативність виробництва. Підвищення економічної ефективності аграрних підприємств є першочерговим є першочерговим завданням аграрного сектора економіки. Одним із головних чинників підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств є неухильне збільшення виробництва продукції при одночасному скороченні затрат праці та витрат матеріальних засобів на отримання одиниці продукції.

У сільському господарстві економічна ефективність – це одержання максимальної кількості продукції з кожного гектара землі, від кожної голови худоби при найменших затратах живої й уречевленої праці. Найважливішим показником, що характеризує обсяг сільськогосподарського виробництва, є валова продукція підприємства, на основі якої можна визначити продуктивність праці, розрахувати валовий, чистий доход а також показники рентабельності й фондомісткості виробництва [3].

Ефективне функціонування кожного сільськогосподарського підприємства залежить передусім від професійності та дієвості основних механізмів, за допомогою яких кожне агроформування здійснює свою діяльність. Особливість підприємства як системи полягає в тому, що це відкрита штучна система, створена для спільної праці, й може існувати лише за умови взаємодії з довкіллям.

Особливістю сільськогосподарського підприємства є передусім ризиковість, сезонність і забезпеченість основними засобами праці, за допомогою яких проводиться уся його діяльність [1].

Уся діяльність аграрного підприємства полягає в отриманні максимального прибутку. Забезпечення цієї мети можливе лише через удосконалення механізму взаємодії основних складових, за допомогою яких підприємство здатне працювати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поршнєва К. Дослідження впливу соціально-економічних чинників на розвиток сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/
2. Тютюнник Ю.М. Формування та факторний аналіз фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств // Ю. М. Тютюник / Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 1. – С. 117-121.
3. Штифанич Р.В. Аналіз ефективності виробництва сільськогосподарських / Р. В. Штифанич // Інноваційна економіка. – 2010. – № 1. – С. 138-141.

УДК 322.64:631.474

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Берко О.О., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н. доцент Клочан В.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Досить актуальним на сьогодні є питання економічного аналізу земельних ресурсів, оскільки раціональне використання й експлуатація земельних територій є однією з центральних проблем економічного розвитку держави, особливо з переходом до ринкової економіки в контексті розвитку земельних відносин.

Оцінюючи внесок вітчизняних авторів у розвиток теоретичних засад щодо шляхів перетворення сільськогосподарського виробництва у високорозвинуту галузь на основі раціонального використання землі, слід зазначити, що на сучасному етапі існує об'єктивна необхідність подальшого поглибленого вивчення цієї проблеми з урахуванням регіональних її особливостей.

Земельним кодексом України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III визначено, що земля – основне національне багатство [1].

Відповідно до стану і виробничого використання земельний фонд поділяють на окремі види земельних угідь. Земельні угіддя – це ділянки землі, які різняться природними властивостями і способом господарського використання.

Багатогранність проявів землі в галузі сільськогосподарського виробництва спричинює надзвичайно складну структуру зв'язків і взаємовідносин, що виникають у процесі виробництва та розподілу новоствореного продукту. У цій ситуації перед суспільством постає нелегке завдання, яке полягає в пошуку оптимальної моделі поєднання всіх чинників, що визначають рівень ефективності використання землі. До них, передусім, слід зарахувати: природні характеристики земельних угідь (родючість ґрунту, рельєф, розташування); ступінь розвитку продуктивних сил (культура землеробства, технологія виробництва, стан матеріально-технічної бази); систему економічних і правових відносин.

З метою удосконалення земельних відносин в аграрній сфері пропонується впровадження низки заходів, суть яких зводиться до надання пріоритету на ринку землі безпосереднім виробникам сільськогосподарської продукції та підвищення ефективності агробізнесу шляхом концентрації (не обов'язково в контексті власності) сільськогосподарських земель у руках найбільш активної частини сільського населення чи ефективних господарських структур [2].

Застосування системи економічних стимулів, спрямованих на формування ставлення селян до землі як до засобу сільськогосподарського виробництва через механізм врахування земельної частки (паю) у складі статутного фонду господарського товариства дозволить створити об'єктивні умови для переходу до одного з перспективних напрямів кредитування галузі – іпотеки земельних угідь. У цій ситуації власник (група власників) зможе співставити величину очікуваної економічної вигоди від використання іпотечного кредиту з ймовірністю ризику

втрати своєї власності і зважитися на прийняття того чи іншого управлінського рішення [3].

У раціональному використанні землі зацікавлений не лише її власник чи землекористувач, а й усе суспільство. Отже одним з дієвих чинників, які можуть вплинути на формування оптимальної системи землекористування, збереження та підвищення рівня родючості землі, повинно стати посилення регулятивного впливу держави у питанні оподаткування земель сільськогосподарського призначення. Досягнутий у сільськогосподарських підприємствах рівень ефективності використання землі нині ще низький. Великі площі піддаються вітровій і водній ерозії, не зменшується площа засолених і кислих ґрунтів. Тому важливо в кожному підприємстві запровадити науково обґрунтовану систему землеробства, що відіграватиме вирішальну роль у підвищенні родючості ґрунтів.

Основною ознакою високої родючості й окультуреності ґрунту є вміст у ньому гумусу і перегною. Доведено, що підвищити вміст гумусу в ґрунті можна двома основними шляхами: а) щорічним внесенням гною і торфогноєвих компостів, б) розширенням посівів люцерни і конюшини за рахунок зростання площі кормових культур, що у великих кількостях споживають (мінералізують) гумус. Удосконалення структури посівних площ необхідно поєднувати з правильним чергуванням сільськогосподарських культур. Правильно побудовані й освоєні сівозміни підвищують урожайність на 30-40 % і забезпечують повніше використання техніки і робочої сили [4].

Незадовільна екологічна ситуація в Україні з використанням землі викликана шкідливим антропогенним впливом, вирощуванням сільськогосподарських культур без застосування прогресивних технологій, необґрунтовано високим відсотком розорюваних площ, у тому числі малопродуктивних і ерозійно небезпечних земель, що призводить до деградації, зниження або навіть втрати природної родючості ґрунтів, а отже, і до суттєвого погіршення продуктивності земельних угідь в цілому. Тому встановлення оптимального співвідношення земельних угідь у сільському господарстві з додержанням заходів, які спрямовані на охорону земель, є першочерговою умовою ефективного розвитку економіки та збереження властивостей природних ландшафтів.

Дослідження визначило вплив власників землі при виборі способу використання належних їм земельних ділянок та необхідність підвищення ефективності використання земельних угідь за рахунок удосконалання структури посівних площ та покращення економічної ситуації в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III.│[Ел.ресурс]: http://zakon.rada.gov.ua

2. Третяк А.М. Теоретичні основи землеустрою. / А. М. Третяк. – К. : Інститут землеустрою УААН, 2002. – 152 с.

3. Ходаківська О.В. Екологізація сільськогосподарських земель: сучасний вимір та перспективи розвитку / О. В. Ходаківська // Економіка АПК – 2011. – № 10 – С. 23-29.

4. Царенко О.М. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК : [навч. пос.] – К. : Знання, 2006. – С. 110-118.

УДК 631.60

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА АГРОПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

***Цибко І.С.**, магістр*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Клочан В.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасна економіка характеризується частими змінами вектора розвитку. Це спричиняється розвитком науки і техніки. Як наслідок – скорочення життєвого циклу виробів та швидке оновлення асортименту продукції, загострення конкуренції товаровиробників, глобалізація економічних процесів. Все це вимагає перетворень у виробництві. В цих умовах підприємства повинні знаходити шляхи адаптації до змін умов господарювання, серед яких одним з найбільш ефективних є диверсифікація діяльності [1].

Поняття диверсифікації застосовується як вектор росту або напрямок майбутньої сфери діяльності підприємства. Диверсифікація означає оновлення і товару, і ринку а одночасно, вихід за межі основного бізнесу, яким підприємство займалось досі, проникнення в нові галузі та сфери економіки.

Якщо вектор росту спрямований на розвиток ринку, то йдеться про формування попиту на нові товари підприємства і вибирається напрямок діяльності – розвиток маркетингу.

Якщо ж вектор росту вказує на розвиток товару, то йдеться про створення нового товару і вибирається напрямок – зміна технології.

Якщо ж вектор росту спрямований одночасно і на оновлення ринку, і на оновлення товару, то загальний напрямок простежується слабкіше ніж у попередніх двох випадках, оскільки одночасно вдосконалюються і маркетингова діяльність, і технологія виробництва [2].

В сільськогосподарських підприємствах існує багато шляхів для диверсифікованого виробництва. Основні напрями здійснення диверсифікації:

- включення у виробничий процес переробку продукції (виготовлення кінцевого продукту);
- розширення сфери послуг;
- виробництво нової продукції, освоєння виробництва нехарактерних видів продукції.

Перший рівень диверсифікації характеризується налагодженням переробки сільськогосподарської продукції та виробництво борошна, круп, м'ясо-молочних виробів, консервованих овочів, фруктів, соків, збір лікарських рослин, виробництво тари, пакувальних матеріалів. А також можна розвивати такі послуги як організація утилізації відходів переробки агросировини та утилізація агрохімічних залишків та пестицидів.

Одним з напрямів диверсифікації аграрного виробництва є розширення сфери послуг, які надаються сільськогосподарським підприємством. Для підвищення конкурентоспроможності потрібно працювати за такими напрямами як:

- надавати техніку в оренду іншим господарствам після закінчення обробітку власних ділянок (в основному трактори, зернозбиральні комбайни);
- надання послуг населенню з машинного обробітку земельних ділянок;
- внесення органічних добрив;
- транспортні послуги та ін.

Чим більше напрямів діяльності в сільськогосподарському підприємстві, тим вищий рівень диверсифікації, а отже і менша можливість збитків в цілому від виробництва і, відповідно, менший ризик комерційної діяльності.

Підприємство, яке випускає протягом кількох років однакову продукцію і не готує випуск нової, втрачає конкурентоспроможність і, в остаточному підсумку, зазнає банкрутства. Тому потрібно розробляти таку стратегію, яка була б спрямована на розвиток виробництва у достатньо короткі строки з наступним виведенням на ринок нового товару [3].

Диверсифікація підприємства покликана необхідністю пристосування бізнесу до швидких структурних змін, посилення конкурентної боротьби внаслідок насичення ринку. В цих умовах диверсифікація використовує переваги комбінування, проникнення в нові прибуткові галузі. І, головне, – стабілізує бізнес, робить його менш вразливим до спадів у тих чи інших галузях, оскільки, здійснюючи діяльність в різних сферах економіки, диверсифіковане підприємство має змогу компенсувати спад збуту на ринку одних товарів його зростанням на інших. Завдяки цьому диверсифіковані підприємства більш стійкі та конкурентоздатні, ніж вузькоспеціалізовані [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кутідзе Г.М. Стратегічний аналіз як передумова диверсифікації фірми // Держава та регіони: Серія Економіка та підприємництво. - 2009. -№3. - С. 87-90.
2. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства : [підручник] / М. Г. Саєнко. – Тернопіль : «Економічна думка». – 2006. – 390 с.
3. Кривицька Н.Ю. Стратегія диверсифікації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / Н. Ю. Кривицька, А. С. Громова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : Збірник наукових праць: Випуск 31. – Київ : НАУ, 2011. – 222 с.

УДК 338.86

РОЛЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В ПРОЦЕСІ РОЗВІТКУ ПІДПРИЄМСТВА

***Горєва А.С.**, магістр*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Клочан В.П.
Миколаївський державний аграрний університет

В статті розглянуто суть диверсифікації та обґрунтовано необхідність формування стратегії диверсифікації як шлях підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК. Проведено аналіз ресурсного потенціалу досліджуваного підприємства та прийнято рішення щодо готовності до реалізації альтернативної стратегії розвитку.

Ключові слова: конкурентоспроможність, стратегія розвитку, диверсифікація виробництва, ресурсний потенціал

Постановка проблеми. У ринковому середовищі конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств стає найважливішим показником і водночас умовою їх ефективного функціонування. З метою досягнення конкурентоспроможності аграрним підприємствам необхідно постійно відшуковувати різноманітні шляхи підвищення ефективності власної діяльності та обирати стратегію розвитку підприємства з метою отримання прибутку. Однією з альтернативних стратегічних орієнтацій сільськогосподарських підприємств є диверсифікація з огляду на її можливості забезпечення стійкості підприємств і надання їм значних ринкових переваг.

Процес проведення диверсифікації є досить складним, особливо у сільському господарстві. Більшість підприємств, що прийняли рішення про проведення диверсифікації стикаються з рядом труднощів: стратегічними, технологічними, економічними та управлінськими.

Основною причиною невдач реалізації стратегій диверсифікації є недосконалість методології аналізу, що необхідна для визначення напряму здійснення диверсифікації.

Аналіз останніх наукових досліджень. Питанням розвитку виробництва в аграрному секторі шляхом диверсифікації виробництва присвяченні наукові дослідження таких вчених як В. Андрійчук, Є.Богуславський [1], К. Васьківська [2], О. Зоренко [3], М. Корінько [4], Н. Маслак, Т. Трубчанин [5], А. Шепіцен [6]. Однак, на нашу думку, недостатньо дослідженими є питання прийняття рішення про запровадження диверсифікації виробництва та вибору її стратегічної орієнтації.

Мета і завдання. Метою дослідження є аналіз готовності сільськогосподарського підприємства до здійснення диверсифікації виробництва.

Результати досліджень та їх обговорення. Диверсифікація, на думку К. Васьківської, є таким етапом діяльності підприємства, коли воно починає працювати над багатопрофільністю власного виробництва, розширенням асортименту продукції, наданням послуг, збільшуючи свою ефективність і знижуючи ймовірність ризикованості отримання збитку [2].

Основною передумовою виконання рішення про вибір стратегії диверсифікації є проведення комплексного аналізу діяльності підприємства.

Сутність аналізу в умовах диверсифікації діяльності полягає в дослідженні наявного стану та змін у ресурсах, процесах і результатах діяльності суб’єктів господарювання з метою отримання інформації для обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо необхідності диверсифікації, вибору варіантів її проектів, можливості їх впровадження та досягнення цілей реалізації цих проектів.

М. Корінько зазначає, що вихідним параметром для прийняття рішення щодо вибору альтернатив є ресурсні обмеження підприємства. Проведення

процесу диверсифікації є найбільш ефективним на підприємствах, що мають достатній рівень ресурсів та ефективно їх використовують [4].

Об'єктом аналізу готовності до здійснення диверсифікації є сільськогосподарське підприємство ТОВ "Агрофірма "Лиманський" Очаківського району, що спеціалізується на виноградарстві.

Основні показники діяльності досліджуваного підприємства протягом досліджуваного періоду (2009 – 2011 рр.) наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 - **Основні показники діяльності ТОВ "Агрофірма "Лиманський" Очаківського району**

Показники	Господарство			Господарство в 2011 р. в % до	
	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2009 р.	2010 р.
Площа сільськогосподарських угідь, га, в т.ч:	2671	2739,2	2780	104,0	101,5
рілля	1796	1861	1959	109,1	105,3
багаторічні насадження	875	878	880	100,6	100,2
Поголів'я худоби, ум. гол	192	275	216	112,5	78,5
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис.грн	9349	11103,5	8052	86,1	72,5
Середньорічна чисельність працюючих, чол	239	334	240	100,4	71,9
Витрати праці на виробництво сільськогосподарської продукції, тис. люд-год	433975,1	442326	428061	98,6	96,8
Вартість валової продукції сільського господарства (в порівнянних цінах 2005 р.), тис. грн	10283,77	11107,76	10328,1	100,4	92,98
Грошова виручка від реалізації сільськогосподарської продукції, тис.грн	10120,2	17292,0	23851	235,7	137,9
Прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції	888,5	3290,3	5944,8	669,1	180,7

Аналізуючи дані таблиці 1, можна зробити висновок про зміни протягом досліджуваного періоду показників, що характеризують ресурсний потенціал досліджуваного підприємства. У 2011 р. середньорічна чисельність працюючих у порівнянні з 2009 р. збільшилася на 1 особу, проте у порівнянні з 2010 р. скоротилась на 94 особи. Площа сільськогосподарських угідь має щорічну тенденцію до збільшення за рахунок оренди додаткових земель, що і зумовлює зростання площі ріллі. Умовне поголів'я худоби у 2011 році збільшилося на 12,5 % у порівнянні з 2009 р., але зменшилося на 21,5 % у порівнянні з 2010 р., що зумовлено неефективністю галузі тваринництва у досліджуваному господарстві.

Динаміка вартості валової продукція протягом досліджуваного періоду має не значні коливання. Так, у звітному році у порівнянні з попереднім даний

показник скоротився лише на 7 %, не зважаючи на значне скорочення чисельності працюючих та вартості основних засобів, а грошова виручка від реалізації продукції, не зважаючи на скорочення обсягів реалізованої продукції, у звітному році збільшилася на 37,9 % за рахунок росту цін. Основний показник діяльності підприємства, прибуток, у 2011 р. у порівнянні з 2009 р. збільшився на 569 %, а у порівнянні з 2010 – на 80,7 %, що зумовлено як збільшенням грошової виручки від реалізації продукції так і скороченням собівартості реалізованої продукції.

Отже, протягом досліджуваного періоду ТОВ “Агрофірма “Лиманський” мало найкращі показники використання елементів ресурсного потенціалу у 2010 р., проте це не забезпечило отримання найкращого загального економічного результату саме у цьому році.

Для забезпечення конкурентоспроможної діяльності підприємства не достатньо мати необхідний розмір ресурсного потенціалу, а необхідно забезпечувати ефективність його використання.

Для розрахунку ефективності використання землі за вартісними показниками використаємо таблицю 2.

Таблиця 2 - **Показники ефективності використання земельних угідь в ТОВ “Агрофірма “Лиманський”**

Показники	Роки			2011 р. у % до	
	2009	2010	2011	2009 р.	2010 р.
Одержано на 1 га оброблюваних земель, тис. грн.					
- валової продукції сільського господарства (в порівнянних цінах 2005 р.)	5,72	5,97	5,27	92,1	88,3
- грошової виручки від реалізації сільськогосподарської продукції	5,64	9,29	12,18	216,0	131,1
- прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції	0,49	1,77	3,03	618,4	171,2

Аналізуючи дані таблиці 2 можна зробити висновок, про те, що такий показник як вартість валової продукції в розрахунку на 1 га оброблюваних земель в ТОВ “Агрофірма “Лиманський” в 2011 році скоротився у порівнянні з 2010 та 2009 роками на 11,7 % та 7,9 % відповідно. Проте грошова виручка та прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції в розрахунку на 1 га ріллі в 2011 р. у порівнянні з 2009 р. збільшилися у 2 та 6 разів відповідно, що є свідченням зростання ефективності використання досліджуваним підприємством земельних угідь.

Невичерпним резервом підвищення ефективності діяльності підприємства та його важливим стратегічним потенціалом є трудові ресурси. Для аналізу ефективності використання даного елементу ресурсного потенціалу в досліджуваному підприємстві використаємо таблицю 3.

Дані таблиці 3 свідчать, що такі показники ефективності використання трудових ресурсів як грошова виручка та прибуток від реалізації сільськогосподарської продукції в розрахунку на одного середньорічного працівника протягом досліджуваного періоду мають стійку динаміку до збільшення. Так, якщо у 2009 р. на одного середньорічного працюючого

отримано 42,3 тис. грн. грошової виручки та 3,72 тис. грн. прибутку від реалізації, то у 2011 році дані показники становили 99,4 та 24,77 тис. відповідно. Вартість валової продукції у розрахунку на одного середньорічного працівника в звітному році у порівнянні з базисним є не змінною і становить 43,03 тис. грн.

Таблиця 3 - **Показники ефективності використання трудових ресурсів в ТОВ "Агрофірму "Лиманський" Очаківського району**

Показники	Роки			2011 р. у % до	
	2009	2010	2011	2009 р.	2010 р.
Витрати праці на 1 грн виробленої валової продукції сільського господарства (в порівнянних цінах 2005 р.), люд-год	42,2	39,8	41,5	98,3	104,3
Отримано в розрахунку на одного середньорічного працівника, тис. грн.					
- валової продукції сільського господарства (в порівнянних цінах 2005 р.)	43,03	33,26	43,03	129,4	100,0
- грошової виручки від реалізації сільськогосподарської продукції	42,3	51,8	99,4	235,0	191,9
- прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції	3,72	9,9	24,77	665,9	250,2

Таблиця 4 - **Економічна ефективність використання основних виробничих фондів в ТОВ "Агрофірма "Лиманський" Очаківського району**

Показники	Роки			2011 р. у % до	
	2009	2010	2011	2009 р.	2010 р.
Отримано на 1 гривню вартості середньорічних основних засобів, грн					
- вартості валової продукції сільського господарства (в порівнянних цінах 2005 р.)	1,1	1,0	1,28	116,4	128,0
- грошової виручки від реалізації сільськогосподарської продукції	1,08	1,56	2,96	274,1	189,7
- прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції	0,10	0,30	0,74	246,7	740,0

Розрахувавши основні показники економічної ефективністі використання основних виробничих фондів в ТОВ "Агрофірма "Лиманський" (таблиця 4), можна зробити висновок про наявність динаміки до зростання показників. Так, у 2011 році в розрахунку на 1 грн. основних засобів отримано 1,28 грн. валової продукції, 20,6 грн. товарної продукції та 0,74 грн прибутку, що у порівнянні з 2009 р. на 1,2-2,7 % більше відповідних показників. Збільшення ефективності використання основних засобів досліджуване підприємство досягнуло за рахунок списання застарілої техніки та купівлі нової високотехнологічної техніки, яка при використанні забезпечує вищу ефективність виробництва.

Висновки. Проведений аналіз готовності до диверсифікації ТОВ "Агрофірми "Лиманський" Очаківського району дозволив встановити, що

досліджуване підприємство має достатній рівень ресурсного потенціалу, а ефективність використання всіх його елементів має стійку динаміку до зростання. Найбільші резерви зафіксовані в забезпеченні виробничим персоналом, проте необхідно вживати економічно обгрунтовані заходи щодо зниження трудомісткості виробленої продукції.

В цілому, спираючись на аналіз ресурсного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання, можна стверджувати, що в ТОВ "Агрофірма "Лиманський" є достатні передумови стосовно розширення виробництва за рахунок вибору альтернативної стратегії розвитку, а саме диверсифікації виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуславський Є.І. Дослідження ефекту мультиплікатора на рівні економіки підприємства / Є. І. Богуславський, Ю. С. Шибалкіна // Економіка розвитку. – Х. : Видавництво ХНЕУ. – 2008. – С. 70–73.
2. Васьківська К. Теоретичні основи диверсифікації виробництва сільськогосподарських підприємств / К. Васьківська, К. Бакуш // Вісник ЛНАУ : Економіка АПК. – 2009. – Вип. 16(2). – С. 50-51.
3. Зоренко О.В. Диверсифікація виробництва в аграрній сфері : автореферат дис. канд. Екон. наук: 08.07.02 / О. В. Зоренко. – ДДАУ. - 2007. – 23 с.
4. Корінько М.Д. Диверсифікація: теоретичні та методологічні основи : [монографія] / М. Д. Корінько. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 488 с.
5. Трубчанин Т.Т. Результаты анализа готовности предприятия к осуществлению диверсификации производства / Т. Т. Трубчанин // Стратегия и механизм регулирования промышленного рынка: Сборник научных робот. – 2010. – С. 88-90.
6. Шепіцен А.О. Стратегія диверсифікації як основа формування конкурентоспроможності аграрної продукції / А. О.Шпіцен // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2003. - № 3. – С. 256-259.

УДК 338.2

СУТНІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Дуб'яга І.В., *студентка групи Б 5/4*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Важливою частиною повного аналізу господарської діяльності фінансовий аналіз, який складається з аналізу фінансового стану і аналізу фінансових результатів.

Функціонування підприємства, незалежно від виду його діяльності і форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю приносити достатній прибуток. Аналіз фінансових результатів включає аналіз формування і розподілу прибутку, аналізу відносних показників прибутковості, аналіз собівартості і виручки від реалізації, як складових прибуткуй прибутку акумулюються результати виробництва і реалізації продукції, її якості й асортименту ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів.

Прибуток – це кінцевий результат діяльності підприємства, цю

характеризує абсолютну ефективність його роботи. Необхідність аналізу фінансових результатів, заключається в тому .що в умовах ринкової економіки прибуток найважливішим чинником стимулювання виробничої і підприємницької діяльності підприємства та створює фінансову основу для її розширення, задоволення соціальних і матеріальних потреб трудового колективу.

Також прибуток є одним із основних господарських показників роботи підприємства За його допомогою визначаються рівень рентабельності, тобто прибутковості, а також ефективність функціонування підприємства.

Фінансові результати діяльності підприємства характеризуються ся сумою отриманого прибутку та рівнем рентабельності. Прибуток підприємства отримують головним чином від реалізації продукції, а також від інших видів діяльності (здача в оренду основних фондів, комерційна діяльність на фінансових та валютних біржах та ін.).

Прибуток – це частина чистого доходу, який безпосередньо отримують суб'єкти господарювання після реалізації продукції. Тільки після продажу продукції чистий дохід приймає форму прибутку. Кількісно вона являє собою різницю між чистим виторгом (після виплат податку на додану вартість акцизного збору та інших відрахувань та повної собівартості реалізованої продукції).

Рентабельність підприємства – найбільш узагальнюючий показник його діяльності. В ньому синтезуються всі фактори виробництва і реалізації продукції, оборотність господарських коштів і позареалізаційних фінансових результатів.

Показники рентабельності більш повно ніж прибуток, відображають кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення прибутку з затратами на його отримання або використаними ресурсами. Показники рентабельності використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні.

Тобто прибуток в ринкових умовах виконує оцінювальну, стимулюючу і розрахункову функції. Оцінювальна функція прибутку полягає в тому, що він є основним критерієм економічної ефективності виробництва і використання виробничих ресурсів. Ця функція прибутку для підприємця є дієвим засобом контролю з раціональним використанням матеріальних і трудових ресурсів.

Стимулююча функція прибутку полягає в тому, що він є джерелом сплати прямих податків у бюджет. У зв'язку з цим в отриманні прибутку зацікавлені підприємства і держава.

Госпрозрахункова функція прибутку полягає в тому, що госпрозрахунок як основний метод господарювання підприємств передбачає не тільки покриття власних витрат доходами, а й отримання прибутку для стимулювання працівників і вирішення інших питань.

В умовах ринкової економіки, отримання прибутку орієнтує товаровиробника на збільшення обсягів виробництва продукції, зниження витрат. Цим досягається мета підприємства і задоволення суспільних потреб.

УДК 631.321.5

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Курсенко О.В.**, спеціаліст*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Ефективність функціонування сільського господарства України в ринкових умовах в значній мірі залежить від раціонального розміщення та спеціалізації виробництва, які забезпечують ефективне використання природно-кліматичних умов та ресурсів підприємств, регіонів, держави. На жаль, за роки реформування вітчизняної економіки цим питанням не приділялося необхідної уваги, що негативно вплинуло на розвиток аграрного сектору. Саме тому сьогодні об'єктивно назріла необхідність аналізу деяких аспектів в регіональній спеціалізації з наближенням її схеми до вимог ринкових умов господарювання з орієнтацією на взаємоузгодженість економічних інтересів виробників, переробників та споживачів продукції.

Аналіз спеціалізації виробництва у сільськогосподарських підприємствах визначається за системою показників: обсяг і структура товарної продукції (основний показник); структура прибутку; структура валової продукції; структура витрат у галузях; структура засобів виробництва та капіталовкладень за певний період; структура посівних площ; структура поголів'я тварин та інші.

Виробничий напрям підприємства збігається з його спеціалізацією, коли розміри товарних галузей відповідають прийнятим критеріям:

- питома вага головної галузі в структурі товарної продукції – 50 і більше відсотків (вузькоспеціалізоване підприємство);
- питома вага більше 67 %, в тому числі кожна з них – не менше 25 % (спеціалізоване на виробництві продукції двох галузей);
- питома вага становить 75 і більше відсотків, в тому числі кожна з них – не менше 20-24 % (спеціалізоване на виробництві продукції трьох галузей).

Коефіцієнт товарного зосередження галузей (*Кз*) засвідчує ступінь спеціалізації і концентрації підприємства з урахуванням усіх його товарних галузей. Визначається за формулою:

, (1)

де ПВ – питома вага і-ї галузі в структурі товарної продукції, %;

Ni - порядковий номер і-ї галузі в ранжированому ряді, де перше місце надається галузі з найбільшою питомою вагою, а останнє - з найменшою.

Якщо відносний рівень розвитку провідної товарної галузі визначають за питомою вагою в структурі товарної продукції підприємства, то відносний рівень розвитку додаткових та інших галузей можна визначити за цим же принципом.

Важливо встановити і середній рівень розвитку всіх товарних галузей, який розраховується за такою формулою:

, (2)

де Сі – середньозважена питома вага товарних галузей в і-му господарстві;

d_{ij} – питома вага j-ї галузі (або j-го виду продукції) в товарній продукції і-го господарства (у частках одиниці);

t_{ij} товарна продукція j-ї галузі в і-му господарстві, тис. грн.;

T_i – вся товарна продукція і-го господарства, тис. грн.

Враховуючи, що $d_{ij} = \frac{t_{ij}}{T_i}$, тому підставивши це у формулу (2) отримаємо:

(3)

Невисока питома вага галузі (до 2,0 %) не впливає на ривень загальногосподарської спеціалізації. Тому слід розрахувати коефіцієнт спеціалізації за формулою:

, (4)

де - загальний коефіцієнт спеціалізації;

- галузевий коефіцієнт спеціалізації, за якого коефіцієнт питомої ваги галузі у товарній продукції перевищує 0,02;

N – кількість галузей, питома вага яких у товарній продукції перевищує 2%;

Проте основним показником рівня спеціалізації господарства має бути питома вага галузі в товарній продукції, який визначається за формулою:

К = В Р

, (5)

- галузевий коефіцієнт спеціалізації;

$В_{Р_2}$ – виручка від реалізації галузі;

$В_{Р_3}$ – загальна виручка від реалізації.

Аналіз динаміки валової і товарної продукції базується на розрахунку базових і ланцюгових темпів росту та приросту, дослідженні їх структури. Далі проводиться детальніший аналіз структури витрат на виробництво 1 ц продукції у галузях, з'ясовуються фактори, що спричинили зміну досліджуваного показника.

Наявність природних ресурсів є головною умовою розміщення продуктивних сил на даній території. Кількість, якість і поєднання ресурсів визначають природно-ресурсний потенціал території, який є важливим фактором розміщення населення і господарської діяльності. При освоєнні значних джерел природних ресурсів виникають великі промислові центри, формуються господарські комплекси та економічні райони. Природно-ресурсний потенціал району здійснює вплив на його ринкову спеціалізацію, місце в територіальному поділі праці, міжнародний рейтинг країни. Тому доцільним є аналіз наявних у господарства ресурсів.

Поглиблення спеціалізації в аграрних підприємствах обумовлює об'єктивний процес кооперації, агропромислової інтеграції, концентрації виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваль О.М. «Спеціалізація сільськогосподарських підприємств природно – економічної зони Лісостепу» / О. М. Коваль // Економіка АПК. — 2008. — № 4. — С. 114–117.
2. Канінський П.К. Розвиток спеціалізації та кооперації в тваринництві зони Лісостепу. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 446 с.

УДК 633.1:338

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПРИБУТКУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ВІД ПИТОМОЇ ВАГИ ПОСІВІВ І УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ

Галабурда К.В., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Нині більшість сільськогосподарських підприємств велику увагу приділяють технічним культурам, особливо соняшнику і ріпаку, через їх високу ціну і прибутковість. Є підприємства, в яких питома вага посіву технічних культур займає більше 50 % посівів. А це призводить до виснаження земельних

угідь. В досліджуваному підприємстві (“Урожай” Братського району) у 2009 році технічними культурами було засаджено 49,0 %, а у 2010 році 52,0 % посівних площ відповідно зменшується площі посіву зернових культур. Тому ми вирішили провести кореляційний аналіз впливу питомої ваги і урожайності зернових культур на суму прибутку від реалізації продукції рослинництва в розрахунку на 1га посіву.

Для проведення кореляційного аналізу позначимо питому вагу зернових в посівах, (х1) і урожайність зернових, ц/га (х2), прибуток від реалізації продукції рослинництва на 1га, грн (у).

Коефіцієнти регресії показують наскільки зміниться сума прибутку від реалізації продукції рослинництва в розрахунку на 1га при зміні відповідного фактора на 1, при умові, що другий фактор рівняння знаходиться на середньому рівні.

Так, а1 = -0,287 показує, що при середній урожайності, збільшення питомої ваги посіву зернових на 1 % сприяє збільшенню суми прибутку на 0,287 гривень. Зростання урожайності зернових на 1 % при середній питомій вазі посіву зернових призводить до зростання прибутку на 1га на 0,047 гривень.

Коефіцієнт кореляції використовують для вимірювання тісноти зв'язку між факторними ознаками і результативним показником.

Для визначення множинного коефіцієнта кореляції необхідно виконувати розрахунки парних коефіцієнтів кореляції.

Частковий коефіцієнт кореляції rx_1y, який дорівнює 0,90 свідчить про прямий зв'язок між питомою вагою посівів прощі зернових і прибутку від реалізації продукції рослинництва в розрахунку на 1 га.

Частковий коефіцієнт кореляції rx_2y, який дорівнює 0,94 свідчить про прямий зв'язок між урожайністю зернових і прибутком від реалізації продукції рослинництва

Частковий коефіцієнт кореляції rx_1x_2, який дорівнює 0,96 свідчить про прямий тісний зв'язок між показниками. Це свідчить про те, чим вище питома мага посіву зернових, тим більшу суму прибутку отримує підприємство від реалізації продукції рослинництва.

Коефіцієнт множинної (сукупної) кореляції, який дорівнює 0,86 показує, що вплив обраних факторів на суму прибутку від реалізації продукції рослинництва в розрахунку на 1га високий

Висновки. Проведене дослідження показало, що для отримання більшої суми прибутку від реалізації продукції рослинництва потрібно збільшити питому вагу посіву зернових культур та їх урожайності

ЛІТЕРАТУРА

1.Економіка сільського господарства : [підручник для студентів вищих навчальних закладів] / Н. Я. Коваленко, Ю. І. Агірбов, Н. А. Сєрова. – М. : ЮРКНІГА, 2004. - 348 с.

2. Кузнєцова Л.М. Статистика: Загальна теорія статистики : [навч. посібник] / Л. М. Кузнєцова. – Іркутськ : ІрГСХА, 2007. - 127 с.

УДК 633.21.56

АНАЛІЗ СТАНУ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Андрєшков С.С., *магістр*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Поряд з основними фондами для роботи підприємства має величезне значення наявність оптимальної кількості оборотних коштів.

Оборотні кошти являють собою сукупність коштів, авансованих для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу, що забезпечують їхній безперервний кругообіг.

Оборотні кошти забезпечують безперервність виробництва і реалізації продукції підприємства. Оборотні виробничі фонди вступають у виробництво у своїй натуральній формі й у процесі виготовлення продукції цілком споживається, переносячи свою вартість на створений продукт. Фонди обігу зв'язані із обслуговуванням процесу обігу товарів. Вони не беруть участь в утворенні вартості, а є її носіями. Розмір оборотних коштів, зайнятих у виробництві, визначається в основному тривалістю виробничих циклів виготовлення виробів, рівнем розвитку техніки. Співвідношення між окремими елементам оборотних коштів, виражене у відсотках, називається структурою оборотних коштів. Розглянемо джерелах формування оборотні кошти поділяються на власні і позикові.

Власні оборотні кошти – це кошти, що постійно знаходяться в розпорядженні підприємства і сформовані за рахунок власних ресурсів(прибуток і ін.).

Позикові оборотні кошти – це кредити банку, кредиторська заборгованість та інші пасиви.

Ефективна робота підприємства – це досягнення максимальних результатів при мінімальних витратах. Мінімізація витрат – це розумне сполучення власних і кредитних ресурсів.

Унаслідок прискорення обертання оборотних коштів із обороту вивільняється частина коштів, що обраховується множенням фактичного одноденного обсягу реалізації продукції на дні прискорення обертання оборотних коштів.

Щоб поліпшити використання оборотних коштів цього підприємства і підвищити ефективність виробництва можна запропонувати наступні дії:

1) Скорочення виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей у зв'язку з переходом на оптову торгівлю та прямі економічні зв'язки з постачальниками;
2) Прискорення обертання оборотних коштів за рахунок реалізації непотрібних, залежалих товарно-матеріальних цінностей.

Поліпшення використання оборотних коштів вивільняє їх. Це вивільнення може бути абсолютним і відносним.

Абсолютне вивільнення оборотних коштів – це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

За нинішніх умов господарювання через інфляційні процеси найбільш реальним є відносне вивільнення оборотних коштів.

Ураховуючи це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів. Досліджене підприємство повністю себе забезпечує оборотними коштами не користуючись залученими коштами. При такому рівні рентабельності має сенс розширювати виробництво, вкладаючи кошти в новітні технології, або що.

УДК 633.1:338.432

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ЗА РАХУНОК ЗАСТОСУВАННЯ ГРУНТОЗАХИСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Біла Ю.Ю., *магістр*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Застосування ґрунтозахисних технологій сприяє підвищенню ефективності виробництва сільськогосподарських культур, в т.ч. і соняшнику. Ґрунтозахисна технологія – це така технологія, яка відповідає таким умовам:

- на поверхні ґрунту після збирання залишаються рослинні рештки культурних рослин (не менше як 30 %) без наступного загортання;
- здійснюється посів в необроблений ґрунт, вкритий рослинними рештками культурних рослин-попередників;
- обробіток ґрунту проводиться тільки в зоні загортання насіння висівним апаратом (у рядку).

Усі варіанти ґрунтозахисних технологій при їх впровадженні вимагають ретельної підготовки та цінного комплексу організаційних заходів. Першим кроком для нових технологій має бути всебічний аналіз агротехнічної ситуації в господарстві та ретельний розрахунок. Для впровадження ґрунтозахисної технології необхідно:

- скласти точні характеристики ґрунтів, дані щодо рівня pH, вмісту гумусу та поживних речовин;
- визначити ступінь ущільнення на різних ділянках поля. Найшвидше, у різних місцях буде різне ущільнення (яскраво виражені автомобільні колії, зони розворотів, розвантаження, заправки). Зони дуже сильного ущільнення рекомендується обробляти дисковою бороною або навіть переорювати;
- заміряти перепади рівнів на полях, визначити ділянки найуразливіші для ерозії;

- провести інвентаризацію наявних тракторів і агрегатів;

- проаналізувати сівозміну, стан тваринницьких ферм та інтенсивність розвитку тваринництва, розрахувати очікуваний урожай кормових культур, органіку вивозити лише туди, де вона загортатиметься у ґрунт, тобто на поля з мінімальним обробітком;

- перебачити строки початку і завершення робіт, спланувати площі під посів, розробити стратегію боротьби з бур'янами та шкідниками. Для чого вносити гербіциди навесні, особливо універсальний гербіцид «Раундал» восени або навесні, ґрунтовний гербіцид вибіркової дії «Харнес»;

- уважно розрахувати економічний ефект.

Ґрунтозахисна технологія виробництва соняшнику відкриває шлях до повноцінного використання через наявність таких переваг:

- скорочення витрат на придбання та експлуатацію техніки, зменшення зносу машин;

- зменшення витрат палива, добрив;

- зменшення ущільнення ґрунту під впливом техніки;

- зменшення водної та вітрової ерозії;

- підвищення родючості ґрунту за рахунок збільшення вмісту гумусу, мікроелементів, вуглецю, азоту;

- стабільні врожаї;

- економію робочого часу;

- поліпшення інфільтрації води у ґрунті, краще насичення ґрунту вологою;

- зростання біологічної активності у ґрунті і на полях;

- поліпшення стану довкілля за рахунок зменшення вносу гербіцидів та добрив з полів.

Таким чином, можемо стверджувати, що ґрунтозахисна технологія відкриває шлях до повноцінного використання таких переваг як, наприклад, зменшення водної та вітрової ерозії, економії робочого часу, приносить стабільні врожаї, зниження собівартості, що прямо впливає на підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику.

УДК 658.2:338.43.003.13

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Побережник Л.Г., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Розвиток ринкових відносин в Україні підвищує рівень відповідальності суб'єктів господарювання за результатами своєї діяльності, які значною мірою

залежать від забезпечення основними засобами, їх технічного стану та ефективності використання. Тому будь-яке підприємство незалежно від організаційної форми та виду діяльності повинне постійно розглядати рух своїх основних засобів, їх склад та стан, ефективність використання. Дана інформація дозволяє підприємству знайти шляхи та резерви підвищення ефективності використання основних засобів, а крім того вчасно виявити та скоригувати негативні відхилення, які в подальшому можуть спричинити серйозні наслідки для успішної діяльності підприємства.

Проблема ефективного використання основних засобів і виробничих потужностей підприємств посідає чільне місце у дослідженнях таких українських вчених-економістів як А.І. Абрамов, С.Ф. Покропивний, Л.О. Пашнюк, П.Т. Саблук, А.М. Турило, О.М. Федорчук.

Основні засоби – це активи підприємства, які мають вартісну оцінку, не втрачають матеріально-речову форму в процесі експлуатації, використовуються в процесі виробництва більше одного року або операційного циклу, переносять свою вартість у вигляді амортизаційних відрахувань на новостворений продукт, використання яких, як очікується, принесе підприємству певну економічну вигоду [1].

Основні засоби утворюють виробничо-технічну базу і визначають виробничу потужність підприємства. Поінформованість про наявність засобів праці та постійний контроль за їх ефективним використанням мають велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства.

Джерелами інформації для проведення аналізу є бізнес-план підприємства, план технічного розвитку підприємства, баланс та додаток до балансу, звіт про наявність та рух основних засобів, баланс виробничої потужності, дані про переоцінку основних засобів, проектно-кошторисна та технічна документація.

Ефективність використання основних засобів можна виявити за допомогою показників фондовіддачі, фондомісткості та рентабельності.

Фондовіддача – відношення вартості виробленої продукції до первісної середньорічної вартості основних виробничих засобів.

Фондовіддача показує загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основні виробничі засоби, тобто ефективність вкладення цих коштів.

Фондомісткість продукції – величина, обернена фондовіддачі. Вона показує частку вартості основних засобів, що припадає на кожну гривню продукції, що випускається.

Часто на сільськогосподарських підприємствах спостерігається зниження деяких показників ефективності: зменшення показника фондовіддачі на одиницю вартості основних засобів та зростання фондомісткості, тобто на одиницю виробленої продукції припадає більше вартості основних засобів, хоча фондозабезпеченість і фондоозброєність можуть зростати. При цьому головною причиною зниження фондовіддачі – є неефективне використання основних засобів (простої обладнання, низький коефіцієнт змінності та ін.).

Тому на підприємствах необхідно розробляти заходи для усунення виявлених причин, пріоритетне значення серед яких повинно бути відведено

своєчасній заміні і мобілізації морально застарілого устаткування, організації прискореного введення в експлуатацію придбаної нової техніки; удосконаленню організації матеріально-технічного забезпечення підприємств та технічного обслуговування сучасних систем машин; запровадження прогресивних форм організації виробництва і праці; застосування сучасних ефективних систем матеріального стимулювання робітників; залучення інвестиційних ресурсів вітчизняних і зарубіжних інвесторів для модернізації матеріально-технічної бази підприємств; широке застосування лізингових операцій. Все це сприятиме підвищенню інтенсивності виробництва, що є важливою передумовою збільшення обсягів випуску продукції.

Серед напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах чільне місце повинно бути відведено заходам, спрямованим на поліпшення їх екстенсивного використання. На підприємствах необхідно домагатися оптимальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування, удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури, що сприятиме поліпшенню технічного обслуговування основних підрозділів підприємства, перерозподілу працюючих в його межах, вивільненню робітників в допоміжних виробництвах і залучення їх після відповідної підготовки до роботи в основних цехах, щоб підвищити змінність наявного у них устаткування [2].

Таким чином, діяльність будь-якого підприємства значною мірою залежить від використання наявних основних засобів. Тому робота підприємства повинна бути спрямована на підвищення ефективності використання основних засобів, оскільки за сучасних умов господарювання забезпечення відповідних темпів розвитку та підвищення ефективності виробництва можливе лише за умови кращого їх використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колеснік Я. Відтворення основних засобів: види, форми та джерела фінансування / Я. Колесник // Збірник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2009. - № 4. – С. 130-133.
2. Олійник Т. Інтенсифікація відтворення основних засобів аграрного виробництва / Т. Олійник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2010. - № 2(10). – С. 61-65.

УДК 631.81:633.854.78

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ СОНЯШНИКУ

Прокошенко О.В., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

До останнього часу однією з панівних технічних культур на полях України залишається соняшник. Його посіви займають понад 2,0 млн. га, що

становить 96 % площі всіх олійних культур. Найбільші посівні площі соняшнику сконцентровано в центральних та південних областях нашої країни.

Соняшник – найрентабельніша стратегічна культура. Проте виробництво соняшника для більшості господарств із високорентабельного стає збитковим. Це й недивно, запроваджуючи масове виробництво (іноді навіть беззмінне) соняшника, господарі не враховували деякі моменти:

1) коріння соняшнику, проникаючи в ґрунт на глибину 2-4 м і розгалуджуючись на 100-200 см, значною мірою виснажує ґрунт, збіднюючи запаси вологи та поживних речовин;
2) при розміщенні посівів соняшнику на тому самому полі через невеликий проміжок часу (4-5 років і менше) виникає значне ураження рослин шкідниками і хворобами, що зменшує врожайність і погіршує якість насіння.

Однак є низка господарств, які отримують урожайність соняшнику на рівні 25-40 ц/га із вмістом 45-52 % олії. При вирощуванні високих врожаїв насіння соняшника, з відмінними показниками якості, значну увагу слід приділяти збалансованому живленню рослин. Для нормального росту, розвитку та отримання високого вмісту жиру, крім азоту, фосфору та калію необхідно як мінімум 12-15 елементів живлення. Особливу увагу слід приділити таким елементам як: фосфору, калію, магнію, бору, марганцю, цинку. Це підживлення дасть змогу швидко забезпечити фізіологічні потреби олійних культур в елементах живлення відповідно до їхньої фізіологічної потреби [1].

Для повного забезпечення соняшнику мікроелементами рекомендується застосовувати добрива типу “Басфоліар” (4-5 л/га) або “АДОБ Макро + Мікро Соняшник” (3-5 кг/га) із додаванням «Солю бор ДФ» (1-3 кг/га) або “СОЛЮ Бор” один-два рази за сезон. Встановлено, що фази 6-8 пар справжніх листків та цвітіння є критичними фазами розвитку соняшнику щодо наявності бору, марганцю та сірки. Обробку можна поєднувати з обробкою засобами захисту рослин, стимуляторами, регуляторами росту, провівши попередньо тест на сумісність.

У разі застосування позакореневих підживлень дуже добре себе зарекомендував препарат “ROST-концентрат”, створений на основі гумату калію з додаванням мікроелементів і мікроелементів, він прекрасно розчиняється, не випадає в осад і рівномірно розподіляється на листкові поверхні.

Такі способи оптимізації технології обробки соняшнику дають змогу скоротити внесення мінеральних туків від рекомендованих норм на 30 %, при цьому підвищити коефіцієнт використання останніх до 80 %. Витрати на два позакореневих підживлення становить 91 грн./га, а мінімальний економічний ефект сягає 1169 грн. на гектарі [2].

Застосування технології позакореневого підживлення соняшнику забезпечить:

- швидке надходження елементів живлення в клітини рослин та покращення процесів обміну;
- поліпшення посухостійкості культур та стійкості до стресових ситуацій;

- підвищення засвоєння на 10-15 % внесених мінеральних добрив з ґрунту та через листкову поверхню;
- підвищення врожайності на 3-7 ц/га та олійності насіння.

Лише при дотриманні всіх правил вирощування культури можна отримувати високий урожай, а внаслідок і прибуток, не зашкоджуючи ґрунту та оточуючому середовищу. Тому, щоб не втратити своєї частки при вирощуванні соняшнику, свою діяльність слід направляти не на збільшення посівних площ, а на підвищення врожайності насіння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Санін Ю.О. Листкове підживлення соняшнику/ Ю. О. Санін // Пропозиція. – 2011. - № 6. – С. 74–75.
2. Крупський А.А. Позакореневе підживлення соняшнику / А. А. Крупський // Пропозиція. – 2011. - № 6. – С. 76–78.

УДК 633.1.003.13

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Бундук А.А., *магістр*
Науковий керівник – к.е.н. доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Виробництво зерна має вирішальне значення для розвитку всіх галузей сільського господарства. Зернове господарство є основою сільськогосподарського виробництва, а рівень його розвитку – одним з найважливіших показників стану економіки країни, який безпосередньо впливає на добробут населення. Зерно – цінний і незамінний продукт харчування – становить основу продовольчого фонду, воно необхідне для задоволення потреб тваринництва в концентрованих кормах і важливе як джерело виробництва молока, м’яса, яєць та інших продуктів.

Економічна ефективність виробництва зерна характеризується системою показників, до складу яких входять: урожайність, продуктивність праці, собівартість та ціна реалізації продукції, прибуток на 1 га посівної площі, на 1 ц зерна і на 1 люд.-год., рівень рентабельності виробництва зерна, тощо.

В умовах ринкових відносин, коли ціна на ринку продукції формується головним чином через співвідношення попиту і пропозиції, реально вплинути на підвищення ефективності виробництва зерна та сільськогосподарської продукції в цілому підприємства можуть за рахунок зниження собівартості одиниці виробленої продукції. Для досягнення цієї мети велике значення має своєчасне реагування підприємств на зміну стану операційного процесу. Поряд із загальноприйнятими методами визначення стану процесу доцільно використовувати оціночно-ситуаційний підхід, який не тільки якісно доповнює статистичні та монографічні дані, але й в 6-8 разів скорочує витрати праці. В

результаті застосування цього підходу виникає можливість визначити за рахунок чого слід, в першу чергу, починати поліпшення ситуації.

Підвищення ефективності зернового господарства також пов'язане з впливом на його розвиток великої кількості факторів: хімізація, меліорація, виведення нових сортів, підвищення загальної культури землеробства. В зв'язку з тим, що перелічені фактори не рівнозначні за ступенем впливу на збільшення виробництва зерна і потребують різних розмірів капіталовкладень та поточних затрат, важливо, куди будуть спрямовані ці капіталовкладення. Ефективність виробництва зерна визначає його конкурентоздатність, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, тобто здатність до розширеного відтворення, зростання обсягів виробництва, збільшення кількості робочих місць, підвищення заробітної плати працівників та інше. Важливим напрямком підвищення економічної ефективності зернового виробництва є також поліпшення якості зерна, особливо за рахунок використання сильних і твердих сортів пшениці з високим вмістом білка і клейковини. Виконання всіх процесів виробництва та реалізації зерна пов‘язане з використанням матеріально-технічних ресурсів. Їх рівень, повнота забезпечення та ефективність використання багато в чому визначає рівень як окремих показників так і ефективність виробництва в цілому. Слід відмітити, що підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення виробництва зерна спроможні впроваджувати у виробництво прогресивні технології виробництва, з використанням високоякісного посівного матеріалу сучасних сортів і гібридів, широкого застосування добрив та новітніх засобів захисту рослин, сучасних технологій післязбиральної обробки та зберігання врожаю, що забезпечує високу ефективність виробництва зерна і найбільш вигідні схеми збуту продукції та в підсумку розширене відтворення їх капіталу. Підприємствам з задовільним рівнем ресурсного забезпечення пошук шляхів до поліпшення економічної ситуації потрібно виконувати створенням умов для оптимального забезпечення ресурсами вирішальних складових виробничого процесу, як основних передумов здійснення успішної виробного-комерційної діяльності, залучення основних засобів та коштів для фінансування матеріальних та нематеріальних витрат при реалізації процесу виробництва та збуту зерна. Одним з перспективних напрямків покращення виробництва продукції рослинництва є створення систем зрошення полів.

УДК 658.14/.17.011.4

ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

***Гусаренко А.В.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Костаневич Н.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Процедури оцінювання й аналізування фінансового стану підприємства, поєднані у певну методику, пов'язані з агрегуванням сукупності показників, які характеризують результати більшості економічних процесів і містять узагальнені дані про майново-ресурсний потенціал і капітал за його структурою.

Основними складовими оцінювання фінансового стану є :аналіз структури та динаміки показників активу і пасиву балансу, визначення ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, а також процедурні аспекти дослідження руху грошових коштів та ймовірності банкрутства підприємства.

Існують три основні типи моделей, які застосовуються в процесі аналізу фінансового стану підприємства: дескриптивні, предикативні та нормативні.

Дескриптивні моделі є основними. До них належать: побудова системи звітних балансів; подання фінансової звітності у різних аналітичних розрізах; вертикальний та горизонтальний аналіз звітності; система аналітичних коефіцієнтів; аналітичні записки до звітності. Дескриптивні моделі засновані на використанні інформації з бухгалтерської звітності.

Предикативні моделі – це моделі передбачувального, прогностичного характеру. Вони використовуються для прогнозування доходів та прибутків підприємства, його майбутнього фінансового стану. Найбільш поширені з них: розрахунки точки критичного обсягу продажу, побудова прогностичних фінансових звітів, моделі динамічного аналізу (жорстко детерміновані факторні та регресивні моделі).

Нормативні моделі – це моделі, які уможливлюють порівняння фактичних результатів діяльності підприємства із нормативними (розрахованими на підставі нормативу). Ці моделі використовуються, як правило, у внутрішньому фінансовому аналізі, їхня суть полягає у встановленні нормативів на кожну статтю витрат стосовно технологічних процесів, видів виробів та у розгляді і з'ясуванні причин відхилень фактичних даних від цих нормативів.

Фінансовий стан сучасного підприємства необхідно оцінювати і аналізувати у контексті динаміки розвитку його потенціалу. Такий системний підхід до аналізу фінансового стану підприємства передбачає розгляд

підприємства як складної, багаторівневої і взаємопов'язаної системи, яка функціонує у динамічно мінливому економічному середовищі. В існуючих методиках аналізу фінансового стану підприємства об'єктивно присутні базові передумови для надання оцінному критерію системності. Для формування концептуальних засад системності аналізу фінансового стану окремі показники необхідно відобразити в синтетичному показнику, який втілює множинні взаємозв'язки фінансових показників підприємства з урахуванням галузевих індикаторів. Дотримуючись принципів системності, в окремих дослідженнях обґрунтовується доцільність об'єднання блокових оцінок у цілісну систему комплексного оцінювання.

Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі фінансової звітності шляхом проведення горизонтального, вертикального, коефіцієнтного і факторного методів аналізу. У процесі горизонтального аналізу визначають абсолютні і відносні зміни величин різних статей балансу; методом вертикального аналізу розраховують питому вагу структури активів і пасивів підприємства

Предметом аналізу фінансового стану підприємства є визначення фінансових коефіцієнтів, які розкривають рівень та динаміку відносних показників. Факторний аналіз виконується для виявлення причин зміни абсолютних і відносних фінансових показників та розрахунку впливу факторів на зміну того чи іншого фінансового показника. Така оцінка ураховує переважно лише внутрішні чинники підприємства, а тому для об'єктивізації оцінки фінансового стану залучають низку неформалізованих індикаторів, якими намагаються урахувати вплив зовнішніх факторів на фінансовий стан підприємства.

Оптимальне поєднання аналітичних розрахунків і неформалізованих процедур та оперування цими результатами в управлінні дає змогу поліпшувати фінансовий стан підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко О.М. Методичні аспекти оптимального управління стійкістю підприємства / О. М. Гончаренко // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць Одеського державного економічного університету. – 2010. – № 39. – С. 39–43.

2. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О. І. Павленко // Бізнес-навігатор. Науково-виробничий журнал. – 2010. – № 2 (19). – С. 72–78.

УДК 658.14

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Матвійчук О.С., *магістр*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївського державного аграрного університету

Природно-ресурсний потенціал характеризує собою сукупність усіх природних можливостей, засобів, запасів, джерел, які використовуються за певного рівня розвитку продуктивних сил для досягнення мети виробничої програми підприємства. Наявність природних ресурсів є головною умовою розміщення продуктивних сил на окремій території. Кількість, якість і поєднання ресурсів визначають природно-ресурсний потенціал території, який є важливим фактором розміщення населення і господарської діяльності. Природно-ресурсний потенціал території визначає територіальну організацію виробництва, яка слугуватиме економічному і соціальному розвитку держави або регіону аграрного сектора.

Природно-ресурсний потенціал АПК складається з невичерпних (енергетичних, атмосферних, водних, кліматичних), які є відновлюваними, та вичерпних (земельних, лісових, біологічних, мінеральних, рекреаційних) природних ресурсів, які, у свою чергу, поділяються на відновлювані та обмежено відновлювані (родючість ґрунтів, мінеральна сировина, рекреаційні ресурси, тваринний і рослинний світ) природні ресурси. Достатній рівень природно-ресурсного потенціалу є одиним з найважливіших чинників забезпечення сталого розвитку аграрного сектора [3].

Світовий досвід переконує, що сучасний розвиток аграрної економіки, незалежно від соціально-економічної орієнтації країн та способу виробництва, стає все більш екологічно орієнтованим, потребує збереження та відтворення природного ресурсного потенціалу. Саме тому зростає актуальність вивчення даної проблематики в теперішній період часу.

Україна за рівнем ресурсного потенціалу займає дев'яте місце у світі, що характеризується сукупністю природних і створених можливостей у розвитку національної економіки. Актуальним залишається питання щодо використання ресурсного потенціалу, екологізації виробництв, зниження негативного впливу на природні ресурси. При цьому за індексом сталого розвитку, який включає економічні, соціальні і екологічні критерії, вітчизняна економіка займає 45 місце у світі [1]. Отже, постає потреба розробки еколого-орієнтованого підходу щодо оптимізації потенціалу, забезпечення зростання соціально-економічного розвитку сільських територій і сталого розвитку аграрного сектора.

Євроінтеграційні зміни для економічного простору України вимагають нових підходів не тільки для організації, а й управління діяльністю з урахуванням регіональних і галузевих особливостей. Переважна більшість товаровиробників зорієнтована на високий рівень споживання, в тому числі природних ресурсів, але віддача має переважно екстенсивні наслідки.

Виробництво продукції, окремих товарів і послуг проводиться без урахування реального попиту, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [2]. Подібна організація виробництв призводить до безцільного використання ресурсів і накопичення зайвого проміжного споживання і валової доданої вартості, що не надає можливості отримати заплановану ціну реалізації і негативно впливає на зовнішнє середовище.

В умовах недостатності фінансового забезпечення більшості вітчизняних товаровиробників і загострення питання щодо продовольчої безпеки країни необхідною складовою подальшого розвитку є обґрунтування причин і наслідків недостатності розвитку вітчизняного аграрного бізнесу з використанням досвіду інших країн, з метою забезпечення керованої оптимізації ресурсного потенціалу галузі і підприємств.

Відповідно до Державних цільових програм щодо та розвитку аграрного сектора основними складовими збереження і відтворення ресурсного, експортного потенціалу, нарощування потужностей сільськогосподарських підприємств є якісне реформування виробничих системоутворюючих галузей через поетапне технологічне і технічне переоснащення, поступове досягнення аграрним бізнесом економічної незалежності від державних дотацій і субсидій.

Провівши аналітичну оцінку сучасного стану і проблем аграрного сектора було б доцільно запропонувати Концепцію збереження і відтворення ресурсного потенціалу на основі дієвого загальнодержавного управління.

Метою Концепції є формування таких соціально-економічних умов, за яких технології будуть забезпечувати конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції, а віддача коштів буде направлятися на вирішення не тільки економічних, а й соціальних і екологічних проблем аграрного сектора і сільських територій окремих регіонів країни.

Концепція розроблена з урахуванням стадій суспільного відтворення і включає обов’язкове врахування регіональних і галузевих особливостей, обсягів і структури щодо державної підтримки створення сприятливих умов для розвитку виробничої системи, модернізацію виробництва. Для запровадження Концепції необхідною є активізація інвестиційної привабливості і інноваційної активності підприємств, а як результат, підвищення віддачі вкладених коштів, розвиток соціальної інфраструктури села.

Практичне застосування положень Концепції дозволить забезпечити підвищення рівня ресурсозабезпечення, екологізації виробництв, підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора.

У соціальній сфері Концепція зорієнтована на підвищення привабливості праці і життєвого рівня сільського населення, удосконалення інфраструктури сільських населених пунктів.

В екологічній сфері Концепція направлена на збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, спрямованого на призупинення процесу деградації природно-ресурсного потенціалу аграрного сектора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформаційно-аналітичний збірник. Вип. 5 / За ред. П. Т. Саблука та ін. – К. : ІАЕ, 2009. – 647 с.
2. Актуальные вопросы экономики природопользования: теоретические и практические аспекты / О. Ф. Балацкий, А. Г. Дегтяренко, О. Н. Дутченко и др. / Под ред. О. Ф. Балацкого. – Сумы : ОП ВЭО, 2010. – 171 с.
3. Борисова В.А. Адаптація підприємств аграрного сектора економіки до ринкових умов та їх інвестиційна привабливість / В. А. Борисова // В кн. Аграрна наука і освіта на початку третього тисячоліття: Матеріали Міжн. наук.-практ. конф. – Т.ІІ. – Львів: ЛДАУ. – 2010. – С. 160-170.

УДК 633.21.7

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

***Гайдай О.А.**, студентка групи Б 4/1*
Науковий керівник – д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Сільськогосподарська діяльність завжди характеризувалася підвищеним ступенем ризику через тісну залежність від примх природи. Але до цих видів ризиків для сільськогосподарських підприємств характерні також економічні та фінансові ризики, а тому в порівнянні з підприємствами з інших галузей економіки, сільськогосподарські несуть принаймні вдвічі більше ризиків.

Традиційна низька рентабельність або збитковість сільськогосподарських підприємств підтверджує це твердження, але це не означає, що такий стан є звичайним і прийнятним. Для покращення ситуації сільськогосподарським підприємствам необхідно мати систему діагностики, яка б як мінімум попереджала про виникнення ризикової ситуації, як максимум – унеможливлювала її виникнення, як оптимум – допомагала уникнути її.

В аграрному секторі можна виділити декілька видів ризиків в залежності від їх природи та впливу:

Виробничі ризики – виробництво і переробка сировини, дистрибуція

Маркетингові ризики – ціни, дистрибуція, потреби та бажання споживачів

Фінансові ризики – рентабельність виробництва, вартість фінансових ресурсів, девальвація, інфляція, тощо

Юридичні та інфраструктурні ризики – юридичні, робоча сила, зовнішнє середовище, суспільна політика.

Перелік видів і ризиків, наведений вище, не є повним, але він показує наскільки складним є процес визначення ризиків і розробки стратегії з управління ризиками для кожного агробізнес підприємства.

Виробничі ризики продовжують значно впливати на діяльність сільськогосподарських підприємств. Підприємства впроваджують нові і прогресивні технології, але вони повністю не виключають ризики, а тільки змінюють природу та вплив ризиків. Іригація, нові сорти, засоби захисту

рослин дозволяють зменшити вплив погодних умов, хвороб і шкідників, але потребують більше спеціальних знань, більше фінансових ресурсів і ретельного управління підприємством.

Українські сільськогосподарські підприємства зазвичай приділяють більше уваги виробничим ризикам, так як основною ціллю своєї діяльності вважають кількість і якість одержаної продукції, а не фінансовий результат. В той же час треба відмітити, що маркетинг продукції є основною проблемою для виробників сільськогосподарської продукції.

Виробники сільськогосподарської продукції виступають в якості компенсуючої і гарантуючої ланки для всієї системи. Виробники хочуть отримати максимум продукції для отримання максимальних доходів. Це збільшує пропозицію продукції на ринку і призводить до зниження цін. Така ситуація зазвичай гарантує наявність продукції (сировини) і дозволяє переробникам та торговим компаніям управляти ризиком цін на сировину. Крім того, велика пропозиція продукції сільгоспвиробниками захищає споживачів від ризику наявності продуктів харчування.

Фермери більшості країн визначають маркетингові і цінові ризики як найважливіші і найзначніші, від яких залежить виживання їх господарств. Характеристики ринків і ступінь їх організації впливають на рівень та можливість перерозподілу ризиків в агробізнесі. Можна виділити декілька факторів, які визначають критичність маркетингових ризиків для сільськогосподарських підприємств:

- виробники сільськогосподарської продукції постачають свою продукцію на порівняно нееластичні ринки;

- цінових індикаторів або немає – контракти на поставку і вертикально інтегровані системи встановлюють прийнятні для переробників ціни (переробка овочів, вирощування та переробка м’яса птиці, тощо); - або ціни визначаються ринками, на яких домінують декілька великих фірм і організацій (ринки ф’ючерсів США, світова торгівля зерном);

- максимальний рівень виробництва узгоджується з метою індивідуального виробника отримати максимальний доход, так як індивідуально сільськогосподарські підприємства не мають значного впливу на формування цін;

- інтеграція в агробізнесі збільшила вплив на ринок більшості агробізнес партнерів, крім виробників сільськогосподарської продукції і кінцевих споживачів. Виробники мають приймати ціни, запропоновані переробниками та іншими партнерами, або шукати альтернативні канали збуту;

- деякі сектори сільськогосподарської продукції стали дуже концентровані, в результаті чого індивідуальний виробник на має впливу на ринок.

Прийняття ризику має підкріплюватися економічними вигодами для суб’єкта, який погоджується прийняти цей ризик на себе. В той же час потенційні вигоди мають відповідати економічній вартості ризику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дуброва О.С. Методичні основи аналізу господарських ризиків // Труды III – ей международной научно-практической конференции “Исследование и оптимизация экономических процессов «Оптимум – 2001». – Харьков : НТУ «ХПИ», 2001. – 226 с.
2. Dealing with Coffee Crisis in Central America, by P.Varangis, P.Siegel, D.Giovannucci, and B.Lewin. World Bank Policy Research Paper 2993, March 2003.
3. Ястремський О.І. Моделювання економічного ризику. — К. : Либідь, 1992. — 176 с.

УДК 633.1.907

АНАЛІЗ ЗАТРАТНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ

Іванова К.С., *студентка групи Б 4/1*
Науковий керівник – д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Сільськогосподарська галузь, як і будь-яка інша сфера виробництва, має свої особливості, які накладають відбиток не тільки на характер виробництва, а й на специфіку організації обліку, формування витрат і управління ними. Виробництво є одним із основних процесів господарської діяльності підприємства. У процесі виробництва використовують природні ресурси, сировину. Матеріали, паливо, енергію, трудові ресурси, основні засоби і одержують готову продукцію, яку потім реалізують. Характерною особливістю цього процесу є формування витрат на виробництво продукції, що становлять її виробничу собівартість. До витрат виробництва відносять витрати, обумовлені технологією виробництва, перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу.

Раціональна організація обліку витрат здійснює значний вплив на ефективність виробництва та економічну самостійність підприємства.

Аналіз витратами на підприємстві можна визначити як систему обробки та підготовки необхідної інформації у процесі управління підприємством. До її загальних принципів належать:

1. Системний характер організації та ведення системи управління витратами. Цей принцип є визначальним і передбачає побудову проблемного (стратегічного) й оперативного планування, облік та контроль виробничих витрат і продукції, оцінку роботи персоналу як цілісну систему планових, облікових, контрольно-аналітичних та економічних розрахунків, спрямованих на досягнення підприємством загалом високих результатів господарювання. Залежно від обраних підприємством економічних пріоритетів ними може бути максимізація прибутку, збільшення частки ринку, одержання цільового прибутку тощо.

2. Орієнтація на задоволення виключно власних інформаційних потреб підприємства при управлінні його виробничо-збутовою діяльністю.

3. Самостійне визначення самим підприємством форм та документації системи управління витратами. Цей принцип означає повну незалежність

підприємства при відпрацюванні порядку ведення внутрішнього обліку, контролю й звітності. Завданням останньої є забезпечення керівників підприємства необхідною інформацією.

4. Пріоритет стратегічних цілей перед поточними завданнями. Дотримання цього принципу вимагає від системи управління витратами глибокого обґрунтування перспектив підприємства й визначення таких стратегічних цілей, які не мають нічого спільного з декларацією бажаних напрямів розвитку чи очікуваних результатів.

5. Наскрізна уніфікована стабільна систематизація та кодування всіх планово-облікових номенклатур. Даний принцип вимагає сталої й вичерпної структуризації всіх інформаційних потоків системи управління витратами: про структурні підрозділи, їх спеціалізацію; перелік вироблюваних продуктів; склад витрат за статтями, статей за частинами; перелік використовуваних технологічних матеріалів; про цінову інформацію, персонал, засоби виробництва і т. ін.

6. Принцип бюджетного (кошторисного) методу управління витратами, собівартістю й дохідністю підприємства.

7. Принцип оцінки результатів діяльності підрозділів на основі бюджетів і внутрішньої звітності надає системі управління витратами рис інструмента мотивації персоналу як головного елемента економічного механізму підприємства.

8. Принцип економічної обґрунтованості та достовірності полягає в тому, що його дані повинні передусім точно відображати господарські операції, ретроспективну характеристику діяльності підприємства та його підрозділів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методы управления стоимостью и анализа затрат (Современное управление затратами) Шим Д., Сигел Д. Издательство: ИД Филинъ, 1996. – 346 с.

2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

УДК 633.1:48

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДОХОДІВ

***Кравець О.А.**, студент групи Б 4/1*
Науковий керівник – д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Реформа бухгалтерського обліку й фінансової звітності визначила нові підходи і вимоги до повноти та якості обліково-аналітичного забезпечення процесу управління діяльністю суб'єктів господарювання. Нині облік і аналіз не повністю задовольняють користувачів інформації. Облік головним чином зорієнтований на складання фінансової та податкової звітності, інформація якої недостатня для управлінського персоналу щодо якісного та своєчасного

прийняття рішень, що знижує його результативність. Практично відсутні дані для оперативної оцінки діяльності, її коригування та оптимізації рішень. В цих умовах зростає роль аналітичної оцінки доходів.

З переходом до ринкової економіки відбулись якісні зрушення в системі економічних відносин, а саме: зміни у підходах до управління виробництвом, розвитку інноваційних процесів, переорієнтація підприємства з оперативних цілей на стратегічні. У зв’язку з цим ставляться задачі, які вимагають формування обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю, адекватного новим умовам. Постає необхідність у визначенні виключно нових об’єктів обліку, внесенні корективів у формування традиційних інформаційних масивів, суттєвому підвищенні оперативності обліку й аналізу. Цим визначається характер обліково-аналітичного забезпечення управління.

Нині у системі обліково-аналітичного забезпечення існують певні протиріччя. Розглянемо деякі проблемні питання щодо доходів підприємств, бо лише маючи правдиві дані можна прийняти правильне рішення.

П(С)БО 15 “Дохід” визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про доходи підприємств усіх форм власності (крім бюджетних установ).

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Згідно з п. 16 МСБО 18 “Дохід”, якщо підприємство передає покупцеві суттєві ризики і винагороди, то дохід може бути визнаним. Тобто, залишається незначний ризик володіння, і така операція може вважатися реалізацією, а дохід визнаватися. В п. 8 II(С)БО 15 “Дохід” про незначний ризик мова не йде. Лише сказано, що дохід визнається, коли покупцеві передані “всі” ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію. Тому, в разі залишення незначних ризиків за продавцем, дохід може і не визнаватися.

Не завжди підприємство може виконати усі умови, зазначені у П(С)БО 15, для визначення в обліку доходів від реалізації у зв'язку з особливостями діяльності та невизначеними обставинами. Таким чином, підприємства кожного разу, залежно від особливостей здійснюваних операцій повинні самостійно обирати метод відображення доходу та окреслювати коли і в якому обсязі визначати дохід від реалізації продукції у звітному періоді.

Зміна соціально-економічного розвитку держави в період переходу до ринкових відносин приводить до якісних структурних зрушень в сторону інтенсифікації виробництва, що зумовлює зростання грошових нагромаджень, джерелом яких є прибуток.

В цілому в процесі формування прибутку підприємства значну питому вагу займають доходи від реалізації продукції товарів робіт і послуг і порівняно невелику частину займають доходи від іншої реалізації, зокрема від реалізації основних засобів, оборотних активів тощо.

Важливими факторами зростання прибутку є збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції, впровадження новітніх технологій, що

означає підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції, підвищення її якості. В умовах розвитку підприємницької діяльності створюються об'єктивні передумови реального перетворення в життя даних факторів.

Зростання прибутку залежить в першу чергу від зниження витрат на виробництво продукції та збільшення обсягу реалізованої продукції. Сума виручки від реалізації, а відповідно прибутку залежить не тільки від кількості і якості виготовленої і реалізованої продукції, але і від рівня цін на неї.

Для пошуку дієвих рішень щодо оптимізації доходів і витрат використовується важлива складова бухгалтерської справи – економічний аналіз. Він досліджує ефективність діяльності підприємства на основі ряду техніко-економічних показників.

Отже, виконання традиційного обліку як кількісного вимірювання та відображення процесів економічної діяльності повинно доповнюватися оцінкою і аналізом її стану й результатів. Відбувається збільшення впливу факторів і підвищення ступеня невизначеності зовнішнього середовища підприємств у ринкових умовах, що вимагає застосування дієвішого та ефективнішого інструментарію аналітичної роботи на основі системного аналізу, економіко-математичних методів і моделей, математичного програмування.

Питання створення діючої системи обліково-аналітичного забезпечення стоїть перед управлінським персоналом. Через недосконалість чинного законодавства потрібно враховувати певні особливості при формуванні облікової політики, а саме методичної складової. Адже вибір її елементів приводить до суттєвих змін, що в свою чергу створює умови для зловживань із боку персоналу підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковалев В.В. Финансовий менеджмент: теория и практика / В.В.Ковалев – М. : ТК Велби, изд-во Проспект, 2007. – 1024 с.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. (зі змінами та доповненнями від 09.12.2011.)

3. Шатохіна О. Облік та інформаційне забезпечення управління господарською діяльністю підприємств / О. Шатохіна // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – С. 28–33.

УДК 633.1:436(34)

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИТРАТ

***Кривошеєв О.В.**, студент 3 курсу*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Економічнадіяльністьуринковихумовахпередбачаєвсистемі управління підприємством, зокрема аграрним, не тільки констатацію фактів господарського життя, але і висвітлення звітних показників у натуральному і вартісному вимірниках для подальшого її прогнозування. Його основним завданням є визначення результативності роботи господарства. Розглядаючивитратиякосновнийчинникформуваннярівнярентабельності,необхідно проаналізувати їхню ефективність.

Дані бухгалтерського обліку не можуть бути основою при прийнятті управлінських рішень, і тому потребують їх аналітичної обробки. Для цього необхідна інтеграція обліку і економічного аналізу в єдину інформаційну систему, яка являє собою процес об’єднання обліку і економічного аналізу з метою забезпечення всіх рівнів управління найбільш якісною інформацією оберненого зв’язку, необхідної для прийняття оптимальних управлінських рішень [1].

Тому, без аналізу витрат та інших елементів управління неможливо забезпечити адміністративний персонал необхідною інформаційною базою. При цьому він виступає складовою управлінського обліку в частині розрахункових показників. У міжнародній практиці під аналізом витрат розуміють інший термін – оцінка витрат, при чому суть залишається одна і та.

Оцінка витрат – один з етапів комплексного економічного аналізу господарської діяльності аграрних підприємств, що має важливе значення для економіки усіх сфер агропромислового комплексу. В умовах нестабільності національної економіки, впливу інфляційних процесів, обмеженості запасів ресурсів та постійного зростання на них цін, особливо під час сезонних робіт, оцінювання ефективності витрат дає змогу визначати здатність аграрних підприємств виживати на ринку в сучасних умовах господарювання.

Основний показник цього аналізу – собівартість продукції. Її рівень відображає фінансовий стан підприємства, темпи розширеного відтворення, раціональне використання виробничих ресурсів та ін. Актуальним питанням в управлінні є зниження собівартості й досягнення її оптимального рівня. Багато в чому величина собівартості продукції залежить від її аналізу.

В сучасному динамічному ринковому середовищі для досягнення і збереження належного рівня конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі підприємствам необхідно здійснювати ґрунтовний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування. Важливою складовою цього аналізу є стратегічний аналіз витрат, суть і завдання якого полягаютьу тому, щоб дослідити власну внутрішню структуру витрат підприємства з метою порівняння її з витратами конкурентів. Загальновідомо,

що діяльність будь-якого виробничого підприємства пов'язана із витратами, але виживають і розвиваються лише ті підприємства, витрати яких дозволяють працювати прибутково й утримувати відповідні конкурентні позиції на ринку. Тому питання необхідності використання стратегічного аналізу витрат набуває особливої актуальності та потребує наукового дослідження.

Стратегічнийаналізвитратпередбачає порівняння витрат підприємства з його основними конкурентами на всьому ланцюгу,починаючи з купівлі сировини і завершуючи цінами, сплаченими затовар кінцевими споживачами [2]. Цей аналіз має розглядати стратегічні питання та інтереси [3]. Тому необхідність у його застосуванні виникає за умови прагнення підприємства посилити свою конкурентну позицію за рахунок оптимізації чи скорочення витрат у довгостроковій перспективі. Підприємство, витрати якого є нижчими порівняно із витратами виробників аналогічної продукції, має можливість реалізовувати товар за нижчою ціною, ніжконкуренти, і таким чином розширювати свою частку ринку, або отримувати вищий прибуток, продаючи продукцію за встановленою на ринку ціною. Використання стратегічного аналізу витрат є особливо важливим при виробництві товарів широкого вжитку,коли всі продавці пропонують покупцям товари з однаковими споживчими властивостями та цінова конкуренція відіграє важливу роль, тобто на ринку лідирують підприємства з низькими витратами. Конкуренти переважно мають різні витрати припостачанні своїх товарівдо споживачів. Різниця у витратах може залежати від того, за якими цінами купується сировина, комплектуючі, енергія й інші необхідні для виробничого процесу ресурси, а також від застосовуваних технологій, віку підприємства і його обладнання. Не менш важливе значення мають внутрішні (поточні) виробничі витрати, величина яких залежить від розміру підприємства, обсягів виробництва,життєвого циклу продукції, рівня оплати праці та рівня оподаткування.Навеличинувитрат виробництва впливають темпи інфляції, зміна обмінних курсів іноземних валют, вартість транспортних послуг і вартість каналів розподілу.

Використання стратегічного аналізу витрат у практиці діяльності вітчизняних підприємств потребує, окрім теоретичних досліджень, врахування галузевих особливостей.Тому ці питання потребують додаткових наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1.Румак Е.Х. Управленческий учет в сельскохозяйственных предприятиях. – К : Урожай, 2005. – 120 с.

2.Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратеги : [учеб. для вузов] / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд; пер.с англ.под ред. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2007. – 576 с.

3. Шанк Дж. Стратегическое управление затратами.Новые методы увеличения конкурентоспособности / Дж. Шанк, В. Говиндараджан; пер. с англ. – СПб. : ЗАО "Бизнес Микро", 2005. – 288 с.

УДК 658.14

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Чоп Ю.В.**, студентка 5 курсу*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств є головною метою господарської діяльності аграрного виробництва, а також досягнення прибутковості, максимізація доходів, які забезпечують його розширене відтворення відповідно до потреб ринку. В умовах конкуренції актуальним є виробництво високоякісної продукції з мінімальними витратами, а тому необхідною є оптимізація витрат для перспективного зниження їх рівня у довгостроковому періоді.

За сучасних умов управління витратами має забезпечити мінімізацію їх абсолютної величини і зниження рівня відносного доходу від реалізації продукції на основі обґрунтування їх доцільності, зважаючи на необхідність забезпечення прибутковості продукції та підприємства в цілому. Для економічного контролю витрат може здійснюватися через моніторинг. Система моніторингу виробничих витрат має будуватися на таких принципах: управління цілями; щомісячний, квартальний і річний аналіз даних; відстеження показників “план – факт”, виявлення відхилень прогнозних показників від фактичних даних; прийняття управлінських рішень за результатами моніторингу.

Перед формуванням витрат передбачається аналіз складу робіт, виконуваних підприємствами. За його результатами виявляються зайві роботи, не пов’язані з реалізацією тієї чи іншої загальної функції, визначається й уточнюється перелік необхідних робіт. Це потребує контролю за рівнем витрат, персофінікацію відповідальності керівників за його дотриманням [3].

З метою довгострокової діяльності підприємств аграрного сектору актуальним є обґрунтування управління витратами. Центральне місце в системі стратегічного управління витратами посідає планування і прогнозування. Планування витрат на довгостроковий період передбачає досягнення їх оптимального рівня внаслідок чого можливе зниження витрат і використання резервів з метою здобуття конкурентної переваги. Складання плану витрат передує їх попередній аналіз, у процесі якого з’ясовуються тенденції в динаміці витрат і фактори, що вплинули на їх зміну. Надалі плануванню підлягає послідовність конкретних дій із забезпечення реалізації поставлених цілей та мети, яку вони конкретизують.

Процес прогнозування у системі стратегічного планування витрат дає змогу виявити існуючі проблеми. Прогнозування витрат сприяє уточненню стратегій їх зниження, що довго може залишатися незмінною, а іноді уточнюватись за результатами щорічної перевірки її спрямованості [4].

Однак, серед вітчизняних сільськогосподарських підприємств прогнозування широко не застосовується, що загострює фінансові ризики.

Оскільки за сучасних умов господарювання мінімізація витрат є не завжди доступним й доцільним варіантом їх зниження, тому ставиться акцент на оптимізації витрат.

В умовах невизначеності зовнішнього середовища, економічної та виробничої роздрібненості товаровиробників, дефіциту кваліфікованого персоналу постає необхідність у застосуванні аутсортингу, як механізму економії та використання внутрішньогосподарських резервів підвищення ефективності виробництва. Аутсортинг полягає у виконанні окремих функцій або бізнес – процесів зовнішньою організацією, яка відповідає за ефективність запропонованих заходів і несе відповідальність за витрати коштів замовника, співробітництво має системний характер і триває 1,5-2 роки. Аутсортингова компанія розробляє бюджет і графік грошових коштів, повноваження і технічні засоби, веде асоційоване управління бізнес-процесами.

Співпраця між підприємствами аграрного сектору і аутсортинговими компаніями в рамках реалізації єдиної виробничої програми дозволяє не тільки збільшувати обсяг вироблених товарів і послуг, але й зменшувати розмір постійних витрат на одиницю продукції. У результаті діяльність кожного з підприємств – аутсорсеров стає економічно вигідною, а вартість вироблених товарів і послуг знижується. У той же час, виключаючи з виробничого ланцюжка ряд виробничих процесів і передаючі їх назовні, підприємства аграрної сфери можуть сконцентрувати зусилля на основній діяльності, спростити структуру управління, скоротити обсяг видатків. Впровадження аутсортингу дозволило б аграрним підприємствам без суттєвих затрат отримати доступ до відсутніх у них ресурсів, якими володіють аутсорсери [1].

Оскільки, сільськогосподарські підприємства є відкритими економічними системами, вони піддаються впливу зовнішніх факторів і пов’язані з цим ризиками.

Для повного і часткового уникнення ризиків необхідно: мінімізувати незаплановані втрати і захист від невиконання договірних зобов’язань окремих суб’єктів господарювання; ефективно використовувати власні і залучені кошти; реалізувати управлінські рішення у напрямку підвищення платоспроможності підприємств тощо; створити резервний або страховий фонди; диверсифікувати і лімітувати, тобто максимально чітко розподілити грошові кошти між різноманітними активами і встановити відповідні фінансові ліміти (нормативи) за окремими напрямками діяльності підприємств [2].

Отже, оптимізація витрат сприяє підвищенню конкурентоспроможності і зростанню прибутковості підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бовсуновський О.М. Аутсортинг в аграрному бізнесі / О. М. Бовсуновський, С. О. Вялий / Амако інформ. – 2010. - № 3-4. – С. 2-5.
2. Вишневська О.М. Макросередовище та його вплив на діяльність суб’єктів господарювання всіх рівнів / О. М. Вишневська // Вісник аграної науки Причорномор’я. – 2009. - № 1. – С. 57–64.
3. Задоровська Р.В. Витрати підприємства: економічна й облікова сутність / Р. В. Задоровська / Продуктивність агпромислового виробництва. – 2011. - № 18. – С. 46–50.
4. Ященко О.І. Стратегічний підхід в управління витратами підприємства / О. І. Ященко, О. М. Майданська / Науковий вісник. – 2008. – № 182. – С. 145–149.

УДК 658.14

СКЛАДОВІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЛІ

Киричук О., *студентка групи Б 5/3*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Еколого-економічна оцінка використання земель є складовою частиною загальної оцінки природних ресурсів. У сучасних умовах необхідність її проведення обумовлюється суттєвим антропогенним навантаженням на природні ландшафти. Актуальність дослідження полягає в оцінці використання земельних ресурсів у сільськогосподарському виробництві. Серед завдань еколого-економічної оцінки особливого значення набуває визначення рівня відповідності екологічно та економічно рівня оптимального використання.

Державний земельний кадастр України налічує близько 15,5 млн. га особливо цінних продуктивних земель, з них чорноземи становлять 11,9 млн. га (76,8 %). Але незбалансоване внесення органічних добрив, перевантаженість посівів просапними культурами, низька питома частка багаторічних трав за високої розораності ґрунтів, тривале екстенсивне використання чорноземів та інших земель зумовили прогресуючу деградацію ґрунтів.

Деградація ґрунтового покриву деяких територій досягла критичного стану. Щорічні втрати гумусу через мінералізацію та ерозію ґрунтів становлять 32-33 млн. тонн - це більше 10 млрд. грн. збитків. Однією з основних ознак деградації земель в Україні є ерозія ґрунтів. Застосування мінеральних добрив з підвищенням норми внесення, особливо неочищених низької якості, використання отрутохімікатів широкої дії, значна частина яких повільно розкладається і має здатність до концентрації в живих організмах, здійснюють негативний вплив на формування продовольчої безпеки країни.

Слід зазначити, що еколого-економічні проблеми використання земельних ресурсів включають складові раціонального аграрного землекористування. Раціональне землекористування є максимальним залученням до господарського обігу усіх земель і їхнього ефективного використання за цільовим призначенням, створення сприятливих умов щодо продуктивності сільськогосподарських угідь і одержання на одиницю площі максимальної кількості продукції за найменших витрат праці та коштів [1].

Техногенний та антропогенний вплив на земельні угіддя в кожному регіоні різний. Його обов’язково необхідно враховувати під час розроблення перспектив розвитку аграрного сектора економіки та стратегічного планування.

Упровадження екологобезпечного землекористування є довготривалим процесом. Доцільно підкреслити, що організаційні механізми можуть стати ефективними тільки у взаємодії та у взаємозв'язках із економічними механізмами в контексті реалізації загальнодержавної політики раціонального використання земельних ресурсів [2].

Для подолання еколого-економічної кризи в землекористуванні,

раціонального та ефективного використання земель, а також виконання завдань з їхньої охорони та відтворення родючості й екологічних функцій ґрунтового покриву основними стратегічними напрямами діяльності повинні стати:

– раціональне використання земель (зокрема під господарськими системами і поселеннями) шляхом упорядкування структури їхнього розподілу за категоріями, угіддями і власниками.

– оптимізація територіальної структури землекористування повинна базуватися на врахуванні земельно-ресурсної бази, динаміки розселення, регіональних особливостей розвитку продуктивних сил.;

– зменшення розораності ґрунтового покриву;

– поетапне встановлення екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь у зональних системах землекористування;

– формування систем ґрунтозахисного адаптивно-ландшафтного землеробства;

– екологічна стабілізація ландшафтів через здійснення заходів щодо ґрунтозахисної контурно-меліоративної організації території, встановлення збалансованого співвідношення природних та антропогенно змінених земель, заліснення та рекреаційне освоєння територій;

– удосконалення та застосування економічних важелів впливу на суб'єкти земле господарювання стосовно забезпечення сталості й оптимальної структури агроландшафтів [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневська О.М. Матеріально-технічна база як онова ресурсного потенціалу підприємств сільських територій в умовах недостатності фінансового забезпечення /О. М. Вишневська, М. Д. Бабенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Випуск 4 (51). — Миколаїв. — 2009. — С. 66-74.

2. Вишневська О.М. Інтеграційні перспективи розвитку сільськогосподарських товаровиро ників в умовах оновлення ресурсного потенціалу / О. М. Вишневська, Т. Г. Олійник // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Випуск 3 (50). — Миколаїв. — 2009. — С. 54-61.

3. Шевчук В.І. Еколого-економічний підхід до проблем природокористування і охорони навколишнього середовища / В. І. Шевчук // Український географічний журнал. - 2009. - № 2. - С. 3-9.

УДК 658.14

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТУ

Котик Г.Д., *студентка групи Б 5/3*
Науковий керівник - д.е.н. доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Без фінансового аналізу сьогодні стає неможливим функціонування будь-якого суб'єкта економічної діяльності, включаючи й тих, що з певних причин не переслідують мету у максимізації прибутку.

Аналіз фінансової діяльності підприємства полягає у діагнозі його фінансового стану, що уможливлює визначення недоліків та прорахунків, виявлення та мобілізацію внутрішньогосподарських резервів,збільшення доходів та прибутків, зменшення витрат виробництва, підвищення рентабельності, поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому.

Дослідженням проблеми формування і використання фінансових результатів займалися Ф.Ф. Бутинець, Т.М. Берднікова, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, Л.С. Шатковська, Я.В. Соколов, В.В. Снопко, В.Б. Моссаковський, В.Г. Лінник та інші вчені.

Головними завданнями аналізу фінансових результатів підприємства є: систематичний контроль за виконанням планів одержання прибутку; виявлення факторів формування показників прибутку та розрахунки їхнього впливу; вивчення напрямків і тенденцій розподілу прибутку; виявлення резервів збільшення прибутку; розробка заходів для використання виявлених резервів.

Джерелами аналітичної інформації є плани економічного та соціального розвитку, фінансовий план (розрахунковий баланс доходів і витрат), бізнес-план форми бухгалтерської звітності № 1 “Баланс підприємства”, № 2 “Звіт про фінансові результати”, декларація про прибуток підприємства, матеріали маркетингових досліджень.

Для проведення аналітичної оцінки використовують такі показники фінансових результатів: доходи від реалізації продукції, доходи від інших операцій, доходи від надзвичайних операцій, прибуток на одиницю продукції, прибуток від реалізації продукції, прибуток від операційної діяльності, прибуток від звичайної діяльності, прибуток від надзвичайних подій, оподаткований прибуток, чистий прибуток.

Методика фінансового аналізу являє собою дослідження цих показників з метою прийняття найбільш виправданих рішень в ринкових умовах.

Теоретичною базою економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є встановлена для всіх підприємств незалежно від форми власності єдина модель господарчого механізму підприємства, заснована на оподаткуванні прибутку в умовах ринкової економіки, яка по суті є моделлю формування та розподілу фінансових результатів.

Кінцевим позитивним результатом господарської діяльності підприємства є прибуток. У зростанні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава. Саме тому на кожному підприємстві необхідно систематично проводити аналіз формування, розподілу та використання прибутку.

Обсяг виробництва продукції, ціна продукту та витрати виробництва знаходяться у певній функціональній залежності, і тому отримання максимального прибутку можливе при певних значеннях цих величин. При прийнятті рішень, спрямованих на збільшення прибутку підприємства, необхідно враховувати прогнозовані величини граничного доходу та граничних витрат.

Розрахунок та аналіз економічних показників діяльності підприємств є активними інструментами сучасного фінансового менеджменту. Набір цих

відносних показників дозволяє скласти доволі повне уявлення про ефективність виробничої, маркетингової діяльності, фінансової стратегії підприємства, а також оптимізувати сам процес управління.

Дані управлінського аналізу відіграють вирішальну роль у досягненні стабільного фінансового стану підприємства та розробці найважливіших питань конкурентної політики підприємства, використовуються керівниками для вдосконалення технології й організації виробництва, для створення механізму досягнення максимального прибутку.

Отже, аналітична оцінка фінансових результатів діяльності суб'єкту є важливим етапом комплексної оцінки і обґрунтування дієвих управлінських рішень у напряму максимізації прибутку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подольська В.О. Фінансовий аналіз : [навч. посібник]. / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посібник]. / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
3. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз : [навч. посібник]. / Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.

УДК 658.14

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

***Михайляк Т.А.**, студентка групи Б 5/3*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Вишневська О.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Ефективність виробництва є складним і багатогранним явищем. Сільськогосподарське виробництво вимагає органічного поєднання і взаємодії чотирьох факторів – робочої сили, основних засобів, предметів праці і землі. В процесі виробництва здійснюється виробниче споживання вказаних ресурсів з метою отримання певних споживних вартостей, спроможних задовольнити відповідні потреби людей. Отже, будь-яке виробництво передбачає витрати ресурсів і одержання певних результатів. Але на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть одержувати далеко не однакові за величиною результати. В такому випадку кажуть, що підприємства ведуть виробництво з різною ефективністю.

Ефективність виробництва, як економічна категорія, відображає дію об'єктивних економічних законів, що проявляються в подальшому зростанні результативності виробництва. Вона відображає кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних її вкладень на одиницю корисного ефекту [1].

Визначення ефективності сільськогосподарського виробництва має свої особливості, властиві тільки даному виду діяльності, тому що сільське господарство використовує унікальний, такий, що не має заміни і першорядний за своїм значенням засіб виробництва – землю. У галузі рослинництва безпосередньо при процесі виробництва продукції беруть участь основні біологічні, хімічні й інші властивості ґрунту, а так само природно-кліматичні умови. Тому результати праці тут залежать не тільки від кваліфікації фахівців, якості застосовуваної техніки і матеріальних засобів виробництва, але і від якості (родючості) ґрунту, а також клімату.

Фактично визначення ефективності виробництва полягає в оцінці його результатів. Такими результатами можуть бути обсяги виготовленої продукції в натуральному чи вартісному (за ціну реалізації або за собівартістю) виразі або прибуток. Але ж сама по собі величина цих результатів не дає змоги робити висновки про ефективність або неефективність роботи підприємства, оскільки невідомо, якою ціною отримані ці результати. Звідси для отримання об'єктивної оцінки ефективності підприємства необхідно також урахувати оцінку тих витрат, що дали змогу одержати ті чи інші результати. Процес виробництва здійснюється через поєднання факторів, то його визначають: засобів праці (основні фонди), предметів праці (оборотні фонди), робочої сили (трудові ресурси). Крім того, істотним чином на виробництво виливає фінансовий стан підприємства, а також певні організаційні, управлінські, технологічні та інші переваги, що відображаються як нематеріальні ресурси. Тож за оцінку витрат логічно взяти оцінку всіх перелічених ресурсів. Виходячи з цього можна обгрунтувати, що ефективність підприємства є комплексною оцінкою кінцевих результатів використання основних і оборотних засобів, трудових і фінансових ресурсів і нематеріальних активів за певний період часу [2].

Отже, опрацювавши сутність економічної ефективності сільськогосподарського виробництва слід відмітити, що ефективність являє собою якісну характеристику рівня господарювання. У теоретико-методичному розрізі категорія ефективності виробництва є цілісною системою економічних ринкових відносин з приводу одержання найбільшої віддачі від сукупних витрат та найбільшої економії затрат суспільної праці, системоутворюючими ознаками якої виступають людський капітал, основний капітал і матеріальні витрати, без яких взагалі неможливе створення ніякого речового багатства.

Стосовно до сільського господарства ефективність виробництва означає одержання більшої кількості необхідної суспільству продукції з кожного гектара землі, від кожної голови худоби при найменших витратах трудових і матеріальних ресурсів. Підвищення ефективності виробництва мало і має велике значення, як для всього народного господарства, так і для кожного підприємства.

Підвищення економічної ефективності забезпечує зростання доходів господарств, що є основою розширення і вдосконалення виробництва, підвищення оплати праці, та розвитку виробничої та соціальної інфраструктури сільських територій.

Підвищення ефективності сільського господарства має народногосподарське значення і є важливою передумовою прискорення розвитку агропромислового комплексу і подальшого підвищення результативності функціонування економіки України.

Одним з найважливіших напрямків підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є його інтенсифікація на основі постійного удосконалення господарського механізму, який формується на суттєво новій ринковій мотивації до праці.

Ефективність виробництва необхідно вивчати й аналізувати на різних рівнях економіки і на різних стадіях виробництва, де вона має свої власні відособлені показники.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аграрна реформа в Україні / За ред. П. І. Гайдуцького. – К. : 2005. – ННЦ Інститут аграрної економіки. – 422 с.
2. Аграрний сектор економіки України. Стан і перспективи розвитку / За заг. Ред. Саблука П. Т. – К. : 2011. – 1006 с.

УДК 633.854.78

ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ліпська Р.О., *студентка групи Б 5/5*
Науковий керівник – старший викладач Костирко А.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Батьківщиною соняшнику є західна частина Північної Америки. В культурі його почали вирощувати у XVIII ст., що набагато пізніше у порівнянні з багатьма іншими олійними культурами. Чорноземні регіони виявилися сприятливими для вирощування соняшнику й забезпечили активне розповсюдження на цих територіях. Так, 1883 року у Російській імперії, до складу якої входила і Україна, соняшнику вирощувалося вже 150 тис. га. В 2010 році під посівами соняшнику в Україні було зайнято понад 4,5 млн га, що становить 14,6 % ріллі. Найбільші площі вирощування соняшнику знаходяться у Російській Федерації – 5,8 млн га.

Швидкі темпи росту споживання та потреби в рослинних жирах призвели до того, що протягом 90-х років минулого століття та першого десятиліття нового тисячоліття в аграрному секторі України відбувся різкий перерозподіл посівних площ на користь групи олійних культур, де основну роль відіграє соняшник - одна з найбільш прибуткових та високоліквідних культур. Так, до 1990 року посівні площі соняшнику становили близько 1,6 млн га, а останніми роками значно збільшились і сягнули 4,1- 4,5 млн га. Соняшник як високоенергетична продовольча культура відіграє провідну роль у виробництві продуктів харчування

та кормів. Інтенсивне виробництво насіння соняшнику дає змогу Україні виступати повноправним гравцем на ринку цієї продукції у світі, оскільки за останні десятиріччя частка виробництва соняшнику в Україні відносно до світового зростала від 11,3 % у 1990 році до 22,0 % у 2010 році (табл. 1).

Нині рівень використання біологічного потенціалу соняшнику є найменшим серед олійних культур і навіть не досягає 50 %. Головними причинами цього є недотримання основних вимог сівозміни і технології вирощування культури, а також слабка увага щодо підбору гібриду і якості насіннєвого матеріалу. Запровадження нових гібридів із високим адаптивним потенціалом, використання високоякісного насіння і застосування сучасних технологій вирощування має забезпечити високий рівень ефективності виробництва за рахунок значного підвищення урожайності при оптимальному рівні посівних площ [2].

Традиційно існувала думка, що інтенсивне вирощування соняшнику та розширення його посівних площ у структурі посівів виснажує ґрунт, знижує його родючість, призводить до погіршення структурованості ґрунту, а також до зменшення кількості агрономічно-цінних агрегатів. Але багато товаровиробників, керуючись своїм досвідом та спостереженнями, сумніваються у цих твердженнях і, на нашу думку, не безпідставно.

Таблиця 1

Світове виробництво й експорт насіння та олії соняшнику за останні маркетингові роки*

Країни	Товарне насіння, млн т			Олія, млн т		
	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Виробництво						
Світ	33,274	30,453	30,652	11,986	11,626	11,327
Україна	*7,000*	*6,350*	*6,750*	*2,632*	*2,545*	*2,667*
Росія	7,350	6,425	5,500	2,565	2,505	2,082
% України у Світі	21,0	20,9	22,0	22,0	21,9	23,5
Експорт						
Світ	2,142	1,565	1,527	4,568	4,651	4,331
Україна	*0,767*	*0,354*	*0,400*	*2,098*	*2,645*	*2,500*
Росія	0,160	0,020	0,010	0,802	0,504	0,170
% України у Світі	35,8	22,6	26,2	45,9	56,9	57,7

*Побудовано за даними [2]

Традиційно існувала думка, що інтенсивне вирощування соняшнику та розширення його посівних площ у структурі посівів виснажує ґрунт, знижує його родючість, призводить до погіршення структурованості ґрунту, а також до зменшення кількості агрономічно-цінних агрегатів. Але багато товаровиробників, керуючись своїм досвідом та спостереженнями, сумніваються у цих твердженнях і, на нашу думку, не безпідставно.

Протягом 2006-2009 років у Кіровоградському інституті АПВ проводилися дослідження, де в стаціонарному досліді відбирали зразки ґрунту після збирання попередника кукурудза на зерно, який застосовували під соняшник та

після його збирання. Результати свідчать, що у разі вирощування соняшнику у п'ятипільній сівозміні інтенсивного типу, а саме з насиченням культур по 20 % за мінеральної та органо-мінеральної системами удобрення, не спостерігалось зменшення вмісту в ґрунті елементів живлення після збирання соняшнику, а саме нітратного азоту та калію. При цьому дещо зменшувався вміст фосфору в орному шарі ґрунту після вирощування цієї культури. Застосування органо-мінеральної системи удобрення підвищувало урожайність насіння на 0,13 т/га порівняно до варіантів із використанням дози добрив $N_{40}P_{40}K_{40}$ та 0,34 т/га до абсолютного контролю [2].

Як висновок, можна зазначити наступне, стереотипи, які склалися в економіці, виступають гальмами в її розвитку. Тому, інтенсивне виробництво сільськогосподарської продукції можливе з використанням інноваційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан посівних площ в Україні від 21.03.2011 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agrobiz.com.ua/news/177-21-bereznia-stan-posivnyh-plosh-v-ukraini.
2. Андрієнко О. Не такий страшний соняшник, як його малюють // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/460.html?ed=41.

УДК 338.43:633/635(477)

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ

***Сербіна М.В.**, студентка групи Б 5/5*
Науковий керівник – старший викладач Костирко А.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Сьогодні сільськогосподарське виробництво і в цілому агропромисловий комплекс України перебувають у центрі суспільної уваги, оскільки і без того небагатий наш стіл останнім часом особливо збіднів, стрімко зросли ціни на продовольство – такі явища викликають у населення України велику стурбованість і загострюють соціальну напруженість.

Ефективність виробництва продукції рослинництва залежить від багатьох факторів, які впливають на ціну реалізації, собівартість, урожайність. В свою чергу урожайність рослинницьких культур залежить від дотримання технологічних процесів, якості насіння, якості землі, погодних умов, рівня розораності земель, тощо. Фактори, від яких залежить урожайність є резервами їх росту (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка урожайності основних сільськогосподарських культур в Україні, ц з 1 га площі збирання *

Культури	Урожайність, ц з 1 га			2010р. у % до	
	2008р.	2009р.	2010р.	2008р.	2009р.
Зернові та зернобобові	34,6	29,8	26,9	77,7	90,3
Цукрові буряки (фабричні)	356	315	279	78,4	88,6
Насіння соняшнику	15,3	15,2	15,0	98,0	98,7
Картопля	139	139	132	94,9	94,9
Овочі	174	183	174	100,00	95,1
Плоди та ягоди	64,4	70,7	78,2	121,43	110,6

* Розраховано за даними [1].

Дані табл. 1 свідчать про зниження урожайності основних сільськогосподарських культур, що в подальшому знайде відображення в загальному обсязі виробництва (табл. 2). Зерновиробництво являється провідною і стратегічною галуззю аграрного сектора, про що зазначено в національній програмі “Зерно України”. В той же час, більшість виробників свідчать про ослаблення стимулу до вирощування зернових культур. На це існує ряд причин: досі невизначена державна політика розвитку зернового ринку в довгостроковій перспективі, зростання собівартості виробництва зернових, низькі внутрішні ціни, низький попит, відсутність доступу до кредитів, переорієнтація державної підтримки з державних закупівель на стимулювання експорту. Всі ці проблеми підштовхують товаровиробників поступово переходити на виробництво технічних культур, насамперед, високорентабельних олійних культур.

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції рослинництва в Україні, тис. т *

Роки	Валовий збір					
	зернових та зернобобових	цукрових буряків (фабричні)	насіння соняшнику	картоплі	овочів	плодів та ягід
2008	53290	13438	6526	19545	7965	1504
2009	46028	10068	6364	19666	8341	1618
2010	39271	13749	6772	18705	8122	1747

*Побудовано за даними [1].

Виробництво зернових культур традиційно займає лідируючі позиції в структурі виробництва продукції рослинництва та й загалом всього сільськогосподарського виробництва України. В середньому протягом останніх трьох років в структурі валової продукції сільського господарства зернові культури сформували 18 % загального обсягу виробництва сільськогосподарської продукції. Останніми роками у зерновому господарстві України

намітилася тенденція до нарощування обсягів виробництва, що дало Україні змогу повернутися на світовий ринок зернових у ролі одного з потужних виробників та експортерів зернових культур. Урожай зернових 2008–2009 маркетингового року став найбільшим за історію незалежності України. Завдяки такому результату, Україна увійшла до складу шістьох країн-лідерів виробників зерна. При чому такий високий урожай у 2008–2009 зерновому сезоні став можливий більшою мірою за рахунок сприятливих погодних умов, так як рівень технологічної ефективності виробництва потребує вдосконалення, про що свідчить невисока якість зібраного врожаю.

Дані табл. 2 свідчать про те, що продукція рослинництва має негативний приріст, оскільки у звітному періоді порівняно з попереднім показник обсягу виробництва зернових та зернобобових культур зменшився на 6757 тис.т, картоплі – на 961 тис.т, овочів – на 219 тис.т і позитивний щодо цукрових буряків, який зріс на 3681 тис.т, а насіння соняшників – на 408 тис.т відповідно у 2010 порівняно з попереднім роком.

Для виявлення резервів збільшення виробництва продукції рослинництва доцільно удосконалювати структуру посівів, підвищувати урожайність культур. Можливі і невикористані резерви розширення посівних площ визначаються при здійсненні аналізу використання земельних ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1.Державна служба статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

УДК 633.854.78:631.11(477.73)

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ПІДПРИЄМСТВАМИ ДОМАНІВСЬКОГО РАЙОНУ

***Богославець А.Ю.**, студент групи Б 5/4*
Науковий керівник – старший викладач Костирко А.Г.
Миколаївський державний аграрний університет

Відродження українського аграрного сектору економіки та вирішення соціальних проблем українського села багато науковців і експертів пов’язують з розвитком олієжирового комплексу, оскільки існуючий потенціал цієї бюджетно-формуючої галузі є надзвичайно великим. Навіть в умовах фінансово-економічної кризи підприємства комплексу забезпечують потреби внутрішнього ринку й постійно нарощують виробництво та розширюють світову географію збуту.

Нині ринок олійної продукції стрімко розвивається і цей ріст зумовлюється не тільки зростанням харчового попиту на олію та жири

рослинного походження, а й застосуванням олійної сировини для технічних цілей – виробництва альтернативного біологічного палива.

Дослідження в напрямку визначення тенденцій виробництва соняшнику підприємствами Доманівського району починаємо з характеристики основних показників району. В його розпорядженні у 2009 році було 108,1 тис. га сільськогосподарських угідь, що займає 6,04 % площі Миколаївської області. Виробництвом сільгосппродукції займається 5464 сільськогосподарських підприємств Миколаївської області, з них 304 по Доманівському району.

Провідна галузь в районі – рослинництво зерно-технічного направлення. В основному вирощується пшениця, ячмінь, соняшник. Найбільші господарства зернового напрямку ПСП ім. Щорса та ПП “Урожай”.

В районі вирощуванням насіння сільськогосподарських культур займається 5 господарств, а саме: СЗАТ “Україна” (с. Мостове, керівник Сірошин Олександр Васильович), ТОВ “Струмок” (с. Козубівка, керівник Родченко Леонід Миколайович), ТОВ “Меліоратор-Агро-Юг” (с. Маринівка), ЗАТ “Мар'ївське” (с. Мар'ївка, керівник Богдан Сергій Григорович).

Виробництво соняшнику завжди було прибутковим для більшості аграрних підприємств, тому визначимо питому вагу його виробництва сільськогосподарськими підприємствами Доманівського району в загальному обсязі по Миколаївській області (табл. 1).

Аналізуючи дані табл. 1 можна зробити висновок, що виробництво соняшнику сільськогосподарськими підприємствами Доманівського району стабільно займає близько 6 % всього виробництва по Миколаївській області. При чому, за досліджуємий період слід відмітити зростання виробництва цієї продукції як по області, так і по району. Виключення становить 2007 рік, який для більшості аграрних підприємств був важким через негативний вплив погодних умов. Це зростання відбулося за рахунок збільшення урожайності, так середня урожайність по агроформуванням Доманівського району у 2005 році становила 13,0 ц з 1 га, а у 2009 році – 14,0 ц з 1 га. Однак таке підвищення урожайності є незначним, а тому вирішальним фактором, який вплинув на збільшення обсягу виробництва соняшнику стало збільшення посівних площ під дану культуру.

Таблиця 1

Обсяги виробництва соняшнику сільськогосподарськими підприємствами*

Територіальна одиниця	2005 р.		2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 р.	
	тис.т	%	тис. т	%	тис.т	%	тис.т	%	тис.т	%
Доманівський район	25,5	5,9	32,0	6,4	16,3	6,3	31,7	6,1	33,7	6,1
Миколаївська область	426,8	100	499,2	100	259,7	100	517,3	100	553,1	100

*Розраховано за даними [1]

Загальне виробництво соняшнику на зерно (у вазі після доробки) підприємствами Доманівського району у 2010 році склало 33,2 тис. т і зменшилось порівняно з 2009 роком на 1,6 %. Таке зменшення виробництва сталося за рахунок того, що на заміну соняшнику сільськогосподарські підприємства обрали ріпак. Наразі в 10 разів збільшилось виробництво ріпаку озимого, якого зібрано 8,0 тис. т, з середньою урожайністю 19,2 ц з 1 га (проти 13,2 ц з 1 га у 2009 році).

Отже, олієжировий комплекс, незважаючи на позитивну динаміку функціонування, характеризується факторним дисбалансом розвитку сфер виробництва та переробки, наявністю неефективних каналів розподілу олійної сировини, екстенсивним характером її нарощування, нераціональним використанням ресурсних складових галузі. За існуючих умов, реалізація економічного потенціалу олієжирового комплексу неможлива без створення ефективної системи управління, симбіозу державних та ринкових важелів впливу на організаційно-економічні умови функціонування учасників галузі, пошуку паритетного механізму їх взаємодії та поступу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистичний щорічник Миколаївської області / за ред. П. Ф. Зацаринського, — Миколаїв: Вид-во ТОВ «Іліон». — 2009. — 638 с.

2. Долинський В.П. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств / В. П. Долинський, Л. І. Куріпка. — К.: Вища школа. – 2009. – 164 с.

УДК 631.11:330.567.2

ДИНАМІКА ЗМІНИ СТРУКТУРИ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Мойсеєнко І.Ю.*, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Ужва А.М.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогоднішній день сільськогосподарські підприємства України повинні здійснювати свою діяльність не тільки для отримання короткострокового прибутку, а й спрямовувати виробництво на стратегічні завдання підвищення ефективності виробництва. Це, в свою чергу, пов’язано з управлінням ресурсами виробництва, ефективності використання виробничих потужностей підприємства, та максимізація прибутку в довгостроковому періоді. Тому, актуальним для керівників підприємств, є питання пов’язані з підвищенням конкурентоспроможності продукції, зниження рівня витрат виробництва, або їх ефективного використання.

Формування рівня витрат визначає ефективність виробництва сільськогосподарських підприємств і залежить від певних умов не тільки «…техніко-технологічних і соціально-економічних, а й значною мірою від

природних», стверджує Л. Мельник, адже, саме останні на думку автора, зумовлюють нижчий рівень концентрації сільськогосподарського виробництва, неможливість його монополізації, відносно більший ризик підприємництва, пов'язаний з непередбачуваністю кінцевих результатів господарювання, особливості ціноутворення.

Такий широкий спектр вихідних умов функціонування підприємства вимагає звести витрати виробництва "…рівнозначного суспільного продукту" до мінімуму, згідно з законом "економії праці". З іншого боку, з урахуванням дії закону додаткової вартості, підприємство має забезпечити отримання максимального прибутку.

Серед шляхів до досягнення даної мети є нарощення обсягів виробництва, опанування нових видів продукції чи технології, вдосконалення організації праці тощо, а це, як правило, вимагає додаткових витрат. Тому, характеризуючи певний рівень витрат, маємо на увазі мінімальний його рівень для даного рівнозначного суспільного продукту.

Рівень сукупних витрат виробництва залежить від багатьох чинників: кількості та якості праці і розміру накопиченого капіталу, ресурсного потенціалу та інше. Чинники формування витрат умовно поділені економістами на групи: чинники впливу на витрати, які мають безпосередній зв'язок з виробництвом, та чинники, пов'язані з іншими сферами діяльності, але які певною мірою таки впливають на витрати.

Істотно впливає на рівень витрат такий виробничий чинник, як масштаб бізнесу або, за Ф. Гюнтером, "величина підприємства". Йдеться про "…сукупну виробничу потужність, диференційовану за видами, кількістю та максимальною віддачею наявних потенційних факторів". Цілком справедливо, що саме оптимізація витрат виробництва спонукає підприємців формувати економічно обґрунтовані ресурсний потенціал та найбільш прийнятний розмір підприємства.

Структуру виробничої програми підприємства, що характеризується переліком типів продукції, яку виготовляють у певному виробничому періоді, її кількості, також необхідно зазначити серед пріоритетних факторів впливу на формування витрат.

Виробнича програма регулюється підприємством, її необхідно розглядати як наслідок підведення підсумків роботи підприємства в минулому, та пошук перспективних шляхів розвитку підприємства в майбутньому.

Повне і достовірне відображення витрат на виробництво є основою для аналізу господарської діяльності й ефективності виробництва.

За економічним змістом витрати групують за такими елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація основних засобів, та нематеріальних активів, інші витрати. Таке групування єдине для всіх галузей народного господарства і визначене багатьма нормативними документами щодо організації та здійснення бухгалтерського обліку. Але витрати не однорідні і тому для планування та обліку за способом включення в собівартість продукції їх групують по статтям. Це дає змогу знати складові собівартості з метою впливу на формування її величини.

Стаття витрат — це вид витрат, який виділяється з урахуванням місця витрат і призначення.

При аналізі собівартості за статтями витрат виявляють:

— величину економії (перевитрат) за кожною статтею;

— частку впливу кожної статті у загальному зниженні собівартості продукції;

— вплив різних факторів на величину витрат за окремими статтями.

В умовах ринкових відносин проведення аналізу собівартості продукції важливе, по-перше, для формування ринку аналізованої продукції і залучення покупців; по-друге, для збереження і досягнення високої ефективності виробництва з метою виготовлення продукції з високою конкурентоспроможністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельник Л.Ю. Основи економічної теорії та підприємництва / Л. Ю. Мельник, С. О. Сафронов. – Дніпропетровськ : Січ, 2002. – 461 с.
2. Плаксієнко В.Я. Бухгалтерський облік в сільському господарстві України : [підручник] / заг. ред. В. Я. Плаксієнка. – Київ : Центр навчальної літератури. 2005. – 490 с.
3. Реалізація продукції особистими селянськими господарствами – витрати, ціни, ефективність : [монографія] / О. М. Шпичак, І. В. Свиноус – К., 2008. – 300 с.
4. Фандель Гютнер Теорія виробництва і витрат / Пер. з нім. під керівництвом і наук. ред. М. Г. Грещака. – К. : Таксон, 2000. – 520 с. – Текст укр., тит. парал. нім.

УДК 657.63:621.31(477)

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ПРИ АУДИТІ ТА СУДОВО – БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ЕКСПЕРТИЗІ

***Шличек І.В.**, магістр*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ужва А.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Методичний прийом інвентаризації використовується для контролю достовірності даних бухгалтерського обліку, звітності і балансу підприємства, зокрема наявності і вартості товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів в касах, на розрахунковому і інших рахунках в установах банків; реальності обліку грошових і матеріальних цінностей в дорозі, дебіторів і кредиторів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, резерву наступних витрат, фондів і інших засобів, відбитих в статтях балансу.

Завданням прийому інвентаризації є встановлення фактичного стану і наявності основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів в касах, на рахунках в банках, розрахунково-кредитних операцій, а також обсягів незавершеного виробництва підприємства.

В жодному законодавчо-нормативному документі, яким визначено правові засади здійснення аудиторської діяльності, не зазначено, що

проведення інвентаризації під час аудиту є обов'язковим. Тільки в ст. 18 Закону України "Про аудиторську діяльність" зазначено, що аудитори і аудиторські фірми під час здійснення аудиторської діяльності мають право перевіряти наявність майна, грошей, цінностей, вимагати від керівництва суб'єкта господарювання проведення конкретних оглядів, замірів виконаних робіт, визначення якості продукції щодо яких здійснюється перевірка документів.

Особливість інвентаризаційної діяльності як об'єкта аудиторського дослідження полягає в тому, що в аудиті існує два поняття "інвентаризація під час аудиту" та "інвентаризація – послуга аудиту".

Інвентаризацію під час аудиторської перевірки проводить інвентаризаційна комісія, склад якої зазначено в Наказі про облікову політику, затвердженому керівником підприємства.

Якщо інвентаризація являється послугою аудитора (аудиторської фірми), то суб'єкт господарювання укладає договір з аудитором (аудиторською фірмою) на проведення інвентаризації, в якому чітко обумовлено предмет договору (здійснення даного прийому контролю), обов'язки та права сторін, порядок здавання та прийому результатів роботи, відповідальність сторін, вартість робіт і порядок розрахунків. Відповідно, аудитор є членом інвентаризаційної комісії і приймає безпосередню участь у інвентаризаційному процесі.

Вартою особливої уваги є інвентаризація (зокрема документація проведення інвентаризації) в процесі судово-бухгалтерської експертизи.

Судово-бухгалтерська експертиза – це процесуальна дія, що полягає у вивченні експертом – бухгалтером матеріалів справи в межах його спеціальних знань на завдання слідчого або суду з метою встановлення фактичних обставин кримінальної чи цивільної справи й надання експертного висновку.

Судово-бухгалтерську експертизу призначають в тому випадку, коли в процесі слідства перед слідчим постають питання, які може вирішати та обґрунтувати експерт-бухгалтер.

Згідно вимог Закону України "Про судову експертизу" експерт-бухгалтер має відповідні обов'язки:

- На вимогу органу дізнання, слідчого, прокурора, суду надання роз'яснення щодо даного ним висновку
- Заявляти самовідвід за наявності передбачених законодавством підстав, які виключають його участь у справі.

У процесі судово-бухгалтерської експертизи експерт-бухгалтер, використовуючи знання в сфері бухгалтерського обліку та права, а також застосовуючи відповідні методи та методичні прийоми, повинен дослідити, проаналізувати і дати оцінку документації, складеної під час інвентаризації.

Результати експертизи відображають в експертному висновку, який в подальшому буде використовуватися в доказу для розслідування.

Тобто можна стверджувати, що інвентаризаційний процес є досить важливим,а також все вищенаведене вказую на надзвичайну відповідальність членів інвентаризаційної комісії при відображенні результатів даного прийому контролю в відповідних документах, які містять значну доказову силу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бардаш С.В. Інвентаризація: теорія, практика, комп'ютеризація: наукове видання / С. В. Бардаш. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 372 с.
2. Контроль і ревізія : [підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / Ф. Ф. Бутинець, Н. Г. Виговська, Н. М. Малюга, Н. І. Пертенко, за редакцією професора Ф. Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута». – 2002. – 544 с.
3. Кримінально – процесуальний кодекс: затв. Законом Української РСР від 28 грудня 1960 року, офіц.. текст зі змінами та доповненнями станом на 1 квітня 2008 р. // Кодекси України. – 2009. - № 4. – С. 3–316.
4. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. № 3125 [Електронний курс] // Юридичний онлайн довідник. – Режим доступу: http://jurisconsult.net.ua./zakoni/151–zakon–ukrayini–pro–auditorsku–diyalnist.html.

УДК 650.12.7 : 303.7

ПОРТФЕЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО КОНТРОЛІНГУ

***Коляда В.Л.**, студент групи Е 4/5*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ужва А.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Суть портфельного аналізу полягає в тому, що компанія розглядається як сукупність стратегічних бізнес-одиниць, кожна з яких відносно самостійна. Мета портфельного аналізу – узгодження стратегій і найбільш ефективне використання наявних інвестиційних ресурсів з точки зору досягнення стійкого положення компанії в цілому і зростання фінансових результатів.

В основі портфельного аналізу покладено два оцінні критерії: теперішня вартість очікуваних доходів від володіння цінними паперами (проценти, дивіденди) і рівень ризиковості вкладень.

На основі результатів портфельного аналізу приймаються рішення щодо додаткових інвестицій в окремі виробничі програми, реінвестицій чи дезінвестицій, а також визначається стратегія управління ризиками в розрізі кожної із стратегічних бізнес-одиниць.

Методи портфельного аналізу допомагають розвивати стратегічне мислення, глибше усвідомити економіку бізнесу, покращувати якість планів і взаємодій підрозділів і керівництва, приймати вирішення про ліквідацію "безнадійних" напрямів діяльності і про додаткове фінансування перспективних.

Для найбільш ефективного розподілу інвестиційних ресурсів між стратегічними бізнес-одиницями, необхідно оцінити потенційну рентабельність, ризики та стратегічні перспективи розвитку кожної з них. У загальному випадку портфельний аналіз побудований на правилі, що чим вище потенціал розвитку бізнес-одиниці (зростання продажів і прибутку) і чим нижче ризики – тим вигідніше для компанії в цілому інвестування в розвиток

цієї бізнес-одиниці. Інвестиційні ресурси при цьому можуть бути як зовнішні, так і внутрішні (прибуток інших бізнес-одиниць).

Також слід зазначити, що портфельний аналіз допомагає уникати "уніфікаційного" підходу до розвитку цих бізнес-одиниць при розробці корпоративних стратегій. Для кожної бізнес-одиниці позначаються самостійні пріоритети і цілі, що відповідають її положенням на ринку.

Найбільш поширеним методами портфельного аналізу є матричні методи. Матриці для портфельного аналізу звичайно є двовимірними таблицями, де по осях відкладаються прикордонні значення розглянутих факторів. Квадранти утворюються перетинанням прикордонних значень обох чинників. Попадання бізнес-одиниць у той чи інший квадрант означає застосовність до них типових стратегічних рекомендацій.

Найбільш відомі матриці для портфельного аналізу:

- Матриця БКГ (BCG) - Аналіз темпів росту і частки ринку;
- Матриця МКК (MCC) - Аналіз відповідності бізнесу місії підприємства
- Матриця GE / McKinsey - Аналіз порівняльної привабливості ринку;
- Матриця Shell - Аналіз привабливості ресурсномісткою галузі в залежності від конкурентоспроможності;
- Матриця Ансофа - Аналіз стратегії по відношенню до ринків;
- Матриця ADL - Аналіз життєвого циклу галузі.

Покликання методів портфельного аналізу полягає в тому, щоб допомогти менеджерам зрозуміти бізнес, створити прозору систему формування витрат і прибутків у диверсифікованій компанії. Це, у свою чергу, вимагає ретельного аналізу можливостей і загроз для кожного господарського підрозділу (бізнесу-одиниці).

Проведені в США дослідження показали, що фірми, які застосовують портфельний аналіз, мали в цілому більш виражену орієнтацію на довгострокові цілі.

Головною перевагою портфельного аналізу є можливість логічного структурування і наочного відображення стратегічних проблем підприємства, відносна простота отримання результатів, акцент на якісний бік аналізу. Деякі автори вважають, що портфельний аналіз змушує менеджерів, задіяних в основному поточними справами, звернути увагу на майбутнє підприємства.

Методи портфельного аналізу досить не прості. Загальновідома простота цих методів оманна, адже вони вимагають повної і надійної інформації про стан ринку, про сильні і слабкі сторони підприємства і його основних конкурентів. Побудова портфельних матриць передбачає проведення значної роботи із сегментації ринку, по збору інформації, яка може бути відсутня в явному вигляді.

Портфельний аналіз має і свої недоліки головним з яких є використання даних про поточний стан бізнесу, які не завжди можна екстраполювати в майбутнє. Розходження методів портфельного аналізу полягають в підходах до оцінки конкурентних позицій стратегічних одиниць бізнесу і привабливості ринку. Найбільш відомі підходи, запропоновані Бостонською консультаційною групою (портфельна матриця БКГ) і консультаційною фірмою McKincey

(“екран бізнесу”). Однак у будь-якій портфельній матриці різні види бізнесу оцінюються тільки за двома критеріями, при цьому безліч інших факторів (якість продукції, інвестиції і т.д.) залишаються без відповідної уваги.

Отже, можна зазначити, що стратегічний результат, як правило, можна отримати лише в разі адекватної унікальної адаптації тієї або іншої типової моделі до даної конкретної ситуації, тобто конкретна бізнес-ситуація практично завжди вимагає саме унікальної модифікації конкретної моделі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ужва А.М. Моніторинг як інформаційне забезпечення системи контролінгу підприємствп / А. М. Ужва // Іноваційна економіка. — 2010. — № 4. — С. 203-206.
2. Цигилик І.І. Стартегія і контролінг в системі внутрішнього економічного механізму підприємства / І. І.Цигилик, Т. М. Паневник // Економіка. Фінанси. Право. — 2004. — № 11. — С. 11-14.

УДК 658.012.32

СЛУЖБИ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

***Бєлова А.І.**, студентка групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник – к.е.н. доцент Ужва А.Н.
Миколаївський державний аграрний університет

Динамічні зміни в навколишньому середовищі, глобалізація ринків і поступове підвищення конкурентної боротьби вимагають від менеджменту вітчизняних підприємств застосування найсучаснішого інструментарію для виявлення існуючих в системах управління резервів ефективності. Тому все більшого значення набуває впровадження контролінгу в діяльність підприємств.

Контролінг – це спеціальна саморегулююча система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства і включає інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг. Головна мета контролінгу – орієнтація управлінського процесу на досягнення цілей, що стоять перед підприємством.

Для ефективної роботи і чіткого визначення відповідальності контролерів на підприємстві необхідно створити спеціальний структурний підрозділ – службу контролінгу.

Досвід впровадження контролінгу на великих підприємствах показує, що раціональним є такий склад служби контролінгу:

1. керівник служби контролінгу;
2. контролер-куратор цехів(підрозділів);
3. контролер-спеціаліст із управлінського обліку;
4. контролер-спеціаліст з інформаційних систем.

Система контролінгу дозволяє на постійній основі оцінювати результати діяльності підприємства порівняно з планом, а також з показниками конкурентів.

Тому для створення ефективної роботи підприємств доцільно створювати службу контролінгу, яка б підпорядковувалася безпосередньо керівнику, або фінансовому директору підприємства і давала б поради вищому керівництву із специфічних проблемних ситуацій та розробляла проекти рішень, визначала напрями майбутнього розвитку підприємства.

Служба контролінгу підприємства повинна забезпечити:

1. Взаємозв'язок контролінгу практично з усіма функціями управління;
2. Взяти під контроль витрати підприємства як основний об'єкт управління в системі контролінгу:

- організувати і забезпечити функціонування на підприємстві центрів витрат, прибутку, виручки і інвестицій;
- впровадити системи стандарт-кост і директ-костінг;
- постійно проводити аналіз витрат на виробництво продукції; на основі результатів контролінгу розробляти заходи і підготовляти управлінські рішення направлені на покращення підприємницької діяльності.

Розміри служби контролінгу необхідно розраховувати виходячи з масштабів підприємства. Кількість працюючих такої служби визначається обсягом вхідної і вихідної інформації для управління.

Отже, запровадження системи контролінгу на підприємстві дасть можливість максимізувати прибуток, мінімізувати ризики, забезпечити ліквідність і платоспроможність підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Портна О.В. Контролінг / О. В. Портна. — Львів: «Магнолія 2006», 2008. — 240 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук. — Житомир : ПП «Рута», 2000. – 445 с.
3. Голов С.Ф. Управленческий бухгалтерский учет / С. Ф. Голов. – К. : Скарби, 1998. — 377 с.

УДК 658.012.32

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Князєва В.О., *студентка групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцентУжва А.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Умови господарювання підприємств України, що характеризуються підвищенням вимог до системи менеджменту підприємств, обумовлюють необхідність її вдосконалення на засадах контролінгу. Оскільки саме контролінг забезпечує стратегічну орієнтацію та підвищує ефективність діяльності підприємств в умовах нестабільності. На практиці сучасні

підприємства широко використовують різні інструменти контролінгу, однак лише незначна їх частина здійсню контролінг на основі комплексного системного підходу. Така ситуація характеризується низькою розробленістю цієї концепції, відсутністю усвідомлення значущості контролінгу щодо підвищення ефективності управління діяльністю підприємств, недостатньою розробленістю питань щодо визначення принципів побудови системи контролінгу на підприємстві.

Слід зазначити, що окремі питання щодо побудови системи контролінгу на підприємстві знайшли відображення у роботах вітчизняних і зарубіжних авторів: Ю.П. Аніскіна [1], А. Дайле, А.М. Кармінського, Ю.Г. Одегова, Г.С. Панченко, Е.Л. Попченко та Н.Б. Ермасової, Д. Хана, Х.Й. Фольмута, С.Я. Юсупової та ін.

Система контролінгу розглядається як система сервісу для менеджерів [3, с. 23]. Менеджмент використовує систему контролінгу для розробки планів діяльності підприємства й отримує за допомогою системи контролінгу інформацію для підтримки управлінських рішень.

Згідно з думкою Д. Хана, реалізація контролінгу базується на використанні таких принципів [2, с. 331]: руху та гальмування; своєчасності; стратегічної свідомості; документування.

Принцип руху та гальмування передбачає здійснення інноваційної діяльності щодо технології контролінгу підприємства. Цей принцип створює умови для постійного вдосконалення системи контролінгу підприємства, забезпечує швидкий та високий результат.

Принцип своєчасності забезпечує вчасне визначення шансів або ризиків,що виникають у процесі діяльності підприємства; дозволяє підприємству вчасно реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства.

Принцип стратегічної свідомості передбачає заохочення робітників до стратегічної передбачливості, тому що стратегічний підхід до управління підприємством повинен бути завжди пріоритетним за умови прийняття або реалізації тактичних або оперативних управлінських рішень.

Принцип документування передбачає документальну фіксацію інформації контролінгу, яка призначена для підтримки прийняття управлінських рішень,що забезпечує підвищення якості надаваної інформації, оскільки складач певного документа несе більшу відповідальність за задокументовану інформацію,ніж в усній. Цей принцип призначений для полегшення контролю за дотриманням вищеозначених принципів організації контролінгу.

Принципи побудови та функціонування системи контролінгу на підприємстві слід поділити на три основні групи: принципи системного підходу, принципи побудови і функціонування системи контролінгу, принципи реалізації функцій контролінгу.

До принципів системного підходу відносяться принципи: комплексності, ієрархічності, структурності, цілісності, гнучкості, збалансованості та цілеспрямованості.

До принципів побудови та функціонування системи контролінгу слід віднести принципи: стратегічної орієнтації, економічності й ефективності, прогресивності, перспективності, плановості, багатофункціональності елементів, простоти побудови взаємозв'язків між елементами.

До принципів реалізації функцій контролінгу належать принципи: своєчасності, руху та гальмування, документування, обґрунтованості,безперервності, стандартизації.

Основний принцип, що повинен бути покладений в основу побудови системи контролінгу на підприємстві – функціональний. Згідно з ним система контролінгу повинна містити системи: інформаційної підтримки, планування, організації контролінгу та моніторингу контролінгу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анискин Ю.П. Планирование и контроллинг : [учебник] / Ю. П. Анискин, А. М. Павлова. — М. : Омега-Л, 2003. — 280 с.

2. Хан Д. Планирование и контроль: концепція контроллинга / Д. Хан; перевод с нем. под ред. А. А. Турчака, Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича. — М. : Финансы и статистика, 1997. — 800 с.

3. Концепция контроллинга: управленческийучет. Система отчетности. Бюджетирование [пер. с нем.] / Horvath&Partners. — 2-е изд. — М. : АльбинаБизнес Букс, 2006. — 269 с.

УДК 631.11 : 658.012.32

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛІНГУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Василенко В.М., *студент групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ужва А.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Зміна соціально-економічної формації пострадянського простору зумовила також зміну міжгосподарських зв'язків товаровиробників різних країн світу. Новоутворені господарюючі суб'єкти потребували нових підходів у вирішення низки проблем, пов'язаних з налагодженням нових виробничих і комерційних зв'язків, підтриманням належного рівня конкурентоспроможності, управління фінансами тощо. Природний добір серед них призвів до ліквідації слабких і піднесення більш пристосованих до нових умов діяльності суб'єктів. Разом з тим все гостріше відчувалася потреба пошуку нових шляхів оптимізації використання ресурсів, раціоналізації фінансових потоків та надання точної облікової інформації. Саме це підштовхувало окремі підприємства до створення служб контролінгу, які забезпечували б управлінців вищої ланки достовірною, точною та актуальною інформацією для прийнятті складних управлінських рішень.

Нажаль, уніфікованої(стандартизованої) системи контролінгу не існує. Його структура та функції залежать від специфіки діяльності конкретного

підприємства а також від об’єму і особливостей інформації яку він обробляє. Система контролінгу являє собою синтез елементів обліку, аналізу, контролю, планування, реалізація яких забезпечує вироблення альтернативних підходів при здійсненні оперативного управління процесом досягнення кінцевих цілей і результатів діяльності підприємства [1, с. 15].

Визначаючи місце системи контролінгу в управлінні сільськогосподарським підприємством слід дотримуватися наступних основних етапів побудови цієї системи:

1. Визначення об’єкту контролінгу.
2. Визначення видів та сфер контролінгу.
3. Формування системи пріоритетів контрольованих показників.
4. Розробка системи кількісних стандартів контролю.
5. Побудова системи моніторингу показників, що включаються до фінансового контролінгу.
6. Формування системи алгоритмів дій по усуненню відхилень» [2, с.137]

Розробка та запровадження служби контролінгу на сільськогосподарських підприємствах так само як і на інших підприємствах агропромислового комплексу потребує значних грошових та трудових ресурсів. Крім того поява контролера або цілого підрозділу, який контролюватиме фінансові потоки може викликати серйозний опір зі сторони колективу. Підприємство може зіткнутися з історичними (зумовлені сформованих роками поглядами на ведення бізнесу, непрозорістю, не завжди достатніми економічними знаннями менеджерів), організаційними(зумовлені відсутністю досвіду формулювання бажаних результатів від впровадження фінансового контролінгу), психологічними(пов'язані зі скептичними поглядами керівництва на запровадження фінансового контролінгу, результати якого помітні не одразу, а запровадження досить дороге і тривале) проблемами [3, с. 28]. Тому підприємство повинно само обрати яким шляхом та в який термін слід впровадити дану службу(або окрему посаду) на підприємстві. При цьому методи можуть бути використані різні: “Малими кроками”; “бомбардування”; “планова еволюція” [4, с. 236].

ЛІТЕРАТУРА

1. Петренко С.Н. Контроллинг : [учеб. пособ.] / С. Н. Петренко. — К.: Ника-Центр: Эльга, 2004. — 328 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1. — 2-е изд., перераб. и доп. / И. А. Бланк. — К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 624 с.
3. Сафаров О. Практика контроллинга: что препятствует успеху? // Консультант. — 2007. – № 23. — С. 27-31.

УДК 338.432:636.5:330.567.2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА

***Кравченко Є.С.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., в.о. доцента Белевят О.А.
Миколаївський державний аграрний університет

Птахівництво є і залишиться тією галуззю АПК, яка завжди була і буде “паличкою-виручалочкою” з погляду забезпечення продовольчої безпеки будь-якої держави.

За кожні десять років виробництво яєць у світі зростає на 30-44 %, а пташиного м’яса подвоюється кожні двадцять років. Головними причинами такого зростання можна вважати не тільки збільшення чисельності населення на планеті, але і, що надто важливо, – склад та властивості птахівницької продукції. Якраз вона містить найбільш повноцінні білки і, крім того, є найменш витратною у порівнянні з продукцією інших галузей тваринництва.

Темою розвитку птахівництва в сучасних умовах займаються такі вчені як: О.І. Дацій, О.О. Кузнєцов, Ф.О. Ярошенко.

Без розвитку індустріального птахівництва на базі власного кормовиробництва практично неможливо вирішити завдання забезпечення зростання виробництва м’яса птиці на одну людину. За розрахунками академіка І.Р. Юхновського, в Україні на одну особу має припадати до 27 кг. м’яса птиці на рік, хоча це цифра й завищена, бо в країнах Європейського Союзу вона становила у 2009 році 25,3 кг.

В галузі птахівництва підприємства намагаються отримати якомога більший дохід від своєї діяльності, а отже прагнуть не тільки продати свій товар за максимально високою ціною, а скоротити свої витрати на виробництво й реалізацію продукції. Тому однією з важливих функції птахофабрик є мінімізація витрат виробництва.

Витрати – це використані у процесі виробництва різні речовини і сили природи на виготовлення нового продукту праці. Усі витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, класифікуються за чотирма основними принципами: економічним; виробничим; за способом віднесення на собівартість; залежно від обсягів виробництва.

За економічним принципом витрати групуються за такими елементами: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизаційні відрахування; інші витрати.

Таке розмежування витрат за економічним принципом пов'язане з різним економічним змістом їх формування.

Всі матеріальні витрати ґрунтуються на матеріальній основі і витрачаються на закупівлю основних і допоміжних сировини та матеріалів.

Витрати на оплату праці не мають під собою матеріальної основи і призначені для оплати витраченої праці.

Витрати на соціальні заходи накопичуються і є матеріальними стимулами підвищення продуктивності праці та як найшвидшого відновлення робочої сили.

Амортизаційні відрахування – кошти, що йдуть на оновлення засобів праці.

За принципом залежності витрат від обсягів виробництва продукції птахівництва витрати поділяються на постійні та змінні

Постійні витрати є функцією часу, а не обсягу продукції, їх загальна сума не залежить від кількості виготовленої продукції в певних межах.

Змінними називаються витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції. Вони поділяються на пропорційні та непропорційні.

Пропорційні, на відміну від непропорційних – це витрати, розмір яких перебуває в пропорційній залежності від обсягів виробництва (кількості виготовленої продукції).

Непропорційні витрати, в свою чергу, поділяються на прогресуючі та дегресуючі.

Прогресуючі зростають більше, ніж обсяг виробництва. Вони виникають тоді, коли збільшення обсягу виробництва вимагає більших витрат на одиницю продукції. Це, наприклад, витрати на відрядно-прогресивну оплату праці, додаткові рекламні та торгові витрати.

Дегресуючі витрати зростають менше, ніж обсяг виробництва. До них належить широке коло витрат на експлуатацію машин та устаткування, його ремонт, придбання інструменту тощо.

Зважаючи на те, що виробничі витрати є породженням відповідних факторів виробництва, їх економічний зміст можна визначити як спожиту частку виробничих ресурсів.

Найбільш питому вагу витрат підприємств галузі птахівництва займають матеріальні витрати, які становлять більше, ніж 80 %, у структурі витрат, витрати на оплату праці становлять від 8-10 %, відрахування на соціальні заходи від 3-4 %, амортизація 2-4 %, інші операційні витрати 4-5 % вони є основними при формування собівартісті продукції, збільшення на підприємстві витрат свідчить, про зростання собівартості продукції, і певній мірі впливає на зменшення прибутку підприємства.

Розрахунки ефективності витрат необхідні для прийняття тих чи інших господарських рішень. По-перше, вони потрібні для оцінки рівня використання різних видів витрат і ресурсів, здійснюваних організаційно-технічних і соціально-економічних заходів, загальної результативності виробничо-господарської діяльності підприємства впродовж певного періоду часу. По-друге, за їх допомогою обґрунтовують і визначають найкращі (оптимальні) варіанти господарських рішень: застосування нової техніки, технології та організації виробництва, нарощування виробничих потужностей, підвищення якості і оновлення асортименту продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Терещенко О. канд. біолог. наук, ІВКО І. доктор с.-г. наук, Катеринич О. канд. с.-г. наук, Інститут птахівництва НААН України. "Птахівництву бути! "
2. Кудрявцев А.А. Анализ хозяйственной деятельности кооперативных организаций. – М. : Экономика, 2008.

УДК 631.145

ВЗАЄМОЗВЯЗОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТА ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дуб'яга О.В., *магістр*
Науковий керівник – к.е.н., в.о. доцента Белевят О.А.
Миколаївький державний аграрний університет

Переробна ланка агропромислового сектора, до галузей якої належать м'ясна, молочна, цукрова, борошномельно-круп'яна, консервна, вино переробна, спиртово-бродильна та тютюнова, має економічні зв'язки і з підприємствами сільського господарства, що обумовлено залежністю переробних підприємств від постачальників сировини, що і визначає необхідність проведення аналізу діяльності переробних підприємств АПК Миколаївської області з метою визначення можливих шляхів зниження залежності переробних підприємств від підприємств-виробників сільгоспсировини.

Аналізуючи переробні підприємства Миколаївської області, яка має розвинену переробну промисловість, необхідно відмітити, що за період з 2005 до 2009 року значно покращилася ситуація із забезпеченням переробних підприємств рослинницькою продукцією, але стосовно тваринницької продукції стан справ є неоднозначним, оскільки обсяги реалізації худоби та птиці збільшилися, однак молока та яєць – значно зменшились. За аналізований період значно збільшилося надходження зернових культур на підприємства, що займаються їх зберіганням і переробкою, ріст відбувся за рахунок надходження продукції на підприємства для зберігання зерна, тоді як надходження для переробки зменшилися.

Господарські зв'язки між сільськогосподарськими та аграрними підприємствами проявляється в стійкому двосторонньому потоці переміщення продуктів виробництва і коштів між контрагентами з параметрами, обумовленими в угодах. Тому зараз важливості набувають проблеми оптимізації формування господарських зв'язків між підприємствами. Під оптимізацією формування господарських зв'язків ми розуміємо мінімізацію витрат на їхнє встановлення і підтримку при забезпеченні запланованого обсягу виробництва продукції. В даний час установлення вищевказаних господарських зв'язків відбувається стихійно, вільний вибір контрагентів на основі співвідношення попиту та пропозиції не завжди економічно виправданий і ефективний. Цим обумовлена постановка проблеми вивчення стану сировинної

бази, а також господарських зв'язків підприємств промпереробки з постачальниками сировини з погляду їхньої оптимізації.

За обсягами виробництва основних видів продукції переробними підприємствами АПК Миколаївської області за 2005-2009 роки варто відзначити зниження обсягів виробництва продукції м'ясопереробних та рибопереробних підприємств, що зумовлено незабезпеченістю галузі сировиною, високими процентними ставками за кредитами для значного відновлення матеріально-технічної бази, низьким попитом на продукцію через неплатоспроможність населення та високу ціну на продукцію.

Діяльність переробного комплексу АПК охоплює і взаємовідносини з сільськогосподарськими товаровиробниками, саме тому для більш повного аналізу тенденцій розвитку переробних підприємств АПК Миколаївської області доцільно визначити їхню економічну ефективність. Результати розрахунку показників ефективності діяльності переробних та сільськогосподарських підприємств АПК Миколаївської області наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка обсягів реалізації сільськогосподарської продукції переробним підприємствам та виробництво ними основних видів продукції*
Миколаївської області за 2005-2009 роки

Показники	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Обсяг реалізації сільськогосподарської продукції переробним, млн грн	2,24	2,44	1,45	3,26	2,65
Виробництво основних видів продукції переробними підприємствами АПК, млн грн	2,16	2,67	3,51	4,35	4,37

Джерело: довідники обласного управління статистики [1-5]

Відповідно до даних таблиці 1, можна стверджувати що взаємодія між переробними та сільськогосподарськими підприємствами потребує вкладання додаткових фінансових ресурсів, а саме, збільшення розмірів капіталу підприємств зокрема, оборотного та обумовлює необхідність проведення фінансової реструктуризації капіталу переробних підприємств АПК Миколаївської області.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сільське господарство Миколаївщини : [стат. збірник]. — Миколаїв, 2009. — 18 с.
2. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Миколаївської області : [стат. збірник]. — Миколаїв, 2009. — 126 с.
3. Сільське господарство Миколаївської області у 2008 році : [стат-анал. доп.] — Миколаїв, 2009. — 61 с.
4. Економічна ефективність роботи сільськогосподарських підприємств у 2008 році : стат–анал. доп. — Миколаїв, 2009. — 25 с.
5. Довідник виробників сільськогосподарської продукції Миколаївської області : [стат. збірник.] — Миколаїв, 2009. — 170 с.

УДК 332.3.504:63

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ОСНОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА (ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

***Сацура К.Ф.**, студентка групи Б 4/1*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Забруднення земельних площ радіоактивними речовинами, важкими металами, хімічними сполуками і згубний вплив антропогенної діяльності потребують пошуку шляхів стабілізації землеробства для забезпечення збереження органічної речовини ґрунту, підвищення його родючості, продуктивності рослинництва, активізації у вирішенні екологічних проблем на державному, регіональному та локальному рівнях.

У зв'язку з цим виникає об`єктивна необхідність в екологізації землеробства, яка повинна стати головним напрямом розвитку аграрного сектора.

Екологізація землеробства має включати такі елементи: створення систем землеробства, які щадять ґрунт; перехід на біологічне землеробство; ведення агроекологічного моніторингу; визначення збитку від ерозії ґрунтів та інших видів деградації земель; еколого-економічну оцінку комплексу заходів щодо їх подолання; екологічну експертизу нових техніки і технології; розробку заходів щодо відповідальності і матеріальної зацікавленості землекористувачів за зберігання і відтворення ґрунтової родючості.

Екологізація у сільському господарстві є соновою продовольчої безпеки країни і її регіонів. Основні завдання екологізації включають: реструктуризацію економіки галузей і регіонів, перепрофілювання підприємств, зниження потреби в екологічно шкідливих видах сільськогосподарської продукції або послугах, заміну екологічно шкідливих технологічних процесів, зниження ресурсоємності продукції та ін.

Проведені дослідження надають можливість обґрунтувати, що розвиток ерозійних процесів щорічно поширюється на 80 - 90 тис. га та супроводжується втратами гумусу (біля 11 млн. т), азоту (0,5 млн. т), фосфору (0,4 млн. т) та калію (0,7 млн. т). В цілому в Україні відбувається значне зниження вмісту у ґрунтах гумусу, що становить 0,5-0,6 тонн/га щорічно.Негативним явищем є дефіцит основних елементів живлення в ґрунті, що сягає 110 кг/га.

Понад 60 % (7,9 млн. га) усіх еродованих земель України знаходиться у Степу. Найбільш критичними у цьому відношенні є Донецька, Одеська і Луганські області. Досить небезпечним явищем є вітрова ерозія (дефляція) . У степовій зоні зосереджено 75,7 % (14,4 млн. га) дефляційно небезпечних земель країни. Найбільшого поширення процеси вітрової ерозії набули в Дніпропетровській, Запорізькій, Херсонській і Миколаївській областях.

Однак, незважаючи на погіршення екологічного стану земель відбувається скорочення фінансування протиерозійних заходів. Знизились обсяги проведення робіт щодо терасування схилів, берегоукріплення,

будівництва протиерозійних ставків, створення полезахисних лісових смуг та захисних лісових насаджень у ярах, балках і на пісках, залуження деградованих і забруднених шкідливими речовинами продуктивних земель сільськогосподарського призначення.

Слід відмітити, що досить небезпечним явищем є забруднення ґрунтів і ґрунтових вод пестицидами. Зафіксовані випадки використання, заборонених у країнах Європи, токсичних пестицидів, які завозилися в Україну іноземними компаніями.

За такого перебігу подій, виникає об`єктивна необхідність в екологізації землеробства, яка повинна стати головним напрямом розвитку агропромислового комплексу в найближчому майбутньому. Основними напрямами землекористування мають бути: – раціональне використання і охорона природних ресурсів включаючи земельні ресурси; – збереження і відтворення родючості ґрунтів; – підвищення екологічної стійкості агроландшафтів; – дотримання оптимальної структури земельних угідь та науково- обґрунтованої структури посівних площ; – впровадження екологобезпечних способів виробництва, використання ресурсозберігаючих, маловідходних та безвідходних технологій; – забезпечення потреб населення якісними, екологобезпечними продуктами харчування; – покращення екологічного стану довкілля; – запровадження економічного стимулювання екологічної діяльності сільськогосподарських підприємств; – зниження техногенного навантаження на навколишнє природне середовище.

Основними перешкодами на шляху активного розвитку екологізації виробництва є: – низький рівень екологічної свідомості; – відсутність необхідних екологічних знань; – недостатнє нормативно-правове регулювання у сфері екологізації; – відсутність економічного механізму стимулювання; - недостатнє фінансування заходів з охорони навколишнього середовища.

Погіршення екологічного стану земель неминуче призводить до зниження якості продукції та знижує ступінь її екологічної безпеки, що негативно позначається на здоров'ї людей. Це зумовлює необхідність екологізації сільськогосподарського виробництва, яка має здійснюватись через: забезпечення потреб населення якісними, екологобезпечними продуктами харчування; охорону і відтворення родючості ґрунтів; збереження земельних ресурсів; оздоровлення навколишнього природного середовища, що повинно бути зорієнтоване на безпечну продовольчу ситуацію в країні і її регіонах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тихонов А.Г. Економіко-екологічні аспекти інтенсифікації у землеробстві. — К. : Урожай, 1990. — 150 с.

2. Даниленко А.С. Управління відтворенням і збереженням родючості ґрунту у контексті сталого розвитку природокористування / А. С. Даниленко, В. В. Горланчук, В. П. Янчук, В. Г. В'юн та ін. – Миколаїв : Іліон, 2004. — 40 с.

УДК 338.432

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Наумова А.Ю., *студентка групи Б 4/2*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Маркетинг є основою кращої організації будь-якого виробничого процесу, посилення конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта на ринку, формування його іміджу в соціально-економічному середовищі. У свою чергу основою маркетингу є постійний та системний аналіз ринку, передусім покупців і конкурентів, що дозволяє підприємствам розробляти ефективні товарні та цінові стратегії, спрямовані на конкретні сегменти споживачів продукції, надаючи при цьому підприємствам певних конкурентних переваг.

Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства у широкому розумінні – це реальна та потенційна спроможність, а також наявні для цього можливості підприємства вивчати попит (ринок), проектувати, виготовляти та реалізувати товари, які по своїм параметрам у комплексі більш для споживачів, ніж товари конкурентів [1].

Маркетинговий аналіз діяльності сільськогосподарського підприємства спрямований на пошук резервів вдосконалення виробничо-збутової діяльності підприємства. Відбувається раціоналізація процесу обґрунтування обсягів і асортименту продукції, ціни продажу на неї. До того ж проводиться оцінка ринків збуту та конкурентоспроможності продукції з метою забезпечення вищої прибутковості господарської діяльності господарства та пошуку резервів щодо її вдосконалення. Основними об'єктами маркетингової діяльності є обмін із постачальниками ресурсів і покупцями продукції, а завданням в аспекті забезпечення конкурентоспроможності – управління виробництвом-збутом відповідно до вимог ринку.

Одним з найважливіших напрямів визначення рівня конкурентоспроможності продукції є її цінова складова. В умовах ринкової економіки суб'єкти підприємницької діяльності наділені правом самостійного визначення ціни на власну продукцію, а також правом її визначення на засадах домовленості із споживачами (покупцями) при укладанні між ними угод купівлі-продажу. Наявність такого права зумовлює виникнення цінової конкуренції між виробниками. Проте необхідно пам’ятати, що за зниження ціни на продукцію, якість не повинна погіршуватися, адже від таких заходів підприємство лише може втратити своїх клієнтів та “забруднити” власний імідж [3].

Маркетинговий аналіз з метою забезпечення конкурентоспроможності підприємств повинен здійснюватись у такій послідовності: аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, визначення показників поточного рівня його діяльності і на перспективу, сегментація ринку та позиціонування власної продукції, розробка ефективної програми маркетингу, що передбачає розробку

стратегії для кожного виду діяльності із зазначенням товарної, цінової, збутової політики та просування.

Виконання кожного етапу повинно проводитись за правилами маркетингового дослідження, яке включає формування проблеми, або питання, яке треба дослідити, збір необхідної вторинної, первинної інформації, їх аналіз і викладення результатів, прийняття рішення щодо розв'язання існуючої проблеми або питання.

Слід зазначити, що на сьогодні керівники агропромислових підприємств з одного боку відчувають потребу в інформації, з іншого – зазнають значних труднощів при пошуку достовірної, систематичної й оперативної інформації щодо номенклатури, цін, попиту та пропозиції, місткості ринку, правових аспектах діяльності та ін. Відсутність такого роду інформації збільшує ризики прийняття неправильних маркетингових рішень, здатних знизити ефективність виробництва і реалізації продукції та спричинити значні збитки [2].

Для забезпечення конкурентоспроможності особливо важливим та необхідним є спостереження за новітніми досягненнями та розробками виробництва продукції (ефективні технології, сорти, сільськогосподарська техніка, добрива, засоби захисту рослин тощо), а також у суміжних галузях.

Маркетолог на підприємстві виконує роль гіда, який веде підприємство до збільшення його конкурентоспроможності, адже лише конкурентоспроможне господарство має можливість провадити ефективну господарську діяльність. Разом з іншими спеціалістами вони повинні оцінювати ефективність застосування новітніх досягнень в агротехніці та розробляти заходи щодо можливого вдосконалення існуючого виробничого арсеналу [4].

Ефективно провадити свою господарську діяльність у ринковій економіці може лише конкурентоспроможне сільськогосподарське підприємство. В свою чергу, його конкурентоздатність залежить від ефективної діяльності усіх суб'єктів маркетингового ланцюга, тому удосконалення їх маркетингової діяльності повинно носити системний характер. У цьому аспекті від сільськогосподарського підприємства, як суб'єкта руху товару, залежить формування вартісних переваг продукції та їх підсилення за рахунок вибору ефективного каналу збуту для отримання найвищої ринкової ціни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушко М.І. Маркетинг агропродовольчого ринку (теорія, методика, практика) : [монографія] / М. І. Андрушко — Львів, 2000. — 229 с.
2. Гогуля О.П. Становлення маркетингу у ринковій трансформації сільського господарства / О. П. Гогуля // Економіка АПК. — 2008. — № 5.— С. 110-114.
3. Канінський М.П. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на основі маркетингу / М. П. Канінський // Економіка АПК. — 2009. — № 3. — С. 141–144.
4. Макаренко П.М. Збутові стратегії підвищення ефективності розвитку фермерських господарств регіону / П. М. Макаренко, В. А. Шведюк // Агросвіт.— К., 2009. — Вип. 2. — С. 16-18.

УДК 330.42

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Філатова О.А., *студентка групи Б 4/6*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

На сучасному етапі інвестиційна активність підприємств аграрного сектору України істотно зменшилась. Це обумовлено тим, що у зв'язку з прийняттям ринкової системи господарювання роль державних вкладень в інвестування аграрних підприємств постійно скорочується. Тому, на сучасному етапі розвитку економіки України виникла об'єктивна необхідність активізації інвестиційної діяльності, бо саме вона є вирішальною ланкою всієї економічної політики держави, яка забезпечує стабільне економічне зростання, приріст соціального ефекту, збалансованість макроструктури, поліпшення якості продукції тощо. При чому її слід розглядати в контексті особливостей кожної галузі, особливо враховуючи той факт, що сучасні підприємства, а передусім аграрні, діють у складному, нестабільному економічному середовищі з високим рівнем невизначеності.

В аграрній сфері інвестиційна діяльність виступає також засобом забезпечення продовольчої безпеки держави, гарантом розвитку сфер агропромислового комплексу.

Висока інвестиційна активність є важливою умовою розвитку вітчизняних підприємств незалежно від галузевої приналежності та форми власності відповідно до обраної економічної стратегії для досягнення конкурентних переваг. Економічне зростання та інвестиційна активність є взаємозумовленими процесами. А тому будь-яке підприємство повинно приділяти увагу питанням залучення інвестицій.

Інвестиційна активність як внутрішніх, так і зарубіжних інвесторів у нашій країні є досить низькою, основними причинами цього є: неоднакові "правила гри" для учасників фінансового ринку; надмірно великий податковий тиск на товаровиробників; гостра нестача оборотних засобів у підприємств; бартеризація взаєморозрахунків між партнерами; велика плинність висококваліфікованих науково-технічних кадрів; недосконалість правових і законодавчих основ інвестиційної діяльності; загальна нестабільність економічної і політичної ситуації; неефективна бюджетна та податкова політики держави; знецінення інвестиційних накопичень, у тому числі амортизаційних, відсутність стимулів і механізмів для інвестування; постійні проблеми з поверненням податку на додану вартість; підвищення банками ставок на кредити сільгоспвиробникам; відсутність професійного сучасного менеджменту; невиконання державою своїх прямих функцій у аграрній сфері тощо.

Актуальним постає питання інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств. На сьогоднішній день важливим фактором впливу на інвестиційну

привабливість є зменшення припливу фінансових ресурсів у галузі. До того ж ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить не лише від економічних, але й природно-кліматичних, біологічних та інших чинників виробництва, що створюють низку ризиків, які залишаються основним бар'єром для зовнішніх інвестицій.

Формування інвестиційної привабливості підприємства необхідно для: забезпечення конкурентоспроможності продукції і підвищення її якості; створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємства; вирішення соціальних проблем; структурної перебудови виробництва; інвестиції потрібні для забезпечення ефективного функціонування підприємств, їх стабільного стану й у зв'язку з цим вони використовуються для досягнення подальшого розширення і розвитку виробництва; відновлення основних виробничих фондів, підвищення технічного рівня праці і виробництва тощо.

Інвестиції відіграють подвійну роль у макроекономіці. Вони є вагомим і мінливим компонентом видатків (зміни обсягу інвестицій можуть суттєво змінити сукупний попит, а отже, й обсяги виробництва і зайнятості). Крім того, інвестиції означають нарощування капіталу, що в свою чергу забезпечує економічне зростання в довгостроковій перспективі.

Для стимулювання припливу іноземних інвестицій держава має здійснювати заходи щодо формування позитивного інвестиційного іміджу країни, тобто проводити стабільну макроекономічну політику та забезпечувати динамічне економічне зростання та правові основи інвестиційної діяльності, що відповідають міжнародним стандартам податкової політики, яка стимулює інвестиції, прозорі правила приватизації державного й муніципального майна, банківської системи.

З метою зміцнення національного інвестиційного потенціалу в агропромисловому комплексі України економічна політика держави повинна бути спрямована на розв'язання таких найгостріших проблем:

- забезпечення правової бази формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату АПК України;
- знизити податкові пільги, що дають змогу сформувати необхідні стимули до підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва;
- забезпечення соціально-економічних умов освоєння новітніх розробок і використання досягнень світового сільськогосподарського машинобудування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крылов Э.Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия / Э. Н. Крылов, В. М. Власова, М. Г. Егорова. — Москва : Финансы и статистика, 2003.— 192 с.

2. Шебаніна О.В. Інвестиційно-інноваційна діяльність в АПК: сутність, проблеми та основні напрямки їх вирішення / О. В. Шебаніна, О. В. Короткова, І. О. Піюренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — Випуск 4.— 2008. — С.15.

УДК 633.843.2

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гаркуша Ю.В., *студентка групи Б 4/2*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

Сьогодні у всьому світі спостерігається посилення уваги науковців до збереження належного стану екосистем, родючості грунтів, розроблення та запровадження систем землеробства, безпечних для навколишнього природного середовища. У багатьох розвинених країнах з високим рівнем хімізації сільського господарства виникають та набувають все більшого поширення різні види альтернативного землеробства (екологічного, органічного, органічно-біологічного тощо).

Посилена увага людства до виробництва органічної продукції пов'язана із 2 основними аспектами: по-перше, у сучасних умовах якість (а в тому числі і екологічна безпечність) продукції, виробленої аграрним сектором, стає одним з основних факторів його внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності, а по-друге, як показує світовий досвід, це економічно вигідний напрям сільського господарства з вищою нормою прибутку, ніж у традиційному.

Теоретичні основи та практичне узагальнення знань з виробництва органічної продукції розглянуті у великій кількості праць вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема В.І., Берлач Н.А., Дудар О.Т., Зайчук Т.О. та багато інших.

Проте, незважаючи на значну увагу з боку науковців, питання розвитку в Україні органічного виробництва є порівняно новим, ринок органічної продукції в нашій державі ще не сформовано, що і викликає необхідність подальших досліджень.

Альтернативні методи господарювання розробляються вже багато років. Одним із факторів, який помітно стримує розвиток в Україні сільськогосподарських підприємств, що займалися б виробництвом органічної продукції, є відсутність належного податкового законодавства.

Так, з 1 січня 2012 року в Україні набуває чинності Закон "Про органічне виробництво", але після розробки та затвердження Кабінетом Міністрів України підзаконних нормативно-правових актів, які потрібні для його реалізації. Даний закон повинен захистити сільськогосподарських товаровиробників, що займаються органічним виробництвом, та дозволити справедливу конкуренцію з іншими виробниками в межах України та інших державах.

Органічний напрям бізнесу перебуває на початковій стадії розвитку, хоча й має великий потенціал. Уже сьогодні Україна, використовуючи світовий досвід, може розвивати такий перспективний напрямок агробізнесу,як органічне виробництво. Спеціалізація вітчизняного сільського господарства саме на органічному виробництві дозволить забезпечити екологічну безпеку

країни в даній галузі, позиціонувати українського виробника продуктів харчування як виробника безпечних та корисних продуктів, забезпечити Україні конкурентоспроможну позицію у світовому сільському господарстві як виробника екологічних продуктів, попит на які зростає.

ЛІТЕРАТУРА

1. Потапенко В.Г. Органічне сільське господарство як чинник економічно безпеки / В. Г. Потапенко // Економіка АПК. — 2011. — № 3-4. — С. 58-65.

2. Прутська О.О. Органічне сільське господарство в США: реалії та перспективи для України / О. О. Прутська, О. В. Ходаківська // Економіка АПК. — 2011.— № 12. — С. 142-151.

УДК 338.4 (477)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ NO-TILL В ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Асафова А.Д., *студентка*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

У забезпеченні ефективного розвитку аграрних підприємств значну роль відіграє ресурсозберігаюча технологія обробітку ґрунту ноу-тілл, яка з'явилася в Україні на початку минулого десятиліття. У переважній більшості вітчизняні аграрії використовують закордонні посівні комплекси, які є ключовим елементом при впровадженні технологій. Проте стримуючим фактором служать високі ціни на цю техніку, що й спричинило виникнення технології.

Більшість дослідників даної проблематики не мають однозначної відповіді на питання, чи є перспективним застосування технології нульового обробітку ґрунту на теренах України. Окремими аспектами ефективного застосування технології займаються В. Блинский, О. Іванов, М. Козловський, С. Логвиненко, А. Твердохлеб, О. Харченко та інші.

No-till – скорочена назва нульової технології, за якої насіння висівається у покритий поживними рештками грунт без попереднього обробітку. Він поширений в країнах, де біологічний потенціал урожайності вже вичерпаний, а ґрунтово-кліматичні умови не дають змогу отримувати більш як 25-30 ц/га. Тому фермерах необхідно скорочувати свої витрати , але більш економічний ефект лежить не в скороченні витрат, а в підвищення урожайності. При такій технології в перші 4-5 років відбувається зниження урожайності на 10-15 %, а стабілізація відбувається через 9-10 років.

Прямий посів в не покрите рослинними рештками поле – смерть для ноу-тілл. Рівномірна розподілена по полю солома дає змогу ґрунту рівномірно нагріватися, а при посіву – чітко розміщувати насіння. Нерівномірність призводить до утворення на полі зон з перенасиченим чи недостатнім вмістом органічних добрив, впливає на рівномірність сходів, на рух вологи по полю. Механічний обробіток ґрунту дає змогу більш дешевим способом тримати

фітосанитарний стан поля на належному рівні. При ноу-тілл – навпаки, агроному необхідно покладатися тільки на дорогі гербіциди, оскільки гербіциди стають стійкими до них.

Оскільки пожнивні залишки перебувають на поверхні, відповідно, необхідно більше азоту для їх розкладання. Цей баланс вирівнюють підвищенням норм азотних добрив. А оскільки мікроорганізми будуть використовувати для цього ґрунтовий азот, то це призводить до зниження врожайності. Вибір сівалки – непросте питання, значний вплив на вирішення якого мають вирощувані культури, ґрунти та метеоумови. Така сівалка повинна розрізати рослинні рештки, мати здібність сіяти по вологому ґрунту, не м'яти та не змішувати рослинні рештки з ґрунтом [1].

У випадку змішування рослинних рештків з ґрунтом існує ймовірність попадання посівного зерна не у вологу землю, а у напіввологий грунт, змішаний з рештками та соломою. Сівалка має покласти насіння на точно задану глибину з рівномірним розподілом насіння в рядку, оприскувач – внести ту норму гербіциду, яка потрібна на гектар; жатка комбайна – рівномірно подрібнити та розподілити солому по полю, розкидач мусить розкидати міндобрива по полю теж рівномірно. Невиконання цих вимог може спричинити додаткову боротьбу з бур'янами. В результаті ефект економії затрат буде зведено до нуля.

Людина, що працює з ноу-тілл, повинна мати вичерпні фахові знання про управління сівозмінами, кількість та хімічний склад пожнивних решток, кругообіг та взаємодіє хімічних мікроелементів в ґрунті, рух води по полю, кожного шкідника та процеси, що проходять в рослинництві. Але при ноу-тілл значна кількість застосовуваних пестицидів (до 70 %) накопичується у верхньому шарі ґрунту, вони розносяться вітром, змиваються водою, тим самим забруднюючи навколишнє середовище.

Багато керівників агропідприємств дають оцінку нульовому обробітку ґрунту на основі зекономленого палива, запасних частин, незважаючи на зниження собівартості та додаткові витрати на засоби захисту рослин [2].

Додаткові витрати при переході на ноу-тілл:

- відбувається посилення тиску шкідників, для яких на поверхні ґрунту оптимум органіки, додаткове обприскування – 15-35 євро/га;
- необхідно додатково 50 кг/га азоту для вирівнювання азотного балансу при розкладання рослинних решток;
- використання сортів і гібридів насіння, більш стійкого до конкуренції з боку шкідників;
- створення машино-тракторного парку, який мало придатний для використання в інших системах землеробства.

Таким чином, технологія ноу-тілл має такі переваги: заощадження часу робітників; висока продуктивність праці; вчасне виконання роботи; економія палива; постійні вкриття поверхні поля; невисока вітрова та водяна ерозія; вища стабільність ґрунту. Але є й такі недоліки: початкове падіння врожайності; складніший догляд за посівами; накопичення великої кількості поживних решток на поверхні поля; критичний тиск інфекцій;високі витрати на

пестициди; непридатність для ґрунтів із верховоддям. Обидві сторони мають власну аргументацію, але правдою є й те, що багаторічним досвідом застосування і дослідження ноу-тілл можуть похвалитися лише одиничні вітчизняні сільгосппідприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Твердохлеб А. Кукуруза и подсолнечник по No-till: 4 секрета, гарантирующих урожайность / А. Твердохлеб // Зерно. — 2011. — № 3. — С. 56-58.
2. Логвиненко С. No-till – не панацея: плюси та мінуси / С. Логвиненко // Аграрна техніка та обладнання. — 2011. — № 1. — С. 30-32.

УДК 338.32

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Погорєлова О.О., *студентка*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

У трудовій сфері реалізуються важливі, але далеко не всі потреби людей. Тому, щоб праця ефективно використовувалася, дуже важливо пам'ятати про потреби людини, як особистості. Іншими словами успішний розвиток економіки передбачає, щоб у всьому, що робиться на користь ефективного функціонування складного господарського механізму, дотримувались інтереси людини і економіки. Трудові ресурси – це частина населення країни, яка в силу психофізіологічних та інтелектуальних якостей здібна виробляти матеріальні блага та послуги.

Кадровому потенціалові підприємства належить провідна роль у розв'язанні науково-технічних, організаційних та економічних завдань щодо досягнення накреслених результатів господарювання. Ступінь забезпечення підприємства робочою силою та раціональне її використання значною мірою визначають організаційно-технічний рівень виробництва, характеризують ступінь використання техніки і технології, предметів праці, створюють умови для високої конкурентоздатності та фінансової стабільності.

Вихідним моментом для оцінювання і прийняття рішень у галузі кадрового потенціалу є аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами й ефективності їх використання. Слід зауважити, що в умовах ринкової економіки аналіз трудових відносин набирає щораз більшої ваги, оскільки робоча сила має вартісну оцінку, та є конкурентною на ринку праці. Це розширює межі аналітичних досліджень, критеріями оптимізації трудових відносин стають не лише економічні, а й соціальні параметри. Економічні й соціальні гарантії праці, з одного боку, і жорсткі умови трудової діяльності, з іншого, формують сферу глибоких аналітичних досліджень кадрового потенціалу підприємства.

В сучасних умовах виробництва ефективність використання виробничих

фондів, сировини, покращення якості продукції залежать як від кількості працюючих, так і від рівня їх кваліфікації. Від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання залежать обсяг та своєчасність виконання робіт, ефективність використання обладнання, і як результат – обсяг виробництва продукції, її собівартість, прибуток.

Об'єктом аналізу є використання робочої сили та оплата праці. Метою аналізу ефективності використання трудових ресурсів є пошук шляхів збільшення обсягу продукції і зниження собівартості виробництва, що сприяє зростанню прибутку та підвищенню рентабельності господарства.

Для характеристики стану використання на підприємстві трудових ресурсів і виявлення резервів збільшення обсягу виробництва та підвищення рентабельності роботи проводиться аналіз показників, що пов'язані з рухом, якістю робочої сили, її продуктивністю, а також її вартістю.

Аналіз чисельного складу трудових ресурсів, забезпеченості ними та їх використання має велике значення для виявлення резервів збільшення виробництва сільськогосподарської продукції. Від раціональної організації праці залежать своєчасне виконання польових та інших робіт, урожайність культур і продуктивність тварин, зниження витрат на одиницю продукції, підвищення продуктивності праці в господарствах. Велику увагу слід приділити аналізу використання робочого часу. Раціональне використання робочого часу є головним резервом зростання продуктивності праці і визначається високою ефективністю. Кількісною характеристикою використання робочої сили є показники тривалості робочого часу. Використання робочого часу робітників звичайно аналізується за допомогою таких двох показників, як середня кількість днів, відпрацьованих робітником за звітний період (місяць, квартал, рік), і середня тривалість робочого дня (зміни).

Аналіз використання трудових ресурсів на підприємстві, рівня продуктивності праці необхідно розглядати в тісному зв’язку із оплатою праці. Із ростом продуктивності праці створюються реальні можливості для підвищення рівня його оплати. При цьому кошти на оплату праці потрібно використовувати таким чином, щоб темпи росту продуктивності праці випереджали темпи росту його оплати. Тільки при таких умовах створюються можливості для підвищення темпів розширеного відтворення.

Отже, трудові ресурси – це не лише ті люди, які зайняті в економіці, а й ті, які не зайняті, але можуть працювати. Інакше кажучи, трудові ресурси – це реальні і потенціальні працівники. У зв’язку з цим аналіз використання трудових ресурсів на кожному підприємстві має велике значення. В процесі його потрібно здійснювати систематичний контроль за використанням фонду заробітної плати (оплати праці), виявляти можливості економії коштів за рахунок росту продуктивності праці та зниження трудомісткості продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітвицький В. Сучасні проблеми заробітної плати в сільському господарстві та шляхи їх вирішення // Україна: аспекти праці. — 2005. – № 2. — С. 18-24.

2. Дієсперов В. Трудові відносини в сільському господарстві України // Україна: аспекти праці. — 2005. - № 3. — С. 19-23.

3. Економічний аналіз : [навч. посібник]. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченька. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.
4. Єрмаков О. Трудові ресурси аграрних підприємств регіону та ефективність їх використання в сучасних умовах господарювання / О. Єрмаков, О. Гринчишин // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2005. — № 24. — С. 2-7.

УДК 338.795

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Москалець О.С., *студентка*
Науковий керівник – асистент Саваріна І.П.
Миколаївський державний аграрний університет

В сучасних умовах досягти високої результативності діяльності досить важко через велику кількість факторів, які в багатьох випадках мають лише негативну дію. Сільськогосподарський товаровиробник не завжди має можливості вплинути навіть на внутрішні фактори впливу, а зовнішні, є майже неконтрольованими. Лише невелика кількість підприємств, в більшості випадків інтегровані, мають можливості для розширеного відтворення та залучення кредитних та інвестованих коштів.

Питання забезпечення фінансовими ресурсами залишається актуальним, і через вплив природно-кліматичних факторів на результати діяльності. Заплановані обсяги сільськогосподарських культур не будуть виконані, що вплине на можливий розмір прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції та загальний розмір фінансових результатів діяльності.

У зв’язку з цим, основною метою аналізу фінансових результатів будь-якого підприємства є розробка і обґрунтування управлінських рішень, направлених на підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта.

Дослідженню проблем аналізу фінансових результатів приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні вчені-економісти: Білуха М.Т., Борщевський П.П., Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Гуцайлюк З.В., Дем’яненко М.Я., Кірейцев Г.Г., Коцупатрий М.М., Кужельний М.В., Лінник В.Г., Моссаковський В.Б., Сопко В.В., Сук Л.К., Чумаченко М.П. та інші.

Бутинець Ф.Ф. розглядає прибуток, як позитивну форму фінансових результатів, яка є рушійною силою, метою підприємницької діяльності та показником її ефективності. Також визначення фінансового результату як процесу розрахунку прибутку (збитку) поділяє на такі етапи: визначення чистого доходу від реалізації продукції, визначення валового прибутку, визначення прибутку від операційної діяльності, визначення прибутку від звичайної діяльності, визначення чистого прибутку звітного періоду [1, с. 15].

Кучеренко Т.І. досліджує вдосконалення методології та методики формування доходів і витрат звичайної діяльності сільськогосподарськими підприємствами у звіті про фінансові результати [3, с. 13].

Ковальчук О.В. висловлює теоретичне та практичне обґрунтування методики обліку фінансових результатів у системі фінансового обліку, з урахуванням вимог діючої законодавчої бази [4, с. 107].

Першочерговими завданнями аналізу фінансових результатів, завдяки яким досягається його головна мета, є: оцінка динаміки абсолютних показників фінансових результатів, визначення напряму і розміру впливу окремих факторів на суму прибутку та рівень рентабельності, виявлення та оцінка можливих резервів зростання прибутку й рентабельності, розробка заходів щодо використання виявлених резервів.

Показники фінансових результатів характеризують абсолютну ефективність господарювання підприємства. Найважливіші серед них є показники прибутку, який в умовах ринкової економіки складає основу економічного розвитку підприємства.

Прибуток є основним джерелом фінансування приросту оборотних коштів, оновлення і розширення виробництва, соціального розвитку підприємства, а також найважливіше джерело формування прибуткової частини бюджетів різних рівнів [1, с. 15]. Джерелом отримання прибутку (збитку) разом з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) може бути також діяльність підприємства, не пов'язана з реалізацією продукції. Як відносний показник ефективності діяльності підприємства, рентабельність вимірює дохідність підприємства з різних позицій.

Важлива роль прибутку і рентабельності зобов'язує підвищувати конкретність аналізу, виявляти досягнення і недоліки у господарській діяльності, передусім у виробництві і реалізації продукції, вивчати не тільки взаємозв'язки прибутку і рентабельності з іншими показниками діяльності підприємства, але і конкретні прояви цих взаємозв'язків, щоб врешті-решт підвищити рівень прибутку і рентабельності.

Особливість аналізу прибутку і рентабельності полягає в тому, що він включає в себе вивчення факторів, які зв'язані з виробництвом, де прибуток створюється, і з обігом, де він реалізується.

Узагальнюючи вищевикладене, можна констатувати, що успішне функціонування будь-якого підприємства можливе лише за умови досягнення певних фінансових результатів, у зв’язку з чим проведення аналізу в цьому напрямку, головними завданнями якого є: оцінка виконання плану і динаміки з прибутку; оцінка впливу факторів на зміну прибутку, оцінка впливу факторів на зміну рентабельності; виявлення резервів зростання прибутку і рентабельності і розробка заходів для використання виявлених резервів набуває виключного значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Месель-Веселяк В.Я. Дохідність і розширене відтворення в агропромисловому виробництві / В. Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. — 2009.— № 7 – С.13-17.

2. Кучеренко Т.М. Особливості формування фінансових результатів сільськогосподарськими підприємствами у Звіті про фінансові результати / Т. М. Кучеренко // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2008. — № 10 – С. 33-35.

3. Цвітковський М.І. Формування доходів підприємств / М. І. Цвітковський // Економіка. Фінанси. Право., 2007. — № 8. — С. 44-49.

4. Червінська С.Л. Особливості визначення фінансових результатів діяльності аграрних підприємств / С. Л. Червінька // Облік і фінанси АПК — 2009.— № 6 – С. 107-110.

СЕКЦІЯ “СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ”

УДК 631.173

WINDOWS 8 – ЩО НОВОГО?

Тодорова Т.С., *студентка групи Е 1/1*
Науковий керівник – к.т.н., доцент Іхсанов Ш.М.
Миколаївський державний аграрний університет

В рамках проведення заходу Mobile World Congress 2012 в Барселоні, корпорація Microsoft, нарешті, представила публіці офіційний реліз Windows 8 Consumer Preview, (бета-версію майбутньої операційної системи)!

Стівен Сіновскі, керівник підрозділу Windows і Windows Live, особисто представив нову систему учасникам конгресу. Windows 8 була представлена на численних девайсах: настільних ПК, ноутбуках і, звичайно, планшетах самих різних розмірів. Таким чином, корпорація-розробник явно дала зрозуміти, що збирається розширити сферу свого впливу на самих різних сегментах споживчого ринку.

Стівен Сіновскі з гордістю повідомив, що процес розробки нової операційної системи розпочався майже відразу після завершення роботи над Windows 7, яка в даний час є найуспішнішою з усіх раніше випущених продуктів сімейства Windows. Однак Windows 8 – це щось нове, в ній розробники мають намір переосмислити весь досвід використання знайомої мільйонам користувачів операційної системи.

Розробники зробили Windows 8 менш ресурсномісткою – для роботи системі буде потрібно лише 281 Мегабайт оперативної пам'яті, тоді як «сімка» використала понад 400. Завдяки цьому покращиться продуктивність запускаються програм, а також зменшиться час завантаження.

Як наголошується в офіційному блозі, присвяченому створенню Windows 8, якщо для Windows 7 час завантаження може варіюватися від 25 до 72 секунд, то для Windows 8 цей показник становить від 15 до 33 секунд.

Змінився і інтерфейс продукту, який тепер називається “Метро” - завдяки йому Windows підтримує технологію тач-скрін, використовувану на сенсорних екранах. Сінофскі пообіцяв глядачам, що покористувавшись сенсором, майбутні користувачі за звичкою будуть тикати пальцем навіть в монітор звичайного комп'ютера - настільки зручна нова функція.

Завдяки підтримці процесорів ARM, нова ОС може працювати не тільки на ПК, але і на планшетах, чия популярність зростає рік від року. Спокійна інтеграція з Windows Phone 7 і сумісність з іншими пристроями, на думку фахівців – головна перевага “вісімки”.

Починаючи з Windows Vista, в Windows з'явилася можливість регулярно створювати резервні копії файлів даних на льоту. Ця функція називається

Previous Versions, але вона практично не використовуються, тому що більшість людей не знають про її існування.

У Windows 8 користувальницький інтерфейс став простіше, а функція отримала нову назву. Вам знадобиться небудь диск, відмінний від системного – відмінно підійде зовнішній жорсткий диск або ж флешка великого розміру.

Вперше в історії Windows в ОС з'явилася клавіатурна комбінація, яка дозволяє робити скріншоти, не вимагаючи додаткових кроків або сторонніх утиліт. У попередніх версіях ОС (у тому числі Windows 7) ви могли натиснути PrtScr, щоб захопити зображення екрану в буфер обміну, а потім вам потрібно було відкрити графічний редактор для збереження зображення. У Windows 8 можна просто натиснути клавіші Windows і PrtScr. Це поєднання клавіш робить скріншот поточного екрану і зберігає його у вигляді PNG-файл в папку зображень за замовчуванням, тобто папку Pictures. Кожен файл отримує ім'я Screenshot, Screenshot (2) і так далі.

Став сюрпризом індекс продуктивності Windows, тому що Microsoft не згадувала про це в блогах або оглядах. Максимальна оцінка в індексі продуктивності Windows була збільшена в порівнянні з в Windows 7.

Модуль голосового управління в Windows 8 буде більш “розумним”, а управління операційною системою буде здійснювати за допомогою голосових команд користувача.

Windows 8 не буде мати нижню панель (на якій в попередніх випусках операційних систем групувалися запущені програми). Вікна можна буде розташовувати в довільних частинах робочого столу.

При старті завантаження системи спочатку буде завантажуватися інтерфейс для роботи з сенсором, перейти в звичайний режим ви зможете запустивши спеціальний додаток.

Інтерфейс в 8 версії Windows буде нагадувати ОС мобільних пристроїв: на робочому столі відображатиметься ряд піктограм з картинками або написами, при натисканні на які буде зроблено відкриття програми.

Коли Windows 8 надійде в продаж, поки не відомо. Але враховуючи, що Microsoft активно взаємодіє з виробниками комплектуючих, до моменту виходу нової «операційки» на ринок, більшість сучасних комп'ютерів, як і програмне забезпечення, вже будуть заточені під неї, вважають експерти.

Повідомляється, що з моменту виходу Windows Developer Preview в операційну систему було внесено більше ста тисяч змін і тепер будь-який користувач Windows 8 повинен зазначити її високу продуктивність, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс і підтримку найсучаснішого обладнання.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://ru.wikipedia.org/wiki/WINDOWS_8
2. http://www.itglobox.ru/articles/22-os/212-WINDOWS8.HTML
3. http://www.ferra.ru/ru/soft/news/2011/09/10/fast-boot-times-in-WINDOWS-8/

УДК 631.173

СИСТЕМА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ WATSON КОРПОРАЦІЇ IBM

***Гондель Т.В.**, студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник – к.т.н., доцент Іхсанов Ш. М.
Миколаївський державний аграрний університет

12 вересня 2011 р. – Корпорація IBM і страхова компанія WellPoint, оголосили про укладення угоди, спрямованого на створення перших комерційних прикладних реалізацій суперкомп'ютерної технології IBM Watson. За умовами угоди, WellPoint буде розробляти і впроваджувати рішення на базі технології Watson, щоб допомогти в поліпшенні догляду за хворими через поставку мільйонам американців сучасних, науково обгрунтованих послуг охорони здоров'я, що відповідають концепції доказової медицини (Evidence-Based Medicine). IBM, в свою чергу, буде розробляти базову технологічну платформу Watson для сфери охорони здоров'я, на якій працюватимуть рішення WellPoint.

Нагадаємо, що Watson – це високопродуктивна обчислювальна система, розроблена командою вчених IBM, які поставили перед собою грандіозне завдання по створенню комп'ютера, здатного конкурувати з людиною у швидких, точних і впевнених відповідях на питання, сформульовані на природній людській мові. Система названа на честь засновника IBM Томаса Дж. Уотсона (Thomas J. Watson). Раніше цього року система Watson взяла участь у телевікторині Jeopardy! (У Росії аналогічна програма відома як “Своя гра”) і здобула переконливу перемогу над двома найіменитішими гравцями, коли-небудь брали участь у цьому інтелектуальному змаганні.

Система Watson здатна аналізувати смислові значення і контекст людської мови, і швидко обробляти великі об'єми інформації, знаходячи і пропонуючи варіанти відповідей на питання, пов'язані, зокрема, з конкретними клінічними випадками хворих. Ця здатність може допомогти медичним фахівцям, відповідальним за прийняття рішень, у встановленні найбільш ймовірного діагнозу і виборі максимально ефективних методів лікування пацієнтів.

Watson може переглядати та аналізувати обсяги даних, еквівалентні приблизно 1 млн. книг або 200 млн. сторінок друкованої інформації, менш ніж за 3 секунди. Компанія Wellpoint розраховує, що ця видатна здатність Watson дозволить лікарям з легкістю співвідносити медичні дані, закладені в систему Watson, з зазначеними клінічними показниками пацієнтів, допомагаючи встановлювати найбільш ймовірний діагноз і вибирати оптимальний метод лікування в складних випадках. Watson, як очікується, буде служити потужним інструментом у процесі прийняття рішень медичними фахівцями.

Медичний стан при таких хворобах як рак, діабет, хронічна серцева або ниркова недостатність, надзвичайно складні. Нові рішення, що використовують технології Watson, розробляються з метою мати можливість швидко

«перелопачувати» величезна кількість медичної літератури, статистичних даних про здоров'я населення і, навіть, історій хвороб пацієнтів, і знаходити там відповіді на неймовірно складні питання. Так, наприклад, ми припускаємо, що нові програми дозволять лікарю використовувати Watson для отримання довідкових даних з історії хвороб свого пацієнта, результатів лабораторних аналізів, показників діагностичних досліджень і рецептів рекомендованих лікарських препаратів, щоб, потім обговорити з пацієнтом оптимальні для нього і максимально ефективні курси лікування.

У корпорації IBM повідомили, що після дебюту в телевізійній вікторині комп'ютер IBM Watson буде відправлений у дві американських лікарні, які подали заявки на тестування комп'ютера. Угоди на тестування Watson були підписані з Медичним центром при Університеті Колумбії (США) і зі Школою медицини при Університеті Меріленда (США).

Однак розробники машини кажуть, що конфігурація Watson перспективна для лікарів, фінансистів, промислових компаній і всіх інших, кому необхідно досліджувати дуже великі масиви даних в реальному часі і отримувати відповіді на поставлені питання. Еліот Сігел, професор медичної школи Університету Меріленда, каже, що інші програми штучного інтелекту, що застосовувалися в сфері охорони здоров'я, були набагато повільніше і більш обмежені в використанні. Вони також були значно обмежені у фізичних знаннях про ту чи іншу хворобу або симптом.

Watson може допомогти лікарям у визначенні варіантів лікування, оптимальних з точки зору взаємодії різних лікарських препаратів і впливу інших клінічних факторів, що дозволить швидко вибирати найбільш ефективні курси лікування для своїх пацієнтів.

В обох клініках Watson буде зібраний в штатній комплектації – 10 стійок з обладнанням, плюс система охолодження. Крім того в IBM не виключають і того, що через два-три роки потужність комп'ютера буде подвоєна за рахунок природної модернізації устаткування, пише CyberSecurity. З подвоєнням потужності аналітичні можливості та обсяги збережених даних можуть збільшитися в рази.

В залежності від прогресу, досягнутого в реалізації цих ініціатив, технологію Watson, як очікує WellPoint, будуть використовуватися в охороні здоров'я вже на початку 2012 року. Для втілення цього плану в життя WellPoint працює з окремими групами медичних фахівців над проведенням клінічних випробувань своїх рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://www.ibm.com/news/ru
2. http://www.forum.luxit.net.ua
3. http://www.iplife.com

УДК 631.173

СТІВ ДЖОБС - ОСОБИСТІСТЬ І РЕВОЛЮЦІОНЕР КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Попович Н.С.**, студентка групи Е2/1*
Науковий керівник – к.т.н., доцент Іхсанов Ш.М.,
к.е.н., доцент Боборикіна Л.Я.
Миколаївський державний аграрний університет

Стів Джобс – легендарна особистість в комп'ютерній індустрії. Людина, що володів унікальною харизмою і лідерськими якостями. За своє життя докорінно вплинув на розвиток всього комп'ютерного світу.

Стівен Пол Джобс народився 24 лютого 1955, Сан-Франциско, відомий як Стів Джобс – американський підприємець і винахідник.

Навчався у звичайній школі міста Купертіно і в 1972 році вступив до коледжу Рід. Однак, провчився там всього один курс, після чого був відрахований.

Стів Джобс захоплювався новим технологіям в області комп'ютерної техніки, і став відвідувати семінари комп'ютерного клубу Homebrew, на одному з яких познайомився з талановитим інженером і майбутнім співзасновником Apple - Стівом Возняком.

Історичним для Джобса став 1976 рік, коли в гаражі своїх батьків він разом зі Стівом Возняком розробив і побудував комп'ютерну плату, що стала прототипом комп'ютера Apple I.

1 квітня 1976 була заснована фірма Apple Computer.

Їх перший серійний комп'ютер - Apple I коштував 677 доларів. Справжній успіх прийшов до Стіву Джобсу з появою комп'ютера Apple II, розрахованого на більш широке коло користувачів. Apple стрімко розросталася і в 1980 році перетворилося на акціонерне товариство, завдяки чому Стів Джобс став мультимільйонером.

Джобсу вдалося надихнути інженерів Apple і змусити їх повірити у те, що новий комп'ютер змінить весь світ, і вони з ентузіазмом працювали над проектом по 70 годин на тиждень. Підсумком титанічної роботи став зручний і легкий персональний комп'ютер Macintosh з інноваційним графічним інтерфейсом і "мишею" 1984 рік, презентація Macintohs, назавжди змінила уявлення людей про комп'ютери.

Успіх Macintosh дозволив навіть припинити виробництво комп'ютера Apple II, який до цього був основним джерелом прибутку Apple.

Невдовзі між босами Apple почалися чвари. Стів Джобс і найнятий ним же Джон Скаллі стали ворогами і всіляко намагалися витіснити один одного з компанії. Найбільші акціонери Apple встали на сторону Скаллі і в 1985 році Джобс був звільнений зі створеної ним же компанії. Скаллі став виконавчим директором Apple.

Разом з п'ятьма колишніми співробітниками Apple, Джобс заснував нову компанію – NeXT Software. Перший NeXT Computer був представлений в 1988 році, за весь час NeXT продала близько 50 тисяч своїх комп'ютерів.

Одночасно з розвитком NeXT, в 1986 році Стів Джобс купив за $ 10 млн. підрозділ Lucasfilm, яке займалося створенням спецефектів для Зоряних воєн і перейменував його в Pixar.

І незабаром Pixar випустила перший в світі повнометражний мультфільм, повністю намальований на комп'ютері – “Історія іграшок”. Після цього, компанія створила цілий ряд шедеврів – “Корпорація монстрів”, “В пошуках Немо”, “Історія іграшок 2”, сумарний дохід від прокату цих мультфільмів перевищив $ 2,5 мільярда, що зробило Pixar найбільш прибутковою анімаційної компанією в світі.

Через 10 років після відходу з Apple, Стів Джобс знову був на висоті. Він майже з нуля створив дві компанії, оборот яких обчислювався сотнями мільйонів доларів. У цей же самий час Apple переживала труднощі.

У 1996 році рада директорів ухвалила рішення купити компанію NeXT за 400 мільйонів доларів. Стів Джобс знову повернувся у створену ним компанію, зайнявши посаду тимчасового керуючого, і рішуче взявся за відродження Apple.

Відродженню Apple також сильно допоміг і Білл Гейтс – в 1997 році він вклав в Apple 150 000 000 доларів. Справи Apple стали налагоджуватися. Навіть Microsoft Office 98 для Macintosh з'явився на ринку на пару місяців раніше аналогічної версії для Windows.

У 2001 р. Стів Джобс представив світу перший плеєр iPod.

iPod викликав справжній фурор і на протязі декількох років продаж iPod стала основним джерелом доходу Apple.

У 2006 р. вперше був анонсований iPhone. Інтерфейс iPhone дозволяв здійснювати всі дії виключно пальцями, прямо на екрані, роблячи непотрібним стилус і громіздку зовнішню клавіатуру.

До 2011 року, Apple під керівництвом Стіва Джобса стала найбагатшою компанією в світі. До літа 2011 її ринкова вартість перевищувала сумарну вартість Microsoft і Intel. Успіху компанії сприяли величезні продажу iPhone, всіх поколінь MacBook і планшетного комп'ютера iPad.

Особисті статки Стіва Джобса оцінювалося в 8.3 мільярдів доларів, причому його частка в Apple становила лише близько 2 мільярдів. Інша частина - частка в компанії Disney, якій в 2007 році Стів Джобс продав Pixar Animation, ставши таким чином одним з найбільших акціонерів Disney.

В кінці серпня 2011 року, стало відомо про відхід Джобса з поста виконавчого директора Apple, причина – стан здоров'я.

5 жовтня 2011 Стів Джобс помер.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://podumaiosebe.ru/content/view/68/200/
2. http://bigger-boss.com/content/view/73/33/
3. http://ru.wikipedia.org/wiki/Джобс,_Стив
4. http://www.apple.com/

УДК 631.87

БІЛЛ ГЕЙТС – ТВОРЕЦЬ КОРПОРАЦІЇ MIKROSOFT

***Збарська І.В.**, студентка групи Е 2/1*
Науковий керівник - к.т.н., доцент Іхсанов Ш.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Вільям Генрі Гейтс III (англ. WilliamHenryGates III, 28 жовтня 1955, Сіетл), більш відомий як просто Білл Гейтс (англ. BillGates) – американський підприємець і громадський діяч, один з творців (спільно з Полом Алленом) і найбільший акціонер компанії Microsoft. До червня 2008 року був керівником компанії, після відходу з поста залишився на посаді її невиконавчого голови ради директорів. Також є співголовою благодійного Фонду Білла і Мелінди Гейтс.

Гейтс навчався в самій привілейованій школі Сіетла, де він зміг розвинути свої навички програмування на шкільному міні-комп'ютер. У школі Гейтс не перевищував в граматиці, суспільствознавства та інших предметах, які він вважав тривіальними, але отримував вищі оцінки з математики. До кінця початкової школи погана поведінка Гейтса стала хвилювати його батьків і вчителів настільки, що він був спрямований до психіатра.

Після закінчення школи він вчився в Гарвардському Університеті, але кинув його заради того, що стало головним змістом його життя, – створення програмного забезпечення.

В середині 1970-х, під час навчання в Гарварді, Гейтс спільно з Полом Алленом написав перший транслятор BASIC для Altair 8800 (першого комерційно успішного персонального комп'ютера).

1 січня 1994 Гейтс одружився на Мелінді Френч. У них троє дітей - Дженніфер Катарін, Рорі Джон і ФібіАдель.

У 1995 році Білл Гейтс написав книгу «Дорога в майбутнє» (англ. TheRoadAhead), в якій виклав свої погляди на те, в якому напрямку рухається суспільство у зв'язку з розвитком інформаційних технологій. У 1996 році, коли корпорація Microsoft була переорієнтована на Інтернет-технології, Гейтс вніс до книги значні корективи.

У 1999 році Білл Гейтс написав книгу “Бізнес зі швидкістю думки” (Business @ theSpeedofThought), яка показує, як інформаційні технології можуть вирішувати бізнес-завдання в зовсім новому ключі. Ця книга була випущена на 25 мовах і продається більш ніж в 60 країнах світу.

У період з 1996 по 2007 рік і в 2009 році – найбагатша людина планети за версією журналу Forbes. Його стан у вересні 2009 року оцінювався в 50 млрд доларів, зменшившись на 7 млрд доларів по відношенню до того ж місяця минулого року через світову фінансову кризи.

2 березня 2005 кабінет закордонних справ Великобританії оголосив, що Гейтс отримає титул Лицаря-Командора Ордена Британської Імперії за його внесок в підприємства Великобританії і його зусилля зі зменшення бідності в світі.

15 червня 2008 Білл Гейтс заявив про свій намір з липня 2008 року піти з постійної роботи в Microsoft. Після відходу зі свого поста він має намір цілком присвятити себе управлінню добродійним фондом Фонд Білла і Мелінди Гейтс.

Білл Гейтс є одним з рекордсменів за розміром коштів, переданих на благодійність: у період з 1994 по 2010 р. він вклав у Фонд Білла і Мелінди Гейтс більше $ 28 млрд. У лютому 2010 року Гейтс виступив з пропозицією до всіх мільярдерам про передачу половини їх стану на благодійну діяльність

Починаючи з 2009 року, Білл Гейтс публікує на офіційному сайті Фонду Білла і Мелінди Гейтс "Щорічне Послання Білла Гейтса", в якому розповідає про досягнення своєї благодійної організації, а також будує плани на майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://uk.wikipedia.org/wiki/Білл_Гейтс
2. http://www.english-easy.info/biographies/biographies_Bill_Gates.php
3. http://100v.com.ua/uk/Bill-Geyts-person

УДК 631.173

НОУТБУКИ МАЙБУТНЬОГО

***Гавриляк І.В.**, студентка групи Б1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Андріанова І.К.
Миколаївський державний аграрний університет

Багато хто з нас не раз задавалися питанням – як виглядатимуть комп'ютери майбутнього? Судячи з усього, вони будуть зручними, продуктивними, функціональними і красивими. Підтверджують ці слова моделі концептів портативних ПК, деякі з яких зовсім скоро можуть вийти на ринок. Москва, 15 липня. Дизайнери Сенджу Бек (Seunggi Пек) і Хайер Кім (Hyerim Kim) з Південної Кореї розробили концепт ноутбука Plantbook, що працює за аналогією з поглинаючим воду паростком бамбука.

Ноутбук являє собою циліндр, в якому розташовується блок живлення і водний резервуар, в нього ж скручуються дисплей і клавіатура, виконані з м'яких матеріалів.

У паливному резервуарі вода розщеплюється на водень і кисень, перший споживається елементом харчування, а другий вивільняється і робить повітря трохи чистіше.

Для того, щоб зарядити батарею, Plantbook поміщається в склянку з водою, і в міру того, як батарея заряджається, ремінець все більше підсвічується зеленим кольором.

Концептуальний ноутбук від фахівців Оркін Design відрізняється від більшості представлених на ринку моделей портативних ПК тим, що його можна скрутити в трубочку. Також пристрій можна використовувати як планшета. Ноутбук оснащується веб-камерою, портами USB, колонками. Ще

одне рішення – комп'ютер D-рол від Хао Хуа. Корпус у вигляді трубки, гнучкий дисплей, незвичайна клавіатура у формі півкола. Ще один концепт від ASUS – легкі і тонкі комп'ютери орігамі. Судячи з назви, натхнення дизайнери ASUS черпали з японського мистецтва складання фігурок з паперу.

Якщо вірити недавно з'явилася в мережі інформації, компанія Acer готує досить незвичайну новинку – ультратонкий безрамний ноутбук із сенсорною клавіатурою. Відмовитися від звичного у нашому розумінні корпусу допоможе особлива технологія, за якою захисне покриття буде наноситися прямо на зовнішню поверхню спеціального скла, що формує дисплей. Мало того, що це дозволить зменшити товщину лептопа до неймовірних, за нинішніми мірками, розмірів, так ще й призведе до економії матеріалів.

Самые интересные концептуальные ноутбуки последних лет.

На 1-м місці виявився Compenion – прототип ноутбука майбутнього від дизайнера Фелікса Шмидбергера. Він володіє двома OLED -дисплеями, один з яких може використовуватися як клавіатура або додатковий дисплей.

2 місце: Це один з декількох концептів, представлених компанією Hewlett, - Packard у кінці 2006-го року у рамках заходу "HP Invent". Цей ноутбук не був діючим прототипом, так що він лише продемонстрував свого часу, як могли б виглядати ноутбуки HP в майбутньому, при чому, потрібно розуміти, не найближчому.

3 місце: Canova від студії V12 Design – ще один ноутбук майбутнього з двома дисплеями. Обоє вони імовірно є сенсорними з підтримкою технології multi - touch. Додатковий дисплей може бути зручний для роботи з графічними або креслярськими редакторами, ну, а для роботи з текстами сенсорний дисплей може перетворюватися на клавіатуру

4 місце: Цей діючий прототип ноутбука виробництва Fujitsu був уперше представлений на виставці CEATEC. Окрім сенсорної клавіатури з підсвічуванням, цей ноутбук має віртуальний 5.1 каналом surround sound і може виконувати функцію цифрового програвача, який знаходиться зовні і є великий сенсорний круг на кришці ноутбука.

5 місце: Gelfrog – концепт від дизайнерського будинку Frog. Цей ноутбук майбутнього для тинейджерів і студентів тонкий і легкий настільки, що його можна носити під пахвою як журнал.

6 місце: Flexi PDA – концептуальний ноутбук/КПК. Досить незвичайний форм-фактор з урахуванням тенденції до зменшення і потоншення розмірів. Але секрет в тому, що завдяки гнучкому дисплею девайс здатний розкладатися і приймати різні форми.

7 місце: Автори концептуального ноутбука Vaio Zoom вважають, що саме такими користувачі хочуть бачити ноутбуки в майбутньому. Концепт має голографічний скляний дисплей і сенсорну клавіатуру. Коли ноутбук не використовується, його дисплей стає повністю прозорим, а клавіатура робиться матовою.

8 місце: Fujitsu Fab PC – ноутбук з дисплеєм з електронного паперу (e-ink) і тканинної поверхностю. Обоє ці чинника роблять його особливо гнучким і

легким. Формою і тим, як він закривається, він нагадує офісну теку (дисплей з електронного паперу це дозволяє).

9 місце: Цей тонкий і надлегкий концептуальний ноутбук від дизайнера Ганни Лопес призначений спеціально для тих, хто багато подорожує, працюючи в дорозі. Його можна носити з собою без спеціальної сумки (завдяки вже наявній на нім ручці), плюс до того, він розрахований на роботу прямо в машині.

ЛІТЕРАТУРА

1. nevsedoma.com.ua›index.php?newsid=78014
2. mobiledevice.ru›plantbook-Notebok-Concept
3. mobiledevice.ru›d-roll-hao-hua-Notebok…gibkii
4. pcone.ru›news/9.html

УДК 631.173

МОБІЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР «ШОСТОГО ЧУТТЯ»

Маковеєнко К.В., *студентка групи Б1/1*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Андріанова І.К.
Миколаївський державний аграрний університет

Чарльз Штросс – спеціаліст з комп'ютерних технологій і за сумісництвом автор наукової фантастики. У своєму блозі він намагається передбачити для нас, якими будуть комп'ютерні технології через "якихось" два десятки років відтепер – скажімо, році у 2030-му [1].

Що стосується технології, її розвиток можна більш-менш точно передбачити на найближчі кілька років.

По-перше, відбудеться принаймі ще один етап мініатюризації чіпів. Це значить, що менші пристрої зможуть розвивати більшу потужність. Але водночас збільшується і ціна – вартість кожного транзистора може швидко падати, але збільшення їхньої кількості все ж приведе до зростання загальної ціни пристроїв, які вважаються необхідними в кожному наступному поколінні комп'ютерів [2].

На практичному рівні це значить, що не варто очікувати нових виробників у світі хардвера. Сьогодні для того, щоб увійти на ринок, уже потрібні мільйони, якщо не мільярди доларів.

У середній перспективі – від 5 до 15 років – технологія досягне межі збільшення потужності процесорів. Це пов'язано з тим, що ми вже скоро вийдемо у нанотехнологіях на рівень атомів – і далі, якщо тільки не відбудеться принципового стрибка в технології, рухатися нікуди.

Транзистор, менший за атом, (поки що) не побудуєш. Цієї межі ми досягнемо уже до 2020 року.

Сьогодні слабкість смартфонів – погані показники вводу-виводу даних: малесенькі екрани, дрібненькі клавіатури. У 2020 можна буде створити віртуальну або підключити механічну клавіатуру, великий екран і так далі. Він міститиме також акселерометр (щоб підказати, у який бік ви рухаєтесь), і, ймовірно, проектор із віртуальним екраном.

Те, що колись у фантастиці називали “відеофон” – відеозв'язок замість телефону – вже й зараз існує завдяки веб-камерам. Через десяток років це стане поширеним в усіх мобільних пристроях.

Над віртуальним проектором сьогодні працюють усі, починаючи від Texas Instruments і закінчуючи Samsung.

Такий проектор можливий завдяки лазерам червоного, синього та зеленого кольороів, які проектують зображення за допопомогою мікроелектромеханічного дзеркала і сканують на ціль – скажімо, на шматок білого паперу або на стіну. Це дозволяє отримати екран, подібний до комп'ютерного, на будь-якій наявній поверхні. А також відкоригувати кольори, якщо поверхня виявилася не білою.

Ще одна багатообіцяюча технологія – відомі з фантастики окуляри, що створюють віртуальну реальність. Зображення передається не на екран – а прямо на очі користувача.

Потрібно підкреслити – це вже не телефон, як його не називай. Цей пристрій – щось більше, ніж просто сума його частин. Це платформа для створення повноцінної віртуальної реальності.

А тепер врахуємо, що все це завжди підключене до інтернету. Ти наводиш пристрій на будь-який об'єкт, починаючи від будинку й закінчуючи живою людиною – і бачиш усе це з накладеними поверх даними з інтернету.

Можливо, ти побачиш логін або аватар людини в якомусь сервісі. Можливо, дані про те, що всередині будинку. Можливо та все можливо. Залежить від того, що через десять років буде вважатися потрібним або приємним.

І основне: ти бачиш не “інтернет замість реальності” – а реальність “плюс” усе, що можна довідатися з інтернету. Ось ця “реальність плюс” – найімовірніше майбутнє. Технології змінять саме уявлення про те, що таке реальність [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. http://uk.wikipedia.org
2. Громадський портал ZaUa.org
3. http://texty.org.ua

УДК 631.173

РОЗУМНА РУЧКА PULSE SMARTPEN

***Лапко О.С.**, студентки групи Б1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Андріанова І.К.
Миколаївський державний аграрний університет

Перші письмові приладдя відомі з 3000 року до н.е. Але якщо ми уявимо собі, що всі тисячі років еволюції можна направити на створення нової ручки, ручки з процесором, РК-екраном, дружньої до екології і сумісної з PC і Mac, то яка вона буде. (?) Якщо ви хотіли пофантазувати на задану тему, то змушені вас розчарувати – ми вже тиждень користуємося такою комп'ютерною ручкою, що втілила в собі останні комп'ютерні технології [1].

Хоча “Pulse Smartpen” виглядає як звичайна ручка, вона містить в собі набагато більше. Ця ручка, виготовлена “Livescribe” оцифровує слова і малюнки з паперу. Вона має функцію трансформації рукописного тексту в інтерактивний файл, наділяючи мультимедійними властивостями будь-який звичайний ноутбук. У цьму інструменті є кілька пристроїв: коннектор USB, інфрачервона камера і аудіовхід. Цей пристрій безумовно змінить спосіб використання мобільних комп'ютерів [2].

Pulse Smartpen – це не просто ручка з вбудованим диктофоном і калькулятором. Pulse Smartpen включає в себе власне звичайну друкарську ручку, яка заносить в пам'ять всі ваші записи, так що ви можете перенести їх у комп'ютер. Одночасно – це диктофон з вбудованим динаміком, який може не тільки записувати мови, а й зіставляти її вашим каракулям). Більше того, ця ручка має вбудований калькулятор, який хоч і не замінить собою навіть найпростіший, але все одно являє собою резервний варіант. І все це разом доповнює революційний спосіб управління – на самій ручці майже немає кнопок, а її функціями управляє папір, на якому ви пишете [3].

Функції при роботі зі спеціальним папером:

• Запис і відтворення синхронізованих аудіо і чорнильних написів
• Запис чорнильних зображень без аудіо
• Калькулятор для наукових, фінансових та простих розрахунків
• Настройка часу, дати
• 5-позиційна навігація по записах, використовуючи паперову карту
• Продаж додаткових програм

Розміри: довжина - 155 мм, діаметр від 14 до 16 мм. Маса - 36 р.

В основі ручки Pulse Smartpen лежить інфрачервона камера, розташована прямо під стрижнем. Вона знімає зі швидкістю 70 кадрів в секунду і має досить високий дозвіл, який дозволяє знімати не тільки видиму чорнильну лінію, але й розглядати мікроскопічні точки на спеціальному папері. Сенсор – перша складова секрету ручки Pulse Smartpen.

Друга складова – спеціальний папір, на всій площі якої нанесені мікроскопічні точки, що представляють собою двійковий код. Перш за все є

Додаткові команди, завдяки яких ми керуємо диктофоном – це Запис / пауза / зупинка; Наступний / попередній трек; Закладки; Перемотка по аудіозаписи; Швидкість відтворення; Гучність і режим mute; Навігація по записах.

Часу роботи акумулятора вистачить на тривалий час використання, а заряджається ручка під час синхронізації з ПК [4]. Ззаду є роз'єм навушників 2,5 мм для підключення. В комплекті є чохол для ручки, навушники і блокнот. Якщо закінчиться, можна купити ще один або відразу два.

Окремий лист картону несе на собі qwerty-клавіатуру для редакції записів (без російської мови), органи управління ручкою і калькулятор. Ручка Pulse Smartpen має яскравий OLED-екран. Він досить маленький, щоб читати з нього записи, але його цілком вистачає для управління. Записи можна роздрукувати, можна завантажити в інтернет для обміну з товаришами. 2 ГБ вбудованої пам'яті вистачить на кілька годин записів і на величезна кількість письмових даних.

Однак, у SmartPen є і недоліки. Наприклад, вбудований мікрофон з великим задоволенням записує не тільки те, що треба, але і скрегіт стрижня по паперу. В роздріб Pulse SmartPen коштує близько 209 $. Загалом, в якійсь мірі ця геніальна ручка дисциплінує, дозволяє впорядкувати шалене життя [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. http://www.comp2.ru/news/hwp_livescribe.htm.
2. http://vitodibari.com/ru/pulse-smartpen-livescribe.html.
3. http://www.hwp.ru/articles/Elektronnaya_ruchka_Pulse_Smartpen_luchshiy_podarok_k_uchebnomu_godu_69744///
4. http://amac.ru/products/247
5. http://www.mobile-review.com/articles/2010/livescribe-pulse-smartpen.shtml

УДК 631.690(468)

ТЕХНОЛОГІЇ 3D

Бас О.М., *студентка групи Б1/3*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Андріанова І.К.
Миколаївський державний аграрний університет

3D чинить вплив на наше глядацьке сприйняття методом задіювання обох очей людини, якими він дивиться на речі з двох різних кутів. Для того, щоб наповнити 3D ілюзією, виробники використовують наше мислення, яке здійснює конструювання 3D зображень за допомогою двох окремих очей, при цьому обманюючи сприйняття. Усе це робиться за допомогою представлення двох різних перспектив для кожного ока, після чого наш мозок усе це перетворює на 3D, також як це відбувається у реальному світі.

Нині для використання підходять два основні типи 3D технологій, загально відомі як “активна” і “пасивна” системи. Обоє вони справляють схоже враження, хоча дуже відрізняються в плані виробничих витрат, ну і, відповідно, ціни. 3D екранів з активним затвором: саме на цих пристроях зупиняться більшість людей, що бажають дивитися 3D зображень у своєму будинку. Тобто, телевізор виглядатиме як звичайний, але функціональність його буде набагато вища, завдяки чому він зможе відтворювати як можна кращі 3D зображень.

Щоб дивитися 3D матеріал, Вам неодмінно знадобиться спеціальна пара окулярів, які оснащені системою, що закриває подачу світла то в одному оці, то в іншому. Тоді як окуляри блокують світло в одному оці, телевізор показує зображення в другому, потім процес перемикається і екран відображує окреме зображення, зняте з трохи іншого кута. Цей синхронізований затвор забезпечує Full HD відео передачу для кожного ока, де одне зображення зовсім трохи відрізняється від іншого. Оскільки Ваш мозок переводить два різні сигнали, які постійно отримує від очей, він сам себе обманює, переходячи в тривимірність.

Пасивна система навпаки використовує просту пару окулярів. Вони засновані на принципі циркулярної поляризації, яка забезпечує подачу в кожне око різних зображень з одного джерела. У кінотеатрі, наприклад, ця система відмінно працює, тому що два зображення проектуються на екран в дуже швидкій послідовності. Вони з'являються з частотою розгортки 144 Гц через спеціальний фільтр, який додає поляризацію то до правого, то до лівого ока, - по 72 Гц для кожного. Використання пасивної системи в домашніх умовах можна побачити на спеціальних дисплеях, вартість яких досить висока. Компанія LG використовує таку систему у своїх 3D телевізорах, розроблених спеціально для барів. Ціна виробництва окулярів для поляризованих 3D екранів практично нульова, ось чому в деяких кінотеатрах дозволяється залишати окуляри у себе після закінчення сеансу. Хоча цього жесту Ви ніколи не побачите в кінотеатрах Dolby 3D, які використовують іншу систему з порівняно дорогими окулярами.

Дія домашніх 3D екранів існує всього один тип 3D технологій, який використовують виробники для своїх винаходів це – активний затвор. Ця система в основному підходить компаніям, що займаються розробкою програмного забезпечення, оскільки вона дуже дешева і легка у використанні. Вона зовсім не додає безмежну кількість нулів до вартості телевізорів, тому що окуляри роблять більшість роботи замість них.

На ринку поки що не дуже багато 3D екранів. Ми можемо заздалегідь замовити певні моделі, але дуже скоро телевізійна індустрія буде переповнена такими дисплеями. Компанія Sony готує на випуск дві серії 3D телевізорів. Деякі з них йтимуть в комплекті із спеціальними окулярами і трансмиттером для їх синхронізації. До інших неодмінно знадобиться купувати ці пристосування окремо. Компанія Panasonic виготовила один висококласний 3D екран. 50-дюймова модель продаватиметься в комплекті з двома парами окулярів і трансмиттером. Samsung і LG також в найближчому часі збираються поповнити ринок дисплеями цього типу. Компанія LG, наприклад, вже виготовила дуже багатофункціональну модель, яка виглядає просто чудово.

Найбільш значущий аспект 3D технологій – це частота розгортки. LCD екрани повільніше оновлюють дисплей, ніж плазми, тому цілком логічно, що для оснащення системою активного затвора 3D, плазмові телевізори підходитимуть набагато більше.

Існує два підходи до виробництва 3D контенту. Перший – це метод "появи речей зсередини екрану", що найчастіше вживається для зйомки бойовиків і фільмів жахів, а також деяких анімаційних картин. Цей метод працює, як прийом візуального сприйняття глядача, тому виснажливо дивитися такі картини занадто довго. Другий підхід функціонує в стилі "коробки у Вашій кімнаті", через яку Ви заглядаєте в 3D світ з реальною глибиною. У цій системі 3D події не випливають з екрану, а, навпаки, відбуваються за ним. Таким чином, при перегляді футбольного матчу Ви побачите усе, що відбувається на передньому плані, на рівні Вашого екрану. За ним Ви зможете помітити натовпи фанатів, що сидять на трибунах, що знаходяться на кулі заднього фону. Ця техніка виглядає натуральнішою і добре підходить для маленьких дисплеїв, оскільки 3D ілюзія речей, що виходить з екрану, пропадає, як тільки вони доходять до кутів телевізора. Цей метод краще застосовувати будинки, чим в кінотеатрі, тому що екран не повністю закриває Ваше поле зору. Невелике попередження: Вам напевно захочеться відвернутися, коли Шевченко святкуватиме забитий гол поцілунком телевізійної камери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Технології 3D // [Електронний ресурс]. – режим доступу до статті: http://www.nvidia.ru/object/3d-vision-main-ru.html

УДК 004.9

ОГЛЯД І ХАРАКТЕРИСТИКА OPENOFFICE

***Гатала Е.В.**, студент групи Е2/2*
Науковий керівник – к.п.н., доцент Кірей К.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Нині використання прикладних програмних засобів (ПЗ) з пакетів інтегрованих систем автоматизації офісної діяльності є невід'ємною складовою економічної діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. В нашій країні найбільше розповсюдження одержали ПЗ з пакету Microsoft Office, проте цей пакет не єдиний. Основним конкурентом Microsoft Office є пакет вільного ПЗ – OpenOffice.org.

Пакет OpenOffice.org розроблено компанією Sun Microsystems для Unix операційних систем, нині ПЗ цього пакету також працюють і на Windows-десктопах. Згідно з дослідженнями офісних уподобань користувачів різних

країн, частка цього пакету в деяких країнах досягає 22 %. Серед його основних прихильників – поляки, чехи, німці, французи, італійці [1].

Основними складовими пакету Microsoft Office є: MS Word (текстовий процесор), MS Excel (процесор електронних таблиць), MS Access (система управління базами даних), MS PowerPoint (ПЗ для створення і показу презентацій), MS Outlook (поштовий клієнт, органайзер). Саме вони і продубльовані в OpenOffice.org: Writer (текстовий процесор), Calc (процесор електронних таблиць), Base (система управління базами даних), Impress (ПЗ для створення і показу презентацій).

Головною перевагою OpenOffice.org перед Microsoft Office є його кросплатформеність. Цей пакет працює під усіма популярними платформами, такими, як Windows, Linux, MacOS та ін. [2].

Розглянемо деякі порівняльні характеристики ПЗ цих двох пакетів на прикладі версій Microsoft Office 2003 і OpenOffice 2.0.org [2, 3].

Так стартові вікна ПЗ Writer и MS Word мають певні відмінності. По-перше, це відсутність у Writer додаткової панелі (яка називається в російськомовній версії MS Word “Область задач”), де можна отримати швидкий доступ до різноманітних функцій. По-друге, у Writer умовними лініями показано розмітку сторінки (у MS Word це можно активувати командою в меню “Вид”>“Границы текста”). І по-третє, інтерфейси цих ПЗ мають відмінності у панелях інструментів і рядку стану. Примітно, що число пунктів меню абсолютно однакове і навіть їх порядок проходження практично ідентичний.

Створення графічних об’єктів у Writer відбувається також трохи за іншим принципом ніж у MS Word. Якщо в MS Word створюється спеціальне місце “полотно”, куди розміщують будь-які рисунки, то у Writer “полотном” є весь документ.

Також можна відмітити і деякі унікальні можливості, наявні у Writer, наприклад, підтримка експорту документа у формат PDF, функція порівняння двох документів та ін..

Що стосується порівняння табличних процесорів MS Excel та Calc, то вважається, що форматування вічок у Calc впроваджено краще ніж в MS Excel. Хоча функції форматування вічок цих ПЗ співпадають, однак в Calc використовувати їх більш зручніше з точки зору пересічного користувача.

Одна із найголовніших задач електронних таблиць – це обчислення значень за будь-якими формулами і функціями. Вставка функції в Calc відбувається практично так само, як і в MS Excel. Проте, маємо зауважити один досить важливий момент: функції в Calc мають назви англійською мовою у будь-якій локалізованій версії, на відміну від продукті Microsoft – російською в російськомовній версії і англійською в англійськомовній вірсії.

Реалізація функцій автофільтра в Calc практично не відрізняється від аналогічної в MS Excel, однак в останньому є можливість вибору усіх пустих і заповнених вічок.

Також потрібно відмітити деяку “заторможенність” ПЗ OpenOffice.org при зберіганні великих документів. Причиною цього є формат файлів пакету

OpenOffice.org – всі вони зберігаються у вигляді XML, запакованого в ZIP-архів. Отже перетворення і пакування і потребують час і обчислювальні ресурси комп'ютера. Спробуйте самі відкрити яким-небудь файловим менеджером чи архіватором будь-який файл будь-якого додатку OpenOffice.org і переконайтесь у достовірності цих тверджень.

В цілому ПЗ Calc є достатньо унікальним продуктом на ринку ПЗ. Якщо альтернативних текстових редакторів і процесорів існує багато, то електронних таблиць значно менше. За твердженнями експертів ПЗ Calc займає не останнє місце серед існуючих текстових редакторів і процесорів. В цілому, якщо порівняти його з MS Excel, то за відгуками користувачів, в останньому працювати зручніше і швидше незважаючи на існуючи у Calc недоліки оформлення діаграм. Певні переваги цьому ПЗ надає ще і його "безкоштовність".

За проведеним дослідженням можна зробити висновок, що ПЗ обох пакетів є певні переваги і недоліки, що не має істотного впливу на загальний функціонал ПЗ. Отже при виборі пакету OpenOffice.org чи Microsoft Office коритсувач спирається не на якись значні первагі функціоналу ПЗ, а на свої уподобання та фінсові можловості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Так всё таки Microsoft Office или Open Office? [Електронний ресурс]: OPEN KAZAN. – Режим доступу: http://www.openkazan.info/node/4275
2. Обзор альтернативного офисного пакета: OpenOffice 2.0. Часть I [Електронний ресурс]: FERRA.RU. – Режим доступу: http://www.ferra.ru/ru/soft/s26436/
3. Обзор альтернативного офисного пакета: OpenOffice 2.0. Часть II [Електронний ресурс]: FERRA.RU. – Режим доступу: http://www.ferra.ru/ru/soft/s26465/

УДК 631.173

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Ходикіна А.А., *студентка групи Б2/1*
Науковий керівник – старший викладач Лопушанська В.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Людство завжди прагнуло полегшити собі життя. Людина створила безліч засобів, від простих рахівниць з кісточками на спицях до складних механічних арифмометрів, здатних виконувати великі арифметичні обчислення одним поворотом важеля.

Але справжня революція відбулася лише тоді, коли учені представили електронну обчислювальну машину, або, простіше кажучи, комп'ютер. Таку розкіш могли собі дозволити лише армія та деякі науково-дослідні інститути, та й то не всі. Проте 12 серпня 1981 року у США було завершено роботу над першим персональним комп'ютером – IBM 5150. Протягом цілого року над ним

працювали 12 спеціалістів підрозділу IBM під керівництвом Дона Естріджа в рамках проекту Project Chess у місті Бока-Ратон, штат Флорида. Процесор з відкритою архітектурою став справжнім проривом у техніці. Вищеозначена подія вивела електронну обчислювальну техніку на якісно новий рівень – вона стала доступною більшості пересічних користувачів. Нові технології семимильними кроками пішли по планеті. Персоналка з розкоші стала робочим інструментом мільйонів людей. Інформація, накопичена за тисячоліття, стала доступною будь-якій людині.

Так з'явилися хакери. Хакери внесли нове поняття – кіберзлочини. Кіберзлочинність змусила людство поглянути на комп'ютери під дещо іншим кутом зору. Тепер стало важко тримати в таємниці свої фінансові операції, телефонні переговори, навіть власне місцезнаходження стало легко визначити завдяки Мережі. Однак цей начебто очевидний мінус породив і не менш якісний плюс. Адже ті ж самі технології можна завжди обернути на благо. Завдяки кіберконтролю і засобам стеження було спіймано тисячі злочинців. Так хакери прийшли на допомогу людям.

Мережеві технології зближували світ, з'єднали між собою найвіддаленіші його кінці. Сьогодні будь-яка людина може, спілкуватися зі своїми друзями, які знаходяться в іншій півкулі. Причому таке спілкування спровокувало молодь на вивчення іноземних мов. Небувалих висот досягла швидкість поширення інформації. Тепер події, що відбулися в одному кінці світу, стають відомі всьому світу всього за кілька хвилин. У минулому, відправляючи лист, необхідно було довго чекати.Тепер же, завдяки системі електронної пошти, ваше повідомлення доходить всього за дві-три хвилини.

Сьогодні важко зустріти студента, який при підготовці до занять не використовував би комп'ютер. Але саме в цьому і полягає підступність ПК, його головна небезпека. Непомітно для оточуючих комп'ютер став підміняти собою все. Людство переселюється до віртуального Всесвіту. Навіщо читати книгу, ходити до театру, відвідувати музей, коли все можна знайти в мережі Інтернет? Навіщо займатися спортом, коли змагання можна влаштувати на своєму улюбленому моніторі? Навіщо спілкуватися безпосередньо один з одним, якщо можна “побалакати” в чаті або на форумі? Навіщо вчитися водити автомобіль, коли є гоночний автосимулятор?

Все більше людей перестають удосконалюватися. Величезна кількість людей почала плутати, врешті-решт, віртуальний світ з реальністю. Для ігроманів смерть перестає бути невідворотним явищем, тому що завжди можна “перевантажитися”. Так комп'ютер з вірного помічника поступово став найлютішим ворогом.

Майже в усіх країнах світу розвивається сектор так званої “нової інформаційної економіки”, якому притмаманне значне зростання продуктивності праці та інноватиності, посиленням ролі інформації та знань для поліпшення якості життя. Але таке ситуація має відношення не до всього населення Землі. В той час, як інтелектуальна еліта розмірковує про глобальне інформаційне суспільство, шоста частина населення планети ніколи не користувалася телефоном. В той час, як експерти вражені масштабам

капіталізації ринку компаній, що працюють в галузі ІКТ, багато населених пунктів, регіонів, а підчас і цілі країни не мають ресурсів для задоволення елементарних потреб своїх громадян в освіті та охороні здоров'я.

Перший парадокс інформатизації суспільства можна сформулювати так: "Люди знают стільки, що людина не знає нічого". Це співставлення інтелектуального потенціалу суспільства й окремого індивіда, має свої причини. Будь-яка галузь сучасної науки й техніки, літератури й мистецтва, праці й відпочинку настільки переповнена зібранням фактів і правил, що людині вкрай важко орієнтуватися у світі відкритих перед нею знань.

Але все ж, комп'ютерні технології принесли немало добра людям, полегшивши їх працю, подарувавши масу нових можливостей для самореалізації і творчої діяльності, наше суспільство стає інформаційним, більш розвиненим, будь-який індивід може отримати доступ до практично необмежених обсягів інформації, розширення політичних свобод людей, розширена участь простих людей у громадському житті суспільства, і т. д. Суспільство стає все більш і більш освіченим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук О. "E-Ukraine" - "Електронна Україна". [Електронний ресурс]. / О. Шевчук, О. Голобуцький - Режим доступу : http://www.e-ukraine.biz.
2. Ершова Т. В. Информационное общество - это мы! / Т. В. Ершова. – М. : Институт развития информационного общества, 2008. – 512 с.

УДК 631.173

ШАХРАЙСТВО І ЗЛОЧИННІСТЬ В ІНТЕРНЕТІ. МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ

Волгушева О.О., *студентка групи Б2/2*
Науковий керівник – старший викладач Лопушанська В.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Шахрайство у мережі Інтернет набуває все більших масштабів. Практично повна безкарність, анонімність шахраїв, велика кількість довірливих людей – все це підживлює такий своєрідний різновид бізнесу. Існують різні види шахрайства в Інтернет. Розглянемо поширені в наш час види злочинів та шахрайства в мережі.

Чудо-методики заробітку в мережі Інтернет. Цей вид шахрайства в полягає в тому, що наприклад, вам пропонують придбати (купити) опис деякої дуже секретної методи, як, практично не витрачаючи ніяких зусиль, отримувати гроші. Цей метод заробітку зазвичай пропонують купити за 5-10 доларів.

Генератори (програми) електронних грошей. Пропозиція купити програму, яка буде збирати для вас бонуси або просто сама якимсь чарівним

чином робить електронні гроші. Вартість подібної пропозиції близько 5 доларів.

Нігерійські листи. На вашу поштову скриньку надходять листи, нібито якийсь багатий спадкоємець попросить вас допомогти це найбагатше спадок отримати. Допомога необхідна фінансова, а він після операції обіцяє пару мільйонів (наприклад).

Фішинг. Користувача направляють на спеціальні сторінки зовнішній дизайн може бути ідентичний відомому сервісу. Користувач вводить свій Логін і Пароль, які опиняються у шахрая. Подібні посилання розсилаються спамом на електронній пошті, можуть використовуватися і інші методи.

Вішинг. Теж саме що і фішинг, але розсилка проходить через телефон.

Фармінг. Знову ж користувача направляють на інший сайт, тільки не через посилання, а через зараження комп'ютера шкідливими програмами (можливі й інші способи). Шкідливі програми можуть зробити так, що, навіть URL-адресу сайту буде введений вірно, а користувач все ж потрапляє на підроблений ресурс і у нього крадуть паролі.

Кардінг. Шахрайство пов'язане з банківськими картами. Шахраї роблять спроби отримати дані банківської карти і швидко по ним що-небудь придбати.

Обмін електронних грошей в зарубіжних обмінниках. Шахраї переконують користувачів, нібито курс обміну електронних грошей у вітчизняних та зарубіжних пунктах обміну неабияк відрізняється і що на цьому можна заробляти великі гроші.

Скандинавський аукціон. На цьому аукціоні товар виставляється за дуже низькою ціною, всі учасники роблять свої ставки і за кожну ставку з них береться певна сума.

Ставки на спорт. Шахраї пропонують придбати прогнози від професіоналів або взагалі те що їм відомо про договірні матчі в російському футболі і з задоволенням готові цим поділитися за гроші.

SMS-шахрайство. Має місце як в мережі, так і в реальному світі. Намагаються зробити так, щоб абонент відправив SMS на короткий комерційний номер, при цьому може зніматися відносно значна сума коштів.

Шахрайство у соціальних мережах. У соціальних мережах часто просувають фішинг, sms-шахрайство. При цьому різні посилання, і прохання відправити повідомлення sms, можуть приходити і від друзів, акаунти яких вже були “зламані” шахраями.

Для того, щоб не стати жертвами шахраїв необхідно:

-не відповідати на електронні листи, в яких від імені якого-небудь банку пропонується надати персональні дані;

-запобігати слідуванню за “посиланнями”, що зазначені в електронних листах, вони можуть вести на сайти-двійники;

-не заповнювати отримані електронною поштою анкети, які передбачають введення особистих даних;

проводити регулярну перевірку на віруси, використовувати резидентні програми антивірусного захисту;

-у разі вхідного дзвінка на мобільний телефон, навіть за впевненості, що говорить співробітник банку, не називати всі реквізити пластикової карти і не надавати ніяких персональних даних

-не надавати дані про себе сумнівній людині або на сумнівному сайті;

-не надсилати грошей інтернет-прохачам;

-ніколи, нікому і ні в якому разі не надсилати свої особисті дані для доступу до соціальних мереж і платіжних систем.

-перед купівлею в інтернет-магазині слід уважно вивчити сайт, а також зібрати інформацію про нього через пошукові системи і на форумах, слід купувати товари в магазинах з хорошою репутацією і захищеним доступом при проведенні платежів;

-відвідуючи сайти банків, платіжних систем, інтернет-магазинів, обов'язково слід звертати увагу на URL (уніфікований покажчик ресурсу), особливо при переході по посиланню з інших інтернет-ресурсів.

Будь-який вид шахрайства в мережі Інтернет можливо відслідкувати і виявити, зрозуміло, при втручанні спеціалістів, тому, якщо не вдалося уникнути Інтернет-шахрайства, слід звертатися до правоохоронних органів, які можуть встановити через провайдера IP-адресу злочинця.

ЛІТЕРАТУРА

1. Интернет-мошенничество: Куда обращаться? [Електронний ресурс]. / За матеріалами сайту ultimate-mails.com. - Режим доступу : http://www.ultimate-mails.com/internet-moshennichestvo-where-to-go.html
2. Мошенники. Лохотроны. Обман. http://moneymaster.ru/obman-perevod-teksta.php

УДК 631.173

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

***Борисова І.Ю.**, студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник – старший викладач Лопушанська В.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Банки і все, що з ними пов’язано – завжди слугували мішенню для всякого роду шахраїв. У наш час ці шахрайства пов’язані з електронною злочинністю.

Інформаційна безпека – захищеність інформації та підтримувальної інфраструктури від випадкових або навмисних дій природного або штучного характеру, які можуть завдати неприйнятних збитків користувачам інформаційних систем, зокрема власникам і користувачам інформаційних ресурсів і підтримувальної інфраструктури.

Необхідною умовою побудови та функціонування інформаційної банківської системи є її підтримування на належному рівні безпеки у всіх підрозділах та галузях банківської діяльності, важливою складовою якої є безпека економічної інформації.

Під безпекою системи розуміють – здатність протидіяти спробам проникнення, несанкціонованого доступу (НСД), отримання прав і привілеїв, а також знищення або спотворення інформації. Розглянемо систему внутрішньої безпеки, тобто забезпечення функціонування системи в штатному режимі і забезпеченні цілісності, збереження і конфіденційності інформації.

Застрахуватися від усіх видів збитків неможливо економічно доцільним способом, так щоб вартість засобів і заходів захисту не перевищувала розміру очікуваних збитків.

Загрози інформаційної безпеки – це зворотна сторона використання інформаційних технологій.

Ефективність бізнесу значною мірою залежить від забезпечення інформаційної безпеки. Несанкціонований доступ до конфіденційної інформації про фінансову діяльність компанії, контракти і плани загрожує не лише втратами, але і повним банкрутством. Щорічні втрати від витоку інформації досягають багатьох мільярдів доларів США.

Аналізуючи список існуючих загроз можна визначити основні напрями захисту банківської системи:

1. Фізичний захист – захист устаткування від механічних ушкоджень, розкрадань, установки спеціального устаткування для електромагнітного знімання.
2. Захист від НСД.
3. Захист електронного документообігу – шифрування з відкритим ключем усього значимого електронного листування.
4. Антивірусний захист. Установка комплексу спеціалізованого програмного забезпечення по відвертанню проникнення в обчислювальну мережу шкідливих програм.

Внутрішньокорпоративна безпека забезпечується різними засобами, ефективність яких далеко не завжди виправдовує очікування. Апаратні засоби - електронні ключі – втрачаються або тим або іншим чином виявляються доступними для несанкціонованого використання. Алфавітно-цифрові паролі можна підгледіти, а за частої їх зміни користувачі не встигають їх запам'ятовувати і звертаються до служби інформаційної підтримки, що гальмує поточну діяльність компанії. Розвиток засобів управління фінансовими ресурсами через Інтернет або по мобільному телефону викликало появу нових загроз у вигляді так званого “фішингу”. Дані кредитної карти перехоплюються в системах електронної торгівлі або у банкоматах. Тому на додаток до таких традиційних засобів доцільно використати біометричні параметри людини. Перевага біометрії полягає в тому, що ці параметри завжди знаходяться при людині, їх не можна забути, втратити, передати іншій людині, вкрасти і досить важко відтворити.

За фіксованими параметрами голосова біометрія має практично необмежений потенціал для зниження помилки розпізнавання за рахунок використання більш довгих мовних повідомлень. Вона може використовуватися також в темряві або на відстані, зокрема, за стандартним

телефонним каналом. Побоювання, пов'язані з можливим проникненням до системи за допомогою імітації голосу є мало обгрунтованими.

Електронний цифровий підпис – вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати власника підпису. Важливість впровадження електронного цифрового підпису важко переоцінити. На сьогоднішній день в Україні електронний документообіг між підприємствами ще не набув широкого використання, але завдяки йому документообіг між суб'єктами економічної діяльності значно прискорюється, він дає можливість електронним документам набувати такої самої юридичної сили, що і документи на папері із власноручним підписом та мокрою печаткою.

Отже, основні проблеми захисту банків від загроз зумовлені їх недостатньою увагою до власної безпеки економічної інформації. Реалізація і впровадження зазначених заходів дозволить мінімізувати ризики витоку конфіденційних даних і не втратити довіри клієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 17.01.2001 // Відомості Верховної Ради України. — Офіц. вид. від 09.02.2001, № 5, стаття 30. – К. : Парлам. вид-во, 2001.
2. Закон України "Про електронний цифровий підпис" від 22.05.2003 // Відомості Верховної Ради України. — Офіц. вид. від 05.09.2003, № 36, стаття 276. – К. : Парлам. вид-во, 2003.

УДК 631.173

ОПЕРАЦІЙНА СИСТЕМА АНДРОЇД: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

Іщук Н.Ю., *студентка групи Т 1/2*
Науковий керівник – асистент Мигович С.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Android – операційна система для комунікаторів, планшетних комп'ютерів, цифрових програвачів, наручного годинника, нетбуків і смартбуків, заснована на ядрі Linux. Спочатку розроблялася компанією Android Inc., Яку потім купила Google. Згодом Google ініціювала створення альянсу Open Handset Alliance (OHA), який зараз і займається підтримкою і подальшим розвитком платформи. Android, дозволяє створювати Java–програми, що керують пристроєм через розроблені Google бібліотеки. Android Native Development Kit створює програми, написані на Сі та інших мовах.

В даний час Android серед програмних оболонок за популярністю стоїть на першому місці. Для цієї платформи розроблено багато безкоштовних і платних програм. І, передбачається, що скоро вже мільйони людей будуть користуватися пристроями на базі гугловської розробки.

Найважливіша характеристика системи – зручність в експлуатації. Android досить простий в освоєнні і орієнтуватися в програмному середовищі можна вже, просто покладаючись на інтуїцію.

Раз в квартал корпорація Google оновлює операційну систему і оновлює частину додатків. Але не всі девайси дозволяють встановлювати на них оновлення, частина просто на це не розраховано і спроби збільшити продуктивність приречені на невдачу,

Переваги системи

- Android, на відміну від iOS є відкритою платформою, що дозволяє реалізувати на ній більше функцій.
- На відміну від iOS і Windows Phone 7, в Android повноцінно реалізовано функцію Bluetooth, присутня реалізація FTP-сервера, режиму точки доступу до.
- В Android апаратах як правило присутній MicroSD кардрідер, що дозволяє швидке перенесення файлів з комп'ютера на телефон, минаючи швидкісні обмеження, крім того, в iOS і Windows Phone 7 неможлива пряма передача будь-яких файлів в телефон, в той час як телефони на Android експортують файлову систему карти пам'яті як USB mass storage device.
- Android доступний для різних апаратних платформ, таких як ARM, MIPS, x86.

Недоліки платформи:

- Для доступу до Android Market та інших сервісів від Google необхідно використовувати пропрієтарні додатки, які виробник телефону має право встановлювати на телефон тільки після укладення контракту з Google.
- Піддається критиці рішення Google не розміщувати в широкому доступі код Android 3.0 Honeycomb, доступний тільки для учасників Open Handset Alliance або за індивідуальним запитом після підписання угоди. Google мотивує це неготовністю платформи і заходом попередження недбалої її реалізації.
- Представники компанії Apple непохитні у своєму переконанні про те, що технології, що лежать в основі Android, були вкрадені у їхній корпорації.
- За даними Lookout Security Mobile тільки за 2011 рік у користувачів Android-смартфонів було вкрадено близько мільйона американських доларів.

Однак з появою і поширенням операційної системи Android OS багато виробників звернули свою пильну увагу на дану мобільну платформу, нехай навіть у вигляді прототипів і експериментальних моделей. Крім того, про своє бажання випустити портативні ПК під управлінням операційної системи від Google повідомляли компанії Acer, Lenovo, HP та ін.

Але до стадії комерційної реалізації доходять лічені одиниці, тому що невідомо, якою виявиться реакція користувачів на експериментальні Android-моделі. Тому компанії-виробники воліють перестраховуватися, пропонуючи відразу дві працюючі на нетбуці операційні системи, щоб зберегти за користувачем право вибору. Одним з таких в Android-нетбуків є модель Acer Aspire One D250, продажі якої розпочалися в листопаді 2011 року.

Варто відзначити головну перевагу Android-смартфонів – їх вартість цілком доступна і придбати їх можуть багато користувачів. При цьому спостерігається тенденція: ціни падають, а якість девайсів підвищується.

Можна зробити висновок, що смартфони на основі цієї операційної системи цілком виправдовують віддані за них гроші.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донн Фелкер. Android: разработка приложений для чайников / Донн Фелкер. – М. : Диалектика, 2011. – 336 с.
2. Сатия Коматинени. Android 3 для профессионалов. Создание приложений для планшетных компьютеров и смартфонов / Сатия Коматинени, Дэйв Маклин, Саид Хашими. – М. : Вильямс, 2011. – 1024 с.
3. Голощапов А. Google Android: программирование для мобильных устройств. / А. Голощапов – СПб.: БХВ–Петербург, 2010. – 448 с.
4. Роджерс Р. Android. Разработка приложений. / Р. Роджерс, Д. Ломбардо. – М. : ЭКОМ Паблишерз, 2010. – 400 с.
5. Коматинэни С. Google Android: программирование для мобильных устройств / С. Коматинэни, Д. Маклин, С. Хэшими – 1–е изд. – СПб.: Питер, 2011. – 736 с.

УДК 631.173

САЙТИ ЗНАЙОМСТВ ТА НАСЛІДКИ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ

Єгіазарян В.С.*, студентка групи Е 3/3*
Науковий керівник – асистент Мигович С.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Останнім часом Інтернет широко використовується для знайомств. І це зрозуміло. Спілкування в Інтернеті не вимагає фінансових витрат, не треба витрачати час на поїздки по місту і відвідування кінотеатрів. Але, при усій зручності, спілкування в Інтернеті несе свою небезпеку. І часто наслідки знайомства в Інтернеті, не приносять нічого окрім розчарування.

На сайтах знайомств ви постійно натикаєтеся на пропозиції знайомства. Причому знайомства на будь-який смак. Тут жінки і чоловіки, молоді хлопці і юні дівчата. І усі вони шукають любові і дружби і здатні стати вашим партнером і вірним другом. А частенько, ще і розвести вас на гроші, або ще на щось.

Якщо ви не є новачком Інтернету, то для вас не складе труднощів відрізнити щирі пропозиції знайомства від майстерно закинутого гачка. Але якщо ви не так давно намагаєтеся знайомитися в Інтернеті, то краще всього це робити на популярному безкоштовному сайті знайомств і засвоїти декілька нехитрих правил.

Запитайте себе: чого ви бажаєте насправді. Ви намагаєтеся через Інтернет побудувати серйозні стосунки, які згодом здатні перерости в сімейні? Чи ваше бажання – ні до чого легкий флірт, що не зобов'язує? У будь-якому випадку слід дотримуватися обережності. Збираючись знайомитися з людиною, вивчите

його анкету. Не зациклюйтеся на представлених фотографіях. Нерідкі випадки, коли для більшої інтриги, людина виставляла фотографії іншої особи. Зверніть увагу на його грамотність. Це може розповісти вам про його культурний рівень і зіграти вирішальну роль в питанні знайомства.

Є ризик нарватися на альфонса. Особливо часто люди подібні до них обожнюють викликати жалість. Якщо кандидат в знайомі починає плакати з приводу важкого життя – не ризикуйте. Навіщо вам скиглій, і тим більше можливий альфонс. Але ось віртуальні стосунки змінилися майже людяними. Ви обмінялися номерами телефонів, і вже постійно чекаєте цих дзвінків. А потім поступає прохання про матеріальну допомогу. Якщо ви не настільки наївна людина, припиняйте негайно усі стосунки.

Якими ще можуть бути наслідки знайомства в Інтернеті?

Вони можуть бути дуже неприємними. Варто вам тільки раз допомогти людині у фінансовому плані, і ви ризикуєте перетворитися на його постійного спонсора. Ви і самі не помітите, як це станеться. Він обкрутить вас настільки уміло, що довгий час ви і не запідозрите каверзи, вважаючи ваші стосунки щирими і обопільними. І ось тут і полягає найбільша небезпека. Тому, що, почавши довіряти в принципі незнайомій вам людині, ви ризикуєте втратити останнє, що у вас є і навіть стати рабинею пристрасті.

Звичайно, подібні історії не є закономірністю. І Інтернет цілком здатний допомогти вам набути жіночого щастя. Просто не варто квапитися. А підходити до вибору знайомств як можна обережніше.

Аналізуючи все вище сказане можна зробити висновок, що іноді віртуальне знайомство може перерости в цілком реальні стосунки. І може принести не просто позитивні відчуття – може принести щастя. У тому числі і сімейне. Але може принести і абсолютно жахливе розчарування. Але незважаючи на усі недоліки, на анонімність, на любителів пожартувати і інші неприємності, дуже багато людей знайшло в Інтернеті якщо не свою долю – то принаймні надійного друга.

ЛІТЕРАТУРА

1. Браун С. "Мозаїка" та "Всесвітня павутина" для доступу до Internet: Пер. с англ. - М.: Світ: Маліп: СК Пресс, 1996. - 167с.

2. Гілстер П. Новий навігатор Internet: Пер з англ. – Київ : Діалектика, 1996. - 495 с.

3. Ігер Б. Робота в Internet / Под ред. А. Тихонова; Пер. с англ. - М.: БІНОМ, 1996. - 313 с.

4. Кент П. Internet / Пер. с англ. В.Л. Григор'єва. - М. : Комп'ютер, ЮНИТИ, 1996. - 267 с.

5. Колесніков О.Е. Інтернет для ділової людини. - М. : МЦФ. Издат. фірма "Яуза", 1996. - 281 с.

6. Крол Ед. Усі про Internet: Керівництво та каталог / Пер. с англ. С.М. Тімачева. - Київ : BNV, 1995. – 591 с.

7. Левін В.К. Захист інформації в інформаційно-обчислювальних системах та мережах / В. К. Левін / Програмування. - 1994. - № 5. - С. 5-16.

8. Нольде М. Ваш перший вихід в Internet: Для початківців пльзователей Internet і широкого кола користувачів PC / Гол. ред. Є. В. Кондукова; Пер з нім. К.А. Шиндер. - Спб.: ІКС, 1996. - 238 с.

УДК 631.173

ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС

Сотніченко Б.С., *студент групи Б4/5*
Науковий керівник – асистент Рогачова С. А.
Миколаївський державний аграрний університет

Постановка проблеми. Використання платниками податків можливості подання податкової звітності мережею Інтернет зберігає час бухгалтера або приватного підприємця, який інколи вимірюється годинами. Замість стояння в черзі сучасний представник бізнесу має можливість надіслати податкову звітність до Центру обробки електронних звітів (ЦОЕЗ) Державної податкової адміністрації України за допомогою всесвітньої мережі всього за кілька хвилин, але для цього він повинен мати електронний цифровий підпис. ЕПЦ зараз є аналогом власноручного підпису.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перспективи впровадження цифрового підпису в Україні відображені у працях зарубіжних і вітчизняних вчених,інформаційного аналізу, зокрема: Ю. Ведяшкін, Г. Гажієнка, В. Кириченка, В. Горового, О. Сосніна.

Результати досліджень. Перша спроба використовувати документи, отримані на електронно-обчислювальних машинах, для встановлення прав і обов’язків була зроблена Державним Арбітражем СРСР в інструктивних вказівках від 29 червня 1979 р. № И-1-4 “Про використання як докази по арбітражних справах документів, підготовлених за допомогою електронно-обчислювальної техніки”, в яких арбітражним судам дається роз’яснення по використанню документів, отриманих електронним способом.

ЕЦП володіє всіма основними функціями власноручного підпису: засвідчує те, що отриманий документ надійшов від імені, що підписало його; гарантує цілісність і захист від перекручування/виправлень підписаного документа; не дає можливості особі, що підписало документ, відмовитися від зобов'язань, що виникли в результаті підписання цього електронного документа.

Електронний цифровий підпис за правовим статусом прирівнюється до власноручного підпису (печатки) у разі, якщо електронний цифровий підпис підтверджено з використанням посиленого сертифіката ключа за допомогою надійних засобів цифрового підпису, тобто засобів електронного цифрового підпису, що мають сертифікат відповідності або позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері криптографічного захисту інформації.

Основні переваги ЕЦП:

1. Юридична сила електронних документів – Закони України прирівнюють за юридичною силою електронні документи, що підписані ЕЦП, і документи з власноручним підписом або печаткою, а також створюють правову основу для застосування ЕЦП і здійснення юридично значимих дій шляхом електронного документообігу.

2. Конфіденційність і безпека інформації. Використовуючи ЕЦП, отримуємо додаткові можливості шифрування документів. Завдяки надійним криптографічним алгоритмам забезпечується конфіденційність інформації, яка передбачає неможливість доступу до неї будь-якої особи, що не володіє секретним ключем. Безпека використання ЕЦП гарантується тим, що ПЗ “БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС”, яке використовується для роботи з ЕЦП, пройшло експертизу в Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України.

3. Можливість ведення електронного документообігу з державними структурами. Можливість використовувати одні й ті ж засоби ЕЦП при обміні даними з усіма міністерствами, відомствами, при подачі звітності в будь-які контролюючі органи на території України.

4. Удосконалення бізнес-процесів на підприємства. Ведення ЕЦП на підприємствах значно скорочує об'єми паперової бухгалтерської документації, економить час співробітників і витрати підприємств, пов'язані з укладенням договорів, оформленням платіжних документів та їх пересиланням контрагентові.

5. Ведення ділових відносин на сучасному рівні. Використання ЕЦП значно прискорює проведення численних комерційних операцій, виключає необхідність додаткових зустрічей і багатогодинних переговорів.

Отже очевидні переваги використання електронного документообігу: перехід до зручнішого, швидшого і економнішого безпаперового документообігу, де кожний електронний документ має юридичну силу; вдосконалення процедури підготовки, подачі/доставки, обліку і збереження документів, їх аутентифікація, цілісність, конфіденційність і неспростовність; криптографічний захист інформації (електронних документів) під час їх передачі відкритими каналами; мінімізація фінансових ризиків за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну документами; економія ресурсів за рахунок використання оперативного електронного архіву; можливість швидкого пошуку і перегляду електронних документів, а також визначення їх юридичної сили за допомогою ЕЦП; значне скорочення процедури підписання договорів, оформлення і подачі податкової і фінансової звітності; швидкий і надійний обмін електронними документами з партнерами, контрагентами незалежно від віддаленості адресата.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://ru.wikipedia.org/wiki/Электронная_цифровая_подпись.
2. "Методы и средства защиты информации" (курс лекций) Беляев А.В. (http://www.citforum.ru/internet/infsecure/index.shtml)
3. http://win-ni.ru/biblio/index.php
4. http://www.intuit.ru
5. Горбенко И.Д. Криптографические преобразования в группах точек эллиптических кривых методом Полларда / И. Д. Горбенко, С. И. Збитнев, А. А. Поляков // Радиотехника: Всеукр. межвед. науч-тех. сб. 2001. – Вып. 119. – С. 43-50.
6. И. Д. Горбенко, А. А. Поляков, С. И. Збитнев. Протоколы – примитивы управления ключами в группах точек эллиптических кривых / И. Д. Горбенко, С. И. Збитнев, А. А. Поляков // Радиотехника: Всеукр. межвед. науч-тех. сб. 2004. – Вып. 148. – С. 14-25.

УДК 631.173

ІНФОРМАЦІЙНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА «СКРУДЖ»

***Наумова А.Ю.**, студентка групи Б 4/2*
Науковий керівник – асистент Рогачова О. А.
Миколаївський державний аграрний університет

Компанія “Lime Systems” (Україна, Донецьк) працює на ринку інформаційних технологій понад 17 років. Спеціалізація компанії - розробка, інсталяція та супровід систем комплексної автоматизації банківської діяльності, аналітичних фінансових систем, засобів телекомунікацій і спеціалізованих рішень автоматизації. Програмні продукти та рішення “Lime Systems” використовуються більш ніж 40 банками по всій Україні. Серед клієнтів компанії такі банківські установи як ERSTE банк, Універсалбанк, Донгорбанк, Укргазбанк, Кредитпромбанк, Родовід банк, Індустріалбанк, Мегабанк та інші.

У другому кварталі 2011 року провідний український розробник ПО для фінансового ринку компанія “Lime Systems” представила нову версію свого ключового продукту - автоматизованої банківської системи (АБС) SCROOGE (версія 2.8). Нова версія АБС SCROOGE 2.8, крім подальшого розвитку і нарощування функціонала, дозволяє також реалізувати деякі принципово нові можливості. Крім цього, було розроблено ряд спеціальних програм, зокрема - для побудови та аналізу обов'язкової звітності НБУ, а також для високорівневої автоматизації процесів виконання періодичних регламентних завдань, що знизить операційні ризики при їх виконанні.

Спочатку АБС SCROOGE була розроблена спеціально для автоматизації великого банківського бізнесу. Дана система дозволяє здійснювати автоматичну побудову статистичної звітності, надаючи достовірну та оперативну аналітику для топ-менеджменту банків.

Сама АБС легко адаптується до різних змін і нововведень, наприклад, у сфері фінансового або податкового законодавства. Це надає можливість суттєво розширити функціональність системи без необхідності кардинальних програмних змін. Важливим перевагу АБС SCROOGE є вирішення задачі найбільш ефективної взаємодії провідних зарубіжних систем автоматизації банківської діяльності до законодавства України [1].

АБС SCROOGE в основному збудована з декількох головних її систем.

Система “Цінні Папери” повністю базується на договірній системі SCROOGE, використовуючи її ідеологію і архітектуру. Весь внутрішній облік здійснюється механізмами, наданими договірної системою SCROOGE використовуючи шаблони договорів, дозволяючи тим самим, гнучко проводити необхідні настройки внутрішнього обліку операцій з цінними паперами.

Система SCROOGE SWIFT призначена для проведення всього комплексу операцій з валютними переказами. Забезпечує автоматизацію повної бізнес-ланцюжка: формування заявок (клієнтських, філіальскіх, банківських); контроль заявок; бухгалтерську обробку вихідних і вхідних Свіфт-повідомлень;

роботу з довідником BIC-кодів і банків-кореспондентів; вивантаження і завантаження SWIFT-повідомлень в систему.

Система валютних торгів SCROOGE Dealing призначена для проведення всього комплексу біржових операцій з безготівковою валютою. Забезпечує автоматизацію повного бізнес-ланцюжка: формування заявок; проведення торгових сесій; формування нетто-позицій для зовнішніх торгів; робота з тікетами; формування звітів, проведення розрахунків по заявками; можливість обміну інформацією з системами УкрДім, Reuters, Reuters Sputnik.

Система валютного контролю призначена для формування списку контрагентів та контрактів; відбору документів на контроль; налаштування імпорту/експорту даних; реалізації погашення і розподілу; формування відповідних друкованих форм і звітів внутрішніх, НБУ та податкової інспекції.

Система комунальних платежів “Cash & Billing” (C & Bill) призначена для автоматизації прийому платежів населення на адресу юридичних осіб без відкриття рахунку, неторгових операцій з готівковою іноземною валютою, а також операцій купівлі / продажу банківських металів.

Комплекс «Внутрішня бухгалтерія» призначений для автоматизації ведення кадрового обліку, обліку ЗП, обліку основних засобів (фінансовий і податковий облік), обліку дебіторської заборгованості, обліку ПММ, складського обліку, обліку відряджень, обліку довіреностей та формування необхідної звітності по кожному з модулів комплексу.

Програма SCROOGE Online призначена для роботи в on-line режимі з Системою термінових переказів НБУ (ССП НБУ). Програма є клієнтською частиною ССП і здійснює прийом/передачу по протоколу TCP/IP всіх типів пакетів, що використовуються в даний час.

Банківський Розрахунковий Центр (БРЦ SCROOGE) – універсальна система, призначена для обслуговування різних моделей кореспондентського рахунку в банках з розгалуженою філіальною структурою і функціонує в головному банку.

Продукт Консолідована База Даних (КБД) призначений, в першу чергу, для консолідації даних АБС філій багато філіального банку. При цьому архітектура продукту дозволяє використовувати його як окрему базу даних для побудови аналітичної звітності [2].

АБС SCROOGE від компанії “Lime Systems” визнана кращою в номінації “Комплекс статистичної звітності” Всеукраїнського конкурсу “Професійна премія в сфері банківських технологій, обладнання та послуг-2010”.

АБС SCROOGE – це система, яка орієнтована на підтримку довільного плану рахунків та є відкритою, гнучкою, універсальною і ефективною системою сучасного банку. Вона легко адаптується до різних змін і нововведень НБУ.

ЛІТЕРАТУРА

1. АБС SCROOGE: Основные подсистемы и приложения АБС SCROOGE - базовая поставка [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.lime-systems.com/.

2. Оновлена АБС SCROOGE від «Lime Systems» - ще більш ефективна автоматизація банківського бізнесу [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pr.meta.ua/.

УДК 004.9

ЗАХИСТ ПК: ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

***Айрапетян Л.А.**, студентка групи ЗЕД 2/1*
Науковий керівник – асистент Волчкова Г.В.
Миколаївський державний аграрний університет

У світі щомісячно блокується більше 200 млн. мережевих атак, за рік у використовуваних програмах було виявлено більше 2000 уразливостей і щодня з'являються більше 35 тис. шкідливих програм. Природньо, ніяка антивірусна програма, встановлена на локальному комп'ютері не в змозі впораться з цим руйнівним потоком. Щоб ефективно захистити інформацію, треба витрачати колосальні ресурси комп'ютера, щоб тільки оновлювати і зберігати антивірусні бази. Але тоді комп'ютер перестане виконувати свою головну функцію. Здавалося б, проблема нерозв'язна.

Виникають логічні питання: де зберігати інформацію про комп'ютерні погрози, як забезпечити миттєву реакцію на них, якщо навіть проактивні технології, використовувані в програмах-антивірусах, неефективні?

Тільки “хмарні” технології здатні забезпечити миттєву реакцію на погрози, позбавити від необхідності зберігати величезні за об'ємом антивірусні бази на персональних комп'ютерах. Цю функцію бере на себе потужний сервер, доступ до баз якого забезпечується через інтернет.

Але використання персональним комп'ютером захисних можливостей “хмари” не гарантує від локального зараження ПК. Ваш комп'ютер, не підключений до Інтернету, може стати уразливим перед новими вірусами, які не встигли увійти до вашої бази при оновленні. Оптимальним варіантом захисту від усіх погроз стає гібридний захист – об'єднує локальні можливості антивірусного захисту ПК і глобальні можливості “хмарного” захисту.

Зовсім нещодавно Лабораторія Касперського випустила нові продукти Kaspersky Internet Security 2012 і “Антивірус Касперського 2012”, в які вбудовані самі передові і ефективні засоби захисту від комп'ютерних погроз. Для більше оперативної реакції на нові погрози ще в попередніх версіях був реалізований “хмарний” захист.

Але з виходом нових продуктів KAV2012 і KIS2012 «хмарний» захист став ефективнішої у рамках системи Kaspersky Security Network. Сервіс KSN збирає і доставляє на централізовані сервери “Лабораторії Касперського” інформацію про усі спроби заражень шкідливими програмами, здійснюючи постійний моніторинг вірусної ситуації в Інтернеті. Варто тільки новому вірусу спробувати заразити який-небудь комп'ютер, як інформація про це відразу ж через Kaspersky Security Network потрапляє до експертів “Лабораторії Касперського”. Система негайно виробляє відповідні засоби захисту, і ваш комп'ютер автоматично отримує противовирус, незалежно від вашого графіку оновлення антивірусних баз.

Чим більше користувачів бере участь в сервісі Kaspersky Security Network, тим надійніше стає захист з “хмари” для усіх учасників.

Реакція на вірусні погрози при використанні такої «хмарної» технології незвичайно висока – усього лише декілька десятків секунд, при цьому не навантажуючи ресурси вашого комп'ютера.

Дуже часто користувачеві доводиться приймати нелегкі рішення, що стосуються безпеки комп'ютера і інформації, що зберігається на ньому.

У нових програмах KAV2012 і KIS2012 з'явилася унікальна можливість перевірити репутацію підозрілого файлу або програми (отримати повну інформацію про об'єкт) одним кликом миші. У вікні Репутація програми буде зафіксована виробник програми, визначений рейтинг небезпеки від сервісу KSN (наприклад, довірена), міра довіри користувачів, які працювали з нею, дата її створення і останньої зміни, географія поширення у світі, цифровий підпис.

Основною гідністю цієї функції є те, що при оцінці репутації програми використовується інформація з “хмари”, а це означає, що отримані вами відомості про програму найактуальніші. Це дає можливість упевнитися у безпеці навіть програм, що нещодавно з'явилися, і файлів.

Ще одна новинка в KAV2012 і KIS2012 – це можливість збирати і відправляти в “хмару” дану про шаблони поведінку усіх програм, що запускаються вами.

Дуже корисний інструмент при роботі в Інтернеті, що входить до складу KAV2012 і KIS2012, – Модуль перевірки посилань. Модуль автоматично позначає спеціальним колірним індикатором посилання, що ведуть на заражені або шахрайські ресурси. Інформація про небезпеки поступатиме на ПК з «хмари», а значить, майже миттєво. Захист від спаму піднятий на новий рівень.

Результати досліджень свідчать про значний розвиток технологій у сфері розробок итантивірусних хмарних рішень.

Тенденція така, що у технологій cloud computing досить перспективне майбутнє. І ймовірно, що незабаром модель “обчислювального хмари” стане однією з найбільш затребуваних і зручних.

ЛІТЕРАТУРА

3. http://www.softline.ua/news/13089/
4. http://www.softcom.ua/it/antivirus/pc_safe.php
5. http://www.zvit.net/archives/2755
6. http://www.headtechnology.com.ua/ru/products/?p=83&sup=4

УДК 004.9

НАНОТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

***Чемеринська Л.**, студентка групи ЗЕД 2/1*
Науковий керівник – асистент Волчкова Г.В.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогодні наноматеріали і нанотехнології знаходять застосування практично в усіх областях сільського господарства: рослинництві, тваринництві, птахівництві, рибництві, ветеринарії, промисловості що переробляє, виробництві сільгосптехніки і т. д.

Збільшення виробництва і якості переробки сільськогосподарської сировини, збільшення ресурсу роботи спецтехніки, підвищення термінів зберігання, отримання високоякісної харчової продукції і кормів – усі ці завдання агробізнесу можуть вирішити нанотехнології.

Вживання нанотехнологій в овочівництві

Моніторинг розроблених нанотехнологічних процесів і наноматеріалів підтверджує, що застосування нанопрепаратів в рослинництві забезпечує підвищення стійкості до несприятливих погодних умов і збільшення виходу готової продукції. Майже для усіх технічних і продовольчих культур - картоплі, зернових, овочевих, плодово-ягідних, бавовни і льону показники урожаю збільшилися в 1,5-2 рази. Нанотехнології вже активно впроваджуються при післяжнивній обробці соняшнику, тютюну і картоплі, зберіганні яблук в регульованих середовищах, озонуванні повітряного середовища.

У світлі останніх відкриттів нанотехнологій була вивчена біологічна роль кремнію в живих організмах і вивчена біологічна активність органічних сполук кремнію – силатранов. Силатрани, що є клітинною освітою і що містять кремній, чинять фізіологічну дію на живі організми на усіх етапах еволюційного розвитку від мікроорганізмів до людини. Застосування кремнєорганічних біостимуляторів в рослинництві дозволяє підвищити холодостійкість, витривалість до жари і посухи, допомагає благополучно вийти із стресових погодних ситуацій (поворотні заморозки, різкі перепади температури і т. д.), посилює захисні функції рослин до хвороб і шкідників. Препарати знімають гнітючу, седативну дію хімічних реагентів із захисту рослин при комплексних обробках.

Суперсучасний напрям нанобіотехнології (нанотехнології у біології) в рослинництві – це створення культурних рослин, особливо стійких до комах шкідникам.

Нанотехнології в тваринництві

У тваринництві нанотехнології доцільно використовувати в технологічних процесах, де вони дають допоміжну перевагу. При формуванні мікроклімату в приміщеннях, де містяться тварини і птахи, їх використання дозволяє замінити енергоємну припливно-витяжну систему вентиляції електрохімічним очищенням повітря із забезпеченням нормативних параметрів

мікроклімату : температура, вологість, газовий склад, мікробіообсіменінність, запилена, швидкість руху повітря, усунення запахів зі збереженням тепловиділень тварин. Російські учені застосовують на практиці екологічно чисту нанотехнологію електроконсервації силосної маси зелених кормів електроактивованим консервантом. Робиться це замість дорогих органічних кислот, що вимагають дотримання суворих заходів техніки безпеки. Така нова нанотехнологія підвищує збереження кормів до 95 %. У тваринництві і птахівництві при приготуванні кормів нанотехнології забезпечують підвищення продуктивності в 1,5-3 рази, опірність стресам, і відмінок зменшується в 2 рази. Нанопристрої, які можуть імплантуватися в рослини, тварин, дозволяють автоматизувати багато процесів і передавати в реальному часі необхідні дані.

Нанотехнології в переробці агропродукции

Нова наноелектротехнологія комбінованої сушки зерна заснована на тому, що в нагрітому зерні створюється надмірний тиск вологи при температурі нижче за температуру кипіння води. Внаслідок цього прискорюється фільтраційне перенесення вологи із зернівки на поверхню в крапельнорідкому стані. З поверхні волога випаровується гарячим повітрям. Витрата енергії на сушку зерна в порівнянні з традиційною конвективною скорочується в 1,3 рази і більше, знижуються мікроушкодження насіння до 6 %, їх посівні якості покращуються на 5 %. Для низькотемпературного досушування і знезараження зерна додатково використовували озон, що зменшило кількість бактерій в 24 рази і понизило в 1,5 разу енерговитрати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основные области применения нанотехнологии и наноматериалов в АПК [Електронний ресурс]: FERBANAT. – Режим доступу: http://ferbanat.org/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=29&Itemid=35&lang=fr
2. Журнал "ЗЕРНО" : Нанотехнологии для села [Електронний ресурс]: ZERNO-UA – Режим доступу: http://zerno-ua.blogspot.com/2010/04/blog-post_16.html
3. Нанотехнологии в сельском хозяйстве: ЗЕРНО – журнал современного агропромышленника [Електронний ресурс]: zerno-ua.com. – Режим доступу: http://zerno-ua.com/?p=2025

СЕКЦІЯ “БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК”

УДК 657.425:352

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бережнова Т.Є., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Дубініна М.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Система внутрішнього контролю основних засобів має бути економічно вигідною, тобто затрати на її функціонування мають бути меншими за витрати підприємства через її відсутність. Якщо система внутрішньогосподарського контролю основних засобів буде функціонувати ефективно, це дасть змогу скоротити витрати на проведення зовнішнього аудиту.

Система внутрішнього контролю основних засобів визначає всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети – забезпечення стабільного і ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньогосподарської політики, збереження та раціональне використання основних засобів підприємства, запобігання та викриття фальсифікацій, помилок, неточностей і повноти бухгалтерських записів, своєчасної підготовки достовірної фінансової інформації.

При формуванні ефективної системи внутрішнього контролю основних засобів адміністрація підприємства повинна забезпечити:

1) надійну інформацію про стан та наявність основних засобів, яка необхідна для дієвого керівництва діяльністю суб’єкта господарювання;
2) збереження основних засобів і документів – уникнення фактів крадіжок, псування та нецільового використання основних засобів, знищення і розголошення інформації (в тому числі тієї, що міститься в облікових регістрах, комп’ютерних базах даних);
3) ефективність господарської діяльності управління основними засобами – виключення шляхом контрольних процедур дублювання, невиробничих витрат, нераціонального використання всіх видів ресурсів; оптимізація податкових платежів, зміцнення розрахункової дисципліни;
4) відповідність визначеним обліковим принципам – обов’язкове виконання працівниками встановлених на підприємстві інструкцій і правил, а також вимог нормативних документів;
5) надійну систему бухгалтерського обліку.

Внутрішній контроль за функціонуванням системи обліку основних засобів на підприємстві повинен забезпечувати: наявність дозволу на проведення облікових операцій з основними засобами, які мають здійснюватися відповідно до розпорядження керівництва; відображення всіх облікових операцій у вигляді

точних підсумкових показників на відповідних рахунках обліку і у відповідний час, що дає можливість спеціалістам підготувати фінансову звітність згідно зі встановленими вимогами щодо її подання; доступ до облікових записів по основних засобах підприємства тільки після дозволу керівництва; систему обліку, що передбачає порядок порівняння відображених в обліку основних засобів з основними засобами, які є у наявності, через певні інтервали часу, і по всіх існуючих розбіжностях вживати необхідних та своєчасних заходів щодо їх усунення.

Система внутрішнього контролю основних засобів вважається ефективною, якщо вона:

1) ефективно попереджує про виникнення недостовірної інформації;

2) ефективно виявляє недостовірність у межах обмеженого часу з моменту, коли така інформація виникла.

Проте система внутрішнього контролю основних засобів має свої недоліки, так як: вимоги керівництва, які виходять із того, що витрати на внутрішній контроль не можуть перевищувати корисного ефекту від його функціонування; більшість процедур внутрішнього контролю спрямовані на звичайні, а не на неординарні операції, можливість припущення помилки будь-якою службовою особою з причин необачності, неуважності, неправильного судження і неправильного розуміння законодавства, норм і правил; можливість уникнути проведення заходів внутрішнього контролю шляхом змови членів керівництва або співробітників з персоналом підприємства і третіми особами; можливість нехтування принципів внутрішнього контролю особами, відповідальними за забезпечення внутрішнього контролю; з причини несвоєчасного врахування змін певних обставин існує можливість проведення неадекватних процедур внутрішнього контролю.

Для здійснення ефективної роботи підприємства необхідно чітке та надійне функціонування внутрішньої системи контролю основних засобів. Проте вказана система має певні недоліки, що обумовлює необхідність проведення внутрішнього аудиту в певних випадках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мороз О.О. Інституціональні та економічні аспекти формування нової моделі сільського господарства // Промисловий потенціал Вінниччини: сучасний стан та перспективи розвитку. Зб. матер. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 27 березня 2002 р. – Вінниця : Зодчий, 2002. – С. 210-213.

УДК 331.2:35.078.3

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

***Бондаренко К.В.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Дубініна М.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Питання обліку праці та її оплати займають одне з чільних місць у всій системі бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Заробітна плата є основним джерелом доходу працівників, тому питання правильності її обліку та контролю потребують поглибленого дослідження. Належна організація бухгалтерського обліку праці та її оплати сприяє ефективному управлінню й посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків та використання трудових ресурсів [1].

Теоретичні, методичні питання багатопланової проблеми контролю заробітної плати завжди були предметом наукових досліджень, зокрема таких вчених, як Атамаса П.Й., Білухи М.Т., Вітлінського В.В., Загороднього А.Г., Колота А.М., Кужельного М.В., Мниха Є.В., Саблука П.Т., Сопко В.В., Ткаченко Н.М. та ін. Проте низка теоретичних, практичних питань контролю заробітної плати сільськогосподарських підприємств вивчена недостатньо.

Перехід до ринкової економіки вимагає принципово нових підходів до управління, зумовлює необхідність удосконалення основних функцій у сфері оплати праці, насамперед контролю за його виконання. Недостатня увага до питань охорони праці, безпеки трудової діяльності, недотримання норм законодавства про працю призводить до цілої низки проблем: виробничий травматизм, високий рівень нелегальної зайнятості, зарплата “у конвертах”, порушення прав щодо певної категорії працівників. Рівень виробничого травматизму в Україні залишається одним з найвищих порівняно з країнами Європейського Союзу. Зокрема, співвідношення кількості загиблих до травмованих на виробництві становило в Україні 1 до 18, у той час, в таких європейських країнах, як Німеччина він становить 1 до 1260, у Словаччині – 1 до 208, у Польщі – 1 до 45 [2]. Це обумовлює необхідність проведення реформування системи державного нагляду за охороною праці та додержанням законодавства про працю, вдосконалення державного управління у сфері праці та охороні праці, з метою забезпечення комплексного вирішення питань, пов’язаних зі створенням безпечних умов праці. Тому внутрішній контроль із боку керівників підприємства та бухгалтерської служби повинен відігравати значну роль. Ці працівники повинні здійснювати оперативний контроль за використанням трудових ресурсів і фонду оплати праці з метою ефективного використання цих витрат.

На нашу думку, особливий контроль повинен здійснюватись дотриманням за формами та систем оплати праці, адже в умовах ринкової економіки система оплати праці залежить не тільки від результатів роботи працівників підприємства, але й від ефективності діяльності його виробничих

підрозділів. Також треба звертати увагу і на контроль з боку державних та нормативних актів. Державний нагляд оплати праці повинен охоплювати удосконалення законодавчо-нормативного та розвиток колективно-договірного регулювання на усіх рівнях. Необхідно створити оптимальну модель співвідношення законодавства про працю, колективних угод, індивідуальних трудових угод та принципів управління оплатою праці.

Незважаючи на прийняття низки нормативно-правових актів щодо регулювання оплати праці, соціальний захист працівників, дотримання норм трудового законодавства в Україні вимагають значного покращення. На сьогодні в Україні відсутні спеціальні закони про інспекцію праці, а також про контрольну діяльність. Численні порушення трудових прав громадян, гарантованих Конституцією України, становлять реальну загрозу соціально-політичній стабільності суспільства. Тому, актуальним є посилення ролі органів влади у здійсненні регулятивної та контрольної діяльності в частині забезпечення умов для гідної та безпечної праці.

Отже, як бачимо контроль у сфері оплати праці знаходить на низькому рівні, та потребує вдосконалення.

Ми вважаємо, що основними напрямками контролю оплати праці є прийняття нормативних актів, що визначають права і обов'язки роботодавців, найманих робітників та їх представників, державних органів у сфері нормування праці, правового середовища ефективної діяльності підприємств усіх форм власності і організаційних форм; розширення складу суб'єктів нормування праці на базі створення і регулювання ринку професійних послуг; переорієнтація діяльності державних органів з безпосередньої розробки норм праці на нормативне і інформаційно-методичне забезпечення, координацію і контроль оплати праці; відновлення статистичної звітності з нормування праці.

Здійснення вище перелічених напрямків, що запропоновані, дозволить створити ефективну систему державного управління нормуванням праці, як важливу складову національної системи організації оплати праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оляднічук Н.В. Удосконалення первинного обліку праці та її оплати в сільськогосподарських підприємствах / Н. В. Оляднічук, О. Г. Шайко // Економіка АПК. – 2011. - № 5. – С. 116-120.
2. Праця в Україні: необхідність якісних змін для суспільної ефективності та гідного життя. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http//www.fpsu.org.ua
3. Вербило О.Ф. Удосконалення обліку праці та її оплати / О. Ф. Вербило, Л. В. Мельянкова // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2010 - № 17. - С. 25-29.
4. Чорнуцький С. Типові порушення з оплати праці в бюджетних установах / С. Чорнуцький // Все про бухгалтерський облік. – 2011. – № 26. – С. 6-7.

УДК 658.2:657.6

МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

***Салькова В.С.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Дубініна М.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах структурних та інституціональних перетворень в економіці, особливого значення набуває ефективне функціонування системи внутрішнього контролю основних засобів на підприємстві. Однак на практиці виникає багато питань та проблем.

Необхідність посилення контролю за основними засобами обумовлюється зростанням нестабільності зовнішнього середовища та ускладненням управління ними, що потребують механізму координації внутрішнього контролю; переміщенням акценту з контролю минулого на прогнозування майбутнього; необхідністю безперервного відстеження змін виробничого потенціалу підприємства; необхідністю мінімізації ризиків в управлінні основними засобами та їх оцінки для визначення амортизаційної політики.

Взагалі, система внутрішнього контролю – це політика і процедури внутрішнього контролю, прийняті управлінським персоналом суб'єкта господарювання з метою забезпечення правильного та ефективного ведення господарської діяльності, збереження активів, запобігання шахрайству та помилкам, а також виявлення їх, забезпечення точності і повноти облікових записів, своєчасної підготовки достовірної фінансової інформації [1].

Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві залежатиме, перш за все, від правової форми підприємства, видів і масштабів діяльності, здійснюваних ним, складності його організаційної структури, наявності достатніх фінансових ресурсів, доцільності охоплення контролем різних аспектів діяльності і відношення керівництва підприємства до контролю.

Ключовими завданнями контролю основних засобів є:

- контроль наявності основних засобів;
- оцінка відповідності документального оформлення і відображення в обліку операцій по руху основних засобів чинному законодавству;
- визначення оптимальної структури джерел фінансування основних засобів;
- оцінка ефективного використання основних засобів підприємства;
- оцінка своєчасності ремонту основних засобів;
- якісна і кількісна оцінка основних засобів;
- правильність нарахування амортизації основних засобів і відображення операцій в обліку;
- своєчасна переоцінка основних засобів;
- перевірка правильності відображення в обліку руху основних засобів;
- достовірна організація обліку основних засобів [2].

Внутрішній контроль основних засобів передбачає дві форми: внутрішній аудит та структурно-функціональну форму контролю необоротних активів. Система внутрішнього аудиту організовується в основному організаціями крупного і середнього бізнесу, які володіють наступними особливостями:

1) прагненням вищого керівництва отримати достовірну інформацію і оцінку дій керівників всіх рівнів управління організацією і її структурних підрозділів;

2) ускладненою структурою;

3) наявністю ряду філій і дочірніх компаній;

4) різноманітністю видів діяльності і можливістю їх кооперації [3].

Слід мати на увазі, що організація системи внутрішнього аудиту приводить до виникнення додаткових витрат, що розподіляються між видами продукції (робіт, послуг). Ці витрати можуть бути дуже відчутними, оскільки в системі внутрішнього аудиту повинен працювати висококваліфікований штатний персонал, що має в своєму розпорядженні відповідне технічне і програмне забезпечення.

Структурно-функціональна форма внутрішнього контролю не вимагає від організації серйозних додаткових витрат на її створення і функціонування. Ця форма передбачає розробку фахівцями організації, як правило, спільно із зовнішніми аудиторами або консультантами комплексу нормативних документів, що регламентують порядок взаємодії її структурних одиниць і керівників в області проведення контрольних заходів, складання документації по їх результатах, а також підготовки рішень по усуненню виявлених недоліків і контролю за їх реалізацією.

Тому ці дві форми внутрішнього контролю, рекомендуємо для підприємств поєднати. Цей шлях дуже корисний з погляду економії витрат при забезпеченні достатньо високого ступеня ефективності системи внутрішнього контролю [3].

Отже, внутрішній контроль основних засобів є одним з важливих факторів забезпечення ефективної роботи підприємств, що дає можливість сформувати ефективну амортизаційну політику та виявляти резерви ефективності використання основних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яценко В.М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення / В. М. Яценко, Н. О. Пронь // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/.

2. Фірсова С.М. Особливості внутрішнього контролю використання необоротних активів підприємства / С. М. Фірсова, О. В. Гарасюта // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/.

3. Соколов Б.Н. Системы внутреннего контроля (организация, методики, практика) / Б. Н. Соколов, Рукин. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2007. – 442 с.

УДК 331.2:657.6

ХАРАКТЕРИСТИКА ВНУТРІШНОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

***Митрюхіна Л.В.**, магістр*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Дубініна М.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Внутрішньогосподарський контроль являє собою систему безупинного спостереження за ефективністю використання майна господарського суб‘єкта, законністю і доцільністю господарських операцій і процесів, збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей. У той же час цей контроль є складовою частиною ринкового механізму, одним із прийомів перевірки виконання прийнятих рішень, найважливішою функцією управління економікою. Контроль виконує соціальну функцію в процесі управління незалежно від суспільно-політичного устрою, в умовах якого функціонує суб’єкт господарювання, та є об’єктивною необхідністю у врегулюванні соціально-трудових відносин, шляхом активізації механізму трудових ресурсів, з одного боку, та правильного розподілу витрат на їх відтворення з іншого. Необхідність удосконалення методичних аспектів внутрішньогосподарського контролю розрахунків з оплати праці виходить з негативної динаміки порушення цивільних та господарських справ за розрахунками з оплати праці в Україні за останні декілька років. Теоретико-практичним питанням організації і методики внутрішньогосподарського контролю за розрахунками з оплати праці приділено увагу в працях М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, В.О. Шевчука та ін.

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” відповідальність за організацію системи внутрішньогосподарського контролю на підприємстві несе його керівник.

Внутрішньогосподарський контроль на підприємствах здійснюють:

1. Управлінський персонал і спеціалісти до функціональних обов’язків яких входить попередній, поточний і наступний контроль;
2. Обліковий персонал на чолі с головним бухгалтером, якому належать функції контрою на всіх етапах відображення господарських процесів;
3. Спеціальні служби створені на підприємстві.

Основна мета внутрішньогосподарського контролю оплати праці – перевірка дотримання нормативно-правових актів при нарахуванні заробітної плати, утримання із неї, правильність ведення бухгалтерського обліку з заробітної плати та оцінка ефективності діяльності робітників підприємства.

Завданнями системи внутрішнього контролю оплати праці є: перевірка організації робочих місць та процесу праці; правильність застосування дотримання умов оплати праці; наявність та відповідність законодавству первинних документів з обліку робочого часу; дотримання встановлених штатним розкладом посадових окладів працівників підприємства; перевірка реальності операцій по заробітній платі, що відображені в обліку; правильність

оплати за формами та видами заробітної плати; правильність нарахувань на заробітну плату та утримань з неї; правильність нарахування виплат з тимчасової непрацездатності; стан синтетичного та аналітичного обліку заробітної плати; відповідність показників аналітичного обліку по рахунку 66 “Розрахунки за виплатами працівникам” записам синтетичного обліку і Головної книги; повноти, правильності та достовірності відображення інформації про розрахунки з оплати праці у звітності тощо.

Здійснюючи контроль розрахунків з оплати праці слід використовувати такі джерела інформації: Кодекс законів про працю, Закон України “Про оплату праці”, господарський кодекс та інші нормативно-правові акти про підприємництво, первинні документи, регістри бухгалтерського обліку, акти перевірок, накази, картки, особисті справи робітників, трудові договори і контракти, відомості обліку, нормативні документи для нарахування заробітної плати, відпускних та інші документи стосовно об'єкта дослідження, табелі, наряди, Головну книгу, Баланс та ін.

Методику здійснення внутрішньогосподарського контролю за оплатою працею можна поділити на наступні стадії:

1) організаційна;
2) технологічна;
3) результативна;
4) контролююча (інспекційна).

На першій стадії визначаються мета та завдання внутрішньо-господарського контролю за операціями з обліку оплати праці; встановлюються об’єкти контролю та джерела інформації для перевірки; обираються методичні прийоми тощо.

На другій стадії здійснюється: обстеження розпорядчих документів; дослідження господарських операцій, перевірка первинних документів, облікових регістрів та фінансової звітності; інвентаризація розрахунків з працівниками щодо виплат тощо).

На третій стадії проводиться аналіз і оцінка виявлених відхилень та їх вплив на господарську діяльність підприємства, розробляються заходи щодо усунення виявлених помилок та уникнення їх в майбутньому.

На останньому етапі здійснюється контроль за результатами прийнятих рішень на результативній стадії.

Внутрішній контроль є однією із функцій управління господарською діяльністю підприємства. Одним із його вирішальних завдань є надання інформації про діяльність підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень, що можливе лише за раціональної його організації. правильна організація внутрішнього контролю на підприємстві забезпечить керівництво та власників достовірною інформацією про стан справ і на основі цього визначить перспективи його подальшої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит : [підручник [для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / Ф. Ф. Бутинець; [вид. 2-е]. - Житомир: Рута, 2002. - 672 с.
2. Внутрішньогосподарський контроль - запорука ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції [«Наука і освіта 2005»], (Дніпропетровськ, 2005 р.).
3. Суйц В.П. Аудит: общий, банковский, страховой : [учебник] / В. П. Суйц, А. Н. Ахметбеков, Т. А. Дубровина.- М. : ИНФРА-М, 2000. - 556 с.

УДК 331.2:657.6

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ВИДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

Рафальська О.В., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Дубініна М.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Контроль виконує соціальну функцію в процесі управління незалежно від суспільно-політичного устрою, в умовах якого функціонує суб'єкт господарювання, та є об’єктивною необхідністю у врегулюванні соціально-трудових відносин, шляхом активізації механізму трудових ресурсів, з одного боку, та правильного розподілу витрат на їх відтворення з іншого [1].

Для соціального захисту і матеріальної зацікавленості працівників необхідно постійно удосконалювати систему оплати праці з урахуванням кількості працівників якості праці, умов праці і її результатів. А для цього потрібно постійно проводити перевірку розрахунків з персоналом, яка передбачає контроль за дотриманням чинного законодавства про працю, правильністю нарахування заробітної плати і проведення утримань з неї, а також правильністю ведення бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам [2].

Результативність контрольних процедур, що проводяться в ході перевірки розрахунків з оплати праці, багато в чому залежить від правильного визначення послідовності дій особи, які контролюють даний процес.

Управлінський персонал та бухгалтери виконують згідно своїх посадових інструкцій попередній, поточний та наступний контроль.

Бухгалтер здійснює перевірку законності виплат працівникам як відповідно до поданих документів, чинного законодавства, так і в межах затвердженого рівня виплат у колективному договорі [3].

Завдання внутрішньогосподарського контролю операцій з виплат працівникам підприємства (часовий розріз):

а) попередній контроль:

– перевірка наявності трудових книжок працівників;

– врахування пільг згідно переліку поданих документів, що надають на це право працівнику;

– доцільність джерел фінансування соціально гарантованих виплат працівникам;

– відповідність нормам чинного законодавства та внутрішнім документам операцій з виплат працівникам;

б) поточний контроль:

– контроль за повнотою та цільовим використанням коштів, спрямованих на соціальні заходи;

– перевірка джерел здійснення виплат працівникам;

– своєчасність погашення кредиторської заборгованості за виплатами працівникам;

– правильність та повнота облікового відображення операцій з виплат працівникам в первинних документах, регістрах обліку, Головній книзі, бухгалтерській звітності;

в) наступний контроль:

– достовірність відображення операцій з виплат працівникам в системі бухгалтерського обліку та звітності (фінансовий, статистичний, податковій, управлінській);

– оформлення первинних документів, облікових регістрів та

Головної книги з дотриманням законодавчо встановлених вимог;

– відповідність нарахованого і фактично виплаченого рівня заробітної плати та інших виплат чинному законодавству та іншим нормативним документам;

– правильність розрахунків з фондами соціального страхування та бюджетами різних рівнів;

– додержання термінів виплат працівникам, задекларованим в розпорядчих документах підприємства [4].

Під час перевірки особливу увагу потрібно приділяти первинним документам, що регламентують відносини з робітниками, а також нарахування та виплату заробітної плати. Повинна бути чітко закріплена відповідальність за ділянками обліку оплати праці.

Контроль за використанням коштів на виплату заробітної плати на кожному підприємстві має велике значення, в процесі якого потрібно здійснювати систематичний контроль за використанням фонду заробітної плати, виявляти можливість економії коштів за рахунок зростання продуктивності праці та зниження трудомісткості продукції.

Таким чином, контроль за оплатою праці є досить трудомістким процесом, який потрібно проводити досить ретельно та уважно, адже витрати на оплату праці займають досить значну часту у структурі витрат підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Саух І.В. Методика перевірки операцій з оплати праці та пов'язаних з нею розрахунків / І. В. Саух // Міжнародний збірник наукових праць. – 2010. – № 2 (20) – С. 122-128.

2. Шоляк О.Ю. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з оплати праці / О. Ю. Шоляк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2011. – № 3 – С. 26-31.

3. Дікань Л.В. Контроль і ревізія / Л. В. Дікань. – К. : Знання, 2008. – 327 с.

4. Бутинець Ф.Ф. Аудит / Ф. Ф. Бутинець. – Ж. : Рута, 2009. – 672 с.

УДК 425:352

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

***Геря О.А.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Потриваєва Н.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Основні засоби – це матеріальна основа будь-якої підприємницької діяльності. Без основних засобів, власних чи орендованих, сьогодні неможливо здійснити жоден господарський процес. Тому це питання досить актуальне на теперішньому етапі розвитку країни. Безперечно, порядок обліку основних засобів як для цілей фінансової звітності, так і для оподаткування являє собою серйозну методичну проблему.

У кожному господарстві закріплені засоби здійснюють безперервний кругообіг. В залежності від характеру перенесення вартості на готовий продукт засоби господарства поділяються на основні та оборотні.

Якщо оборотні засоби цілком споживаються у виробничому процесі протягом одного циклу виробництва та при цьому вони, як правило, змінюють свою натуральну форму, а їх вартість цілком включається у вартість готової продукції, то основні засоби беруть участь у кругооберті по іншому.

Основні засоби обслуговують виробництво протягом декількох виробничих циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, та переносять свою вартість на готовий продукт частинами, за мірою свого зносу. Після реалізації готового продукту частина його вартості в грошовій формі, відповідно зношуванню основних засобів, накопичується в господарстві та складає амортизаційний фонд.

Вартість основних засобів набуває подвійної форми: одна частина залишається в натуральній формі та складає залишкову вартість, а інша відокремлюється у формі грошей. По мірі зносу основних засобів перша частина поступово зменшується, а друга відповідно збільшується.

При кінцевому зносі основних засобів їх вартість повністю буде відтворена в амортизаційному фонді.

Проблеми вдосконалення організації обліку основних засобів досить активно обговорюються в економічній літературі. Окрема обговорюються питання класифікації, оцінки основних засобів, поняття інвентарного об’єкту, вдосконалення документації та організації аналітичного обліку основних засобів, обліку амортизації, зносу, ремонту основних засобів тощо [1].

Маються численні пропозиції щодо вдосконалення кваліфікації основних засобів, а саме більш повно враховувати специфіку сільськогосподарського виробництва. У класифікаційній групі споруди рекомендується виділити підгрупу “меліоративні споруди”, в класифікаційній групі “машини та обладнання” – підгрупи “Трактори”, “Комбайни”, “Сільськогосподарські машини”.

Окремі спеціалісти пропонують не враховувати у складі основних засобів молоді багаторічні насадження, які не досягли плодоносного віку, а відображати їх до прийому в експлуатацію як особливу групу незавершених капітальних вкладень.

Вносяться пропозиції щодо уточнення поняття інвентарного об'єкту основних засобів та особливо таких видів їх, як будівлі, споруди, машини обладнання, худоба, багаторічні насадження та ін. Чітке визначення поняття інвентарного об'єкту за найголовнішими видами основних засобів дозволяється впорядковувати багато питань, що пов'язані з оцінкою, аналітичним обліком, фінансуванням капітальних вкладень та капітального ремонту.

Потребує вдосконалення діючий порядок оцінки основних засобів. У теперішній час об'єкти капітальних вкладень, виконані підрядним способом, зараховуються в основні засоби за кошторисною вартістю; збудовані ж господарським способом – у сумі фактичних витрат на будівництво.

У зв'язку з цим пропонується в основу оцінки всіх об'єктів будівництва, незалежно від способу робіт, покласти кошторисну вартість, а суми відхилень від кошторисної вартості списувати на зменшення (або збільшення) відповідних джерел фінансування капітальних вкладень (або ж відносити ці суми на фінансові результати діяльності).

Досвід показує, що найбільше виправдовує себе метод відокремленого обліку наявності та руху основних засобів. При цьому методі досягається найбільш дійовий контроль за наявність, рухом та використанням основних засобів, значно знижується трудоємкість обліку, створюються найкращі умови для запровадження механізації обліку.

Заслуговує уваги досвід ведення обліку на картках із застосуванням спеціальних відокремлювачів різних кольорів для різних класифікаційних груп основних засобів. При необхідності використовують відокремлювачі із сполученням різних кольорів. При такому порядку забезпечується швидше переміщення карток із однієї групи в іншу для встановлення потрібних угрупувань, отримання звітних даних тощо [2].

В цілях посилення контролю за використанням основних засобів вносяться пропозиції по виділенню у системі аналітичного обліку баз діючих основних засобів. Для цієї цілі рекомендується вести картки з обліку баз діючих основних фондів та журнал по їх обліку. Амортизаційні відрахування по таких об'єктах за період їх бездіяльності пропонується відносити не на собівартість, а на фінансові результати діяльності господарства.

Вносяться пропозиції щодо припинення нарахування амортизації на повне відновлення по основних засобах після повного відшкодування їх вартості. У зв'язку з тим витрати на капітальний та поточний ремонт в практиці важко відокремити, багато спеціалістів пропонують з'єднати ці два види ремонту та обліковувати їх по одному рахунку "Резерв майбутніх видатків та платежів", по аналогії з іншими видами резерву.

Ряд авторів пропонує ввести у план рахунків спеціальний балансовий рахунок для обліку вибуття основних засобів. По дебету цього рахунку рекомендується відображувати вартість вибуваючи основних засобів та витрати

по їх ліквідації, по кредиту – суми відшкодування та інші джерела, за рахунок яких списуються шляхом враховувати результати від ліквідації основних засобів та забезпечити отримання необхідних даних про вибуття майна по їх видах, причинах вибуття та ступеня відшкодування їх вартості [3, с. 12-16].

У теперішній час на сільськогосподарських підприємствах велике поширення отримала практика перерозподілу сум амортизаційних відрахувань на капітальний ремонт. При цьому господарства, що отримали засоби у порядку перерозподілу, використовують джерела на капітальний ремонт в сумах більших ніж було віднесено на витрати (нарахована амортизація), та, навпаки у господарствах, де вилучаються засоби, на витрати відносяться амортизаційні відрахування у зайвих розмірах з відповідним завищенням в підсумку витрат на виробництво. У зв'язку з цим окремі спеціалісти пропонують при розділі сум амортизації одночасно здійснювати і коректировку витрат: в господарствах, у яких вилучається сума нарахованої амортизації, сторгували на цю суму витрати на амортизаційний фонд; в господарствах, що отримують суми по перерозподілу, відображати у порядку, що встановлений для нарахування амортизації (з віднесенням на об'єкти витрат пропорційно сумам нарахованої амортизації). Безперечно, що вирішення питань вдосконалення обліку основних засобів буде сприяти підвищенню його економічної обґрунтованості, більшої достовірності, оперативності та аналітичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http:/ www.rada.gov.ua.
2. Гуменюк А. Ф. Проблемні аспекти переведення об'єктів основних засобів до складу інвестиційної нерухомості / А. Ф. Гуменюк, В. В. Яцюк – зб.наук. праць / наук. ред. М. І. Бахмата. Подільської державного аграрно-технічного університету. Випуск 17. Том ІІ. Камянець-Подільський 2009 р. – 426 с.
3. Задорожний З. Проблемні питання обліку руху матеріальних необоротних активів / Задорожний З. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 10. – С. 12-16.

УДК 336.77:336.27

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

***Кучманич К.О.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Потриваєва Н.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах сучасної економічної кризи в Україні досить велика кількість підприємств та організацій знаходиться в скрутному становищі, маючи досить велику проблему неплатежів, що спонукає суб'єктів господарювання шукати нові шляхи для оптимізації діяльності.

Зростання кредиторської заборгованості є показником підвищеної активності суб'єктів підприємництва на ринку, спричиняючи за собою тенденцію значного зростання зобов'язань над борговими вимогами. Разом з тим залучення позикових засобів в основній масі спрямоване не на реструктуризацію виробництва, а, навпаки, на погашення своїх зобов'язань перед іншими кредиторами.

Тому сьогодні, в період глобальних змін в різних сферах діяльності суспільства, зростає роль ефективного управління кредиторською заборгованістю, як специфічного джерела формування капіталу.

Відповідно до П(С)БО 2 "Баланс" зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди [1].

П(С)БО 11 "Зобов'язання" визначені основні вимоги відносно розкриття інформації про наявні зобов'язання на підприємстві. Відповідно до нього зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена і існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення [2].

У системі обліку зобов'язання виступають у вигляді кредиторської заборгованості. Кредиторська заборгованість – це тимчасово притягнені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі.

На вітчизняних підприємствах кредиторська заборгованість займає стійкі позиції у фінансуванні поточної діяльності і останніми роками продовжується її зростання. Це свідчить, що навіть використання залучених коштів постачальників у формі кредиторської заборгованості та податкового кредиту не забезпечує зростання ефективності використання оборотного капіталу. При цьому наявність переважаючої кредиторської заборгованості могла б ефективно впливати на рух оборотного капіталу, у якості додаткового збільшення обсягів оборотного капіталу в сфері обігу.

Кредиторська заборгованість у підприємства суттєво впливає на забезпечення оборотними коштами. Повільні розрахунки по її погашенню надають підприємствам додаткову можливість короткострокового фінансування. Підприємства в більшості випадків самостійно вирішують питання щодо обсягів, строків і форми платежів постачальникам. Що стосується розрахунків з бюджетом і банками, підприємства намагаються виконувати свої фінансові зобов'язання, оскільки це пов'язано з застосуванням штрафних санкцій за порушення як строків, так і обсягів платежів. У зв'язку з цим наявність кредиторської заборгованості свідчить про те, що підприємства свої фінансові труднощі перекладають перш за все на своїх постачальників [3].

Кредиторська заборгованість є простим і дешевим джерелом фінансування діяльності підприємства. Доказом того є той факт, що останніми роками її питома вага в позикових ресурсах поступово збільшувалася в порівнянні з банківським кредитом, що погіршувало фінансову стійкість вітчизняних підприємств. Значні суми кредиторської заборгованості сприяли

збільшенню неплатежів і порушенню розрахунково-платіжної дисципліни.

Основною метою управління кредиторською заборгованістю підприємства є забезпечення своєчасного нарахування і виплати коштів, які входять до її складу.

Важливими напрямами управління кредиторською заборгованістю є :

1. Визначення джерел погашення короткострокових фінансових зобов'язань підприємства.
2. Визначення ефективності використання в обороті підприємства залучених та позикових капіталів.
3. Аналіз кредиторської заборгованості (перевірки достовірності інформації відносно видів і термінів кредиторської заборгованості).
4. Необхідно розробити стратегію залучення і використання кредитних ресурсів, яка повинна включати визначення оптимального розміру процентної ставки банківських кредитів, збільшуючи рентабельність вкладеного капіталу.
5. Для реалізації функцій ефективного управління кредиторською заборгованістю на підприємстві необхідно створити спеціалізований відділ кредитного контролю [4].

Кредиторська заборгованість на сьогодні займає значне місце у структурі фінансових ресурсів вітчизняних підприємств, що може призвести до їх реального банкрутства. Саме тому, керівникам підприємств необхідно звернути увагу на процес раціонального управління кредиторською заборгованістю, який сприятиме зменшенню ризику неплатежів, і відповідно підвищить ефективність виробництва та покращить фінансовий стан підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 2 «Баланс», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 - Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua.

2.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 - Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua.

3.Потій В. Кредиторська заборгованість та її роль у формуванні капіталу підприємства / В. Потій, Г. Куліш // Ринок цінних паперів України. – 2010. - № 3-4. – С. 23-26.

4.Морчак Н.В. Управління кредиторською заборгованістю як джерелом фінансування підприємств/ Н. В. Морчак, О. О. Фокіна / Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua.

УДК 452.67

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

***Кусік І.М.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Потриваєва Н.В.
Миколаївський державний аграрний університет

У собівартості промислової продукції частка витрат матеріалів становить близько 50,0 %, а в деяких галузях промисловості сягає 80,0-85,0 %. Тому питанням обліку виробничих запасів має приділятися серйозна увага.

Для забезпечення безперебійної роботи виробництва на складах підприємства завжди мають бути виробничі» запаси в межах норм, передбачених потребою підприємства. У складських приміщеннях підприємств здійснюються операції по збереженню виробничих запасів, що надходять, а також відпуску їх у виробництво. Бухгалтерський облік має забезпечити контроль за залишками; надходженням і витратами виробничих запасів на складі, що є важливою умовою для забезпечення збереження власності підприємства [1].

Важливою умовою правильної організації обліку виробничих запасів є їх правильне групування. На різних підприємствах виробничі запаси можуть мати різне призначення залежно від функції, яку вони виконують у процесі виробництва. Тому важливо правильно згрупувати (класифікувати) матеріальні цінності на підприємстві за призначенням та роллю у процесі виробництва [2].

За призначенням матеріали групуються таким чином.

1. Сировина й основні матеріали. До них належать предмети праці, що входять до складу вироблюваних продуктів і становлять їх основу; обліковуються на активному рахунку № 201 “Сировина і матеріали”, замість рах. № 05.

2. Допоміжні матеріали. До них належать матеріали, які або приєднуються до основних матеріалів, щоб надати їм визначеної якості (наприклад, фарба для цукерок у кондитерському виробництві або фарба для фарбування вовни), або знаряддя виробництва, що витрачаються в процесі роботи (наприклад, мастильні матеріали, обтиральні), або ті, що витрачаються для обслуговування процесу виробництва. Допоміжні матеріали також обліковуються на субрахунку № 201 “Сировина і матеріали”.

3. Паливо. Економічно цей вид матеріалів належить до допоміжних матеріалів, але відокремлюється в обліку у зв'язку з його значною роллю у народному господарстві і великою часткою у загальних витратах матеріалів. Обліковується паливо на рахунку № 203 “Паливо”.

4. Тара і тарні матеріали, до якої належать предмети, призначені для пакування продукції: пляшки, ящики, мішки тощо (як порожня, так і та, що перебуває під матеріалами і готовою продукцією). Обліковується тара на рахунку № 204 “Тара і тарні матеріали”, замість субрахунка № 05-4.

5. Будівельні матеріали. До них належать будівельні матеріали, конструкції і деталі, обладнання, що підлягають встановленню на об'єктах, які

будуються (реконструюються), капітальних вкладень, інші матеріальні цінності, призначені для потреб капітального будівництва. Ці матеріальні цінності обліковуються на субрахунку № 205 “Будівельні матеріали” [3].

6. Запасні частини для проведення ремонтів - це окремі запасні частини машин, обладнання, транспортних засобів, призначені для виконання ремонтів, заміни зношених частин тощо, і такі, що не належать до основних засобів. Обліковуються на субрахунку № 207 “Запасні частини”.

7. Тварини на вирощуванні та відгодівлі. До цієї групи належать: молодняк тварин (за видами, статтю, віком), дорослі тварини, що перебувають на відгодівлі і в нагулі, птиці (за видами), звірі (за видами), кролі, сім'ї бджіл, дорослі тварини, вибракувані з основного стада для реалізації (без постановки на відгодівлю). Облік цієї групи здійснюється на рахунку № 21 “Молодняк тварин на вирощуванні та відгодівлі”.

8. Матеріали сільськогосподарського призначення. До складу цієї групи входять: насіння, корми, посадковий матеріал як власного виробництва, так і куплені. Обліковуються складові цієї групи на субрахунку № 208 “Матеріали сільськогосподарського призначення”.

9. Малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він перевищує один рік. Облік ведеться на рахунку № 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети” [4, с. 210-215].

У деяких галузях промисловості, наприклад, машинобудуванні, підприємства купують в порядку виробничої кооперації напівфабрикати (наприклад, деталі, які підлягають подальшій обробці або витрачаються безпосередньо на збирання готової продукції). У цих випадках напівфабрикати розглядаються як основні матеріали.

Поточний облік матеріалів здійснюють частіше не за фактичною собівартістю, а за раніше встановленими цінами (наприклад, за минулий місяць). Обліковими цінами можуть бути оптові ціни промисловості, договірні.

Необхідними умовами правильної організації обліку запасів є: правильна організація складського господарства; наявність інструкції з обліку запасів; правильне групування (класифікація) запасів; розробка номенклатури запасів; розробка норм запасу і норм витрат запасів [5].

Фактична собівартість матеріальних ресурсів визначається, виходячи з витрат на їх придбання, включаючи оплату процентів за придбання в кредит, наданий постачальником цих ресурсів, націнку (надбавку), комісійну винагороду, сплачену постачальником і зовнішньоекономічним організаціям, вартість послуг товарних бірж, митні збори, витрати на транспортування, зберігання і доставку, що здійснюються сторонніми організаціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сайко О.В. Облік і контроль виробничих запасів (на прикладі підприємств молокопереробної промисловості України). – автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О. В. Сайко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2004. — 19 с.

2. Приймачок О.М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання (на прикладі підприємств хлібопекарської промисловості Київської області). – автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О. М. Приймачок; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2005. — 30 с.
3. Поплюйко А.М. Облік і аналіз використання виробничих запасів (на прикладі підприємств машинобудування Полтавської області). – автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / А. М. Поплюйко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2003. — 17 с.
4.Рибалко О.М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О. М. Рибалко, О. В. Болдуєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2008. - № 6. – С. 210-215.
5. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : [навч. посібник] / В. В. Сопко. – К., 2006. – 526 с.

УДК 642:215

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

***Китик І.В.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Потриваєва Н.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Господарські зв'язки – необхідна умова діяльності підприємств , тому щовони забезпечують безперебійність постачання, безперервність процесувиробництва і своєчасність відвантаження і реалізації продукції. Оформляютьсяі закріплюються господарські зв'язки договорами, згідно з якими однепідприємство виступає постачальником товарно-матеріальних цінностей, робіт абопослуг, а інше – їхнім покупцем, споживачем, а отже, і платником.

Чітка організація розрахунків між постачальниками та покупцями надає безпосередній вплив на прискорення оборотності оборотних коштів ісвоєчасне надходження грошових коштів [1].

У підприємства виникають взаємовідносини з персоналом, який виконуєвиробниче завдання, що також тягне за собою розрахунки з працівниками підприємства, з органами соціального забезпечення та іншими організаціями та особами. Всі ці розрахунки здійснюються у грошовій формі.

Між підприємствами, установами та організаціями більшість розрахунків проводяться безготівково. Безготівкові розрахунки ведуться шляхом перерахування (переказу) грошових коштів з рахунку платника на рахунок одержувача задопомогою різних банківських операцій (кредитних і розрахункових), що замінюютьготівку в обігу.

Облік розрахункових операцій на підприємстві включає в себе: облік коштів у касі підприємства; облік коштів на рахунках у банку; облік розрахунків із підзвітними особами й іншими розрахунками; аналітичний облік за відповідними рахунками коштів і розрахунків [2].

Об’єднання цих задач зумовлено тим, що автоматизоване оброблення інформації за ними виконується за єдиною технологією. При цьому використовується єдина система класифікації, структура вхідних масивів та масивів, що зберігаються, вихідних регістрів-машинограм тощо. Усі ці задачі утворюють групу фінансово-розрахункових операцій.

Здійснення фінансово-розрахункових операцій повинно відповідати вимогам таких нормативних документів, як: Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність”; План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових засобів”; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість”; Інструкція № 3 “Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті”; Інструкція № 7 “Про безготівкові розрахунки в господарському обігу України”; Положення “Про перевідний і простий вексель” [3]; Порядок проведення банками операцій із векселями; Порядок ведення касових операцій у національній валюті України; Положення про бухгалтерський облік операцій в іноземній валюті; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання” та інших нормативних документів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьмінський А.Д. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : [підручник]. / А. Д. Кузьмінський. – К. : Вища шк., 2003. – 223 с.
2. Маргулис А.Ш. Бугалтерский учетв отраслях народного хазяйства : [учебник]. / А. Ш. Маргулис. – К. : Финансы, 2009. – 414 с.
3. Кужельный Н.В. Бугалтерский учет й его контрольные функции : Практ. руководство. - К. : Финансы й статистика, 2005. -143 с.

УДК 452.631.57

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

***Кравчина А.О.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Потриваєва Н.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Дебіторська заборгованість згідно П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість” – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Керуючись вимогами П(С)БО 10 всі підприємства (крім бюджетних) у бухгалтерському обліку повинні відображати інформацію про дебіторську заборгованість окремо за двома видами:
- поточна дебіторська заборгованість;
- довгострокова дебіторська заборгованість [1].

При реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з оплатою після реалізації (у кредит) підприємство має ризик непогашення всієї дебіторської заборгованості. Тому на підприємстві завжди є дебіторська заборгованість, щодо повернення якої є сумніви. Сумнівний борг – це поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Знайома багатьом суб'єктам господарювання ситуація – ділові партнери не виконують узятих на себе зобов'язань з оплати отриманої продукції, товарів, робіт, послуг. В результаті у підприємства утворюється заборгованість, яку з різних причин не вдається стягнути, і тоді заборгованість стає безнадійною. Безнадійна дебіторська заборгованість – це заборгованість відносно до якої існує впевненість про її неповернення боржником, або за якою минув строк позовної давності.

За цих умов питання обліку дебіторської заборгованості є дуже актуальним і важливим. Правильний облік та аналіз дебіторської заборгованості – це запорука ефективного, швидкого та здорового розвитку підприємства. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги визначається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг та оцінюється за первісною вартістю. Первісна вартість дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію (товари) наближена до її справедливої вартості.

Проте слід мати на увазі, що первісна вартість дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію (товари, роботи, послуги) залежатиме від: 1) надання покупцеві торгівельної знижки або знижок з обсягу до дати реалізації; 2) надання покупцеві знижок після реалізації; 3) повернення товарів від покупців. Для обліку товарної дебіторської заборгованості використовують рахунок 36 „Розрахунки з покупцями та замовниками". По дебету цього рахунку відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, послуг, яка включає податок на додану вартість, акцизи та інші податки, що підлягають перерахуванню до бюджету і включені до вартості реалізації, а по кредиту – сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах.

Облік розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за виданими авансами, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками ведеться на рахунку 37 „Розрахунки з різними дебіторами". По дебету відображається виникнення поточної дебіторської заборгованості, по кредиту – її погашення чи списання.

Рахунок 38 „Резерв сумнівних боргів" призначений для обліку резервів за сумнівною дебіторською заборгованістю, щодо якої існує ризик неповернення. По дебету даного рахунку відображається списання сумнівної заборгованості, а по кредиту – створення резерву сумнівних боргів.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Визначення чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості здійснюється шляхом нарахування резерву сумнівних боргів. Величина резерву сумнівних боргів формується з використанням таких методів: а) виходячи з платоспроможності окремих дебіторів; б) класифікації (періодизації) дебіторської заборгованості; в) виходячи із питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації товарів, робіт, послуг. Найбільш зручним у користуванні, на нашу думку є метод класифікації (періодизації) дебіторської

заборгованості за строками несплати, за яким кожній визначеній підприємством групі встановлюється коефіцієнт сумнівності.

При використанні методу класифікації дебіторська заборгованість групується за строками її непогашення. Чим більший строк непогашення, тим більша вірогідність несплати. Для кожної групи встановлюється прогнозний коефіцієнт сумнівності. Коефіцієнт сумнівності – це відсоток сумнівних боргів від загальної суми дебіторської заборгованості встановленої групи. Він встановлюється підприємством виходячи із фактичної суми безнадійної заборгованості за попередні періоди. Коефіцієнт сумнівності (Кс) згідно П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість” визначається для кожної групи за формулою:

$$Кс = \sum Б\ зн / Д\ зн,$$

де Б зн - безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи в складі дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на дату балансу в обраному для спостереження періоді;

Д зн – дебіторська заборгованість відповідної групи за продукцію, товари, роботи, послуги цієї групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді. [2] Визначена на основі класифікації дебіторської заборгованості величина резерву сумнівних боргів буде становити залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату. В бухгалтерському обліку нарахування резерву сумнівних боргів буде відображено: Дт 944 „Сумнівні та безнадійні борги”, Кт 38 „Резерв сумнівних боргів”. Отже з метою підвищення ефективності підприємницької діяльності, підприємства у прискорень платежів дебіторів шляхом удосконалення розрахунків, укладення договорів факторингу та надання знижок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р.№ 996 (зі змінами і доповненнями) // http//zakon.rada.gov.ua.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237 (зі змінами та доповненнями) // Нормативна база. Нова редакція – Х. : Курсор, 2009. – С. 85-91.
3. Голов С.Ф. Проблеми і перспективи реформування бухгалтерського обліку в Україні / С. Ф. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. - № 11. – С.15-23.

УДК 631.11:35.073.52

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Василькова М.В., *магістр*
Науковій керівник – к.е.н., доцент Ксьонжик І.В.
Миколаївський державній аграрний університет

Важливою складовою інформаційної системи АПК є, перш за все, фінансова звітність, що використовується, у свою чергу, для поліпшення дієвості державного регулювання у сільському господарстві. Її роль полягає у наданні інформації про показники господарювання підприємств, на підставі яких можна робити науково обґрунтовані висновки про ефективність розвитку даної галузі та приймати вивірені управлінські рішення на мікрорівнях і макрорівнях [1].

Теоретико-прикладні розробки питань складання фінансової звітності сільськогосодарськими підприємствами й методичних підходів до її складання досліджувалися у працях відомих вітчизняних вчених-економістів М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, Б.І Валуєва, К.П. Дудки, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцова, М.В. Кужельного, В.Г. Лінника, В.Б. Моссаковського, П.Я. Хомина, Л.С. Шатковської та інших. Однак слід визнати, що залишилися ще недостатньо опрацьовані питання щодо використання звітності в системі управління підприємством, які потребують біль поглибленого і наукового вивчення.

Різноманітні зміни, що відбувалися при формуванні фінансової звітності за останні декілька років, призвели до хаотичності у її розвитку. У різні періоди річні звіти подавались із великою кількістю додатків, які не входили в основний річний звіт, але складалось одночасно з ним. Часто змінювалися назви, нумерації форм, їх зміст, наявність довідок до них і порядок розміщення в річному звіті. Випадкове включення чи виключення окремих форм або показників із звітності призвело до того, що вона втратила аналітичність і цілісність [2]. Таким чином, реформування сільськогосподарськими підприємствами звітної інформації є важливою проблемою управління галуззю АПК на сучасному етапі її розвитку. Тобто проблема впорядкування аналітичності та забезпечення цілісності звітності важлива як сама по собі, так і у зв'язку з ефективним функціонуванням галузі.

Заповнюючи форми № 1-5, керуються положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, затвердженими наказами Міністерства фінансів України та Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженими наказом Міністерства аграрної політики України та іншими законами.

За погодженням з Державним комітетом статистики України у формах фінансової звітності та формі № 50-с-г., а також у зведених звітах вартісні

показники вказують у тисячах гривень з одним десятковим знаком, натуральні - в центнерах, людино-години - в тисячах [3].

Для забезпечення достовірності показників фінансової звітності у сільськогосподарських підприємствах, перед їх складанням усі підприємства зобов'язані провести інвентаризацію активів і зобов'язань – перевірити і документально підтвердити їх наявність, стан та оцінку.

Виконують інвентаризацію усіх активів та зобов’язань підприємства, за винятком майна, цінностей, коштів і зобов'язань, інвентаризацію яких проводили після 1 жовтня звітного року. Терміни подання фінансової звітності визначені таким чином: річна – не пізніше 20 лютого наступного за звітним року. Статистичну звітність також слід скласти і подати до 20 лютого наступного року [4].

Складання і подання фінансової звітності сільськогосподарськими підприємствами, незважаючи на постійне вдосконалення законодавчо нормативної бази, мають свої недоліки.

До нерозв'язаних проблем складання і подання фінансової звітності, крім програми спостережень, належать також центри узагальнення звітної інформації. У даний час збором фінансової звітності займаються органи державної статистики, які стежать за дотриманням відповідності та арифметичної збалансованості показників у цих формах. Саме у зв'язку з цим колишня спеціалізована бухгалтерська звітність названа статистичною і Держкомстатом України розроблено відповідні рекомендації щодо її заповнення. Однією з найбільш значущих проблем стає забезпечення зіставності даних і недопущення викривлення показників, що має досягатися дотримуванням уніфікації форм статистичної звітності та їх розробкою за єдиною методологічною основою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла Л.М. Удосконалення моделі фінансової звітності сільськогосподарських підприємств / Л. М. Біла // Економіка АПК. - 2004. - № 2. – С. 23-27.
2. Маренич Т.Г. Внутрішньогосподарська звітність агроформувань у системі управління виробництвом / Т. Г. Маренич // Економіка АПК. - 2005. - № 3. – С. 45-51.
3. Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2005. - № 24. - Бланки звітності.
4. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку подання фінансової звітності"від 28.02.2000 р., № 419.

УДК 338.432.003.12

ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ

Резніченко Ю.С., *студентка групи Б 4/7д*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Ксьонжик І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Опанування принципів формування виробничих витрат у системі ринкового механізму, забезпечить підприємству можливість встановлювати їх оптимальний рівень для ефективного ведення своєї фінансово – господарської діяльності, дозволить визначити найдоцільніші види продукції та обсяги їх виробництва. Витрати на виробництво є базою для встановлення цін продажу, а інформація про собівартість є підгрунттям для прогнозування й управління виробництвом, в тому числі і сільськогосподарським.

Концепцію ціноутворення визачено, що виробництво сільськогосподарської продукції має бути прибутковим, тому визначальною передумовою формування прибутку виступає собівартість, яка є грошовим виразом виробничо-фінансових витрат.

Значення собівартості сільськогосподарської продукції постійно зростає і виступає як основний показник ефективності використання виробничих ресурсів, показує економічну доцільність вкладання коштів у виробництво, їх економію чи перевитрати [1, с. 55-56].

Отже за величиною собівартості можна встановити якісні та кількісні зміни в технології виробництва продукції сільськогосподарського підприємства, тим самим характеризувати його діяльність як виробника товарів на аграрному ринку [2, с. 147-152].

Особливістю попиту на сільськогосподарську продукцію є те, що з розвитком економіки темпи зростання доходів населення випереджають темпи підвищення попиту на неї. Більше того, процес супроводжується зміною структури попиту, коли він на певні види продуктів взагалі знижується (так звані низькоякісні продукти). Пояснюється це тим, що з розвитком економіки й підвищенням доходів населення лише незначна частина приросту доходів витрачається на продукти харчування. Більша ж частина йде на промислові товари та послуги. Однак і ця незначна частина приросту доходу, що виділяється на продукти харчування, здебільшого використовується підприємствами не на збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, а на її переробку, підготовку до споживання. Як показує світовий досвід, еластичність попиту на сільськогосподарську продукції завжди нижча, ніж на продукцію промисловості, а це означає, що зростання доходів населення спричинятиме уповільнення темпів підвищення попиту на сільськогосподарську продукцію й прискорюватиме темпи підвищення попиту на промислову продукцію та послуги. Цей висновок дуже важливий з точки зору формування виробничих витрат у сільському господарстві. Передусім, це

пов'язано із системою ціноутворення як на сільськогосподарську, так і на промислову продукцію, що використовуються в сільському господарстві.

Основними причинами підвищення собівартості продукції сільського господарства є зростання витрат виробництва внаслідок невідповідності цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, відтак занадто високі ціни на оборотні засоби (мінеральні добрива, засоби захисту рослин і тварин, насіння, корми) та предмети праці (машини і обладнання) спричиняють зростання собівартості продукції, а це є основною причиною погіршення ефективності виробництва продукції.

Оптимізація рівня собівартості продукції є важливою умовою покращення фінансового результату діяльності підприємства і забезпечення розширенного відтворення. Воно передбачає збільшення виробництва сільськогосподарської продукції і зменшення затрат праці та виробничих ресурсів на її одиницю.

Особливу роль у скороченні витрат на виробництво продукції відіграє зниження матеріаломісткості та економії всіх видів виробничих ресурсів, ощадливості на різних ділянках сільськогосподарського виробництва протягом усього виробничого процесу [3, с. 69-72].

Потрібно звернути увагу на те, що при формуванні витрат на сільськогосподарську продукції, сільськогосподарському виробнику потрібно враховувати нововведення, які зменшують витрати і збільшують собівартість продукції, що, в подальшому, повинно відобразитися в ціні продажу товару.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петров В.М. Методичні підходи до формування собівартості сільськогосподарської продукції та її вплив на ефективність виробництва / В. М. Петров, А. В. Токар // Економіка АПК. – 2008. - № 10. – С. 55-56.
2. Павлик В.П. Собівартість і реалізація продукції у формуванні аграрного ринку / В. П. Павлик // Економіка АПК. – 2007. - № 2. – С. 147-152.
3. Артиш В.І. Собівартість виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції / В. І. Артиш // Економіка АПК. – 2006. - № 10. – С. 69-72.

УДК 336.221.4.012.24

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІКСОВАНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПОДАТКУ

***Хлинова Ю.Д.**, студентка групи Б 4/7*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ксьонжик І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Для сільськогосподарських підприємств особливе значення має правильне відображення обліку податків на бухгалтерських рахунках. Одним із них є фіксований сільськогосподарський податок (далі – ФСП), який представляє собою особливий найбільш типовий механізм оподаткування

сільськогосподарських товаровиробників. Тому основною метою організації бухгалтерського обліку ФСП на підприємстві є чітка побудова алгоритму обліку податку, що створює прозору інформацію відносно його нарахування та сплати до бюджету, а також у кінці звітного періоду – включення визначеної суми податку до собівартості виробленої продукції.

ФСП – це податок, який не змінюється протягом визначеного Податковим Кодексом України терміну і справляється з одиниці земельної площі.

Платниками ФСП можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %.

Об'єктом оподаткування, відповідно до ст. 302 Податкового Кодексу України, є площа сільськогосподарських угідь або земель водного фонду, що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди [1].

ФСП включають до складу загальновиробничих витрат згідно з Методичними рекомендаціями з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг сільськогосподарських підприємств, затвердженими наказом Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 року. ФСП включають до складу загальновиробничих витрат. Хоча за призначенням у собівартості – це витрати галузі рослинництва.

Згідно з Методичними рекомендаціями № 132 в сільськогосподарських підприємствах ФСП належить до непрямих витрат і по закінченні року його суми розподіляють між об'єктами обліку витрат продукції рослинництва пропорційно до площі угідь, зайнятих відповідними культурами [2].

Виходячи з того, що ФСП відображають у складі загальновиробничих витрат і база розподілу стосується лише галузі рослинництва, то списання його відбувається на відповідний аналітичний рахунок до субрахунка 231 "Рослинництво", який відкривають до рахунка 23 "Виробництво".

Аналітичний облік ФСП у структурі загальновиробничих витрат ведуть за місцями виникнення, центрами відповідальності та статтями витрат.

Враховуючи класифікацію загальновиробничих витрат і особливості їх розподілу потрібно відкривають аналітичні рахунки до рахунка 91 "Загальновиробничі витрати".

У разі, якщо сільськогосподарські підприємства використовують для обліку витрат рахунки 8 класу, то суми ФСП відображають на рахунку 84 "Інші операційні витрати".

Застосування на практиці відображеної аналітики сприятиме: визначенню собівартості продукції, що дасть змогу використовувати суми витрат у подальших розрахунках у кінці звітного періоду; визначенню чіткої структури обліково-розрахункового процесу формування сум ФСП.

Аналітичні розрахунки за податками відображають на субрахунку 641 "Розрахунки за податками" до рахунка 64 "Розрахунки за податками і платежами".

Із зазначеного випливає, що в бухгалтерському обліку нараховані суми ФСП відображають на субрахунку 6410 “Розрахунки за фіксованим сільськогосподарським податком”. Нараховані платежі до бюджету – по кредиту, а належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання – по дебету цього субрахунка [3].

Відповідно до чинного законодавства підприємство може на власний розсуд обирати рахунки, на яких ведеться облік витрат, що фіксуються в робочому Плані рахунків, та в обов’язковому порядку зазначити їх у Наказі про облікову політику. У такому разі можливі кілька варіантів відображення сум ФСП на рахунках бухгалтерського обліку.

У формі № 2 “Звіт про фінансові результати” нараховані суми ФСП відображають по коду 040 “Собівартість реалізованої продукції (товарів, послуг)” у складі загальновиробничих витрат.

Визначену в обліку інформацію використовують у формі державного статистичного спостереження № 50 с.-г. “Основні економічні показники роботи сільгосппідприємств за 200_ рік». Платники ФСП суми цього податку включають у графу 3 “Виробнича собівартість основної продукції” підрозділу 1 “Продукція рослинництва”. Крім того, суми нарахованого ФСП відображають за кодом 0345 “Інші витрати” розділу 2 “Витрати на основне виробництво” форми № 50 с.- г. Порядок відображення ФСП в обліку та звітності наведено на рисунку 1.

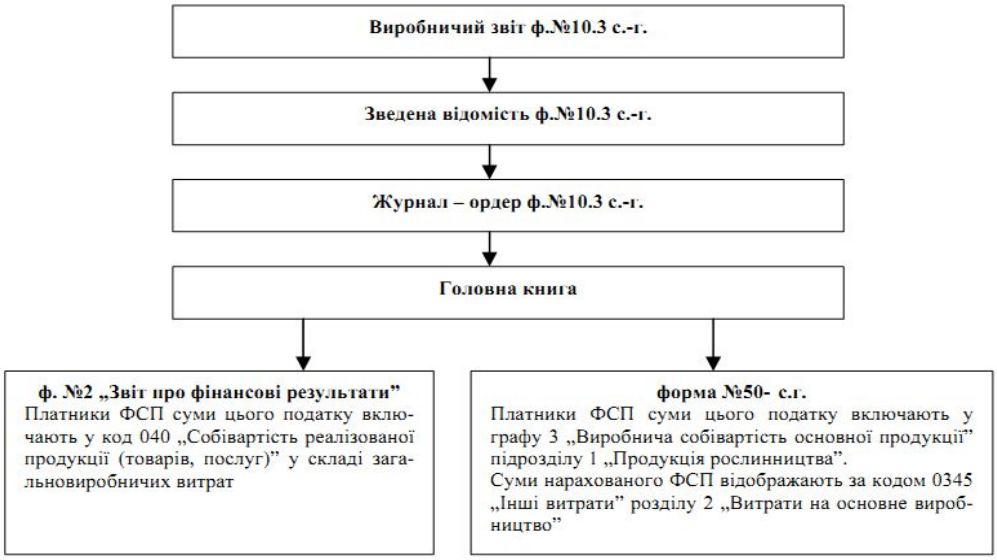

Рис. 1. Порядок відображення ФСП в обліку та звітності

Отже, ФСП як важлива складова податків є окремим об’єктом бухгалтерського обліку в сільськогосподарському підприємстві та відображається на рахунках обліку, в зведених і звітних документах.

Сільськогосподарське підприємство на власний розсуд обирає рахунки, на яких обліковуватиме витрати щодо ФСП та зазначає їх у робочому Плані рахунків і в Наказі про облікову політику.

Перспективою подальшого дослідження в даному напрямі може бути розробка окремих розрахункових форм розподілу сум ФСП для визначення собівартості продукції його платниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий Кодекс України.
2. Методичні рекомендації з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001 року.
3. Плахтій Т.Ф. Бухгалтерський облік фіксованого сільськогосподарського податку в сільськогосподарських підприємствах / Т. Ф. Плахтій // Економіка АПК, 2009. - № 7. – С. 96-102.

УДК 631.72

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

***Ющенко В.С.**, студентка групи Б 4/7*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Ксьонжик І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Основною ланкою економіки в народному господарстві України відповідно до Закону України “Про підприємства в Україні” є підприємства, що виступають у ролі суб'єктів господарювання. Вони здійснюють виробничу, науково-дослідну і комерційну діяльність з метою задоволення суспільних нестатків і одержання відповідного доходу, прибутку.

Підприємство, як суб'єкт господарювання, самостійно розпоряджається виробленою продукцією, отриманою виручкою і прибутком, що залишився в його розпорядженні. Для здійснення своєї діяльності, підприємство формує майно, яке може належати йому на праві власності чи повного господарювання.

В Україні відбуваються глибокі економічні перетворення, що не може не позначитися на роботі основного суб'єкта ринкової економіки -підприємства. З переходом на ринкові відносини підвищується самостійність підприємства, а також їх економічна і юридична відповідальність. Різко зростають значення фінансової стійкості суб'єктів господарювання, а також підвищення їхньої конкурентоздатності. Уміння ефективно хазяювати стає умовою виживання підприємства в конкурентній боротьбі. Максимізація прибутку і підвищення ефективності виробництва є головною метою підприємства в ринкових умовах самооплатності і самофінансування підприємств.

Серед фінансових проблем підприємств, мабуть, немає іншої, яка б так часто розглядалась науковцями й практиками – це формування і розподіл фінансових ресурсів підприємства. Становлення ринкових відносин вимагає удосконалення підходів щодо формування фінансових результатів, що дозволить вижити в конкурентній боротьбі, максимізувати та забезпечити рентабельну діяльність підприємства.

Таким чином, формування фінансових результатів визначається широким колом факторів, які відбивають усі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємств. При цьому недоцільно і неможливо поділяти ці фактори на

основні та другорядні. Кожен з них може як забезпечити високий рівень прибутку, так і спричинити істотні збитки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приймачок О.М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання (на прикладі підприємств хлібопекарської промисловості Київської області). – автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / О. М. Приймачок; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2005. — 30 с.

2. Поплюйко А.М. Облік і аналіз використання виробничих запасів (на прикладі підприємств машинобудування Полтавської області). – автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / А. М. Поплюйко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2003. — 17 с.

УДК (331.2:631.11:657)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Дудкіна К.А., *студентка групи Б4/1*
Науковий керівник - к.е.н. доцент Ксьонжик І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Розвиток сільського господарства є пріоритетним напрямом сучасної економіки. В умовах ринкових відносин значно зростає роль нормування праці, за його допомогою можна оцінити трудовий внесок працівників з урахуванням кількості та якості, витраченої на виробництво певної продукції. Для цього необхідно застосовувати обгрунтовані нормативи часу, виробітку, обслуговування, точного обліку праці кожного працівника, обсягу виробленої ним продукції.

Рівень оплати праці в кожному сільськогосподарському підприємстві залежить від кінцевого результату його роботи, тобто від валового прибутку. Взаємозв'язок міри праці та її оплати здійснюється через форми і системи оплати праці, які залежать від особливостей сільськогосподарського виробництва, від нових економічних та трудових відносин.

Специфіка праці в аграрному секторі виробництва полягає в тому, що при її однакових затратах можна отримати різні кінцеві результати, які залежать також від природно-кліматичних умов, родючості землі, сортів насіння. Тому необхідно удосконалювати організацію ведення обліку праці, забезпечити систематичний контроль за її оплатою та матеріальним стимулюванням.

Питання обліку оплати праці на сільськогосподарських підприємствах відображені в працях вітчизняних вчених: П.Й. Атамаса, О.С. Бородкіна, Ф.Ф. Бутинця, М.Я. Дем’яненка, В.М. В.В. Сопко, П.Я. Хомина та ін.

Основною проблемою організації обліку оплати праці на сільськогосподарських підприємствах залишається відсутність розроблених методик та положень облікової політики.

Загальновизнано [1-3], що завданнями обліку оплати праці є:

1. Точне і своєчасне документальне оформлення даних про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці.
2. Правильне нарахування оплати праці кожному працівникові.
3. Дотримання порядку розподілу оплати праці за об'єктами бухгалтерського обліку; повний і своєчасний розрахунок з працівниками.
4. Вчасне складання та подання бухгалтерської і статистичної звітності по оплаті праці.

Забезпечуючи виконання цих завдань, бухгалтерський облік оплати праці має великий вплив на трудову дисципліну, мобілізує працівників на виконання робіт і пошук резервів підвищення ефективності виробництва.

Саме тому, одним з найефективніших чинників економічного розвитку підприємства повинна стати мотиваційна складова [3], що найповніше проявляється в оплаті праці. Становлення її потребує створення організаційно-правових умов, науково обгрунтованого нормування праці, ефективного функціонування соціального партнерства і належного інформаційного забезпечення даного процесу. Причому, рішення цієї проблеми повинне бути комплексним – від цілісного пакету первинних документів по обліку праці – до обліково-накопичувальних відомостей і звітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оплата праці в сільськогосподарському виробництві / [О. А. Аврамчук, О. Д. Балан, В. В. Вітвіцький, Ю. Я. Лузан, В. В. Павленко]; під редакцією Ю. Я. Лузан. – К. : Центр "Агропромпраця", 2000. – 464 с.
2. Кроленко А.В. Оплата праці в умовах ринкової трансформації економіки: сутність, функції, напрямки реформування: автореф. дис. к.е.н.: спец. 08.01.01 "08.01.01- Економічна теорія (економічні науки)" - Харків, 2004. — 19 с.
3. Матійчук О.І. Тарифікація і оплата праці в системі мотивації працівників сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. к.е.н.: спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" - Львів, 2008. — 20 с.

УДК 658.147:657

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ» ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

***Крячкова Т.С.**, студентка групи Б4/1*
Науковий керівник - к.е.н, доцент Ксьонжик І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах ринкової економіки в Україні процеси, що пов'язані з вдосконаленням системи управління капіталом підприємства, зокрема його формуванням, використанням та узгодженістю з міжнародними стандартами

бухгалтерського обліку, набувають особливого значення, оскільки створення, розвиток та належний облік необхідної фінансово-ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання. Особливу увагу слід обліку власного капіталу, адже саме від ефективності управління ним залежить прибутковість діяльності підприємства – як основна ціль його існування.

Проблемам формування і використання власного капіталу приділяють значну увагу як у зарубіжній, так і у вітчизняній літературі, такі провідні вчені-економісти, як П. Безруких, Н. Берзон, А. Ганієв, Р. Грачова, О. Канцуров, І. Капля, С. Коваль, Т. Королюк, У. Кяран, В. Мельничук, Є. Мних, Е. Нікбахт, О. Пилипенко, Р. Слав'юк та інші.

Аналіз останніх досліджень стосовно обліку, аналізу та аудиту власного капіталу підприємства виявив, що вчені розглядають концептуальні теорії управління капіталом підприємства, і найбільшу увагу приділяють аналізу критеріїв та показників ефективності структурних елементів капіталу, які характеризують максимізацію ринкової вартості підприємства. Зазначають, що капіталом організації є його майно. Водночас, відповідно до передмови до Міжнародних бухгалтерських стандартів, опублікованих Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів у листопаді 1982 р., капітал являє собою різницю між активами і пасивами [1, с. 15-20], це і обумовило актуальність обраної теми. Економісти розглядають поняття капіталу з двох сторін. З одного боку, капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів. З іншого боку, що капітал – це можливість і сукупність форм мобілізації фінансових ресурсів для отримання прибутку [4].

Серед основних проблем розходження поняття "власний капітал" за національними та міжнародними стандартами науковці виділяють такі: розгалуження обліку власного капіталу, різна класифікація складових власного капіталу, різні стандарти регулювання обліку власного капіталу.

Відображення "Власного капіталу" в системі міжнародних стандартів обліку і системі бухгалтерського обліку України співпадає (власний капітал в балансі поділяється на окремі складові, визначається як залишок активів після вирахування всіх зобов'язань), а ось відображаючи "Вкладений капітал" у системі міжнародних стандартів обліку у балансі наводиться інформація про вид, номінальну вартість, кількість випущених акцій, а відповідно до системи бухгалтерського обліку України такі данні в балансі не наводяться [2].

Об'єктивними перевагами Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є: чітка економічна логіка, узагальнення кращої сучасної світової практики в області обліку, простота сприйняття для користувачів фінансової інформації в усьому світі. Якщо в українському законодавстві власний капітал регулюється П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал" та Законом України "Про акціонерні товариства", то в міжнародних стандартах практика обліку власного капіталу широко варіюється. В переліку міжнародних стандартів відсутній стандарт, що регламентує порядок обліку власного капіталу. Хоча в міжнародних стандартах можна знайти: визначення власного капіталу (Концептуальні основи), вимоги до розкриття інформації у звітності (МСФЗ

№ 1), правило класифікації фінансових інструментів, які мають характеристики як капіталу, так і характеристики зобов'язань (МСФЗ № 39), і деякі рекомендації щодо відображення дивідендів (МСФЗ 10), власних викуплених акцій (Інтерпретація № 16) та витрат, пов'язаних з випуском акцій (Інтерпретація № 17). В міжнародній практиці доходи і витрати, що виникають у результаті поточної діяльності компанії за звітний період, спочатку відображаються у звіті про прибутки та збитки. Різниця між ними представляє собою чистий прибуток (збиток) за звітний період, який потім переноситься в баланс. У вітчизняній практиці власний капітал відображається в балансі та в звіті про власний капітал. Найбільш зацікавленими особами у повній інформації про капітал є акціонери, які купують акції підприємства на ринку. Тому поняття власного капіталу в міжнародній практиці розглядається в основному стосовно акціонерних компаній, тоді як за національним законодавством, власний капітал повинен бути в усіх видах товариств.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності будь-якого підприємства, він є одним із найістотніших і найважливіших показників. Отже, капіталом підприємства вважаються кошти, інвестовані власниками у підприємницьку діяльність, а також капітал, зароблений підприємством в ході здійснення своєї діяльності [3, с. 7-15].

Таким чином, існують значні відмінності в складі та структурі власного капіталу за національними стандартами обліку та міжнародними стандартами. Впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності в Україні полегшить співпрацю вітчизняних підприємств зі світовими торгівельними партнерами, і цим самим, надасть можливість залучати додаткові іноземні інвестиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. "ЗІК" щотижневий науковий вісник. – К. : Вид-во "Логос". – 2009. – № 3(269). – С. 15-20.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами) // Офіційний вісник України. – 2000. – 4 лютого. – № 3. – С. 181. – ст. 102.
3. Маркович В.М. Функціонування підприємницького капіталу / В. М. Маркович // Вісник НБУ. – 2008.– № 5. – С. 7-15.
4. Прогнозний (стратегічний) облік і сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку // Науково-практичнийжурнал «Бухгалтерський облік і аудит», № 2, лютий, 2009 р.

УДК 658.2:657

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

***Горбенко Г.І.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н. Кузьома В.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Організація облікової політики на підприємстві відносно основних засобів включає такі елементи, як: визнання основних засобів та встановлення

вартісного ліміту розмежування основних засобів і малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА); первісної оцінки; методів амортизації, визначення у зв'язку з цим складу об'єктів і строків корисного використання окремих об'єктів основних засобів та їх груп; визначення ліквідаційної вартості основних засобів; обґрунтування необхідності та процедури проведення переоцінок; відображення в обліку витрат на поліпшення основних засобів, диференціації підходів їх обліку до виробничих фондів як до об'єктів промислової та інвестиційної власності тощо.

Відповідно до П(С)БО 7 “Основні засоби” об'єкт визнається активом, якщо є ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання і вартість його може бути достовірно визначена.

Дуже важливим елементом є визначення строку корисної експлуатації. Він може переглядатись у період експлуатації об'єкта основних засобів. Прийняття рішення щодо строку корисного використання об'єктів є можливим:

– на підставі накопиченого досвіду підприємства під час експлуатації подібних активів і економічної політики підприємства;

– використання єдиних норм амортизації для об'єктів однієї галузі або, наприклад, державної форми власності із застосовуванням прямолінійного методу нарахування амортизації. Такий метод створює більше можливостей порівняно з податковим, але необхідною умовою його застосування є розроблення норм на рівні галузевого міністерства або розпорядчого органу управління державним майном;

– відповідно до технічних документів, що додаються до придбаного об'єкта основних засобів. Недоліком такого способу є неврахування специфіки експлуатації одного й того самого об'єкта у різних умовах

Важливою передумовою ефективної організації обліку основних засобів є обґрунтування виокремлення об'єктів обліку основних засобів. Підприємства мають право визначати за самостійний об'єкт обліку окремі конструктивні частини основних засобів за умови суттєвої відмінності строків їх корисного використання.

Підприємство має право, за умови суттєвого відхилення залишкової вартості об'єкта основних засобів від його справедливої вартості на дату балансу, переоцінювати об'єкти. Даний елемент необхідно враховувати при складанні облікової політики підприємства.

Таким чином, обґрунтування вибору елементів облікової політики стосовно основних засобів підвищить рівень достовірності та корисності обліково-економічної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савченко В.М. Облікова політика : [навч. посіб.] / В. М. Савченко, О. В. Пальчук, Л. В. Саловська та ін.; за ред. Г.М. Давидова. – К. : Знання, 2010. – 479 с.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92.

3. Гончар В.П. Основні засоби: складові облікової політики / В. П. Гончар, О. Ю. Попова. – Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2009. - № 2. – 365 с.

УДК 657.37

ЗВІТНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ЗБУТ

***Каюда А.В.**, студентка групи Б-5/4*
Науковий керівник - асистент Чебан Ю.Ю.
Миколаївський державний аграрний університет

Наявність достовірної, своєчасної та повної інформації щодо ринків збуту, витрат на збут за видами, каналами та об'єктами збуту, доходів від реалізації за каналами збуту дозволяє виявити внутрішні резерви та можливості їх мобілізації для покращення системи збуту, фінансових результатів збутової діяльності та забезпечення стабільної роботи підприємства.

Важливу роль у реалізації цього завдання управління відіграє облік та звітне відображення витрат на збут.

Завданням обліку витрат на збут є:

- своєчасне та повне відображення первинного обліку щодо витрат на збут;
-узагальнення та групування витрат на збут з відповідним їх відображенням в регістрах аналітичного та синтетичного обліку;
- формування витрат на збут як показника фінансової звітності.

Основними законодавчо-нормативними актами, які регулюють облік витрат на збут, є:

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" [1];
- П(С)БО 16 "Витрати" [2];
- Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [3].

В фінансовій звітності підприємства витрати на збут згідно П(с)БО 3 "Звіт про фінансові результати" відображають в статті "Витрати на збут" (код рядка 080) форми звітності № 2 "Звіт про фінансові результати" [4]. В звітності суб'єкта малого підприємництва (форма № 2-м Звіт про фінансові результати) згідно П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" взагалі не передбачено такої статті як витрати на збут [5].

Маркетингові витрати у фінансовій звітності також не відображаються.

Фінансова звітність та внутрішня звітність підприємства є джерелами контролю витрат на збут. Для прийняття ефективних управлінських рішень та можливості впливу на хід збутових операцій та координації витрат на збут важливо володіти оперативною інформацією щодо досліджуваних витрат.

Дані фінансової звітності, що представляють витрати збутової діяльності узагальнено (по всьому товарному асортименту), однак вони можуть суттєво різнитися в розрізі товарних груп. Для отримання такої інформації потрібно проводити додаткову вибірку з різних облікових регістрів, але навіть у цьому випадку немає гарантії отримання достовірних даних.

Враховуючи, що інформацію про витрати на збут можна знайти лише в узагальненому вигляді, тобто загальною сумою, в формі звітності № 2 "Звіт про

фінансові результати”, ми вважаємо за необхідне використовувати внутрішню звітність з відображенням в ній витрат на збут за видами та напрямами здійснення, за каналами реалізації тощо.

Зазначене внутрішньогосподарське звітне відображення витрат на збут забезпечить можливість здійснення контролю збутових витрат, оцінки доцільності їх здійснення в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.
3. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001р. № 132 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87 // [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва», затверджене наказом Міністерства фінансів України 25.02.2000р. № 39 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

УДК 657.37

ЗВІТНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ

***Книш К.В.**, студентка групи Б5/4*
Науковий керівник - асистент Чебан Ю.Ю.
Миколаївський державний аграрний університет

Підвищення ефективності господарювання підприємств, в тому числі і аграрних, зводиться в першу чергу до оптимізації та зниження обсягу різного роду витрат, які виникають в процесі діяльності суб’єктів господарювання: від собівартості продукції та послуг до витрат, які безпосередньо списують на фінансовий результат.

Адміністративні витрати, які і є витратами на управління, потребують своєчасного, повного та об’єктивного відображення в бухгалтерському обліку, а також, за думкою деяких вчених, розподілу.

В звітності аграрних підприємств адміністративні витрати згідно П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати” відображують в формі фінансової звітності № 2 “Звіт про фінансові результати” (стаття “Адміністративні витрати” – код рядку 070) [1]. В примітках до річної фінансової звітності досліджувані витрати свого відображення не знаходять.

Таким чином, для потреб фінансового обліку адміністративні витрати за даними первинного обліку по відображенню витрачання запасів, нарахування заробітної плати, нарахування амортизації, сплати за роботи і послуги, сплати податків накопичуються в регістрах синтетичного обліку з подальшим списанням на фінансовий результат і звітним відображенням лише однією сумою в формі фінансової звітності № 2 “Звіт про фінансові результати”.

Одночасно, для потреб управлінського обліку важливого значення набуває організація на підприємствах ефективного обліку витрат на основі розробки власної облікової політики, здатної задовольнити потреби всіх ланок управління у релевантній інформації про фінансовий стан та перспективи розвитку підприємства. Розробка такої облікової політики можлива за умови застосування у практичній діяльності підприємств сучасних методів обліку, розподілу і контролю адміністративних витрат.

Рівень витрат відбиває досягнення та недоліки роботи як підприємства в цілому, так і кожною структурою підрозділу. Аналіз адміністративних витрат, як складовий елемент функції контролю, допомагає оцінити ефективність використання всіх ресурсів підприємства, виявити резерви зниження собівартості, зібрати інформацію для підготування планів та прийняття раціональних управлінських рішень в області адміністративних витрат.

Для здійснення такого роду аналізу необхідна аналітична інформація щодо виникнення та видів адміністративних витрат, яка практично відсутня в обліковому процесі більшості аграрних підприємств.

Інформаційне забезпечення обліку, контролю і аналізу адміністративних витрат може бути вдосконалене завдяки використанню внутрішніх звітних документів на підприємстві. Таким документом може бути Відомість обліку адміністративних витрат, де зазначатимуть досліджувані витрати за їх видами та іншими напрямами, визначеними підприємством для потреб управлінського обліку.

Таким чином, в управлінському обліку буде своя інформаційна база, що забезпечить керівництво повною інформацією про адміністративні витрати для прийняття правильних та обґрунтованих управлінських рішень для подальшого планування і прогнозування діяльності підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджений наказом Міністерством фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 // [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

УДК 657.37(075.8)

ЗВІТНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

***Калдук Д.М.**, студентка групи Б5/З*
Науковий керівник - асистент Чебан Ю.Ю.
Миколаївський державний аграрний університет

Доход від реалізації продукції сільськогосподарського виробництва є основним доходом більшості аграрних підприємств, а в деяких і єдиним, та однією з складових фінансового результату діяльності підприємства, тому облік досліджуваних доходів та їх відображення в статистичній і фінансовій звітності потребує постійного дослідження і вдосконалення.

Форми звітності, статті та законодавчо-нормативні акти, які регулюють звітне відображення доходів від реалізації сільськогосподарської продукції наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Звітне відображення доходів від реалізації сільськогосподарської продукції*

Форма звітності	Стаття, рядок	Законодавчо-нормативний акт, що регулює відображення доходів в звітності
1	2	3
№2 «Звіт про фінансові результати»	Розділ 1. Фінансові результати. Стаття «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядку 010). Стаття «Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядку 035).	П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати»
№2-м «Звіт про фінансові результати»	Стаття «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядку 010). Стаття «Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядку 030).	П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва»
№5 «Примітки до річної фінансової звітності»	Розділ 6. «Фінансовий результат від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів». Статті по колонці 8 «Виручка від реалізації» (коди рядків 1500-1540)	Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000р. №302 «Про примітки до річної фінансової звітності»

Продовження таблиці 1

1	2	3
№6 «Інформація за сегментами»	Розділ 1. Показники пріоритетних звітних сегментів. Стаття «Доход від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядків 011-013); Розділ 2. Показники за допоміжними звітними сегментами. Стаття «Доход від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям» (код рядку 300); Розділ 3. Показники за допоміжними звітними географічними сегментами Стаття «Доход від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям» (код рядку 350)	П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами»
№21-заг «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції»	Доходи від реалізації за наведеними каналами реалізації продукції	Інструкція щодо заповненняформи державного статистичногоспостереження №21-заг "Звіт про реалізаціюсільськогосподарськоїпродукції" № 162 від 24.06.2005 р
№50 с.-г. «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств»	Розділ 1. Виробництво і реалізації сільськогосподарської продукції і послуг. Статті по колонці 7 «Чистий дохід (виручка) від реалізації» (коди рядків 0010-0215)	Рекомендаціїщодозаповненняформистатистичноїзвітності № 50-с.г., затверджено Наказом Державногокомітету статистики Українивід 06.06.2008 р. №165

*Сформовано автором на основі діючих законодавчо-нормативних актів

Таким чином, в Україні діє низка законодавчо-нормативних актів, які регулюють відображення в фінансовій та статистичній звітності доходів від реалізації сільськогосподарської продукції, та надають можливість аналізувати фінансові результати від виробництва та реалізації окремих видів продукції. Водночас, діюче звітне відображення досліджуваних доходів потребує вдосконалення для взаємоув’язки показників та підвищення їх аналітичності.

УДК 657.7(075.8)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ В УКРАЇНІ

***Швець Л.В.**, студентка групи Б5/1*
Науковий керівник - асистент Чебан Ю.Ю.
Миколаївський державний аграрний університет

Міжнародні стандарти аудиту (далі – МСА) - це документи, що формують єдині вимоги, при дотриманні яких забезпечується відповідний рівень якості аудиту та супутніх йому послуг.

МСА призначені для застосування при аудиті фінансової звітності, але їх можна адаптувати і для аудиту іншої інформації.

МСА містять основні принципи, необхідні процедури, рекомендації щодо застосування принципів і процедур.

Необхідність в МСА викликана тим, що існує інтеграція країн зі своїми національними системами бухгалтерського обліку і своєю бухгалтерською звітністю у світову систему. Основна мета МСА:

- гармонізувати національні правила та інші нормативні документи в галузі аудиту з метою надання високоякісних послуг для всього світового співтовариства;
- підняти рівень професіоналізму аудиторів у країнах, де він нижче від загальносвітового.

МСА покликані регулювати єдність організації, порядку та оформлення процедур, а також результати аудиторської діяльності в усьому світі. Однак вони не скасовують національні стандарти (положення, що існують у ряді країн світової економіки).

Так, МСА в різних країнах використовуються багатоваріантно. Наприклад, в Росії, Голландії та інших країнах МСА приймаються за базу при розробці своїх національних стандартів. У США, Англії, Канаді, Швеції існують свої національні положення. Проте вимоги МСА в цих країнах беруться до уваги в практичній аудиторській діяльності. У ряді держав, таких як Нігерія, Шрі-Ланка, МСА прийняті як національні.

В Україні вже більше шести років скасовано національні нормативи аудиту і основною законодавчо-нормативною базою проведення аудиту є МСА.

Призначення міжнародних аудиторських стандартів, як і національних стандартів, полягає в наступному:

• вони забезпечують певні гарантії якості підготовки аудиторів, проведення аудиту і певний рівень надійності результатів аудиторської перевірки;
• стандарти сприяють впровадженню в практику роботи аудиторів нових наукових досягнень і створюють гідний громадський імідж професії аудитора;
• з їх допомогою забезпечується зв'язок окремих елементів процесу аудиторської перевірки і створюється можливість контролю якості роботи аудитора;
• їх послідовне застосування є вирішальним доказом і аргументом на користь

аудитора при виникненні претензійних справ, судових розглядів на основі позовів

Етичні принципи здійснення аудиторської діяльності закріплені в законодавчому порядку. Основою етики аудиту є Кодекс етики професійних бухгалтерів. У числі основних етичних принципів, якими аудитори повинні керуватися при проведенні перевірки, необхідно виділити наступні:
1. Аудитор повинен бути прямолінійним, чесний, об'єктивний і не піддаватися можливому тиску з боку кого б то не було, тобто повністю бути незалежним. Аудитор не повинен проявляти упередженого ставлення або намагатися спотворити об'єктивну реальність.
2. Аудитор повинен дотримуватися правила конфіденційності інформації, що надається клієнтом. Аудитор не має право розкривати третій стороні інформацію, отриману в ході перевірки, без особливого дозволу клієнта або якщо на те немає спеціальних законодавчих вимог.
3. Аудитор повинен володіти необхідним рівнем компетентності, знань, досвіду. Аудитор не повинен давати згоду на проведення аудиту, якщо у нього є сумніви в достатності рівня своєї компетентності.
4. Аудитор повинен забезпечити відповідність своєї роботи технічним і професійним стандартам, а також і нормативам бухгалтерського обліку та аудиту.
5. Аудитор повинен відмовитися від надання професійних послуг, якщо є об'єктивні сумніви в їхній незалежності від організації клієнта та її посадових осіб.
6. Аудитор не повинен займатися діяльністю, не сумісною з роботою аудитора, наприклад, одночасно брати участь в будь-якому бізнесі або іншої діяльності, які завдають шкоди порядності, об'єктивності та ділової репутації професії.
8. Аудитор при відносинах з іншими аудиторами повинен дотримуватися лояльність, доброзичливість і підтримувати ділові відносини, професійно підходити до розбіжності в думках.
9. Аудитор при наданні публічної інформації та реклами повинен виключити будь-яку можливість обману або введення в оману або створення необґрунтованих очікувань і впевненості потенційних клієнтів. Інформація повинна бути чесною, прямою, витриманою і не містити порівнянь, оцінок.

Таким чином, основними особливостями застосування міжнародної законодавчо-нормативної бази здійснення аудиторської діяльності в Україні є наступні:
- застосування МСА в якості національних стандартів аудиту;
- закріплення основних етичних принципів в Законі України “Про аудиторські діяльність” в якості заборонних статей, наприклад, стаття 20 “Спеціальні вимоги” [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про аудиторські діяльність» від 22.04.1993р. №3125-XII [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

УДК 332.834.3:657

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Юрченко С.Г.**, студентка групи Б4/З*
Науковий керівник – асистент Боднар О.А.
Миколаївський державний аграрний університет

Функціонування будівельних підприємств України безпосередньо впливає на хід економічних процесів як регіону, так і країни в цілому. Метою діяльності підприємств будівельного комплексу виступає забезпечення населення, підприємств будівлями, спорудами житлового та промислового значення з високим рівнем комфорту, зручності.

Нестабільний хід політико-економічних подій, втрата професійних кадрів, старіння виробничо-технічного потенціалу зумовлює необхідність пошуку будівельними підприємствами шляхів підвищення ефективності свого подальшого функціонування.

Науковим дослідженням з обліку будівельних підприємств та проблем його трансформації відповідно до вимог міжнародних стандартів обліку присвячено роботи таких фахівців: А. Дмитренко, С. Кирилова, Т. Момот, С. Новікова, Н. Онуфрієва, В. Пархоченко, Є. Свідерського та ін.

Перебудова вітчизняної системи обліку та звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів, впровадження нових господарських механізмів призвели до відповідних змін в обліку будівельних підприємств. На цьому шляху звичайно виникає багато дискусійних питань. Узагальнюючи дослідження фахівців у галузі обліку будівництва, можна вказати такі найбільш гострі проблеми [1]:

1) діюча в Україні система кошторисних нормативів державно-будівельні норми (ДБН) не відповідає структурі витрат, визначених системою Положень (Стандартів) бухгалтерського обліку України (П(с)БО);

2) визнання доходів і витрат протягом виконання будівельно-монтажних робіт (чітко виконує постулат обліку) – превалювання економічної сутності над юридичною формою, але не відповідає (в правовому розумінні) юридичній природі будівельного договору;

3) специфіка оцінки та визнання доходу у разі сплати замовником виконаних підрядних робіт матеріальними цінностями (наприклад, товарами, об'єктами основних засобів тощо);

4) пошук найбільш оптимальних шляхів організації механізму фінансування будівництва;

5) наближення вимог, повне узгодження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (М(С)БО) 18 “Дохід” і П(С)БО 18 “Будівельні контракти” [4].

Всі управлінські дії ґрунтуються на інформації обліку, тому для побудови ефективного розвитку підприємства завжди беруться до уваги принципи й методи обліку. Саме облік забезпечує здатність підприємства здійснювати

контролінг поточних шляхів розвитку, а також виконувати моніторинг наслідків здійснених управлінських дій.

Відповідно до ст. 2 Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996, усі підприємства України зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність. Регулювання питань методології бухгалтерського обліку, фінансової звітності здійснюється Мінфіном (п. 2 ст. 6 Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”). Для ефективного виконання цієї норми Міністерство фінасів затвердив також Положення стандарт бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) 18, що визначає методологічні принципи формування підрядниками в бухгалтерського обліку інформації про доходи й витрати, пов'язані з виконанням будівельних контрактів, її розкриття у фінансовій звітності.

Організація у будівельній організації бухгалтерського обліку витрат передбачає: застосування єдиного підходу до відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій на підставі затверджених у будівельній організації правил ведення документообігу з урахуванням особливостей її діяльності; застосування типових форм первинних облікових документів, системи рахунків, реєстрів аналітичного обліку, способів реєстрації та узагальнення наявної інформації, оброблення облікової інформації на паперових машинних носіях; розроблення облікової номенклатури об'єктів калькулювання [3].

Об'єктом бухгалтерського обліку витрат можуть бути окремі види будівельно-монтажних робіт (БМР), окрема будівля та споруда, кілька будівель і споруд, будівельний контракт загалом, відособлений структурний підрозділ, будівельна організація загалом.

Отже, бухгалтерський облік будівельних підприємств характеризується: застосуванням єдиного підходу до відображення господарських операцій на підставі затверджених у будівельній організації правил ведення документообігу з урахуванням особливостей її діяльності; застосуванням типових форм первинних облікових документів, системи рахунків, реєстрів аналітичного обліку, способів реєстрації та узагальнення наявної нформації, оброблення облікової інформації на паперових машинних носіях, а також розробляє облікову номенклатуру об'єктів калькулювання [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Іщенко Н.Б. Бухгалтерський облік у будівництві / Н. Б. Іщенко // Науково-інформаційний вісник. – 2010.– № 1.– С. 53–64.

2. Світлична В.Ю. Трансформація обліку та звітності будівельних підприємств як важіль підвищення ефекту синергізму їх функціонування / В. Ю. Світлична // Коммунальное хозяйство городов. – 2008. – № 83. – С. 255–260.

3. Новіков С. Облік у будівництві / С. Новіков // Дебет-Кредит. – 2004. – № 19. – С. 20–22.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 18 «Будівельні контракти», затверджений наказом Мінфіну України від 28.04.2001 р. № 205.

УДК 657.631.8 (477)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНИ І РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Вербовщук О.С.*, студентка групи Б 4/З*
Науковий керівник – асистент Боднар О.А.
Миколаївський державний аграрний університет

Проблеми розвитку аудиту є досить різні, всі вони пов'язані з розвитком аудиторської діяльності в Україні, і потребують нагального вирішення.

За аналізом останніх досліджень на початковому етапі розвитку вітчизняного аудиту в 1993-1994 роках, значення такому виду діяльності ніхто з потенційних замовників не надавав. Аудит був нав'язаний державними органами під тиском Світового банку та Міжнародного валютного фонду. Такі обставини певною мірою уповільнювали розвиток вітчизняного аудиту.

У 1999-2001 роках ситуація змінилася. Складність, заплутаність обліку, особливо податкового, зміна фінансового обліку, істотна суперечливість законодавства, реальність значних фінансових санкцій підштовхують менеджерів, які прагнуть застрахуватися від відповідальності і можливих фінансових втрат, до вирішення скористатися послугами аудиторської фірми.

Таким чином, в суспільстві виникла об'єктивна необхідність в незалежному професійному контролі за діяльністю підприємств і її результатами [1].

Вже 19 років в Україні існує система незалежного аудиту подібна країнам з ринковою економікою. З ріку в рік динамічно удосконалюється інфраструктура, забезпечення та функціонування цієї системи. Аудиторська палата України разом зі Спілкою аудиторів України проводить розробку на основі узагальнення вітчизняної та світової практики науково обґрунтованої методики та рекомендацій з питань аудиторської діяльності в Україні.

Але, на жаль, сьогодні незалежний професійний аудит має багато проблем, до яких слід віднести наступні:

- відсутність розробленого економічного механізму щодо регулювання аудиту, який включає в себе великі штрафні санкції за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської відповідальності (страхові фірми не здатні і не підготовлені до масового страхування аудиторської відповідальності), розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг тощо;
- не досконалі законодавча база і досвід судового розгляду позовів щодо аудиторів (аудиторських фірм), немає методики оцінки розмірів збитку користувачів від не якісного аудиту;
- недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю;
- брак певного досвіду аудиторської діяльності;
- недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів, а звідси - і неосвоєний ринок аудиторських послуг;
- відсутність типових форм документів з аудиту;

- відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту тощо [2].

Отже, ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення проблем, які мають місце у професійній діяльності аудиторів, аудиторських фірм і роблять неможливим успішний розвиток аудиту.

Це питання піднімається не лише користувачами аудиторських послуг і державними органами, але й самими аудиторами, які зацікавлені у сталому розвитку ринку аудиторських послуг, підвищенні іміджу аудиторської професії.

На основі зазначеного вище можна відмітити, що основними напрямами розвитку аудиторської діяльності в Україні можуть стати:

1. Розробка механізму практичного застосування МСА в Україні, створення до них коментарів у повному обсязі.

2. Внесення необхідних змін і доповнень до Закону України "Про аудиторську діяльність" з метою приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які прямо чи опосередковано впливають на регулювання аудиторської діяльності та розширення переліку підприємств, для яких щорічна аудиторська перевірка обов'язкова, а це, у свою чергу, збільшить ринок аудиторських послуг, а також введення додаткових положень, які б більш чітко унормували взаємовідносини аудитора та клієнта.

3. Використовуючи узагальнений практичний досвід роботи міжнародних і вітчизняних аудиторських фірм, розробка Типових методик аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств у розрізі галузей їх діяльності (банківська, торговельна, страхова, хімічна, металургійна, харчова, легка промисловості, будівельна тощо).

4. Поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів і аудиторів.

5. Розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду з цього питання .

6.Зосередження зусилля професійних організацій на таких напрямах своєї діяльності як:

а) підтримка та розширення кваліфікації своїх членів;

б) моніторинг якості та незалежності;

в) популяризація в суспільстві професії,зокрема фундаментальних принципів, таких як незалежність, чесність, об'єктивність [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К.: Каравела, 2004. – 568 с.

2. Усач Б.Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні / Б. Ф. Усач // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С.217 – 222.

3. Петрик М.Г. Аудит: законодавче регламентування, історичні аспекти та проблеми розвитку в Україні / М. Г. Петрик, В. А. Кузьмін // Бухгалтерський облік і аудит. – № 8-9. – 2007.– С. 11-18.

УДК 657.6:004 (477)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АВТОМАТИЗАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ

***Соловей А.І.**, студент групи Б4/З*
Науковий керівник – асистент Боднар О.А.
Миколаївський державний аграрний університет

Сьогодні в Україні спостерігаються тенденції стрімкого застосування інформаційних технологій у всіх сферах суспільно-економічного середовища. Особливо швидкими темпами розвиваються інформаційні технології бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту. Будь-який бухгалтер практик працює на комп'ютері та не уявляє без нього своєї професійної діяльності. Аудиторська діяльність в Україні за порівняно короткий термін пройшла етап становлення та її розвиток триває. Але застосування клієнтами аудиторів автоматизованих інформаційних систем потребує проведення аудиту за допомогою комп'ютерної техніки. Тому автоматизація аудиторської діяльності на сучасному етапі є дуже необхідною та актуальною, вона сприятиме підвищенню ефективності та якості роботи аудиторських компаній.

Метою роботи є дослідження автоматизації аудиту на сучасному етапі розвитку аудиторської діяльності в Україні, її проблем та шляхів вдосконалення.

Загальні проблеми та вимоги до автоматизації аудиту були висвітлені в працях таких вчених, як: С.В. Івахненков, Е.Я. Гольдберг, А.М. Кузьминський, В.С. Рудницький, М.М. Шигун, Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча, Ф.Ф. Бутинець.

В нашій країні тільки починає своє становлення ринок інформаційних технологій аудиторської діяльності. На більшості українських підприємств широко використовується програмне забезпечення бухгалтерського обліку, тому це суттєво впливає на засоби і порядок проведення процедур аудиту, а отже й на методологію аудиту, але не змінює мети його проведення. Сучасний стан розвитку інформаційних технологій уже дозволяє використовувати комп'ютерні технології на всіх етапах аудиту: під час планування, здійснення тестів і процедур, документування результатів, оформлення аудиторського звіту і висновку. Тож, логічно очікувати активного розвитку спеціалізованих інформаційних систем автоматизації аудиторської діяльності та їх впровадження у діяльність вітчизняних аудиторських компаній.

Комп'ютеризація аудиторської діяльності повинна передбачати розробку та впровадження в аудиторську практику таких програмних продуктів, які б забезпечували автоматизацію виконання завдань з надання впевненості щодо різних предметів перевірки та супутніх послуг згідно МСА та включали в собі можливості експертних систем. Багато аудиторів економічно розвинутих країн знайомі з таким інструментом. Експертні системи вирішують такі завдання: інтерпретація, оцінка ситуації, прогнозування, видача інструкцій, контроль, спостереження, планування [1].

Важливим фактором для проведення автоматизації аудиту є наявність у аудиторських фірм інформації про системи комп'ютерних інформаційних

технологій, які призначені для аудиторської діяльності. Проте дослідження свідчать, що більше 50 % аудиторських фірм такою інформацією не володіють Недостатність інформації спеціалісти називають одним із основних факторів, який стримує ріст автоматизації аудиту, у взаємозв'язку з другим фактором – низькою якістю існуючих пропозицій та не відповідність багатьох існуючих аудиторських програм українському законодавству. Тим не менше, більша частина аудиторів вважає, що використання автоматизованих систем в їх діяльності підвищить ефективність і якість роботи. Водночас незадовільна автоматизація аудиторської діяльності, характерна для переважної більшості вітчизняних аудиторських компаній, не може не відбиватись на загальному рівні їх конкурентоздатності порівняно з компаніями «великої четвірки», які не лише активно використовують сучасні технології, а й розробляють спеціалізовані системи, реалізуючи "ноу-хау" у сфері аудиторської діяльності.

На сьогодні зарубіжні аудиторські фірми розробили і використовують спеціальні інформаційні системи, орієнтовані на внутрішню регламентацію аудиторської діяльності із застосуванням внутрішньо фірмових стандартів. Прикладами таких програм є системи провідних аудиторських фірм, таких як

KPMG, яка використовує програму Vector 6, Pricewaterhouse Coopers із системою My Client та Deloitte & Touche.

В Україні ринок аудиторського програмного забезпечення тільки починає розвиватися, тоді коли навіть в Росії вже з'явилося до десятка спеціалізованих аудиторських програмних продуктів місцевої розробки. Оскільки на ринку інформаційних технологій в Україні вітчизняне програмне забезпечення для аудиту відсутнє, то у зв'язку з цим можна виділити два основні шляхи розвитку автоматизації аудиту:

1) освоєння закордонних програмних продуктів з автоматизації аудиту;

2) розробка вітчизняного програмного забезпечення аудиторської діяльності з урахуванням вимог МСА, національного законодавства та існуючих на ринку інформаційних технологій обліку [2].

Таким чином, використання інформаційних технологій є не тільки актуальним завданням успішної роботи аудитора, а іноді й необхідною умовою її виконання. Українські аудитори повинні твердо усвідомити, що тільки якнайшвидше освоєння потенціалу засобів інфраструктури інформаційних технологій дозволить їм одержати необхідні конкурентні переваги в боротьбі на вітчизняних і закордонних ринках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белоусова И.Н. Проблемы автоматизации аудита [Электроний ресурс] / И. Н. Белоусова, Ю. А. Сидорова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Economics/45978.doc.htm

2. Назаренко О. О. Автоматизація аудиту в Україні: підходи і програмне забезпечення [Електронний ресурс] / О. О. Назаренко., Ю. В. Михайленко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com.

УДК 657.1:655

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ НАДХОДЖЕННЯ І ВИБУТТЯ ТОВАРІВ

Різун Л.О., *студентка групи Б4/З*
Науковий керівник – аситент Боднар О.А.
Миколаївський державний аграрний університет

Товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу. Товари належать до запасів підприємства і обліковуються згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”.

Питання організації обліку товарів на підприємстві розглядалося в працях українських науковців: Ф.Ф. Бутинця, Н.П. Безруких, В.В. Сопка, М.Г. Чумаченька та ін. Проте залишилось не вирішеним належне забезпечення чіткого надходження і вибуття товарів, можливості для змішування кількості та вартості різних номенклатур, що не створює умови для пересортування та нестач одних матеріалів за рахунок покриття надлишками інших.

Місця зберігання товарно-матеріальних цінностей мають бути належно підготовленими і надійними, щоб виключити псування чи крадіжки матеріалів.

Товари можуть надходити на підприємство внаслідок їх придбання у постачальника або підзвітною особою, внеску до статутного капіталу, безоплатного надходження, виявлення внаслідок інвентаризації тощо.

Як і будь-які запаси, товари в момент їх оприбуткування обліковуються за первісною вартістю, яка включає всі витрати, пов'язані з придбанням товарів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні до продажу. На збільшення вартості товарів належать, зокрема, транспортні витрати, комісійні винагороди, вартість послуг товарних бірж, митні збори, витрати на зберігання і доставку, здійснені сторонніми організаціями, витрати на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, включаючи прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання та підвищення якості технічних характеристик товарів [1].

Придбання товарів підприємства здійснюють на підставі договорів постачання (купівлі-продажу) між підприємством-виробником товару або оптовим постачальником і підприємством торгівлі (покупцем товару). Кожна партія відвантаженого товару, як правило, оформлюється супровідними документами постачальника: накладними, товарно-транспортними накладними, вантажними митними деклараціями і т. ін. Для отримання товару безпосередньо зі складу постачальника або від транспортної організації (перевізника товару) матеріально відповідальній особі видають “Довіреність”, яка є документом суворого обліку. Її підписують керівник і головний бухгалтер підприємства, завіряють печаткою, реєструють у спеціальному “Журналі обліку виданих довіреностей” (т. ф. № М-3) та контролюють використання. Невикористана довіреність повинна бути повернена до бухгалтерії наступного дня після завершення терміну її дії, який складає, як правило, не більше 10 днів.

Якщо товари надходять на підприємство роздрібної торгівлі від закупівлі у населення за готівку, то їх оприбутковують на підставі закупівельного акта довільної форми, який складають із заповненням деяких обов'язкових реквізитів: прізвище, ім'я та по-батькові продавця, його місце проживання, ідентифікаційний код, паспортні дані тощо. Товари, придбані у приватного підприємця, оприбутковують на підставі накладної або рахунка-фактури, виписаних таким підприємцем [2].

Придбані товари оприбутковують у день їх надходження за фактичною кількістю і якістю, адже до суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюють реалізацію товарів, які не обліковані у встановленому порядку, застосовується фінансова санкція у розмірі подвійної вартості не облікованих товарів за цінами реалізації, але не менше 10 НМДГ. Якщо при прийманні товару виявлено невідповідність між фактично одержаним товаром (за кількістю, асортиментом або якістю) та даними супровідних документів постачальника, складають "Акт про приймання матеріалів" [3].

Таким чином, даючи оцінку повноті та якості організації та ведення обліку надходження товарів на підприємство, можна сказати, що застосовувана форма бухгалтерського обліку є раціональною, проте необхідним є повне і безперервне відображення усіх господарських операцій, які відбулися за звітний період: складання установленої фінансової (бухгалтерської) звітності; постачання необхідною та достовірною інформацією користувачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аудит і ревізія підприємницької діяльності : [навч. посібн. [для студ. ВНЗ] спеціальності 7.050106 "Облік і аудит"] / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. - Житомир : ПП "Рута", 2010. - 416 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні : навч.-практ. посібн. / за ред. С. Ф. Голова. - Дніпропетровськ : ТОВ "Баланс-Клуб", 2008. – 768 с.
3. Литвина Ю.Я. Організація ведення бухгалтерського обліку на підприємстві / Ю. Я. Литвина // Науковий вісник. - 2009 р. - № 1.– С. 1-8.

УДК 657.6 (477)

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ

***Саломенік І.В.**, студентка групи Б 5/6*
Науковий керівник – асистент Сирцева С.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Україна на сьогодні є невід'ємною складовою світового економічного співтовариства і поступово набуває все більшого значення як бізнесовий та політичний партнер. Хоча національні особливості побудови облікової системи та здійснення фінансового контролю існують, проте інтеграційні економічні процеси викликають потребу в гармонізації національних облікових систем і аудиторських процесів у міжнародному та європейському масштабах.

Під гармонізацією аудиту розуміють приведення до відповідності, узгодженості національних вимог щодо аудиту (як професії, його методології, організації, законодавчих актів) із вимогами та законодавчими (нормативними) актами вищого рівня (міжнародними, європейськими, регіональними тощо).

Необхідність гармонізації аудиту на рівні країн СНД пояснюється спільним історичним та економічним минулим, функціонуванням єдиного народногосподарського комплексу в межах СРСР. Важливу роль у їх вирішенні можуть відіграти Асоціація бухгалтерів і аудиторів країн — членів СНД, Координаційна Рада з методології бухгалтерського обліку країн СНД, у складі якої доцільно створити та активізувати роботу спеціального Комітету з питань аудиторської діяльності.

Європейський вибір України не передбачає її однозначного тяжіння до Європи, а допускає створення системи взаємовідносин України у просторі Росія – Європа – Північна Америка – Чорномор'я – СНД. Саме ця система у глобальному контексті передбачає набір стратегій і перспектив шляхів розвитку України у XXI столітті. Такий підхід у вирішенні політичних і економічних взаємовідносин України з іншими державами слід враховувати при вирішенні проблем гармонізації аудиту (із дотриманням принципу захисту національних інтересів) [1].

На початкових етапах розвитку процесу гармонізації аудиту в Україні зусилля щодо узгодженості регіонального масштабу мають більше шансів на успіх, ніж першочергова орієнтація на міжнародну перспективу.

Проведені дослідження дають змогу дійти висновку про те, що гармонізація аудиту на державному рівні полягає у досягненні узгодженості між:

різноманітними законодавчими і нормативними актами різних рівнів, які стосуються питань аудиту;

діяльністю професійних організацій аудиторів України між собою;

діяльністю професійних аудиторських організацій та органів законодавчої та виконавчої влади, фінансових структур.

Одним із проявів і шляхів здійснення інтеграції та гармонізації аудиту є його стандартизація. Стандарт у перекладі з англійської – норма, зразок, еталон, модель, що приймаються за вихідні для порівняння з ними інших подібних об'єктів. Тому можна стверджувати, що стандартизація аудиту – це процес розробки та послідовного застосування комплексу правил, принципів та процедур у процесі здійснення аудиторської діяльності. Таким чином, стандарт аудиту є нормативним документом, який має рекомендаційний характер. Мета стандартів – бути детальними та повними, щоб їх тлумачення було однаковим у різних країнах, регіонах, фірмах. Серед стандартів аудиту доцільно виокремлювати чотири рівні: міжнародні; регіональні; національні; внутрішньо фірмові [2].

Незважаючи на те що аудит є незалежною перевіркою, аудиторська діяльність не позбавлена впливу держави, органів законодавчої влади та інших регулюючих органів. Держава законодавчо може закріплювати цілі аудиту, регулювати механізм розробки та затвердження національних стандартів,

визначати перелік підприємств, для яких аудиторська перевірка є обов'язковою, висувати певні вимоги до форми і змісту аудиторських висновків.

Суспільство впливає на гармонізацію аудиту шляхом визначення свого ставлення до професії аудитора (її рейтингу серед інших професій, престижу та іміджу), а також ступенем довіри до результатів аудиторських перевірок. Чим вищий рейтинг аудиторів у суспільстві, тим вищим вимогам повинна відповідати їх діяльність, що, спонукатиме до поглиблення гармонізації та інтеграції аудиту.

Негативними проявами гармонізації аудиту (яких слід всіляко уникати або зводити до мінімуму) є такі: загроза втрати досягнень у сфері аудиту тієї чи іншої країни; великі матеріальні та фінансові затрати; досить тривалий період здійснення.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що в Україні слід розробити та впровадити спеціальну Програму інтеграції та гармонізації аудиту (у рамках загальної програми його реформування), а саме:

розробити механізм практичного застосування Міжнародних стандартів аудиту в Україні, створити до них коментарі;

внести необхідні зміни і доповнення до Закону № 3125-XII [3] з метою приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які прямо чи опосередковано впливають на регулювання аудиторської діяльності;

використовуючи узагальнений практичний досвід роботи міжнародних та вітчизняних аудиторських фірм, розробити Типові методики аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств у розрізі галузей їх діяльності;

внести необхідні зміни у Порядок сертифікації аудиторів;

сприяти науковим дослідженням у галузі аудиту;

розробити механізм ціноутворення на аудит та аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду з цього питання;

розробити стандарти внутрішнього аудиту в Україні [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Василькова Т. МСА як принципи формування нормативно-правової бази вітчизняного аудиту / Т. Василькова / Аудитор України. – 2009. – № 13. – С. 10–11.
2. Гажієнко А. Якість аудиту фінансової звітності та шляхи її удосконалення [Текст] / А. Гажієнко / Фінансовий ринок України. – 2009. – № 12. – С. 31–32.
3. Закон України № 3125-XII — від 22.04.93 р. «Про аудиторську діяльність» (зі змінами та доповненнями).
4. Зубілевич С. Перспективи розвитку аудиту / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 8–9. – С. 101–109.

УДК 657.338.5

СУЧАСНИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Загрібний А.Б., *студент групи Б5/4*
Науковий керівник – асистент Сирцева С.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Заробітна плата – це одна з найскладніших економічних категорій та найважливіших соціально-економічних явищ. Для бухгалтера важливо знати основи законодавства про працю, контролювати правильність заповнення відповідних документів щодо нарахування і виплати заробітної плати.

Значний доробок у вивчення проблем обліку оплати праці внесли такі вчені як: С.Г. Дзюба, Л.В. Мельянкова, Н.А. Ткаченко та ін. Проте, система бухгалтерського обліку, зокрема праці та її оплати, перебуває в процесі реформування і поки що недосконала та потребує вирішення проблем пов'язаних у змінах в організації й стимулюванні ефективності праці, а також комп'ютеризації цієї ділянки обліку.

Н.А. Ткаченко стверджує, що бухгалтерський облік оплати праці має бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, повному використанню робочого часу, а також правильному обчисленню чисельності працівників для обліку заробітної плати [1, с. 82].

Основою організації оплати праці є тарифна система оплати праці. Більшість вчених відводять тарифній системі основну роль у посиленні регулюючого впливу держави в сфері заробітної плати, інша частина – вважають тарифну систему гальмом та популяризують так звані безтарифні системи оплати праці. Тому з метою удосконалення оплати праці працівників в Україні необхідним є упорядкування тарифних умов оплати праці, встановлення обґрунтованих співвідношень рівнів заробітної плати різних професійно-кваліфікаційних груп в залежності від складності і кваліфікації працівників [2].

Важливе значення має вибір підприємством системи оплати праці, адже неефективна система оплати праці може призвести до соціальної напруженості у колективі і як наслідок до зниження продуктивності праці, погіршення якості продукції, порушення трудової дисципліни тощо. Необхідно враховувати фактори, які впливають на вибір системи оплати праці на підприємстві.

П(С)БО 26 є аналогом МСФЗ 19, який має стандартизувати облік цих розрахунків і створити необхідну інформаційну базу, що є позитивним. Але у вказаних стандартах ще не відпрацьовані окремі положення – недостатньо схем розрахунків з працівниками, поняття про пенсійні плани замінені програмами виплат, що мають загальний характер і потребують додаткового уточнення [3].

В сучасних умовах комп'ютеризація облікової роботи є важливим кроком в забезпеченні менеджерів необхідною оперативною інформацією для прийняття управлінських рішень. Проте існуючі підходи до комп'ютеризації облікових операцій на практиці потребують удосконалення і формують джерела подальших розробок.

Отже, в сучасних умовах облік оплати праці має велике значення і потребує постійного перегляду та вдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткаченко Н.А. Особливості документального оформлення операцій з обліку праці та її оплати / Н. А. Ткаченко // Облік і фінанси АПК. — 2011.—№ 3. — С.79-83.
2. Дзюба С.Г. Напрями використання нормування міжнародного досвіду організації нормування і оплати праці в контексті глобалізації економіки [Електронний ресурс] / С. Г. Дзюба, Ю. А. Гайдай // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. — 2010. — выпуск 87. — Режим доступа : http://www.library.dgtu.donetsk.ua/fem/vip87/87_21.pdf.
3. Мельянкова Л.В. Облік і контроль оплати праці в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Л. В. Мельянкова. — К., 2010. — 25 с.

УДК: 657.658.152.11

ОБЛІК АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Нікітіна Р.Є.*, студентка групи Б4/1*
Науковий керівник – асистент Сирцева С.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Розвиток інтеграційних процесів у системі господарювання зумовив необхідність адаптації вітчизняної системи ведення обліку до вимог міжнародної практики, що втілені у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) та загальних принципах обліку США (GAAP).

В Україні національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку розроблені з урахуванням міжнародних стандартів. Так, вітчизняне П(С)БО 2 “Баланс” трактує активи відповідно до МСФЗ 16 “Основні засоби”: активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому [1].

Критерії визнання активів в більшості країн подібні. Відмінність полягає у тому, що в окремих країнах виділяється вартісний критерій віднесення активів до оборотних чи необоротних засобів. Зокрема, в Республіці Білорусь ліміт вартості основних засобів становить не більше 30 мінімальних заробітних плат за одиницю, в Україні – 1000 гривень [2].

В міжнародній практиці підприємства самостійно вирішують питання класифікації активів на оборотні та необоротні. В Україні такий поділ є обов’язковим і здійснюється відповідно до П(С)БО 2 “Баланс”. Натомість МСФЗ не вимагають дотримуватися визначеного переліку або формату подання статей активу в балансі. В різних країнах вони традиційно розміщуються порядку зменшення ліквідності (США, Канада), або навпаки (Великобританія, країни СНД) [1].

У зарубіжній обліковій практиці поняття «необоротні активи» трактуються по різному. Зокрема, у Швейцарії необоротні активи в балансі об'єднані в єдину групу – основні засоби; в Росії – вони включають нематеріальні активи, основні засоби та доходні вкладення в матеріальні цінності; в Німеччині – основний капітал та фінансові активи; в США – це довгострокові активи, до яких належать основні засоби, нематеріальні активи, фонди, інвестиції.

У свою чергу, поняття "оборотні активи" застосовується в США та у всіх країнах СНД. Окремо під поняттям "виробничі запаси" в Російській Федерації, Республіці Молдова та Україні розуміють товарно-матеріальні цінності. В англомовних країнах застосовується поняття "товарно-матеріальні запаси".

Відповідно до національних стандартів основні засоби відображаються в обліку за первісною вартістю. Згідно з МСФЗ до неї входять: ціна придбання за вирахуванням отриманих знижок; митні збори; невідшкодовані податки; витрати, що пов'язані з приведенням основних засобів в робочий стан. Така методика практично не відрізняється від зарубіжної практики. Однак в багатьох країнах в окремих випадках дозволено відносити до вартості ОЗ суму відсотків за позиками, пов'язаними з придбанням останніх.

Порівнюючи вітчизняний досвід облікового відображення основних засобів з їх обліком в Росії та США слід відмітити, що між ними немає особливих відмінностей. Різниця полягає лише у нумерації рахунків, класифікації, методах нарахування амортизації. Зокрема вітчизняні підприємства застосовують норми амортизації відповідно до податкового законодавства, при визначенні яких не враховується моральний знос основних засобів, тому українська продукція не конкурентоспроможна на світових ринках. У свою чергу, в США нова техніка й технологія впроваджується в різні галузі народного господарства кожні 3-5 років, орієнтуючись переважно на моральне зношування [3]. Тому амортизація нараховується за лінійним, кумулятивним методами, пропорційно до обсягу продукції чи шляхом зменшення залишкової вартості

Різниця в обліку фінансових інвестицій у зазначених країнах полягає у тому, що в США поняття "інвестиції" розкрито вужче, однак вони мають більший класифікаційний поділ. Недоліком практики США є відсутність чітко встановлених рахунків.

Аналізуючи облік біологічних активів слід відмітити, що визначення прибутку сільськогосподарських підприємств Росії значно відрізняється від методики України і США. У першому випадку він визначається шляхом порівняння доходу, який складається зі справедливої вартості отриманої продукції при первісному визнанні та прибутків, що виникають від її зміни протягом звітного періоду, з втратами виробництва за елементами. Натомість в Україні і США прибуток визначається як виручка від реалізації продукції з додаванням іншого операційного доходу, до складу якого включається дохід від первісного визначення собівартості продукції та різниця у вартості активів на кінець і початок звітного періоду.

Подальші дослідження зарубіжного досвіду облікового відображення активів нададуть можливість перейняти позитивний досвід ведення обліку операцій з активами, що сприятиме ефективному управлінню підприємством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сеймон В.С. Бухгалтерський облік активів підприємства в різних країнах: порівняльний аспект. [Електронний ресурс] / В. С. Сеймон. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua
2. Горецька Л.Л. Основні підходи до відображення оборотних активів в обліку зарубіжних країн / Л. Л. Горецька // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2001. – № 16. – С. 32-43.
3. Охрамович О.Р. Бухгалтерський облік основних засобів в країнах СНД: правове регулювання / О. Р. Охрамович // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – 2004. – № 1(27). – С. 141-151.

УДК 330.522.4:657

ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ В МЕТОДАХ ОЦІНКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

***Кравець О.А.**, студент групи Б 4/1*
Науковий керівник – асистент Сирцева С.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу підприємств в умовах фінансової нестабільності вимагає формування якісно нової системи управління запасами, в якій головну роль відіграє система їх ідентифікації як об’єктів обліку та методів оцінки і вибуття запасів.

Методи оцінки виробничих запасів підприємства напряму пов’язані з ефективністю процесів управління. Адже, як зазначають Н.Л. Скоробогата та В.Ф. Шпак: “обраний підприємством метод оцінки вибуття запасів є елементом облікової політики підприємства” [1]. Саме тому, при формуванні облікової політики підприємства значну увагу необхідно приділяти оцінці.

Оцінка запасів є важливою передумовою організації обліку, адже вона впливає на точність фінансових результатів підприємства.

В МСБО 2 “Запаси” зазначено, що вартість запасів повинна включати в себе купівельну вартість, витрати у зв'язку з переробкою продукції, а також витрати на доставку запасів до місця їх розташування і приведення до належного стану. Витрати на придбання запасів включають вартість запасів, яка зазначена у договорі, мито на ввезення та інші податки, а також транспортно-заготівельні витрати та інші витрати, прямо пов'язані з придбанням готової продукції, матеріалів і послуг [4].

Таблиця 1

Методи оцінки запасів у зарубіжних країнах

Країни	Методика оцінки запасів
США	запаси оцінюються за фактичними витратами на їх придбання на момент отримання або використання запасів у процесі виробництва. Оцінка вимірюється чистою сумою грошових платежів, здійснених в минулому або майбутньому при придбанні товарів або ресурсів Якщо платежі будуть здійснені у майбутньому, то їх суму слід дисконтувати. Витрати ж на доставку цих запасів (якщо за умовами договору їх не несе покупець) можуть включатись або не включатись до собівартості товарно-матеріальних запасів їх відображають окремим рядком До вартості матеріальних запасів також не включаються загальновиробничі, адміністративні витрати та витрати на їх збут
Польща	запаси оцінюються за цінами їх придбання у випадку ж неможливості виявлення ціни запасів або при їх безоплатній передачі вони оцінюються за цінами на аналогічні або подібні товарно-матеріальні цінності
Німеччина Франція	запаси оцінюються за найменшою величиною - за собівартістю або за ринковою вартістю
Португалія Іспанія	запаси оцінюються за ціною їх придбання або витратами на їх виробництво Ціна придбання включає суму, зазначену в рахунку постачальника, плюс додаткові виграти по збереженню запасів включаючи податок з продажу якщо вони не покриваються за рахунок бюджетного фінансування
Швейцарія Італія	запаси оцінюються за найменшою з двох величин - первісною вартістю (витрати на придбання або виробництво) або чистою вартістю можливої реалізації.
Великобританія	при оцінці запасів до уваги беруть принцип обачності, за яким запаси оцінюються за найменшою з двох величин: первісною вартістю або чистою реалізаційною вартістю. Чиста реалізаційна вартість одиниці запасів - це сума, яку підприємство планує отримати за продаж даної одиниці запасів, за вирахуванням витрат на підготовку даної одиниці запасів до продажу і витрат на продаж
Україна	згідно з П(С)БО 9, запаси при їх надходженні на підприємство оцінюються за собівартістю, яка сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням суми ввізною мита, непрямих податків, витрат на заготівлю, транспортування запасів та інших витрат, пов'язаних із придбанням запасів та доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях [3].

Слід зазначити, що в умовах нестабільності ринку, яка виражається в досить значних коливаннях цін, оцінка запасів за вартістю їх придбання не є об’єктивною. Саме тому зарубіжна практика обліку і звітності виробила достатньо ефективні способи вирішення такої проблеми. Щоб зберегти об'єктивність оцінки запасів в умовах цінової нестабільності, вони оцінюються за правилом найнижчої оцінки. Сутність його полягає в тому, що діє принцип обачності (консерватизму), за яким запаси оцінюються і відображаються за найменшою з можливих вартостей – ринковою ціною або собівартістю.

Оскільки з різних причин ринкова ціна запасів може знизитися до їх собівартості, то виникає збиток, який повинен бути відображений в даному періоді списанням їх вартості до ринкової ціни.

Сьогодні можна застосовувати декілька методів оцінки запасів, кожен з яких має свої переваги та недоліки. Дуже важливо обрати той метод, який дозволяє найточніше провести оцінку з урахуванням інтересів власників підприємства та специфіки виробничої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Скоробогата Н.Л. Бухгалтерський облік за національними стандартами : [посібник] / Н. Л. Скоробогата, В. Ф. Шпак. – К.: НАУ, 2005. - 422 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Ф. Ф. Бутинець - Житомир: ПП “Рута”, 2003. - 544 с.
3. П(С)БО № 9 "Запаси". Бухгалтерський облік. Правове регулювання, стандарти, контроль // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2004. - № 4. – С. 199–206.
4. МСБО 2 - Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку "Запаси"

УДК 330.522.4:657.445

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

***Різун Л.О.**, студентка групи Б 4/3*
Науковий керівник - асистент Пісоченко Т.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Чітка побудова бухгалтерського обліку відповідно до змін, що відбуваються в його організації і техніці ведення, підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській та фінансовій діяльності підприємств.

Питання, що стосуються обліку виробничих запасів в Україні та зарубіжних країнах знаходяться в центрі уваги багатьох вчених дослідників. Зокрема, М.Р. Лучко в своїх працях приділяв значну увагу обліку матеріальних запасів у США, О.М. Губачова розглядала поняття, склад та завдання обліку товарно-матеріальних запасів у багатьох зарубіжних країнах, Г. Столярчук займається вивченням обліку запасів в Україні.

Виробничі запаси складаються з сировини, основних і допоміжних матеріалів, купованих напівфабрикатів і комплектуючих виробів, будівельних матеріалів, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб [1].

Аналітичний облік матеріальних запасів у зарубіжних країнах здійснюється за допомогою конкретних методів, а саме:

3. періодичного обліку;
4. безперервного (поточного) обліку.

Відповідно до методу періодичного обліку детальний облік матеріальних запасів протягом року не ведеться, а в кінці року має проводитися

інвентаризація наявних запасів для встановлення рівня запасів на кінець звітного періоду.

В умовах нестабільності ринку, яка виражається в досить значних коливаннях цін, оцінка запасів, яка проводиться за вартістю їх придбання не є об'єктивною. Саме тому зарубіжна практика обліку і звітності виробила достатньо ефективні способи вирішення такої проблеми. Щоб зберегти об'єктивність оцінки запасів в умовах цінової нестабільності, вони оцінюються за правилом найнижчої оцінки. Сутність його полягає в тому, що діє принцип обачності (консерватизму), за яким запаси оцінюються і відображаються за найменшою з можливих вартостей – ринковою ціною або собівартістю.

Собівартість реалізованих запасів не може бути визначена доти, доки не буде завершена інвентаризація, оскільки розрахунок собівартості визначають так: нетто-вартість покупок плюс рівень запасів на початок звітного періоду мінус рівень запасів на кінець звітного періоду [2].

Після проведеного дослідження обліку виробничих запасів в Україні та за кордоном, було виявлено відмінності, які наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика вітчизняного та зарубіжного обліку виробничих запасів

В Україні	В зарубіжних країнах
Принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності встановлено П(С)БО 9 «Запаси»	Основні методологічні принципи оцінки, обліку та відображення у фінансовій звітності запасів викладені у МСБО 2 «Оцінка та відображення матеріально-виробничих запасів у контексті формування фактичної собівартості»
Запаси – це активи, які: 3. утримують для наступного продажу за умови ведення звичайної господарської діяльності; 4. перебувають у процесі виробництва з метою наступного продажу продукту виробництва.	Запаси – це активи, які: а) утримуються для продажу за умов звичайної господарської діяльності; б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.
Надходження матеріалів на підприємство здійснюється на підставі товарно-транспортної накладної за якою складається прибутковий ордер в двох примірниках. Перший примірник є підставою для оприбуткування цінностей на склад Другий примірник прибуткового ордера є звітом про використання доручення.	Надходження матеріалів на підприємство оформляється рапортом, який складається у трьох примірниках. Основою для складання рапорту є рахунок-фактура постачальника. Один примірник рапорту надсилають у відділ постачання для звірки з умовами розміщення замовлення, другий передають на склад із матеріалами, а третій залишають у групі приймання. Примірник рапорту, який спочатку був направлений у відділ постачання, пізніше передають у фінансову бухгалтерію для розрахунків із постачальниками.
Відпуск запасів проводиться в основному на виробництво продукції, при цьому виписується відділом постачання лімітно-забірна карта на місяць в двох примірниках, перший примірник передається на склад, а другий в цех.	Відпуск матеріалів у виробництво здійснюється за вимогами. Вимогу виписують у трьох примирниках. Перший примірник залишається на складі, другий – у групі матеріального обліку, третій – в особи, котра одержує матеріал. Вимога на основні матеріали відрізняється від вимоги на допоміжні матеріали лише за кольором бланка.

Собівартість реалізованих запасів не може бути визначена доти, доки не буде завершена інвентаризація, оскільки розрахунок собівартості визначають так: нетто-вартість покупок плюс рівень запасів на початок звітного періоду мінус рівень запасів на кінець звітного періоду [2].

Після проведеного дослідження обліку виробничих запасів в Україні та за кордоном, було виявлено відмінності, які наведено в таблиці 1.

Отже, облік виробничих запасів у зарубіжних країнах дещо відрізняється від національного обліку України і має свої властивості, зумовлені особливостями та нормативно-правовою базою в якій існують певні відмінності. Українське законодавство формується без належної адаптації на основі положень міжнародних стандартів, тому засади обліку запасів схожі на ті, що відображені у МСБО, але відповідно до специфіки національної системи виникають відповідні розбіжності обліку в Україні та зарубіжних країнах. Саме тому сформовано чітку політику ведення обліку виробничих запасів відповідно до змін, які відбуваються в країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виробничі запаси: бухгалтерський та податковий облік : Сборник систематизированного законодавства // Бизнес. - 2011. - №12 (грудень). - С. 8-21.
2. Канцуров О.О. Застосування термінології міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у нормативно-правовій базі України / О. О. Канцуров // Фінанси України. - 2006. - № 8. – С. 51-58.

УДК 339.7:657

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

***Юрченко С.Г.**, студентка групи Б4/З*
Науковий керівник - асистент Пісоченко Т.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Бухгалтерський облік визначає середовище, в якому він функціонує. Кожна країна має свою історію, цінності, політичну систему. Те саме можна сказати і про бухгалтерський облік. Принципи його організації в різних країнах значно відрізняються між собою. Ці відмінності зумовлені як існуванням різних форм господарської діяльності, так і впливом на практику обліку зовнішніх факторів (політичних, економічних, соціальних, географічних та ін.).

Особливості обліку у зарубіжних країнах висвітлено в наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів В.І. Коршунова, С.Ф. Голови, Б. Нідлза, В.М. Костюченка, О.М. Губачевої, Х. Андерсона, Д. Колдуелла, Д.А. Папкова та ін.

Кожній країні властиві певні відмінності, які зумовлені національним особливостями і чинниками розвитку. У зв'язку з цим кожна країна має свою національну систему бухгалтерського обліку.

Система бухгалтерського обліку – це сукупність прийомів і методів, за допомогою яких узагальнюються процеси виробництва, постачання і реалізації продукції, визначаються цілі, забезпечується управління підприємством на основі стратегічних і тактичних задач.

Завдання міжнародної системи обліку та звітності зводяться до відображення господарської діяльності та збереження власності суб'єктів міжнародних економічних відносин. Загалом завдання міжнародної системи обліку та звітності можна представити наступним чином, зміст яких наведено в таблиці 1 [2]:

Таблиця 1

Завдання міжнародної системи обліку та звітності

Зміст завдання	Рівень підприємства	Рівень міжнародний
Бухгалтерський облік як засіб реалізації господарської діяльності	Констактація фактів господарської діяльності, збереження власності	Розрахунок статистичних даних, податків, бюджетних виплат, міжнародні порівняння та контракти
Бухгалтерський облік як засіб контролю господарської діяльності	Визначення цілей і варіантів використання ресурсів	Балансування ресурсів, розподіл інвестицій і капіталовкладень
Бухгалтерський облік як засіб активізації людського фактора	Встановлення та облік соціальної відповідальності, використання даних бухгалтерського обліку в системі мотивації участі людини в господарському процесі підприємства	Встановлення та облік економічної відповідальності за міжнародними контрактами, використання даних бухгалтерського обліку як засобу міжнародного економічного спілкування

Українські дослідники М. Лучко та І. Бенько виділяють шість національних і міжнародних бухгалтерських систем:

1. Країни Східної Європи – єдина бухгалтерія; витратна база плану рахунків; мета облікової системи – зниження собівартості.
2. Країни Європейського Союзу (ЄС) – дві бухгалтерії (загальна й аналітична); прибуткова база плану рахунків; мета облікової системи - збільшення прибутку.
3. Англосаксонська система – дві бухгалтерії (фінансова й управлінська); прибуткова база плану рахунків; мета облікової системи - збільшення прибутку.
4. Французька система – дві бухгалтерії; виробнича база плану рахунків; мета бухгалтерії - збільшення доходу.
5. Країни Африканського Союзу – дві бухгалтерії; виробнича база плану рахунків; мета бухгалтерії – збільшення доходу.
6. Організація Об'єднаних Націй (ООН) – дві бухгалтерії; виробнича база плану рахунків; мета облікової системи – збільшення доходу.

Вивчення систем бухгалтерського обліку і звітності зарубіжних країн зумовлює необхідність переусвідомлення критеріїв формування облікової і звітної інформації, більш чіткого визначення елементів фінансової звітності, порядку їх визнання і оцінки, а також встановлення взаємозв'язку між елементами фінансової звітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Краївська І.А. Облік у зарубіжних країна / І. А. Краївська. — Харків : ХНАМГ, 2009.— 243 с.
2. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : [навчальний посібник]. / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 340 с.
3. Голов С. Международные стандарты финансовой отчетности: усовершенствование и применение / С. Голов // Бухгалтерский учет и аудит. - 2007. - № 11. - С. 43-57.
4. Веб-сайт [Електронний ресурс] / Бухгалтерский учёт в зарубежных странах // Режим доступу: http://www.tstu.ru/education/elib/pdf/2008/jarikova-l.pdf

УДК 339.564:657(477)

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

***Лукова М.В.**, студентка групи Б З/З*
Науковий керівник – асистент Лугова О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств відіграє значну роль у розвитку економіки України, насиченні споживчого ринку товарами належної якості, просуванню товарів вітчизняних виробників на зовнішні ринки.

Здійснювати операції, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю підприємства можуть лише використовуючи міжнародні правила розрахунків, порядок укладання договорів, аналізуючи кон’юнктуру валютних ринків, а також, володіючи нормативно-правовою базою з регулювання порядку проведення операцій в іноземній валюті на території України і за її межами.

Організація бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства є важливим процесом управлінської діяльності, спрямованим на забезпечення отримання достовірної інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства.

Процес організації бухгалтерського обліку на підприємстві включає розробку облікової політики підприємства, яка має забезпечити дотримання основних принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

У працях вітчизняних вчених [1] розглянуто загально методичні підходи до організації обліку на підприємствах, охарактеризовано облік за окремими групами. Проте особливості організації обліку зовнішньоекономічної діяльності висвітлено тільки у розрізі організації обліку грошових валютних коштів і характеристики розрахунків для обліку розрахунків з іноземними покупцями і постачальниками.

Саме тому необхідно розробити окрему методику бухгалтерського обліку для експортно-імпортних операцій відповідно до П(С)БО, яку бухгалтери можуть застосувати на практиці та при визначенні облікової політики на підприємствах, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Організація бухгалтерського обліку охоплює три взаємопов'язані етапи: методологічний, технічний і організаційний [1].

Для методологічного етапу характерним є вибір конкретного застосування елементів методу бухгалтерського обліку. Відповідно до теорії бухгалтерського обліку елементами методу бухгалтерського обліку є документація, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, оцінка, калькуляція, баланс, звітність.

Узагальненням методологічного етапу організації бухгалтерського обліку є розробка положень облікової політики, яку підприємство визначає самостійно відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [2].

Основною метою облікової політики є забезпечення отримання зацікавленими користувачами фінансової звітності достовірної інформації про майновий і фінансовий стан, результати діяльності підприємства з метою прийняття ними відповідних рішень. Саме тому облікова політика підприємства має відповідати основним принципам підготовки фінансової звітності й ґрунтується на П(С)БО [3].

Організація бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності, невід'ємною і найбільшою складовою якої є здійснення експортно-імпортних операцій, має певні особливості, пов'язані з тим, що розрахунки за такими операціями здійснюються в іноземній валюті (валюті контракту). Відповідно до П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів" операції в іноземній валюті при первісному визнанні відображують у валюті звітності – грошовій одиниці України перерахунком сум в іноземній валюті на дату здійснення операції (дата визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат).

Здійснення подальших облікових процедур потребує достовірної оцінки активів, зобов'язань, які виникли внаслідок проведення експортно-імпортних операцій, що досягається через визначення курсових різниць за монетарними статтями. Відображення елементів обліку у валютній звітності та розрахунок курсових різниць – це загальні вимоги до відображення експортно-імпортних операцій в обліку.

Розробка положень облікової політики – це важливий етап організації обліку на підприємстві. Дотримання єдиної методології обліку зовнішньоекономічної діяльності забезпечує послідовність обліку і відповідає одному із принципів бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності – принципу послідовності.

Облікова політика підприємства має бути побудована з урахуванням особливостей видів діяльності підприємства. Зовнішньоекономічна – це діяльність, що підлягає особливому контролю з боку держави в особі податкових і митних органів, НБУ. Саме тому дотримання методології обліку зовнішньоекономічних операцій є найважливішим у роботі бухгалтерської служби підприємства, оскільки забезпечує правильність формування активів, доходів і витрат, своєчасність розрахунків, відсутність штрафних санкцій, достовірність фінансової звітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація бухгалтерського обліку : [навч. посібник]. / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, - Вид. 2-ге, доп. і перероб. – Житомир, 2011. – 576 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : http//zakon.rada.gov.ua.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 р. № 193 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : http//zakon.rada.gov.ua.

УДК 658.27:657.372.3

ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Комарницка С.Є., *студентка групи Б З/З*
Науковий керівник – асистент Лугова О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Питання оновлення та модернізації основних засобів є одним із найболючіших для економіки сучасної України. На сьогодні проблема полягає в тому, що підприємства не обтяжують себе пошуком резервів технологічної модернізації виробництва і в більшості випадків підвищують прибутковість виробництва за рахунок зростання цін на продукцію [1]. Вирішення проблеми можливе тільки шляхом розробки комплексу заходів з удосконалення фінансової політики держави, а одним із основних напрямів цього вдосконалення є амортизаційна політика.

Безперервний процес виробництва вимагає постійного відтворення фізично спрацьованих і технічно застарілих основних засобів. Необхідною умовою відновлення засобів праці у натурі є їх відшкодування у вартісній формі, яке здійснюється через амортизацію. Амортизація основних фондів – це процес перенесення авансової раніше вартості усіх видів засобів праці на вартість виготовлюваної продукції з метою її повного відшкодування .

Дослідження теоретичних і практичних аспектів організації обліку основних засобів та їхньої амортизації дало змогу визначити коло невирішених питань, які гальмують процес управління основними засобами.

Зміни податкового механізму, введення в дію Положень (стандартів) бухгалтерського обліку суттєво вплинули на амортизаційну політику й призвели до виникнення нових проблем. Структурні перетворення в економічному механізмі потребують постійного вдосконалення методики та організації обліку і нарахування амортизації основних засобів.

Сьогодні амортизацію можна розглядати з 2-х сторін:

1) амортизація, з точки зору економічної теорії, – об'єктивна економічна категорія, змістом якої є економічні відносини між господарюючими суб'єктами і державою, – процес перенесення вартості основних виробничих фондів на готовий продукт в міру фізичного зношування [2].

2) амортизацію в бухгалтерському обліку визначають, як систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [3].

Одним із найважливіших показників правильного ведення обліку основних засобів є безпомилково нарахована амортизація.

У бухгалтерському обліку амортизація основних засобів нараховується із застосуванням таких методів: прямолінійного; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивного; виробничого.

Нарахування амортизації саме по собі не призводить до формування фонду грошових коштів, оскільки сума нарахованої амортизації характеризує грошовий потік минулого періоду, частина якого відноситься на витрати звітного періоду відповідно до принципу нарахування.

Проблема амортизації ускладнюється перехідним станом української економіки й наявністю в середовищі вітчизняних економістів різних концептуальних поглядів щодо сутності амортизації, філософії її обліку та нарахування.

Впровадження П(С)БО, узгоджених із МСБО, по суті означає перехід від однієї концепції амортизації, концепції відновлення, до іншої – концепції витрат.

Саме паралельне функціонування у вітчизняній економічній науці двох концепцій амортизації спричиняє плутанину при тлумаченні сутності амортизації та визначенні її ролі в процесі оновлення й модернізації основних засобів..

Процес амортизації сам по собі не забезпечує формування адекватного фонду грошових коштів; амортизація є операційними витратами поточного періоду, що виникають у процесі використання необоротних активів і відображаються в бухгалтерському обліку відповідно до принципу нарахування.

Проблеми усвідомлення предметної сутності амортизації обумовлені наявністю у науковому середовищі кількох облікових концепцій амортизації і насамперед конфліктом “відновлювальної” та “витратної” концепцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Яценко Н. Экономика Украины 1999-2008: потерянное десятилетие / Н. Яценко // Зеркало недели, - 2010. - № 51.
2. Мочерний С.В. Основи економічної теорії / С. В. Мочерний. – К. : Академія, 2006. – 472 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : http//zakon.rada.gov.ua.

УДК 657(477)

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

***Коляда А.Л.**, студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник - асистент Лугова О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Розрахунки з оплати праці завжди були одним з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку, це пояснюється соціальною значущістю заробітної плати, складністю законодавчого механізму регулювання оплати праці в країні, комплексною перебудовою організації заробітної плати в сучасних умовах господарювання [1]. Реалізація завдань реформування системи бухгалтерського обліку та сучасні ринкові зміни діючої системи організації оплати праці потребують докорінних змін методології обліку розрахунків з заробітної плати на підприємстві.

На вітчизняних підприємствах незалежно від форми власності та організаційно-правових форм трудові відносини регулюються згідно з чинним законодавством, в якому відбулися значні зміни за останній час. Наприклад, потрібно відзначити, що 2 грудня 2010 року був прийнятий Податковий кодекс, в якому головними змінами стали зменшення податку на прибуток для великих підприємств та введення податкових канікул для знову створених компаній [3]. У ньому передбачено зменшення кількості податків та зборів: загальнодержавних – до 18 з 29, місцевих – до 5 з 14; а також зниження ставок оподаткування. оподаткування доходів фізичних осіб шляхом встановлення ставки 17 % до доходів, отриманих платником податку у звітному податковому місяці, які перевищують десятикратну величину мінімальної заробітної плати.

Також в Податковому кодексі передбачено надання податкової соціальної пільги (ПСП) на кожну дитину батькам, які утримують двох і більше дітей віком до 18 років, в розмірі прожиткового мінімуму для працездатної особи з 2015 р., а від 1 січня 2011 р. і до 2015 р. – 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи; надання підвищеного розміру ПСП самотній матері (батьку), вдові (вдівцю), особі, що утримує дитину-інваліда та іншим соціально не захищеним громадянам.

8 липня 2010 року був прийнятий Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”, до переваг якого можна віднести [2]:вигоду для роботодавців, бо немає потреби реєструватися у чотирьох державних соціальних фондах, сплачувати внески, подаючи в банк шість платіжних доручень на перечислення, подавати чотири звіти, вистоювати чотири черги для того, щоб здати ці звіти;

– єдину базу платників внеску, яка дасть змогу швидше виявляти порушників, зокрема тих, хто платить внески не до всіх фондів або не в повному обсязі;

– зростання надходжень до соціальних фондів, яка дасть змогу збільшувати розміри страхових виплат, ввести в майбутньому, з використанням

єдиної системи збирання внесків, другий рівень обов'язкового пенсійного страхування (накопичувальні рахунки) та обов'язкове медичне соціальне страхування.

Потрібно зазначити, що 4 лютого 2011 року почав діяти новий Порядок фінансування страхувальників для надання застрахованим особам матеріального забезпечення за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. За новим законодавством перші п'ять днів лікарняного оплачуються за рахунок коштів роботодавця, а починаючи з шостого дня – за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Але якщо раніше роботодавець оплачував лікарняні, а потім звертався до Фонду за відшкодуванням, то, відповідно до нового Порядку, працівники подають лікарняні за своїм місцем роботи, де їх нараховують, після чого роботодавець повинен звернутись до відповідного органу Фонду за фінансуванням для оплати листків непрацездатності.

Не залишився без змін й План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Мінфіну України № 291 від 30.11.99 р. Зокрема, було додано новий субрахунок: 378 “Розрахунки з державними цільовими фондів”.
Нарахування суми матеріального забезпечення - допомоги по тимчасовій непрацездатності, що здійснюється за рахунок Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, відображається за дебетом субрахунку 378 “Розрахунки з державними цільовими фондами” і кредитом рахунку 66. Надходження грошових коштів на рахунок підприємства для виплати допомоги працівникам відображається за дебетом рахунку 31 “Рахунки в банках” і кредитом субрахунку 378, а виплата цієї допомоги працівникам відображається за дебетом рахунку 66 та кредитом рахунку 30 “Каса”.

Нормативно-правова база бухгалтерського обліку з оплати праці постійно змінюється, доповнюється, корегується й відповідно до цього кожному підприємству будь-якої форми власності і господарювання потрібно систематично слідкувати за змінами, які відбуваються й застосовувати нововведення для вдосконалення обліку з оплати праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: http//zakon.rada.gov.ua.
2. Дубяга Г.М. Концептуальні проблеми традиційної системи оплати праці / Г. М. Дубяга. Держава та регіони: економіка та підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 274.
3.Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : http//zakon.rada.gov.ua.

УДК: 336.22:657(477)

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВІДПОВІДНО ДО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Лаврик Н.Б., *студентка групи Б 5/5*
Науковий керівник – асистент Лугова О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогодні важливим є питання нововведень згідно нового податкового законодавства в обліку основних засобів. Вагомий внесок у дослідження даної теми зробили такі науковці, як: М. Войнаренко, І. Павлюк, С. Рилєєв, Р. Цебень. Це свідчить про те, що сучасний облік основних засобів на підприємстві потребує глибокого дослідження.

Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів. Від того, наскільки ефективно використовуються наявні основні засоби на підприємстві залежать загальні результати роботи підприємства. У зв'язку з прийняттям Податкового Кодексу України значні зміни торкнулись бухгалтерського обліку основних засобів. Саме тому питання обліку основних засобів на підприємстві і напрямків його удосконалення є особливо актуальними.

Сучасний етап розвитку бухгалтерського обліку характеризується його розподілом на декілька підсистем, а саме, фінансового, податкового, управлінського обліку, що зумовлює особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Аналіз законодавчих актів, що здійснюють регулювання аспектів обліку основних засобів показує, що існують розбіжності фінансового та податкового обліку. Саме за допомогою прийняття Податкового Кодексу України привело до гармонізації фінансового та податкового обліку.

До прийняття Податкового Кодексу України облік основних засобів та методи нарахування амортизації для підприємств України регламентувались Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" та Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств" № 283/97-ВР. З січня 2011 року облік основних засобів регламентується П(С)БО 7 та Податковим Кодексом.

Згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби" – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу) [1].

Сучасна редакція ПКУ стверджує, що основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких

перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зношенням та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [2].

До складу основних засобів входять 16 груп замість колишніх чотирьох. По суті, це ті самі групи, що і в П(С)БО 7, але існують деякі відмінності. Досі у нас був облік основних засобів за групами, а з моменту прийняття Податкового Кодексу всі підприємства повинні перейти на пооб'єктний облік основних засобів.

Повністю змінився підхід до методики нарахування амортизації основних засобів. Кодекс передбачає нарахування амортизації виходячи з мінімально допустимих термінів амортизації основних засобів і інших необоротних активів. Термін використання основних засобів затверджується наказом по підприємству, проте не може бути менше мінімально встановлених термінів.

При нарахуванні амортизації можна застосовувати 5 методів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний або виробничий. Такий метод нарахування амортизації, як податковий – скасовано.

Невирішеними з точки зору гармонізації фінансового та податкового обліку залишаються питання переоцінки та віднесення витрат на ремонти основних засобів. П(С)БО 7 «Основні засоби» визначає критерії віднесення ремонтних витрат на збільшення первісної вартості об'єктів основних засобів. До них відноситься вплив проведених ремонтних робіт на майбутні економічні вигоди від використання об'єкта.

Отже, на нашу думку, прийняття Податкового Кодексу України усунуло деякі розбіжності між методикою фінансового та податкового обліку операцій з основними засобами, а також полегшило роботу бухгалтерам. Від тепер їм не потрібно вести подвійний облік нарахування амортизації. А також у звітності буде відображатись більш реальна інформація про суми нарахованої амортизації за звітній період. Але все ж таки не ліквідувало всіх відмінностей остаточно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 із змінами і доповненнями // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

2. Податковий кодекс України №2755-VI від 02.12.2010 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

УДК 657.471.1:631.15

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ

Доценко М.Д., *спеціаліст*
Науковий керівник – асистент Лесік І.М.
Миколаївський державний аграрний університет

На сьогодні основною галуззю в аграрному виробництві є рослинництво, яке має певні організаційні і технічні особливості, тобто присутній сезонний характер, участь у процесі виробництва землі, залежність від природних факторів, що значною мірою впливає на методологію обліку.

Збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва та покращення її якості є актуальним питанням, особливо за умов, коли світовою тенденцією є зростання вартості продукції сільського господарства та її нестача. В зв'язку з цим питання обліку в галузі рослинництва є досить вагомими, оскільки лише облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для управління та контролю за економічними показниками виробництва продукції рослинництва [1].

Питанню обліку витрат і виходу продукції рослинництва присвячено роботи таких вчених як: Л.К. Сук, П.Л. Сук, О.В. Борович, Б.В. Мельничук, А.А. Клименко, О.В. Пенькова, О.М. Шинкаренко та ін.

Вивчаючи публікації статей та досліджень даної тематики можна сказати що дані матеріали щодо обліку виробництва в сільському господарстві стали основою при розробці Методичних рекомендацій з планування, обліку та калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції, основні положення яких сьогодні використовуються в практичній діяльності більшості сільськогосподарських підприємств України.

Також можна відмітити таку особливість як те, облік витрат та калькулювання собівартості продукції в рослинництві ведеться за єдиними з іншими галузями народного господарства принципами. При спеціалізації виробництва по одній групі культур, облік витрат доцільно вести в цілому для господарства. Проте, у разі кількох напрямів діяльності з окремими видами товарної продукції, варто вести деталізований облік за центрами витрат щодо кожного об'єкта обліку з окремого виду продукції. Облік витрат виробництва в рослинництві сформовано для щомісячного узагальнення витрат на окремі види робіт за культурами або однорідними групами їх, а по завершенні року обчислювати фактичну собівартість зібраної продукції. Дана побудова обліку дає змогу контролювати за відповідністю витрат обсягові робіт, якості й термінам їх виконання й досягненні урожайності.

Значну частину основних витрат, що стосуються вирощування сільськогосподарських культур, протягом року неможливо віднести на той чи інший об'єкт калькулювання. Наприклад, витрати здійснюються з початку останніх польових робіт і закінчується у році, коли отримано врожай, тобто витрати можуть бути понесені в одному звітному періоді, а вихід продукції - у наступному, причому значна частка включених до собівартості продукції витрат припадає на кінець звітного періоду. Відповідно норматив витрат у розрахунку на одиницю продукції може бути проконтрольований лише у кінці

оприбуткування продукції [2]. У рослинництві об'єктами обліку витрат є окремі сільськогосподарські культури або ж групи культур, а також виконані роботи в незавершеному виробництві, тобто витрати під урожай наступного року. Якщо в господарстві дотримується така система землеробства, то практично всі витрати під урожай наступного року можна обліковувати за конкретними культурами, а не по виконаних роботах. Це сприяє покращенню контролю якості, способів і строків проведення агротехнічних заходів по виробництву конкретної продукції рослинництва.

Витрати обліковують за такими статтями: витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; насіння і садивний матеріал; добрива; засоби захисту рослин; роботи та послуги; витрати на утримання основних засобів; інші витрати; витрати на організацію виробництва. Вивчення складу статей витрат рослинництва показало, що в різних підприємствах він не однаковий. Дослідження підтверджують, що недоцільно централізовано встановлювати назви статей, по яких ведеться облік. Підприємству має надаватися право самостійно вирішувати питання про обґрунтування складу статей витрат [3].

Сезонний характер виробництва продукції рослинництва диктує необхідність паралельно з прямими враховувати ще й непрямі витрати. З метою оперативної інформації для управління останні доцільно щомісяця відносній на об'єкти обліку по встановлених нормативах, що дозволяє більш чітко орієнтуватися при прийнятті управлінських рішень.

Як підсумок, можна сказати, що рослинництво має певні особливості організаційні особливості аналізу витрат і вдало сформований при цьому облік витрат продукції рослинництва сприяє оперативному, достовірному та повному інформаційному забезпеченню щодо кількості та вартості виробленої продукції, затрати праці, матеріальних та грошових витрат на виробництво продукції в підприємстві та по його структурних підрозділах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корж Т.В. Інтенсифікація виробництва продукції рослинництва// Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського Ст.159–160 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcndtu/2011_50/25.htm
2. Бондур Т. О. Суть біологічних активів та облік їх виробництва у рослинництві / Т. О. Бондур // Облік і фінанси в АПК. – 2008. – № 1. – С. 9-15.
3. Сук П.Л. Облік витрат на виробництво продукції рослинництва// [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/75257.doc.htm

УДК 633/635:657

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА

***Коваль А.Ю.**, студентка*
Науковий керівник – асистент Марковська Т.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Незважаючи на діючий нормативно-правовий акт П(С)БО 30 “Біологічні активи”, в діяльності господарств організація обліку біологічних активів

рослинництва до цих пір залишається проблематичною.

Стан та проблеми обліку біологічних активів рослинництва розглядаються в дослідженнях В.М. Жука, В.Б. Моссаковського М.Ф. Огійчука, Л.К. Сука, О.В Остапчука та ін.

Серед невирішених проблем – недосконалість методології обліку поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю та, відповідно, проблемність застосування на практиці відповідних методик такого обліку. Однак, питання балансових узагальнень поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю, їх синтетичного та аналітичного обліку є вкрай важливими при залученні інвестицій, отриманні кредитів, виходу учасників із підприємств, їх реорганізації тощо.

Досить тривалий період часу на сільськогосподарських підприємствах України здійснюється реформування бухгалтерського обліку. Причиною цього є введення в дію П(С)БО. Проте найбільших та кардинальних змін в обліку галузь зазнала з 01.01.2007 р. із введення в дію П(С)БО 30 “Біологічні активи”, який регламентує основні напрямки організації обліку у сільському господарстві. Згідно даного стандарту, біологічні активи на дату проміжних та річного балансу потрібно відображати за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу [1].

Дослідження показали, що активний ринок біологічних активів в Україні ще не сформовано, і тому, проблемними залишаються питання визначення справедливої вартості біологічних активів, реальної вартості незавершеного виробництва, зокрема посівів сільськогосподарських культур. Вартість посівів, до моменту оцінки за справедливою вартістю, складається із витрат на вирощування, які відображаються на рахунку 23 “Виробництво”, а в момент «переоцінки» їх необхідно обліковувати на рахунку 211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю.

Слід звернути увагу й на те, що на кожну звітну дату справедлива вартість біологічних активів може змінюватись, що додатково має знаходити відображення в синтетичному, аналітичному обліку та фінансовій звітності.

Не менш важливим є й те, що після досягнення поточними біологічними активами рослинництва стадії зрілості, аналітичний облік культур, що були оцінені за справедливою вартістю, закривається із субрахунку 211 та відновлюється на рахунку 23.

Окрім того при визначенні фінансового результату у загальну суму чистого прибутку сільськогосподарські підприємства включають доходи, що не підкріплені виручкою, а це спричиняє протиріччя які негативно впливають на достовірність відображення інформації у звітності. Отже методологія обліку поточних біологічних активів рослинництва не відповідає головним принципам бухгалтерського обліку. Разом з тим, за П(С)БО 30 підприємство має дотримуватись такої методології на кожну звітну дату.

Дослідження показують, що оцінка поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю та їх відповідне балансове узагальнення доцільне лише в окремих випадках. На основі П(С)БО 30 облік поточних біологічних активів рослинництва за справедливою вартістю впливає

на фінансові результати діяльності підприємства без врахування суттєвої сукупності ризиків щодо отримання таких доходів чи збитків в майбутньому.

Проблема існує ще й в тому, що ніякого доходу чи збитків при застосуванні справедливої вартості до оцінки поточних біологічних активів рослинництва не виникає. В зв'язку з цим, більш доцільніше було б результат переоцінки поточних біологічних активів рослинництва включати до додаткового капіталу. Тобто, збільшення вартості біологічних активів буде збільшувати суму додаткового капіталу, відповідно зменшення – призведе до його зменшення [2].

Відображення зміни вартості активів у складі додаткового капіталу дає можливість відображати реальну ситуацію з вартістю поточних біологічних активів у рослинництві. Додатковий капітал відображає власне джерело формування активів підприємства. Такий порядок відображення активів в обліку буде, з однієї сторони, сприяти задоволенню інтересів різних господарських суб'єктів, а також посилить достовірність фінансової звітності підприємств. Натомість, виникає інша проблема, на яку дату балансу оцінювати вартість його частки майна, якщо припинення корпоративних правовідносин відбувається протягом періоду, а не в кінці року.

Також доцільніше було б балансове узагальнення поточних біологічних активів рослинництва робити лише на ті звітні дати, коли у підприємства є для цього вагомі потреби. Це, також, дасть можливість господарствам надавати потрібну інформацію інвесторам та кредиторам у потрібний їм термін, в результаті чого буде досягатися економічна вигода з двох сторін завдяки взаємному порозумінню.

Таким чином, П(С)БО 30 "Біологічні активи" має надавати підприємствам право самостійного вибору дати оцінки поточних біологічних активів рослинництва та, відповідно, і їх балансових узагальнень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджено наказом міністерства фінансів України від 18.11.2005р. № 790 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05

2. Остапчук О.В. Удосконалення обліку поточних біологічних активів рослинництва / О. В. Остапчук // Облік і фінанси АПК — 2010. — № 1.

УДК 331.2.657

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ УТРИМАНЬ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ

***Зайцева А.Ю.**, студентка*
Науковий керівник – асистент Марковська Т.С.
Миколаївський державний аграрний університет

Складність нарахування заробітної плати в Україні та своєрідна недосконалість податкової системи зумовили виникнення ряду проблем, які

пов’язані з тим, як правильно розрахувати податки та збори із заробітної плати того чи іншого працівника. Актуальність даної теми полягає в тому, що податки та збори пов’язані із життям кожного працюючого громадянина, є обов’язковими та справляються по всій території країни, а тому важливою задачею сьогодні для кожного бухгалтера є не лише контроль за змінами законів, а й детальне їх дослідження та аналіз.

Питання ведення обліку оподаткування та утримань із заробітної плати і його покращення висвітлювалося такими дослідниками як Х.З. Махмудов, Н.І. Журавлева, Р.Ю. Шевченко, В.В. Іванюк та інші.

Для обчислення будь-якого виду податку\збору важливою є база оподаткування – частина із загальної суми нарахування працівнику, з якої виконується нарахування величини податку\збору. Ця частина може бути повною сумою нарахування, або меншою за неї (деякі види нарахування не обкладаються певними податками\зборами). Важливими умовами при цьому також є обмеження на базу оподаткування (зазвичай податки мають певне верхнє та нижнє обмеження на величину бази оподаткування) та встановлені пільги для певних категорій працівників та алгоритм розрахунку.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена як правило у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган сплачує працівникові за виконану ним роботу відповідно до трудового договору [1].

Законом встановлено, що фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності, яка укладає трудові договори з найманими особами, несе обов'язки із сплати їм заробітної плати, а також нарахування, утримання та сплати податків до бюджету України тощо.

Відповідно до Податкового кодексу України обов'язковими є такі види відрахувань із зарплати працівника як Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) та Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Із прийняттям ЗУ “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” було започатковане об’єднання всіх соціальних внесків в один, що полегшило процес звітування перед чотирма фондами, адже тільки Пенсійний фонд зобов’язується адмініструвати цей внесок.

Отже, Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Сьогодні із зарплати працівника відраховується 3,6 % – тобто 2 % із зарплати надходить до Пенсійного фонду, а 1,6 % - до інших соціальних фондів [2].

Податок з доходів фізичних осіб стягується залежно від розміру заробітної плати працівника відповідно до трудового договору, мінімальної заробітної плати, розмір якої встановлено законодавством України, а також ставки податку. Відповідно до ст. 167 Податкового кодексу України ставка

податку становить 15 % бази оподаткування щодо доходів, одержаних, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються (надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами.

У разі якщо загальна сума отриманих платником податку у звітному податковому місяці доходів перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом, ставка податку становить 17 %.

Об’єкт оподаткування зменшується на розмір податкової пільги, якщо працівник має право на цю пільгу і надав роботодавцеві заяву з підтверджувальними документами. Податкова соціальна пільга (ПСП) – сума, на яку платник податку з доходів фізичних осіб має зменшити суму свого загального місячного оподаткованого доходу, отримуваного з джерел на території України від одного працедавця у вигляді заробітної плати.

У випадку, якщо працівник не має права на ПСП, то величина розміру ПДФО буде визначатися як добуток різниці розміру заробітної плати працівника та страхового внеску, помноженої на ставку податку (15 % або 17 %). А у випадку якщо працівник має права на ПСП, то величина розміру ПДФО буде визначатися як добуток різниці розміру заробітної плати працівника, ПСП та страхового внеску, помноженої на ставку податку (15 % або 17 %) **[**3**]**.

Аналізуючи останні зміни у законодавстві України щодо обліку податків та зборів із заробітної плати працівників, можна зробити висновок, що даний об’єкт оподаткування залежить від розмірів податкових ставок, а ті в свою чергу від розміру мінімальної заробітної плати в країні. Також варто відмітити впровадження Єдиного соціального внеску, що беззаперечно полегшив облік розрахунків із фондами соціального страхування. Для правильності оподаткування заробітної плати працівників потрібно враховувати всі соціальні пільги, на які він має право згідно закону, брати до відома параметри працівника: наявність спеціального стажу, відраховувати профспілкові внески тощо. Доцільно в майбутньому на перспективу переглянути схему нарахування ПДФО та уникнути складність розрахунків, яка пов’язана із нарахуванням даного податку на заробітну плату, яка перевищує 10 неоподаткованих мінімальних заробітних плат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zponline.com.ua

2. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 2464-VI - 08.07.2010 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua

3. Податок на доходи фізичних осіб: Податковий кодекс України № 2755-VI - 02.12.2010 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua

УДК 658.1:327

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Бондаренко І.С., *магістр*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Аграрний сектор України як окрема сфера господарської діяльності має свої особливості функціонування та відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки України. Пріоритетність цієї галузі зумовлює необхідність державної підтримки сільського господарства. Україна стала членом СОТ, принципи і правила якої зорієнтовані на максимальну лібералізацію торгівлі, зменшення контролю з боку держави та захист національних виробників. На жаль, вітчизняна практика такого бюджетного регулювання свідчить про неефективність та недостатність її в Україні. Тому вирішення питання доцільності державної підтримки сільськогосподарських підприємств є актуальним на даний момент.

Розрізняють декілька видів доходів: від операційної діяльності сільськогосподарських підприємств, в яких домінують доходи від реалізації сільськогосподарської продукції. Дохід від реалізації продукції за бухгалтерським обліком визнається у разі наявності всіх наведених нижче умов передбачених П(С)БО 15 “Дохід”:

— покупцеві передані суттєві ризики і вигоди, пов’язані з правом власності на товар;

— підприємство не здійснює подальше управління та контроль за реалізованими товарами;

— сума доходу може бути достовірно визначена, є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємств;

— витрати з цієї операції можуть бути достовірно визначені, з цього П(С)БО 15 чітко визначені умови та цілі визначення “дохід від реалізації” [1].

В той же час івнує ряд проблем щодо отримання доходів в сільскогосподарських підприємствах (погодні умови, політичні та економічні події в країні, форс-мажорні обставини), тому постає актуальним питання з боку підтримки держави.

Хоча сільське господарство є ризиковою сферою господарювання підтримка з боку держави може допомогти аграріям покращити фінансовий стан сільського господарства в країні. Забезпечити таку підтримку держава може у вигляді:

— регулювання цінової політики (цінове регулювання в сфері АПК здійснює департамент цінової політики Міністерства економіки України, у

складі якого функціонує відділ цін на продовольчі товари та продукцію сільського господарства);

— підтримка доходів сільськогосподарських товаровиробників;

— здешевлення вартості кредитів;

— створення нових потужностей;

— створення економічних та правових основ ефективного функціонування галузі;

— захисту вітчизняного товаровиробника;

— стимулювання матеріальної зацікавленості виробників у збільшенні виробництва високоякісної продукції;

— просування продукції на зовнішні ринки;

— державної підтримки, в тому числі і за рахунок коштів державного бюджету, наприклад, у вигляді дотацій, які б спрямовувалися на становлення конкурентоспроможності галузі [2, с. 100].

Проте в Україні спостерігається низька віддача від надання дотацій, оскільки відбуваються порушення у використанні бюджетних коштів. Крім того, великі аграрні підприємства мають можливість вчасно отримувати необхідну інформацію і доступ до структур, які займаються розподілом державних фінансових ресурсів. Тому недостатньо тільки виділити кошти з державного бюджету, а потрібно ще посилити контроль і відповідальність за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів.

Також для того, щоб покращити фінансовий стан сільського господарства необхідно для кожної галузі розробити комплексну програму виходу із кризової ситуації в залежності від стану її економіки, значення для продовольчого забезпечення населення, кількості необхідних дотацій, ефективності капітальних вкладень, а також природо-екологічних умов [3, с. 22].

Отже, державне регулювання і підтримка розвитку сільського господарства повинна здійснюватися за допомогою таких заходів як регулювання цінової політики, підтримки доходів сільськогосподарських товаровиробників, стимулювання матеріальної зацікавленості виробників у збільшенні виробництва якісної продукції та підтримання конкурентоспроможності галузі за рахунок державного бюджету. Сільське господарство є дуже важливою ланкою у розвитку національної економіки та його ефективне функціонування забезпечує населення необхідними продуктами споживання, що приносить значну користь суспільству загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дохід: Загальні положення стандарти бухгалтерського обліку № 15 [Електронний ресурс]. — Режим доступу. www.liga.zakon.ua

2. Мішенін Є.В. Соціально-економічні та екологічні напрями розвитку сільських територій / Є. В. Мішенін, Р. П. Косодій. — Економіка АПК.— № 5.— 2008. — С. 98-105.

3. Колiник Т.В. Державне регулювання діяльності в АПК / Т. В. Колiник. — Економіка АПК.— 2009. — № 3. — С. 22.

УДК 331.2:657

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Багріновська Т.М. *магістр*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Враховуючи складність соціально-економічних процесів, що відбуваються на мікрорівні, та їх вплив на макроекономічні показники перегляду потребує система внутрішньогосподарського контролю операцій з оплати праці. В ринкових умовах господарювання зростає потреба в удосконаленні методологічних та організаційних аспектів контролю в економіці України.

Внутрішній контроль є однією із функцій управління господарською діяльністю підприємства. Одним із його вирішальних завдань є надання інформації про діяльність підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень, що можливе лише за раціональної його організації. Організовуючи систему внутрішнього контролю на підприємстві, необхідно дотримуватися системного підходу, що забезпечує його найбільшу результативність та, в свою чергу, визначає раціональність контрольної діяльності. Ефективна організація внутрішнього контролю є одним із заходів, спрямованих на вдосконалення управління підприємством, яка забезпечує високий рівень виконання його завдань, чіткий порядок у його веденні. Таким чином, правильна організація внутрішнього контролю на підприємстві забезпечить керівництво та власників достовірною інформацією про стан справ і на основі цього визначить перспективи його подальшої діяльності.

Управлінський персонал та бухгалтери виконують згідно з своїми посадовими інструкціями попередній, поточний та наступний контроль.

Більшість авторів [2, 3] завдання контролю операцій з розрахунками з оплати праці вбачають у правильності нарахування заробітної плати та проведення всіх утримань і відрахувань до фондів соціального страхування та податків. При цьому ними виділяються нетотожні завдання, що свідчить про відсутність науково обґрунтованого підходу до завдань щодо проведення внутрішньогосподарського контролю за операціями з виплат персоналу.

Виходячи із великої кількості суб'єктів здійснення контролю та з метою чіткого врегулювання контрольних процедур з врахуванням часу здійснення господарської операції систематизовано завдання внутрішнього контролю.

Завдання внутрішньогосподарського контролю операцій з виплат працівникам підприємства (часовий розріз):

а) попередній контроль:

- перевірка наявності трудових книжок працівників;
- врахування пільг згідно з переліком поданих документів, що надають право на ці пільги працівнику;

- доцільність джерел фінансування соціально гарантованих виплат працівникам;
- відповідність нормам чинного законодавства та внутрішнім документам операцій з виплат працівникам;

б) поточний контроль:

- контроль за повнотою та цільовим використанням коштів, спрямованих на соціальні заходи;
- перевірка джерел здійснення виплат працівникам;
- своєчасність погашення кредиторської заборгованості за виплатами працівникам;
- правильність та повнота облікового відображення операцій з виплат працівникам в первинних документах, регістрах обліку, Головній книзі, бухгалтерській звітності;

в) наступний контроль:

- достовірність відображення операцій з виплат працівникам в системі бухгалтерського обліку та звітності (фінансовий, статистичний, податковій, управлінський);
- оформлення первинних документів, облікових регістрів та Головної книги з дотриманням законодавчо встановлених вимог;
- відповідність нарахованого і фактично виплаченого рівня заробітної плати та інших виплат чинному законодавству та іншим нормативним документам;
- правильність розрахунків з фондами соціального страхування та бюджетами різних рівнів;
- додержання термінів виплат працівникам, задекларованим в розпорядчих документах підприємства.

Внутрішньогосподарського контролю виплат працівникам надасть змогу вдосконалити контрольні процедури за підконтрольними об'єктами, описати алгоритмічну модель дій суб'єктів контролю, що оптимізує витрати їх часу та удосконалить контрольний процес в цілому. Дана методика, в основу якої покладено використання колективного договору як норми контролю, зорієнтована на оперативну мобілізацію виявлених відхилень від нормативно закріплених виплат та прийняття відповідних заходів щодо їх попередження у наступних періодах діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барішников Н.П. Организация и методика проведення общего аудита / Н. П. Барышников; [5-е изд.]. – М. : Информационно-издательский дом «Филинъ», 2000. - 656 с.

2. Бутинець Ф.Ф. Аудит : [підручник] [для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів] / Ф. Ф. Бутинець; [вид. 2-е]. - Житомир: Рута, 2002. – 672 с.

3. Внутрішньогосподарський контроль - запорука ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції [«Наука і освіта 2005»], (Дніпропетровськ, 2005 р.). – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. – 83 с.

УДК 657.012.32:658.14

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Гірчак А.О., *студентка групи Б 4/4*
Науковий керівник – д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Управлінський облік, на відміну від фінансового обліку – це не тільки облік факту, а прогнозування, планування, облік і аналіз витрат і результатів. Категорії доходів в управлінському обліку на сьогоднішній день не можна вважати остаточно визначеними. Більш того, на даний момент теорія управлінського обліку повністю зосереджена на витратах підприємства, методиках калькуляції і визначення собівартості, незаслужено залишаючи поза увагою величезну кількість проблем, пов'язаних з управлінням доходами підприємства. Тим часом, доходи є основною складовою діяльності будь-якого підприємства. З точки зору німецького фахівця Ногуа співвідношення планування і бюджетування можна сформулювати таким чином: планування – правильний шнур, на який “нанизуються” дії структурних одиниць підприємства; бюджетування означає узгодження діяльності підприємства для досягнення вартісних цілей [2]. На нашу думку, відокремлювати планування від бюджетування в управлінському обліку не потрібно. І той, і інший процеси є частинами одного інтегрованого процесу “планування” та нелогічні один без одного. Бюджет взагалі, а бюджет доходів, особливо, – це підсумок багатьох дискусій і рішень, які стосуються майбутнього підприємства. Бюджети відіграють суттєву роль у діяльності менеджерів. Планова функція бюджету – одна з багатьох, таких, як оцінка виконання, координування діяльності, планування постачання, комунікації, мотивації, оцінки керівників. Бюджетний процес на підприємствах, зазвичай, включає наступні етапи:

1. Планування діяльності підприємства в цілому і по його підрозділах;
2. Розробка проекту бюджету;
3. Прорахунок варіантів плану, внесення коректив;
4. Остаточне планування та облік умов, які змінюються.

Бюджетування доходів підприємства – невід'ємна частина як короткострокового, так і довгостроково планування. У будь-якому випадку виділяються такі стратегічні аспекти, як ресурси підприємства, поведінка конкурентів, поточний та прогнозний ринковий попит. Існує думка, що обговорення цих аспектів і є сумішшю творчості, аналізу і володіння поточною ситуацією [3]. Як базу для оцінки фактичних результатів краще брати бюджетні, а не звітні дані про доходи минулих періодів. Крім того, користь від порівняння з минулими періодами може бути знижена через зміни в технології, персоналі, зміні продукції та зміни загальних економічних умов. При складанні бюджету підприємства основна увага приділяється, як правило, його видатковій частині, а дохідна частина недостатньо деталізується і найчастіше не обґрунтовується. Правильний вибір методів прогнозування доходів компанії та

облік всіх суттєвих факторів, що впливають на значення прогнозу, дозволяє зробити його більш точним. Віце-президент по маркетингу часто несе персональну відповідальність за підготовку бюджету реалізації, що полягає у кількісному обґрунтуванні бізнес-плану [1]. Прогноз доходів необхідний компанії не тільки для визначення майбутніх фінансових показників, але й для розробки стратегії і тактики на прогнозний період. Потрібно відзначити, що прогноз – не самоціль. Тому методи прогнозування не повинні бути особливо точними, а повинні лише коректно відображати специфіку бізнесу і вірно вказувати напрямок управлінських рішень, прийнятих компанією. Як і при прогнозуванні взагалі, при прогнозуванні доходів використовуються експертні і статистичні методи. Співставлення фактичних даних в управлінському обліку з прогнозними показниками, на наш погляд, так само необхідно, як і відповідне порівняння з плановими показниками. Таке зіставлення дозволяє згодом оцінити точність прогнозу, ефективність його виконання, уточнювати наступні прогнози. Якщо підприємство для управлінського обліку використовує спеціальні управлінські рахунки, то відхилення від прогнозу, на відміну від відхилень від плану (нормативу), не потрібно відображати на рахунках управлінського обліку. Найбільш розповсюдженою помилкою прогнозування доходів на підприємствах є оцінка одного варіанту розвитку.

На основі вищесказаного можна визначити наступні умови побудови системи обліку для управління доходами на підприємстві:

- Необхідність інтеграції управлінського обліку з загальною системою управління підприємством. Система управління підприємством є складною імовірнісною системою. Систему управління доходами, в свою чергу, варто розглядати як одну з підсистем управління підприємством в цілому, що вимагає єдиного інформаційного забезпечення.

- Комплексний характер формування управлінських рішень. Управління доходами повинно розглядатися як інтегрована система дій, що забезпечує прийняття взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких вносить свій внесок у результативність формування і використання доходів.

- Підготовка кожного управлінського рішення в сфері формування і розподілу доходів повинна враховувати альтернативні можливості управлінських рішень. Необхідна багатоваріантність програм дій і відповідна економічна, у тому числі облікова інформація.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добровський В.М. Управлінський облік : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / В. М. Добровський, Л. В. Гнилицька, Р. С. Коршикова. – К. : КНЕУ, 2008. – 235 с.

2.Керимов В.Э. Управленческий учет : [учебник] / В. Э. Керимов. – М. : ИЦ «Маркетинг», 2009. – 268 с.

3.Нападовська Л.В. Управлінський облік / Л. В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.

УДК 658.8.011.1:657

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ

***Хоменко А.В.**, студентка групи Б 4/1*
Науковий керівник – д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

В сучасних економічних умовах в Україні однією з основних проблем, що виникають в процесі реалізації продукції, є недотримання контрагентами договірних зобов'язань або їх неплатежі. Тому для збереження необхідного рівня ліквідності і платоспроможності підприємств необхідним є ефективне управління дебіторською заборгованістю.

Дослідженням даного питання займалося багато вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Бутинець Ф.Ф., Савицька Г.В., Чумаченко М.Г., Хендріксен Е. Є., Таратута Л. В., Чауш Б.М. та ін.

Згідно з П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість" дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату. На її розмір та структуру впливає ряд факторів, які можна поділити на дві основні групи: зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори практично не залежать від діяльності підприємств і обмежити їх вплив досить складно. Це рівень конкурентоспроможності галузі, вимоги до сертифікації продукції, податкова політика, рівень інфляції, обмеження щодо цінової політики, обсяг ринку, кредитна політика банків тощо.

Внутрішні – залежать від того, наскільки організовано управління дебіторською заборгованістю в межах діяльності підприємства. Це кредитна політика підприємства, методи обліку, аналізу, контролю дебіторської заборгованості, стратегія розвитку, види розрахунків, що застосовуються в межах підприємства, професіоналізм фінансового менеджера з управління заборгованістю, методи ціноутворення, використання програмних продуктів, що формують управлінську інформацію по дебіторській заборгованості [1].

Отже, управлінському апарату необхідно враховувати численні фактори при розробці методів формування облікової інформації.

Дебіторська заборгованість покупців – це фактично безвідсоткова позика контрагентам. Її рівень визначається підприємством за умовами розрахунків з клієнтами. Якщо ці умови є суворими, то зменшується обсяг продажу товарів через те, що покупці не мають можливості придбати товар в кредит і, відповідно, зменшується величина дебіторської заборгованості за рахунками клієнтів. З іншого боку, якщо розрахункові умови послаблюються, з'являється більше замовників, зростає товарооборот і сума дебіторської заборгованості.

Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується значним уповільненням платіжного обороту, що викликає зростання дебіторської заборгованості на підприємствах. Тому важливим завданням фінансового менеджменту є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію загального її розміру.

У загальній сумі поточної дебіторської заборгованості підприємств на заборгованість покупців доводиться в даний час 60-80 %. Тому ефективне управління поточною дебіторською заборгованістю пов'язано з оптимізацією розміру й забезпеченням інкасації заборгованості покупців за товари, роботи послуги. Тому управління поточною дебіторською заборгованістю необхідно здійснювати за такими основними етапами:

- аналіз поточної дебіторської заборгованості підприємства у попередньому періоді;
- вибір типу кредитної політики підприємства по відношенню до покупців продукції;
- визначення можливої суми обігового капіталу, що направляється у дебіторську заборгованість за товарним і споживчим кредитом;
- формування системи кредитних умов;
- формування стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту;
- формування процедури інкасації поточної дебіторської заборгованості;
- забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування поточної дебіторської заборгованості [2].

Кожний із етапів дозволяє впорядкувати відносини з дебіторами та досягнути необхідних показників управління заборгованістю. Проте найбільшого значення набуває контроль, який дозволяє з’ясувати, наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення заборгованості, відповідність запропонованої відстрочки платежу вимогам ринку.

Політика управління дебіторською заборгованістю розробляється для підприємства в цілому та для кожного покупця. Тип політики, що застосовується, залежить від репутації покупця, товару, що пропонується ринку, можливостей поповнення оборотного капіталу підприємства, політики управління кредиторською заборгованістю.

Основною умовою ефективної реалізації політики управління дебіторами виступає дотримання граничних обсягів дебіторської заборгованості та термінів її погашення.

Важливими моментами в управлінні дебіторською заборгованістю відіграють планування, організація та контроль роботи з дебіторами, які зводяться до формування кредитного рейтингу клієнтів, класифікації дебіторської заборгованості по видах, ведення реєстру старіння заборгованості, оцінки справедливої вартості і обертання дебіторської заборгованості, включення дебіторської заборгованості в систему операційних бюджетів, реструктуризація дебіторської заборгованості.

ЛІТЕРАТУРА

1.Таратута Л.В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua.

2.Чауш Б.М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://intkonf.org.

УДК 657.012.32:658.8

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

***Нікітіна Р.Є.**, студентка групи Б4/1*
Науковий керівник – д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

В сучасних умовах особливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності товаровиробників відіграє система збуту. У зв'язку з цим великого значення набувають ефективні способи і методи управлінського впливу на кінцеві результати виробничо-господарської діяльності, що становить предмет управлінського обліку і контролю виробничих процесів на етапі збуту.

Управлінський облік надає інформацію про здійснення контролю і управління затратами і результатами, що виникають в процесі реалізації. Він також є одним зі способів дослідження і прогнозування збутової діяльності. При цьому переслідує такі цілі:

- збір, обробка і узагальнення інформації про операції збуту;
- узагальнення бухгалтерської інформації про витрати і результати збутової діяльності;
- збір і обробка інформації про потреби та можливості ринку.

Інформація, управлінського обліку має забезпечувати:

- ухвалення своєчасних управлінських рішень;
- виявлення ризиків, втрат від неефективних угод, надмірних затрат;
- оцінку ефективності функціонування системи управління збутом (реалізацією) готової продукції, робіт, послуг на підприємстві.

Система управлінського обліку збутової діяльності повинна бути побудована відповідно до основних складових частин збутової політики підприємства, що включає політику руху товару, стратегію збуту, цінову і маркетингову політику, політику організації обліку, контролю і регулювання. Дослідження всіх складових методом узагальнення дає змогу характеризувати ефективність і стан функціонування усієї збутової діяльності.

Важливим елементом в системі управлінського обліку збутової діяльності є контроль і управління витратами обігу. При цьому об'єктом управлінського обліку збутової діяльності виступають затрати, котрі доцільно оцінювати як в цілому, так і за окремими функціональними розділами: місцями виникнення затрат, центрами відповідальності, видами продукції, напрямам збуту тощо.

В цілому по відділу збуту доцільно розраховувати і встановлювати бюджети затрат, що дозволить виявити зміни у складі затрат, вплив структурних зрушень у складі продукції, конкретні причини змін, винних осіб, вплив на економічні результати діяльності підприємства.

Постатейний облік затрат забезпечує контроль і управління витратами на одиницю реалізованої продукції в зіставленні з попереднім періодом, планованими показниками. В цьому аспекті особливий інтерес представляють

види продукції, що реалізується, оскільки облікова інформація про її собівартість забезпечує оцінку впливу на рентабельність і економічні результати діяльності підприємства.

Поелементний перелік затрат на організацію і здійснення збутових операцій зумовлений необхідністю управління складом витрат. Їх оцінка полягає у контролі за дотриманням кошторисів і обґрунтуванні змін відповідно до запланованих видів затрат.

У системі управлінського обліку збутової діяльності важливе значення мають способи віднесення витрат на собівартість реалізованої продукції, робіт, послуг. Від правильності їх вибору і застосування залежать методи визначення результатів від реалізації. Зазвичай, рівень витрат продажу оцінюють за відхиленням їх фактичного рівня від запланованого кошторисом.

Процедура обліку, контролю і управління затратами та результатами збутової діяльності за центрами відповідальності повинна включати такі основні елементи:

- визначення відповідальних працівників, що забезпечують організацію, планування, облік, контроль, оцінку і регулювання збутової діяльності;
- визначення порядку документування, відображення і узагальнення облікових даних з метою отримання систематичної інформації про операції і їх виконавців;
- розмежування збутової діяльності за об'єктами обліку і контролю;
- встановлення критеріїв оцінки конкретних операцій;
- розробка методів оцінки витрат, процедури їх контролю і управління.

Загалом регламентація порядку збору і відображення облікової інформації про збутову діяльність визначається цілями і завданнями узагальнення даних в системі управлінського обліку на підприємстві. Однак обсяг інформації, що подається управлінським обліком, повинен забезпечувати досягнення поставлених завдань і обґрунтованість рішень щодо збуту, котрі приймаються на його основі. Це висуває високі вимоги до організації системи управлінського обліку на підприємстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корнієнко Ю.Ю. Концепція управлінського обліку затрат збутової діяльності підприємства / Ю. Ю. Корнієнко, В. І. Тищенко // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. - 2010. - № 11. – С. 76-81.

2. Нападовська Л.В. Управлінський облік: суть, значення та рекомендації щодо його використання в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л. В. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – С. 50-62.

УДК 658.141.17:657

ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

***Станкевич О.В.**, студентка групи Б 4/4*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах ринкової економіки ефективне управління витратами та результатами діяльності підприємств є важливим і складним завданням, вирішення якого актуальне для нинішніх умов господарювання. Методика обчислення собівартості істотно впливає на оцінку фінансових результатів роботи підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на підвищення прибутковості його діяльності за рахунок зниження витрат виробництва.

Для об’єктивного зіставлення витрат підприємств, що входять до складу корпорації, необхідні відповідні єдині методики й нормативи. Однак, держава перестала регламентувати процеси обліку, аналізу і планування витрат, тому багато компаній змушені використовувати старі інструкції або розробляти власні методики. У зв’язку з цим особливу актуальність набувають питання науково обґрунтованого вирішення організаційно-методичних аспектів управління витратами в корпоративних структурах.

Сукупність об'єктивних чинників: концентрація виробництва, удосконалення його технології й організації, розробка теорії нормування витрат праці й матеріальних ресурсів, розвиток методів оперативного управління виробництвом, гостра необхідність оперативного контролю витрат і регулювання собівартості – привели до створення і поширення (в основному в закордонних країнах) систем “стандарт-кост”, “директ-кост”, нормативного обліку, АВС тощо [1].

В 1936 р., коли Дж. Харрісом була висунута концепція «директ-кост», необхідність розподілу накладних витрат зникла. Однак для підприємства все більш актуальним є не стільки завдання точного і повного визначення собівартості, скільки запобігання невиправданих витрат, яких можна було б уникнути.

Вирішенню цього завдання сприяла поява на початку XX ст. у США, а потім і в Європі системи “стандарт-кост”, яка порівнює фактичні витрати з нормативними.

Головне в системі “стандарт-кост” – контроль за найбільш точним виявленням відхилень від установлених стандартів, що сприяє вдосконалюванню й самих стандартів витрат.

Однією з модифікаційних систем є система “директ-кост”. Її суть полягає в тому, що собівартість планується тільки в частині змінних витрат, тобто лише змінні витрати розподіляються по носіях витрат. Решта витрат (постійні витрати) враховуються на окремому рахунку, але в калькуляцію не включаються, а періодично списуються на збитки за звітний період [1].

Особливістю системи “директ-кост” є, по-перше, поділ витрат на постійні і змінні. Друга особливість системи “директ-кост” – поєднання виробничого й фінансового обліку.

Однак, на відміну від системи обліку “стандарт-кост”, модифікована система (система нормативного обліку) припускає обчислення фактичних витрат (собівартості) як сукупності нормативу і відхилення. Зведений облік витрат на виробництво при нормативному підході ведеться за статтями витрат і видах діяльності.

Пошук нових методів одержання об'єктивної інформації про витрати привів до появи методу АВС. У системі АВС основна роль приділяється розробці й впровадженню особливого методу обліку витрат за видами діяльності – калькулюванню на основі діяльності (Activity-Based-Costing). Суть даного підходу полягає в наступному: підприємство розглядається як набір робочих операцій, що визначають його специфіку [2].

Таким чином, проведений аналіз сучасних методів управління витратами показав, що для вирішення проблеми оптимізації витрат та ефективності господарювання компаній необхідний індивідуальний підхід до вибору існуючих систем управління витратами, а в низці випадків до формування власної системи управління з урахуванням галузевих особливостей, організаційної структури і масштабності корпорації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голубовський. Л.О. Аналіз сучасних методів управління витратами / Л. О. Голубовський // Галицький економічний вісник. — 2010. — № 8 (15) – С.15–21.

2. Атамас П.Й. Концепція стратегічного управління витратами в управлінському обліку / П. Й. Атамас // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. − № 23 – С. 34–36.

3. Москалюк В.Є. Планування діяльності підприємства : [підручник] / В. Є. Москалюк. – К. : КНЕУ, 2006. – 252 с.

УДК 631.162

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

***Попова О.В.**, студентка групи Б 4/7*
Науковий керівник - д.е.н., доцент Сіренко Н.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Управлінський облік уже давно перестав бути чимось новим для як для науковців, так і для практикантів. Основні його інструменти щоденно використовують у своїй діяльності керівники підприємств та керівники окремих структурних підрозділів.

В основу системи управлінського обліку покладено інформаційну систему, яка використовую вхідну інформацію та відповідні процеси з метою одержання результатів, що відповідають точно визначеним цілям управління.

Інформаційна база управлінського обліку використовується всіма функціями управління, в тому числі функціями планування,контролю та оцінки з метою прийняття управлінських рішень.

Саме тому доцільно ще раз зупинитися на сутності управлінського обліку і структурі його введення.

Дослідженням проблематики даних питань займаються багато вітчизняних науковців, зокрема Ф.Ф Бутинець, П.І. Мороз, І.С. Косенко та ін. Однак, чимало питань потребують подальшого дослідження, насамперед, з’ясування економічного змісту поняття управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах.

На сьогодні управлінський облік – це не лише облік витрат підприємства, а, передусім, добре організований аналітичний облік і не лише витрат, а й таких об'єктів як основні засоби, нематеріальні активи, запаси, грошові кошти, кошти в розрахунках, капітал, зобов'язання тощо. Набуваючи нового, більш вагомого значення в сучасній економічній практиці суб'єктів господарювання, управлінський облік не просто реєструє, узагальнює, контролює факти господарського життя, він забезпечує управлінський персонал інформацією про різні аспекти діяльності підприємств, які відображаються в бухгалтерському обліку і безпосередньо впливають на якість управлінських рішень, ефективність системи управління. Такий облік покликаний забезпечити систему управління якісною економічною інформацією. Адже саме така інформація, на нашу думку, стає центральним фактором господарського процесу. Дані управлінського обліку широко використовуються для потреб внутрішнього менеджменту в процесі прийняття управлінських рішень, для аналізу господарської діяльності та пошуку резервів скорочення витрат тощо.

Організацію системи управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах доцільно здійснювати в такій послідовності:

1. Визначити організаційну структуру підприємства.
2. Розробити організаційну схему управлінського обліку.
3. Розробити схему документообороту.
4. Розробити систему контролю витрат.
5. Організувати центри відповідальності.
6. Розробити бюджети для центрів відповідальності і показники їх діяльності.
7. Визначити види продукції (робіт, послуг), яку виробляє сільськогосподарські підприємства.
8. Визначити систему обліку і калькулювання продукції (калькулювання за замовленнями, калькулювання за процесами).
9. Визначити перелік постійних та змінних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції та порядок контролю цих витрат [1].

Ефективність роботи бухгалтера, аналітика та управлінця на підприємстві суттєво підвищується завдяки засобам інформатизації та автоматизації документообігу, які дозволяють оперативно накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для формування редагування і друку вихідних документів,

квартальних, піврічних і річних звітів, а також надавати інформаційні послуги відповідним організаціям, ланкам управління щодо ефективності роботи, підвищувати ефективність праці аудиторів, ревізорів.

Сучасні бухгалтерські програмні продукти є комплексним інструментом для автоматизації обліку та управління малими підприємствами. У більшості випадків їх функції зведені до облікових завдань конкретног підприємства. При взаємодії різних програм як між ними, так і з технологічним обладнанням виникають труднощі, що з'являються при обміні інформацією з партнерами чи з контролюючими органами (формат інформаційних даних). Проблема уніфікованого формату обміну інформаційних баз є нині актуальною. Вирішити її може створення та підтримка єдиного стандарту обміну інформації на національному рівні [2].

Як видно із зазначеного вище, сучасне програмне забезпечення будується відповідно до вимог, принципів і методів ведення обліку, облікового забезпечення, виходячи із можливостей сучасної техніки.

Управлінський облік є внутрішнім обліком підприємства, надзвичайно індивідуальним і конфіденційним, основне призначення якого задовольнити інформаційні потреби управлінського персоналу господарюючого суб'єкта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф. Ф Бутинець. – К. : Пошуково-видавниче агентство "Книга Пам'яті України", 2005. - 431 с.

2. Мороз П.І. Основи управлінського обліку / П. І. Мороз, І. С. Косенко. – Львів : Престиж Інформ, 1999. - 282 с.

УДК 331.104.2(56)

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ОПЛАТИ ПРАЦІ

***Масіна Н.С.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Головним джерелом грошових доходів працівників є заробітна плата, правильна організація якої спонукає членів суспільства до високопродуктивної і якісної праці, а відтак безпосередньо впливає на темпи соціально-економічного розвитку країни.

Сьогодні виникла парадоксальна ситуація: економіка держави розвивається у ринковому напрямі, а один з головних елементів ринкової економіки - ціна робочої сили все більше віддаляється від своєї природної оцінки. Проблема удосконалення оплати праці є ключовою в системі соціально-економічних відносин не тільки тому, що стосується інтересів основної частини населення країни, але і у зв'язку з тим, що впливає на всі параметри ринку.

Аналіз сучасної політики і практики організації заробітної плати в Україні демонструє політику обмеження грошових доходів, орієнтації заробітної плати на прожитковий мінімум, розмір останнього на кінець 2011 року становив 953 грн [1]. На державному ж рівні здійснюється регулювання лише мінімальної заробітної плати, яка, нажаль, не є адекватною соціальною гарантією, її розмір становив 1073 грн в 2011 році. Заробітна плата фактично перестала виконувати відтворювальну, стимулюючу і соціальну функції.

Мінімальна заробітна плата не повинна бути нижчою за вартісну величину межі малозабезпеченості, тобто величину доходу на душу населення, який забезпечує непрацездатному громадянинові споживання товарів і послуг на мінімальному рівні, встановленому законодавством в розрахунку на працездатну особу [2].

За статистикою тридцять відсотків штатних працівників отримують заробітну плату меншу за прожитковий мінімум. Також негативною в інституті оплати праці є тенденція до поглиблення міжгалузевої та міжпрофесійної диференціації в оплаті праці, що викликана різним рівнем кризового стану в галузях економіки.

До основних причин низького рівня заробітної плати можемо віднести:

1) скрутне фінансове становище і збитковість підприємств виробничої сфери, недостатність обігових коштів, спад обсягів виробництва;

2) недосконалість бюджетної, податкової, грошово-кредитної систем, політики ціноутворення, що призвело до відповідного підвищення споживчих цін;

3) незадовільна організація системи державного та колективно-договірного регулювання оплати праці;

4) низький рівень продуктивності праці та наявність значної надлишкової чисельності працівників, відсутність належного нормування праці, що призвело до втрати зв’язку заробітної плати з кінцевими результатами праці;

5) низька ефективність індексації заробітної плати у зв’язку з інфляцією;

6) недосконалість механізму формування фондів оплати праці в бюджетній сфері [4].

З метою нормативно-методичного забезпечення подальшого реформування оплати праці треба розробити нові та вдосконалити попередні нормативні акти, забезпечити випереджаюче зростання зарплати порівняно із зростанням цін, впорядкувати схеми посадових окладів та підвищення стимулюючої їх ролі.

Основними напрямами подальшого реформування оплати праці є:

1) визначення заходів, спрямованих на забезпечення зростання номінальної заробітної плати та формування джерел її подальшого підвищення на державному і регіональному рівнях та на рівні підприємства;

2) забезпечення стабільного зростання реальної заробітної плати, виходячи з макроекономічної ситуації та фінансово-економічного стану підприємств;

3) відновлення функцій заробітної плати з розширеного відтворення робочої сили і поетапне наближення її рівня до реальної вартості робочої сили на ринку праці;

4) стимулювання оплати праці.

Окрім заохочення, як матеріального стимулювання працівників до праці у законодавчих проектах слід об'єктивно врахувати і вдосконалити оплату праці шляхом втілення в життя європейських стандартів, які будуть відповідати формулі справедливої заробітної плати, тобто "рівної винагороди за працю рівної цінності" [3]. Слід наголошувати на принципі рівної оплати за рівну працю на відміну від вимоги рівної оплати за однакову роботу.

Подальше реформування оплати праці повинно органічно поєднуватися із загальним процесом ринкового формування національної економіки, насамперед податкової, грошово-кредитної, фінансової, банківської систем, соціальної сфери. Тому першим кроком на шляху реформування інституту оплати праці має стати розв'язання проблеми мінімальної заробітної плати на рівні законодавчо визначеного державного стандарту.

А сам прожитковий мінімум має бути обрахований на новій методологічній основі, яку запроваджують багато країн світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Державний бюджет на 2011 рік: Закон України від 23.12.2010р., № 2857-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

2. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р., № 108/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

3. Божко В. Генеза правового регулювання оплати праці в Україні впродовж XIX–XX ст. / В. Божко // Вісник Акад. правових наук України. – 2010. – № 2 (61). – С. 133–142

4. Прилипко С. Проект трудового кодексу України – важливий етап реформування трудового законодавства / С. Прилипко, О. Ярошенко // Право України. – 2009. – № 3. – С. 14–21.

УДК 658.14/.17.011.4

КОМПЛЕКСНИЙПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПДПРИЄМСТВ

***Соловйов О.Ю.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, істотного розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності,

оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [1].

Традиційно використовуються різні підходи і методології оцінки фінансового стану підприємства. Вони мають як певні переваги, так і недоліки

Із офіційних методик аналізу фінансового стану підприємств найпоширенішою у використанні є методика, запропонована у Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [2]. Ця методика допускає розрахунок цілого ряду показників, що характеризують ліквідність підприємства, його фінансовий, майновий стан, ступінь ділової активності тощо. Разом з тим не для всіх цих показників передбачені граничні значення, за якими може бути здійснене зіставлення з іншими підприємствами, а існуючі значення не відображають галузевих особливостей ведення бізнесу підприємств.

Проте класична методика не завжди задовольняє потреби управління. Простий розрахунок показників та формування на основі отриманих даних висновків не дає досить повного уявлення про дійсний фінансовий стан підприємства. Тому виникає необхідність комплексної оцінки фінансового стану підприємства. Комплексна оцінка господарської діяльності є її характеристикою, отриманою в результаті комплексного дослідження, тобто одночасного та узгодженого вивчення сукупності показників, що відображають всі (або багато) аспектів господарських процесів, і що містить узагальнюючі висновки про результати діяльності виробничого об’єкта на основі виявлення якісних і кількісних відмінностей від бази порівняння (плану, нормативів, попередніх періодів, досягнень на інших аналогічних об’єктах, інших можливих варіантах розвитку).

Вважається, що цей вид аналізу оптимально відповідає вимогам виконання таких завдань:

- залучення фінансових ресурсів;
- пошук високорентабельних проектів;
- оцінка надійності партнерів;
- оцінка доцільності інвестування;
- оптимізація фінансової діяльності підприємства;
- комплексне фінансове оздоровлення суб'єкта господарювання.

Основними етапами комплексної оцінки діяльності підприємства на підприємстві системи фінансових коефіцієнтів є:

1. формування системи оцінних показників;
2. оцінка одиничних показників діяльності підприємства;
3. синтез одиничних оцінок для отримання комплексної оцінки діяльності [3].

Слід зауважити, що переваги застосування такої методики аналізу полягають у його методологічній прозорості. Обчислення показників не потребує спеціальних математичних знань, і будь-яка особа, що достатньо мірою володіє економічною термінологією, здатна розібратися в методиці комплексної оцінки. Перелік показників за потребт дасть відповідь на на питання майже з усіх аспектів діяльності підприємства. Особливо він є цінним для оперативного управління та контролю, оскільки регулярний та послідовний розгляд усіх характеристик дасть змогу виявити слабкі місця в діяльності підприємства і вчасно вжити необхідних заходів.

Комплексна оцінка фінансового стану підприємства передбачає визначення економічного потенціалу суб'єкта господарювання або, іншими словами, вона дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі [3].

Таким чином при оцінці фінансового стану доцільно використання не тільки традиційних методів та способів його діагностування, але й проведення комплексної оцінки фінансового стану господарюючих суб’єктів. Такий підхід на основі комплексної оцінки діяльності підприємства дає змогу одержати не лише підсумкові відомості рівня його роботи, а й формувати напрями підвищення ефективної діяльності підприємства, покращення його фінансового стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : [підручник] /За ред.проф. А. М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ. – 2008. – 376 с.
2. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств що підлягають приватизації : наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49 /121 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 7. – Ст. 290.
3. Хотомлянський О.Л.Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1.– С. 111-117.

УДК 336.77:339.5

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУ

***Алєксєєва А.В.**, студентка групи ЗЕД 5/2*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

У розвитку світового господарства міжнародний кредит відіграє важливу роль, сприяючи розвитку продуктивних сил та розширенню масштабів торгівлі. Водночас він може призводити і до негативних наслідків, викликаючи диспропорції в економіці країн-кредиторів. Надмірне залучення міжнародних кредитів та їх неефективне використання підриває платоспроможність позичальників внаслідок сплати величезних відсотків за кредит. Зовнішня

заборгованість для багатьох країн стала причиною призупинення їх економічного зростання.

Кредитування зовнішньої торгівлі – важливий елемент економічного розвитку країни, оскільки кредит, поряд з якістю товару та його ціною, – важливий засіб конкурентної боротьби на світовому ринку. Кредит полегшує можливість збуту товару для експортера та придбання для імпортера.

Функції міжнародного кредиту:

- забезпечення перерозподілу між країнами фінансових і матеріальних ресурсів, що сприяє їх ефективному використанню;
- збільшення нагромадження в межах всього світового господарства за рахунок використання тимчасово вільних грошових коштів одних країн для фінансування капіталовкладень в інших країнах;
- прискорення реалізації товарів у світовому масштабі [1].

Значення функцій міжнародного кредиту нерівноцінне і змінюється в міру розвитку національного і світового господарства. У сучасних умовах міжнародний кредит виконує функцію регулювання економіки і сам є об'єктом регулювання.

Кредитна система країни шляхом кредитування організовує й обслуговує рух капіталу, забезпечує його залучення, акумулювання та перерозподіл у ті сфери виробництва та обігу, тим суб'єктам підприємницької діяльності, де і у кого виникає його дефіцит.

Дані МВФ і Світового банку свідчать про те, що переважна більшість країн, навіть із великої сімки має значний рівень заборгованості. Так, загальний державний борг країн групи G-20 зріс з 78 відсотків ВВП у 2007 році до 97 відсотків у 2009 році та прогнозується на рівні 115 відсотків у 2015 році. Зовнішній борг США станом на 2010 рік становить уже більше 13 трлн. доларів, (а України 153947672,08 млрд. грн.) в той час, як ВВП країни становить близько 14 трлн. доларів. За даними Economist Intelligence Unit в жовтні 2010 року загальний державний борг усіх країн світу перевищив 40 трлн. доларів США. Таким чином, сумарна державна заборгованість усіх країн світу досягла 68 % від світового ВВП (номінальний світовий ВВП в 2010 році за прогнозами Світового банку становитиме 58 трлн. доларів) [3].

Міжнародний кредит сприяє прискоренню процесу відтворення за наступними напрямками**:**

По-перше**,** кредит стимулює зовнішню торгівлю, утворюючи додатковий попит на ринку. Зовнішня торгівля в кредит стала міжнародною нормою, особливо для товарів, які мають тривалий цикл виготовлення, попит та високу вартість. В умовах зростання цін продукції та збільшення частки машин та обладнання в світовій торгівлі імпортери та експортери зацікавлені у використанні зовнішньоторгових кредитів. Будівництво підприємств за кордоном також здійснюється за рахунок кредиту, що використовується для сплати імпортного обладнання, особливо технологічного та енергетичного.

По-друге, міжнародний кредит створює сприятливі умови для іноземних приватних інвестицій, так як пов’язаний з потребою надання пільг фірмам

країни-кредитора; використовується для створення інфраструктури, необхідної для функціонування підприємств, в тому числі іноземних та змішаних.

По-третє, міжнародний кредит використовується для вилучення прибутку з країн-позичальників, посилюючи позиції фінансового капіталу. В той же час щорічні платежі по поверненню позик з відсотками, перевищуючи певний розмір чистого прибутку суспільства, за рахунок якого формуються накопичення, які забезпечують зростання виробництва, негативно впливають на джерело формування цих накопичень в країнах-боржниках [2].

Негативна роль міжнародного кредиту полягає в поглибленні та загостренні диспропорцій в економіці. Міжнародний кредит сприяє перевиробництву товарів, перерозподіляє позиковий капітал між країнами та сприяє стрибкоподібному розширенню виробництва в періоди підйому та періодичним його спадам. Має місце посилення конкурентної боротьби за ринки збуту, сфери застосування капіталу, джерела сировини. Монополії активно використовують кредит для придбання джерел сировини, розширення ринків збуту, сфер застосування капіталів. По каналах світового ринку позикових капіталів відбувається переміщення “гарячих” грошей, яке посилює нестійкість грошової сфери та кредиту, валютної системи, платіжних балансів та економіки в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Береславська О.І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : [навч. посібник]. / О. І.Береславська, О. М.Наконечний, М. Г. Пасецька та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2002 – 329 с.
2. Мозговий О.М. Міжнародні фінанси : [навч. посібник]. / О. М.Мозговий. – К. : КНЕУ, 2002. – 557 с. 3. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/

УДК 338.48:63:504(477.73)

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Галабір Г.С., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Економічна ефективність туризму означає отримання виграшу (економічного ефекту) від надання туристичних послуг [1].

Сільський зелений туризм є одним із напрямів підвищення соціально-економічного розвитку як області, так і країни загалом. Але для того, щоб даний вид туризму стабільно розвивався, необхідно формувати його господарський механізм: організаційні, економічні та правові аспекти діяльності.

Основною проблемою розвитку сільського зеленого туризму Миколаївської області є низька економічна ефективність функціонування даної сфери і діяльності баз відпочинку.

Економічна ефективність виражається низкою критеріїв і показників, а саме: обсяг реалізації туристичних послуг, виручка від реалізації послуг туризму, показники використання робочої сили.

За даними Головного управління статистики у Миколаївській області загальна вартість наданих за 2010 рік туристичних послуг склала 51,4 млн.грн, у тому числі 14 млн.грн або 27,2 % – послуг наданих іноземним туристам і 17 млн.грн або 34,4 % – туристам, які виїжджали за кордон. За І півріччя 2011 року вже обслуговано 12 тис. туристів і 2,6 тис. екскурсантів [2].

Структура туристичних потоків за звітний період по Миколаївській області наступна: найбільший відсоток займає внутрішній туризм – 66,74 % (24 026 чол.), далі зарубіжний (виїзний) туризм – 20,03 % (7 211чол.) та іноземний (в'їзний) – 12,23 % (4 763 чол.) [2].

Сукупний обсяг реалізації послуг, наданих суб'єктами туристичної діяльності у 2010 році, склав 51 374 тис. гривень, що на 5 160 458 грн (10,05 %) більше, порівняно з 2009 роком. Кількість екскурсантів збільшилась на 10,23 % (1 179 чол.) порівняно з 2009 роком і становить 11 525 чол. [2].

Миколаївська область має всі умови для досягнення високої економічної ефективності сільського зеленого туризму, яка має базуватись на виконанні таких заходів:

- забезпечення безпеки відвідувачів, надання усіх видів допомоги, відповідності санітарно-гігієнічним вимогам на туристичних об'єктах та маршрутах;
- формування та забезпечення належного функціонування мереж туристично-екскурсійних маршрутів;
- розробка заходів з поліпшення іміджу Миколаївської області як території відпочинку, оздоровлення й духовного екозбагачення особистості (публікація рекламних проспектів, виступи у засобах масової інформації, проведення різноманітних рекламних акцій тощо).

Реалізація цих заходів дасть змогу забезпечити підвищення економічної ефективності сільського зеленого туризму за рахунок:

- зростання потоку внутрішніх туристів щорічно;
- зростання потоку в'їзних туристів щорічно;
- збільшення обсягів наданих туристичних послуг;
- збільшення частки сфери туризму і діяльності курортів у валовому внутрішньому продукті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дурович А.П. Маркетинг у туризмі : [навч. посібник]. / А. П. Дурович – 3-е вид., Стереотип. – Мн. : Нове знання, 2003. – 496 с.
2. До Всесвітнього дня туризму // [Електронний ресурс] // Регіональний інформаційний портал "Прибужжя". Режим доступу: http://www.regportal.mk.ua/index.php/yahooo.

УДК 336.767.3

КРЕДИТНИЙ РЕЙТИНГ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБЛІГАЦІЙ

***Глухман А.О.**, студентка групи ЗЕД 5/2*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Розвинений фінансовий ринок передбачає широке застосування кредитних рейтингів як універсальних інструментів оцінки кредитоспроможності підприємств-позичальників та їх боргових зобов‘язань. У ряді економічно потужних країн присвоєння кредитних рейтингів є звичною і, більш того, обов‘язковою для економічних суб‘єктів справою.

Кредитний рейтинг облігації враховує кредитний рейтинг самого емітента, однак при цьому може бути вищим чи нижчим від нього. На підвищення кредитного рейтингу облігації можуть вплинути такі чинники:

- наявність застави чи гарантії третіх осіб (зниження власне кредитного ризику для інвестора);
- зобов'язання емітента по достроковому викупі облігацій (підвищення ліквідності облігацій);
- термін, що залишився до погашення облігації (врахування фактору часу у визначення рівня ризику)
- прив'язка до курсу іноземної валюти (захист від інфляції та валютного ризику) та ін.[1].

Кредитний рейтинг облігації вказує на рівень не лише кредитного ризику боргового інструменту, а й валютного ризику, ризику ліквідності та інфляції. Також слід пригадати, що кредитний рейтинг облігацій тісно пов‘язаний із кредитним рейтингом самого емітента, розрахунок якого також враховує ряд ризиків, пов‘язаних із діяльністю позичальника (наприклад, галузевих, регіональних, ринкових, екологічних тощо). Кредитний рейтинг облігації не є показником оцінки лише кредитного ризику. Його слід розглядати саме як інтегральний показник оцінки привабливості облігацій для інвестора з точки зору рівня ряду інвестиційних ризиків. Однак зважаючи на те, що кредитний рейтинг облігації вказує на здатність емітента виконати боргові зобов‘язання за цим цінним папером, то найбільш доцільно говорити про кредитний рейтинг як про інтегральний показник інвестиційної кредитоспроможності.

Попри зростання в Україні популярності присвоєння кредитних рейтингів облігаціям та власне їх емітентам, активізації цього процесу заважають ряд проблем. Перш за все, відсутність в Україні чіткого законодавчого регулювання діяльності рейтингових агентств, відокремлення діяльності з присвоєння кредитних рейтингів від інших видів рейтингових послуг та адекватних вимог до фактичного досвіду роботи дають підстави сумніватись у достовірності визначених кредитних рейтингів та якості кредитно-рейтингових послуг. Популяризації кредитних рейтингів облігацій як інтегральних показників їх

оцінки також заважають проблеми із доступом до інформації про об'єкт оцінки, небажання власників рейтингів їх оголошувати [2].

Дослідження питання сутності кредитних рейтингів облігацій та специфіки їх застосування в Україні дало змогу зробити висновки про його складність та наявність ряду проблем у цій сфері. Необхідно зауважити, що поліпшення якості визначення кредитних рейтингів облігацій та широке їх використання суб'єктами фондового ринку можливе лише за умови вжиття ряду заходів:

1) прийняття нових законодавчих актів, які б регулювали діяльність рейтингових агентств і сприяли б наближенню якості їх роботи до міжнародних стандартів, а також узгодження існуючих правових норма за різними актами, які регулюють дану сферу;

2) прискорення процесу утворення уповноважених рейтингових агентств, послуги яких кваліфікувалися б як високоякісні, а присвоєні ними кредитні рейтинги як достовірні.

Ці та інші кроки і нововведення сприятимуть тому, що кредитний рейтинг облігацій перетвориться на вагомий індикатор рівня ризику та інвестиційної кредитоспроможності для суб'єктів фондового ринку в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/shkala-kred-reit.htm

2. Долінський Л.Б. Аналіз цінних паперів : [навч. посібник]. / Л. Б. Долінський. – К. : Майстер-клас. – 2005. – 192 с.

УДК 336.743(477)

ГРОШОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ СТАБІЛІЗАЦІЯ

Дема І.М., *студентка групи ЗЕД 5/3*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Становлення України як незалежної, суверенної держави обумовило необхідність створення власної грошової системи, яка забезпечувала б можливість українським владним структурам самостійно керувати грошовим оборотом та грошовим ринком в інтересах розвитку національної економіки. Головним результатом функціонування грошової системи є розроблення і реалізація певної грошово-кредитної політики. Позитивний вплив цієї політики на розвиток економіки визначає ефективність самої грошової системи [2].

Зростаючий величезними темпами транскордонний оборот матеріальних, інформаційних і фінансових ресурсів справляє тим більший вплив на

національну економіку, чим більше втягнута країна в міжнародний розподіл праці і рух факторів виробництва. Природно, що для України, частка зовнішньоекономічного обороту якої перевищує обсяг ВВП, це питання набуває особливої ваги та актуальності.

Вплив глобалізаційних факторів на функціонування національної грошової системи навряд чи нині можна розглядати як актуальний. З'являється інший вплив глобалізації на грошову систему – у вигляді валютної експансії. Доларизація супроводжує функціонування національної грошової системи, але не набуло однозначного трактування в економічній літературі [1].

Слід зазначити, що найсуттєвіша загроза стабільності грошей криється у площині грошово-кредитної політики, яка потребує високої компетентності. Ми досі не піднялися до належного рівня управлінської культури.

Нинішня стабільність гривні має ґрунтовну загальноекономічну основу. Вона зумовлена не лише коректною грошово-кредитною політикою, а й відчутною макроекономічною стабільністю [2].

Є кілька ключових позицій, які визначатимуть зміцнення грошової стабілізації не лише у короткостроковій, а й у середньостроковій перспективі. Це насамперед курсова політика. Намагання штучно девальвувати гривню виявилось некоректним. На відміну від девальвації, зміцнення валютних позицій національної грошової одиниці більш вигідне для України. Стабільний валютний курс – це надійна основа зниження інфляції. Ревальвація – важливий чинник підвищення не лише реальних доходів населення, а й вартості активів підприємств та фінансових (зокрема банківських) установ, номінованих у доларах. Сильна гривня – це важлива передумова зміцнення інвестиційного потенціалу, зокрема залучення в національну економіку іноземних капіталів [2].

За березень 2010 року гривня помітно зміцнилася, завдяки припливу капіталу з-за кордону і хорошим заробіткам експортерів. Вона зміцнювалася настільки жваво, що деякі валютні аналітики-оптимісти заговорили про те, що літо ми можемо зустріти з курсом "зеленого" в районі 7,5 грн. Однак девальвація гривні неминуча через неминуче включення «друкарського верстата» для подолання дефіциту бюджету. Особисто зміцнення зупинилося вже в березні – гривня стоїть на одному місці.

Однією з головних причин зміцнення називають активність іноземних інвесторів, які у великій кількості скуповували українські акції і державні облігації [3].

Зараз економіка України відчуває себе набагато краще, ніж восени 2008 року. Але якщо світ все ж накриє чергова хвиля глибокої рецесії, ми навряд чи зможемо цьому протистояти. Україна змогла зміцнити розхитану банківську систему. До того ж, валютний ринок спокійний, нехай і завдяки адміністративному тиску Національного банку України [4].

Економіка України поступово відновлюється – значне скорочення темпів інфляції, а також зростання ВВП. Якщо в кризовому році інфляція за січень – серпень склала 14,8 %, то за аналогічний період 2011-го - лише 4,1 %. Причому, і в серпні, і в липні спостерігалася дефляція. Навіть у січні – серпні економічно вдалого 2007 року інфляція склала 11,6 %. Позитивна тенденція в наявності.

Стан зовнішньоторговельного балансу далеко від кризового. Але при погіршені ситуації в світі, стан зовнішньої торгівлі значно погіршиться. Адже попит на українську продукцію вже також падає. І Національному банку України доведеться знову девальвувати гривню. Поки що резервів НБУ достатньо, щоб контролювати курс [4].

Взагалі девальвація – це нормальне явище в розвинених країнах, яке підіймає економіку, а особливо – зовнішню торгівлю. Але для України такий хід вкрай небезпечний з огляду на те, що зазвичай носить не об'єктивний економічний,а суто адміністративний характер. А отже, економіці складніше адаптуватися до зміни курсу національної валюти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюблюк О. Грошова система України: глобалізаційні фактори впливу / О. Дзюб люк // Вісник НБУ. — 2007.— № 7.— С.14-22.
2. Грошова система України, її становлення та розвиток [Електронний ресурс].— Режим доступу : http://sesia.in.ua/archives/102
3. Гривну ожидает девальвация [Електронний ресурс].—Режим доступу : http://dengi.ua/news/61414_Grivnu_ozhidaet_devalvaciya.html
4. Что будет с гривной в случае кризиса?[Електронний ресурс].—Режим доступу : http://dengi.ua/clauses/87432_Chto_budet_s_grivnoj_v_sluchae_krizisa.html

УДК 336.743:338.124.4

КРИЗОВІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВІЙ ВАЛЮТНІЙ СИСТЕМІ

Кривецька А.Л., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах поглиблення інтеграції економіки різних країн валютна система відіграє все більш важливу та самостійну роль у світогосподарських зв'язках. Ефективність валютного механізму, рівень втручання державних та міжнародних валютно-фінансових організацій в діяльність валютних, грошових та золотих ринків напряму визначає економічний розвиток, зовнішньоекономічну стратегію промислово розвинутих країн.

Із загальнофілософської точки зору криза – це загострення протиріч у системі, які сягають такого рівня, коли вона не в змозі продовжувати функціонування у наявному режимі. Дані протиріччя породжуються як невідповідностями внутрішньої структури системи, так і динамікою зовнішнього середовища.

Причинами виникнення економічної кризи є протиріччя в середині самої економічної системи та інертність трансформаційних процесів в її середині відносно змін зовнішнього середовища [2].

Ключовою глибинною причиною глобальних фінансових криз стала відмова від золотовалютного стандарту в регулюванні міжнародних торгових і

валютних відносин, котра спричинила вибух кредитування, яке, у свою чергу, дестабілізувало світову економіку. Разом із падінням американської економіки почали стагнувати й економіки країн, залежні від американського експорту і доларових кредитів [5]. Україна, на жаль, не залишилася осторонь цього процесу.

Іншою причиною стала монополізація США контролю за світовою валютою – доларом, управління яким мала б здійснювати уся світова спільнота за правилами й приписами, що висуваються до світової валютної системи [3].

Це, у свою чергу, призвело до утворення некерованої грошової маси, по суті, перевиробництва долара. Як видно, основна відповідальність за назване лежить на Федеральній резервній системі США, яка, з одного боку, виконує функції державного банку, а з іншого – є комерційною структурою і діє за законами вільного ринку, маючи на меті одержання прибутку від власної діяльності [4].

З метою контролю над знеціненням незабезпеченого долара федеральна резервна система США вдалася до механізмів зв'язування значної маси «квазівалюти» у віртуальному товарі. У зв’язку з цим валютний ринок був перетворений на віртуальний, при цьому головний дохід інвесторів змістився з прибутковості підприємства на прибутковість пакета акцій, яким вони володіють.

У комплексі зазначене призвело до порушення рівноваги у світовій економіці, гігантського дефіциту торгового балансу США, утворення економічної “бульбашки” і, як наслідок, сучасної глобальної фінансово-економічної кризи [1].

Отже, для подолання наслідків фінансово-економічної кризи необхідно розробити комплекс взаємопов’язаних заходів щодо взаємодії фінансового та нефінансового секторів економіки і узгодити дії всіх органів державної влади та суб’єктів господарювання з метою їх виконання. До того ж слід запровадити й інституційно оформити ефективну і постійно діючу систему моніторингу фінансової системи для забезпечення фінансової стабільності.

Доцільно також розглянути українську позицію, щодо валютної системи. Системна перебудова валютної системи країни – досить тривалий та трудомісткий процес, який відбуватиметься поетапно. Крім того, реформа світової валютної системи обов’язково повинна торкнутися не лише її глобальних механізмів, адже валютна система має трирівневу архітектуру. Вона охоплює інституційні механізми національних валютних структур, інститути валютних відносин глобального (міждержавного) рівня, а також регіональні валютні структури. Нинішня криза виявила принципові протиріччя на кожному з цих рівнів. Тому, визначаючи логіку системних перетворень, надзвичайно важливим є забезпечення комплексності змін [3].

Для успішного протистояння світовим кризовим тенденціям та подолання їхніх негативних наслідків для України пропонується здійснювати комплекс таких заходів:

1) організувати розроблення цільової системної політики із формування та управління грошовими ресурсами в економіці;

2) запровадити ретельний моніторинг руху коштів до України, приділяючи увагу якості капіталу, термінам, характеру і напрямам його використання;

3) забезпечити формування антикризових механізмів, здатних нейтралізувати дію зовнішніх впливів, спекулятивний тиск на ринок, а також створення спеціальних інститутів і фондів, кошти яких можуть використовуватися при раптовому настанні кризових подій в майбутньому;

4) забезпечити посилення державного контролю над банківським сектором з метою обмеження можливих спекуляцій на валютно-фінансовому ринку, які матимуть негативні соціальні наслідки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сивульський М.І. Національні особливості фінансової кризи / М. І. Сивульський // Фінанси України.— 2009. — № 7. — С. 13-19.
2. Вірний В. За лаштунками світової кризи / В. Вірний // Персонал плюс.— 2009 – № 43 (295). — С. 5.
3. Гальчинський А. Нас ждет поэтапное преобразование действующей валютной системы, и сейчас речь может идти лишь о промежуточных решениях / А. Гальчинський // Дзеркало тижня.— 2009. — № 11(739). — С. 6-7.
4. Швайка М. Американський долар – головний винуватець (провокатор) світової фінансової кризи / М. Швайка // Персонал. — 2009. — № 16 (318) — С. 9-11.
5. Швайка М. Світова фінансова криза: причини виникнення та шляхи подолання / М. Швайка// Економічний Часопис-XXI. — 2009. — № 11-12. — С. 8-14.

УДК 351.72:338.124.4

ЗАХОДИ ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Курило В.В., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н. доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В останні півтора століття економічні кризи є об’єктивною реальністю, які виникають не як потреба, а як наслідок. Якщо до XX сторіччя вони розгортались в межах однієї, двох, трьох країн, то наразі вони почали приймати ознаки міжнародного характеру. На жаль, як свідчить історія, точно спрогнозувати економічні катаклізми і тим більше попередити їх неможливо. Заходи під час кризи 2007-2008 років з короткострокового стимулювання економічного зростання у вигляді стабілізаційних програм, що були вжиті урядами країн, свідчать, на перший погляд, про доцільність обраної стратегії дій з огляду на пожвавлення світової економіки. Але, як бачимо, наслідки такої політики в довгостроковій перспективі непередбачувані з огляду на нарощування урядами країн як бюджетних дефіцитів, так і боргу сектору державного управління.

Враховуючи досвід різних країн можна дійти висновків про спрямованість дій урядів та центральних банків на стимулювання сукупного попиту як на найбільш динамічний компонент макроекономічної рівноваги, впливаючи на який, можна відносно швидко повернути економіку до стану

рівноваги, принаймні в короткостроковій перспективі. Можна визначити також два головні напрями стабілізаційних програм: забезпечення відновлення довіри до фінансових інститутів та повернення до стійкого економічного зростання.

До антикризових заходів, що мають бути проведені в Україні належать такі:

1. Заходи координовані НБУ:

5. стабілізація гривні:
6. зниження облікової ставки
7. оптимізація державного бюджету
8. відновлення довіри до фінансових інституцій
9. відновлення системи кредитування економіки;
10. зниження ставки рефінансування комерційних банків;
11. відміна мораторію на зняття депозитів фінансово-кредитними установами з метою забезпечення виконання обов'язків перед клієнтами.

2. Заходи координовані урядом:

12. державне регулювання на основі законів, нормативів, стандартів;
13. реструктуризація зовнішнього боргу приватного сектору;
14. розвиток інфраструктури підтримки галузей;
15. підтримка розвитку реального сектору економіки;
16. поліпшення інвестиційного клімату;
17. ліквідація прямих відносин між НБУ і державою;
18. капіталізація та підвищення вимог щодо забезпечення фінансової стійкості;
19. унормування діяльності окремих небанківських установ.

Здійснення антикризової політики має проходити скоординовано та на всіх рівнях економіки України. Задля збільшення ефективності антикризової політики НБУ та уряд мають проводити ці заходи відокремлено один від одного. Також, антикризові заходи мають застосовуватись на всіх рівнях економіки.

Основними кроками для покращення ситуації вважаємо наступні:

1) Заходи по оздоровленню банківського сектору, що передбачає проведення заходів пов’язаних з рефінансуванням, рекапіталізацією та інвентаризацією банків. Державне управління проблемними банками дозволить уникнути недобросовісного функціонування банківських установ.

2) Забезпечення поступового зниження облікової ставки НБУ задля відновлення кредитування реального сектору економіки. Також в системі антикризових заходів має бути присутнє використання цільових кредитів. Відновлення довіри до фінансових інституцій разом з ліквідацією прямих відносин між НБУ і державою повернуть довіру населення до банківської системи України.

3) Заходи по зміцненню національної валюти. Для цього НБУ повинен підтримувати певний обсяг офіційних валютних резервів і нанести заборону на ведення банківських операцій в іноземних валютах, за винятком зовнішньоекономічних операцій. В перспективі підтримання стабільності обмінного курсу гривні призведе до зміцнення довіри іноземних інвесторів і зниження припливу короткострокового спекулятивного капіталу.

4) Політика уряду щодо зниження податків для малого та середнього бізнесу. Як показує досвід економічно розвинених країн саме це в умовах кризи є найбільш дієвим заходом протидії безробіттю і підвищення платоспроможного попиту підприємств. У результаті реалізації цих заходів буде досягнуто збільшення сукупного попиту.

Проведення вище перелічених кроків в подоланні фінансової кризи сформує привабливий інвестиційний імідж України, що дасть можливість їй бути більш стійкою до майбутніх криз. Паралельно має вестись політика налагодження державного регулювання економіки і ринкових важелів її стимулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернявский А.Д. Антикризисное управление : [учеб. пособие]. / А. Д. Чернявский. — К. : МАУП, 2000. — С. 31.
2. Барановський О.І. Сутність і різновиди фінансових криз / О. І. Барановський // Фінанси України. — 2009. — № 8. — С. 19-32.
3. Шелудько Н.М. Фінансова криза на ринках, що розвиваються : теоретичні й емпіричні аспекти аналізу / Н. М. Шелудько, А. І. Шкляр // Фінанси України. — 2009. — № 2. — С. 3-21.

УДК 338.124.4

ДРУГА ХВИЛЯ СВІТОВОЇ КРИЗИ

***Матолич А.О.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Посилення процесів глобалізації та транснаціоналізації світової економіки та міжнародних фінансових ринків обумовлюють високий рівень взаємозалежності світових фінансових центрів та їх вплив на фінансові системи національних держав.

Із прогнозами провісника світової кризи, професора Нью-Йоркського університету Нуріеля Рубіні, в найближчі роки провідні економіки світу можуть постраждати від другої хвилі кризи, спровокованої бюджетними проблемами в Греції та інших країнах єврозони [1].

Сьогодні світу загрожує друга хвиля кризи в Європі. Якщо перша хвиля була результатом банкрутства банків США, то другу фахівці пов’язують із банкрутством цілих держав у Європі. Насамперед це стосується Греції, а також Італії, Іспанії та Португалії. Причини загострення проблем починалися з Греції, яка, користуючись приєднанням до Єврозони, позичала надто багато. До речі, ситуація у Греції у дечому схожа на ситуацію в Україні: держава брала на себе великі зобов’язання, хоча були відсутні кошти на їх виконання. Власне, це призвело до надмірних запозичень Греції під час кризи.

В той же час відкритою залишалася проблема інших європейських країн, щодо яких виникли сумніви – чи зможуть вони профінансувати свої дефіцити, виплатити відсотки та погасити свій борг. В результаті був створений великий фонд Єврозони на суму до трильйона доларів, знову ж таки спільно з МВФ: 60 млн. євро було виділено з бюджету ЄС, декілька сотень мільярдів євро – в формі кредитів від країн-членів ЄС, а також кошти МВФ [2]. Тобто все разом становило суму до трильйона доларів, яка мала забезпечити вирішення проблем більш слабких членів.

Тоді почався новий етап фінансового витка. Фондові ринки обвалилися як в Європі, так і в інших країнах світу. Євро почав слабшати. Тож для країн Європи пріоритетом стала боротьба з бюджетними дефіцитами.

Більшість офіційних прогнозів майбутнього світової економіки зараз вказують на неминуче різке уповільнення росту. Так, за оцінками аналітиків Morgan Stanley, зростання загальносвітового ВВП у 2011 році сповільниться з 4,2 % до 3,9 % [3].

Щодо того, як нинішня криза може вплинути на Україну існують два аспекти. Перший із них – економічний: через споріднення та тісний зв'язок економік країн Єврозони складна ситуація негативно впливає на український експортний потенціал. Плюс падіння євро означає, що наші продукти стали менш конкурентоспроможними, ніж вони були раніше. Другий аспект, фінансовий, є більш тривожним. Тому що якщо з'являться проблеми у тих банків, які є материнськими для українських, то це негативно вплине на економіку України. Крім того, дуже великими залишаються наші зовнішні борги.

Таким чином, звичайно, спостерігатиметься негативний вплив складної економічної ситуації в світі на зростання української економіки, але їй все ж таки вдається зростати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорошенко О. Європа затягує паски, поки США нагулюють антикризовий апетит // О. Дорошенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://Finance.tochka.net
2. Друга хвиля кризи в Європі: наслідки для України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.glavred.info/archive/2010/06/04/162422-3.html
3. Фондовые торги в США завершились обвалом котировок // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.vesti.ru/doc.html?id=542695

УДК 339.72

МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ ТА РИЗИКИ ПОВ'ЯЗАНІ З НИМИ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мельник А.В., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Питання розрахунків є одним з ключових в міжнародному торговому обороті. Законодавство і банківська система повинні надавати підприємствам

достатню кількість інструментів, які забезпечували б як здійснення розрахунків, так і покриття ризиків, які виникають у зв'язку з цим. При цьому інструменти повинні забезпечувати гнучкість і можливість швидкого реагування підприємств на зовнішні умови, що постійно змінюються.

Зовнішньоекономічні відносини охоплюють всі операції, пов'язані з оборотом товарів, послуг, грошей і капіталів між різними економічними і валютними зонами. Значну частину зовнішньоекономічних відносин складає зовнішня торгівля. Міжнародні розрахунки охоплюють розрахунки по зовнішній торгівлі товарами і послугами, а так само некомерційним операціям, кредитам і руху капіталів між країнами, зокрема пов'язані з будівництвом об'єктів за кордоном і наданням допомоги країнам, що розвиваються [3].

Одним з найважливіших складових зовнішньоекономічних зв'язків є здійснення розрахунків за одержані товари, послуги і т.д. Проведення розрахунків між зацікавленими сторонами (експортери, імпортери) здійснюють спеціалізовані установи, якими є банки.

Найбільш складними і такими, що вимагають високої кваліфікації банківських працівників є розрахунки по міжнародних торгових контрактах [2]. Від вибору форм і умов розрахунків залежать швидкість і гарантія отримання платежу, сума витрат, пов'язаних з проведенням операцій через банки. Міжнародні розрахунки переплітаються з обміном валют і наданням кредиту зовнішньоторговельними партнерами один одному. У цьому виявляється взаємозв'язок міжнародних валютно-кредитних і розрахункових операцій.

Найбільш складною частиною платіжних умов контракту є вибір форми розрахунків і формулювання деталей проведення розрахунків. Головне місце в процесі створення реальних ринкових умов господарювання в Україні відводиться питанням удосконалення механізму проведення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності. З досягненням Україною незалежності все більше вітчизняних підприємств виходять на зовнішній ринок. Знайти закордоном партнера достатньо складно, але якщо певні контакти встановлені, виникає проблема розрахунків. Тому необхідно вибрати таку форму розрахунку, яка незалежно від економічної і політичної стабільності країни-контрагента давала б можливість захистити інтереси як експортера, так і імпортера. При укладанні контрактів слід звернути увагу на мінімізацію валютного ризику, що виникає у зв’язку з коливанням курсів валют. Основними з яких є:

1) кредитний – найбільш імовірний ризик при міжнародних розрахунках, пов’язаний з нездатністю чи небажанням покупця платити;
2) валютний ризик пов’язаний зі зміною валютного курсу, яке може несприятливо вплинути на становище експортера та імпортера;
3) регіональний ризик спричиняє політичні чи економічні події, які відбуваються в країні імпортера і які стали причиною постійного чи термінового призупинення виплат продавцю.

Таким чином, до загальних методів мінімізації затрат та ризиків, що виникають при здійсненні міжнародних розрахунків відносять:

1) використання різних стратегій;

2) страхування;

3) вибір методу фінансування;

4) використання форвардного валютного хеджування;

5) використання ф'ючерсів на ринку опціонів;

6) виписування рахунків у власній валюті чи у валюті, яка має стійку вартість (долар, фунт стерлінгів, єна, євро);

7) контрактне забезпечення – коригування ціни відбувається на основі обумовлених змін валютного курсу.

8) використання акредитива;

9) отримання готівкових депозитів;

10)отримання страхового покриття експортних кредитів [1].

Для мінімізації валютних ризиків в міжнародній практиці застосовують: валютні обумовлення (захисні та індексні); хеджування ризиків (укладання строкових валютних угод, проведення форвадних та опціонних операцій).

Отже, розглянувши методи мінімізації ризиків при здійсненні міжнародних розрахунків можна зробити висновок, що найнадійнішим способом міжнародних розрахунків є акредитив. Акредитив являє собою письмове зобов'язання банку провести за проханням і у відповідності до вказівок імпортера платіж експортеру проти набору документів, що повністю відповідають умовам акредитиву.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мозговий О.М. Міжнародні фінанси : [навч. посіб.] / О. М. Мозговий. – К. : КНЕУ, 2000. – 557 с.
2. Береславська О.І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : [навч. посібник]. / О. І. Береславська, О. М. Наконечний, М. Г. Пасецька та ін.; За заг. ред. М.І.Савлука. – К. : КНЕУ, 2002. – 329 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://revolution.allbest.ru

УДК 336.717:336.743(477)

ВАЛЮТНА ПОЗИЦІЯ БАНКІВ УКРАЇНИ

Поворозник С.В., *магістрант МДАУ*
Науковий керівник - к.е.н, доцент Бурковька А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах лібералізації доступу в Україну потоків іноземних капіталів і відповідних норм валютної політики вітчизняні установи та організації отримали можливість формувати відкриті валютні позиції, залучаючи кошти зі світових ринків капіталу. Вагомість незбалансованих валютних позицій як потенційного чинника валютної кризи висуває на перший план завдання посилення контролю за діяльністю суб'єктів валютних відносин в Україні.

Нарощування українськими банками та корпораціями зовнішніх запозичень, збільшення обсягів споживчого кредитування в іноземній валюті є

об’єктивними процесами. Основні ризики в цій ситуації формуються не стільки самою тенденцією до нарощування зовнішнього фінансування, скільки механізмами й формами, в яких вона відбувається, та навіть за формального дотримання нормативу відкритої валютної позиції банків робить активи потенційно більш ризикованими за пасиви. З цих причин за несприятливого розгортання подій українські банки можуть зіткнутися з загрозою нестабільності, що поширюватиметься внаслідок дії норм чинного законодавства від позичальників на всю банківську систему [1].

Обмінні операції – операції, які виконуються у двох різню валютах (причому одна з них може бути національною валютою і впливають на валютну позицію банку [2].

Законодавством України передбачено отримання ліцензій на будь-які операції, пов'язані з рухом валютних коштів та цінностей.

Ліцензії на здійснення валютних операцій надаються банком на підставі положення № 181 від 06.05.98 р., затвердженого Постановою Правління НБУ, де обумовлені вимоги до банків для отримання права на здійснення операцій за певними пунктами ліцензії.

Банки, що отримали ліцензію на здійснення валютних операцій, називаються уповноваженими банками.

Ліцензії поділяються на генеральні та індивідуальні. Генеральні ліцензії надаються банкам та іншим кредитно-фінансовим установам України на здійснення валютних операцій, які не потребують індивідуальної ліцензії на весь термін дії режиму валютного регулювання. Індивідуальні ліцензії надаються підприємствам та організаціям на здійснення разової валютної операції на термін, необхідний для здійснення такої операції.

У згаданому вище положенні № 181 “Про порядок видачі банкам ліцензії на здійснення банками операцій” наведені окремі пункти валютної діяльності, що підлягають ліцензуванню, такі як, ведення рахунків клієнтів (резидентів та нерезидентів). У іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України (п. 15), неторговельні операції з валютними цінностями (п. 16), ведення коррахунків банків (резидентів і нерезидентів) у іноземній валюті (п. 17), відкриття коррахунків в уповноважених банках України у іноземній валюті та здійснення операцій за ними (п. 19), відкриття коррахунків у банках (нерезидентах) у іноземній валюті та здійснення операцій за ними (п. 20), залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України (п. 21), залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках (п.22), валютні операції на міжнародних ринках (п. 23), операції з банківськими металами на валютному ринку України (п. 24), операції з банківськими металами на міжнародних ринках (п. 25).

Для отримання дозволу на здійснення операцій за окремими пунктами ліцензії передбачено певний розмір капіталу підприємства та вимоги щодо їх технічного забезпечення. Крім того, існують загальні вимоги, до яких належать: наявність служби внутрішнього аудиту, наявність внутрішніх підрозділів, здатних проводити дозволені операції, наявність внутрішньої регламентації

проведення подібних операцій – посадових інструкцій та положень. У разі порушень зазначених вимог НБУ має право відмовити у наданні ліцензії.

Відмова з боку НБУ в наданні ліцензії може бути оскаржена в арбітражному суді [3].

Для запобігання реалізації негативного сценарію розвитку подій запропоновано застосування невідкладних заходів за напрямами:

- дестимулювання банків до видачі валютних кредитів населенню;
- здійснення низки інституційних перетворень, що дозволить кардинально поліпшити ситуацію у сфері розкриття інформації та поліпшення захисту прав власників, що дозволить українським корпораціям переорієнтуватися з боргових каналів залучення коштів;
- посилення пруденційного нагляду та контролю за управлінням валютними ризиками; зокрема ужорсточення вимог до формування резервів банків під кредитні ризики операцій в іноземній валюті та на ресурси, залучені українськими банками від нерезидентів [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Щодо засобів компенсації ризиків, які виникають унаслідок нарощування в Україні зовнішніх запозичень **//** [Електронній ресурс] // Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/March08/02.htm.

2. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках: Посібник / - Київ.: Видавничий центр "Академія", 2002. – С. 375.

3. Постанова Правління НБУ №181 від 06.05.98 р. // [Електронний ресурс] // Законодавство України // Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0077500-96.

4. Денисенко М.П. Грошово-кредитна діяльність банків : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / М. П. Денисенко. – Київ. : Видавництво Європейського університетуту, 2006. – С. 338.

УДК 336.741.241

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СУТНІСТЬ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯКІСНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ

***Рассоха Х.М.**, студентка групи ЗЕД 5/3*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Сьогодні немає єдності в поглядах економістів на форми сучасних грошей, а тому проявляються значні розбіжності відносно кількості форм грошей та щодо використання термінології, яка не стосується як форм грошей, так і самих грошей. Наприклад, нині різними авторами серед форм грошей розглядаються: повноцінні й неповноцінні, центральні й приватні, ліквідні й кредитні,банківські й депозитні, електронні, фінансові, функціональні форми грошей, а також гроші, що трактуються цивільним кодексом Російської Федерації як речі [1].

Електронні гроші (ЕГ) – це різновид депозитних грошей, коли переказування грошових сум по рахунках у банках здійснюється автоматично з допомогою комп'ютерних систем за безпосередніми розпорядженнями власників поточних рахунків. Ця форма органічно поєднує у собі всі переваги депозитної та готівкової форм грошей: немає потреби переносити чи перевозити великі маси готівки; досягається значна економія витрат на їх виготовлення, збереження, перерахування, перевезення тощо; кожний платник має можливість вмить виконати платіж, попередньо перевіривши всі його умови і здійснивши відповідні розрахунки.

Носієм електронних грошей є пластикова картка – іменний грошовий документ, що видається банком власнику поточного рахунку і дає йому можливість оплатити через комп'ютерні мережі свої покупки і погасити борги переказом грошей по рахунку без використання готівки [2].

Існує кілька підходів до визначення сутності ЕГ. За одним з підходів електронними вважаються ті грошові кошти, які не тільки здійснюють рух каналами телекомунікаційного зв’язку, а й зберігаються в електронній пам’яті спеціальних технічних пристроїв – на дисках персональних комп’ютерів чи в мікропроцесорах пластикових карток. Такі гроші можуть перебувати в обігу як усередині банківської системи, так і поза нею у вигляді переведення грошової суми з електронного пристрою платника до електронного пристрою одержувача. Ці кошти виконують значно більше функцій, ніж звичайні гроші: крім засобу обігу, вони можуть слугувати засобом нагромадження і засобом платежу. Тому маємо значно більше підстав називати їх електронними грішми. Здебільшого такі кошти використовуються для платежів за участю, крім платника та одержувача, також третьої особи, яка організовує і контролює систему електронних платежів.

Найбільш науково виправданим є цей підхід до визначення природи ЕГ, який, власне, й прийнято у нормативних актах міжнародних валютно-фінансових інституцій (Банку міжнародних розрахунків, Європейського центрального банку, Світового банку та інших). У цих документах електронні гроші трактуються як грошовий запис, що має такі характерні ознаки:

- зберігається на електронному пристрої;
- здійснюється спеціальними кредитними установами;
- приймається як засіб платежу не тільки емітентом ЕГ, а й іншими економічними суб’єктами, тобто може здійснювати обіг.

Наведені міркування стосовно сутності ЕГ дають підстави для висновку, що вони не є самостійною і самодостатньою формою грошей, яка може існувати незалежно від традиційних їх форм. За своєю сутністю і призначенням ЕГ є найдосконалішим інструментом приведення в рух депозитних грошей, що істотно посилює позиції останніх у їх конкурентній боротьбі з готівковими грошима за обслуговування економічного обороту.

Якщо ЕГ визнавати як самостійну і самодостатню форму грошей, котра існує паралельно з традиційними формами, то слід виходити з того, що інтенсивний розвиток обороту електронних грошей неминуче гальмуватиме розвиток готівкового і депозитного оборотів. Тобто ЕГ одночасно повинні

замінити обидві форми традиційних грошей – депозитних та готівкових, слугуючи їх аналогом. Проте ця теза не підтверджується ні теоретично, ні практично.

ЕГ не є законним платіжним засобом, на відміну від банкнот центральних банків. Це гроші не держави, а окремих кредитних інститутів, тобто швидше за все це приватні гроші. Електронні гроші не можуть бути аналогом готівкових – вони не спроможні повністю замінити останні в обороті.

Порівняно з традиційними депозитними грошима, які здійснюють обіг за рахунками у банківській системі, ЕГ мають низку безумовних переваг.

У електронних грошей значно вища швидкість обігу, що вже має важливе значення для економіки та розвитку бізнесу.

Вища анонімність ЕГ при більшій їх спроможності до позабанківського обігу робить їх доволі зручним інструментом обслуговування тіньового обороту і щодо цього вони значно поступаються депозитним грошам.

Однією з важливих якісних характеристик грошей є їх здатність до тривалого, а ще краще – необмеженого в часі зберігання, тобто висока захищеність від втрати.

При форсованому розвитку ЕГ, особливо при відчутному їх виході у позабанківський обіг, не можна допустити, шоб емісія таких грошей вийшла з-під контролю центрального банку; вона повинна бути “вмонтована” в існуючу грошову систему і чинний механізм грошово-кредитного регулювання [3].

На нашу думку, при розбудові системи електронних грошей у країні не варто ставити завдання повної заміни готівкових грошей електронними – ні на сьогодення, ні на віддалену перспективу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рябініна Л. Дискусійні питання щодо форм сучасних грошей / Л. Рябініна // Вісник НБУ. – 2010. – № 6. — С.10-13.
2. Електронні гроші, їх переваги та недоліки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/.
3. Савлук М. Електронні гроші: сутність та порівняльний аналіз / М. Савлук // Вісник НБУ. — 2004. — № 11. — С.10-14.

УДК 339.72.053(477)

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ

***Саяпіна О.В.**, студентка групи ЗЕД 5/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Україна є незалежною державою, яка здійснює свою зовнішньоекономічну діяльність з багатьма країнами світу, позиціонуючи себе

однією з найпотужніших країн у експорті продукції рослинництва, тваринництва, металургії, приладів, транспортних засобів та ін.

Зовнішньоторговельний баланс в Україні, як основна складова платіжного балансу характеризується тим, що виробництво й експорт основних товарів, які забезпечують понад 40 % надходження іноземної валюти, зменшуються. Хоча і спостерігається тенденція посилення експортної складової зовнішньої торгівлі України завдяки росту попиту на металургію – 33,7 % від загальної структури експорту, мінеральні продукти – 13,1 %, механічне обладнання – 11,0 %, продукти рослинництва – 7,7 %. У той час імпортуються: нафтопродукти – 34,8 %, машини і механізми – 13,4 %, продукція хімічної промисловості – 10,6 % [1].

Сальдо на експорт та імпорт товарів і послуг у 2010 році становило – 3113,1 млн дол США, а у 2009 – 1312,6 млн дол США. В структурі товарів від'ємне сальдо 2010 року зросло на 3572 млн дол, а сальдо послуг є додатнім і зросло на 1771,5 млн дол порівняно з 2009 роком [2]. Залучення іноземних кредитів для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу породжує проблему врегулювання зовнішньої заборгованості. Державний борг України станом на березень 2011 року складав близько 56,4 млрд дол США, з яких 40 % становили короткострокові зобов'язання, які мають бути сплачені у 2011- 2012 роках.

Найбільші експортні поставки здійснювалися в Російську Федерацію - 26,1 % від загального обсягу експорту, Туреччину – 5,9 %, Італію – 4,7 %, Білорусію – 3,7 %, Польщу – 3,5 %. Імпорт з країн СНД складав 44 % від загального обсягу, Європи – 32,9 % (у т.ч. з країн ЄС – 31,4 %), Азії – 16,5 %, Америки – 4,7 %, Африки - 1,4 %, Австралії і Океанії – 0,4 %. У загальному обсязі імпорту найбільші надходження здійснювалися з Російської Федерації - 36,5 %, Китаю – 7,7 %, Німеччини – 7,6 %, Польщі – 4,6 %, Білорусії – 4,2 %. Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,85 (у 2009 р. – 0,87) [2].

Отже, постає потреба раціонального та ефективного, для економіки країни, витрачання кредитних коштів. У світовій практиці напрацьовано певний досвід покриття дефіциту платіжного балансу. Для країн з дефіцитним платіжним балансом, до яких належить і Україна, звичайно застосовуються заходи, що стимулюють експорт товарів та ввіз іноземних капіталів і стримують імпорт товарів та обмежують вивіз капіталів. У перелік таких заходів, які можуть значною мірою знайти відповідне використання в умовах України, входять:

- фінансові та грошово-кредитні інструменти, що дозволяють досягти зменшення бюджетного дефіциту; зміна облікової ставки національного банку (дисконтна політика); кредитні обмеження; встановлення меж зростання грошової маси. Однак необхідно усвідомлювати, що в умовах системної кризи (загроза виникнення якої є і в Україні) така політика буде загрожувати наростанням соціальних конфліктів;

- зниження курсу національної валюти, спрямоване на стимулювання експорту й стримування імпорту продукції;

- цілеспрямована фінансова і грошово-кредитна політика, яка полягає у

виділенні бюджетних субсидій експортерам, підвищенні імпортних зборів, мит на імпортні товари [3].

Зазначимо, що раніше Кабмін України прогнозував від'ємність сальдо торговельного балансу, визначеного за методологією платіжного балансу в 2011 році, яке становитиме 3 млрд 398 млн дол США. За попереднім прогнозом Кабміну, від'ємне сальдо у 2011 році становило 2 млрд 479 млн дол США. Експорт товарів і послуг у 2011 році складе 74,44 млрд дол США, імпорт товарів і послуг буде на рівні 77,838 млрд дол США.

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг у 2012 році становитиме 180,5 мільярдів доларів США. Зокрема, експорт становитиме 87,3 мільярдів доларів, імпорт – 93,2 мільярди доларів. Очікується, що зовнішньоторговельний оборот з країнами СНД збільшиться на 45 % порівняно з 2011 роком, причому експорт товарів і послуг до РФ збільшиться на 57,8 %, з країнами ЄС очікується збільшення зовнішньоторговельного обороту на 12 %, причому збільшення експорту – на 15 % [3].

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що зовнішньоторговельний баланс є основним з показників економічної ситуації в країні, тому слід ретельно простежувати його сальдо та вживати необхідних заходів щодо його врегулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Товарна структура зовнішньої торгівлі України 2010 рік (12 міс) [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. – 2011. Режим доступу до сайту: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/vnishno_t_balans/ukr/5048.html.
2. Зовнішньоторговельний баланс України [Електронний ресурс]: за даними вантажних митних декларацій / Держ. ком. статистики України ; ред. В.О. Піщейко – 2011. Режим доступу до сайту: http://www.ukrexport.gov.ua/i/imgsupload/26.pdf.
3. Андрійчук В. Шляхи оптимізації платіжного балансу України та зовнішньоторговельного балансу регіонів в умовах фінансової кризи [Електронний ресурс] / В. Андрійчук – Відділ стратегій управління регіональним розвитком – Режим доступу до ресурсу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/22.htm.

УДК 336.743(477):339.745

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В СВІТОВУ РИНКОВУ СИСТЕМУ

***Стефанович О.С.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Валютна політика займає значне місце як в монетарній, так і в загальноекономічній політиці будь-якої держави. В сучасних промислово розвинених країнах, валютна політика зазвичай ув'язується з політикою валютного курсу, інтервенціями центрального банку та управлінням золотовалютними резервами, валютним контролем і валютним регулюванням,

участю в міжнародному валютно-фінансовому співробітництві і т. д. Всі ці дії в кінцевому рахунку відбиваються в механізмі функціонування валютної системи будь-якої сучасної держави, у тому числі і України [1].

Посилення процесів інтеграції в рамках світової валютної системи у відсутності золотого стандарту як базису, призвело до появи якісно нового явища у світовій фінансовій системі – світових валют. Існуюча класифікація валют за ступенем їх інтернаціоналізації є ієрархічною, її складно застосовувати для аналізу функціонування сучасної валютної системи. Вона містить в собі якісну характеристику грошових одиниць, що випливає з виконуваних ними функцій, не пояснює причини виникнення й звернення класу регіональних валют, чиє значення, враховуючи посилення процесів економічної інтеграції, безсумнівно, буде зростати [2].

У сучасних умовах валютна інтеграція – ефективний засіб зміцнити національні грошові одиниці в умовах найжорстокішої конкуренції між валютами (на зовнішніх і на внутрішніх ринках) і самовідтворення валютної асиметрії. Валютна інтеграція дозволяє: підвищити ступінь інтернаціоналізації національних валют; згладити курсові коливання; захистити до певних меж внутрішній фінансовий простір об'єднання від перепадів міжнародної кон'юнктури і від конкуренції ззовні, тобто нейтралізувати негативні наслідки загальної лібералізації.

Отже, можна зробити висновок про те, що лише інтеграція на основі створення валютного союзу, що заміняє національні грошові одиниці, за типом ЄС, дозволить країнам-учасницям зберегти суверенітет у валютній сфері і впливати на розробку і проведення грошово-кредитної політики в регіоні. Але ця політика може проводитися в країнах, які досягли високого рівня економічного розвитку.

В іншому випадку, з метою ефективної інтеграції в світову валютну систему, в умовах слабкості національної економіки, що виражається в високих темпах інфляції, падінні курсу валюти, доцільно використовувати інші форми валютних об'єднань. Характерно, що в даний час створювати абсолютно стійкі світові кредитні гроші не можуть навіть самі економічно сильні країни внаслідок виникаючих і часто загострюваних міждержавних розбіжностей. Існує прагнення країн до утворення валютних систем (валютних союзів) і регіональних кредитних (резервних) грошей на противагу американському долару. При цьому валютні союзи характеризуються наявністю спільної валюти або твердо фіксованих обмінних курсів валют країн-учасниць без яких би то не було допустимих меж коливань між ними, а також безумовним зобов'язанням підтримувати конвертованість своїх валют [3].

Валютно-фінансова інтеграція, спрямована на стабілізацію і розвиток валютних і фінансових ринків, а також на вдосконалення систем транскордонних розрахунків, і застосовується щодо інтеграційної взаємодії України з ЄС.

Україна важлива для ЄС як велике потенційне джерело попиту на єдину валюту і як велика зона її циркуляції. Наявність двосторонньої зацікавленості

Україною та ЄС створює сприятливі умови для їх довгострокового діалогу та досягнення взаємовигідного балансу вимог і поступок обох сторін.

Валютна стратегія України щодо ЄС повинна в першу чергу орієнтуватися на розвиток операцій з євро. Перспективи розширення використання євро в наших торговельно-економічних відносинах з європейськими країнами також очевидні. Але їх слід прив'язувати до певних умов: стабільність курсу євро; збільшення обсягів європейських інвестицій в Україну, і в першу чергу прямих інвестицій, в тому числі і в обмін на наші борги, ступінь відкритості європейського ринку для українських товарів і послуг; розробка більш ефективної фінансово-економічної політики, експортна складова якої була б оптимально орієнтована не тільки на євро і долари США, а й на нашу вітчизняну валюту [1].

Стратегію валютної інтеграції України в СНД можна сформулювати як забезпечення конкурентоспроможності національних грошових одиниць в умовах асиметрії міжнародних валютних відносин, забезпечення ефективної взаємодії національних грошово-кредитних і платіжних систем, валютних ринків, а також поступове взаємне зближення валютних систем, що інтегруються [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойцун Н.Є. Міжнародні фінанси : [навч. посібник]. / Н. Є. Бойцун. — К. : Вид. «Професіонал», 2005. — 226 с.
2. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції : [підручник]. / Л. В. Руденко. — Київ : ЦУЛ, 2003. – 616 с.
3. Козак Ю.Г. Міжнародні фінанси : [навч. посібник]. / Ю. Г. Козак. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 640 с.
4. Дзюбинюк О.В. Валютна політика : [підр.] / О. В. Дзюбинюк. — К. : Знання, 2007. — 422 с.

УДК 631.11:339.564(477.73)

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОЦІНКА

***Сафаров Р.А.**, студент групи ЗЕД 5/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Упродовж років незалежності в Україні сформувалась експортоорієнтована модель розвитку економіки, в якій стратегічна роль експорту полягає в тому, що він має бути засобом сприяння економічному зростанню, інструментом активізації наявних та потенціальних конкурентних переваг з метою подолання відставання від розвинених країн за основними соціально-економічними параметрами.

Вступ України до СОТ відкриває для українських підприємств нові ринки та можливості збільшення обсягів експорту. Нині близько 2/3 міжнародного товарообігу [1] за вартістю припадає на готову продукцію і лише

1/3 — на сировинні товари при посиленні тенденції подальшого збільшення частки готових виробів і зменшення частки сировини у світовому виробництві і міжнародній торгівлі. У структурі українського експорту, навпаки, переважає сировина і продукти низького рівня переробки. Тому загострюється і стає особливо актуальною проблема розвитку і диверсифікації експортного потенціалу країни, успіхи у вирішенні якої визначатимуть масштаби і ефективність участі України у міжнародному поділі праці за умов посилення глобалізації світового господарства, позитивно впливатимуть на динаміку і пропорції розвитку економіки країни.

Починаючи з 2008р. [2] в Україні спостерігається поступове економічне піднесення, яке супроводжується нестабільними траєкторіями руху ВВП, продукції промисловості, сільського господарства, інвестицій, споживчих витрат та показників зовнішньої торгівлі.

Дані свідчать, що темпи зміни експорту кореспондують із зростанням ВВП, а зменшення темпів його приросту у 2009 р. багато в чому пов'язано із різким зниженням експортних поставок [5] за умов посилення політичної нестабільності в країні. Оцінка внеску зовнішньої торгівлі у процес економічного зростання є дуже суперечливою, оскільки впродовж 2008-2009 рр. втрати економіки від від'ємного сальдо досягли 18,5 млрд дол.[2] і за прогнозом очікуються у 2011 р. на рівні 12,5 млрд дол.США [2, 3].

Якщо звернути увагу на валюту розрахунків в експорті, то стає очевидним, що долар міцно займає своє чільне місце в міжнародних розрахунках, особливо експорті-імпорті товарів і послуг.

Для української економіки ці показники також важливі, з огляду на те, який вплив мають Сполучені Штати на світову торгівлю і як це відбивається на зовнішніх ринках нашої країни. Поки що експорт залишається пріоритетним напрямком зовнішньої торгівлі, а на внутрішньому ринку вигідні позиції посідають головним чином підприємства харчової галузі та аграрії [4].

За оцінками фахівців [4], в Україні задіяно лише третину продуктивних сил природи і суспільства. Аграрна продукція України є конкурентоспроможною на світових ринках, і вступ до СОТ, на мій погляд, не суперечить цьому показнику, а тільки підвищує його потенціал. За сприятливої кон'юнктури обсяг експорту основних видів аграрної продукції у 2010 р. збільшився проти 2009 р. у вартісному виразі на 315 млн дол. і досягав майже 2,5 млрд дол.[2,5] навіть при зменшенні його обсягів у натуральних показниках.

В заключенні можна зробити висновок, що Україна, як аграрна країна, має величезний та ще не реалізований повністю експортний потенціал щодо сільськогосподарської продукції. Його повна реалізації та поступове вдосконалення дадуть змогу країні вийти на світовий ринок продукції сільського господарства на такому ж рівні як США та Канада та забезпечити собі міцні та стабільні конкурентні переваги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – www.ukrstat.gov.ua
2. Мельник Т.М. Експортний потенціал України: методологія та аналіз / Т. М. Мельник. – 2008. – С. 222-245.

3. Україна в цифрах – 2007р. / Під ред. О.Г.Осауленка. – К., 2008. – 572 с.
4. Пирог О.В. Сталий соціально-економічний розвиток України в умовах формування інвестиційної політики держави // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: Науковий збірник/За ред. І.Г.Ткачука. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного Університету ім. В. Стефаника. – 2008. – Вип.IV. – Т.2. – С. 95-101.
5. Управління зовнішньоекономічною діяльністю : [навч. посібник]. / За заг. ред. А. І. Кредісова. – К. : ВІРА-Р, 2002. – 552 с.

УДК 336.732

ІНОЗЕМНІ БАНКИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ

***Тараненко О.В.**, студентка групи ЗЕД 5/1*
Науковий керівник – к.е.н, доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Мережа банківської системи України розширюється як за рахунок створення нових вітчизняних банківських установ, так і внаслідок відкриття установ іноземних банків та банків з участю іноземного капіталу, причому кількість останніх збільшується досить швидко. З 176 банків, які мають банківську ліцензію в Україні, 54 – банки з іноземним капіталом (з них 20 перебувають у стовідсотковій власності іноземних акціонерів). Ці банки є одними з найбільших в Україні. Станом на 1 травня 2011 року, приблизно 39,9% капіталу в українській банківській системі належало іноземним власникам [1].

Значний інтерес для банків-нерезидентів становить роздрібний сегмент зі зростаючими доходами населення й нереалізованими потребами в кредитуванні. Купівля дешевого (по європейських мірках) системного банку з розгалуженою інфраструктурою дозволяє відразу зайняти значну частку банківського ринку України в роздрібному сегменті, а отже одержати можливості розміщення своїх відносно недорогих коштів у масовому сегменті з високою нормою прибутку (оскільки ставки кредитування в Україні усе ще значно вище середньоєвропейських) [2].

Існує багато думок проте, що іноземні банки дуже погано впливають на сучасний стан економіки держави. Так серед негативного впливу відзначалося наступне:

- іноземна експансія;
- переслідування власних інтересів;
- загроза економічної безпеки.

Відомо, що свої кредитні ресурси банки спрямовували насамперед не в реальну економіку, а на кредитування населення, по суті – на купівлю імпортних товарів, які інтенсивно заповнюють український ринок.

Актуальність вивчення впливу іноземних банків на вітчизняну банківську систему обумовлена значним її погіршенням у період з 2008 по 2010 р., а саме:

• в 14 українських банках працюють адміністратори й куратори від НБУ, і кількість проблемних банків збільшується;

• відтік депозитів у гривні склав більш 57 млрд. грн.;

• прострочена заборгованість населення по кредитах склала більш 22 млрд. грн., або 3 % від виданих кредитів;

• рівень абсолютної недовіри до банків – 55,1 %;

• скорочення робочих місць у банківській сфері – близько 14 000 людей.

Криза показала, що для вітчизняної банківської системи самим актуальним питанням є підвищення стійкості. У поточних умовах стійкості банківської системи значно сприяє іноземний капітал дочірніх банків. Поряд з перспективою створення дочірніх банків світових фінансових інститутів (HSBC, Deutsche Bank), існує й зворотний рух – кілька представників іноземних банків відмовляються від роботи на українському ринку (Dresdner Bank, ING Bank, Трансбанк). За останній рік з банківського ринку України пішли чотири іноземні фінансові групи. У грудні 2010-го Home Credit Group, що володіла Home Credit Bank, продала свій актив Platinum Bank; російський банк “Ренесанс Капітал” позбувся роздрібного бізнесу в Україні, інвестиційна група Kardan N.V. вийшла зі складу акціонерів VAB. А в лютому 2011-го Банк Грузії закрив угоду із продажу 80 % акцій дочірнього підрозділу в Україні (БГ Банку) групі приватних осіб з України. Фінансові групи продають свої банки й залишають банківський ринок України. Усе це обумовлене тим, що банки, які увійшли на український ринок, побачивши в ньому “золоту жилу”, просто не адаптувалися до умов нашого ринку. Невміння оцінити майбутні можливі ризики й передбачити реакцію учасників ринку з урахуванням нашого менталітету, не змогло відобразити усе це на конкретній ситуації. Той, хто пішов не зміг побудувати гарну бізнес-модель для отримання не тільки процентного, але й комісійного доходу.

Сьогодні великі гравці (Райффайзен Банк Аваль, ОТП Банк, Unicredit Bank, Credit Agricole) навряд чи захочуть піти з України: вхід на український ринок їм дорого обійшовся у свій час, а якщо додати до цього фінансові вкладення під час кризи, то продаж бізнесу спричинить лише фіксацію збитків [3].

Говорячи про всі недоліки існування та функціонування іноземних банків, все ж таки згадуються помилки в економічній політиці саме влади і законодавства, які й створили умови для неадекватної поведінки банків. Більшість науковців підтверджують корисність розширення допуску іноземного капіталу в українську банківську систему. Це, по-перше, необхідність розширення спектру банківських послуг і підвищення їх якості, зниження рівня відсоткових ставок по кредитах, зменшення впливу внутрішніх шоків на стабільність функціонування банківської системи. По-друге – підвищення міжнародного фінансового рейтингу України й збільшення обсягів іноземних інвестицій у її економіку, оптимізації інституціональної структури банківської системи країни й наближення її до стандартів країн з розвиненою ринковою економікою. Окрім цього також і активізація участі в об'єктивних світових глобалізаційних процесах з можливістю обліку їх наслідків для вітчизняного банківського сектору. Але дуже важливо зберегти баланс між національними й

іноземними банками. Не можна припускати витиснення наших систем, тому що це автоматично призведе до зниження економічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банки и финансы в Украине [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://noerr.com.ua/.
2. Иностранные банки в Украине [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.dengi-info.com/news/.
3. Зарубежные банки продолжают сворачивать бизнес в Украине - Руденко В. - 2011- [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.prostobankir.com.ua.

УДК 339.737

СУЧАСНИЙ РИНОК FOREX ТА МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ НА НЬОМУ

Чуприна М.С., *студентка групи ЗЕД 5/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Бурковська А.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Інтенсифікація процесу фінансової глобалізації виявляється, перш за все, в активізації міжнародного руху капіталу. Будь – який міждержавний рух капіталу, рано чи пізно, знаходить своє відображення на ринку FOREX, що є ринком трансформації інвестиційного та торговельного капіталу в національні валюти країн.

Валютний ринок FOREX є центром пильної уваги центральних банків усіх держав. Динаміка національної валюти на ринку FOREX, прямо чи опосередковано відображається на всіх показниках національної економіки: ВВП, руху капіталу, вартості товарів і послуг, рівні виробництва, інфляції, відсоткових ставок і т.і. Швидке зростання спекулятивної складової валютного ринку FOREX призводить до трансформації класичних функцій грошей, перетворюючи іноземну валюту в об’єкт прямого інвестування. На FOREX здійснюються достатньо великі угоди, здатні вплинути на економіку будь-якої держави, тому знаючи тенденції тієї чи іншої валюти, можна спробувати відстежити ці економічні коливання [1].

У даний час валютний ринок, більшою мірою, представлений спекулятивними операціями, комерційних банків та інвестиційних фондів, динаміка яких може абсолютно не корелювати з народногосподарської діяльності інших учасників валютного ринку.

Враховуючи те, що ринок Forex являє собою спекулятивну торгівлю валютою, його учасники (спекулянти), які бажають заробити на рухах ціни в певний проміжок часу, дуже ризикують. Тому, для того щоб мінімізувати ризики, необхідно вміти як найефективніше аналізувати стан ринку і як найточніше спрогнозувати валютні курси. Для цього використовують такі основні методи: фундаментальний аналіз і технічний аналіз.

Спочатку проводиться фундаментальний аналіз, тому що він дозволяє визначити реальну вартісь валюти і порівняти її з поточним ринковим курсом, тим самим даючи відповідь на питання щодо майбутньої тенденції на ринку. Фундаментальний аналіз вивчає фактори, які впливають на валютний курс, іншими словами фундаментальний аналіз – це вивчення політики і економіки країн, валюти яких нас цікавлять. В межах цього аналізу вивчаються різні повідомлення про валютно-фінансові події в світі, новини економічного і політичного життя як окремих країн, так і світового співтовариства в цілому. Аналіз всього цього допомагає зрозуміти, що буде відбуватися з курсами валют надалі. Тут важливою виявляється інформація про роботу бірж і крупних комерційних банків, облікова ставка центрального банку, економічний курс уряду, можливі зміни в політичному житті, різноманітні чутки і очікування. Все це являється фундаментальними факторами. Про них дізнаються з новин або з різних економічних джерел. Фундаментальний аналіз є одним з найскладніших видів аналізу і, в той же час, одним з ключових для прогнозуванняцін на світовому ринку. Він є складним, тому що одні й ті ж чинники надають в різних умовах неоднакові значення на ринку або з вирішальних можуть стати абсолютно незначними. Крім того, фундаментальний аналіз дуже об’ємний по обробці інформації, так як будь-яка, навіть незначна новина може вплинути на курси валют і вимагає знань економічної теорії. Також, фундаментальний аналіз дозволяє виявити як довгострокові, так і короткострокові зміни валютних курсів.

Під технічним аналізом розуміють дослідження динаміки ринку за допомогою графіків для прогнозування майбутнього напряму руху цін. Наприклад, ціна в даний момент часу мало що нам скаже, а якщо ми будемо розглядати зміни цієї ціни протягом певного проміжку часу (за допомогою графіків), то тоді ми побачимо структуру валютного ринку чи, як він змінюється з часом. Саме це і дасть нам можливість спрогнозувати ціну в майбутньому. Також необхідно визначити, як утворюється ціна на валютному ринку або на фінансовому ринку загалом. Для того, щоб порівняти ціни в різні періоди часу, аналітики використовують найпростіший і найнадійніший спосіб – графіки, які відображають ціну відкриття, закриття, максимальні ціни в певних періодах.

Операції на ринку Forex сьогодні є одним з основних джерел доходу банків і фінансових установ у всьому світі.

Сьогоднішній ринок Forex – це єдина телекомунікаційна мережа сполучених між собою банків і інших фінансових установ, що не має територіально певного місця торгівлі і часових обмежень – торги починаються в понеділок вранці в Новій Зеландії і закриваються в п'ятницю увечері в США. Учасником валютного ринку може стати будь-який бажаючий, незалежно від його місцезнаходження, оскільки для проведення операцій на ринку Forex потрібний тільки доступ до мережі інтернет і необхідні знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кащин В.О. Сучасний ринок FOREX та методи прогнозування валютних курсів на ньому / В. О. Кащин, С. О. Смирнов / Економічний простір. — 2010. — № 39. — С.16-20.
2. Ринок Forex [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.forexua.com/ru/study/aboutforex/.
3. Характеристика основних методів прогнозування валютних курсів на ринку Forex[Електронний ресурс]. Режим доступу: http://libfor.com/index.php?newsid=779.

УДК 621.251

ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

***Бізікова Ю.В.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Рябенко Г.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Дослідження показують, що більшість сільськогосподарських підприємств є збитковими. Розмір прибутку скорочується із-за значного зростання собівартості продукції. Зростання витрат на продукцію пов'язане із значним зростанням вартості енергоносіїв та скороченням ефективності використання ресурсів. За таких умов продукція сільськогосподарських підприємств є неконкурентоспроможною.

Виходом для сільськогосподарських підприємств, що переживають фінансові утруднення, є створення стратегічних союзів або спільних підприємств із іншими товаровиробниками сільськогосподарської продукції для одержання необхідної підтримки.

Оптимальним об'єднанням сільськогосподарських товаровиробників мають стати сільськогосподарські кооперативи.

Сільськогосподарські кооперативи створюються виробниками сільськогосподарської продукції для обслуговування потреб їхніх господарств шляхом здійснення зберігання, переробки, реалізації вирощеної членами кооперативного товариства продукції, придбання, спільного використання та ремонту основних засобів виробництва, закупівлі для своїх членів необхідних ім. матеріально-технічних ресурсів, надання ветеринарних, агрономічних, збутових, технологічних та інших послуг, необхідних членам кооперативу в процесі здійснення ними самостійної сільськогосподарської діяльності. В аграрній сфері можуть створюватись постачальницькі, збутові, переробні, сервісні та багатофункціональні сільськогосподарські кооперативні товариства.

Отже, створення сільськогосподарських кооперативів є можливим і вдалим рішенням для сільськогосподарських підприємств зі слабкою матеріальною базою. Кооператив навіть більше розрахований на тих, хто має певні проблеми, адже тим, у кого все гаразд, немає сенсу кооперуватися. Підприємства у складі кооперативу повинні мати майже однакові потужності, розміри виробництва. Такий підхід забезпечить рівність та ефективність

діяльності всіх членів кооперативу [1].

В умовах зростаючої складності господарського механізму діяльності, нездатність вітчизняних підприємств бути на рівні сучасних наукових досягнень, невміння гнучко адаптуватися до вимог ринку, загрожує тим, що ринкові позиції підприємства будуть постійно піддаватися небезпеці з боку технологічно передових конкурентів.

Завдяки об’єднання в кооперативи можуть бути отримані високі результати, зокрема збільшення продуктивності праці, зниження витрат виробництва. Такі результати можуть бути досягнуті завдяки економії на масштабах виробництва (із збільшенням розмірів підприємства витрати виробництва на одиницю продукції падають) [2].

Опираючись на низькі витрати, велике підприємство може встановити привабливі ціни. Однак справа не зводиться до однієї цінової політики. Ті ж кошти, які велике підприємство витрачає на здешевлення товару, воно може витратити на підвищення якості або поліпшення сервісу при колишній ціні. Адже разом з якістю зростає й цінність товару для споживача, й запас конкурентоспроможності. Із прагненням залучити масового клієнта тісно пов'язана й асортиментна політика, яка використовується в рамках силової стратегії. У своїй більшості великі підприємства пропонують повні асортименти найбільш популярних різновидів товару.

Широта асортиментів у маркетинговій стратегії найбільших виробників – свого роду розплата за не прицільність їхнього виходу на споживача, за те, що різних клієнтів вони намагаються задовольнити однаковими, стандартними товарами.

Сільськогосподарський кооператив надасть можливість підвищити конкурентоспроможність продукції за такими параметрами:

- знизити витрати на одиницю виробленої продукції;
- підвищити якість продукції;
- розширити асортимент продукції [3].

Якщо господарство прагне підтримувати темпи свого розвитку й досягти розширення ринків збуту, то вона повинна постійно піклуватися про те, щоб додавати до набору основних видів діяльності нові й відкидати ті, які не відповідають стратегічним цілям підприємства.

З метою подолання інвестиційної кризи необхідно, щоб власні зусилля підприємства, що вживаються для збереження конкурентоспроможності продукції, підкріплювалися заходами з боку державних органів.

Для подолання інвестиційної відсталості вітчизняних підприємств важливо вдосконалювати систему оподатковування підприємств. Податкова політика повинна формуватися так, щоб вона стала елементом стимулювання інвестиційної діяльності.

Тому підприємствам потрібно покладатися на власні сили, на вміння більш ефективно використовувати свої внутрішньовиробничі резерви, розширювати ринкові можливості і підвищувати конкурентоспроможність продукції за рахунок власних внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аніщенко Г.Ю. Формування прибутку аграрних підприємств / Г. Ю. Аніщенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – № 2. – С. 12-19.
2. Бакай С.С. Соціальна складова кооперативного руху / С. С. Бакай // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. - 2010. - № 5-6. - С. 18-22.
3. Гуцаленко Л.В. Удосконалення обліку доходів для забезпечення потреб різних користувачів/ Л. В. Гуцаленко, О. А. Подолянчук // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 6-7. – С. 99–102.

УДК 336.531

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК УКРАЇНИ

***Боєва О.В.**, студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Рябенко Г.М.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах мінливості ринкового середовища проблема інвестування аграрних формувань постає досить гостро. Враховуючи низку напрацювань учених, що досліджували це питання, багато моментів так і залишаються не вирішеними і в умовах кризи постають досить гостро.

Інвестиції в агропромисловий комплекс (АПК) України є найбільш привабливим джерелом матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Однак їх обсяг та рівень ефективності залишаються вкрай недостатніми через наявність цілої низки чинників: нестабільність політичної ситуації і законодавчої бази, низька інвестиційна привабливість українського агропромислового комплексу для іноземних інвесторів та ін.

Нинішня інвестиційна ситуація, яка склалася в Україні, розвивається в умовах скорочення об'ємів накопичення, суттєвого спаду його частки ВВП, скорочення бюджетних капіталовкладень, слабкої інвестиційної мотивації підприємницької діяльності. Лідерами за обсягами зростання освоєних інвестицій в 2011 році, порівняно з відповідним періодом минулого року, є лише: Сумська область (збільшення на 31,5 %) та м. Севастополь (більше на 19,4%); майже на рівні минулого року спрацювали Миколаївська, Закарпатська та Одеська області (відповідно 99,8 %, 95,9 % та 91,3 %). Слід зауважити, що питома вага освоєних інвестицій в основний капітал у сільське господарство України складає 5,9 %, що є дуже низьким показником. Тому для залучення в галузь АПК відповідного обсягу інвестицій необхідне сприятливе інвестиційне середовище – як внутрішнє, так і зовнішнє.

Основними інвесторами в АПК України є країни: Кіпр (131,9 млн. дол.), США (50,7 млн. дол.), Великобританія (45,7 млн. дол), Данія (33,5 млн. дол) [1].

Сільськогосподарське виробництво завжди належало до ризикованих видів діяльності внаслідок значної залежності від гідрометеорологічних умов: кількості опадів, суми ефективних температур, стихійних гідрометеорологічних явищ. За даними багаторічних спостережень, серед областей України найбільші

ризикованим є ведення сільськогосподарської діяльності в Донецькій, Одеській, Закарпатській, Кіровоградській областях та Автономній Республіці Крим. Аналіз даних свідчить про те, що ризикованість ведення сільськогосподарської діяльності та екологічна ситуація, що склалася на території України, є вагомими чинниками для інвесторів щодо прийняття ними рішення про вкладання коштів у сільськогосподарську галузь.

Слід зазначити, що прямі інвестиції залишаються найбільш ефективною формою інвестування в українське сільське господарство. За даними Державного комітету статистики України станом на 1 січня 2010 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 40026,8 млрд. дол. США.

У 2009 році приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни з урахуванням його переоцінки, утрат і курсової різниці становив 4,3 млрд. дол. США, що складає 69,4 % рівня попереднього року. Інвестиції надійшли зі 125 країн світу.

До основних країн-інвесторів входять: Кіпр – 8593,2 млн. дол. США; Німеччина – 6613,0 млн. дол. США; Нідерланди – 4002,0 млн. дол. США; Російська Федерація – 2674,6 млн. дол. США; Австрія – 2604,1 млн. дол. США; Сполучене Королівство – 2375,9 млн. дол. США; Франція – 1640,1 млн. дол. США; Сполучені Штати Америки – 1387,1 млн. дол. США; Віргінські Острови – 1371 млн. дол. США; Швеція – 1272,3 млн. дол. США і т.д. [2].

Оцінка основних ризиків і переваг, які можуть виникати в аграрній сфері – перше, що цікавить інвесторів у цьому питанні. Сьогодні Україні варто відмовитися від існуючої практики “згладжування кутів” і виставляння інвестиційних перспектив вітчизняного АПК виключно у вигідному світлі, а давати реальну оцінку існуючих ризиків.

Привабливість українського аграрного ринку останніми роками істотно зросла. Багато великих і середніх фірм (і навіть малі підприємці) цікавляться цим перспективним ринком, що свідчить про досить високу міру довіри в цьому питанні. Але також на цей об'єктивний процес впливає і необхідність пошуку нових ринків продовольчих ресурсів. Таких як, наприклад, Україна, де цей потенціал залишається ще не до кінця освоєним у силу різних причин. Саме ця основна перевага і головна причина значного інтересу до українського АПК, європейсько-орієнтованому, але не до кінця освоєному ринку з вигідним географічним розташуванням на межі з найбільшим ринком світу – ЄС і у близькості від інших найважливіших зростаючих ринків. Також позитивну роль відіграє і відносно розвинена логістична мережа з декількома великими причорноморськими портами, що дозволяє доставляти значні партії продукції на найвіддаленіші світові ринки. І усе це піддається розвитку і дійсно розвивається, незважаючи на існуючі проблеми.

Отже, для забезпечення підприємств АПК повноцінним функціонуванням необхідно щорічно забезпечити активний приплив інвестицій і поступальне збільшення їх обсягу, що неможливо без максимального залучення іноземних інвестицій.

З метою зміцнення національного інвестиційного потенціалу в агропромисловому комплексі України економічна політика держави повинна

бути спрямована на розв'язання таких найгостріших проблем: забезпечення правової бази формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату АПК України; забезпечення соціально-економічних умов освоєння новітніх розробок і використання досягнень світового сільськогосподарського машинобудування; зміцнення виробничої бази та організацій з відтворення основних фондів; створення інфраструктури ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стан інвестування АПК за період січень-червень 2010 року. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.minagro.kiev.ua/ page/?8932.
2. Ярова І.В. Стан та перспективи розвитку інвестування в АПК / І. В. Ярова // Актуальні питання сучасної економіки. – 2011. - № 5. – С. 36–41.

УДК 223.451

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

***Борисова І.Ю.**, студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Рябенко Г.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Високий рівень освіченості населення свідчить про високий рівень їх економічного розвитку. Саме тому, всі розвинуті країни спрямовують велику частину своїх фінансових ресурсів на підтримку та забезпечення розвитку вищої освіти. В Україні бюджетне фінансування вищої освіти є недостатнім і потребує покращення.

Хронічне недофінансування освіти протягом тривалого часу, підриваючи нормальний характер відтворення фінансових відносин вищого навчального закладу, разом із тим, підриває життєво важливі цикли відтворення науки, знання, освіти, кваліфікованих кадрів. Накладання тривалого недофінансування на окремі характеристики зазначених циклів здатне призвести до значних втрат науково-освітнього потенціалу України, що проявляється на мікрорівні (на рівні окремого вищого навчального закладу) при значному зниженні якості освітньої діяльності. Особливо ця проблема загострилася в період світової фінансової кризи.

Незважаючи на досягнення вищої освіти, які забезпечує нова соціополітична система в Україні, вона ще не має необхідної якості та належного фінансування як з боку держави так і недержавних суб'єктів господарювання. Необхідність реформування системи вищої освіти України та забезпечення її належного фінансування, підвищення рівня якості є проблемою, що зумовлюється процесами глобалізації та самореалізації у світі.

Таким чином, можемо стверджувати, що сьогодні у сфері вищої освіти потребують вирішення такі питання:

• реалізація індивідуального розвитку з урахуванням вимог міжнародної

та європейської систем стандартів і сертифікації, розробка нової концепції економіки вищої освіти й основних напрямків подальшого реформування галузі, виходячи з національної стратегії економічного і соціального розвитку України;

• обґрунтування основ та структури організаційно-економічного механізму сучасного функціонування галузі;

• підвищення ефективності використання коштів, спрямованих на розвиток матеріально-технічної бази вищої школи;

• визначення фінансування вищої освіти як пріоритетного напряму державних видатків та формування багатоканальної системи фінансового забезпечення закладів вищої освіти;

• розробка нової, адаптованої до ринкових умов економічної моделі навчально-виховного процесу, спрямованого на підвищення якості знань майбутніх фахівців [1].

Перелік названих напрямів, що стосуються розвитку економіки вищої освіти, засвідчує, що на етапі науково-технічної та інноваційно-інформаційної революції, коли вища освіта трансформує головний стратегічний напрям економічного зростання і виступає фундаментом прогресу суспільства, дослідження економічних проблем вищої школи стають вкрай важливими. Передусім це зумовлено кардинальними змінами, які вже відбулись в Україні у процесі проведення економічних та освітянських реформ на основі демократизації суспільства і ринкових перетворень. Дійсність доводить, що без глибоких економічних знань, належної підготовки спеціалістів, оволодіння механізмами ринкового господарювання досягти успіхів у економічному зростання неможливо.

Україна може стати рівноправним і навіть привілейованим партнером на ринку інтелектуальної праці завдяки традиційно високій якості вищої освіти, яку слід вважати за національну особливість. Сьогодні щодо джерел фінансування ми належимо до країн зі змішаною системою вищої освіти. Світовий досвід свідчить, що це найбільш продуктивна система, якщо дотримуватись єдиних освітніх вимог під контролем держави.

Згідно з даними державного комітету статистики України у 2009/2010 навчальному році в Україні функціонує 350 вишів III-IV рівня акредитації. У порівнянні з 1990/1991 роком (149 вишів) кількість таких навчальних закладів в Україні збільшилася більш ніж у два рази. Крім того, в 2009/2010 навчальному році свої освітні послуги надавали 511 закладів I-II рівня акредитації. У порівнянні з 1990/1991 роком (742 виші) їх число зменшилося на 231 одиницю.

В Україні на фінансування вищої школи на 2011-2012 навчальний рік виділено близько 17 млрд грн. У країн – лідерів рейтингу за індексом розвитку людського потенціалу витрати на освіту становлять: Ісландія – 8,1 % від ВВП, Норвегія – 7,7 %, Австралія – 4,7 %, Канада – 5,2 %, Ірландія – 4,8 %, Швеція – 7,4 %, Швейцарія – 6,0 %, Японія – 3,6 %, Нідерланди – 5,4 % та Франція – 5,9 % [2].

З метою стабілізації галузі, на нашу думку, необхідно:

1) вжити рішучих заходів щодо збільшення та диверсифікації

фінансування вищої освіти в Україні, а відтак удосконалити науково-методичне забезпечення освітнього процесу та створити умови для проведення фундаментальних та прикладних досліджень у ВНЗ, які в свою чергу виступатимуть додатковим джерелом фінансування вищої освіти в Україні;

2) довести фінансування освіти до 10 % від ВВП;

3) посилити контроль уряду за виконанням у повному обсязі норм Конституції України та вимог законів України "Про освіту" та "Про вищу освіту", інших нормативно-правових актів, що стосуються сфери вищої освіти, щоб не допустити безконтрольної комерціалізації вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боголіб Т.М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період : монографія / За ред. Т. М. Боголіб. – К.: Міленіум, 2006. – 506 с.
2. Салила С.Я. Фінансове забезпечення вищої освіти : [монографія] / За ред. С. Я. Салила. – Запоріжжя : ЗЦНТЕІ, 2007. – 252 с.

УДК 330.121

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

***Коваль А.Ю.**, студентка групи БЗ/4*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Рябенко Г.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Система іпотечного кредитування посідає унікальне місце в національній економіці. За рахунок іпотеки здійснюється інвестування реального сектора економіки та збільшення його капіталу і внаслідок цього забезпечується стабільне зростання доходів у різних галузях економіки. Іпотека може стати одним з важливих інструментів створення національної системи заощаджень. При широкому впровадженні іпотечного кредитування в країні збільшаться бюджетні надходження, ефективніше вирішуватимуться житлові питання, зросте відтворення робочої сили та її мобільність.

Світова фінансова криза, яка розповсюдилась по усьому світу, не залишила в стороні і Україну. До кризи іпотечні позики вважалися у світі одним із найбільш надійних видів кредитування, однак криза внесла свої негативні корективи, що позначилися на розвитку ринку іпотеки. Ряд проблем існує і на вітчизняному іпотечному ринку, зокрема щодо реєстрації прав на нерухомість, страхування, взаємодії банків та забудовників, проблемної заборгованості, неможливості реалізації окремих норм законодавства тощо.

Разом із тим ринок поступово відновлюється і повертається до класичних форм, коли більша увага приділяється житловим потребам фізичних осіб, а не особистим вигодам приватних інвесторів. На сьогодні іпотека є найбільш реальним механізмом придбання житла для громадян, а для банків –

найнадійнішим забезпеченням за кредитами. Іпотека – це також один зі способів рефінансування. Реалізація іпотечних програм сприяє покращенню житлового фонду, відновленню будівництва в країні, розвитку ринку цінних паперів [1].

Згідно з даними Української Національної Іпотечної Асоціації, станом на 1 липня 2011 р. до іпотечного кредитування повернулися близько 40 % вітчизняних банків. Загальний обсяг банківського іпотечного портфеля дорівнює 82,4 млрд. грн., що становить близько 8 % від ВВП України [2].

Важливу роль у розвитку іпотечного ринку відіграє державна підтримка, яка нині є вагомою, цілеспрямованою і полягає в здійсненні конкретних заходів. Так, у 2004 р. урядом була створена Державна Іпотечна Установа, місія якої полягає у забезпеченні доступності житла для громадян України через розвиток та підвищення ефективності системи іпотечного житлового фінансування.

У 2012 р. планується емісія корпоративних облігацій під державну гарантію на суму 1 млрд. грн. та випуск іпотечних облігацій на суму 500 млн. грн.

Сьогодні ДІУ залишається основним гравцем на вітчизняному іпотечному ринку, її кошти спрямовуються на підтримку його ліквідності. Наприкінці минулого року статутний капітал ДІУ було збільшено на 2 млрд. грн., передбачається збільшувати його й надалі. Установа також планує щорічно збільшувати обсяг свого іпотечного кредитного портфеля в середньому на 1,5 млрд. грн. У результаті у 2015 р. він має становити понад 7 млрд. грн.

Перед банківськими установами постають дві важливі проблеми – щодо ризику ліквідності та плаваючої процентної ставки. Сьогодні вітчизняна банківська система здатна вирішити проблему ліквідності, оскільки вона має достатню кількість ресурсів та інструментів для активізації кредитування та підтримки іпотеки.

Одним із способів пожвавлення вітчизняного іпотечного ринку є активна робота банків із плаваючими ставками. На початку поточного року НБУ спільно з інформаційним агентством «Рейтерс» розробив та запустив індекс депозитних ставок, який має стати базою для визначення параметрів коливання плаваючих ставок за кредитами. Індекс може використовуватися, як в іпотечному кредитуванні, так і забудовниками під час випуску облігацій, що має знизити вартість позики.

Відновленню іпотечного ринку та зниженню кредитних ризиків банків також сприятиме законодавче вирішення питання посилення захисту прав кредиторів. Важливим чинником є прийняття Закону “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання правових відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг”, який, серед іншого, визначає поняття процентної ставки за кредитом та її тип (вона може бути фіксованою або змінюваною), а також вимоги до індексу, що використовується у формулі визначення плаваючої процентної ставки.

У 2010-2011 рр. на вітчизняному ринку житла спостерігалися і позитивні зрушення, зокрема збільшення термінів кредитування, зменшення першого

внеску в ході придбання житла, поліпшення житлових умов, поява механізму рефінансування іпотечних кредитів (чого не існувало до кризи), а також ефективних програм співпраці із забудовниками на первинному ринку [3].

У сучасних умовах важливим є використання при кредитуванні нерухомості плаваючої ставки. Використання такого механізму широко розповсюджене у світовій практиці.

Разом із тим, у нашій країні недоліками використання плаваючої ставки можуть стати такі чинники, як новизна продукту та його незрозумілість для населення, недостатньо розвинена нормативна база (у тому числі в банківській сфері), необхідність уточнення методології розрахунків, перенесення ризику зміни процентної ставки на роздрібного клієнта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жук О.В. Стан і перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні / О. В. Жук // Економічний простір. – 2009. - № 23/1. – С. 15-20.

2. Омельчук В.О. Роль іпотеки на вітчизняному ринку доступного житла / В. О. Омеленчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. - № 9. – С. 17-22.

3. Румянцева С. Іпотека 2011-2012 Нові можливості / С. Румянцева // Цінні папери України – 2011. - № 44 (689). – С. 3-6.

УДК 332.143

ФОРМУВАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНСАЛТИНГОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Болгарина О.В., *студентка групи Б 3/1*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Рябенко Г.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Процеси інтеграції України у світовий економічний простір зумовили необхідність формування та розвитку таких інфраструктурних інституцій, як управлінське консультування. Сьогодні консультування розглядається як невід'ємна інфраструктурна складова сучасного бізнесу, яка за останні десятиліття стала потужною сферою економіки багатьох країн.

Характеризуючи основні чинники формування та розвитку консалтингового ринку, необхідно відзначити визначальний вплив таких з них, як: 1) зростання різноманітності та складності проблем, які менеджмент підприємств не може вирішити самостійно; 2) якісна трансформація принципів співпраці консультантів з клієнтськими організаціями убік становлення стратегічного партнерства з консалтинговими компаніями; 3) розширення профілю клієнтів консалтингових компаній через активізацію попиту з боку середніх та невеликих підприємств; 4) можливість доступу до унікальних знань, досвіду технологій, які набуваються менеджментом та персоналом підприємств під час співпраці з консультантами і пізніше утілюються у формі

інтелектуальних активів; 5) підвищення вартості компанії за рахунок зростання нематеріальних активів, покращення її репутації внаслідок співпраці з консалтинговими компаніями [1].

Визначальні передумови розвитку вітчизняного консультування полягають в активізації процесів інтеграції українського бізнесу в світовий економічний простір, перш за все, шляхом залучення зовнішнього інвестування, що в свою чергу зумовлює впровадження відповідних управлінських інновацій, зокрема інструментів і технологій сучасного менеджменту. За таких умов партнерство з консультантами дає можливість вітчизняним компаніям оптимізувати часові, фінансові та людські ресурси для забезпечення підвищення ефективності своєї діяльності.

Загострення конкурентної боротьби, втрата адміністративного ресурсу призведе до необхідності системної оптимізації діяльності вітчизняних компаній. Етап всеохоплюючого скорочення всіх витрат підприємства має змінитися етапом кардинальних змін, що включатимуть стратегічне позиціонування (або перепозіціонування) компанії, визначення принципів її функціонування та розвитку, проектування її бізнес-моделі. Ці процеси мають стати поштовхом для розширення таких сегментів консалтингового ринку, як консультування зі стратегії, а також зростання попиту на такі консалтингові продукти, як формування фінансової стратегії, стратегічне планування інформаційної стратегії компаній.

Поступовий перехід українських провідних компаній на нові принципи здійснення діяльності, що відповідають умовам інформаційної економіки, сприяє посиленню попиту на консалтингові продукти в сфері розробки і впровадженні інформаційних технологій, які формують жорсткі вимоги до організації відповідної системи підтримки управлінських рішень. Можна очікувати збереження темпів зростання даного сегменту вітчизняного консалтингового ринку, який сьогодні характеризується 30 % щорічного росту.

Підводячи підсумки аналітичної оцінки стану українського ринку консультування, вважаю за необхідне зробити такі висновки.

По-перше, вітчизняний ринок консультування перебуває на стадії формування. У порівнянні з розвинутими країнами роль управлінського консультування як інфраструктурного інституту економіки України залишається другорядною, його частка у ВВП країни мізерна. Разом з тим, активному становленню вітчизняного консультування сприяють процеси інтеграції українського бізнесу в світовий економічний простір, необхідність впровадження у діяльність вітчизняних підприємств сучасних управлінських інновацій.

По-друге, аналіз продуктової сегментації українського ринку консалтингових послуг свідчить про значну частку податкового, юридичного та інформаційного консалтингу, зростання зацікавленості з боку вітчизняних підприємств продуктами фінансового і стратегічного консультування. Серед найбільш активних споживачів консалтингових послуг є підприємства швидкозростаючих галузей (металургійної, будівельної, телекомунікаційної галузі, харчової промисловості, торгівлі). Найбільшими за обсягами продажів

консалтингових послуг в Україні залишаються аудиторські компанії «великої четвірки».

По-третє, встановлено, що основними чинниками формування і розвитку вітчизняного консалтингового ринку є: зростання різноманітності та складності проблем, які менеджмент українських підприємств не може вирішити самостійно; прагнення до стратегічного співробітництва підприємств з консалтинговими компаніями; активізація попиту на консалтингові послуги з боку середніх та невеликих підприємств; можливість доступу до унікальних знань, досвіду та знаннєвих технологій, які набуваються менеджментом та персоналом підприємств під час співпраці з консультантами та ін [2].

Серед перспективних напрямів консалтингової співпраці у майбутньому мають стати кросфункціональні сфери управлінського консультування: впровадження корпоративного управління, розробка і впровадження систем фінансового та процесного управління, ризик-менеджменту, впровадження системи управління вартістю компанії, консультаційне супроводження проектів злиття і поглинання компаній тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клименко В.Я. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку консалтингових послуг в Україні / В. Я. Клименко // Фінанси України. – 2010 - № 9. - С. 108-116.
2. Тучик Т. Консалтинг по-украински / Т. Тучик // Финансовый директор. – 2008. - № 3. – С. 22-26.

УДК 442.321

МЕХАНІЗМ ПРОВЕДЕННЯ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Скорозінська А.В., *студентка групи БЗ/1*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Рябенко Г.М.
Миколаївський державний аграрний університет

Останнім часом підприємства все частіше стикаються із ситуацією, коли для подальшого їх функціонування необхідно знайти додаткове фінансування: кредитори відмовляються збільшувати строки кредитування або суми кредиту, банки не видають нові кредити, дебітори наполягають на відстрочці платежів та збільшення обсягів дебіторської заборгованості. Така ситуація негативно впливає на ефективність функціонування підприємства і може призвести до неможливості подальшої діяльності та збільшення заборгованості перед співробітниками, кредиторами та іншими підприємствами, а також державою. Одним із варіантів розв’язання зазначеної проблеми є факторинг.

Послуга факторингу в Україні доволі таки молода. Зародження та формування українського ринку факторингу припадає на 2001 рік.

З 2006 року факторингові операції починає проводити АТ “Державний Експортно-імпортний банк”. Однак, операції, в основному, проводилися з

поточними клієнтами банку, які активно користувалися кредитними послугами, таким чином замінюючи кредит факторингом. Окрім банків, факторинг надають інші фінансові установи, наприклад, компанія “Арма Факторинг”. Проте, працюючи на ринку факторингу з 2004 року, ця компанія обслуговує не більше 15 клієнтів.

Факторинг – це, насамперед, інструмент розвитку підприємства, за допомогою якого можна: збільшити обсяг продажу на умовах відстрочення платежу; збільшити прибутковість підприємства за рахунок збільшення обсягів постачання; збільшити конкурентоспроможність підприємства [1].

Фінансовий механізм факторингу надає принципово нові можливості для розвитку підприємства у порівнянні з тим, коли постачальник самостійно обслуговує свій товарний кредит. Ефективність факторингу полягає у тому, що банк контролює платіжну дисципліну боржників та управляє дебіторською заборгованістю клієнта з використанням сучасних технологій ведення бізнесу.

Ще кілька років назад факторингові операції проводили майже всі рейтингові банки України в тому чи іншому обсязі. Також стрімкі темпи росту обсягів факторингу були важливою характеристикою усього ринку. До 2009 року, який став переломним для усієї світової економіки, стан факторингового ринку був досить оптимістичним. Незважаючи на те, що обсяги коштів за перші два квартали 2008 року, спрямованих на факторингове фінансування, порівняно з аналогічним минулим періодом скоротилися на 190 %, загалом за рік було укладено 5700 договорів обсягом 1,45 млрд. грн, що значно перевищило обсяги за 2007 рік. Обсяги факторингових операцій в Україні в 2009 році скоротилися на 60 % та склали приблизно 600 млн. грн [2].

На сьогодні стан ринку факторингу є досить неоптимістичним, адже світова криза вплинула і на роботу банків, у першу чергу, у якій сьогодні спостерігається дефіцит створеного фонду для проведення таких операцій. Через обслуговування нинішньої заборгованості немає змоги для нарощування портфелів під факторингові операції. Велика частина проектів з міжнародного факторингу була призупинена. Також зменшились ліміти та частина авансування, а процентна ставка виросла, незважаючи на те, що сумарна дебіторська заборгованість у 2009 році зменшилась на 20 % порівняно з минулим аналогічним періодом.

Серед основних проблем розвитку ринку факторингу в Україні необхідно виділити:

1. Недосконалість вітчизняного законодавства у сфері факторингових послуг.

2. Відсутність професійних навичок та досвіду роботи учасників ринку факторингу.

3. Великий розмір плати за здійснення факторингової операції (50-60 %).

4. Використання банками при оцінювані потенційного клієнта факторингу схеми, ідентичної при кредитуванні.

5. Відсутність чітких методичних рекомендацій з відображення операції факторингу в бухгалтерському обліку [3].

Основними перспективами розвитку факторингових послуг в Україні є:

1. Створення спеціалізованих факторингових компаній, які зможуть професійно здійснювати факторинг як комплексну операцію: фінансування, інформаційно-аналітичне обслуговування, робота з дебіторами клієнта, направлена на дотримання умов договору щодо термінів оплати за рахунок кваліфікованих кадрів з питань факторингу та вузької спеціалізації таких фінансових установ.

2. Подальший розвиток факторингу без права регресу, коли фактор страхує клієнта від фінансових, валютних та кредитних ризиків, що виникають при такому виді факторингу.

3. Поширення факторингових операцій у комерційних банках.

4. Збільшення кількості компаній, які надають факторингові послуги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Петрук А.А. Макросреда факторинговых операций / А. А. Петрук // Вестник факторинга. - 2009. – № 7. – С. 61-65.

2. Сидоров В.П. Факторинг для бізнесу: гравців мало, ризики високі / В. П. Сидоров // Фінанси України. – 2010. - № 8. – С. 56–60.

3. Гриценко В. В. Факторинг як ефективний інструмент підтримки бізнесу [Електронний ресурс] / В. В. Гриценко. – Режим доступу : http://webcache.google/usercontent.com.

УДК 657.1:631.1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

***Бендерська І.І.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Кравчук Л.С.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах ринкової економіки більшість сільськогосподарських підприємств постають перед проблемою ефективної організації розрахунків з покупцями та замовниками. Практично не існує жодного сільськогосподарського підприємства яке б не мало в активі балансу значних розмірів дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, що досить негативно впливає на фінансовий стан та платоспроможність підприємства. Адже дані кошти не приймають участь в грошовому обороті підприємства. Саме тому на сьогоднішній день зростає потреба у вдосконаленні організації розрахунків з покупцями та замовниками. А також вирішення даної проблеми пов’язано з необхідністю приведення законодавчих нормативних актів бухгалтерського обліку та фінансової звітності у відповідність з Міжнародними стандартами фінансової звітності.

Велика кількість наукових праць присвячена дослідженню розрахунків з покупцями та замовниками. Серед них наукові праці видатних вітчизняних

вчених таких як М.І. Беленкова, М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, М.Ф. Огійчук, О. Олійник, В.Я. Плаксієнко, Е.М. Причепій, В. Сопко та інші. Проте недостатньо дослідженими залишилися галузеві особливості організації розрахунків з покупцями та замовниками, що потребують удосконалення та уточнення.

Сільськогосподарські підприємства в ході своєї господарської діяльності вступають у розрахункові відносини з покупцями та замовниками, внаслідок яких виникає дебіторська заборгованість. Окрему та особливу групу дебіторів підприємства складають саме покупці та замовники, які купують у підприємства продукцію, замовляють роботи та одержують послуги. Згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума [1].

Виникає дебіторська заборгованість на сільськогосподарському підприємстві на момент відвантаження товарів покупцю за умовами договору купівлі-продажу без негайної його оплати. Тобто виникнення на сільськогосподарських підприємствах дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками здійснюється відповідно до принципу нарахування [2].

Особливість організації розрахунків з покупцями і замовниками полягає в тому що стан розрахунків з дебіторами на сільськогосподарських підприємствах, особливо заборгованість за товари, є дуже напруженою, а тому потребує розробити раціональне управління дебіторської заборгованості.

Механізм управління дебіторською заборгованістю за розрахунками з покупцями та замовниками повинен включати такі напрямки:

1. Визначення надійності покупця та ймовірності оплати отриманої ним продукції. Даний напрямок можна здійснювати шляхом аналізу фінансової звітності покупця.

2. Надання знижок клієнтам при оплаті за відвантажену продукцію раніше зазначено у договорі терміну.

3. Диверсифікація каналів збуту за для зменшення ймовірності несплати одним або кількома покупцями.

4. Рефінансування дебіторської заборгованості, забезпечує трансформацію дебіторської заборгованості у грошові кошти (факторинг, форфейтинг, здійснення розрахунків за допомогою векселів) [3].

5. Надавати продукцію покупцям на умовах комерційного кредиту з відповідним його забезпеченням.

Також одним з напрямів зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги є створення резервів сумнівних та безнадійних боргів. При створенні даного резерву необхідно враховувати фінансовий стан та платоспроможність боржників. Для цього необхідно уважно вивчити ділову репутацію контрагента, на сьогоднішній день інформацію про будь-яку юридичну особу можна отримати у державного реєстратора, сплативши один неоподаткований мінімум за одержану довідку.

Не менш дієвим способом зменшення дебіторської заборгованості є направлення претензії підприємству-дебітору. Навіть якщо дане підприємство-боржник визнає вашу претензію, але відмовиться сплачувати заборгованість, цей документ дозволить оминути етап позовного провадження та перейти до примусового стягнення боргу.

Застосувавши наведені напрямки управління дебіторською заборгованістю за товари, роботи та послуги у сільськогосподарських підприємствах з'явиться можливість здійснювати контроль за станом розрахунків з покупцями при відстрочені заборгованості, зменшити ризик несплати одним або кількома покупцями, стежити за динамікою дебіторської заборгованості, своєчасно визначити сумнівну заборгованість та вжити заходів щодо її погашення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99. № 237. // [Електронний ресурс]: — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua.

2. Городянська Л. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві / Л. Городянська // Бухгалтерський обік і аудит. — 2007. – № 6. – С. 9-16.

3. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю / М. Д. Білик // Фінанси України. - 2003. - № 12. - С. 24-36.

УДК 631.11:330.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

***Каверіна І.М.**, магістр*
Науковий керівник - к.е.н, доцент Кравчук Л.С.
Миколаївський державний аграрний університет

В умовах ринкової економіки прибуток є основним джерелом здійснення виробничої діяльності. За його рахунок формуються бюджетні ресурси держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, стимулюється робота персоналу, збільшуються обсяги виробництва, прибуток використовують на реконструкцію і технічне переозброєння основних засобів, удосконалення технології [1].

Значну увагу питанням формування та використання прибутку підприємств приділено в працях А.М. Поддєрьогіна, І.О. Бланка, М.Д. Білика, С.М. Баранцевої, С.В. Мішиної, В.В. Худи та інших. Однак існує потреба в подальшому дослідженні даної проблематики, поглибленні теоретичних засад формування і розподілу прибутку аграрних підприємств та науковому обґрунтуванні пропозицій щодо управління прибутком в сучасних умовах.

Оскільки розвиток ринкових відносин в економіці України зумовив необхідність нових підходів до формування і розподілу прибутку то основною

метою будь-якого підприємства до сталого економічного розвитку є забезпечення прибутковості його діяльності. Нажаль, на сьогоднішній день в умовах ринкової економіки спостерігається тенденція до зниження рівня рентабельності виробництва, тому дана проблема є дуже актуальною та потребує подальшого дослідження [2].

Під впливом економічної кризи в Україні характерним є зростання частки підприємств, які зазнають збитків, внаслідок чого загальний фінансовий результат діяльності багатьох вітчизняних аграрних підприємств за період 2008-2010 рр. є чистий збиток але є і підприємства, які впродовж останніх років отримували прибутки. Отже, буде актуальним дослідити процес формування чистого прибутку (збитку) сільськогосподарських підприємств в Україні за 2008-2010 рр. на прикладі Приватного підприємства агрофірми "Славутич" Кіровоградської області (ПП АФ "Славутич") (табл. 1).

З показників аналітичної таблиці можна побачити, що для досліджуваного підприємства характерною є відносно стабільна прибутковість. Це зумовлено переважно не високою собівартістю продукції та високим рівнем цін на сільськогосподарську продукцію. Дана ситуація має позитивний вплив не лише на безпосередній стан суб'єктів господарювання у реальному секторі економіки, але і на покращення економічної ситуації в Україні загалом, адже характерним є збільшення суми непрямих податків та інших вирахувань з доходу, які сплачувались до бюджету держави за період 2008-2010 рр.

Таблиця 1

Формування чистого прибутку (збитку) у ПП АФ "Славутич" Кіровоградської області за 2008-2010 рр. тис. грн *

№ п/п	Показники	Роки		
		2008 р.	2009р.	2010 р.
1	Дохід(виручка) від реалізації продукції(робіт, послуг)	14997,0	15021,0	21496,0
2	Непрямі податки та ін. вирахування з доходу	2499,0	2504,0	3582,0
3	Чистий дохід від реалізації продукції	12498,0	12517,0	17914,0
4	Інші операційні доходи	1460,0	1964,0	5401,0
5	Надзвичайні доходи	51,0	-	3595,0
6	Разом доходів	14009,0	14481,0	26910,0
7	Операційні витрати	5230,0	6342,0	15230,5
8	Інші звичайні витрати	2857,0	3280,0	3083,5
9	Надзвичайні витрати	229,0	540,0	1020,0
10	Разом витрат	8316,0	10162,0	19334,0
11	**Чистий прибуток(збиток)**	**5693,0**	**4319,0**	**7576,0**

* Джерело : розраховано автором на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Подібна ситуація спостерігається не на всіх сільськогосподарських підприємствах України, більшість із них є збитковими, а це є негативним явищем не лише для самих підприємств, а і для економіки загалом. Отже, можна стверджувати, що на досліджуваному підприємстві - (приватне підприємство агрофірма "Славутич") ведеться ефективна політика щодо формування, розподілу та управління прибутком, що забезпечує стабільне функціонування підприємства.

Отже, як показують результати дослідження, прибуток є досить складним, інтегральним і багатоаспектним економічним об'єктом, який виконує стимулюючу функцію, але повністю залежить від впливу великої

кількості факторів. Основними факторами, що визначають розмір прибутку від реалізації продукції, є зміна обсягу структури реалізації продукції; собівартості товарної продукції; цін на реалізацію продукції. Все це також зумовлено складністю входження в сучасні ринкові відносини і необхідністю врахування, крім основних факторів виробництва, ризикових ситуацій і кризових явищ. В перспективі для досягнення кращих результатів в аграрному виробництві необхідно вдосконалювати управління, планування і економічне стимулювання, забезпечити послідовну інтенсифікацію, активніше розвивати міжгосподарські та міжгалузеві зв'язки, поліпшувати соціальні умови, постійно добиватись підвищення рівня зацікавленості працівників у високих кінцевих результатах, обґрунтованості управлінських рішень, забезпечення контролю за їх вчасним виконанням, за всією виробничо-фінансовою діяльністю аграрних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олексюк О.І. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних аграрних підприємств / О. І. Олексюк, Л. М. Дзюбенко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 101-111.
2.Стасюк Г.А. Фінанси підприємств : [навч. посібник]. / Г. А. Стасюк. – Херсон : Олді-плюс, 2004. - 480 с.
3. Статистична звітність досліджуваного підприємства за 2008-2010 рр.

УДК: 631.16

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Швець Л.В., *магістр*
Науковий керівник - к.е.н., доцент Кравчук Л.С.
Миколаївський державний аграрний університет

На сучасному етапі інституціональних перетворень аграрного сектору економіки України сільськогосподарські товаровиробники мають швидко пристосовуватись до ринкових умов господарювання. Господарюючі суб'єкти як самостійні мікроекономічні одиниці, опинившись в конкурентному середовищі, повинні вибудовувати принципово нові економічні відносини з широким колом контрагентів, розробляти та удосконалювати ефективні управлінські рішення. За таких обставин гостро постає питання розробки і використання ефективних механізмів оцінки фінансового стану підприємства, які б давали чітку картину щодо подальшого розвитку подій у фінансово-господарській діяльності того чи іншого суб'єкта господарювання.

Пропозиції щодо методик оцінки фінансового стану підприємства висувало чимало вітчизняних дослідників, серед яких: А.О.Гілєвич, Т.А. Калінська, В.П.Клочан, В.В.Клочан, Н.І.Костаневич, А.Г.Костирко, М.В.Мудь, Н.І.Шифріна та ін. Однак питання потребує подальших досліджень,

особливо для сільськогосподарського сектору економіки, де для кризових явищ відсутня ефективна система діагностики їх глибини, що не дозволяє розробляти сценарії виходу з тяжкого фінансового становища.

Сучасна теорія і практика пропонує багато методик оцінки фінансового стану підприємства, які можна представити у вигляді двох основних напрямків дослідження.

1.Деталізований фінансовий аналіз, що являє собою розрахунок абсолютних і відносних фінансових показників, які характеризують стан і тенденції розвитку досліджуваного підприємства.

2. Комплексний фінансовий аналіз, сутність якого полягає в тому що на основі математичного моделювання формується група комплексних показників, які далі компонуються в єдиний інтегральний фінансовий показник [1, с. 254].

Основними недоліками більшості методик як іноземних, так і вітчизняних науковців є ігнорування галузевих особливостей. Проблемою також є використання так званих «нормативних» показників, розробка яких здійснювалась органами державної влади із врахуванням методик розрахунків СРСР. Наслідком таких недоліків є прийняття неправильних управлінських рішень, використання коштів в низькорентабельних напрямах діяльності, затвердження стратегій розвитку аграрних підприємств, що не відповідають сучасним реаліям розвитку ситуації на ринку [2].

Зважаючи на дані умови, ефективною для сільськогосподарських підприємств, на наш погляд, є методика, запропонована В.В. Клочан, Н.І. Костаневич та А.Г. Костирко. В основі методу лежить розрахунок трьох показників ліквідності (платоспроможності), коефіцієнта автономії й рівня рентабельності активів; порівняння їхніх значень із нормативами і бальна оцінка кожного з п'яти показників. За сукупною кількістю балів проводиться діагностика фінансового стану підприємства. Перевагою запропонованого методу є врахування галузевих особливостей аграрного сектору, простота його застосування та використання загальноприйнятих показників, які мають обґрунтовані нормативи [3, с. 86].

Для більш детального аналізу фінансового стану аграрних підприємств ми вважаємо найбільш прийнятною методику комплексної графічної оцінки. Стадії та послідовність застосування запропонованої методики передбачають декілька етапів:

1. Відбір показників, які детально характеризують усі фінансові аспекти діяльності підприємства і групування їх за основними напрямками дослідження (майновий стан, ліквідність, платоспроможність, рентабельність, ділова активність та ін.).

2. Аналіз діяльності підприємства з метою визначення періоду нормального функціонування. Під “періодом нормального функціонування” правомірно розуміти певний термін діяльності підприємства, протягом якого не відбувалося значних змін і подій(зміни основної діяльності, істотної реорганізації, загрози банкрутства та ін.).

3. Формування діапазону граничних значень показників і адаптація їх на макрорівні з метою врахування специфіки функціонування підприємства.

4. Визначення узагальнюючих показників.

5. Оцінка фінансового стану діяльності підприємства.

6. Графічне представлення отриманих результатів у вигляді комплексної діаграми за основними напрямками аналізу [1, с. 257].

Дана методика дозволяє визначити дійсний фінансовий стан підприємства детально і в комплексі одночасно, ефективна у довгостроковому періоді, характеризується універсальністю використання та простотою розрахунків.

Таким чином, адаптація розглянутих нами методик до умов аграрного виробництва може бути здійснена за допомогою побудови комплексної організаційної моделі оцінки фінансового стану.

Формування обґрунтованої системи показників та розробка на їх основі відповідної методики дозволить здійснювати ефективну оцінку фінансового стану аграрних підприємств з урахуванням галузевих особливостей сільськогосподарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шифріна Н.І. Комплексна графічна оцінка фінансового стану діяльності підприємства / Н. І. Шифріна // Научно-технический сборник ХНЕУ. - 2008. - № 87. - С. 251-258.

2. Мудь М.В. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства в сучасних умовах розвитку економіки / М. В. Мудь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua.

3. Клочан В.П. Діагностика фінансового стану сільськогосподарських підприємств / В. П. Клочан, В. В.Клочан, Н. І.Костаневич, А. Г.Костирко // Економіка АПК. - 2009. - № 4.- С .86-88.

УДК 336.22

СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО СУТНІСТЬ ПОДАТКУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Якубовська К.В., *студентка групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник – асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Вихідним положенням для поняття сутності податків є розуміння того, що податки є найважливішою і найдавнішою формою фінансових відносин між державою і членами суспільства. Поява податків зумовлена виникненням держави і виконанням державою суспільно необхідних функцій. За економічним змістом податки – це фінансові відносини між державою і платниками податків з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій [1].

Сучасні уявлення про сутність податків складалися під інтелектуальним впливом трьох факторів: суспільства, законодавства, науки. Суспільство уособлюють самі платники податків, з яких воно складається; законодавство формують депутати парламенту; науку репрезентують учені та їх об’єднання

(наукові школи). Вочевидь, представники всіх трьох сторін є діючими особами соціуму і водночас – платниками податків. Тоді логічно, що найсуттєвіша риса сутності податків відображена в мотиваціях, інтересах, емоціях платників, обумовлених оподаткуванням. Якщо, скажімо, для суті астрономічних чи фізичних явищ усе одно, як відноситься до них та чи інша наукова школа, а тим більше – парламентська більшість, то в оподаткуванні самі платники або їх представники є творцями і учасниками фіскальної дійсності. Певним мотиваціям підпорядковані як вчинки людей, так і політика держав. Наукові погляди формуються на основі узагальнення спостережень над дійсністю, звичайно, з поправкою на суб'єктивний відбір фактів та індивідуальні переконання конкретних науковців [1].

Історичний розвиток суспільства зумовив становлення податку як невід'ємного та обов'язкового атрибуту державної влади. Саме завдяки посередництву таких інструментаріїв, держава отримала змогу виконувати свої функції як основне соціо-політичне, культурне, економіко-правове об'єднання груп осіб, які мали спільні інтереси та територію проживання. Завжди гостро поставало питання дослідження економічної ролі держави в житті суспільства. Адже саме таке значне формування, якому властиве певне коло інтересів та визначені заздалегідь цілі, має можливість змінити хід розвитку подій, його характер та інтенсивність за допомогою свідомої та цілеспрямованої дії урядових чинників [2].

Незаперечним фактом є активна роль держави в економічній історії, зокрема формування такого напряму дій як фіскальна політика, що ототожнюється на даний час з процесом виплати податків. Взагалі дослідники даного питання виокремлюють декілька етапів становлення держави в цілому та її фінансової політики зокрема.

Ю. Ковальчук, систематизуючи періодизацію шляху розвитку податкових фінансів держави, виділяє два періоди: перший – починається зі стародавніх часів і закінчується XV ст. н.е., та другий, початок якого приходиться на XVI ст. та триває по сьогодні. Під час проходження становлення держави та фіскальних відносин на першому етапі "з'являються перші згадки про податки у релігійних догматах... Вилучення податків до державної казни не має належного науково-теоретичного обґрунтування, здійснюється безсистемно, у багатьох випадках волюнтаристськими методами. Тогочасні мислителі у своїх працях фіксують властиві фінансовому господарству перерозподільні фіскальні механізми". Другий автор розділяє на два етапи: перший – XVI-XVIII ст.: "Розвиток політичної економії, у складі якої досліджується низка фінансових і фіскальних проблем. Погляди щодо ролі податків у суспільному відтворенні істотно відрізняються від повного заперечення до абсолютного сприйняття, як головного джерела формування державних доходів. Наукові дослідження мають прикладний характер, присвячені вирішенню окремих проблем на конкретному етапі". Другий етап – XIX ст. до сьогодні. "Фінансова наука набирає статусу самостійної науки, виокремившись із політичної економії. Фундаментальні наукові дослідження розвиваються прискореними темпами, порівняно з потребами фіскальної практики. У XX ст. розробки з проблем

фіскального регулювання економіки істотно випередили практику оподаткування та використовуються при формуванні податкового законодавства і здійсненні податкових реформ держав. Проблематика наукових досліджень набуває чітко окреслених рис і формує цілісну наукову концепцію податкових фінансів в економіці добробуту” [3].

Формування змісту податків на початкових етапах становлення державності пройшло значний шлях розвитку. Уявлення про податки як добровільні платежі у формі жертвоприношень змінилися думкою, що даний вид плати є формою узаконеного грабунку державою своїх громадян. Податки стали невід'ємною частиною державних доходів, хоча з самого початку їм не надавали такого великого значення. Таким чином, не можна недооцінювати значення першого періоду розвитку оподаткування у становленні науки про податки та визначенні їх сутності. Саме в ті часи податок набував своєї, відомої на даний час, форми та ролі в фінансовому житті держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бечко П.К. Основи оподаткування : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / П.К. Бечко, О. А. Захарчук. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 168 с.

2. Головач І. Поняття «податок»: історія виникнення та розвитку / І. Головач // Економіка, фінанси, право. — 2002. — № 9. — С.18-23.

3. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / А. М.Соколовська. — К. : Знання-Прес, 2004. — 454 с.

УДК 336.22(477)

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

***Фелік Н.Ю.**, студентка групи ЗЕД4/1*
Науковий керівник – асистентРезніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Складовою частиною податкової реформи, що проводиться в Україні, є реформування та модернізація державної податкової служби України.

Головним завданням реформування державної податкової служби є створення умов для забезпечення: добровільного виконання платниками податків вимог податкового законодавства;повного та своєчасного надходження податків до бюджетів усіх рівнів; прозорості діяльності органів державної податкової служби; створення нової інформаційної інфраструктури державної податкової служби [1].

Виходячи з поставлених завдань, подальший розвиток податкової служби України базується на таких основних напрямах: вдосконалення податкового законодавства та методології адміністрування податків з чітким визначенням прав та обов'язків як платників податків, так і органів державної податкової служби України; вдосконалення системи подання та обробки податкової

звітності; створення інтегрованої інформаційної системи органів державної податкової служби [3].

Метою податкової реформи повинно стати створення нової моделі податкової системи, яка відповідає наведеним напрямам та забезпечить ефективне виконання органами ДПС покладених на них завдань [2].

Нова модель податкової системи повинна забезпечити:

1. Зміну вектору ідеології роботи податкової служби, що полягає у встановленні ліберального відношення до платників, які сумлінно виконують свої зобов'язання, і посилення відповідальності до тих, які ухиляються від сплати податків.

2. Підвищення прозорості у діяльності органів ДПС шляхом залучення представників бізнесу та громадськості для обговорення проблемних питань в діяльності податкових органів у взаємовідносинах з платниками податків, а також їх інформованості про рішення податкових органів, результати їх діяльності, обсяги та напрями витрачання коштів на утримання податкової служби.

3. Перенесення акцентів у роботі податкових органів на аналітичну роботу шляхом запровадження сучасних методів аналізу і технологій обробки інформації та автоматизації основних функцій і процедур з адміністрування платежів.

4. Оптимізація чисельності органів ДПС шляхом перегляду її штатної чисельності.

5. Побудова методології запровадження та застосування норм Податкового кодексу, яка забезпечить якісне адміністрування податків та зборів, взаєморозуміння та взаємоповагу між податківцем та платником податків, у той же час – жорсткий вплив до порушників податкового законодавства.

6. Вдосконалення методів та підходів у роботі з обслуговування великих платників податків, налагодження з ними партнерських стосунків.

7. Вдосконалення адміністрування ПДВ, зокрема, забезпечення автоматизованого відшкодування ПДВ.

8. Застосування нових підходів у здійсненні контрольно-перевірочної роботи, тісна взаємодія аудитора з працівником податкової міліції, спрямована на платника, який злісно ухиляється від сплати податків. Удосконалення ризико-орієнтованої системи податкового контролю. Використання висновків незалежних аудиторських компаній щодо сумлінних платників податків.

9. Істотне підвищення якості надання податкових консультацій платникам податків з метою запобігання неоднозначного застосування ними норм податкового законодавства та допомоги у вирішенні назрілих питань.

10. Створення умов в ДПС щодо унеможливлення проявів корупційних діянь серед працівників податкової служби.

11. Вирішення кадрових питань: якісний добір та розстановка кадрів; підвищення кваліфікації персоналу [3].

У 2012 році основними напрямами реформування визначено: створення Національного офісу обслуговування великих платників податків,

розповсюдження експерименту роботи з великим бізнесом за галузевим принципом, створення умов для обліку в Національному офісі підприємств , що входять до фінансово-промислових груп [1].

З метою реалізації зазначеного передбачається проведення ряду організаційних заходів, зокрема розробка та затвердження Концепції реформування податкової служби;розробка проектів необхідних урядових рішень та нормативно-правових актів, обов'язкове забезпечення обговорення з громадськістю концепції реформування податкової служби;формування робочого плану заходів щодо реалізації концепції реформування податкової служби.

Успішне реформування податкової служби на нашу думку дасть змогу створити більш ефективну та раціональну систему, яка дозволить цілеспрямовано, відкрито, виважено виконувати обов'язки, покладені на нас Державою. А найголовніше – повернути довіру платника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організаційна структура державної податкової служби : Напрями реформування [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_2/files/Econ_02_2009_Pokintelitsa.pdf.
2. Напрями реформування податкової служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_2/files/Econ_02_2009_ Pokintelitsa.pdf.
3. Модернізація діяльності податкової та митної служби в Україні – провідний напрям управління [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://adminpravo.com.ua.

УДК 336.225.673

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Князєва В.О., *студентка групи ЗЕД4/2*
Науковий керівник – асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Загальновідомо, що вітчизняна система оподаткування на сьогоднішній день є недосконалою, та має безліч проблем, які постають на шляху її еволюційного та динамічного розвитку. Об'єктивна необхідність забезпечення надходження відповідних податкових платежів, дотримання податкової дисципліни як умови належного виконання суб'єктами господарювання зобов'язань перед державою зумовили піднесення на якісно вищий рівень проведення податкового контролю.

Загальні проблеми податкового контролю знайшли своє відображення у працях вітчизняних вчених: В. Борейка, А. Даниленка, М. Свердана, В. Литвиненка, В. Ревуна, А. Сігаєва, В. Вишневського, Д. Липницького, Ц. Огня, С. Каламбета, А. Крисоватого, Л. Тарангула та інших [2, с. 88].

Наявність прогалин у податковому контролі не дає змоги стабілізувати потреби держави у грошових і матеріальних ресурсах, тому з'явилась необхідність дослідження недоліків в контрольно-перевірочній роботі податкових органів з метою визначення подальших напрямів щодо його удосконалення.

Податковий контроль можна розглядати з двох сторін: як функцію державного управління економікою і як особливу діяльність щодо виконання податкового законодавства України. Обидві сторони податкового контролю знаходяться в нерозривній єдності, безупинному розвитку та удосконаленні. Якість податкового контролю, що включає рівень, повноту, достатність, порядок виконання податковими інспекторами як суб'єктами контролю роботи із забезпечення його цілей, реалізації окремих процедур, є досить важливою умовою ефективності діяльності податкових служб. Для цього першочергового вирішення потребують питання оптимізації процедур податкового контролю, підвищення якості проведення податкових пере- вірок та забезпечення контролю за роботою податкових інспекторів.

Одним із найефективніших методів контролю з боку державних органів є податковий аудит (податкова перевірка), який здійснюється структурними підрозділами податкового аудиту. Як відзначив В. Онищенко, податковий аудит – це процесуальні дії контролюючих органів щодо контролю за правильністю обчислення, своєчасністю та повнотою сплати податків, зборі та інших обов'язкових платежів, законністю здійснення операцій, пов'язаних із одержанням доходів і здійсненням розрахунків [3, с. 109]. Таким чином, мета проведення податкового аудиту – попередити порушення, а не застосувати фінансові санкції.

Для досягнення максимальної результативності своєї роботи підрозділи аудиту часто взаємодіють зі співробітниками податкової міліції. У підсумку така тісна співпраця є плідною – нерідко виявляються резонансні порушення законодавства. Як відомо, податкові перевірки це один із інструментів податкового контролю. Тому однією з умов функціонування податкової системи є ефективний податковий контроль, здійснюваний, у тому числі, і шляхом проведення податкових перевірок [1, с. 59].

Податковий кодекс визначає порядок організації та проведення податкового контролю органами державної податкової служби разом з іншими контролюючими органами, уповноваженими від імені держави здійснювати перевірку фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Зокрема, встановлюється перелік контролюючих органів, які мають право здійснювати перевірки суб'єктів господарської діяльності. Визначені форми проведення податкового контролю, загальні правила проведення податкових перевірок (камеральних і виїзних), встановлені терміни тривалості податкових перевірок, закріплені права та обов'язки службових осіб податкових органів.

Актуальною проблемою сьогодні є підвищення ефективності проведення податкових перевірок, зниження кількості помилок при їх проведенні та прийняття вмотивованих рішень за їх результатами.

Системного вдосконалення потребує методика проведення контрольно-перевірочних дій. На відміну від існуючої практики суб'єктивно-вибіркового формування програм перевірки в діяльність податкових органів слід впровадити структурно-організаційну модель як норматив документальної перевірки, яка передбачатиме напрями контрольно-перевірочних дій, їх послідовність та перелік процедур, що мають бути виконані. Поліпшенню обслуговування платників податків сприятиме створення інформаційно-довідкової служби податкових органів, а також інституту податкових консультантів. Реалізація цих пропозицій забезпечить підтримання балансу інтересів платників податків і фіскальних органів, що сприятиме підвищенню рівня дотримання податкового законодавства, добровільності сплачування податків та ефективності податкової системи в цілому. Також має бути удосконалена система фінансування податкових органів та оплати праці їх фахівців.

Отже, можна відзначити, що система податкового контролю відіграє важливе значення у податковій політиці, дозволяє забезпечити більш ефективне надходження податків і зборів до бюджету країни. Хоча і податковий контроль на сьогодні є досить ефективним, попри це існує ряд проблем, які необхідно вирішити для забезпечення більш раціонального надходження податків та зборів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гой В. До питання про організацію окремих видів контролю за діяльністю великих платників податків / В. Гой // Підприємництво, господарство і право — 2010. — № 1.— С. 57-62.
2. Васюк Ю. Про деякі практичні аспекти організації державного податкового контролю в Україні / Ю. Васюк // Економіка та держава. — 2010.— № 1. — С. 85-90.
3. Податковий Кодекс України : за станом на 10.12.2010 р. / Верховна рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2010. — 488 с.

УДК 339.543.624

ОФШОРНІ ЗОНИ ЯК СПОСІБ УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

Василенко В.М., *студент групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник – асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Втеча від податків та ухилення від них - явище не нове. Так, можновладці Римської імперії заривали коштовності в землю, щоб уникнути сплати збору на предмети розкоші. Китайці кочували по країні з метою втекти якнайдалі від тих, хто збирає данину, а європейці переїжджали в Новий Світ, де їх звільняли від податків [1]. В наш час ситуація з ухиленням від сплати податків і приховуванням реальних капіталів а також осіб, яким вони належать набула загрозливого масштабу.

Привабливість офшорних зон для суб'єктів які не бажають сплачувати податки пояснюється цілою низкою причин, серед яких такі, як: повне або істотне звільнення від податків на прибуток і капітал; повна конфіденційність інформації про власників і бізнес офшорної компанії; дуже спрощений бухгалтерський облік(а часом і взагалі ніякого); відсутність валютного контролю; можливість використання номінальних власників і директорів; відсутність заборони ведення бізнесу на території офшорної юрисдикції [2].

Конфіденційність, електронна комерція і підвищена мобільність капіталу зумовлюють проблему стягнення державою податків. Офшорні юрисдикції використовуються для генерування фіктивної фінансової документації та надання незаконній економічній діяльності вигляду законної [3].

Багато розвинених країн світу почали втрачати національну податкову базу у зв'язку із розширення філіальних мереж своїх корпорацій за межами країн. Це викликало стурбованість урядів і податкових органів. Офшорний бізнес викликає незадоволення світового співтовариства, в тому числі розвинутих країн, які відчувають на собі негативний вплив від активності офшорного бізнесу у світі.

Як свідчить сучасна світова практика, корпорації та великі підприємства різних держав розробили складні схеми ухилення від оподаткування, які стимулюють рух тіньових капіталів. Наприклад, у Росії на початку реформ перехідного періоду на кожний долар США притоку інвестицій приблизно 10—20 дол. США перераховувалося на офшорні рахунки багатих людей. Ключовим інструментом відтоку капіталів і ухилення від оподаткування є трансфертне ціноутворення [4, с.43-48], суть якого полягає у тому, що встановлена нульова або мінімальна ставка оподаткування, яку можна назвати податковим демпінгом, переманює мобільний капітал з інших країн, порушуючи обсяги податкової бази цих країн. Таким чином, відбувається заохочення до ухилення від оподаткування, а тягар оподаткування лягає на менш мобільну податкову базу (працю, споживання, нерухомість). Відповідно, погіршується структура економічних стимулів. Другим стимулом є низький рівень державного регулювання, оскільки офшорний бізнес є недосяжним для фінансових розвідок і правоохоронних органів як основних держав, так і держав-донорів. Це вигідно для банків та інших фінансових інституцій, особливо з тих пір, коли офшори стали пропонувати низький рівень капіталізації і резервних вимог, які, у свою чергу, збільшують доходи від капіталу [3].

Відмиванню доходів злочинного походження сприяє також наявність у глобальній фінансовій системі фондових бірж та інших фінансових установ, які допускають проведення анонімних операцій і таким чином дозволяють замаскувати походження коштів та їхніх власників.

Розробка і вживання заходів з протидії ухиленню від сплати податків з використанням при цьому офшорних центрів стали однією з головних цілей фінансових органів багатьох країн. Загальновизнано, що такі дії повинні носити як внутрішньодержавний, так і міжнародний характер.

Останнім часом проблема вирішення питання ухилення від сплати податків та відмивання грошей в податкових гаванях набуває чималого

динамізму. Під тиском міжнародної спільноти погодилися надавати іншим державам інформацію про клієнтів, яких підозрюють в ухиленні від сплати податків, Швейцарія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Австрія, Андорра, Гонконг, Макао, Бельгія та Сінгапур. Під натиском спільноти Швейцарія здалася - наприкінці січня швейцарський банк UBS повідомив про закриття офшорних рахунків своїх американських клієнтів. Тепер його вкладників фінансова поліція зможе звинуватити в ухиленні від сплати податків або навіть відмиванні грошей [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Десять офшорів нададуть дані про ухилення від податків [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://tsn.ua/groshi/desyat-ofshoriv-nadadut-dani-pro-uhilnikiv-vid-podatkiv.html.
2. Історія та традиції несплати податків [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://news.finance.ua/ua/~/2/0/all/2010/11/30/218797.
3. Кахович О.О. Функціонування офшорного бізнесу та необхідність його законодавчого регулювання / О. О. Кахович, О. К. Натюшин, О. О. Шуліка // Фінанси України. — № 4. — 2010 р. — С. 42-48.

УДК 331.5:339.543.3

ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЗА ДОПОМОГОЮ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Удоденко В.Ю., *студентка групи ЗЕД 4/1*
Науковий керівник – асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Держава як суб'єкт зовнішньоекономічних відносин повинна в повному обсязі здійснювати їх регулювання. Зовнішня торгівля є особливим елементом міжнародної політики, тому процес регулювання зовнішньоторговельних відносин виступає як самостійна ланка зовнішньо регулюючого процесу.

За ступенем втручання держави в регулювання зовнішньої торгівлі можна виділити протекціоністську політику і політику вільної торгівлі.

Політика вільної торгівлі характеризується мінімальним державним втручанням у зовнішню торгівлю, тобто, коли торгівля розвивається на основі дії вільних ринкових цін, попиту та пропозиції.

Протекціоністська політика – це захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції за допомогою тарифних і нетарифних інструментів торгової політики [2].

Митний тариф є головним економічним регулятором зовнішньої торгівлі. Митний тариф – це систематизований перелік мита, яким обкладаються товари при імпорті чи експорті з даної країни. Мито можна визначити як податок, стягнутий при перетинанні товаром митного кордону, що підвищує ціну імпортованих (чи експортованих) товарів і отже, впливає на обсяг і структуру зовнішньої торгівлі країни [1].

В Україні застосовуються такі види мита: експортні; імпортні; транзитні.

Експортним митом обкладаються товари, що вивозяться за межі даної країни (у даний час на Україні не застосовується). У більшості розвинутих країн експортного мита не існує. Воно використовується в основному країнами, що розвиваються, і окремими країнами з перехідною економікою, і застосовується переважно до товарів традиційного експорту.

Мито на імпорт є одним з найбільш розповсюджених методів обмеження торгівлі, що являє собою державний грошовий збір із ввезених на митну територію країни товарів. Таким чином, імпортним митом обкладаються товари, що ввозяться на територію України. Вони мають диференційований характер.

Також державою можуть застосовуватись і специфічні види мита, наприклад: спеціальне мито (застосовується для захисту вітчизняних виробників від імпортних конкуруючих товарів; для запобігання несумлінної конкуренції; у відповідь на дискримінаційні дії з боку інших держав); антидемпінгове мито (відповідно до правил ГАТТ/ВТО з метою захисту від демпінгу держава-імпортер може вводити антидемпінгові мита, однак, за правилами їхньому введенню повинно передувати спеціальне розслідування з метою встановлення самого факту демпінгу, демпінг полягає в просуванні товарів на зовнішньому ринку за рахунок зниження експортних цін нижче середнього рівня в приймаючих країнах); компенсаційне мито (застосовується у випадку ввезення на територію України товарів, при виробництві та експорті яких використовуються субсидії, якщо подібний імпорт заподіює шкоду вітчизняним виробникам подібних товарів та у випадку експорту з території України товарів, при виробництві, експорті яких використовувалася субсидія, якщо експорт суперечить державним інтересам України) [1].

Економічні інструменти діють через ринковий механізм, зокрема спрямовані на подорожчання імпорту і здешевлення експорту, а адміністративні – такі, які безпосередньо впливають на економічні відносини.

До економічних інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності належать: щодо імпорту: митні тарифи, податки і збори з товарів, що ввозяться; щодо експорту: податкові кредити експортерам, гарантії, субсидії, звільнення від податків, надання фінансової допомоги та ін.

Таким чином, регулювання торговельно-економічних відносин здійснюється державними органами і недержавними інститутами і має на меті захист національної економіки і стимулювання розвитку торговельних відносин.

Майже всі країни залежать від міжнародної торгівлі, але для різних країн, з огляду на їхні ресурсозабезпеченість та місткість внутрішнього ринку, така залежність є неоднаковою [1].

Імпортний митний тариф (ввізне мито) – головний інструмент зовнішньоекономічної діяльності у сфері імпортних надходжень. Ввізне мито впливає на життєвий рівень у державі, особливо на споживачів імпортної продукції, а також на державний бюджет. Виробників, та на світову економіку в цілому. Загалом застосування ввізного мита знижується життєвий рівень

споживачів і за їх рахунок частину збитків перерозподіляє на користь вітчизняних виробників аналогічної до імпортованої продукції. Решту збитків споживачів отримує бюджет держави і певна частина економічних втрат споживачів вистачає для суспільства безповоротно [3].

Вступ будь-якої держави до митного союзу змінює механізм застосування нею ввізного і вивізного мита і впливає на величину митних надходжень до державної казни. Застосування ввізного мита веде до зниження ціни на внутрішньому ринку для споживачів виробників даного товару [2].

Таким чином вживаючи заходи спеціального спрямування ми можемо захистити нашу економіку від надмірного втручання іноземних країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гребельник О.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : [навч. посібник]. / О. П. Гребельник. – Київ : Центр навчальної літератури. - 2010. - 234 с.

2. Протекціонізм та вільна торгівля у митній політиці України / К. І. Новикова: Академія митної служби України. – 2009. - С. 1-8.

3. Міжнародні економічні відносини : [навч. посібник]. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. - К. : Знання, 2009.- 406 с.

УДК 336.22:931/939

ПОДАТКОВА СИСТЕМА КРАЇН СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Зінченко А.С., *студентка групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник – асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Виникнення податків своїм корінням йде в глибоку давнину, в часи формування суспільства та виникнення суспільних потреб. Дуже цікава і різноманітна форма податків, податкової системи стародавніх країн залежала від спрямованості їх стягнення та потреб суспільства.

Зародження та формування держави є передумовою виникнення податків. Податки є рушійним елементом суспільства з його різноманітними потребами та інтересами.

Основні елементи механізму оподаткування зародилися ще в давнині. єгипетські піраміді, Велика китайська стіна, палаци середньовічних феодалів – на це йшли не тільки сили митців, але й величезні фінансові затрати, кошти на які отримані в казну, головним чином, через податки.

Податки в такій формі, в якій ми з ними стикаємося в сучасних умовах, склались відносно недавно. Хоча основні елементи механізму оподаткування зародилися ще в давнині.

Стародавні держави жили за рахунок війн з сусідами, їх правителі розпочинали війну, як тільки в скарбниці закінчувались кошти. Спочатку

найбільш могутні держави від одноразових контрибуцій переходили до постійного збору данини.

Однією з передумов для виникнення податків стали військові витрати. Перехід від натурального господарства до грошового, зародження та формування держави також є причинами виникнення податків.

Податкові системи пройшли тривалий шлях розвитку від особистого, прибуткового та майнового оподаткування до розгалуженої системи різноманітних загальних, регіональних та місцевих податків. Податки як метод та джерело формування прибутків держави з'явилися в глибокій давнині і в процесі історичкого розвитку пройшли суттєву еволюцію.

На самих ранніх ступенях державної організації початковою формою оподаткування можна вважати жертвоприношення, бо фінансові погляди в стародавніх державах базувалися, в основному, на релігійних уявленнях [1].

По мірі розвитку держави виникає "світська десятина" яка стягувалась поряд з виплатами храмам та церквам на користь впливових правителів. Така практика існувала в різних країнах протягом багатьох століть: від Стародавнього Єгипту до Середньовічної Європи.

В Стародавньому світі податки також мали форму натуральних зборів продовольства, фуражу, спорядження для армій та деяких повинностей (натуральні повинності – покладена державою на населення повинність виконувати певну роботу і надавати власне майно в розпорядження органів державної влади).

З розвитком товарно-грошових відносин з'явилися також і грошові податки. Подать – це простіша форма прямого податку, який стягувався в різних сумах незалежно від розміру прибутку чи майна (це подвірний податок, подушний податок, податок з сім'ї). Так ще в XII ст.до н.е. у Китаї, Вавілоні, Персії вже відомий поголовний, або подушний податок [1].

В основній своїй масі стародавні держави отримували кошти для вирішення своїх питань та потреб за рахунок надходжень та державних податей, різних повинностей населення, військової здобичі, контрибуцій і т.ін [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткаченко М.Н. Податкові системи країн світу та України Ткаченко / М. Н.Горова, Н. О.Ільєнко. — К. : Алерта, 2004. — 554 с.
2. Кучерявенко Н.П. Основы налогового права / Н. П. Кучерявенко. — Харьков : Константа, 2006. — 319 с.

УДК 336.22:947.7-25

ОПОДАТКУВАННЯ В ЧАСИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Новіцька Н.М., *студентка групи ЗЕД 4/2*
Науковий керівник - асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

У всі часи і в усіх народів державно організоване суспільство не могло і не може обходитись без такого важливого соціального інституту, як система оподаткування. Завдяки податкам держава має можливість накопичувати і зосереджувати матеріально-фінансові ресурси, необхідні для її функціонування. Податки є основою формування бюджету держави, завдяки якому вона здійснює видатки на різні суспільні потреби. Податки – це атрибут і прерогатива держави [1, с. 197]. Оскільки держава є інститутом загальносуспільного представництва, то й її невід'ємна складова – податки – мають загальносуспільну сутність виникненням держави (VIII-XII ст.) у Київській Русі розпочинає свою історію і податкова система (служба) на українських землях.

Найдавнішою системою прямих податків на утримання княжого двору й дружини була у Київській Русі данина, яка сплачувалася продуктами сільського господарства і промислів. Серед прямих податків виділяли дари (добровільне підношення підданих), данину (плату підданих), оброк (плату за користування певними земельними наділами, знаряддями праці тощо).

Данина сплачувалась зазвичай, продуктами сільського господарства і промислів (хутро, віск, шкура, мед). Збирали данину безпосередньо виїжджаючи на так зване полюддя, у вигляді різних дарів князю чи представникам його адміністрації.

Саме при зборі данини проявлялися найбільш характерні, негативні риси феодально-децентралізованої системи: неврегульованість розмірів та періоду збору більшості податків, їх величезна кількість і різновидність, випадковість і свавілля поборів, збирання особами, які особисто зацікавлені у максимальному доході. Усе це на практиці доводило до значних зловживань, результатом чого були заворушення і навіть повстання.

Класичним прикладом стали події 945 року – повстання у Древлянській землі проти Київського князя Ігоря. Під час полюддя він спробував стягнути данину з деревлян двічі, за що і поплатився головою [2].

З 947р. Ольга започаткувала стабільне стягнення податків, запровадивши так звані "становища" – адміністративно-фінансові пункти для збирання данини. Для стягнення податі призначалися постійні князівські агенти – збирачі данини. Були встановлені „оброки", „уроки", „устави", „дані", які визначали зміст та розмір данини.

Уроки – це перелік повинностей, якими встановлювалися розмір і термін сплати данини. Розмір данини визначався окремо для кожного племені і підлягав консолідованій сплаті. Устав – це визначення, тлумачення порядку стягнення.

Сенс реформи княгині Ольги полягав у тому, що замість періодично здійснюваного полюддя було створено постійно діючу густу мережу фінансових органів.Упорядкована податкова система виключала можливість подвійного полюддя, обмежила свавілля князів і воєвод.

Це була, по суті, перша спроба реформи податкової системи, спрямована на впорядкування збору податків із визначенням примітивного адміністративно-територіального устрою і фінансової системи держави.

Після хрещення Русі була впроваджена обов'язкова церковна "десятина". Київський князь Володимир Святославович установив стягнення коштів на будівництво храму Богородиці, так звану "десятину" – десяту частину прибутків населення. З плином часу цей податок перетворився на добровільні благодійні пожертви на користь церкви.

За правління правнука Ольги князя Ярослава Мудрого було складено перший писемний звід законів – знамениту "Руську правду" якою детально регламентувалася система оподаткування. Основою грошових надходжень були мита і штрафи.Одним із видів тодішньої податі була подать на "дим" (двір), який визначався кількістю печей, труб у кожному дворі. Існування цього податку ґрунтувалося на історичній традиції стягування податі з диму, тобто окремого житла [3].

Судове мито, яке мало назви "віра", "полувіра", "дика віра", "продаж", "урок", "помічне", "залізне", збиралося у вигляді різного розміру штрафів, які коливалися від 5 до 80 гривень. "Віра" стягувалася за вбивство. Наприклад, за вбивство чужого холопа без вини вбивця зобов'язаний був сплатити пану вартість вбитого для відшкодування збитків, а князю – мито – 12 гривень. Така ж сума мита була встановлена за вбивство чужого коня чи худоби. "Хто навмисне заріже чужого коня або іншу скотину, платить 12 гривень в казну, а господарю гривну". Такий же розмір мита сплачувався за викрадення бобра з лігва. Разом з тим не сплачувалася "віра" в тому випадку, коли після вбивства знайдуть лише кістки або труп людини, про якого ніхто нічого не знає, хто він і як його звали [2].

Таким чином, у Київській Русі податкової системи в сучасному її розумінні не існувало. Основним податком того періоду була данина, яка сплачувалася в натуральній формі. Джерелами поповнення казни у грошовій формі були різного виду мита. На той період була відсутня чітка регламентація процесу сплати податків, яка сприяла збільшенню їхніх розмірів, що призводило до значних зловживань з боку збирачів податків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василик О.Д. Теорія фінансів : [підручник]. / О. Д. Василик. — К. : НІОС — 2000. — 411 с.
2. Податки на території України періоду Київської Русі (IX-середина XIII ст.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://adminpravo.com.ua/index.php.
3. Гарін В.Б. Історія України. Навчальник посібник . [Електронний ресурс] / В. Б. Гарін // Київська Русь — Режим доступу: http://pidruchniki.ws/18780419/istoriya/kiyivska_rus#942

УДК 336.22:330.8(4)

ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ПОДАТКІВ В ЄВРОПІ

Пташинська М.В., *студентка3ЕД 4/1*
Науковий керівник – асистент Резніченко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Система оподаткування з'явилася з виникненням найпростішої державної моделі. Витоки оподаткування дехто вбачає в стародавніх жертвопринесеннях, що практикувалися як майже добровільна данина вищим силам ще до виникненняхристиянства.

Першими джерелами податків були оподатковувані базові цінності: земля, худоба, раби. І самі податки були “прямими”, справлялися безпосередньо з громадян, що одержують прибуток від майна.

Прикладом першої організованої податкової системи є податкова система Римської імперії. Доки Рим залишавсямістом-державою, йогоподаткова система була не дужескладною. У мирний час податки не справлялисязовсім, а витрати покривалися шляхом надавання в оренду громадських земель. Державний же аппарат фактично утримував себе сам. Більше того, обрані магістрати не тільки виконували державні обов'язки безоплатно, а ще й вносили на громадські потреби власні кошти, вважаючи це почесною справою [1].

З розвитком поділу праці і міст податкова система істотно «збагатилася» порівняно зподатковою системою Римської імперії. Держави наближалися до рубежу середньовіччя. На цьому етапі виникли податки на виробництво (або промислові податки), на всі види діяльності, крім сільськогосподарської (земельний податок справлявся окремо). У торгівлі поширилися митні збори й непрямі податки.

Одним з тих, хто спробував створити першу наукову теорію оподаткування, став видатний шотландський економіст і вчений XVIII ст. Адам Сміт. Він стверджував, що податки для платника – ознака не рабства, а волі. Праця “Дослідження про природу і причину багатства народів”, нарешті, визначила основні принципи оподаткування, які актуальні й дотепер:

- принцип справедливості (“піддані держави повинні в міру можливості... брати участь в утриманні уряду, тобто відповідно до прибутків, якими вони користуються під заступництвом і захистом держави”);
- принцип визначеності (“податок, що його зобов'язується сплачувати кожна окрема особа, має бути точно визначеним, а не довільним”.) Термін сплати, спосіб платежу, сума платежу – усе це має бути ясним і зрозумілим для платника.
- принцип зручності (“кожен податок має стягуватися в той час або в такий спосіб, у який чи який платникові мають бути зручніші для сплати його”);
- принцип економії (“кожен податок має бути так задумано й розроблено, щоб він брав і утримував з кишень народу якомога менше понад те, що він приносить державному казначейству... Нерозумний податок створює велику спокусу для контрабанди”) [2].

Отже, у XVIII ст. Європавже могла пишатисяраціональною системою справлянняподатків, як прямих, так і непрямих. З останніх особливу роль відігравав акциз. Процедура його сплати була простою й прозорою – зазвичай він стягувався безпосередньо біля міських воріт з усіх товарів, що ввозилися й вивозилися. Іноді податком обкладалося тільки те, що ввозилося в країну, тобто звільнялися від справляння акцизу товари, що йшли на експорт. Розміри акцизу коливалисязазвичайвід 5 до 25 %. Якогось наукового обґрунтування розмірі в цієї ставки не було, і подібні "перегини на місцях" неабиякстримувалирозвитокторгівлі.

Наступний етап у розвитку податків у Європі припав на XIX ст. і був пов'язаний з піднесенням виробництва й економіки. Держава змінилапріоритети: головнимоб'єктомоподаткування став оборот — перехідцінностейвід одного суб'єкта до іншого. Відчутнимвиявився для громадянтакожподаток на спадщину.

На наступному етапі XX ст. світової історії оподаткування ознаменувався народженням ПДВ. Поширилися й цільові податки, збирання яких має на меті виробництво конкретних суспільних благ, таких як соціальне страхування, державне медичне обслуговування і пенсійне забезпечення, будівництво доріг тощо. Економістів хвилювали не стільки питання збирання податків, скільки питання виробництва: що громадяни одержували в обмін на податки, яким чином найбільш ефективно організувати виробництво суспільних благ в обмін на податки. Ця теорія так званого суспільного сектора збагатила принципи оподаткування, сформульовані А. Смітом у частині ефективного використання податків при виробництві суспільних благ і неспотворювальної дії на економіку [4].

Отже, починаючи з моменту формування, пройшовши довгий шлях трансформації та розвитку, податки залишаються ефективним знаряддям втілення державної політики з питань соціального розвитку та економіки. Процесс формування податкової системи є безперервним. Тому виникає необхідність внесення змін до правової бази податкової системи з метою приведення її у відповідність тим соціально-економічним умовам які виникають у державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балахнічова Л.М. Податкова система : [навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей] / Л. М. Балахнічова, В. М. Савридим. – Херсон : Айлант, 2010. – 244 с.
2. Десятнюк О.М. Аксіологія ризикованості сфери оподаткування / О. М. Десятнюк // Фінанси України. – 2009. - № 2. – С. 51-59.
3. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави (національна доповідь) / [Хвесик М.А., Бандур С.І., Корецький М.Х. та ін.]; за заг. ред. В. М. Гейця та ін. – / РВПС України НАН України /. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
4. Швець І. Податки з «павутини» / І. Швець // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 34. – С.13-14.

УДК 657.012.32:658.14/.17.011.4

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Парфьонова І.В., *студентка групи Б4/4*
Науковий керівник – асистент Баришевська І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

На підприємствах аграрного сектора економіки України надзвичайно гостро стоять проблеми формування оборотних коштів, виконання зобов'язань перед бюджетом, забезпечення платоспроможності. Вирішення цих проблем в значній мірі обумовлює фінансовий результат діяльності. Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідна достовірна інформація про результати діяльності. Насамперед це стосується об'єктивної інформації щодо витрат та доходів, як визначальних складових фінансових результатів. Управління інформацією має бути вчасним, влучним та доречним. Управлінський облік тому знаходиться у процесі розвитку. Традиційні показники у теперішній умовах не є досконалими. Тому варто досліджувати усі сторони, за допомогою яких здійснюється оцінювання діяльності.

Розгляд проблем управлінського обліку висвітлено у працях вчених-економістів: Нападовської Л.В., Голова С.Ф., Фостера Дж., Друрі К., Бутинець Ф.Ф. та інші.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності та запровадження методики управлінського обліку прибутку господарюючих об'єктів з метою посилення аналітичності і інформативності облікового забезпечення управління для отримання високого фінансового результату діяльності підприємств.

Будь-яка діяльність потребує певного об'єму інформації з метою ефективного управління. В даний час на українських підприємствах край рідко використовується система управлінського обліку. Та і при діючій системі не можна гарантувати ефективне оцінювання бізнесу. Оскільки управлінський облік передбачає контроль фінансових результатів, проте цей контроль скоріш відображає результати минулих подій. А це свідчить про те, що час, за котрий можна було щось змінити, втрачено. Звичайно дана ситуація не є настільки глобальною. За умови постійного і повноцінного контролю та управління важливим є використання кожної можливості при управлінні. І метою цього є зменшення збитків та отримання прибутку.

Оцінка прибутку як показника результату діяльності підприємства є головною ланкою сучасної фінансової звітності. З ціллю збільшення прибутку, рентабельності та укріплення фінансового стану у ході діяльності підприємства необхідно встановлювати управлінський контроль обліку результатів господарювання.

Недоліками традиційної системи управлінського контролю можна зазначити такі:

– недостовірність інформації для прийняття рішень (традиційні фінансові показники відображають результат попередніх періодів);

– використання інформації бухгалтерського обліку (обмежена кількість показників фінансової звітності поряд із високими вимогами управлінської інформації);

– недостовірність інформації щодо розподілу витрат (необхідність розроблення нових методів розподілу витрат).

Достовірна звітність фінансових результатів можлива при належно організованому їх управлінському обліку. Як досить точно і правдиво відмічає Ф.Ф. Бутинець, в управлінському обліку кінцевий фінансовий результат визначається за видами реалізованої продукції, підсумок якого дорівнює фінансовому результату за окремим видом діяльності у фінансовому обліку. І це буде діяти тільки в запропонованій системі інтегрованого взаємозв'язку бухгалтерських рахунків фінансового і управлінського видів обліку.

На думку Л.В. Нападовської, в управлінському обліку фінансовий результат формується як мінімум в два етапи:

• на першому етапі визначається валовий фінансовий результат як різниця між доходами
(виручкою) від реалізації продукції і сумою виробничих витрат;

• на другому етапі обчислюється сума прибутку як різниця між валовим фінансовим результатом, адміністративними витратами і витратами на збут.

Розвиваючи ідеї автора, слід зазначити, що названі вище фінансові результати, на наш погляд, в управлінському обліку підприємства необхідно визначати не тільки в цілому по підприємству в Звіті про фінансові результати (форма № 2), оскільки це прерогатива фінансового обліку, а ще і за окремими видами продукції. Таке твердження пояснюється тим, що валовий і чистий прибуток (збиток) в цілому по підприємству є показниками фінансової звітності, на інформацію якої не розповсюджується комерційна таємниця. Дані управлінської звітності доступні тільки для внутрішніх користувачів і повинні мати більшу інформативність. Крім того, на нашу думку, в управлінському обліку необхідно визначати фінансові результати не тільки від основної діяльності, але і від іншої операційної, фінансової, інвестиційної діяльностей і при надзвичайних подіях.

Підводячи підсумок дослідженню організаційно-методичних аспектів управлінського обліку прибутку, можна зробити висновок, що розглянута методика обліку є універсальною для суб'єктів господарювання в умовах прийняття рішень різними користувачами облікової інформації, що, в свою чергу, дозволить своєчасно вирішувати загальні завдання управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / [Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга, Л. В. Чижевська.]; під ред. Ф. Ф. Бутинця. — [2-е вид., перероб. і доп.]. — Житомир : ПП "Рута", 2008 — 480 с.

2. Нападовська Л. В. Управлінський облік : [підручник] / Л. В. Нападовська. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т : Книга, 2004. – 544 с.

3. Друри К. Управленческий и производственный учет : [учебник для студ. вузов] / К. Друри ; [пер.с англ.]. — [6-е изд.] — М. : Юнити-Дана, 2007. — XXII, 1401с. — (Серия "Зарубежный учебник").

УДК 658.11:657.012.32

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ НОВИХ І ЕФЕКТИВНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Спасенко О.В., *студентка групи Б 4/4*
Науковий керівник – асистент Баришевська І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Актуальність даної теми. Підприємство виступає як первинна, основна ланка народного господарства України. Тут здійснюється процес виробництва матеріальних благ, формуються одні і виявляються інші економічні відносини, переплітаються загальнолюдські, групові і особисті інтереси. А отже, для функціонування цієї складної структури потрібно виробити оптимальну систему управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти методології та організації управлінського обліку знайшли відображення у працях П. Атамаса, В. Герасимчук, І. Білоусова, С.Ф. Голова, С. Левицької та інших. Однак залишились не вирішеними питання впливу управлінського обліку на формування кінцевих результатів господарської діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Освоєння теоретичної інформації по управлінню виробництвом та аналіз проблем підвищення результативності діяльності підприємств на основі прийняття рішень.

Управління підприємством – це постійний і системний вплив на діяльність його структурних підрозділів для забезпечення узгодженої роботи і досягнення кінцевого позитивного результату.

Сучасне управління – особлива форма економічних відносин, що має свою логіку розвитку, зміну і розвиток концепцій.

Під функцією управління розуміють відособлений вид управлінської праці, що виникає на основі її поділу всередині процесу управління. Функція управління – це будь-яка дія, що здійснюється в системі управління і спрямована на зміну стану об'єкта управління відповідно до поставленої мети [1, с. 102-104].

Управлінські рішення не можна розглядати як довільну дію. Передумовою підготовки та прийняття управлінського рішення завжди є наявність проблеми, тобто встановлення невідповідності між фактичним і бажаним станом діяльності виробничого, комерційного чи іншого суб'єкта, яка перешкоджає його ефективному функціонуванню та розвитку [2].

У сучасних умовах управлінський облік через свої функції виступає в якості основного інформаційного фундаменту управління внутрішньою діяльністю підприємства, її стратегією і тактикою. Основним його призначенням є виробництво інформації для прийняття оперативних і прогнозних управлінських рішень. Виходячи з цього, метою управлінського обліку є інформаційне забезпечення управлінських рішень для досягнення

цілей, контролю і регулювання стратегічних, тактичних і оперативних цілей і завдань діяльності підприємства.

Для успішного вирішення економічних проблем підприємств у ринкових умовах постає потреба розвитку методології організації управлінського обліку для розв'язання управлінських задач у напрямі:

- вирішення практичних задач, які змінюються відповідно до стратегії менеджменту на підприємствах;
- забезпечення оптимізації використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- визначення оцінки ефективності господарської діяльності підприємства в цілому і за структурними підрозділами.

Перед кожним підприємством стоїть завдання – забезпечити безперервність розвитку підприємства в умовах динамічного середовища, яке стимулює появу нових методів. Для цього необхідна методологічна база управлінського обліку, яка постійно набуватиме форми для прийняття й реалізації адекватних цим ситуаціям управлінських рішень. Для прийняття управлінських рішень і виявлення економічно обґрунтованого результату, можна зазначити, що методологія управлінського обліку повинна бути направлена на отримання великої кількості альтернативних варіантів рішення проблем, що виникають в діяльності підприємств та пов'язані з управлінням затратами і результатами [3, с. 186].

Я вважаю, що необхідна інформаця допомагає забезпечети ефективне управління підприємством, оскільки вона об'єктивно відповідає потребам управлінської діяльності. Тому при формуванні інформації повинен забезпечуватись такий методологічний принцип: максимум інформації при мінімумі кількості форм внутрішньої звітності.

Висновок. Сучасне призначення управлінського обліку - це формування інформаційно-аналітичної системи, об'єднуючи сукупність форм та методів обліку, нормування, контролю, бюджетування, аналізу і планування направлених на формування альтернативних варіантів функціонування підприємства і призначену для інформаційного забезпечення процессу прийняття управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимчук В. Стратегічне управління підприємством : Графічне моделювання : [навч. посібник]. / Василь Герасимчук. - К. : КНЕУ, 2000. - 360 с.

2. Управлінський облік, як основа створення нових і ефективних систем управління підприємством [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal///Chem_Biol/Nppdaa/econ/2011_2_3/42.pdf.

3. Нападовська Л.В. Управлінський облік : [монографія] / Л. В. Нападовська– Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с.

УДК 657.012.32

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ

Богата І.І., *студентка групи Б 4/4*
Науковий керівник – асистент Баришевська І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Постановка проблеми. Щоб внести певну ясність по колу визначених питань, сформулювати власний підхід до концептуальних положень управлінського обліку, нам вважається вельми важливо розглянути всю палітру думок вчених. Це диктується тією обставиною, що процес становлення і розвитку управлінського обліку, призваний забезпечити різні рівні управління інформацією про фактичний стан об'єктів управління, неможливо в повній мірі досліджувати з позицій одного спостерігача в часі і просторі.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Вчені-економісти завжди приділяли велику увагу визначенню сутності управлінського обліку, удосконалюючи трактування в ході тривалих дискусій. Проблеми визначення сутності управлінського обліку та його концепцій висвітлені у працях Бутинця Ф.Ф., Валуєва Б.І., Б. Нідлза та Х. Андерсона, Л.І. Хоружий та ін.

Мета дослідження. Метою статті є узагальнення підходів до визначення концептуальних підходів до предметної області управлінського обліку.

Виклад основного матеріалу. Сутність управлінського обліку можна виявити в світлі історичного розвитку бухгалтерського обліку. Тривалий час бухгалтерський облік був лише засобом реєстрації фактів господарського життя, наявності і руху майна і зобов'язань методом подвійного запису, а також складання фінансової звітності.

Важливою передумовою у становленні і розвитку управлінського обліку його першою концептуальною орієнтацією була калькуляційна бухгалтерія. Її поява була пов'язана з розвитком виробничих відносин, обліком витрат для обчислення собівартості продукції, використанням системи калькулювання стандартних витрат і оперативного аналізу відхилень

Вияв резервів виробництва, конкуренція між виробниками змінювали управлінські функції. Впровадження системи калькулювання змінних витрат ("директ-кост") і організація обліку за центрами відповідальності збагатили систему калькуляційного обліку, змінили її орієнтацію із складання офіційної звітності на прийняття поточних управлінських рішень. Це привело до етапу формування другої концепції управлінського обліку. Управлінський облік спадкував від калькуляційного передові методи обліку. Це дозволило йому успішно влитися в практику організацій і перетворитися в активний інструмент оптимізації виробництва, який дозволяє вилучати проблемний прибуток.

Оскільки класичний управлінський облік має розвинуту теорію і практику в англо-американській, європейській (континентальній) національних бухгалтерських системах, розглянемо висловлення по ключовим питанням

управлінського обліку, прийняті в західних країнах. Розглядаючи характер, напрямки ділення бухгалтерської системи на два самостійних, Е. Бриттон і К. Ватерстон вважають, що “такий поділ носить довільний характер, оскільки багато функцій обліку відносяться як до першого (фінансового), так і до другого (управлінського). Тим паче до поділу бухгалтерського обліку нерідко звертаються в цілях досягнення більш ефективної його організації на фірмі” [1, с. 14-15].

Підлеглість управлінського обліку цілям управління привело до того, що в США галузевий курс обліку стали ділити на дві частини. Принципи управлінського обліку:

• безперервність діяльності підприємств
• єдиний грошовий вимірник
• повнота та систематичність
• періодичність
• оцінка результатів діяльності дочірніх підприємств
• прийнятність та багаторазове використання
• комплексність
• бюджетний метод управління.

Управлінський облік пов'язує обліковий процес з процесом управління. Функції управління та інформація, що забезпечує їх дію, дозволяють сформулювати функції управлінського обліку.

Отже, на основі управлінського обліку складаються внутрішні бухгалтерські звіти, інформація яких призначена для власників підприємства і на основі якої прослідковується фінансовий стан підприємства. Р.Н. Антоні і Г.А Уелш вважають предметом першої частини діяльності осіб всередині підприємства, використовуючи італійську термінологію, – агентів, другої – діяльність осіб, на працюючих на підприємстві, але з якими ведуться розрахунки, - кореспондентів [11, с. 1]. Це лише одне із оригінальних стверджень управлінського і фінансового обліку.

Висновки. Слід зосередитись на вивченні принципів, що притаманні тільки управлінського обліку:

• принцип оцінки результатів діяльності структурних підрозділів підприємства, що передбачає визначення тенденцій і перспектив кожного підрозділу в формуванні прибутку підприємства від виробництва до реалізації продукції;

• принцип комплексності, що передбачає разову фіксацію даних у первинних документах або виробничих розрахунках і багаторазове використання в усіх видах управлінської діяльності;

• принцип бюджетного методу управління, що виступає інструментом планування, контролю та регулювання і передбачає охоплення бюджетуванням виробництва, реалізації та фінансування підрозділів, а також підприємства в цілому;

• принцип залежності, який полягає в тому, що на різні альтернативні рішення відносяться тільки ті витрати, які залежатимуть від майбутнього вибору;

• принцип причинності, який полягає у тому, що до собівартості продукції повинні відноситися тільки ті витрати, які виникли внаслідок виробництва даної продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку : [підручник]. / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : ЖІТІ, 2009. – 592 с.
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік : [навч. посібник]. / О. В. Лишиленко. – Київ: "Центр навчальної літератури" 2008. – 254 с.
3. Николаева О. Управленческий учет. / О. Николаева, Т. Шишкова – М. : УРСС, 2009. – 368 с.

УДК 658.5:657.47

СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

***Гончаренко О.М.**, студентка групи Б 4/4*
Науковий керівник – асистент Баришевська І.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Головне місце в системі стратегічного управління витратами посідає процес стратегічного планування і прогнозування. Планування витрат на довгостроковий період дозволяє досягти їх оптимального рівня, внаслідок чого можливе зниження витрат та використання резервів з метою здобуття конкурентної переваги. Складанню плану витрат передує їх попередній аналіз, в процесі якого з'ясовуються тенденції в динаміці витрат та фактори, що вплинули на їх зміну. Надалі плануванню підлягає послідовність конкретних дій із забезпечення реалізації поставлених цілей та мети, яку вони конкретизують.

Процес прогнозування в системі стратегічного планування витрат дає змогу виявити існуючі проблеми і базується на аналізі господарської діяльності підприємства. Прогнозування витрат сприяє уточненню стратегії їх зниження, що довго може залишатися незмінною, а іноді уточнюватись в результаті щорічної перевірки її спрямованості.

Вирішення завдань щодо оптимізації та контролю процесу формування витрат повинні забезпечити керівники функціональних підрозділів, в основу стимулювання ефективності управління якими варто покласти особисту відповідальність менеджера за результати розроблення та виконання і дотримання окресленого курсу стратегії зниження витрат.

Інформаційну базу здійснення процесу управління витратами покликаний забезпечити управлінський облік. Однак досі не існує єдиного підходу до визначення ролі та призначення управлінського обліку і його організації.

У наш час актуальною проблемою забезпечення ефективної роботи й конкурентоспроможності підприємств є побудова такої системи управлінського

обліку, яка надавала б зовнішню і внутрішню інформацію для забезпечення потреб не тільки виробництва, а й маркетингу, керування дослідженнями й іншими функціями бізнесу. Така інформація дає змогу аналізувати діяльність зі врахуванням як поточних, так і довгострокових цілей, формувати відомості про ключові фактори успіху: витрати, якість, час тощо. Відтак, дедалі частіше управлінський облік розглядають як складову процесу стратегічного управління, що пов'язано, насамперед, з посиленням ролі стратегічного управління в умовах глобальних змін у технологіях і системах управління [2].

Обґрунтований облік витрат дає змогу управляти діяльністю підприємства, досягати зниження витрат і збільшення нагромаджень шляхом надання даних про фактичні витрати, що відповідають критеріям точності, повноти та своєчасності. Однак розгляд витрат, винятково як об'єкта обліку, що відбувається в практиці господарювання українських промислових підприємств, спричинює виникнення істотних вад у системі управління і свідчить про ігнорування вимог ринкових умов та недалекоглядність керівництва. Усунення цієї стратегічної помилки дасть змогу підійти до управління витратами з позиції оптимізації їх рівня, що, своєю чергою відкриє можливість використання резервів підвищення рентабельності виробництва та конкурентоспроможності продукції.

Також треба підкреслити, що спрямовуючи свою управлінську діяльність на вирішення, відзначених пріоритетністю поточних завдань, керівники підприємства водночас повинні мислити бізнес-перспективами ними керованих організацій, як цього вимагають умови господарювання. У цьому контексті завдання, що вирішуються в процесі поточної діяльності, повинні підпорядковуватись досягненню стратегічної мети і цілей підприємства. Тільки така система управління може бути основою розвитку організації.

Необхідно відзначити, що дотепер застосовувані на підприємствах системи управління витратами виявились неефективними, що проявилось у зростанні як загального їх рівня, так і рівня непродуктивних оперативних витрат [1]. Причиною таких наслідків став задовільний стан контролю витрат, а подекуди і його відсутність. Враховуючи це, а також необхідність прогнозування підприємствами параметрів своєї діяльності на перспективу постає завдання пошуку дієвої системи управління витратами стратегічного характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горєлкіна А.Л. Оптимізація системи управління витратами / А. Л. Горєлкіна // Державне управління. – 2006. - № 2. – С. 251-255.

2. Белоусова І. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005 - № 5. – С. 30-34.

УДК 336.645.2

СУТНІСТЬ ЛОМБАРДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

***Скоробагата В.О.**, студентка групи Е 3/2*
Науковий керівник - асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

В Україні закон “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” відносить ломбарди до фінансових установ, видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а саме надання коштів у позику на умовах фінансового кредиту.

Для ломбарду характерним є надання необхідних громадянам коштів швидше, порівняно з банком, а також можливість прийняття під заставу такого майна, яке, як правило, не беруть банківські установи. Згідно із загальними вимогами до фінансових установ, ломбарди зобов'язані: 1) вести бухгалтерський облік, складати, подавати та оприлюднювати фінансову звітність; 2) вести облік своїх операцій, складати та подавати Держфінпослуг фінансову звітність та інші звітні дані відповідно до визначеного переліку; 3) подавати податковим органам та іншим державним органам декларації, бухгалтерську звітність, інші документи та відомості, пов'язані з обчисленням і сплатою податків і зборів.

З метою забезпечення чіткого обліку операцій та клієнтів ломбарду створюються облікова та реєструюча системи ломбарду.

Облікова система ломбарду – це автоматизований реєстр даних про споживачів послуг ломбарду. Реєструюча система ломбард – це автоматизований реєстр даних про операції споживачів послуг ломбарду. Фінансовий кредит ломбарду – це надання ломбардом фізичним особам у позику коштів, забезпечених заставою, на визначений строк та на умовах платності (під процент). Ломбарди залишаються одним із найбільш консервативних і стабільних фінансових інститутів для фізичних осіб, оскільки вони орієнтовані на видачу невеликих і короткострокових кредитів. Середня сума ломбардного кредиту коливається в межах 300-650 грн., а середній строк кредиту – 10-12 днів. Процентні ставки коливаються від 0,3 % до 1 % у день.

Ломбард надає фінансові кредити фізичним особам на підставі договорів фінансового кредиту та застави за рахунок власних або залучених від юридичних або фізичних осіб коштів. Діяльність з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів підлягає ліцензуванню згідно із законодавством.

Основним засобом забезпечення зобов'язань за наданими ломбардом фінансовими кредитами є застава майна та майнових прав. Відповідно до характеру забезпечення зобов'язань фінансові кредити поділяють на позички: 1) під заклад предметів домашнього вжитку, особистого користування та ювелірних виробів; 2) під заставу транспортних засобів; 3) під заставу пінних паперів; 4) під заставу майнових прав.

Специфікою надання ломбардом фінансового кредиту під заставу майнових прав є те, що заставодавець може укласти договір застави належних йому прав

вимоги за зобов'язаннями, за якими він є кредитором. При цьому заставник зобов'язаний повідомити свого боржника про заставу ним майнових прав.

Супутні послуги ломбарду – це послуги, які є передумовою надання фінансового кредиту або випливають з його надання. До таких послуг належать: 1) оцінка заставленого майна та майнових прав; 2) надання посередницьких послуг зі страхування предмета застави на підставі агентської угоди зі страховою компанією; 3) купівля у фізичних осіб виробів із дорогоцінних металів і каміння; 4) прийом на відповідальне зберігання будь-якого рухомого та нерухомого майна.

Однією із супутніх послуг ломбарду є діяльність зі зберігання рухомих речей фізичних осіб, у тому числі предмета закладу, яким забезпечено зобов'язання за договором фінансового кредиту.

Зберігання предмета закладу, яким забезпечено зобов'язання за договором фінансового кредиту, здійснюється на підставі договору застави, а інших речей – на підставі договору зберігання, що оформлюється шляхом видачі ломбардом поклажодавцю іменної квитанції. Страхування предмета застави – укладання договору між ломбардом та страховою компанією або між позичальником і страховою компанією про страхування предмета застави, наданого як забезпечення фінансового кредиту ломбарду, за рахунок і в інтересах заставодавця на строк дії договору фінансового кредиту. Відповідно до чинного законодавства страхування предмета застави здійснюється за взаємною згодою сторін. Відмова від страхування предмета застави позичальником не може бути підставою для відмови в наданні фінансового кредиту.

Головною перешкодою для розвитку ломбардів залишається відсутність профільного закону. Законопроект «Про ломбарди і ломбардну діяльність» був розроблений ще наприкінці 2005 року і дійшов до другого читання, але не був прийнятий.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001. № 2664-III // Урядовий кур'єр. — 2001. — 29 серпня. — С. 8-16.
2. Гроші та кредит / Авт. кол. під кер. М. І. Савлука. — К. : Либідь, 2006. — 598 с.
3. Мороз. А.М. Чи достатньо в економіці України платіжних засобів? // Вісник НБУ. — 2005. — № 3.

УДК 366.6.658.14

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

Новохацька А.С., *студентка групи Е 3/2*
Науковий керівник - асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Питаннями дослідження безготівкових розрахунків займаються і присвятили свої праці багато науковців, таких, як: Васюренко О.В.,

Вітрянський В.В., Карпенко О.А., Косова Т.Д., Лагутін В.Д., Мороз А.М., Петрук О.М., Поддєрьогін А.М., Дубенко Н.С., Євремов О.М., Міняйло О.В., Савлук А.І., Пуховкіна М.Ф., Ніконова М.В, Фищенко Н.Н. та ін. Й хоча ці вчені зробили вагомий внесок у теоретичне обґрунтування механізму здійснення безготівкових розрахунків, питання вдосконалення організації безготівкових розрахунків за допомогою різних платіжних інструментів в умовах сьогодення залишилися поза розглядом.

За даними НБУ, середньодобовий обсяг передачі коштів платіжними документами у 2009 роцітскладав 3 млрд грн, понад 450 тис. середньодобової кількості платіжних трансакцій, і їх кількість зростає. Нині кожна гривня щоденно обертається через платіжну систему від 3 до 7 разів [1]. Алена сьогодні спостерігається зниження рівня платоспроможності підприємств, порушення товарного і грошового обігу, неефективність діючого механізму розрахунків між підприємствами, який не стимулює їх до своєчасного виконання платежів. І тому необхідним є не тільки технічно здійснювати розрахункові операції, але й удосконалювати організацію безготівкових розрахунків.

Кожна з форм безготівкових розрахунків має свої переваги і недоліки. Так, за даними НБУ, найбільшу питому вагу від загальної суми початкових платежів у платіжній системі України має платіжне доручення та меморіальний ордер, а саме 78,87 та 21,1 %, відповідно. Інші платіжні інструменти мають питому вагу меншу ніж 1 %. Так, розрахунки вимогами-дорученнями складають 0,00087 %, акредитивами – 0,00039 %, чеками – 0,00014 % [1].

Розрахунки платіжними дорученнями завжди прості, зручні і забезпечують швидке здійснення платежу, але вони мають і недолік – не гарантують платіж постачальнику. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями дозволяють закріпити договірну дисципліну та визволити установи банків, обслуговуючих постачальника та покупця, від формального контролю за правильністю оформлення документів і документообігу. Але вони потребують вдосконалення в напрямі збільшення відповідальності платника, прискорення документообігу, використання фінансових санкцій [3].

Акредитивна форма розрахунків є найбільш безпечною й надійною, при ній більша частка відповідності лягає на банки. Ця форма розрахунків більш вигідна для постачальника, ніж для покупця, тому що останній несе витрати на відкриття акредитива, крім того, сума, на яку відкритий акредитив, вилучається з обігу до виплати за ним, що негативно відображається на фінансовому стані цього підприємства [4].

В Україні дуже слабо використовуються розрахунки чеками. У таких умовах чек залишається виключно технічним інструментом платежів за банківськими рахунками, що визначає обмеженість сфери його використання.Протягом останніх десятиліть великої популярності набули розрахунки за допомогою платіж них карток. Операції з платіжними картками в Україні становлять близько 15 % загального обсягу грошових розрахунків [1]. Але значною проблемою залишається низька обізнаність користувачів про можливості використання карток.

Таким чином, увдосконалення організації безготівкових розрахунків є нагальною потребою як для реального, так і для банківського секторів і потребує вирішення таких завдань [2]:

- удосконалення комерційного розрахунку на підприємстві;
- підвищення відповідальності підприємств за своєчасне і в повному обсязі здійснення платежів за всіма зобов'язаннями;
- зміцнення договірної дисципліни;
- прискорення обігу обігових коштів;
- створення єдиного національного "stop-list" за платіжними картками упровадження загальнонаціональної платіжної карти, яка буде доступна для широких масс населення і буде обслуговуватись усіма банками України;
- запровадження відродження системи заліків взаємної заборгованості підприємств, оскільки становлення в нашій країні розгалуженої системи клірингових палат потребує великих матеріально-технічних і фінансових механізмів;

Наведені рекомендації можуть сприяти налагодженню як цілісного розрахунково-платіжного механізму країни, так і покращенню фінансового стану підприємств України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : http:// www.bank.gov.ua.
2. Кравець В. Перспективи здійснення безготівкових розрахунків / В. Кравець // Банківська справа. – 2009. – № 6. – С. 3–8.
3. Васильченко З.М. Розрахунки платіжними картками в Україні: стан, проблеми та перспективи / З. М. Васильченко, А. В. Демченко // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 74–83.
4. Коробкіна С. Безготівкові розрахунки та шляхи їх вдосконалення / С. Коробкіна // Банківська справа. – 2009. – № 12. – С. 49–50.

УДК 336.27(477)

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ – ПРОБЛЕМИ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Демитер О.М., *студентка групи ЗЕД 3/1*
Науковий керівник – асистент Лункіна Т.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Здійснення глибоких економічних перетворень, спрямованих на побудову цивілізованих ринкових відносин, а також удосконалення державних інститутів та економічних відносин, які мають забезпечити достатній рівень фінансового забезпечення та соціальних гарантій населенню, призвело до нагромадження протиріч та фінансової кризи в економічній системі держави. Особливого відображення це знайшло в перманентному дефіциті Державного бюджету та як наслідок зростання державного боргу України.

Аналіз стану державного боргу та ефективності управління державним боргом набуває особливого значення в умовах сучасної України. Аналіз стану державного боргу та ефективності управління державним боргом набуває особливого значення в умовах сучасної України. Для України, як і для більшості держав світу – державні запозичення є основним джерелом покриття дефіциту бюджету, причому як державного так і місцевих бюджетів.

Державний борг – сукупність усіх зобов'язань держави перед своїми кредиторами, як всередині, так і за межами країни. Розмір державного боргу, його динаміка і структура, темпи росту є одним з показників фінансового стану держави та ефективності державної боргової політики.

Особливо гостро питання державної заборгованості постає в останні роки у зв'язку із стрімким зростанням заборгованості держави на фоні падіння економіки в результаті економічної кризи 2008 року та досить повільного її відновлення. В таких умовах катастрофічно зростає боргова залежність країни, а отже її економічна безпека.

Дослідженню проблематики державного боргу присвячені праці таких вчених: Т.Г. Бондарук, Р. Н. Василишин, В.Ю. Дудченко, Н.В. Зражевська, Я.В. Лісовенко та ін. Щодо правового регулювання державного (публічного) боргу заслуговують на увагу праці І.Б. Заверухи.

Державний борг в усіх державах, в тому числі і в Україні є основним джерелом фінансування дефіциту бюджету як державного так і місцевих бюджетів.

З метою ефективного управління державним боргом Департаментом державного боргу Міністерства фінансів формується програма управління державним боргом, яка затверджується наказом Міністерства фінансів України в строк, що не перевищує одного місяця після набрання чинності законом про державний бюджет на відповідний рік.

Станом на початок 2011 року Україна потрапила до списку 18 країн, яким загрожує дефолт. Відповідний перелік "країн-невдах" склало американське видання Business Insider. У своїх оцінках експерти виходили з розміру зовнішнього боргу, а також фінансової і політичної стабільності в країні. Рейтинг очолює Венесуела, на другому місці – Греція. Україна посідає 6 місце. Причини – великий розмір зовнішнього боргу і сповільнене зростання економіки [2].

Відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2011 рік" на 31 грудня 2011 року граничний обсяг державного боргу становить в сумі 375,6 млрд грн. У валютній структурі державного боргу країни найбільшу частку займає українська гривня, в якій номінований майже весь внутрішній державний борг. Зовнішній державний борг номінований переважно у доларах США. Незначну частку в структурі боргу займає євро та японська єна.

За прогнозними даними Міністерства фінансів, Україна у 2012 р. на обслуговування та погашення державного боргу витратить 47,4 млрд грн, у 2013 р. – 55,5 млрд грн, у 2014 р. – 39,3 млрд грн. Прогнозні дані Мінфіну розраховані до 2060 р., коли Україна має сплатити 15,3 млрд грн на погашення боргу Міжнародному валютному фонду [3].

Отже, держборг України в 2011 р. склав 42,4 % від ВВП. Такі дані у своєму звіті оприлюднив МВФ. В кінці 2010-го державний борг був зафіксований на рівні з 41,7 % від ВВП, у 2009-му – 35,3 % від ВВП.

З 2012 року Уряд планує почати суттєве скорочення державного боргу. На цьому наголосив Прем'єр-міністр Микола Азаров . За розрахунками економістів фонду, в 2012-му він може досягти 43,7 % від ВВП. При цьому, в наступні роки очікується його скорочення. Так, в 2013 р. боргові зобов'язання України зменшаться до 41,8 % ВВП, в 2014 р. – до 39,4 %, в 2015 р. – 34,6 % [2].

Загалом розмір державного боргу України невеликий у порівнянні з розвинутими країнами, але темпи його зростання виглядають дійсно загрожуючими. Наприклад, до кризи відсоток до ВВП складав менше 10 %, а зараз – більше 40 %. Якщо не знизити темпи зростання державного боргу, то це потенційно може привести до ще більших проблем в економіці країни.

На сьогодні, Україна на міжнародній арені не вважається добросовісним позичальником, завдяки чому ставки по кредитах для України зберігаються на рівні 8-9 % в доларах США, в той час, як для країн ЄС вони не перевищують 3-4 %. Отже, можна стверджувати, що якщо держава продовжить залучати позики такими ж темпами, то вже через кілька років настане момент, коли Україна буде не в змозі виплачувати відсотки і повертати кредити, які не зможе пролонгувати.

ЛІТЕРАТУРА

1) Мазур Є. Державний борг України 2011 / Є. Мазур // Офіційний вісник України. – 2011. – № 11. – С. 32–33.

2) Фінгер Х. Зниження державного боргу / Х. Фінгер, А. Садіков / Фінанси та розвиток. – 2011. – С. 36–38.

3) Про державний бюджет України на 2011 рік: закон України станом на 23.12.2010 № 2857-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua.

УДК 378.34

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ РОЗМІРУ СТИПЕНДІЇ У ВНЗ УКРАЇНИ

Осадча Я., *студентка групи ЗЕД 3/1*
Науковий керівник – асистент Лункіна Т.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Кожна людина працюючи хоче отримувати за свою працю гідну заробітну плату. Так само і студенти. Тільки праця і заробітна плата мають дещо іншу форму. Заробітна плата для студента, який навчається на бюджетній формі – це його стипендія, а для студента, що навчається на контрактній основі – це, на жаль, лише бали, звичайно окрім знань, які і ті і інші отримають, навчаючись в університеті. Та й робота у студентів переважно розумового

характеру: вчити, читати, відповідати, аналізувати і засвоювати знання. І відповідно студенти бажають отримувати гідну заробітну плату (стипендію), яка була б стимулом для кращого навчання і бажанням відвідувати заняття.

Провівши невелике соціальне опитування у 100 студентів-респондентів, на питання: "Яку стипендію Ви хотіли б отримувати? ", ми одержала такі результати: 5 % опитуваних згодні на стипендію в розмірі 700 грн, 28 % бажають отримувати в межах 1000-1300 грн, 38 % - 1500 грн, 21 % - 2000 грн і 8 % - 4000 грн. Таким чином ми можемо зробити висновок, що думка студентів суттєво розбігається щодо оптимального розміру стипендії, проте найбільш питому вагу в структурі результатів має сума 1500 грн.

Проте питання щодо розміру стипендії хвилює не тільки студентів, а й владу. В Законі України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" передбачається підвищення розміру стипендії для студентів вищих навчальних закладів III - IV рівнів акредитації до 787 грн з урахуванням індексації. Державний бюджет України на 2012 рік є соціально орієнтованим. Пріоритетним напрямом у сфері освіти є підтримка конкурентоспроможності вищої освіти, забезпечення ефективного функціонування цієї системи, підвищення якості освітніх послуг. У Держбюджеті на 2012 рік видатки загального фонду на надання вищої освіти у вищих навчальних закладах 1-2 рівня акредитації встановлені в обсязі 3,5 млрд. грн, що перевищує обсяг 2011 року відповідно до потреби. На надання вищої освіти у вищих навчальних закладах 3-4 рівня акредитації враховано 13,1 млрд. грн, що перевищує обсяг 2011 року відповідно до потреби. Вказані обсяги забезпечать підвищення заробітної плати та стипендій відповідно до визначених законодавством гарантій [1].

Щодо виплати стипендій, то відповідно до статті 55 Бюджетного кодексу України поточні трансферти населенню, включаючи стипендії, відносяться до захищених видатків Державного бюджету України. Тому міністерства та інші центральні органи виконавчої влади при затвердженні кошторисів враховували у першочерговому порядку потребу в коштах на стипендії відповідно до умов стипендіального забезпечення. Таким чином планується підвищення розміру стипендії з 732 грн на місяць, як було у 2011 році – до 787 грн. Передбачається, що стипендія зросте на суму індексації 7,9 %, що в сумі за рік принесе студентам додаткові 800 грн [2].

Також слід зауважити, що Міністр освіти і науки, молоді і спорту України Дмитро Табачник планує підвищити стипендію до прожиткового мінімуму, який у 2012 році складає 1017 грн. "Стипендії 2012 будуть прив'язані до прожиткового мінімуму. Якщо на сьогоднішній день прожитковий мінімум становить 860 гривень, а звичайна академічна стипендія зараз з урахуванням індексації приблизно – 580 грн, виходить практично 50 % збільшення",– зазначив міністр. За словами міністра, це буде можливо завдяки прийняттю законопроекту про вищу освіту в першій половині 2012 року. Комітет з освіти і науки Ради Європи зробив позитивний висновок за результатами експертизи українського проекту закону про вищу освіту. Табачник нагадав, що одна з позицій, яку необхідно відстояти в парламенті – збереження кількості

студентів, що навчаються за рахунок держбюджету, на рівні 51 %. У законопроекті передбачено, що студентські стипендії 2012 в Україні будуть прирівнюватися до прожиткового мінімуму, а вартість навчання студентів-контрактників не буде змінюватися протягом навчального курсу.

Отже, можна зазначити, що підвищення рівня стипендій в 2012 році сприятиме стимулюванню та заохоченню студентів щодо ефективнішого навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарбунова О. В 2012 році українським студентам обіцяють підвищити стипендію / О. Гарбунова – Голос країни. – 2011. – 12 с.
2. Степаненко В. Українським студентам підвищать стипендію / В. Степаненко – Економіка. Фінанси. Право. – 2012. – 9 с.

УДК 330.322:338.43

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Ракова Ю.М., *студентка групи ЗЕД 3/1*
Науковий керівник – асистент Лункіна Т.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Аграрний сектор є одним з найвагоміших секторів народного господарства України. Різкий спад інвестиційної діяльності в сільському господарстві останніми роками привів до послаблення матеріально-виробничої бази суб'єктів господарювання, зменшення його прибутковості і рентабельності, низького рівня концентрації і спеціалізації виробництва, слабкого розвитку інфраструктури аграрного ринку. Пошук шляхів виходу з тієї кризової ситуації, що склалася в аграрному секторі Україні неможливий без залучення додаткових інвестицій. Тому треба звернути увагу на те, як впливає інвестиційна діяльність на функціонування агропромислового комплексу в нашій країні.

Сприяння збільшенню інвестицій в українську економіку - це передусім забезпечення сталого економічного зростання. За допомогою інвестицій сільське господарство може добре розвивати і зміцнювати економіку країни. Дослідження присвячені даній проблемі висвітлені в працях багатьох вітчизняних спеціалістів, серед яких Гуткевич С.А., Новожилова А., Хачатуров Т., Малюга М.Л., Коденська М.Ю., Шкільов О.В., Ягода Г.Ю., Баєва О.І., Денисенко М.П та багато інших вчених.

Тенденції кризи аграрного інвестиційного процесу зумовили, головним чином, фактори, що формуються за межами агропромислового комплексу:

- зменшення обсягів державних централізованих капітальних вкладень;
- скорочення власних інвестицій товаровиробників;
- знецінення інвестиційних ресурсів;

- різке погіршення умов отримання кредитів;

- скорочення зовнішніх інвестицій у сільське господарство [1].

Основними негативними чинниками які впливають на інвестиційну діяльність України є:

- недосконала податкова і фінансово-кредитна система; наявність майже всіх видів ризику;

- недотримання зобов'язань з боку держави;

- заполітизованість економіки;

- розвиток інфляційних процесів;

- недостатньо розвинена банківська система; дефіцит власних джерел інвестиційних ресурсів підприємств тощо [2].

Україна має значний аграрний потенціал і, беручи до уваги світову харчову кризу, вона може стати країною, що зробить вагомий внесок у подолання цієї проблеми. Світова продовольча криза дає Україні шанс перетворитися на найбільшого світового постачальника продовольства. Проте це вимагає певної технології лібералізації земельного ринку, що підвищує інтерес великих інституціональних інвесторів до вкладення коштів в аграрний сектор України. У період зростання цін на сировину, продукти харчування і продукцію сільського господарства, наша країна стає особливо інвестиційно привабливою, з огляду на її аграрний сектор.

Сформована у світі ситуація відкриває можливості для країн, що володіють ресурсами сільськогосподарських земель. Насамперед для країн - учасниць колишнього Радянського Союзу, які забезпечені земельними ресурсами.

Тривалий період до АПК України здійснювались надходження іноземних інвестицій. Станом на 01.10.2011 р., порівняно з 2000 р., в агропромисловий комплекс України було залучено 2473,3 млн дол США прямих іноземних інвестицій (6,6 % загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку). З них вкладено 1580,8 млн дол США. (4,2 %) у підприємства харчової та переробної промисловості та 892,5 млн дол США (2,4 %) у сільськогосподарський сектор. За 9 місяців 2011 р. підприємствами сільського господарства України освоєно інвестицій на 57,1 % більше відповідного періоду минулого року, у тому числі: рослинництво - 6767,8 млн грн (+ 75,5 %); тваринництво 2369,9 млн грн (+ 24,6 %); сільське господарство всього - 306,8 млн грн (на + 2 %).Основними інвесторами в сільське господарство України є Кіпр, США, Великобританія, Данія, Австрія, Німеччина та інші [3].

Проте, потреби сільського господарства України в інвестиційному капіталі все ще становлять близько 60 млрд дол США. Про це повідомив експерт Українського клубу аграрного бізнесу Тарас Гагалюк. На думку фахівця, 57 % із зазначеної суми потрібно вкласти у рослинництво, 43 % - у тваринництво [4].

Основними заходами подолання інвестиційної кризи в АПК є створення нових сучасних зразків виробів, поліпшення якості виробленої продукції, збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції. Доцільнішим буде надання державних довгострокових кредитів зі ставкою 3 % річних. Для

стимулювання припливу іноземних інвестицій держава має здійснювати заходи щодо формування позитивного інвестиційного іміджу країни, тобто проводити стабільну макроекономічну політику та забезпечувати динамічне зростання та правові основи інвестиційної діяльності, що відповідають міжнародним стандартам податкової політики, яка стимулює інвестиції, прозорі правила приватизації державного й муніципального майна, банківської системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мазур Є. Звабливий АПК / Є. Мазур // Агробізнес сьогодні. – 2009. – № 11. – С. 32-33.
2. Колотуха С.М. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності / С. М. Колотуха, І. П. Сорейко // Економіка АПК. – 2009. - № 1. – С. 89-96.
3. Ревак О.С. Інвестиційна діяльність в аграрному секторі / О. С. Ревак // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 76-78.
4. Гунько О. Потреби АПК в інвестиціях / О. Гунько // Gazeta.ua. – 2011. - № 8. – С. 45.

УДК 368.5

АГРОСТРАХУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Ткачук П.В., *студентка групи ЗЕД 3/1*
Науковий керівник – асистент Лункіна Т.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Аграрне страхування – один з найефективніших способів управління ризиками. Воно дозволяє найкращим чином об'єднувати інтереси учасників ринку аграрного страхування та держави, першочергове завдання якої – забезпечення стабільного економічного зростання добробуту громадян.

Ризик є невід'ємною рисою функціонування будь-яких суб'єктів господарювання, у тому числі й сільськогосподарських підприємств. Погодні умови, сезонність виробництва, зміни у політиці держави – головні чинники, від яких залежить діяльність цих підприємств. Одним із вагомих стабілізаційних чинників функціонування сільського господарства є страхування. З огляду на це, основна мета аграрного страхування — повна чи часткова компенсація сільгоспвиробникові втрати врожаю через несприятливі природні умови та покращення його фінансового стану, у тому числі кредитоспроможності [1, с. 23].

Розгляду питань аграрного страхування присвячено досить невелике коло досліджень, тоді як інші види страхування є вже більш дослідженими. Серед вітчизняних вчених даними питаннями займаються М.Я. Дем’яненко, С.А. Навроцький, О.Ю. Нечипорук, С.С. Осадець, Т.Г. Олександрова та інші. Питаннями аграрного страхування в сільському господарстві займаються такі російські вчені, як Л.Н. Бондаренко, Ю.С. Воловик, Л.Н. Вологдін, А.В. Нікітін, И.Г. Смірнова, Г.Л. Супова.

Агрострахування визнане в світі як ефективний інструмент управління ризиками в сільському господарстві. Україна є аграрної країною: сільськогосподарське виробництво складає близько 8 % ВВП, на сільськогосподарські землі припадає понад 70 % території України. В Україні діє близько 15 тисяч сільськогосподарських підприємств і 43 тисячі фермерських господарств. В Україні існує страховий сектор, якій стабільно розвивається. Він представлений майже 470 страховими компаніями з валовим обсягом премій 18 млрд. грн. Разом з цим, агрострахування в Україні поки що не є розвиненим [1, с. 28].

Реальний стан речей склався таким чином, що страхування сільськогосподарських ризиків не вигідно а ні страховим компаніям, а ні самим аграріям. З одного боку, страховики не хочуть брати на себе досить високі ризики зі сільськогосподарського страхування. Таким чином, якщо вони і беруться за страхування, то компенсація ризиків здійснюється шляхом підвищення вартості власного страхування. Це аж ніяк не заохочує аграріїв до добровільного користування страховими послугами.

В Україні, в 2011 році сім компаній займалися страхуванням сільськогосподарської діяльності – “Оранта”, ТАС, “Кредо-Класик”, “Аска”, “Аско-Донбас-Північний”, “Еталон” і “Вексель” – зібрали більше 10 млн. грн. премій (35,3 % від усіх платежів) і уклали 80 % усіх договорів (1778). Таким чином, обсяг ринку страхування перевищив 30 млн. грн. Страховики негативно оцінюють повільний розвиток ринку агрострахування, обсяг страхових зборів якого міг би скласти, як мінімум 1-2 млрд. грн у рік.

Розвиток агрострахування в Україні сьогодні стримують відсутність повноцінного законодавчого регулювання страхування у сільському господарстві; недосконалість наявних страхових продуктів і методів їх тарифікації, що пов'язано з браком надійних статистичних та погодних даних для проведення актуарних розрахунків; відсутність стандартних методик проведення огляду посівів та врегулювання збитків; недостатність кваліфікованих кадрів та недостатність довіри сільгосптоваровиробників до страхування як такого. Відсутність у державному бюджеті коштів на здешевлення частини страхових платежів при страхуванні аграрних ризиків негативно позначається як на процесі агрострахування, так і на розвитку всієї галузі страхування сільськогосподарських ризиків [2, с. 14].

Проте, на даному етапі економічного розвитку, на ринку агрострахування спостерігаються вагомі зміни. Насамперед, вони пов’язані з можливим створенням незабаром Аграрного страхового бюро та ухваленням на державному рівні Концепції розвитку системи страхування сільськогосподарської продукції в Україні. Актуальність проблем агростахування в Україні підтверджується і діяльністю міжнародних організацій. Активну роботу в цьому напрямку проводить Проект Міжнародної фінансової корпорації “Розвиток агрострахування в Україні” [3].

Унікальною особливістю агрострахування є те, що воно є життєздатним у довгостроковій перспективі, як правило, лише за умови, що уряд забезпечує фінансову підтримку системи.

Отже, ефективність агрострахування залежить від комплексного підходу до вирішення його проблем з боку держави та проведення виваженої політики страховими компаніями. Можливо саме ці зміни нарешті перетворять тріаду сільгоспвиробник-страхувальник-держава на ефективну систему взаємовідносин, яка буде працювати на користь усього суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мазур Є. Звабливий АПК / Є. Мазур // Агробізнес сьогодні. – 2010. – № 9. – С. 32-33.
2. Фінанси сільськогосподарських підприємств / [За ред. М.Я.Дем'яненка]. – К. : ІАЕ, 2007. – 604 с.
3.Розвиток системи аграрного страхування: Проект концепції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www. agroinsurance.com.

УДК 339.564(477)

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ

***Коніченко А.О.**, студент*
Науковий керівник – асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Рівень інтеграції країни до системи світового господарства значною мірою залежить від кількісної та якісної характеристик її експорту. Про цю інтегрованість країни може, зокрема, свідчити такий показник, як експортна квота, а саме – відношення обсягу експорту до валового внутрішнього продукту (ВВП). Чим вища експортна квота, тим більш інтенсивні зовнішні економічні зв'язки країни, а відтак вагоміший рівень інтеграції у світове господарство. Це, безумовно, не стосується екстремальних (кризових) ситуацій, коли відносно велике значення експортної квоти може обумовлюватися низьким рівнем внутрішнього споживання в країні, що нині й характерно для України.

Підвищення рівня експортного потенціалу України й на його основі збільшення обсягів і раціоналізація структури вивозу та надання послуг можливі лише за умов розвитку і вдосконалення економіки в цілому.

В Україні, з огляду фахівців, найбільш перспективним є формування багаторівневої диверсифікованої структури вільних економічних зон різноманітних видів, а саме – зовнішньоторговельних, комплексних виробничих чи торгово-виробничих зон багатогалузевої спрямованості (експортоорієнтованих), науково-технічних, туристичних, банківсько-страхових та ін [2].

Як свідчить світовий досвід, значним напрямом стимулювання експорту є й податкові пільги: звільнення постачальників експортних товарів (послуг) на визначений період від сплати податків на частину поточної виручки від експортних операцій; надання пільгових умов за амортизаційними

відрахуваннями; переведення коштів від експорту на спеціальні рахунки, які не оподатковуються; створення резерву для заохочення виробництва експортної продукції підприємствами малого та середнього бізнесу; заснування фонду для погашення втрат від інвестування за кордоном [3].

Достатньо широко в експортній міжнародній практиці стимулювання застосовується метод фінансових пільг, який ґрунтується на поверненні митних податків, сплачених при імпортуванні сировини для потреб експортного виробництва, та звільненні від непрямих податків на дефіцитні в цій державі матеріали. Нагромаджений світовий досвід податкового стимулювання експорту може бути досить корисним і повинен використовуватися при вдосконаленні системи регулювання і фінансування експорту України в процесі подальших ринкових перетворень в економіці. Реформи зовнішньоекономічної діяльності в Україні відбуваються, на жаль, за відсутності чітко проробленої і послідовної стратегії, яка б ґрунтувалась на органічному поєднанні загальносвітових закономірностей з національною специфікою, врахуванням стартових умов трансформаційного процесу в Україні [4].

Залишається неефективним валютне регулювання експорту. За даними офіційної статистики, Україна практично не інвестує в економіку інших країн. Однак, можна впевнено стверджувати, що Україна протягом останніх десяти років є досить крупним експортером капіталу. Причини, що стримують надходження іноземних інвестицій в Україну, водночас призводять до відпливу вітчизняних капіталів за кордон [5].

В Україні обсяг експорту становить всього лише 19 млрд. дол. США (0,3% до загальносвітового експорту), а частка імпорту – 15,3 млрд. дол. (0,2%). Про недосконалість експортного потенціалу свідчить структура зовнішньої торгівлі України і, в першу чергу, її експорту, більшу частину якого становить продукція з низьким ступенем переробки. У розвинутих країнах питома вага продовольства в експорті становить 7-8 %, сільськогосподарської сировини – близько 1%. У країнах, що розвиваються, питома вага зазначених груп товарів дорівнює відповідно майже 8 і 2,5 %. Таким чином, структура експорту України не відповідає навіть структурі експорту країн, що розвиваються [1].

Структура та динаміка зовнішньої торгівлі не відповідають експортним можливостям нашої держави. Серед головних факторів, що стримують розвиток експортного потенціалу, є: нестабільність законодавчої бази; складні митні процедури; низький рівень розвитку фінансового сектора та ринкових інституцій. Основним пріоритетом розвитку експортного потенціалу України та розширення присутності на міжнародних ринках є підвищення конкурентоспроможності української продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Україна: бізнес та економіка /Електронний ресурс// Режим доступу: http://www.oon.com.ua — Ukraine business & economy. Статистичний сайт.
2. Горбенюк А. Економічні аспекти експорту продукції металургійної галузі// Економіка. Фінанси. Право. 2004. — № 11. — С.3-8.

3. Губенко В. Реалізація експортного потенціалу АПК України в умовах глобалізації світової економіки // Економіка АПК. — 2003. — № 10. — С. 124−129
4. Жук М. Методологічні підходи до структурування експортного потенціалу регіону// Економіст. — 2004. — № 4. — С. 52−54.
5. Кавецький І. Експортний потенціал АПК України // Розбудова держави. — 2002. — № 11−12. — С. 62−68.

УДК 339.73

ГОЛОВНІ СВІТОВІ ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ

Кудрявцева А.Б., *студентка*
Науковий керівник - асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

В операціях світового фінансового ринку беруть участь національні, кредитні й фондові ринки, які тісно переплітаються з аналогічними світовими ринками. При цьому на основі величезних національних ринків, що виконують міжнародні операції, склалися світові фінансові центри: Нью-Йорк, Лондон, Цюріх, Люксембург, Франк-фурт-на-Майні,Сінгапур, Гонконг, Багамські Острови, Панама, Бахрейн та ін. У цих центрах зосереджені міжнародні банки, банківські консорціуми, фондові біржі, які здійснюють міжнародні валютні, кредитні операції, а також операції з цінними паперами й золотом [1].

Найвпливовішими світовими фінансовими центрами є: Лондон, Нью-Йорк, Токіо. Особливістю Нью-Йорку як фінансового центру є те, що він є тільки іноземним ринком капіталу і основим першоджерелом євродоларів.

Важливе місце посідає ринок цінних паперів, який зв'язує американські фінансові ринки з міжнародними фінансовими ринками. На Нью-Йорській фондовій біржі обертаються акції 2768 компаній із загальною вартістю 19,8 трлн дол. Ринок цінних паперів Нью-Йорка, як і загальний фондовий ринок США, привабливий для інвесторів усього світу відсутністю оподаткування для нерезидентів США [3].

Лондон - це фінансовий центр Європи. Він є найбільшим у світі національним фінансовим центром з однаково добре розвинутими ринками короткострокових кредитів і довготермінових позик, потужною біржею, високо поставленим страхуванням і фрахтовою справою та ін.

Для Лондона характерне домінування власне міжнародних складових над національними. Основою його фінансової могутності є не національний, а міжнародний валютний ринок і ринок позичкових капіталів. Однією з особливостей вважається здатність банків, бірж, вексельних маклерів швидко реагувати на будь-яку нову ситуацію і фінансові інновації. Лондон в якості світового фінансового центру виділяють чотири ринки: золота, валют, коротко- і середньострокового кредитування, страхування.

Лондонський валютний ринок найбільший у світі. Через його валютну біржу проходить 30 % усіх контрактів з валютою, а обсяг валютних угод становить близько 1 000 млрд дол. на день [2].

Ринок банківських кредитів займає провідне місце в світі. У Лондоні розташована велика кількість іноземних банків, а англійські банки мають широку мережу своїх закордонних філій. Фондова біржа Лондона в міжнародній сфері вдіграє роль котирувального центру.

Лондонська фондова біржа – найінтернаціональніша фондова біржа у світі щодо кількості торгуючих на неї іноземних компаній: більше 445 міжнародних компаній із 63 країн мають лістинг у Лондоні.

Токіо є крупним міжнародним валютним ринком завдяки великому щоденному обороту іноземної валюти, особливо в угодах єна/долар.

Токійська фондова біржа – одна з найбільших бірж світу, але як торговий майданчик поступово втрачає популярність. Загальна кількість зареєстрованих на ній компаній не змінюється вже десятиліття. Іноземні інвестори вважають, що правила лістингу на біржі занадто жорсткі, і дотримання правил публікації обходяться дорого. Взагалі біржа виконує функції котирування цінних паперів.

На Токійському фінансовому центрі оперують уповноважені японські банки (валютні банки) та іноземні банки, які займаються кредитуванням промисловості та торгівлі в єнах та іноземній валюті, наданням кредитів закордонним японським підприємствам через свої материнські банки, обліком експортних векселів тощо.

Фінансові центри працюють цілодобово, керуючи рухом міжнародних фінансових потоків. Ефективність міжнародних валютно-кредитних і розрахункових операцій забезпечує Світова міжбанківська фінансова телекомунікаційна мережа, яка не визнає національних кордонів (СВІФТ). Основне її завдання полягає в передаванні будь-якої банківської й фінансової інформації на базі засобів обчислювальної техніки. Звичайні повідомлення передаються протягом 10 хвилин, термінові – 1 хвилини [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : [підручник 2-ге вид., перероб. й допов.] / С. Я. Боринець. — К. : Знання: КОО, 1999. — С. 203-240.
2. Валютный рынок и валютное регулирование : [учеб. пособие] / Под ред. И. Н. Платоновой. — М. : БЕК, 1996. — С. 297-318.
3. Макогон Ю.В. Международный банковский бизнес : [учебное пособие]. / Ю. В. Макогон. — К. : Атика, 2003. — 208 с.
4. Миллер Р.Л. Современные деньги и банковское дело : [пер. с англ.] / Р. Л. Миллер, Д. Д. Ван-Хуз. — М. : ИНФРА-М, 2000. — 856 с.

УДК 336.76:338.49(477)

ФОНДОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЙОГО ІНФРАСТРУКТУРИ

Малютіна В.В., *студент*
Науковий керівник – асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Фондовий ринок України перебуває в стадії формування. Останнім часом спостерігаться позитивні тенденції в його розвитку. Зокрема, незважаючи на непросту політичну ситуацію в державі, активного скидання акцій не відбувається. Основне завдання сьогодення – створення умов для становлення цілісного, висококваліфікованого, ефективного і справедливого ринку цінних паперів з метою подальшої інтеграції його в світові фондові ринки.

Даний ринок є важливою складовою структури ринкової економіки. В Україні оборот цінних паперів стає однією з основних галузей фінансової сфери, без якої механізм ринкової економіки не здатен функціонувати [3].

Фондовий ринок в Україні нині складається з ринків акцій, облігацій, іпотечних сертифікатів, сертифікатів ФОН, інвестиційних сертифікатів, казначейських зобов'язань України, ощадних та депозитних сертифікатів, векселів та ін. [2].

В руках держави фондовий ринок покликаний виконувати такі завдання:

сприяти формуванню єдиного економічного простору країни; допомагати визначати пріоритетні напрями інвестиційного фінансування секторів економіки; стимулювати конкурентоспроможність одних та обмежувати інших галузей; розподіляти, зменшувати інвестиційні ризики; функціонувати як соціальний інститут, який спроможний забезпечити капіталізацію заощаджень та перетворити їх на інвестиції [4].

Слід виділити наступні проблеми фондового ринку:

1. Недосконалість конкурентоспроможності фондового ринку – випливає із того, що недостатньо сприятливою є державна політика щодо оподаткування на фондовому ринку.

2. Проблема податкового стимулювання розвитку фондового ринку- потребує звільнення від обкладення податком на прибуток підприємств та податком на додану вартість некомерційних організацій фондового ринку; скасування плати за реєстрацію інформації про новий випуск цінних паперів.

3. Проблема корпоративного управління ринком- полягає в недосконалій системі розкриття інформації через інструменти фондового ринку.

4. Мала розбудова інфраструктури фондового ринку – потребує організації обміну інформацією між організаційно оформленими ринками, оскільки такої організації на даний час немає [1].

Розвиток фондового ринку значною мірою забезпечується формуванням його інфраструктури.

Інфраструктура ринку цінних паперів – це система організацій, підприємств та окремих служб, які створюють необхідні умови для випуску, реалізації, подальшого обігу, обліку та зберігання цінних паперів [5].

Створення ефективної інфраструктури фондового ринку України - один із головних засобів забезпечення підвищення якісних показників його роботи.

Ефективність формування інфраструктури фондового ринку:

впливає на акумуляцію і концентрацію коштів населення та підприємств; позитивно позначається на залученні вітчизняного та іноземного капіталів в економіку країни; сприяє процесу приватизації на її завершальному етапі; узгоджує майнові інтереси країни, інституційних та індивідуальних інвесторів у процесі обігу цінних паперів; заощаджує суспільні витрати на обіг фінансових інструментів та полегшує взаємні розрахунки підприємств.

Як правило, виділяють такі функції інфраструктури ринку капіталу, які можна назвати загальними:

1) забезпечення безперебійного функціонування господарських взаємозв'язків та взаємодії ринкових суб'єктів.

2) регулююча функція, яка впорядковує взаємодію елементів самої системи.;

3) трансакційна функція. Ринкова інфраструктура, з погляду на походження, природу, є інституціоналізованою трансакцією, випливає з товарно-грошової природи ринкової економіки, що являє собою потоки товарів, ресурсів та грошових коштів, які безперервно рухаються за посередництва постійно здійснюваних угод (трансакцій).

В Україні фондовий ринок є нерозвиненим і оборот цінних паперів стає однією з основних галузей фінансової сфери, без якої даремно сподіватися на нормальне функціонування складного механізму ринкової економіки.

Аналіз стану та динаміки фондового ринку на сучасному етапі свідчить про те, що в Україні сформувався спекулятивний фондовий ринок, який перебуває у сильній залежності від іноземного капіталу та зовнішньоекономічної динаміки. Характерними його рисами є висока концентрація власності, незначна участь населення в інвестуванні у фінансові активи [2].

Вітчизняний фондовий ринок вже пройшов кілька складних етапів свого розвитку і потребує розробки його більш ефективної моделі. Сьогодні фондовий ринок України перебуває в нестандартній ситуації і переживає своєрідну стадію “зламу”, якою визначатиметься його майбутнє [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Поплавська М.В. Особливості формування фондового ринку України // Економіка та держава. — 2011. — № 2. — С. 79-81.
2. Савицька О.І. Проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України / О. І. Савицька, А. А. Фурсова // Економіка і регіон. — 2009. — № 2. — С. 136-139.
3. Котирло О.О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності фондового ринку України / О. О. Котирло // Формування ринкових відносин в Україні. — 2011. — № 1. — С. 102-105.
4. Жупаненко В. Сучасне трактування інфраструктури фондового ринку / В. Жупаненко // Ринок цінних паперів України. — 2010. — № 3-4. — С. 63-73.
5. Желіхівська А.М. Особливості формування інфраструктури фондового ринку України / А. М. Желіхівська // Наукові праці НДФІ. — 2009. — С. 75-81.

УДК 332.365

ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Собіна М.А., *студентка групи Е 3/3*
Науковий керівник – асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Україна стоїть на порозі епохальних змін: невдовзі має пролунати фінальний акорд земельної реформи – розпочатися функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення. Цю тему досліджували представники вітчизняної та зарубіжної (румунської, російської) науки в галузі аграрного, земельного, цивільного права та інших юридичних наук, а саме українські вчені – В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, А.Г. Бобкова, А.П. Гетьман та інших, що свідчить про її актуальність.

Земельна реформа – це остання можливість держави розв'язати соціальні проблеми села. Останнім часом в експертному середовищі та засобах масової інформації набула широкого розголосу дискусія про формування ринку сільськогосподарських земель в Україні. Основною причиною став розгляд і прийняття в першому читанні Верховною Радою Закону України "Про ринок земель" (№ 9001-1д від 7 грудня 2011 року). В Україні у сільській місцевості проживає майже 14 мільйонів чоловік. Об'єктивний процес інтенсифікації виробництва на селі витісняє некваліфіковану фізичну працю і значно скорочує кількість робочих місць. Це може призвести до того, що більш як половина населення, зайнятого в аграрному секторі, втратить роботу та опиниться за межею бідності [1].

Одним із завдань земельної реформи є залучення нових технологій в аграрний сектор, що дасть можливість знизити вартість продуктів харчування, на які в споживчому кошику українців припадає понад 55 % витрат.

Аграрне виробництво на сьогодні є однією з провідних експортно-орієнтованих галузей держави, яка забезпечує стабільність гривні, профіцит платіжного балансу та продовольчу безпеку країни.

Законопроект "Про ринок земель" є реальним джерелом загроз для селян. До системних недоліків, закладених у ньому, можна віднести ідею створення Державного земельного банку, який монопольно кредитуватиме «пріоритетні» напрямки аграрного комплексу під 3 % від ставки Національного банку (щоправда, не зазначено, якої саме, що свідчить про «компетентність» авторів проекту). А дрібному і середньому бізнесу створюється законодавче поле для найсприятливіших умов його розвитку. Зокрема буде створено земельний банк, де можна буде взяти кредит під максимальні 8 %, заставивши землі, зокрема ті,

які перебувають у довгостроковій оренді. Власники землі зможуть отримати іпотеку 10 тис. грн на гектар, а орендарі – 2 тис. грн на гектар.

За оцінками спеціалістів Державного земельного агентства, у перший рік після зняття мораторію на продаж сільськогосподарської землі її вартість не перевищуватиме $500-700 за гектар. Однак щороку ціна зростатиме. Питання лише в тому – з якою швидкістю. Впливати на темпи цього зростання, на думку голови Держземагентства Сергія Тимченка, будуть три головні чинники: розвиток інфраструктури АПК та села, консолідація земель у більші масиви для зручності обробки, підвищення якості грунтів. За словами очільника Держземагентства, на сьогодні вартість одного гектара сільськогосподарської землі в західноєвропейських країнах, зокрема, Нідерландах, Франції, досягає 10 тисяч євро, а в таких країнах, як Польща, Угорщина – від 3 тисяч євро і вище. При цьому якість цієї землі нижча, ніж в Україні [2].

Тож головне завдання земельної реформи – підняти добробут села, перетворити аграрну галузь на прибутковий бізнес, а фермерські господарства – на успішні підприємства зі сталим доходом. А це можливо за умови, якщо селяни стануть справжніми власниками паїв, а земля буде не лише родючим чорноземом, а й фінансовою цінністю, котра, як кажуть економісти, «приведе у село гроші».

ЛІТЕРАТУРА

1. Корнацький А. Землю — селянам. Чи знову — чиновникам? / А. Корнацький // Урядовий кур'єр - № 43. - 2012.
2. Порошенко П. «Земельна реформа — quo vadis?» / П. Дорошенко // «Дзеркало тижня. Україна» №2, 20 січня 2012.

УДК 330.522.2:330.142.211.4

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

***Якименко О.О.**, студентка групи Е 3/3*
Науковий керівник – асистент Павлюк Є.О.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасний стан національної економіки України знаходиться в умовах її активного та постійного реформування. Економічна реформа потребує пожвавлення господарського життя з метою забезпечення економічного зростання держави. Досягти цього можна на основі фінансової стабілізації, структурної перебудови, приватизації тощо.

Зміна економічних умов відтворення основних фондів в українській економіці зробило актуальною задачу дослідження ринкової системи амортизації в аспекті зміни фінансово-економічного змісту формування та

подальшої реалізації амортизаційної політики підприємства. В теперішній час відсутня цілеспрямована державна амортизаційна політика, не розроблена концепція відновлення, ефективного накопичення і використання фінансових ресурсів.

На сьогоднішній день на багатьох підприємствах використовується зношуваний виробничий потенціал, який функціонує тільки за допомогою величезних витрат на ремонт. Так, амортизаційна політика не є єдиною причиною такого положення, але її роль у такому становищі досить велика [1].

Серед проблем, які існують в економіці на етапах ринкових перетворень, особливу актуальність набуває оновлення виробничого потенціалу підприємств, що передбачає зміни системи стимулювання інвестиційної діяльності. В умовах економічної ситуації, що склалася, і нестача інвестиційних ресурсів, своєчасне оновлення основних фондів залежить від ефективності формування і використання амортизаційного фонду [2]. Тому вдосконалення механізму амортизації буде сприяти переходу до інтенсивних форм відтворення основного капіталу.

Важливими моментами при формуванні амортизаційної політики на підприємствах є норма амортизації та проблема вибору оптимального методу нарахування амортизації. Практика зарубіжного досвіду показує, що в світі існують певні закономірності при встановленні норм амортизації [3].

На сьогоднішній день не використовується повністю потенціал амортизаційного фонду як джерело інвестиційних ресурсів. Це пов’язано з недосконалістю сучасної нормативно-правової бази регулювання нарахування, резервування та використання амортизаційного фонду, відсутністю системи страхування підприємств від знецінення амортизаційних відрахувань через інфляцію, невирішеністю питань правової відповідальності суб’єктів управління підприємствами за нецільове використання вивільнених від оподаткування амортизаційних ресурсів [5].

Роль власних засобів підприємств в пожвавленні інвестиційної активності в останній час стає все більш вагомою, що потребує від держави відповідної уваги до створення сприятливих умов для формування достатніх фінансових ресурсів у господарських суб’єктів.

Діючий механізм амортизації в Україні не сприяє чіткому налагодженню процесу відтворення основних фондів. Недостатність вільних власних коштів у підприємств, невиваженість у прийнятті рішень щодо оновлення основних фондів на підприємствах призводить до технологічної застарілості обладнання, що спричиняє вироблення неконкурентоспроможної продукції, незадоволення попиту, який постійно змінюється, непристосування до умов ринкової конкуренції [4].

Амортизаційну політику необхідно вдосконалювати у напрямі подальшої диференціації норм та збільшення кількості поправочних коефіцієнтів, які застосовують із урахуванням реальних умов експлуатації основних фондів.

Світові тенденції розвитку амортизаційних систем спрямовані на значну їх лібералізацію, суттєве скорочення кількості амортизаційних норм унаслідок їх укрупнення за функціональною ознакою групи основних фондів, надання

права корпоративним структурам самостійно встановлювати амортизаційні періоди в нормативно закріплених межах та обирати метод визначення амортизаційних нарахувань.

Отже, для підвищення темпів розвитку економіки на засаді її структурної перебудови та модернізації виробництва необхідна максимальна лібералізація амортизаційної політики. Власники корпоративних структур або уповноважені ними органи управління мають самостійно обирати систему амортизаційних нарахувань, яка забезпечувала б підтримку високих темпів заміщення основних фондів з урахуванням необхідності підтримки цінової конкурентоспроможності виготовленої продукції. Це сприятиме поліпшенню ситуації в ефективно працюючих корпоративних структурах і посиленню мобільності капіталу, що врешті-решт прискорить темпи структурної перебудови економіки держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безуглий А. Про вилучення амортизаційних відрахувань підприємств // Економіка України. — 2001.
2. Захарін С.В. Удосконалення державної амортизаційної політики для стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності / С. В. Захарін // Проблеми науки. — 2007. — № 10. — С. 20-27.
3. Котирло О.О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності фондового ринку України//Формування ринкових відносин в Україні. — 2011. — № 1. — С. 102-105.
4. Парнюк В.О. Про підвищення ролі як джерела інвестицій і регулятора попиту та пропозиції основних засобів // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 5. — С. 166-172.
5. Юхименко В. Експортний потенціал України / В. Юхименко // Політика і час. — 2005. — № 12. — С. 35-41.

УДК 331.2 (477)

ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

***Кудакова О.А.**, студентка групи Б 5/5*
Науковий керівник – асистент Мельник О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Заробітна плата являє собою один з основних факторів і показників рівня соціально-економічного життя кожної країни, колективу, людини. Ринкова економіка залежить від рівня заробітної плати, тому що саме вона забезпечує попит на товари та послуги, стимулює керівників підприємств ефективно використовувати робочу силу та модернізувати виробництво.

Питання організації оплати праці в Україні постійно знаходяться в центрі уваги теоретиків, практиків і законодавців, проте існує цілий комплекс проблем, які вимагають свого вирішення. До таких проблем відносяться: низький рівень оплати праці; надмірна диференціація заробітної плати, яка є економічно необґрунтованою; заборгованість із виплат заробітної плати; відсутність взаємопов’язаності заробітної плати з рівнем кваліфікації, результатами праці; тінізація заробітної плати [2].

Концептуальною проблемою України є обмеження сфери державного втручання у систему регулювання механізму оплати праці. Як наслідок, за період 2000-2011 років в Україні у порівняні з індустріально розвинутими країнами, незважаючи на значне зростання ВВП, середньої заробітної плати та мінімальної заробітної плати, спостерігалася значна розбалансованість темпів приросту продуктивності праці та виробництва, що призводило до зростання індексу споживчих цін, матеріальних витрат у собівартості, "деградації" всіх функцій заробітної плати.

Причинами загострення проблеми державного регулювання оплати праці є: відсутність дієвого контролю з боку держави за політикою оплати праці; недосконалість науково-методичного забезпечення процесу регулювання оплати праці; невиконання чинного законодавства.

Актуальною проблемою оплати праці є її диференціація. На сьогодні в нашій країні в галузях, де працюють найбільш кваліфіковані працівники (освіта, охорона здоров'я тощо) середньомісячна заробітна плата значно нижче середньої зарплати по країні. За останні десять років абсолютними лідерами за темпами зростання заробітної плати були не ті види діяльності та галузі, які визначають прогрес держави, а ті які пов'язані або з монопольним становищем галузі або з фінансовими структурами [3].

Також гостро постає проблема заборгованості заробітної плати. За даними Держкомстату заборгованість з виплати заробітної плати починає поступово зменшуватися. Станом на 1 лютого 2011 року її сума становить 1344,4 млн грн., що на 8,8 % менше 2010 року.

Ситуація з нелегальними зарплатами та робочими місцями в Україні потребує обов'язкового вирішення, адже за підрахунками різних експертів, кількість отримувачів зарплати "у конверті" становить від 2 до 7 млн осіб. За оцінками експертів розмір прихованої заробітної плати в Україні складає приблизно 50 % легальної. У той же час у більшості країн світу поріг кордону рівня "тіньової" економіки – 20 %. А це говорить про те, що ці працівники соціально незахищені, роботодавці не виплачують лікарняні та не гарантують сплату соціальних внесків для отримання пенсії, а також держава недоотримує мільярди коштів до державного бюджету.

Для вирішення цієї проблеми потрібно вдосконалити контроль за діяльністю підприємств. Надати необхідні повноваження контролюючим органам та інспекціям. На сьогодні активно розробляється комплекс заходів щодо легалізації заробітних плат та робочих місць, що є складовою пенсійної реформи.

Функціонування ефективної системи оплати праці, можливе при реалізації таких заходів з боку уряду:

- удосконалення законодавства щодо порядку та критеріїв визначення мінімальної заробітної плати та мінімальної погодинної заробітної плати, як державного соціального стандарту;
- забезпечення захисту прав працівників на своєчасне та в повному розмірі отримання заробітної плати, а також погашення заборгованості;
- істотне зменшення питомої ваги населення, яке перебуває за межею

бідності та зміцненню позицій середнього класу;

- усунення диспропорцій у міжпосадових та міжгалузевих співвідношеннях оплати праці працівників бюджетної сфери, значному підвищенні її розмірів;

- врегулюванню податкової системи щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці [4].

Отже, на сьогоднішній день у нашій країні існує велика кількість невирішених питань і протиріч у сфері оплати праці. Час диктує необхідність такої системи оплати, яка формувала б могутні стимули розвитку праці і виробництва. Тож, оптимальними шляхами вирішення проблем оплати праці є: посилення мотивації працівників підприємств до праці, запровадити індексацію заробітної плати відповідно до збільшення цін на товари та послуги, удосконалення тарифної системи та нормування праці, активна участь держави у регулювання оплати праці, зміна орієнтації підприємців і менеджерів у сфері стимулювання праці з кількісних якісні показники діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богиня Д.П. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати : [монографія]. / Д. П. Богиня. – К. : КНЕУ, 2001. – С.135-150.
2. Потриваєва Н.В. Стан та проблеми застосування форм і систем оплати праці в Україні / Н. В. Потриваєва // Інноваційна економіка. – 2010. – № 7. – С. 43-46.
3. Сухорукова Т.Г. Современные подходы к управлению заработной платой на отечественных предприятиях / Т. Г. Сухорукова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 32. – С. 236-239.
4. Мательська З.П. Стан, проблеми та можливості шляхи підвищення рівня оплати праці в сільському господарстві – Україна: аспекти праці / З. П. Мательська. - 2008. – С. 13.

УДК 631.16:633/635:657

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА І ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

***Квітко М.І.**, студентка групи Б 5/3*
Науковий керівник – асистент Мельник О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Виробництво є одним із основних процесів господарської діяльності підприємства. Характерною особливістю цього процесу є формування витрат на виробництво продукції, що становлять її виробничу собівартість. До витрат виробництва відносять витрати, обумовлені технологією виробництва, перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу.

Зважаючи на те, що виробничі витрати є породженням відповідних факторів виробництва, їх економічний зміст можна визначити як спожиту частку виробничих ресурсів.

Витрати – це використані у процесі виробництва різні речовини і сили природи на виготовлення нового продукту праці. В умовах товарного виробництва грошовий вираз суми витрат на виготовлення конкретного продукту називають собівартістю. Зміст термінів витрати і собівартість поєднується в понятті витрати виробництва.

Згідно з П(С)БО 16 “Витрати”: витрати визнаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням зобов’язань; витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені; витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені; витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються.

Виробництво сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) пов’язано з певними витратами. В процесі виробництва продукції витрачається праця, використовуються засоби праці, а також предмети праці. Всі ці витрати на виробництво сільськогосподарської продукції, що виражається в грошовій формі, утворюють собівартість продукції. Прямі виробничі витрати обліковуються безпосередньо на рахунку 23 “Виробництво”.

Стан виробництва характеризується ефективністю, ступенем використання досягнень науково-технічного прогресу, місцем і роллю робітника у виробничому процесі. В умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Ця проблема посилюється під впливом інфляції, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно порівнювати з майбутніми витратами, що значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища. Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат на виробництво.

Головне призначення обліку витрат на виробництво полягає у контролі за виробничою діяльністю та управління витратами на її здійснення.

В поточному обліку продукція (робити, послуги) групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

Для визначення витрат на одиницю продукції використовують класифікацію за статтями витрат (калькуляційними статтями). Калькуляція дозволяє врахувати витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом конкретного виробу. У ці витрати входять, як матеріальні витрати, так і витрати на налагодження, обслуговування і управління виробництва цього виду виробу. Калькуляція складається за аналогічними статтями витрат, що і собівартість товарної продукції по підприємству в цілому, але в разі потреби, в окремих галузях виникає необхідність виділення окремих статей витрат.

Облік витрат на виробництво необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних, послідовних, організаційних, логічних, розрахункових операцій і процедур формування інформації про витрати. В обліковому процесі здійснюється реєстрація, групування, систематизація даних, а також калькулювання собівартості продукції. Для контролю й аналізу за витратами поряд з їх обліком за економічними елементами застосовується групування витрат на виробництво за статтями калькуляції, в розрізі яких обчислюється собівартість продукції.

Групування інформації про витрати виробничим та управлінським обліком буде сприяти внутрішнім цілям. Інформаційний блок буде розповсюджений тільки серед внутрішніх користувачів інформації.

Система фінансового обліку передбачає збір інформації в основному для зовнішніх користувачів. Це система витрат виробництва представляє в узагальненому вигляді попередньо згрупованому на рахунках бухгалтерського обліку (рахункове узагальнення). При цьому узагальнення, яке застосовується в фінансовому обліку приводить до відокремленого групування витрат виробництва, яке відмінне від того, що застосовується в управлінському та виробничому обліку.

Таким чином, від того як підприємство вирішує питання пов’язане з визначенням основних шляхів зниження собівартості залежить система облікової інформації, яка спрямована на отримання найбільшого ефекту з найменшими витратами, зростання накопичень, економію трудових, матеріальних та фінансових ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів/ за ред. проф. Ф.Ф. Бутенця / – 7 вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута». 2006. – 732 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : [навч. посіб.] / І. Є. Давидович / – К. : ЦУЛ, 2008.- 322 с.
3. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук /. – Київ, 2002. – 246 с.

УДК 657.28:657.6

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

***Осадча Т.С.**, студентка групи Б5/З*
Науковий керівник – асистент Мельник О.І.
Миколаївський державний аграрний університет

Кожне підприємство підприємство у своїй діяльності здійснює розрахункові операції, які включають в себе: купівлю-продаж необоротних активів, розрахунки з постачальниками, з державними цільовими фондами, тому дана тема є актуальною.

Облік розрахункових операцій займає центральне місце в історії бухгалтерської думки, оскільки перші згадки присвячені питанням зобов'язань, можна знайти в Стародавньому Риму (в законах XII таблиць) Лука Пачолі у своєму "Трактаті про розрахунки та записи" писав про те, що господарська діяльність складаєть з окремих актів отримання та видачі, і за своєю суттю кожна господарська операція містить в собі зобов'язання отримувача і право того, хто видає [1].

В теперішній час сільськогосподарські підприємства, здійснюючи свою виробничо-господарську діяльність, вступаю в розрахункові відносини з іншими підприємствами, організаціями і особами. Виникнення заборгованості пов'язане з тим, що одночасне виконання обома сторонами зустрічних зобов'язань за договором відбувається дуже рідко [3]. Заборгованість може бути як кредиторська так і дебіторська. В розрахунках з покупцями, дебіторська заборгованість виникає внаслідок відвантаження продукції покупцям та не надходження від них оплати за дану продукцію [2]. Облік розрахунків з покупцями та замовниками ведуть на рахунку 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками". Розглядаючи оцінку дебіторської заборгованості, відзначимо, що наприкінці не всі борги дебіторів повертаються підприємству. Тому з метою відображення реальної вартості поточної дебіторської заборгованості створюється резерв сумнівних боргів. Резерв сумнівних боргів обліковують на рахунку 38 "Резерв сумнівних боргів". При реалізації продукції, товарів, робіт, послуг продавець повинен вимагати від покупця (замовника) попереднього авансу під майбутню поставку матеріальних цінностей або під виконання робіт (надання послуг). Авансові платежі оформлюються платіжними дорученнями, в яких робиться посилання на відповідний нормативний акт або договір. Розрахунки по виданим авансам обліковують на субрахунку 371 "Розрахунки за виданими авансами". Для здійснення операцій пов'язаних з купівлею товарно-матеріальних цінностей, оплатою послуг за готівковий розрахунок призначаються спеціальні особи (підзвітні), облік підзвітних осіб ведеться на субрахунку 372 "Розрахунки з підзвітними особами", видача готівки із кас, при певних обставинах – з рахунків банку, яким здійснюється за умови повного та своєчасного звітування даної підзвітної особи. Якщо платник податку не повертає суму надміру витрачених коштів протягом звітного місяця, на який припадає граничний строк, то така сума підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб за рахунок будь-якого оподаткованого доходу (після його оподаткування) за звітний місяць.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведуть на рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Нарахування податків записують в кредит рахунку 64 "Розрахунки за податками і платежами". В разі сплати податків – дебет рахунку 64 "Розрахунки за податками і платежами" і кредит рахунку 31 "Рахунки в банках". Облік розрахунків з бюджетом повинен забезпечити контроль за правильним нарахуванням та сплатою податків з тим, щоб уникнути штрафних санкцій, які накладають податкові органи за порушення податкового законодавства. Облік розрахунків з органами страхування підприємства ведуть на рахунку 65 "Розрахунки за страхуванням",

який має субрахунок 651 “За розрахунками з загальнообов’язкового державного соціального страхування”, де ведуть облік єдиного соціального внеску, введення якого принесло багато переваг для роботодавців та підприємств. Облік розрахунків з оплати праці ведуть на рахунку 66 “Розрахунки за виплатами працівникам”. До рахунку відкривають три субрахунки: 661 “Розрахунки за виплатами працівникам”; 662 “Розрахунки з депонентами”; 663 “Розрахунки за іншими виплатами” [3].

Аудит розрахунків з дебіторами та кредиторами проводиться відповідно до договору або за погодженням з клієнтом. Його слід розпочинати з інвентаризації залишків фактичних сум на рахунках та збору загальної інформації про залишки дебіторської та кредиторської заборгованості, що включає в себе: наказ про облікову політику, первинні документи. Для перевірки розрахункових операцій аудитор використовує різні методи. Вибір методу залежить від кількості підприємств, які беруть участь у розрахунках. У практиці аудиту перевагу віддають вибірковому методу. При перевірці розрахункових і кредитних операцій аудитор насамперед повинен ознайомитись з переліком суб’єктів господарювання, а також фізичних осіб з якими підприємство здійснює розрахунки. З цією метою аудитор проводить тест внутрішнього контролю. Правильна оцінка системи внутрішнього контролю клієнта дає можливість аудитору зробити програму, визначити кількість, види та обсяг процедур, оцінити величину аудиторського ризику.

Таким чином підприємство здійснюючи розрахункові операції, повинно додержуватися порядку здійснення розрахункової дисципліни, правил бухгалтерського обліку та вимог чинного законодавства стосовно даних операцій, з метою мінімізації ризику наявності викривленої інформації та підвищення його іміджу серед інших підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Орлов І.В. Генезис поняття «зобовязання» в юридичному та економічному напрямках бухгалтерського обліку / І. В. Орлов // Міжнародний збірник наукових праць – 2011. – № 1 (16). – С. 56.
2. Деревяненко С. Організація та облік дебіторської заборгованості / С. Деревяненко // Бухгалтерія в сільському господарстві – 2011 - № 23. – С. 31-36.
3. Сук Л. Організація обліку розрахункових операцій / Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві – 2009 - № 24. – С. 11-17.

СЕКЦІЯ “УКРАЇНСЬКА МОВА”

УДК 811.161.1’373.231

КРАСА В ІМЕНІ ТВОЇМ

Маковеєнко К.В.*, студентка групи Б1/1*
Науковий керівник – к.е.н., доцент Кравченко Т.П.
Миколаївський державний аграрний університет

У кінці X ст., коли Київська Русь прийняла християнство, на зміну давньоруським найменням прийшли християнські імена грецького, латинського і староєврейського походження, запозичені з Візантії разом з релігією. Але давньоруські імена ще тривалий час продовжували побутувати паралельно з новими християнськими іменами. Так, великий київський князь Володимир, який запровадив на Русі християнство, одержав при хрещенні ім'я Василій, а його син Ярослав Мудрий звався церковним ім'ям Юрій. Проте літописці іменують обох князів лише своїми, слов'янськими іменами. І не тільки в X ст., а й пізніше, у XI і XII ст., особи князівського дому мали по два імені – при хрещенні дитина одержувала церковне ім'я, але одночасно вона нарікалась давньоруським, так званим «мирським», іменем. У староукраїнській мові поширеним було також усічення основи імені, скорочення його до початкового складу: Хведь, Клим, Юр замість Хведор, Климент, Юрій [1].

Походження українських імен

Система імен, що побутує в українського народу, формувалася протягом багатьох століть. Основу її складають імена християнського календаря.

У дохристиянських іменах доволі прозора етимологія. Дітей називали здебільшого відповідно до обставин родинного життя. Наприклад, довгоочікуваного сина називали Ждан, небажаного – Неждан, Нечай, перший син діставав ім'я Одинець, третій у сім'ї – Третяк тощо В іменах відображалися певні риси людей (Буян), пора року, коли дитина з'явилася на світ (Зима), віра в магічну силу імені, спільного із назвою рослини, тварини тощо (Береза, Лев, Орел, Сокіл) та ін.

Імена з негативним емоційним забарвленням давалися як застережний захід: за уявленням давніх українців, погані імена (Горе, Захворай) оберігали дітей від дії злих сил. У дохристиянський період поряд з одноосновними іменами функціонували і двоосновні з компонентами -слав, -мир, -волод, -гоет, бор: Милослав, Радослав, Володимир, Всеволод, Ратибор, Житомир,Боримир, Т воримир, Брячислав, Мстислав, Ростислав, Ярослав, Ярополк, Святополк, Добр огост, Мутижир та ін.[2].

Регіональні особливості

Спільна для всієї України система імен має на окремих територіях свої особливості. В силу ряду історичних, політичних та географічних факторів деяка специфіка імен помітна назахідноукраїнських землях.

До складу імен, які функціонують серед корінного українського населення, особливо на межі з іншими етнічними регіонами Закарпаття, увійшли угорські запозичення (Йовшка, Пішта, Фері,Імрі, Тібор, Гіза, Жужа), чеські (Вожена, Власта), польські (Юзик, Броня, Кася), румунські (Даць, Флорій, Думіка, Никора, Ляна, Нуця), німецькі (Вілі, Руді, Терміна, Терта, Йогакка) та ін.

На Буковині виділяється група імен, не властивих іншим територіям України: Теофій, Дністрян, Донекій, Філомена, Арманія, Фонета та ін. У середовищі українців зустрічаються молдавські імена: Віоріка, Лівія, Родіка, Філінія, Манолія і подібні.

У вживанні загальнонаціональних імен на території різних діалектів відображаються відповідні місцеві фонетичні та морфологічні риси. Наприклад, у деяких говірках південно-західної групиім'я Дмитро звучить як Ґмитро, Марися як Маришя; Ілько, Омелько, Антін – як Тилько, Гомелько, Гантін. Орудний відмінок чоловічих імен типу Микита, Кузьма, Минула має в середньокарпатських говорах закінчення -ом (Микитом, Кузьмом, Микулом) замість -ою (Микитою, Кузьмою, Микулою); у східнокарпатських і покутсько-буковинських говорах зустрічаються усічені форми кличного відмінка Марі, Гафі, Мико (замість Маріє, Гафіе, Миколо) та ін. Існують також деякі діалектні відмінності і в творенні варіантів імен. Останнім часом спостерігається нівеляція діалектних особливостей у сфері іменування людей [3].

Лексикографія

Словники українських імен почали видавати уже на початку 20 століття. Важливу роль відіграв словник “Крестные имена людей”, що вийшов у 1909 році як додаток до четвертого тому “Словаря української мови” за редакцією Б. Д. Грінченка. У 1954 році в Інституті мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР було створено (укладачі Н. П. Дзятківська, С. П. Левченко, Л. Г. Скрипник) і надруковано за редакцією члена-кореспондента АН УРСР І. М. Кириченка “Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей”, який став основою для наступних чотирьох доповнених і уточнених видань (1961, 1967, 1972, 1976).

У 1986 р. побачила світ праця Л. Г. Скрипник і Н. П. Дзятківської “Власні імена людей” за редакцією академіка НАН України В. М. Русанівського, яка помітно відрізняється від п'ятого видання “Словника власних імен людей” (1976) назвою, типом видання (словник-довідник), структурою (введено нові розділи), обсягом інформації про імена і прізвища та ін., що стало підставою вважати цю працю не повторенням попереднього видання, а новим [4, 5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б.М. Українські власні назви (антропонімії й топоніми) в англійському написанні / Б. М. Ажнюк // Мовознавство. — 1993. — № 1. — С. 3-15.

2. Культура української мови : [довідник]. — К. : Либідь, 1990. — С. 143-168.

3. Масенко Л.Г. Українські імена і прізвища / Л. Г. Масенко. — К. : Т-во «Знання» УРСР, 1990. — 48 с.
4. Левченко С.П. Словник власних імен людей / С. П. Левченко, Л. Г. Скрипник, Я. П. Дзятківська. — 5-е вид., випр. і доп. — К. : Наук, думка, 1976. — 316 с.
5. Скрипник Л. Г. Власні імена людей: Словник- довідник / Л. Г. Скрипник, Я. Я. Дзятківська. — К. : Наук, думка, 1986. — 310 с.

УДК 316.454.52

СПІЛКУВАННЯ В КОЛЕКТИВІ

Полудень А.А., *студентка групи М 1/1*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Спілкування – складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, що породжується потребами у спільній діяльності і включає обмін інформацією, сприймання й розуміння іншої людини, вироблення єдиної стратегії взаємодії; взаємодія суб’єктів, спрямована на зміни у стані, поведінці та особистісно-смислових особливостях партнера.

Спілкування може розглядатися як аспект, умова діяльності або як окремий її вид. Але зв’язок між ними полягає саме в тому, що завдяки спілкуванню діяльність організовується. Побудова плану спільної діяльності вимагає від кожної людини розуміння мети діяльності, засобів реалізації, розподілу функцій для її досягнення. Специфіка спілкування в процесі дій полягає в створенні можливості організації та координації діяльності окремих її учасників. У спілкуванні відбувається збагачення діяльності, розвиваються й утворюються нові зв’язки та стосунки між людьми.

У спілкуванні реалізується система ставлення людини до інших, відбувається передача суспільного досвіду.

Специфіка спілкування визначається тим, що в його процесі суб’єктивний світ однієї людини розкривається для іншої, відбувається взаємний обмін діяльністю, інтересами, почуттями тощо. У спілкуванні людина формується і самовизначається, виявляючи свої індивідуальні особливості.

Результатом спілкування є налагодження певних стосунків з іншими людьми. Завдяки цьому здійснюється інтеграція людей, виробляються норми поведінки, взаємодії. Зв’язок людей у процесі спілкування є умовою існування групи як цілісної системи. Цей процес координує спільні дії людей і задовольняє потребу в психологічному контакті.

Однією з особливостей спілкування є формування міжособистісних стосунків. Виділяють три аспекти спілкування: комунікативний (обмін інформацією); інтерактивний (взаємодія партнерів); перцептивний (розуміння людини людиною; взаємосприйняття партнерів).

Комунікативний аспект спілкування тісно пов’язаний з обміном інформації, проте не може бути вичерпно розкрита з точки зору інформаційної теорії. Спілкування – це не тільки прийом та передача інформації, а й стосунки принаймні двох осіб, де кожна є активним суб’єктом взаємодії. Крім обміну інформацією, відбувається орієнтація на іншого, тобто аналізуються мотиви,

цілі, установки об'єкта інформації (іншого суб'єкта). В акті міжособистісної комунікації важливу роль відіграє значущість інформації, прагнення сприймати її загальний зміст.

Ще одна особливість комунікативного процесу полягає в тому, що завдяки знаковій системі партнери по спілкуванню впливають один на одного. При цьому ефективність комунікації залежить від міри цього впливу, тобто йдеться про зміну типу відносин, що склалися між комунікаторами.

Інтерактивний аспект спілкування характеризується тим, що співрозмовники реалізують взаємодію, тобто планують спільну діяльність, обмінюються діями, виробляють форми і норми спільних дій, спрямовані на взаємну зміну їх поведінки, діяльності, відносин, установок з метою забезпечення результативності спілкування і вироблення єдиної стратегії.

Взаємодія є необхідним і обов'язковим елементом спільної діяльності; її основу становлять різноманітні міжособистісні контакти і дії. Для взаємодії характерна причинна залежність дій партнерів, коли поведінка кожного є одночасно і стимулом, і реакцією на поведінку інших.

Ефективність взаємодії залежить від таких умов, як дистанція в спілкуванні (особистісний простір) і позиції в спілкуванні. У структурі дорослої особистості присутні три стани "я": "батько", "дорослий", "дитина". Домінування одного із станів впливає на характер спілкування між людьми.

Перцептивний аспект спілкування проявляється в сприйнятті зовнішніх ознак співрозмовника, відповідно з його особистісними характеристиками, в інтерпретації і прогнозуванні на цій основі його вчинків.

Найбільш важливими, інформативними є такі властивості, як міміка, експресія, жести, поза, хода, зовнішній вигляд, особливості голосу та мовлення. Важливість і черговість сприйняття цих властивостей співрозмовника, оцінка однієї людини іншою значно залежить від індивідуальних, статевих, вікових і професійних відмінностей.

Основне завдання сприйняття – сформувати перше враження про людину. Воно здійснюється під впливом трьох факторів – фактора переваги, фактора привабливості та фактора ставлення до спостерігача.

Дія фактора переваги найчастіше виявляється в умовах нерівності партнерів у тій чи іншій сфері – соціальній, інтелектуальній, груповій тощо. Суть його в тому, що партнери по спілкуванню схильні систематично переоцінювати різні якості тих людей, які переважають їх за якимись параметрами. Якщо ж вони мають справу з партнерами, яких вони, на їх думку, в чомусь переважають, то вони їх недооцінюють.

Багато залежить від того, чи подобається нам зовнішність партнера. Фактор привабливості забезпечує реалізацію такої схеми: чим більше зовні приваблива для нас людина, тим краща вона для нас в усіх відношеннях. Якщо ж людина неприваблива, то інші її якості недооцінюються.

Формування першого враження – не самоціль, а регулятор подальшої поведінки. Воно необхідне для того, щоб визначити головні характеристики співрозмовника і відповідно до них визначити конкретну «техніку спілкування».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів, 1990. – 231 с.
2. Пономарів О. Культура слова : Мовностилістичні поради : [навч. посібн.] / О. Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.

УДК 17.022.1

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ

***Корчаковська К.Г.**, студентка групи М 1/1*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Імідж – це результат життєдіяльності людини й засіб управління його життєвою перспективою. Імідж повинен формуватися цілеспрямовано й продумано, адже він виконує соціальні функції. Під поняттям «імідж» розуміють образ, що штучно сформований. Звичайно, це дослівний переклад цього терміну, але на практиці вдалий імідж створюється природнім шляхом з урахуванням особистих якостей людини.

Ми сприймаємо один одного на основі тих комунікативних сигналів, які передаємо. Ці сигнали розподіляються на три групи:

- зорові (те, що ми бачимо – одяг, зовнішність, вираз обличчя, статура та ін.);
- вокальні (як використовує свій голос особа, з якою ми спілкуємося);
- вербальні (які саме слова ми чуємо та вживаємо).

Вчені встановили, що 55 % інформації, яка передається людиною, сприймається через зорові сигнали – через її зовнішній вигляд; 38 % інформації сприймається через вокальні сигнали – через те, як людина використовує свій голос при спілкуванні (його тон, висота та ін.) І лише 7 % інформації сприймається через вербальні сигнали – через те, що саме ми говоримо.

Очевидно, якщо більше ніж половина враження про нас складається на основі того, якими нас бачать інші, необхідно і важливо вміти передавати правильні зорові сигнали: відповідно одягатися, мати доглянуту зовнішність та адекватні жести, міміку і позу.

Про кого ж ми говоримо, що він має професійний імідж? Очевидно, це доглянута людина, яка одягнута відповідно до виконуваної нею професійної ролі і яка поводить себе впевнено та гідно. Така людина своєю зовнішністю та поведінкою виявляє себе професіоналом. Оцінка людей за їхнім зовнішнім виглядом може здаватися поверховою, адже справді важливим є те, хто вони, що становлять собою як особистості, а не те, як вони одягнуті і виглядають. Та погано це чи добре, вагома частина першого враження від будь-якої особи базується саме на її одязі та зовнішності. У людському суспільстві зовнішність є ключовим аспектом для розуміння особистості кожної людини, рівня її професіоналізму та для визначення її соціального стану.

Яким же чином можна створити привабливий образ? Розпочинаючи роботу над ним, першочергово потрібно оцінити власний потенціал. Якщо він небагатий, то витрати на штучно створений імідж не виправдовують себе, оскільки імідж вимагає не стільки матеріальних вкладень, скільки власних зусиль – емоційних, інтелектуальних і фізичних. Вважаємо не менш важливими й інші процеси формування іміджу: об'єктивізація самооцінки людини (гармонізація його зовнішнього вигляду і внутрішнього психоемоційного стану, вербальних і невербальних компонентів спілкування); корекція стереотипів поведінки (виключення жестів-паразитів, жестів-агресорів та інших ненормативних засобів спілкування); формування стійких навичок конструктивної взаємодії, що відповідають очікуванням колег й оточенню; розвиток стійких комунікативних навичок, відповідних професійному іміджу; моделювання індивідуального стилю спілкування в різних життєвих ситуаціях, оволодіння технологією захисту іміджу в конфліктних ситуаціях й багато іншого.

Назвемо елементи, які є надзвичайно важливими при створенні професійного іміджу і можуть мати вирішальне значення у ситуації, коли людина оцінюється з першого погляду (наприклад, співбесіда, ділова зустріч з потенційним клієнтом і т. ін.): доглянута (чиста, охайна) зовнішність; рукостискання; дружня посмішка; статура; відповідний одяг; мова; загальний настрій; запах парфумів/лосьйону; такт/самоконтроль; вміння слухати; почуття гумору; знання; ввічливість; повага до свого та чужого часу; тон голосу.

Можемо узагальнити, що майстерність фахівця базується на чотирьох компонентах: риси характеру, морально-етичні цінності, професійні знання і досягнення та професійні якості. Це в сукупності створює професійний імідж особистості, в який гармонійно входить особистісний імідж з його складниками (зовнішність, мовлення, манери тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Почепцова Г.Г. Имиджелогия / Г. Г. Почепцова. – М. : Реал-бук, 2006. – 576 с.

УДК 81.221

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ

***Чернов І.В.**, студент групи М 1/1*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Невербальні елементи передачі інформації – інтонація, паузи, вимова оратора, темп мовлення, жести.

Інтонація – у поняття "інтонація" входять такі компоненти, як сила й висота голосу, темп говоріння, паузи, тембр голосу. Інтонація виконує в мові

функцію не лише смисло-розрізнювальну, а й художньо-естетичну (у текст з до-помогою інтонації вносяться різні смислові, зокрема, емоційні відтінки, виявляючи той душевний стан, у яко-му перебуває мовець), її завдання – різними засобами відтворювати почуття, настрої й наміри людей. Разом з мімікою й жестикуляцією, а також засобами милозвучності вона до невпізнання змінює написаний текст при його усному виголошенні.

Вимоги до інтонації під час виступу: 1) правдивість, природність (промовець, який володіє "секретами" інтонування, легко переходить від однієї тональності до іншої, тонко відтворюючи цими переходами свій душевний стан і уникаючи при цьому надуманості і перебільшення); 2) постійне поєднання правильно дібраних засобів інтонування з наголошенням; 3) використання при інтонуванні фрази трьох типів наголосів: словесного, логічного, виразного.

Паузи. На початку промови пауза потрібна для промовця, щоб зібратися з думками; для аудиторії, щоб настроїтися на слухання; у середині промови, у процесі її виголошення – для відмежування частин викладу думки; в середині речення – для організації слухачів, для зосередження їх уваги. У кількості пауз є помітна різниця між мовленням підготовленим і непідготовленим. При імпровізації між окремими закінченими реченнями або їх частинами може й не бути ніякої паузи або може з'являтися там, де грамматично або логічно, здається невмотивованою. Усе це зумовлюється непідготовленістю усного мовлення, яке виникає в процесі самого народження думки. Хоча імпровізація завжди добре сприймається слухачами, бо вони відчувають її безпосередність, природність, проте саме тому імпровізація вимагає великого досвіду, впевненості у своїх силах, знанні і майстерності, вимагає такту, почуття міри як певної норми поведінки. У тих же випадках, коли текст підготовлений раніше, паузи звичайно відповідають розділовим знакам тексту. Вони ж створюють і ритм виголошення промови, що також впливає на почуття слухача.

Вимова оратора. Вимова оратора відрізняється від звичайної більшою старанністю, суворішою нормативністю, що проявляється, зокрема, в уникненні місцевих особливостей вимови, а також у подоланні особистих вад її. Наявність досить невизначеної за своїм складом аудиторії – потребує і специфічних засобів вимови, яка б водночас була дохідливою, добре сприймалась на слух, не заважала засвоєнню змісту, переконувала слухачів. Завжди слід пам'ятати, що, крім завдання сказати перед оратором стоїть завдання бути почутим. Уміння користуватися своїми голосовими даними – запорука успіху. Правильне, красиве звучання голосу підкреслює чіткість побудови виступу, ясність викладу, яскравість слова, сприяє повнішому засвоєнню сказаного. Коли про людину кажуть, що в неї добре поставлений голос, то це означає, що вона точно встановила, при якому напруженні її голос звучить найкраще. Основним тоном оратора є тон, який під час виступу втомлює його якнайменше. Для промовця дуже важливо вміти, залишаючись у межах певного вимовного тону, непомітно й природно переходити з одного голосового регістру на інший, змінювати темп і силу вимови відповідно до логічного та емоційного змісту частини виступу.

Темп мовлення. Темп мовлення (тобто швидкість вимовлення слів і довжина пауз між ними) у різних людей неоднаковий. Не можна сказати, що

стримане й повільне мовлення завжди непривабливе, а темпераментне, швидке, пристрасне мовлення обов'язково хороше, і навпаки. За необхідності говорити темпераментно, жваво, з різною силою й висотою звука, дуже важливо зберігати міру, бути тактовним, щоб не перетворитися в актора, який вважає своїм завданням веселити й розважати публіку.

Жести. Особливу увагу слухачів привертають жести оратора. Жести – лише доповнення до мовлення, хоч деякі дослідники і твердять, що 40 % інформації в ораторському мистецтві дає міміка і жест. Вони підкреслюють, посилюють, або пом'якшують сказане. Жестом і мімікою треба вміти користуватися для посилення смислової виразності, пам'ятаючи, що жести втрачають свою виразність при частому повторенні, що запас жестів у кожної людини досить обмежений і що мова міміки та жестів не може і не повинна заміняти (або навіть дублювати) мову слів.

Важлива й манера триматися на трибуні. Доповідач повинен рухатися й жестикулювати. Рухи його значною мірою залежать і від зовнішніх обставин: по одному тримається людина за кафедрою, інакше – за столом, ще інакше – на відкритому місці (на сцені). Жестикуляція залежить і від того, чи доповідь читається, чи проголошується. Жести, як правило, породжуються у момент формування чи виголошення думки і підтверджують цілковиту відповідність між змістом і формою.

Вади жестикуляції: зайві рухи заважають слухачам, не дають їм зосередитись, настроюють їх на несерйозний лад; одноманітна жестикуляція втомлює слухачів, набридає їм; бідні, примітивні, вульгарні жести розцінюються як невихованість оратора. Доповідач повинен триматися якомога простіше й природніше. Голос, тон, виклад, уся сукупність виразових засобів і прийомів повинні свідчити про правду думки й почуття промовця. Тому навряд чи слід готувати жести і міміку заздалегідь, перед дзеркалом. Адже і жести, і міміка визначаються не лише виголошуваною думкою, а й тією ситуацією, в якій ця думка висловлюється, настроєм оратора, контактом його з аудиторією. А досконалість же в усьому приходить з часом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. / Н. Д. Бабич. – Львів, 1990. – 231 с.
2. Мацько Л.І. Риторика : [навчальний посібник]. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 412 с.

УДК 656.881.34

ЕТИКЕТ ДІЛОВИХ ПАПЕРІВ

***Некрасов В.С.**, студент групи М 1/1*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Ділова документація відображає характер суспільних відносин у виробничій, управлінській та інших сферах життя суспільства. Тому питання мовного етикету в діловодстві набуває принципового, а не приватного значення. Найголовнішим виявом етикету є переконливість документа, що досягається тоді, коли укладачеві вдалося повно й точно висловити розуміння ним громадських, а не лише вузьковідомчих чи особистих інтересів.

Особисті стосунки відсуваються насамперед тому, що переважна більшість ділових паперів оформляється від 3-ї, а не від 1-ї особи. Така форма посилює громадський характер ділового документа.

Проте повністю відмовитись від будь-яких виявів форм ввічливості в діловому папері означало б відмовитися від узвичаєних у суспільстві традицій. Мовний етикет не вичерпується списком стандартних словесних зворотів, покликаних висловлювати ввічливість; він повинен пронизувати діловий папір увесь, від адреси до підписів, включаючи й спосіб викладу тексту.

Так, наприклад, лист-відмову можна розпочати прямо з констатації відмови, а можна спочатку пояснити, чим вона викликана. Якщо перед відмовою є переконливе логічне пояснення, а також ділова порада, як вийти з ситуації, що склалась, або до кого слід звернутись адресатові, то тоді відмова не справить різкого враження й дасть можливість продовжувати ділові стосунки.

Питання мовного етикету набуває особливої актуальності під час складання рекламацій, листів-претензій та листів-вимог, адже укладачеві листа доводиться особливо ретельно вишукувати належну форму для викладу думки. За нормами етики службова особа, якій доручено укладання такого важливого документа, повинна в максимально стриманій формі висловити громадські інтереси свого підприємства.

Великі можливості для вираження етичної оцінки дій іншої сторони приховані в такій дієслівній категорії, як активний і пасивний звороти. Порівняйте такі конструкції: Ви не виконуєте мого розпорядження щодо здійснення поточного ремонту мережі зовнішнього освітлення і Моє розпорядження про здійснення поточного ремонту в мережі зовнішнього освітлення не виконується. У першому випадку невиконання приписується як провина цілком конкретній особі. У другому увага концентрується на факті невиконання, конкретний винуватець не називається.

Коли треба підкреслити, що факт звершення дії має більше значення, ніж вказівка на особу діяча, використовується пасивна форма: лист надіслано; Вашу телеграму одержано; Вашу пропозицію схвалено тощо.

Активна форма звичайно надає викладу динамізму і вживається в тих випадках, коли необхідно вказати на конкретну особу як джерело дій: Завод не гарантує якості виробів після 6-ти місяців з моменту відвантаження … Головне управління не заперечує проти того, щоб …

Великі можливості в цьому плані містить відокремлення, що може знизити напруженість викладу, наприклад: Ваше прохання не може бути задоволене. На жаль, Ваше прохання не може бути задоволене з … причин.

За допомогою відокремленого звороту можна вказати на зв'язок із попереднім листуванням, продемонструвавши цим свою добру обізнаність із питанням, що розглядається, наприклад: Як Вам уже відомо, ми…

Під час написання ділового листа слід пам'ятати, що очікуваний результат може бути лише підказаний, але аж ніяк не нав'язаний адресатові. Тому не слід викладати прохання у формі жорсткої вимоги, яка припускає лише одне вирішення проблеми. У таких випадках доречніше просити не Вашого позитивного рішення, а просто розгляду висловленого прохання й винесення певного рішення. Таке ж негативне враження справляє й надмірна ввічливість.

Думка, що її не висловлено в прямій формі, повинна випливати з самої логіки фактів; це надає ще більшої сили й переконливості документу. Тут зовсім недоречне іронізування, вияви грубощів, багатослівні дорікання тощо. Ось як, наприклад, може бути сформульоване розпорядження (зверніть увагу: це також своєрідна констатація певного факту): Ви повинні бути присутні на нараді. Ваша присутність на параді обов'язкова. Ваша присутність на нараді необхідна. Перше речення звучить як категоричний наказ і можливе лише в стосунку до підлеглих. Друге речення, маючи той самий зміст, звучить більш стримано, хоч і не менш категорично. Третє речення має дещо послаблену категоричність. У четвертому реченні необхідність підкреслюється не безапеляційним повинні, а займенником на цій, який виділяє, наголошує те, якою важливою є саме ця нарада. Останнє речення має відтінок розмовного мовлення, проте звучить значно ввічливіше, ніж усі попередні. Воно свідчить про те, що обидві сторони добре знають одна одну, зокрема знають і те, що лише щось надзвичайне може перешкодити цій людині прийти на нараду.

Етикет виявляється і в практиці підписання ділових паперів. Так, він вимагає дотримання службового рівня при підписанні листів-відповідей: відповідь на лист, підписаний директором, має бути підписана також директором, а не його заступником; проте відповідь на лист, підписаний заступником, може підписати й директор.

Ситуацій, в яких виявляється службовий етикет, так багато, що неможливо їх усі передбачити й дати готові рекомендації. Тільки внутрішній такт і об'єктивність в оцінці ситуації можуть підказати найдоцільніший, найефективніший спосіб висловлення, який сприятиме налагодженню ділових контактів між організаціями, підприємствами, установами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берегова Г.Д. Українська мова за професійним спрямуванням : [навчально-методичний посібник] / Г. Д. Берегова. – Херсон : Олді-плюс, 2011. – 340 с.

2. Універсальний довідник з ділових паперів та ділової етики. – К. : Довіра, 2003. – 623 с.

СЕКЦІЯ “УКРАЇНОЗНАВСТВО”

УДК 947.7

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Гаврилюк Р.В., *студент групи А 1/4*
Науковий керівник – к.і.н., доцент Березовська Т.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Історія Запоріжжя - то перехрестя драматичних подій у долі українського та інших європейських народів. Тут шість століть тому сформувалося запорозьке козацтво – складне соціальне явище, визнане феноменом світової історії. Завдяки козацтву Запорозької Січі український народ вижив духовно, розвинувся як великий слов’янський народ, один з найбільших у Європі.

Проблема появи та формування козацької верстви й досі є дискусійною. Перші спроби її розв'язання були зроблені ще на початку XVII ст., коли польські історики намагалися вивести козацький родовід із самоназви, тобто зі слова “козак”. Зокрема, польсько-литовський хроніст М. Стрийковський вважав, що козаки походять від стародавнього ватажка “Козака”, який вдало боровся з татарами

Козацтво сформувалося на стику землеробської та кочової цивілізацій між слов'янським та тюркським етнічними масивами, між християнством та магометанством. Показово, що турки називали запорожців буткалами, тобто змішаним народом. У козацький побут органічно ввійшли тюркські слова (кіш, осавул, булава, бунчук, барабан, табір, майдан тощо), татарські озброєння (крива шабля), одяг і звичаї (шаровари, оселедець тощо). Тому термін “протистояння”, поширений в історичній літературі, не зовсім точно відображає характер тих умов, за яких відбувалося формування козацтва. Цей маргінальний прошарок населення зростав на ґрунті взаємодії, взаємовпливу та пошуку компромісу між кочовою та хліборобською цивілізаціями.

Робота з молоддю стала одним із головних напрямків діяльності всіх козацьких осередків. Українське реєстрове козацтво підтримало ініціативу МВС України і за згодою МОН України розгорнуло роботу зі створення у вищих навчальних закладах студентських формувань з охорони громадського порядку.

Хочеться звернути увагу на важливу традицію козаків-реєстровців Херсонщини: вони стають хрещеними батьками, усвідомлюючи велику

відповідальність за духовне виховання дітей-сиріт та вихованців шкіл-інтернатів, беруть на себе турботу та опіку над ними.

Налагоджено тісну співпрацю з церквою. Обласні єпархії Української православної церкви (УПЦ) беруть участь та освячують практично усі заходи Українського реєстрового козацтва. Наприклад, в Морському соборі святого Миколи Угодника (Херсонська область) козаки-реєстровці вже традиційно відзначають усі свята.

Кілька років тому реєстровцями впроваджено комплексну програму господарської діяльності, спрямовану на організацію і підтримку селянських (фермерських) господарств, різних промислів козацтва. Сформовано кінні загони козацтва для надання практичної допомоги державній лісовій охороні, рибінспекції, екологам-інспекторам, постійно аналізуються і розглядаються інші варіанти взаємодії козацьких формувань з населенням та державними структурами.

Розвиваються військово-прикладні та технічні види спорту. Постійно проводяться республіканські змагання з самбо і рукопашного бою серед молоді та козаків. Так, у Вінницькій області за ініціативою та під патронатом обласного козацького товариства проведено розіграш Міжнародного кубка Дністра з парапланерного спорту, а в Луганській області вже традиційно проводяться змагання на кубок “Ворошиловський стрілець”. На постійній основі та у взаємодії з командуванням військових частин Збройних сил у Луцьку (Волинська область) здійснюється навчання студентів навичок бойових мистецтв, ознайомлення з бойовою технікою і стрільбою. Особисто гетьман УРК – головний конструктор інтелектуального мобільного робота, призначеного для пошуку і знешкодження вибухових пристроїв у польових умовах.

Січові козаки складали військо – кіш, кіш поділявся на військові одиниці -курені. Територія, яку контролювала Січ, поділялася на паланки на чолі з полковниками. Паланкове козацтво проживало на хуторах та в містечках. Запорізька Січ була козацькою республікою. Верховна влада на Січі належала козацькій раді, брати участь в якій мали право всі козаки. Козацька рада обирала старшину: кошового отаману, гетьмана, писаря, обозного, суддю, осавулів. Кожен курінь обирав аналогічну курінну старшину. Козацька рада збиралася, як правило, щороку 1 січня. Вживалося звичаєве козацьке право, яке склалося в XV - сер. XVI ст. козаки були рівними перед законом, рівними у праві користуватися землею й іншими угіддями, брати участь у радах, обирати старшину.

Коли викинути з української історії найяскравіший трьохстолітній літопис козацького війська, то доля України зникне з політично-етнічної карти народів світу. Ми матимемо лише безнаціональних покірних кріпаків і німих рабів. Нас зневажатимуть і закидатимуть нам, що ми не спромоглися мати своєї держави і зараховуватимуть до неповноцінних народів, етнічної маси, яка мусить прислужуватися сусіднім державним народам.

Перші згадки про козацтво датуються XIII ст., проте як нова соціальна верства суспільної ієрархії воно формується водночас зі шляхтою протягом XV-

XVI ст. Фактично майже до кінця XVI ст. термін “козацтво” фіксував не соціальний статус, а спосіб життя, рід занять. У 1572 р. король Сигізмунд II Август видав універсал про утворення найманого козацького формування. 300 козаків було прийнято на державну службу, записано у реєстр (список) і отримало правовий статус регулярного війська. І хоча ця дія мала на меті розкол козацтва, намагання використати частину його сил в інтересах польської держави, все ж вона поклала початок двом важливим суспільним процесам: а) утворенню реєстрових збройних формувань; б) легітимізації козацького стану – юридичному визнанню прав, привілеїв та обов'язків козацтва як соціальної верстви.

Утворений Сигізмундом II Августом загін незабаром був розформований. Лише 1578 р. уряд Речі Посполитої у зв'язку з поразкою в Лівонській війні та активізацією низового козацтва був змушений повернутися до ідеї відновлення реєстрових формувань. Король Стефан Баторій вписав до реєстру 500 козаків, які за свою службу звільнялися від податків, одержували землю на правах рангового володіння, військово-адміністративну незалежність від місцевої влади, судовий імунітет. Основними завданнями реєстровців були охорона кордонів та контроль за нереєстровими козаками.

Майбутнє сучасної України – це її молодь, яка повинна знати і пам’ятати - найвизначніші події з історії своєї держави, оскільки у народу, який не має минулого, не може бути і майбутнього.

З давніх-давен людям було відоме “дерево життя” – гілочка, на якій ростуть три листочка. Перший листочок – символ минулого, другий – сьогодення, третій – майбутнього. Зображення “дерева життя”, які карбувалися на камені вдалекі часи, дійшли до наших днів. Це свідчить, що люди ще в сиву давнину знали про нерозривний взаємозв'язок минулого, сучасного і майбутнього. Як це розуміти? Все, що ми маємо нині – наслідки минулих подій, а те, що відбувається зараз, породжує майбутнє.

Отже, лише пам’ятаючи про помилки минулого, ми можемо сьогодні будувати майбутнє, вибравши, враховуючи досвід минулих поколінь, правильний напрямок, а він для будь-якої нації, представники якої бажають щастя, миру та процвітання своєму народові, – один, і незважаючи на всі труднощі та перешкоди, продовжувати любити і творити свою суверенну і демократичну державу.

З віків страждань, з віків руїни
Крізь кров’ю зрошені літ
Встає нова моя Вкраїна,
Моя Вітчизна золота.
Встає прекрасна і незнана
Назустріч сонцю і імлі,
Неначе мрія тих гетьманів,
Які за неї полягли.
Встає у сяєві свободи,
Вороже топчуче ярмо.
А ми , сини п народу,

На хрест за неї підемо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонович В. Про козацькі часи на Україні / В. Антонович. - К : Либідь, 1991. - 207 с.
2. Грушевський М.С. Історія українського козацтва. – Т.1 // Вітчизна, 1989. – № 1-11.
3. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків/ Д. Яворницький – Т. 3 – К. : Наукова думка, 1991 р.

УДК 8.0-343(477)

РОСЛИННА СИМВОЛІКА В УКРАЇНСЬКІЙ МІФОЛОГІЇ

***Савосік О.Ю.**, студентка групи Т 1/3*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Український фольклор у своїй основі має давні пласти вірувань і світогляду слов'ян, тому до сьогодні у народних словесних текстах повноцінно співіснують символи, що відповідають демонологічному та міфологічному баченню світу нашими предками.

Одухотворюючи всю природу, слов'яни поклонялися добрим і злим духам, які жили у священних гаях, біля священних криниць, дерев, часто незвичайної величини і форми, особливо з глибокими дуплами. Зупинимося на декількох найпоширеніших рослинних символах, які в культурах інших народів мають різне тлумачення [1, с. 32].

Бузина – у Середньовічній Європі символ чародійництва, магії, сили духів. На Україні усимволізовувала оселю чорта, нечистий кущ. Вірили, що бузину проклято богом тому, що на ній начебто повісився Іуда-зрадник. За народними уявленнями, бузина може приймати на себе людські хвороби, а тому до бузини ставилися з повагою, молилися: "Бузино! Послав мене Дажбог до тебе, аби ти взяла на себе мою недугу".

Липа – у європейській культурі уособлення жіночої грації, краси, щастя. У греків – емблема, подружньої любові. На Україні вважали, що липі Господь надав силу відвертати прокляття, які вона приймає «на себе». Тому нібито на ній так багато наростів.

Рута-м'ята – символ очищення, дівочості, цнотливості, відвернення злих духів. У Європі набула значення смутку, горя. У народній поезії українців це поширений фольклорний символ. Вінок із рути означав дівування. Зів'яла рута – символ втраченої цноти. Часто рута символізує розлуку, самотність, нерозділене кохання, гірке життя. В українській літературі образ рути набрав дещо іншого символічного звучання. Наприклад, у поезії А. Малишка рута усимволізовує Україну, мову, пісню, її одвічне прагнення до волі:

Зійшла зелена вольна рута
На українському лану.

Конвалія – символ дівочої чистоти, скромності; весни. У християнстві - емблема непорочної Діви Марії і символ пришестя Христа. В українській поезії конвалія символізує пробудження природи, цнотливість, дівочість, скромність.

Символіка бур'янів – символіка терну, очерету, кропиви, купини, полину та ін. Образи бур'янів у Біблії використовуються для алегоричного відображення негативних якостей людини, переважно безгосподарності; кропива – символ ледачкуватості господаря; терня – емблема, вінець безгосподарності; полин – нечесності, людських пороків, а купина символізує нетлінність Матері Божої.

Васильки – святості, чистоти, привітності та чемності. Колись на Україні селяни розводили їх побіля своїх осель. Васильки мали широке ритуальне застосування: їх клали за ікони, прикрашали хрести в церквах, святили на Маковія (1 серпня), Спаса (6 серпня). На Трійцю із васильків плели обрядові вінки. На думку етнографів, сакралізація цієї рослини пов'язана із легендами про знайдення хреста Господнього. На місці, де євреї сховали хрест Спасителя, виросла пахуча й цілюща трава, яку на Україні назвали "васильки". За іншою легендою, рослина одержала назву "від імені святого Василя Великого, який начебто за життя дуже полюбляв квіти й зелень і завжди прикрашав ними свою келію".

Верба – символ Космічного океану; Прадерева життя; надзвичайної працездатності; запліднюючої, родючої сили; пробудження природи, весни; засмученої жінки; вдівства; України, батьківщини.

Верба має суперечливе символічне значення. У середньовічній Європі її називали деревом поетів та співаків, ораторів. Китайці пов'язували із вербою поняття жіночості, краси, м'якості. В Японії верба – дерево смутку, слабкості, ніжності. Стародавні греки присвячували вербу богиням Гекаті, Персефоні, які пов'язувалися з ідеєю загибелі. Верба символізувала також довговічність, повноту життя, була символом світового дерева.

Без верби і калини нема України, – говорить народна мудрість.

Фіалка – символ смутку, смерті, але водночас емблема пробудження природи; девіз Афін; знак невинності, скромності, цноти, чистоти; беззахисності, відданості своєму коханому.

У греків фіалка вважалася квіткою смутку і смерті. Нею прибирали смертне ложе і могили молодих, дочасно померлих двічат. Символічне значення фіалки пов'язане із легендою про переслідування чарівної дочки Атласа богом сонця Аполлоном і передчасне перетворення на чудесну фіалку. Фіалка була також емблемою пробудження природи і водночас девізом Афін, котрі Піндар оспівав як заквітчане фіалками місто, а скульптори й живописці зображували у вигляді жінки з вінком фіалок на голові.

У давніх галлів вона була символом невинності, скромності і цноти, тому нею посипали шлюбне ложе. Нащадки галлів – французи – золотою фіалкою нагороджували переможця щорічних поетичних змагань у Тулузі.

У багатьох європейських народів фіалку вважали емблемою чистоти, беззахисності, відданості й вірності своєму коханому лицарю. Її неодноразово оспівували поети.

За народним українським сонником, фіалка приносить радість. Вона має здатність причаровувати. Для цього тому, кого хочуть причарувати, потрібно під час сну бризнути на повіки соком фіалки, а потім, коли він прокинеться, прийти і стати перед ним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булашев Г. Український народ у свої легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. Булашев. – К. : Довіра, 1993. – 414 с.
2. Плачинда С. Словник давньої української міфології / С. Плачинда. – К. : Український письменник, 1993. – 126 с.

УДК 947.7-25

СОЦІАЛЬНІ СВІТИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Сухорукова Г.С., *студентка групи Т 1/3*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Прийняття християнства на Русі сприяло чіткому оформленню суспільних верств і відповідних відносин у соціумі.

Світ села. На зміну підсічно-вогневому землеробству приходить землеробство на постійно оброблюваних землях, відповідно – життя на сталих довготривалих поселеннях. У Х ст. по всіх слов'янських землях поширене дерев'яне рало з залізним наконечником, яким земля розпорювалась досить неглибоко і з великими труднощами. Водночас набуває поширення плуг, знаряддя, вдвічі продуктивніше за рало. Плуг, що називається українським, панував у нас до XVIII століття.

Археологічні дослідження показали, що в одному й тому ж господарстві сіяли і озимину, і ярину. Сталі поселення були невеликі – по 2-4 хатинки, рідко по 10 і більше [1, с. 32].

Про діяльність сільської громади ("верв") відомо, що вона несла відповідальність перед князівською владою за злочини, вчинені на її терені, за податки та повинності.

Світ міста. Шведи називали Русь "країна міст" – Gardarika. Слов'янські гради мали один центр – кремль або дитинець, що до нього тягнулись всі інші забудови. Центр граду розташовувався на висотці, як правило, – на мису, витягнутому до річки, де знаходилась пристань. Обгороджений трикутником, він з XII ст. набував форм, більш відповідних до вимог фортифікації, геометрично правильних. Тут панувало купчасте планування – всі споруди групувалися навколо княжого двору та собору. До стін тулився торговельно-ремісничий посад. У княжому місті його вулиці орієнтувалися на княжий центр, у інших містах – на дороги, що вели до сусідніх міст та на пристань. Городяни належали до того ж етносу, що й навколишнє населення, проте були вищими, довше росли, мали тендітніший вигляд, тонший кістяк [2, с. 248].

На території лісостепу і близькій до неї лісовій території Півдня переважали напівземлянки. Уже в IX-X ст. в Києві і навколо нього, а в подальшому – на південь поширюється з північних слов'янських районів наземний зрубний дім із соснового або ялинового дерева, а з XII ст., що витісняє напівземлянку по всій лісостеповій території.

Кінці були заселені торгово-промисловим людом. Князь міг спеціально селити ремісників у посаді. На посадах до середини XIII ст. майже в кожному домі була майстерня – дереводіла, тесляра, городника, мостника тощо далі.

Центром торговельно-ремісничої частини був торг, біля якого споруджувались церкви св. Миколи або св. Параскеви. Через торг проходило все, що споживав городянин, і багато з того, що необхідне було селянину.

Стіни, що захищали місто, становили дубові зруби – городні в три ряди, зверху йшли забороли, бруствери із отворами для стрільби.

Вважається, що у всій Київській Русі на час монгольської навали налічувалося близько 300 міст.

Князівський світ. Слово “князь” утвердилося в побуті досить пізно – воно має готське походження і в цій літературній формі прийшло на Русь із Болгарії. Перед цим київського князя називали каганом.

Князі були багатими. Їх виділяв багатий одяг – плащ-корзно, застібнутий на плечі дорогою фібулою, особлива кругла обшита хутром шапка, дорогі хутра і візантійські матерії, меч – предмет розкоші, до якого ставилися мало не як до живої істоти, прикраси, скарби в скринях.

Князь був передусім воїном, який особисто очолює походи і бере участь у битвах. Джерело його прибутків – військовий трофей (“полон” і данина). Князь не був господарем чи власником земель, що входили до його князівства: спочатку він навіть не мав там власності, принаймні жив не з своєї “вотчини” [2, с. 256].

На структуру князівської дружини справили певний вплив і скандинавські, й іранські (осетинські), і греко-болгарські зразки. Різниця між вільним і невільним слугою – дружинником виявлялася в тому, що вільний міг завжди перервати стосунки з князем і перейти до іншого.

Світ церкви. Церква як суспільний організм усвідомлюється в східному християнстві як “Божий народ”, тобто як множина людей, наділених харизмою Святого Духа і тому виділених із усього людства як “обраний народ”. “Божий народ” складається з мирян-оглашенних (тобто тих, хто ще не прийняв хрещення, але вже знаходиться під дією “Божого гласу”), мирян-вірних і членів церковної ієрархії.

Усі члени церкви через таїнства хрещення і миропомазання поставляються на служіння в церкві. В перші століття існування християнства це означало буквально, що священиком міг бути кожен. Згодом було розділено поняття “служіння” на служіння-управління, що стало функцією ієрархів як “духовних пастирів стада Божого”, та служіння – судження і випробування, що лишилося функцією мирян.

Розрізняється біле (жонате) та чорне (монастирське, чернецьке) духівництво. Вони виводяться в один із трьох ступенів церковної ієрархії [1, с. 38]. Церква прагнула контролювати особисте життя кожного вірного, супроводжуючи всі найістотніші віхи життєвого шляху від народження до смерті; її контроль, щоправда, був переважно духовним.

Культура, що формувалася під впливом церковної освіти і книжності у міських центрах та монастирях, була постійно пов’язана з іншими християнськими центрами, передусім із південнослов’янськими і, звичайно, передусім – грецькими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висоцький О.Ю. Історія української культури / О. Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ, 2009. – 126 с.
2. Попович М. Нарис історії культури України / М. Попвич. – К., 1998. – 728 с.

УДК 7.01(477)

СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Баришник Л., *студентка групи ЗЕД 1/1*
Науковий керівник - асистент Лукьяненко Д.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Сучасне українське мистецтво вражає ідейно-естетичною багатовимірністю, відкритістю до творчого діалогу, розмаїтістю форм, стилів та образно-виражальною еклектичністю. На сьогодні доведено, що будь-який твір мистецтва за своєю природою мобілізує всі можливості психіки людини, актуалізує в процесі художнього сприйняття весь спектр її логічних, інтуїтивних, емоційних здібностей, тому систематичні контакти з мистецтвом допомагають людині виправляти викривленість свого єства, звести до мінімуму негативний вплив певних цивілізаційних чинників. Переконаймося у цьому, ознайомившись із шедеврами сучасного українського мистецтва, що вважається підкореним вимогам науково-технічного прогрессу [1, с. 18].

Архітектура. Мова сучасної архітектури є інтернаціональною, плюралістичною за творчим спрямуванням. Отримують нове вирішення масштабні містобудівні комплекси. Сучасні високі технології надають необмежені можливості для пошуків ноу-хау в розвитку новітньої української архітектури. У творчості київської генерації українських архітекторів все частіше зустрічаємо прояви постмодерну та інших стильових шукань як віддзеркалення глобалізації сучасного світового архітектурного процесу. При цьому в будовах такого стильового спрямування вдало використовуються нові конструктивні та художньо-пластичні можливості як традиційних будівельних матеріалів, так і нових сучасних – легкі металопластикові конструкції, вишукані оздоблювальні матеріали (готель “Хрещатик”, арх. Л. Філенко; діловий комплекс “Зовнішекспосервіс”, архітектор О. Донець; банк “Україна”, арх. С. Бабушкін; офісний центр “Київ-Донбас”, арх. В. Жежерін; готельно-офісний центр “Східний горизонт”, арх. О. Комаровський, комплекс “Ексімбанк”, арх. І. Шпара). У названих об’єктах можна відзначити різноманітні прояви сучасної естетики, пошуки авторської архітектурної своєрідності, намагання врахувати існуюче історико-культурне середовище, по-новому вирішити архітектуру спроектованих будівель.

Українська архітектура на час здобуття незалежності виявилася у ситуації нездатності швидко адаптуватися до свободи творчого методу. Відбувалися пошуки нової архітектури, яка б символізувала нову державу – незалежну Україну. Так, було створено архітектурний проект Майдану Незалежності у Києві (О. Комаровський, С. Бабушкін, 1996-2001); офісну будівлю Верховної Ради України на вул. Садовій у Києві (О. Комаровський); готельно-офісний комплекс на вул. Шовковичній у Києві. Архітектура 11-поверхового готелю “Інтерконтиненталь” на вул. Великій Житомирській у

Києві (С. Бабушкін, 2009) символізує новий етап розвитку українського постмодернізму.

Перші будівлі, які засвідчили розвиток пізньомодерністських тенденцій, з'явилися у середині 90-х років XX ст. В Україні одним із перших архітекторів, які звернулися до естетики суцільної заскленої поверхні, став київський архітектор С. Бабушкін, а однією з перших будівель – головний офіс "Промінвестбанку" України у Києві (1995, 1996-1997). Архітектуру офісу формує складна композиція зі стереометричних об'ємів, обличкованих золотистим склом, метафорично трактуючи тему багатства та респектабельності. Архітектура Адміністративної споруди для міської Податкової адміністрації (1999, 2000-2002) будується на контрасті поєднання дзеркальних площин, в яких відображається забудова вулиці. Важливим технологічним досягненням став бізнес-центр "Вітрило" (2002-2006) – перший український хмарочос (висота без шпиля 136 м), побудований С. Бабушкіним та О. Комаровським. Перелічені будівлі відображають естетику одного з популярних у світовій архітектурній практиці 1970-1980 років стилю – слік-тек, який з'явився в Україні лише у 90-х роках XX ст.

Одним з епіцентрів розвитку сучасного підходу в архітектурі є Донецьк, а найвизначнішими творами Донецьк-Арена (Дж. Перріш з "ArupSport") та торговельно-розважальний комплекс Донецьк-Сіті (С. Ільїн, П. Омельченко, С. Романчиков).

Отже, розвиток архітектури в Україні періоду незалежності визначають плюралізм і багатовекторність, які відображають складність та неоднорідність суспільства, звернених водночас до історичного минулого й передових архітектурних тенденцій.

Живопис. Сучасні художники, ставлячи перед глядачами непрості питання, хочуть, щоб згодом їх розуміли усі. Зростає кількість музеїв сучасного мистецтва, дедалі більше стає галерей, і художників тепер тисячі й тисячі. Сьогодні твори Тетяни Яблонської, Івана Марчука, Феодосія Гуменюка, Андрія Чебикіна, Олександра Бородая та інших відомі далеко за межами України.

На ефекті катарсису (очищення, яке глядач може одержати, пройшовши через емоційний шок) будують свою творчість А. Савадов, І. Чічкан, О. Чепелик. Очевидно, що мистецтво "шокотерапії" відкидає "зустрічі з прекрасним", свідомо творить неестетичне мистецтво [2, с. 77].

Отже, розкривши сутність і національні особливості української культури початку XXI ст., можна констатувати, що особливістю є те, що українська культура досі переживає період свого нового становлення, національного утвердження нових цивілізаційних цінностей, модернізаційного і постмодернізаційного структурування. Суперечливі, іноді навіть протидійні тенденції розвитку української культури на початку нового тисячоліття є характерною ознакою перехідного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крвевич Д.П. Українське мистецтво : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Д. П. Крвевич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів : Світ, 2003. – 734 с.

2. Соловйов О. Рефлексії 90-х. / О. Соловйов // Галерея. – 1999. - № 1. – С. 72-85.

УДК 297

ВІРОВЧЕННЯ І КУЛЬТ ІСЛАМУ. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Кондря Д., *студент групи М 2/4*
Науковий керівник – асистент Кунашенко О.В.
Миколаївський державний аграрний університет

Термін “іслам” у перекладі з арабської означає “покірність”, а того, хто прийняв цю релігію, називають “вірним” (араб. муслим). Звідси друга назва цієї релігії – мусульманство. В Європі її колись також називали магометанством", від латинізованої форми імені її основоположника: Мухаммад – Магомет.

Іслам – наймолодша зі світових релігій. Вона виникла на початку VII ст. у кочових і напівкочових народів семітської мовної сім’ї, що жили на території Аравійського півострова. Порівняна молодість наклала на іслам подвійний відбиток. З одного боку, іслам багато чого запозичив у релігійно-культовому плані в іудаїзму та християнства, оскільки склався на Близькому Сході, утому ж соціокультурному й мовному середовищі що й вони, але значно пізніше. Ці запозичення відчутні й у Священній книзі мусульман – Корані, позначаються вони на віровченні, помітні й у культі. З другого боку, ісламу вдалося довести до абсолюту принцип монотеїзму, єдинобожжя, на якому ґрунтувалися ці основоположні для нього релігії.

Найважливіша особливість ісламу як світової релігії полягає в нерозривному зв’язку між релігійно-культовим і суспільно-політичним життям. У свій час духовний лідер “ісламської революції” в Ірані 1979 р. аятола Хомейні в інтерв’ю одному зі ЗМІ дав досить вичерпне пояснення тези про “єдність релігії і держави”. На думку Хомейні, вона полягає не стільки в зосередженні функцій верховного духовного і державного керівництва в руках релігійного лідера, скільки в здійсненні релігійним поводирем нагляду за діяльністю всіх державних органів, суспільно-політичних організацій і соціальних установ, повсякденною поведінкою та способом життя мусульман. Мета цього нагляду полягає у втіленні в життя мусульман “релігійного Закону” (шаріату) як ідеального, вічного і досконалого, на противагу недосконалому законодавству, суспільному порядку та стилю життя грішних людей.

Не дивно, що вплив релігії на суспільство в арабських країнах виражений з більшою очевидністю, аніж у будь-якій іншій релігії, і одразу впадає в око: одяг чоловіків і жінок, мінарети мечетей, самобутня писемність, заборона на вживання спиртного навіть для невіруючих іноземців. У 28 країнах іслам оголошений державною або офіційною релігією: відповідні положення містять конституції Йорданії, Тунісу, Катару, Об’єднаних Арабських Еміратів, Єгипту і багатьох інших країн.

Пояснення цієї прикметної риси ісламу треба шукати в обставинах його виникнення. Якщо інші світові релігії з’являлися в країнах з попередньою тисячолітньою культурною традицією, з досить розвинутими етнічними релігіями, зі сформованим державним і соціальним ладом, то іслам формувався

в умовах перехідного між первісністю і власне цивілізацією ранньокласового суспільства, без єдиного політичного центру, з надзвичайно строкатою сумішшю вірувань. Тому іслам певною мірою став об'єднуючим началом, що перетворив роз'єднані кочові, напівосілі й осілі племена в одну з найбільш масштабних і впливових цивілізацій в історії людства.

Засновник ісламу пророк Мухаммад (букв. Прославлений), Мухаммед Ахмад бен Абд Аллах (570-632) – реальна історична особа. Однак, якщо про основні віхи його біографії та її хронологію можна говорити з достатньою вірогідністю, то за правдивість різноманітних подробиць поручитися не можна. Річ утому, що єдиним достовірним джерелом відомостей прожиття і проповідницьку діяльність Мухаммада вважають Священне Писання ісламу – Коран. За своїм змістом Коран являє собою збірку проповідей Мухаммада, проголошених ним без хронологічного порядку, часто в екстатичному стані та з різних приводів. Короткі повідомлення про слова і вчинки вчителя, що стали основою ісламського Священного Переказу – Суни, почали збирати із спогадів найближчих сподвижників Пророка або їхніх слухачів через кілька десятиліть після смерті Мухаммада. Перші ж письмові розвідки біографічного характеру з'явилися лише в середині VIII ст., коли навколо особи Пророка, напевно, під значним впливом християнської міфології, склалося багато легенд.

Спочатку Мухаммад часто шукав самоти за межами міста в печері Хіра. Саме там близько 610 р. у нього почалися видіння. Після зустрічі з архангелом Джибраїл ом, про яку говорилося на перших сторінках нашої книги, одкровення продовжували з'являтися знову і знову.

Мухаммад же був "сином свого часу", до того ж не дуже освіченим, атому шукав усім незвичайним подіям ужитті надприродні пояснення. Видіння упевнили його втому, що він обраний божеством як Посланник і Пророк. Саме Його волю Мухаммад розпочав проповідувати серед жителів Мекки. Він проголошував велич єдиного Бога Аллаха, попереджав про майбутній Судний День, коли воскреснуть усі мертві і будуть покарані всі ті, хто не увірує в Аллаха.

У перші кілька років після 610 р. Мухаммад вів проповідь таємно, у вузькому колі своїх родичів і друзів. Йому вдалося створити першу мусульманську громаду з кількох десятків членів. До її складу увійшли різні люди: раби, вільновідпушені, рідні пророка, кілька юнаків зі шляхетних родин Мекки. Але цього для пророка єдиного

Бога було недостатньо. І Мухаммад приступив до публічної проповіді свого віровчення. Для цього він вирішив скликати мешканців на народні збори. Якось ранком він забрався на скелю Сафа, що знаходиться в східному кінці ярмаркової площі, і прийнявся щодуху призивати: "О ранок!" (так зазвичай попереджали жителів оази про набіги кочівників, що відбувалися, як правило, вранці). Коли стурбовані жителі Мекки зібралися, Мухаммад спробував застерегти їх від найстрашнішої – невидимої – небезпеки, на яку всі вони наражаються, нічого не відаючи про Аллаха та Страшний суд.

Однак незабаром Мухаммад у пошуках економічної бази для продовження своєї місіонерської діяльності почав нападати на торговельні

каравани мекканців. Унаслідок першого ж серйозного збройного зіткнення 300 мусульман, дисциплінованих, фанатично впевнених у священному характері своїх дій, які, до того ж, зайняли більш вигідну бойову позицію, зуміли завдати відчутної поразки 900 мекканцям й захопити багату здобич – верблюдів, навантажених сріблом та іншими коштовними товарами, десятки знатних полонених. Війна, що розпочалася слідом за цим, закінчилася повною поразкою Мекки, захопленої Мухаммадом у січні 630 р. Кааба, де були знищені всі язичницькі ідоли, стала центром нової релігії. Це виняткове культове значення, порівняне хіба що зі значенням Єрусалима для прихильників іудаїзму, зберігає Кааба й донині.

Мухаммад, продовжував жити в Медині, лише один раз (у 632 р.) здійснивши до рідного міста паломництво, назване “прощальним”. Тепер він перетворився на найбільшого релігійного та політичного діяча Аравії, оголосив себе найбільшим з усіх відомих іншим народам пророків, котрий вимагає особливої поваги. Усі свої сили і здібності Посланець Аллаха спрямовував на організаційне зміцнення нової релігії і розширення сфери її впливу.

Незважаючи на те, що релігійна система Мухаммада була оригінальною і більш завершеною, ніж християнство в часи Ісуса Христа, на момент смерті п сорока ніщо не передвіщало, що іслам стане світовою релігією. На той час за своїм значенням він не міг суперничати з тим же християнством, що спиралося на величні досягнення античної культури і тисячолітні близькосхідні культурні традиції. Власне, й амбіції засновника ісламу не йшли далі створення єдиної для всіх арабів релігії – недарма ж Аллах обрав серед цього народу “печать пророків” і дав йому Священне Писання арабською мовою. Проте порівняно невеликих сил арабської громади вистачило нате, щоб підкорити Аравійський півострів, де була відсутня єдина політична влада. Відчутно розширивши, таким чином, свою сферу впливу, іслам виявився здатним продовжувати своє поширення.

Якщо ж спробувати порівняти біографії трьох засновників світових релігій – Будди, Христа, Мухаммада, то, на перший погляд, буде не просто провести між ними зовнішні паралелі: настільки різнились їхнє соціальне походження, освітній рівень, спосіб просвітлення, розмах релігійно-політичної діяльності. Різним було й їхнє співвідношення з єдиним Богом: Будда вважався богоподібним створінням, Ісус був Боголюдиною, Сином Божим, а Мухаммад – “лише” найголовнішим із пророків. І все ж таки, на нашу думку, поєднує засновників світових релігій прагнення піднестися над своїм становищем, своєю долею, що випала їм від народження.

Підсумовуючи, хочу узагальнити: докладно розглянутий процес виникнення і формування ісламу, виділена велика увага батьку “релігії покірних” – пророку Мухаммеду, подана загальна характеристика шаріату і розглянуті основні його джерела.І наприкінці повернуся до того, з чого починав свою роботу – до пророка Мухаммеда. У переказі про його нічну поїздку в Єрусалим розповідається між іншим, як у “будинку поклоніння” пророку після молитви були запропоновані три чаші: одна з медом, інша з вином і третя з молоком, – і він вибрав із них останню.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ "ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ"

Януш М.В. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ…… 3

Баришник Л.С. ТЕХНОПАРКОВІ СТРУКТУРИ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ США…… 5

Коваль О.М. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ ЯПОНІЇ…….. 7

Мейдер Н.О. НАУКОВО-ДОСЛІДНІ РОЗРОБКИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ЕКОНОМЦІ НІМЕЧЧИНИ…….. 9

Козаченко А.Ю. ВЕНЧУРНИЙ БІЗНЕС У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ…… 11

Глух Г.О. СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ…... 13

Морощук Г.С. ІННОВАЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ…….. 15

Мисько С.С. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ…… 17

Звєрєв О.А. РОЗВИТОК БЕЗВІДХОДНОГО ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ 19

Брижатова В.В. РЕКЛАМА В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ…… 21

СЕКЦІЯ "ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ"

Золотченко Т.В. СПЕЦИФІКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ…… 23

Шуллер І.О. ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ КОНКУРЕНТНОГО ПІДПРИЄМСТВА…… 25

Прокопчук Ю.Г. ВИДИ ІННОВАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ……... 27

Ігель А.С. ІННОВАЦІЇ У ПРОМИСЛОВОСТІ…… 29

Топорова Т.С.ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 31

Рогульська Ю.Ю. «НІБУЛОН» – НОВАТОР АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ… 33

Боднар Д.В. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ…… 35

Мілляр В.В. ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕВАГ МЕНЕДЖМЕНТУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 37

Масєєва О.О. ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ…… 39

Чикунда К.О. ІННОВАЦІЇ В МЕДИЦИНІ…… 41

СЕКЦІЯ "ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ"

Хмельова О.К. ПРОБЛЕМИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ…….. 43

Данцева А.О. УКРАЇНА ТА ЄС…… 45

Шмигель Т.С. РОЗВИТОК БІРЖ ПРАЦІ В УКРАЇНІ…… 47

Шевченко Д.А. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НЕДОЛІКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ……... 49

Галушко Л.А. РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ…… 51

Смоляк Н.Г. КРЕДИТ ТА ЙОГО ВИДИ……... 53

Левкова О.С. ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ…….. 55

Номерова Ю.О. ГРОШІ ТА ЇХ ФУНКЦІЇ…… 57

Кобилінська І.М. ЗАСТОСУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА…….. 59

СЕКЦІЯ "ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ"

Гаркуша Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ……. 61

Дюміна С.С. ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК З ПОГЛЯДУ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ……. 63

Асмолова Т.В. УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПОДІЛІ ПРАЦІ…… 65

Ходикіна А.А. ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ……. 67

Дубачінська І.А. РИНОК ПРАЦІ В УКРАЇНІ: АСПЕКТИ РОЗВИТКУ…….. 69

Щербина Ю.О. ВЗАЄМОДІЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО ТА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ…….. 71

Боєва О.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ…… 73

Скорозінська А.В. ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ……. 75

Коляда А.Л. ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ КИТАЙСЬКОГО ЮАНЯ…….. 77

Гуляєва А.М. ПРОБЛЕМА КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ…….. 79

Борисова І.Ю. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АПК УКРАЇНИ…… 81

Болгарина О.В. КОНСАЛТИНГОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ…… 83

Підвашецький О.П. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ…….. 85

Вельховацька К.О. СУЧАСНИЙ СТАН БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ……... 87

Сідлак Н.А. ПРОБЛЕМА ДИСКРИМІНАЦІЇ ЖІНОК НА РИНКУ ПРАЦІ…….. 89

Бойченко С.В. ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ 91

Волгушева О.О. ЗНАЧЕННЯ ГРОШОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ…….. 93

Шевченко І.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ КАПІТАЛІВ…… 95

Мулява Д.Г. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТОКУ ГРОШОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ…… 97

Козлова Ю.О. ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ…… 99

Криклива А.С. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ…… 101

СЕКЦІЯ "ПОЛІТЕКОНОМІЯ"

Шахраюк К.І. МОНОПОЛІЗМ І КОНКУРЕНЦІЯ ЯК ПРОТИЛЕЖНІ ЕКОНОМІЧНІ ЯВИЩА…… 103

Маковеєнко К.В. ІНФЛЯЦІЯ, ЇЇ ПРИЧИНИ, СТАДІЇ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ…… 105

Кочерко О.С. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.. 107

Солонинка М.В. СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ…….. 109

СЕКЦІЯ "СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК № 1"

Чемеринська К.П. КАТЕГОРИЧНИЙ ІМПЕРАТИВ І. КАНТА ЯК ОСНОВА МОРАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА…….. 111

Гаркуша Н.В. ЛЮДИНА В ЕКЗИСТЕНЦІЙНОМУ ВАКУУМІ…….. 113

Дубачінська І.А. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ……. 115

Асмолова Т.В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ – ПРОЦЕС СТАВЛЕННЯ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ЄДНОСТІ СВІТУ……. 117

Ганжа В.В. ТИПОЛОГІЯ МОТИВІВ МАТИ ЧИ НЕ МАТИ ДІТЕЙ…….. 119
Тягунова Г.О. ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТЕЛЕФОННОГО ОПИТУВАННЯ…….. 121
Майор В.В. СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ: ВИЗНАЧЕННЯ І ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА 123
Чєбанова І.Д. ДІЛОВА КУЛЬТКРА ЯК ОБЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУЧАСНИХ ДІЛОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ…….. 125
Попович Н.С. ГЛИБИННЕ ІНТЕРВ'Ю: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ…….. 127
Кавалєрова Д.В. ЧИ АКТУАЛЬНІ СЬОГОДНІ АНТРОПОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ СОКРАТА…… 129
Мартиненко Т. КАНОНІЧНІ ДЖЕРЕЛА СТАРОДАВНЬОЇ ІНДІЇ ТА ЇХ ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ…….. 131
Карпенко Д.А. СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК МОРАЛЬНО-ЄТИЧНЕ І ПРАВОВЕ ПОНЯТТЯ 133
Чорновол В.А. КАНОНІЧНІ ДЖЕРЕЛА СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ ТА ЇХ ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ…….. 135
Циркуль М.В. СМИСЛ І СВОБОДА…… 137
Кухтик Я.В. ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ ТА ПОВСЯКДЕННІСТЬ……... 139
Рубленко І.О. ЗНАННЯ І ВІРА ЯК СПОСОБИ ЄДНАННЯ ЛЮДИНИ І СВІТУ…….. 141
Варзацький С.В. ФІЛОСОФІЯ С. Г. СКОВОРОДИ…… 143
Малишева Т.Ю. КОНФЛІКТ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ…… 145

СЕКЦІЯ "СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК № 2"

Бузнік О.В. ТЕОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ЖАНА БОДЕНА…… 147
Висоцька Ю.В. ТЕОРІЯ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ У ВЧЕННІ ПОЛІБІЯ 149
Голота І.М. ВПЛИВ ДАРВІНІЗМУ НА ТЕОРІЮ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ ЛЮДВІГА ГУМПЛОВИЧА…….. 150
Колодій І.П. ПРИНЦИП ОСОБИСТОГО ЩАСТЯ ТА ІДЕЯ ПОГОДЖЕННЯ ОСОБИСТИХ ІНТЕРЕСІВ З СУСПІЛЬНИМИ У ВЧЕННІ ДЖОНА-СТЮАРТА МІЛЛЯ….. 152
Чаюн Т.І. ТЕОРІЯ НАКАЗІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПРАВОЗНАВЦЯ ДЖОНА ОСТІНА…….... 154
Макуріна Т.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА……... 156
Ганжа В.В. РОЛЬ ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПОЛІТИКИ…….. 158
Гондель Т.В. ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ТА ЇЇ РІЗНОВИДИ В СУЧАСНИХ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ…… 161
Збарська І.В. УМОВИ ТА ЧИННИКИ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ…… 163
Чебанова І.Д. ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ…….. 165
Приймачук В.О. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ…… 167
Рибка І.С.ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ…… 168
Дуляк О.О. ЛОБІЮВАННЯ У ПРИЙНЯТТІ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ…… 170
Нестер Ю.І. ВИКОРИСТАННЯ ЧУТОК У ПОЛІТИЧНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ…… 172
Юрченко Ю.І. ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПОПУЛЯРНОСТІ…….. 174
Чемеринська К.П. УКРАЇНА І РОСІЯ: ЧИННИКИ ВІДЧУДЖЕННЯ І ЗБЛИЖЕННЯ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ……... 176
Юрків Ю.А. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНО-ПРИКЛАДНОГО ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ І ЙОГО ВІДМІННОСТІ ВІД ІНШИХ ВИДІВ АНАЛІЗУ ПОЛІТИКИ…… 178
Полівода К.І. МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ В НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЯХ…….. 180

Сукач Ю.В. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ……..... 182

Шарапова С.М. РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ…….. 183

СЕКЦІЯ "ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ І АУДИТ"

Кіндзер Г.М. АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ……. 186

Артюшенко А.О. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ……. 188

Берко О.О. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ…… 190

Цибко І.С. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА АГРОПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА……. 192

Горєва А.С. РОЛЬ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В ПРОЦЕСІ РОЗВІТКУ ПІДПРИЄМСТВА…….... 193

Дуб'яга І.В. СУТНІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА……. 198

Курсенко О.В. ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ……. 200

Галабурда К.В. ЗАЛЕЖНІСТЬ ПРИБУТКУ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ВІД ПИТОМОЇ ВАГИ ПОСІВІВ І УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНОВИХ…… 202

Андрєшков С.С. АНАЛІЗ СТАНУ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА…… 204

Біла Ю.Ю. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ЗА РАХУНОК ЗАСТОСУВАННЯ ГРУНТОЗАХИСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ……. 205

Побережник Л.Г. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ……. 206

Прокошенко О.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ СОНЯШНИКУ… 208

Бундук А.А. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА І ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ……... 210

Гусаренко А.В. ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА….. 212

Матвійчук О.С. КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ……. 214

Гайдай О.А. ФІНАНСОВІ РИЗИКИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ……. 216

Іванова К.С. АНАЛІЗ ЗАТРАТНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ВИРОБНИКІВ……. 218

Кравець О.А. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДОХОДІВ……. 219

Кривошеєв О.В. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ВИТРАТ…….. 222

Чоп Ю.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…... 224

Киричук О. СКЛАДОВІ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЛІ……. 226

Котик Г.Д. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ…… СУБ'ЄКТУ 227

Михайляк Т.А. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ……. 229

Ліпська Р.О. ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ…….. 231

Сербіна М.В. СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ…… 233

Богославець А.Ю. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ ПІДПРИЄМСТВАМИ ДОМАНІВСЬКОГО РАЙОНУ…….. 235

Мойсеєнко І.Ю. ДИНАМІКА ЗМІНИ СТРУКТУРИ ВИТРАТ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ…… 237

Шличек І.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ПРИ АУДИТІ ТА СУДОВО – БУХГАЛТЕРСЬКІЙ ЕКСПЕРТИЗІ……. 239

Коляда В.Л. ПОРТФЕЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ СТРАТЕГІЧНОГО КОНТРОЛІНГУ……. 241

Бєлова А.І. СЛУЖБИ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ…….. 243

Князєва В.О. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ…….. 244

Василенко В.М. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛІНГУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ…….. 246

Кравченко Є.С. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА……. 248

Дуб'яга О.В. ВЗАЄМОЗВЯЗОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТА ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ……. 250

Сацура К.Ф. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ЯК ОСНОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА (ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)…… 252

Наумова А.Ю. МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА……. 254

Філатова О.А. СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ…….. 256

Гаркуша Ю.В. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……. 258

Асафова А. Д. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ NO-TILL В ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ…… 259

Погорєлова О.О. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ……..... 261

Москалець О.С. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ… 263

СЕКЦІЯ "СУЧАСНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ"

Топорова Т.С. WINDOWS 8 – ЩО НОВОГО?..... 265

Гондель Т.В. СИСТЕМА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ WATSON КОРПОРАЦІЇ IBM……. 267

Попович Н.С. СТІВ ДЖОБС - ОСОБИСТІСТЬ І РЕВОЛЮЦІОНЕР КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ……. 269

Збарська І.В. БІЛЛ ГЕЙТС – ТВОРЕЦЬ КОРПОРАЦІЇ MIKROSOFT…….. 270

Гавриляк І.В. НОУТБУКИ МАЙБУТНЬОГО…….. 272

Маковеєнко К.В. МОБІЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР «ШОСТОГО ЧУТТЯ»……... 274

Лапко О.С. РОЗУМНА РУЧКА PULSE SMARTPEN……. 276

Бас О.М. ТЕХНОЛОГІЇ 3D…….. 277

Гатала Е.В. ОГЛЯД І ХАРАКТЕРИСТИКА OPENOFFICE……. 279

Ходикіна А.А. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ…….. 281

Волгушева О.О. ШАХРАЙСТВО І ЗЛОЧИННІСТЬ В ІНТЕРНЕТІ. МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ……. 283

Борисова І.Ю. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……. 285

Іщук Н.Ю. ОПЕРАЦІЙНА СИСТЕМА АНДРОЇД: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ……. 287

Єгіазарян В.С. САЙТИ ЗНАЙОМСТВ. ТА НАСЛІДКИ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ……. 289

Сотніченко Б.С. ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС……. 290

Наумова А.Ю. ІНФОРМАЦІЙНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА «СКРУДЖ»…….. 293

Айрапетян Л.А. ЗАХИСТ ПК: ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ……. 295

Чемеринська Л. НАНОТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ……... 297

СЕКЦІЯ "БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК"

Бережнова Т.Є. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ……. 299

Бондаренко К.В. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ…….. 301

Салькова В.С. МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА……... 303

Митрюхіна Л.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ВНУТРІШНОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ……. 305

Рафальська О.В. НЕОБХІДНІСТЬ ТА ВИДИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКА……. 307

Геря О.А. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ…….. 309

Кучманич К.О. УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ……. 311

Кусик І.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ……. 314

Китик І.В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ……. 316

Кравчина А.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ…….. 317

Василькова М.В. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ……. 320

Резніченко Ю.С. ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ…….. ПРОДУКЦІЮ 322

Хлинова Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІКСОВАНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПОДАТКУ…… 323

Ющенко В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА…… 326

Дудкіна К.А. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ…….. 327

Крячкова Т.С. РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ» ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ…… 328

Горбенко Г.І. ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ…… 330

Каюда А.В. ЗВІТНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ЗБУТ…… 332

Книш К.В. ЗВІТНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ…….. 333

Калдук Д.М. ЗВІТНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА…… 335

Швець Л.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АУДИТУ В УКРАЇНІ…….. 337

Юрченко С.Г. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ…… 339

Вербовщук О.С. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНИ І РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ…….. 341

Соловей А.І. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АВТОМАТИЗАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ…… 343

Різун Л.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ НАДХОДЖЕННЯ І ВИБУТТЯ ТОВАРІВ…… 345

Саломенік І.В. ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ…….. 346

Загрібний А.Б. СУЧАСНИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ…… 349

Нікітіна Р.Є. ОБЛІК АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД…….. 350

Кравець О.А. ОСНОВНІ ВІДМІННОСТІ В МЕТОДАХ ОЦІНКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН…… 352

Різун Л.О. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ…… 354

Юрченко С.Г. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ…… 356

Лукова М.В. ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ.. 358

Комарницка С.Є. ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ 360

Коляда А.Л. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ…… 362

Лаврик Н.Б. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВІДПОВІДНО ДО ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ…… 364

Доценко М.Д. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ…… 366

Коваль А.Ю. СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ РОСЛИННИЦТВА…… 367

Зайцева А.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ УТРИМАНЬ ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ…… 369

СЕКЦІЯ “ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ”

Бондаренко І.С. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ…….... 372

Багріновська Т.М. ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ…… 374

Гірчак А.О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ…… 376

Хоменко А.В. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ……..

Нікітіна Р.Є. КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА…… 380

Станкевич О.В. ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ 382

Попова О.В. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ……... 383

Масіна Н.С. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ОПЛАТИ ПРАЦІ……... 385

Соловйов О.Ю. КОМПЛЕКСНИЙПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПДПРИЄМСТВ…… 387

Алєксєєва А.В. РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУ…… 389

Галабір Г.С. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ……... 391

Глухман А.О. КРЕДИТНИЙ РЕЙТИНГ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОБЛІГАЦІЙ…….. 393

Дема І.М. ГРОШОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ СТАБІЛІЗАЦІЯ…….. 394

Кривецька А.Л. КРИЗОВІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВІЙ ВАЛЮТНІЙ СИСТЕМІ……... 396

Курило В.В .ЗАХОДИ ПОДОЛАННЯ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ…… 398

Матолич А.О. ДРУГА ХВИЛЯ СВІТОВОЇ КРИЗИ……... 400

Мельник А.В. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ ТА РИЗИКИ ПОВ’ЯЗАНІ З НИМИ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ…… 401

Поворозник С.В. ВАЛЮТНА ПОЗИЦІЯ БАНКІВ УКРАЇНИ…….. 403

Рассоха Х.М. ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СУТНІСТЬ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯКІСНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ…….. 405

Саяпіна О.В. ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИЙ БАЛАНС УКРАЇНИ……... 407

Стефанович О.С. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В СВІТОВУ РИНКОВУ СИСТЕМУ…… 409

Сафаров Р.А. ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОЦІНКА…….. 411

Тараненко О.В. ІНОЗЕМНІ БАНКИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ…….. 413

Чуприна М.С. СУЧАСНИЙ РИНОК FOREX ТА МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ НА НЬОМУ…….. 415

Бізікова Ю.В. ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА…… 417

Боєва О.В. ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК УКРАЇНИ…….. 419

Борисова І.Ю. БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ……. 421

Коваль А.Ю. ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ…….. 423
Болгарина О.В. ФОРМУВАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОНСАЛТИНГОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ…… 425
Скорозінська А.В. МЕХАНІЗМ ПРОВЕДЕННЯ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ…… 427
Бендерська І.І. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ…… 429
Каверіна І.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ…….. 431
Швець Л.В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…… 433
Якубовська К.В. СУЧАСНІ УЯВЛЕННЯ ПРО СУТНІСТЬ ПОДАТКУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ…… 435
Фелік Н.Ю. НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ…… 437
Князєва В.О. ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ…….. 439
Василенко В.М. ОФШОРНІ ЗОНИ ЯК СПОСІБ УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ… 441
Удоденко В.Ю. ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЗА ДОПОМОГОЮ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ…… 443
Зінченко А.С. ПОДАТКОВА СИСТЕМА КРАЇН СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ…….. 445
Новіцька Н.М. ОПОДАТКУВАННЯ В ЧАСИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ…… 447
Пташинська М.В. ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ПОДАТКІВ В ЄВРОПІ…….. 449
Парфьонова І.В. УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА…….. 451
Спасенко О.В. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ НОВИХ І ЕФЕКТИВНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ…… 453
Богата І.І. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ.. 455
Гончаренко О.М. СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА…….. 457
Скоробагата В.О. СУТНІСТЬ ЛОМБАРДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ…….. 459
Новохацька А.С. БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ……... 460
Демитер О.М. ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ – ПРОБЛЕМИ ТА РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ…….. 462
Осадча Я. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ РОЗМІРУ СТИПЕНДІЇ У ВНЗ УКРАЇНИ…… 464
Ракова Ю.М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ…… 466
Ткачук П.В. АГРОСТРАХУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ…….. 468
Коніченко А.О. ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ…….. 470
Кудрявцева А.Б. ГОЛОВНІ СВІТОВІ ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ…… 472
Малютіна В.В. ФОНДОВИЙ РИНОК В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЙОГО ІНФРАСТРУКТУРИ…….. 473
Собіна М.А. ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ…….. 476
Якименко О.О. АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ……..... 477

Кудакова О.А. ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ... 479

Квітко М.І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА І ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА…….. 481

Осадча Т.С. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І АУДИТУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ……. 483

СЕКЦІЯ “УКРАЇНСЬКА МОВА”

Маковеєнко К.В. КРАСА В ІМЕНІ ТВОЇМ…….. 486

Полудень А.А. СПІЛКУВАННЯ В КОЛЕКТИВІ……. 488

Корчаковська К.Г. ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ…….. 490

Чернов І.В. НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ СПІЛКУВАННЯ……. 491

Некрасов В.С. ЕТИКЕТ ДІЛОВИХ ПАПЕРІВ……. 493

СЕКЦІЯ “УКРАЇНОЗНАВСТВО”

Гаврилюк Р.В.ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА……... 496

Савосік О.Ю. РОСЛИННА СИМВОЛІКА В УКРАЇНСЬКІЙ МІФОЛОГІЇ……... 499

Сухорукова Г.С. СОЦІАЛЬНІ СВІТИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ……. 501

Баришник Л. СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА……. 503

Кондря Д. ВІРОВЧЕННЯ І КУЛЬТ ІСЛАМУ. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС……... 505

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ 24-ї НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Технічний редактор: *І.В. Ксьонжик*
Комп'ютерна верстка: *Ю.В. Антонович*

Підписано до друку 25.06.2012. Формат 60 х 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. .32,3
Тираж 100 прим. Зак. № ___. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського державного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1155 від 17.12.2002 р.